

ព្រះ

អង្គកថា
ភាសាចារី

វិទ្យាបិណ្ឌ
ចាតិក្ខិយ

។នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

វិនយបិដកេ

ចាចិត្តិយ-អដ្ឋកថា

៥. ចាចិត្តិយកណ្ណំ

១. មុសាវាទវត្ថោ

១. មុសាវាទសិក្ខាបទវណ្ណានា

យេសំ នវហិ វត្តហិ, សង្កហោ សុប្បតិដ្ឋិតោ;

ខុទ្ទកានំ អយំ ធានិ, តេសំ ភវតិ វណ្ណានា។

១. តត្ថ មុសាវាទវគ្គស្ស តាវ បឋមសិក្ខាបទេ ហត្ថកោតិ តស្ស យេស្ស
នាមំ។ សក្យានំ បុត្តោតិ សក្យបុត្តោ។ ពុទ្ធកាលេ កិវ សក្យកុលតោ អសីតិ
បុរិសសហស្សានិ បព្ពដីសុ, តេសំ សោ អញ្ញតរោតិ។ វាទក្ខត្តោតិ “វាទំ
កិរស្សមី”តិ ឯវំ បរិវិតក្កិតេន វាទេន បរវាទិសន្តិកំ ខិត្តោ បក្ខិត្តោ បហិតោ
បេសិតោតិ អត្ថោ។ វាទម្ហិ វា សកេន ចិត្តេន ខិត្តោ។ យត្រ យត្រ វាទោ តត្រ
តត្រេវ សន្និស្សតិចិបិ វាទក្ខត្តោ។ អវជានិត្វា អវជានាតិ អត្ថនោ វាទេ កញ្ចំ
នោសំ សល្លក្ខេត្តោ “នាយំ មម វាទោ”តិ អវជានិត្វា បុន កថេន្តោ កថេន្តោ
និទ្ទោសតំ សល្លក្ខេត្តោ “មមេវ អយំ វាទោ”តិ បដិជានាតិ។ បដិជានិត្វា
អវជានាតិ កិស្មិញ្ចិទេវ វេនេ អានិសំសំ សល្លក្ខេត្តោ “អយំ មម វាទោ”តិ
បដិជានិត្វា បុន កថេន្តោ កថេន្តោ តត្ថ នោសំ សល្លក្ខេត្តោ “នាយំ មម វាទោ”តិ

អវជានតិ។ អញ្ជ្រាណញ្ចំ បដិច្ចវតីតិ អញ្ជ្រាណ ការណេន អញ្ចំ ការណំ បដិច្ចវតី
បដិច្ចាទេតិ អន្លេត្តវតិ, “រូបំ អនិច្ចំ ជាតិតត្ថតោ”តិ វត្ថា បុន
“ជាតិធម្មតោ”តិ អាទីនិ វទតិ។ កុរុន្តិយំ បន “ឯតស្ស បដិច្ចាទនហេតុំ អញ្ចំ
ពហុំ កថេតី”តិ វុត្តំ។ តត្រាយំ អធិប្បាយោ - យំ តំ បដិជាននញ្ច អវជាននញ្ច,
តស្ស បដិច្ចាទនត្ថំ “កោ អាហា, កី អាហា, កិស្មី អាហា”តិ ឯវមាទិ ពហុំ
ភាសតីតិ។ បុន មហាអដ្ឋកថាយំ “អវជានិត្វា បដិជានន្តោ បដិជានិត្វា
អវជានន្តោ ឯវ ច អញ្ជ្រាណញ្ចំ បដិច្ចវតី”តិ វុត្តំ។ សម្មជានមុសា ភាសតីតិ
ជានន្តោ មុសា ភាសតិ។ សង្កេតំ កត្វាវិសំវាទេតីតិ បុរេភត្តាធិសុ “អសុកស្មី
នាម កាលេ អសុកស្មី នាម បទេសេ វាទោ ហោតូ”តិ សង្កេតំ កត្វា
សង្កេតតោ បុរេ វា បច្ឆា វា គត្វា “បស្សថ ភោ, តិត្ថិយា ន អាគតា បរាជិតា”តិ
បក្កមតិ។

២. សម្មជានមុសាវាទេតិ ជាតិត្វា ជានន្តស្ស ច មុសា ភណេ។

៣. វិសំវាទនបុរេក្ខារស្សាតិ វិសំវាទនចិត្តំ បុរេតោ កត្វា វទន្តស្ស។ វាចាតិ
មិច្ឆាវាចាបរិយាបន្ថវចនសមុដ្ឋាបិកា ចេតនា។ គិរាតិ តាយ ចេតនាយ
សមុដ្ឋាបិតសន្តំ ទស្សេតិ។ ព្យប្បថោតិ វចនបថោ; វាចាយេវ ហិ អញ្ជ្រាសម្មិ
ទិដ្ឋានុគតិមាបដ្ឋន្តានំ បថក្ខតតោ ព្យប្បថោតិ វុច្ចតិ។ វីចីភេទោតិ
វីចីសញ្ញិតាយ វាចាយ ភេទោ; បភេទគតា វាចា ឯវ ឯវំ វុច្ចតិ។ វាចសិកា
វិញ្ញត្តិ វីចីវិញ្ញត្តិ។ ឯវំ បឋមបទេន សុទ្ធចេតនា, មជ្ឈេ តីហិ
តំសមុដ្ឋាបិតសន្តសហិតា ចេតនា, អន្តេ ឯកេនវិញ្ញត្តិសហិតា ចេតនា
“កថិតា”តិ វេទិតញ្ច។ អនិយវោហារាភិ អនិយានំ ពាលបុព្វដ្ឋនានំ វោហារា។

ឯវំ សម្មជានមុសាវាទំ ទស្សេត្វា ឥទានិ អន្តេ វុត្តានំ
សម្មជានមុសាវាទសង្ខាតានំ អនិយវោហារាវាទំ លក្ខណំ ទស្សេត្តោ “អទិដ្ឋំ

ទិដ្ឋមេ"តិអាទិមាហ។ តត្ថ អទិដ្ឋំទិដ្ឋំមេតិ ឯវំ វេទតោវចនំ តំសមុជ្ជាបិកាវា
ចេតនា ឯកោ អនិយវោហារោតិ ឥមិនា នយេន អត្ថោ វេទិតញ្ចោ។ អបិចេត
ចក្កុវសេន អគ្គហិតារម្មណំ អទិដ្ឋំ, សោតវសេន អគ្គហិតំ អសុតំ,
យានាទិវសេន មុនិទ្វា តីហិ ឥន្ទ្រិយេហិ ឯកាតទ្ធិវិយ កត្វា បទ្វា អគ្គហិតំ
អមុតំ, អញ្ញាត្រ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ សុទ្ធនេ វិញ្ញាណេន អគ្គហិតំ អវិញ្ញាតន្តិ
វេទិតញ្ចំ។ ចាឡិយំ បន "អទិដ្ឋំនាម ន ចក្កនា ទិដ្ឋ"ន្តិ ឯវំ ឌីឡាវិកេនេន នយេន
ទេសនា កតាតិ។ ទិដ្ឋាទីសុ ច អត្ថនាបិ បរេនបិ ទិដ្ឋំទិដ្ឋមេវ។ ឯវំ
សុតមុតវិញ្ញាតានីតិ អយមេកោ បរិយាយោ។ អបរោ នយោយំ អត្ថនា ទិដ្ឋំ
ទិដ្ឋមេវ តំ។ ឯស នយោ សុតាទីសុ។ យំ បន បរេន ទិដ្ឋំ, តំ អត្ថនា សុតជ្ជានេ
តិដ្ឋតិ។ ឯវំ មុតាទីនិបិ។

៤. ឥនានិ តេសំ អនិយវោហារាវនំ វសេន អាបត្តិ អាហារេច្ចា ទស្សន្តោ
“តីហាការេហិ”តិអាទិមាហ។ តស្សន្តោ “តីហិ អាការេហិ បឋមំ ឈានំ
សមាបទ្ធិន្តិ សម្បជានមុសា ភណ្ឌន្តស្ស អាបត្តិ ចារាជិកស្ស”តិ
ឯវំមាទិចតុត្ថចារាជិកចាឡិវណ្ណនាយំ វុត្ថនយេនេន វេទិតញ្ចោ។ កេវលញ្ចា
តត្ថ “បឋមំ ឈានំ សមាបទ្ធិ”ន្តិ ឥធន “អទិដ្ឋំទិដ្ឋំមេ”តិ, តត្ថ ច “អាបត្តិ
ចារាជិកស្ស”តិ “ឥធន អាបត្តិ ចាចិត្តិយស្ស”តិ ឯវំ វុត្ថមត្ថេ អាបត្តិមត្ថេ ច
វិសេសោ, សេសំ ឯកលក្ខណមេវាតិ។

៥. តីហាការេហិ ទិដ្ឋេវមតិកោតិអាទិនម្បិ អត្ថោ “ទិដ្ឋស្ស ហោតិ
ចារាជិកំ ធម្មំ អជ្ឈាបជ្ឈន្តោ ទិដ្ឋេវមតិកោ”តិ
ឯវំមាទិទុដ្ឋនោសចាឡិវណ្ណនាយំ វុត្ថនយេនេន វេទិតញ្ចោ។ ចាឡិមត្ថមេវ ហិ
ឯត្ថវិសេសោ, អត្ថេ បន សថេវវាទេ កិញ្ចា នាណករណំ នត្តិ។

១១. សហសាភណាតីតិ អរិមសិក្ខា អនុបដាវេត្វា វា វេគេន ទិដ្ឋម្បី “អទិដ្ឋំ មេ” តិ ភណាតិ។ អញ្ញំ ភណាស្សមីតិ អញ្ញំ ភណាតីតិ មនុត្តា ជឡត្តា បក្ខលន្តោ “បីវ” ត្ថិត្តេ “បីវ” ត្ថិ អាទី ភណាតិ។ យោ បន សាមណេវេន “អបិ ភន្តេ មញ្ញំ ឧបជ្ឈាយំ បស្សិត្តា” តិ វុត្តោ កេឡី កុរុមាណោ “តវ ឧបជ្ឈាយោ ធារុសកដំ យោជេត្វា គតោ ភវិស្សតី” តិ វា សិដ្ឋាលសទ្ធិំ សុត្វា “កស្សាយំ ភន្តេ សន្នោ” តិ វុត្តោ “មាតុយា តេ យានេន គច្ឆន្តិយា កទ្ធមេ លក្ខចក្កំ ឧទ្ធវន្តានំ អយំ សន្នោ” តិ វា ឯវំ នេវ ទវា ន វា អញ្ញំ ភណាតិ, សោ អាបត្តិ អាបជ្ជតិយេវ។ អញ្ញា បូរណាកថា នាម ហោតិ, ឯកោ គាមេ ថោកំ តេលំ លភិក្ខុវិហារំ អាគតោ សាមណេវំ ភណាតិ - “តុំ អដ្ឋ កុហី គតោ, គាមោ ឯកតេលោ អហោសី” តិ វា បច្ឆិកាយ បបិតំ បូរខណ្ឌំ លភិក្ខុ “អដ្ឋ គាមេ បច្ឆិកាហិ បូរេ ចារេសុ” ត្ថិ វា, អយំ មុសាវាទោវ ហោតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវាតិ។

តិសមុដ្ឋានំ - កាយចិត្តតោ វាចាចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ, កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

មុសាវាទសិក្ខាបទំ បឋមំ។

២. ឱមសវាទសិក្ខាបទវណ្ណាធា

១២. ទុតិយសិក្ខាបទេ ឱមសន្តិទិ ឱវិជ្ឈន្តិ។ ខុំសេន្តិទិ អក្កោសន្តិ។ វម្ពេន្តិទិ បដំសេន្តិ។

១៣. ភូតបុព្វន្តិ ៩ទំ វត្ថុំ ភគវា ឱមសវាទករបាលាត្ថំ អាហារិ។ នន្ទិវិសាលោ នាមាតិ នន្ទិទិ តស្ស ពលីពទ្ធស្ស នាមំ, វិសាលានិ បនស្ស វិសាលានិ, តស្មា “នន្ទិវិសាលោ” តិ វុច្ឆតិ។ ពោធិសត្តោ តេន សមយេន នន្ទិវិសាលោ នាម

ហោតិ។ ព្រាហ្មណ៍ តំ យាគុកត្តាធិបា អតិវិយ ចោសេសិ។ អថ សោ
ព្រាហ្មណំ អនុកម្មមាណោ “តច្ច តូ”ន្តិអាធិមាហ។ តត្ថេវ អដ្ឋាសីតិ
អហេតុកបដិសន្ធិកាលេបិ បរខុំសនំ អមនាបតោយេវ បច្ឆេសិ, តស្មា
ព្រាហ្មណស្ស ទោសំ ទស្សេតុកាមោ អដ្ឋាសិ។ សកជសតំ អតិពទ្ធិំ បរវដ្តេសីតិ
បដិចាជិយា វេបេត្វា ហេដ្ឋារុក្ខេ ទត្វា ឯកាពទ្ធិំ កត្វា មុគ្គមាសវាលុកាធិបា
បុណ្ណំ សកជសតំ បរវដ្តេត្ថោ, កិញ្ចាបិ បុព្វេ បតិដ្ឋិតារប្បទេសំ បុន អវេ បត្តេ
បរវដ្តិតំ ហោតិ, ពោធិសត្តោ បន បុរិមសកជេន បតិដ្ឋិតជ្ជានេ បច្ឆិមសកជំ
បតិដ្ឋាបេតុំ សកជសតប្បមាណំ បទេសំ បរវដ្តេសិ។ ពោធិសត្តានញ្ចិ
សិលីលករណំ នាម នត្ថិ។ តេន ចត្តមនោ អហូតិ តេន ព្រាហ្មណស្ស
ធនលាភេន អត្តនោ កម្មេន ច សោ នន្តិវិសាលោ អត្តមនោ អហោសិ។

១៥. អក្កោសេនបីតិ ឯត្ថ បន យស្មា បរតោ “ទ្វេ អក្កោសា - ហីនោ ច
អក្កោសោ ឧក្កដោ ច អក្កោសោ”តិ វិភជិតុកាមោ, តស្មា យថា បុព្វេ
“ហីនេនបិ អក្កោសេន ខុំសេន្តិ”តិ វុត្ថំ; ឯវំ អវត្វា “អក្កោសេន” ឥច្ឆេវមាហ។
វេនជាតីតិ តច្ចកជាតិ; វេលុការជាតីតិបិ វទន្តិ។ នេសាទជាតីតិ
មិគលុទ្ធកាធិជាតិ។

រថការជាតីតិ ចម្មការជាតិ។ បុក្កុសជាតីតិ បុប្ផធម្មកជាតិ។
អវកណ្ណកាធិ ទាសានំ នាមំ ហោតិ; តស្មា ហីនំ។ ឱញ្ញាតន្តិ អវញ្ញាតំ;
“ឱញ្ញាត”ន្តិបិ បឋន្តិ។ អវញ្ញាតន្តិ វម្តេត្វា ញាតំ។ ហិឡិវតន្តិ ជិតុច្ឆិតំ។ បរិភូតន្តិ
កិមេតេនាតិ បរិភវកតំ។ អបិទ្ធិកតន្តិ ន គរុកតំ។

កោដ្ឋកកម្មន្តិ តច្ចកកម្មំ។ មុទ្ធាតិ ហត្ថមុទ្ធាគណនា។ គណនាតិ
អច្ឆិទ្ធកាធិអវសេសគណនា។ លេខាតិ អក្ខរលេខា។ មធ្យមេហាពាដោ
វេននាយ អភាវតោ “ឧក្កដោ”តិ វុត្ថោ។ ចាដិកម្ចាតិ ឥច្ឆិតញ្ចា។ យកាវេន វា

ភកាវេន វាតិ យ ការភកាវេ យោដេត្វា យោ អក្កោសោ។ កាដកោដចិកាយ
វាតិ “កាដ”ន្តិ បុរិសនិមិត្តំ, “កោដចិកា”តិ ឥត្តិនិមិត្តំ; ឯតេហិ វា យោ
អក្កោសោ, ឯសោ ហីនោ នាម អក្កោសោតិ។

១៦. ឥទានិ តេសំ ជាតិអាទិនំ បភេទវសេន អាបត្តិ អាហេបេត្វា ទស្សន្តោ
“ឧបសម្បន្នោ ឧបសម្បន្ន”ន្តិអាទិមាហ។ តត្ថ ខុំសេតុកាមោ វម្ពេតុកាមោ
មន្ត្រកត្តកាមោតិ អក្កោសិតុកាមោ បដំសិតុកាមោ គវហិតុកាមោ និត្តជំ
កត្តកាមោតិ អត្តោ។ ហីនេន ហីនន្តិ ហីនេន ជាតិវចនេន ហីនជាតិកំ។ ឯតេន
ឧបាយេន សព្វបទេសុ អត្តោ វេទិតញ្ចោ។

ឯត្ថ ច ហីនេន ហីនំ វទន្តោ កិញ្ចាបិ សច្ចំ វទតិ, ឌីមសិតុកាមតាយ បនស្ស
វាចាយ វាចាយ ចាចិត្តិយំ។ ឧក្កជ្ជេន ហីនំ វទន្តោ ច កិញ្ចាបិ អលីកំ ភណាតិ,
ឌីមសិតុកាមតាយ បន ឥមិនាវ សិក្ខាបទេន ចាចិត្តិយំ អាបជ្ជតិ, ន បុរិមេន។
យោបិ “អតិចណ្ណាលោសិ, អតិព្រាហ្មណោសិ, ទុដ្ឋចណ្ណាលោសិ,
ទុដ្ឋព្រាហ្មណោសិ”តិអាទិនិ វទតិ, សោបិ អាបត្តិយា កាវេតញ្ចោ។

២៦. សន្តិ ឥនេកច្ឆេតិ វាវេ បន បរិហរិត្វា វុត្តភាវេន ទុក្ខជំ។ ឯសេវ នយោ
យេ នូន...បេ.... ន មយន្តិ វាវេសុបិ។ អនុបសម្បន្នេ បន ចតុសុបិ វាវេសុ
ទុក្ខជមេវ។ ចោរោសិ គណ្ហិភេទកោសីតិអាទិវចនេហិ បន ឧបសម្បន្នេបិ
អនុបម្បន្នេបិ សព្វវាវេសុ ទុក្ខជមេវ។ ទវកម្សតាយ បន ឧបសម្បន្នេបិ
អនុបសម្បន្នេបិ សព្វវាវេសុ ទុក្ខាសិតំ។ ទវកម្សតា នាម
កេឡិហសាធិប្បាយតា។ ឥមស្មិញ្ច សិក្ខាបទេ បេត្វា ភិក្ខុំ ភិក្ខុនិអាទយោ
សព្វសត្តា អនុបសម្បន្នជ្ជានេ បីតាតិ វេទិតញ្ចោ។

៣៥. អត្ថបុរេក្ខារស្សាតិអាទិសុ ចាឡិយា អត្ថំ វណ្ណាយន្តោ អត្ថបុរេក្ខារោ;
ចាឡិ វាចេន្តោ ធម្មបុរេក្ខារោ; អនុសិដ្ឋិយំ បត្វា “ឥនាទិបិ ចណ្ណាលោសិ, ចាបំ
មា អកាសិ, មា តមោ តមបរាយណោ អហោសិ” តិអាទិនា នយេន កថេន្តោ
អនុសាសនីបុរេក្ខារោ នាមាតិ វេទិតញោ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

តិសមុជ្ជានំ - កាយចិត្តតោ វាចាចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ។
កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ,
ទុក្ខវេទនន្តិ។ ទុក្ខាសីតាបត្តិ បនេត្ត វាចាចិត្តតោ សមុជ្ជាតិ, កិរិយំ,
សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, អកុសលចិត្តំ, ទ្វិវេទនំ សុខា ច មជ្ឈត្តា ចាតិ។

ឱមសវាទសិក្ខាបទំ ទុតិយំ។

៣. បេសុញ្ញាសិក្ខាបទវណ្ណនា

៣៦. តតិយសិក្ខាបទេ - ភណ្ឌនជាតានន្តិ សញ្ញាតភណ្ឌនានំ។ ភណ្ឌនន្តិ
កលហាស្ស បុព្វភាគោ, “ឥមិនា ច ឥមិនា ច ឥទំ កតំ; ឯវំ វុត្តេ ឯវំ
វត្តាមា” តិអាទិកំ សកសកបក្ខេ សម្មន្តនំ។ កលហោតិ អាបត្តិគាមិកោ
កាយវាចាវីតិក្កមោ។ វិវាទោតិ វិក្កាហិកកថា។ តំ វិវាទំ អាបន្នានំ
វិវាទាបន្នានំ។ បេសុញ្ញន្តិ បិសុណាវាចំ, បិយភាវស្ស សុញ្ញករណាវាចន្តិ វុត្តំ
ហោតិ។

៣៧. ភិក្ខុបេសុញ្ញេតិ ភិក្ខុនំ បេសុញ្ញេ; ភិក្ខុតោ សុត្វា ភិក្ខុនា ភិក្ខុស្ស
ឧបសំបាជបេសុញ្ញេតិ អត្ថោ។

៣៨. ទ្វិហាការេហិតិ ទ្វិហិ ការណេហិ។ បិយកម្មស្ស វាតិ “ឯវំ អហំ
ឯតស្ស បិយោ ភវិស្សមី” តិ អត្ថនោ បិយការំ បត្តយមានស្ស វា។

កេនាធិប្បាយស្ស វាតិ “ឯវមយំ ឯតេន សទ្ធិំ ភិដ្ឋិស្សតី” តិ បរស្ស បរេន កេនំ
ឥច្ឆន្តស្ស វា។ ជាតិតោបីតិអាទិ សត្តំ បុរិមសិក្ខាបទេ វុត្តនយមេវ។ ឥតាបិ
ភិក្ខុនី អាទិ កត្វា សព្វេ អនុបសម្មន្នា នាម។

ន បិយកម្មស្ស ន កេនាធិប្បាយស្សតិ ឯកំ អក្កោសន្តំ ឯកញ្ច ខមន្តំ
ទិស្វា “អហោ និល្លដ្ឋោ, ព្យាទិសម្មិ នាម ភវន្តំ បុន វុត្តត្ថំ មញ្ញិស្សតី” តិ ឯវំ
កេវលំ ចាបគរហិតាយ ភណ្ឌន្តស្ស អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានត្ថមេវ។
តិសមុដ្ឋានំ - កាយចិត្តតោ វាចាចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ,
កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វចិត្តកម្មំ, អកុសលចិត្តំ,
តិវេទនន្តិ។

បេសុញ្ញសិក្ខាបទំ តតិយំ។

៤. បទសោធម្មសិក្ខាបទវណ្ណានា

៤៤. ចតុត្ថសិក្ខាបទេ - អប្បតិស្សាតិ អប្បតិស្សវា។ ឧបាសកាតិ វុត្ត
វេចនម្បិ ន សោតុកាមា; អនាទរាតិ អត្ថោ។ អប្បតិស្សយា វា អនិច្ចត្តិនោតិ
អត្ថោ។ អសភាគវុត្តិកាតិ វិសភាគជីវិកា, យថា ភិក្ខុសុ វុត្តិតត្ថំ; ឯវំ
អប្បវុត្តវុត្តិនោតិ អត្ថោ។

៤៥. បទសោ ធម្មំ វាចេយ្យាតិ ឯកតោ បទំ បទំ ធម្មំ វាចេយ្យ; កោដ្ឋាសំ
កោដ្ឋាសំ វាចេយ្យាតិ អត្ថោ។ យស្មា បន តំ កោដ្ឋាសនាមកំ បទំ ចតុត្ថិដំ
ហោតិ, តស្មា តំ ទស្សេតុំ “បទំ អនុបទំ អនុក្ខរំ អនុព្យញ្ញន” ត្ថិ បទភាជនំ វុត្តំ។
តត្ថ បទន្តិ ឯកោ កាថាថាទោ អធិប្បតោ។ អនុបទន្តិ ទុតិយថាទោ។ អនុក្ខរន្តិ
ឯកេកមក្ខរំ។ អនុព្យញ្ញន្តិ បុរិមព្យញ្ញនេន សទិសំ បច្ឆាព្យញ្ញនំ។ យំ កិញ្ចិ វា

ឯកមគ្គវំ អនុគ្គវំ, អគ្គវសម្មហោ អនុព្យញ្ញនំ, អគ្គវនុព្យញ្ញនសម្មហោ បទំ។
បឋមបទំ បទមេវ, ធុតិយំ អនុបទន្តិ វេមេត្ត នាណករណំ វេទិតត្ថំ។

ឥនានិ បទំ នាម ឯកតោ បដ្ឋបេត្វា ឯកតោ ឱសាបេន្តិតិ គាថាពន្ធុ ធម្មំ
វាចនោ “មនោបុព្ពង្គមា ធម្មា” តិ ឯកមេកំ បទំ សាមណោវេន សទ្ធិ ឯកតោ
អារភិត្វា ឯកតោយេវ និដ្ឋាបេតិ។ វេ វាចន្តស្ស បទគណនាយ ចាចិត្តិយា
វេទិតត្ថំ។ អនុបទំ នាម ចាដក្កំ បដ្ឋបេត្វា ឯកតោ ឱសាបេន្តិតិ ថេវេន
“មនោបុព្ពង្គមា ធម្មា” តិ វុត្ត សាមណោរោ តំ បទំ អចាបុណិត្វា “មនោសេដ្ឋា
មនោមយា” តិ ធុតិយបទំ ឯកតោ ភណតិ, ឥមេ ចាដក្កំ បដ្ឋបេត្វា ឯកតោ
ឱសាបេន្តិ នាម។ វេ វាចន្តស្ស បទ អនុបទគណនាយ ចាចិត្តិយា។ អនុគ្គវំ នាម
រូបំ អនិច្ចន្តិ វុច្ឆមាណោ “រូ” តិ ឱចាតេតីតិ “រូបំ អនិច្ចន្តិ ភណ សាមណោរោ” តិ
វុច្ឆមាណោ រូការមត្តមេវ ឯកតោ វត្វា តិដ្ឋតិ។ វេ វាចន្តស្ស បទ
អនុគ្គវគណនាយ ចាចិត្តិយា។ គាថាពន្ធុ ច ឯស នយោ លព្ពតិយេវ។
អនុព្យញ្ញនំ នាម រូបំ អនិច្ចន្តិ វុច្ឆមាណោ វេទនា អនិច្ចាតិ សទ្ធិ និច្ចារេតីតិ “រូបំ,
ភិក្ខុវេ, អនិច្ចំ, វេទនា អនិច្ចា” តិ ឥមំ សុត្តំ វាចយមាណោ ថេវេន “រូបំ អនិច្ច” តិ
វុច្ឆមាណោ សាមណោរោ សីយបញ្ញតាយ “វេទនា អនិច្ចា” តិ ឥមំ អនិច្ចបទំ
ថេវស្ស “រូបំ អនិច្ច” តិ ឯតេន អនិច្ចបទេន សទ្ធិ ឯកតោ ភណនោ វាចំ
និច្ចារេតិ។ វេ វាចន្តស្ស បទ អនុព្យញ្ញនគណនាយ ចាចិត្តិយា។ អយំ បទេត្ត
សន្នេហា - ឥមេសុ បទាទីសុ យំ យំ ឯកតោ ភណតិ តេន តេន អាបត្តិ
អាបជ្ជតីតិ។

ពុទ្ធភាសិតោតិ សកលំ វិនយបិដកំ អភិធម្មបិដកំ ធម្មបទំ ចរិយាបិដកំ
ឧទានំ ឥតិវុត្តកំ ជាតកំ សុត្តនិច្ចាតោ វិមានវត្ថុ បេតវត្ថុ ព្រហ្មជាលាទីនិ ច
សុត្តានិ។ សាវកភាសិតោតិ ចតុបរិសបរិយាបន្នេហិ សាវកេហិ ភាសិតោ

អនុវត្តណាសម្មាទិដ្ឋិអនុមាណសុត្តចុឡវេទល្អមហាវេទល្អាទិកោ។

ឥសិភាសិតោតិ ពាហិរបរិព្ពាជកេហិ ភាសិតោ សកលោ បរិព្ពាជកវគ្គោ,

ពារិយស្ស អន្តេវាសិកានំ សោឡសន្នំ ព្រាហ្មណានំ បុត្តាតិ ឯវមាទិ។

ទេវតាភាសិតោតិ ទេវតាហិ ភាសិតោ; សោ

ទេវតាសំយុត្តទេវបុត្តសំយុត្តមារសំយុត្តព្រហ្មសំយុត្តសក្កសំយុត្តាទិវសេន
វេទិតញោ។

អត្ថបសញ្ញិតោតិ អជ្ជកថាទិស្សិតោ។ ធម្មបសញ្ញិតោតិ ចាឡិទិស្សិតោ;

ឧកយេនាបិ វិវដ្តបទិស្សិតមេវ វេទតិ។ កិញ្ចាបិ វិវដ្តបទិស្សិតំ វេទតិ, តិស្សោ

សង្កឹតិយោ អារុឡិយេវ បន បទសោ វាចេន្តស្ស អាបត្តិ។ វិវដ្តបទិស្សិតេបិ

នាណាភាសាវសេន កាថាសិលោកពន្លាទិហិ អភិសង្កេតេ អនាបត្តិ។ តិស្សោ

សង្កឹតិយោ អនារុឡេបិ កុលុម្ពសុត្តំ រាជោវាទសុត្តំ តិក្ខុទ្រិយំ ចតុបរិវដ្តំ

នន្ទោបនន្ទន្តិ ឡិទិសេ អាបត្តិយេវ។ អបលាលទមនម្បិ វុត្តំ, មហាបច្ឆរិយម្បន

បដិសិទ្ធិ។ មេណ្ឌកមិលិន្ទបញ្ចេសុ ថេរស្ស សកបដិភានេ អនាបត្តិ, យំ រញ្ជោ

សញ្ញាបនត្តំ អាហរិទ្វា វុត្តំ, តត្ថ អាបត្តិ។

វណ្ណាបិជកអង្គលិមាលបិជករដ្ឋបាលគអជតអាឡវកគជ្ជិតគុឡមគ្គគុឡវេ

ស្សន្តរគុឡវិទយវេទល្អបិជកានិ បន អពុទ្ធវេទនាទិយេវាតិ វុត្តំ។ សីលូបទេសោ

នាម ធម្មសេនាបតិណា វុត្តាតិ វេទន្តិ, តស្មី អាបត្តិយេវ។ អញ្ញានិបិ

មគ្គកថាអារម្មណកថាពុទ្ធកណ្ឌក ព្រាណាវត្ថុអសុភកថាទិទិ អតិ, តេសុ

សត្តតិស ពោធិបក្ខិយធម្មាវិភត្តា, ធុតង្គបញ្ចេ បដិបទាវិភត្តា; តស្មា តេសុ

អាបត្តិតិ វុត្តំ។ មហាបច្ឆរិយាទីសុ បន សង្កឹតិ អនារុឡេសុ

រាជោវាទតិក្ខុទ្រិយចតុបរិវដ្តនន្ទោបនន្ទកុលុម្ពសុត្តសុយេវ អាបត្តិតិ វុត្តា

អវសេសេសុ យំ ពុទ្ធវេទនតោ អាហរិទ្វា វុត្តំ, តទេវ អាបត្តិវត្ថុ ហោតិ, ន ឥតវន្តិ

អយមត្ថោ បរិគ្គហិតោ។

២៨. ឯកតោ ឧទ្ទិសាបេន្តោតិ អនុបសម្បន្នេន សទ្ធិំ ឯកតោ ឧទ្ទេសំ
គណ្ណាន្តោបិ ឯកតោ វេទតិ អនាបត្តិតិ អត្ថោ។

តត្រាយំ វិនិច្ឆយោ - ឧបសម្បន្នោ ច អនុបសម្បន្នោ ច និសីទិត្វា
ឧទ្ទិសាបេន្តោ។ អាចរិយោ និសិទ្ធានំ ភណាមីតិ តេហិ សទ្ធិំ ឯកតោ វេទតិ,
អាចរិយស្ស អាបត្តិ។ អនុបសម្បន្នេន សទ្ធិំ គណ្ណាន្តស្ស អនាបត្តិ។ ទ្វេបិ បីតា
គណ្ណាន្តំ, ឯសេវ នយោ។ ធម្មារកិក្ខុ និសិទ្ធា, សាមណោរោ បីតោ, និសិទ្ធស្ស
ភណាមីតិ ភណាតោ អនាបត្តិ។ សចេ ធម្មារោ តិដ្ឋតិ, ឥតារោ និសីទតិ, បីតស្ស
ភណាមីតិ ភណាតោបិ អនាបត្តិ។ សចេ ពហ្វនំ ភិក្ខុនំ អន្តរេ ឯកោ
សាមណោរោ និសិទ្ធា ហោតិ, តស្មី និសិទ្ធព ធម្មោ ធម្មំ វាចេន្តស្ស អាចរិយស្ស
អចិត្តកាបត្តិ។ សចេ សាមណោរោ ឧបចារំ មុញ្ញាត្វា បីតោ វា និសិទ្ធា វា ហោតិ,
យេសំ វាចេតិ, តេសុ អបរិយាបន្នត្វា ឯកេន ធិសាកាគេន បលាយនកកន្តំ
នាម គណ្ណាតីតិ សង្ឃំ កច្ឆតិ, តស្មា អនាបត្តិ។ ឯកតោ សជ្ឈាយំ ករោន្តោបិ
អនុបសម្បន្នេន សទ្ធិំ ឧបសម្បន្នោ ឯកតោ សជ្ឈាយំ ករោន្តោ តេន សទ្ធិយេវ
ភណាតិ, អនាបត្តិ។ អនុបសម្បន្នស្ស សន្តិកេ ឧទ្ទេសំ គណ្ណាន្តស្សបិ តេន សទ្ធិំ
ឯកតោ គណ្ណាន្តស្ស អនាបត្តិ។ អយម្មិ ហិ ឯកតោ សជ្ឈាយំ ករោតិច្ឆេវ សង្ឃំ
កច្ឆតិ។

យេភុយ្យេន បគុណំ គន្ធិភណាន្តំ ឌីចាតេតីតិ សចេ ឯកតាថាយ ឯកោ
ចាទោ ន អាគច្ឆតិ, សេសំ អាគច្ឆតិ, អយំ យេភុយ្យេន បគុណាគន្តោ នាម។
ឯតេន នយេន សុត្តេបិ វេទិតត្តោ។ តំ ឌីចាតេន្តស្ស ឯវំ ភណាហីតិ ឯកតោបិ
គណ្ណាន្តស្ស អនាបត្តិ។ ឌីសារេន្តំ ឌីចាតេតីតិ សុត្តំ ឌីចារេន្តំ បរិសមជ្ឈេ
បរិសម្ពាទំ ឯវំ វេទហីតិ តេន សទ្ធិំ ឯកតោបិ វេទន្តស្ស អនាបត្តិ។ យំ បន
មហាបច្ឆរិយាធិសុ “មយា សទ្ធិំ មា វេទា”តិ វុត្តោ យទិ វេទតិ, “អនាបត្តិ”តិ វុត្តំ,

តំ មហាអដ្ឋកថាយំ នត្តិ, នត្តិការោយេវ ចស្ស យុត្តោ។ កស្មា?
កិរិយសមុជ្ជានត្តា។ ឥតរថា ហិ កិរិយាកិរិយំ ភវេយ្យ។ សេសំ ឧត្តានត្តមេវ។

បទសោធម្មសមុជ្ជានំ - វាចតោ ច វាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ, កិរិយំ,
នោសញ្ញាវិមាគ្គំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, វចីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

បទសោធម្មសិក្ខាបទំ ចតុត្ថំ។

៥. សហសេយ្យសិក្ខាបទវណ្ណានា

៤៩. បញ្ចមសិក្ខាបទេ - មុជ្ជស្សតិ អសម្មជាតាតិ បុព្វភាគេ
សតិសម្មជញ្ញស្ស អករណាវសេនេតំ វុត្តំ, ភវេជ្ជាតិណ្ណាកាលេ បន កុតោ
សតិសម្មជញ្ញន្តិ វិក្ខុជមាតាតិ វិប្បលបមាណ។ កាកក្ខមាតាតិ នាសាយ
កាកសន្តិវិយ និរត្តកសន្តិ មុញ្ចមាណ។ ឧបាសកាតិ បឋមតវំ
ឧជ្ជិតឧបាសកា។

៥០. ឯតទវេចុន្តិ “ភគវតា អារុសោ រាហុល សិក្ខាបទំ បញ្ញត្ត”ន្តិ ភិក្ខុ
សិក្ខាបទការវេនេវ ឯតំ អវេចុំ។ បកតិយា បន តេ ភគវតិ ច ការវេន
អាយស្មតោ ច រាហុលស្ស សិក្ខាកាមតាយ តស្ស អាយស្មតោ វសនជ្ជានំ
អាគតស្ស ចូឡមញ្ចកំ វា អបស្សេនំ វា យំ អត្ថំ តំ បញ្ញបេត្វា ចីវរំ វា ឧត្តរាសន្តំ
វា ឧស្សីសករណត្ថាយ ទេន្តិ។ តត្រិទំ តស្សាយស្មតោ សិក្ខាកាមតាយ - ភិក្ខុ
កិរ តំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ ទិស្វា មុជ្ជិសម្មញ្ញនិព្វា កចវេនឌ្ឍនកញ្ច ពហិ ឱបន្តិ។
អថញ្ញេហិ “អារុសោ កេនិទំ ចាតិត”ន្តិ វុត្តេ អញ្ញេ ឯវំ វេទន្តិ - “ភន្តេ, រាហុលោ
ឥមស្មី បទេសេ សញ្ញាវិ, តេន ទុ ខោ ចាតិត”ន្តិ។ សោ បនាយស្មា “ន មយ្ហំ ភន្តេ
ឥទំ កម្ម”ន្តិ ឯកទិវសម្បិ អវត្វា តំ បដិសាមេត្វា ភិក្ខុ ឧមាបេត្វា គច្ឆតិ។
វច្ឆកុដិយា សេយ្យំ កប្បេសីតិ តំយេវ សិក្ខាកាមតំ អនុព្រហន្តោ

ធម្មសេនាបតិមហាមោក្កល្លានអាណន្តរាជីនំ សន្តិកំ អគន្ធា ភកវតោ
វុឌ្ឍញ្ញនកវច្ឆកុដិយំ សេយ្យំ កប្បសិ។ សា កិវ កុដិ កវាជពាទ្ធា
គន្ធបរិកណ្ណាកតា សមោសវិតបុប្ផនាមា ចេតិយជ្ជានមិវ តិដ្ឋតិ, អបរិភោគា
អញ្ជេសំ។

៥០. ឧត្តរិទិវត្ថុតិវត្ថុន្តិ ភកវា សាមណោរាជំ សង្កហករណត្ថាយ តិវត្ថំ
បរិហារំ អនាសិ។ ន ហិ យុត្តំ កុលទារកេ បញ្ចាដេត្វា នាទុគ្គហេតុន្តិ។
សហសេយ្យន្តិ ឯកតោ សេយ្យំ។ សេយ្យាតិ កាយប្បសារណាសម្ពាតំ
សយនម្បិ វុច្ឆតិ, យស្មី សេនាសនេ សយន្តិ, តម្បិ។ តត្ថ សេនាសនំ តាវ
នស្សេតុំ “សេយ្យា នាម សព្ពច្ឆន្ទា” តិអាទិ វុត្ថំ។ កាយប្បសារណំ នស្សេតុំ
អនុបសម្បន្នេ និបន្នេ ភិក្ខុ និបន្នតិ” តិអាទិ វុត្ថំ។ តស្មា អយមេត្ថ អត្ថោ -
“សេនាសនសម្ពាតំ សេយ្យំ បរិសិទ្ធា កាយប្បសារណាសម្ពាតំ សេយ្យំ
កប្បយ្យ វិទហេយ្យ សម្បាទេយ្យ” តិ។ សព្ពច្ឆន្ទា តិអាទិនា បន តស្សា
សេនាសនសម្ពាតាយ សេយ្យាយ លក្ខណំ វុត្ថំ។ តស្មា យំ សេនាសនំ ឧបរិ
បញ្ចហិ ធននេហិ អញ្ជេន វា កេនចិ សព្ពមេវ បដិច្ចន្តំ, អយំ សព្ពច្ឆន្ទា នាម
សេយ្យា។ អដ្ឋកថាសុ បន ចាកដរោហារំ គហេត្វា វាបុគ្គតវសេន “សព្ពច្ឆន្ទា
នាម បញ្ចហិ ធននេហិ ធន្ទា” តិ វុត្ថំ។ កិញ្ចាបិ វុត្ថំ? អថ ខោ ទុស្សកុដិយំ
វសន្តស្សាបិ ន សក្កា អនាបត្តិ កាតុំ, តស្មា យំ កិញ្ចា បដិច្ឆាទនសមត្ថំ ឥធន
ធននញ្ច បរិច្ឆន្ទញ្ច វេទិតតំ។ បញ្ជាវិធច្ឆននេយេវ ហិ កយ្ហមាទេ បទវច្ឆន្នេបិ
សហសេយ្យា ន ភវេយ្យ។ យំ បន សេនាសនំ ភូមិតោ បដ្ឋាយ យាវ ធននំ
អាហាច្ឆ ចាការេន វា អញ្ជេន វា កេនចិ អន្តមសោ វត្ថេនាបិ បរិក្ខិត្តំ, អយំ
សព្ពបរិច្ឆន្ទា នាម សេយ្យា។ ធននំ អនាហាច្ឆ សព្ពន្តិមេន បរិយាយេន
ទិយឡបាតុត្ថេធន ចាការាទិនា បរិក្ខិត្តាបិ សព្ពបរិច្ឆន្ទាយេវាតិ
កុវុន្តដ្ឋកថាយំ វុត្ថំ។ យស្សា បន ឧបរិ ពហុតរំ ហំនំ ធន្តំ, អប្បំ អច្ឆន្តំ, សមន្តតោ

វា ពហុតរំ បរិក្ខិត្តំ, អប្បំ អបរិក្ខិត្តំ, អយំ យេតុយ្យេន ធម្មា យេតុយ្យេន
បរិច្ឆេទា នាម។ ឥមិនា ហិ លក្ខណេន សមន្តាគតោ សចេបិ សត្តក្ខមកោ
ចាសាទោ ឯក្ខបចារោ ហោតិ, សតគព្ភំ វា ចតុស្សលំ វា, ឯកសេយ្យាស្ថេរោ
សង្ខំ គធម្មតិ។ តំ សឆាយ វុត្តំ “ចតុត្ថធិវសោ អត្ថផ្កតេ ស្វរិយេ អនុបសម្បន្នេ
និបន្នេ ភិក្ខុ និបជ្ឈតិ, អាបត្តិ ចាចិត្តិយស្ស” តិអាទិ។

តត្ថ ច និបជ្ឈនមត្តេនេវ ចាចិត្តិយំ។ សចេ បន សម្ពហុលា សាមណោរា,
ឯកោ ភិក្ខុ, សាមណោរគណានាយ ចាចិត្តិយា។ តេ ច ឧដ្ឋាយុដ្ឋាយ និបជ្ឈន្តិ,
តេសំ បយោគេ បយោគេ ភិក្ខុស្ស អាបត្តិ។ ភិក្ខុស្ស ឧដ្ឋាយុដ្ឋាយ និបជ្ឈនេ បន
ភិក្ខុស្សេវ បយោគេន ភិក្ខុស្ស អាបត្តិ។ សចេ បន សម្ពហុលា ភិក្ខុ ឯកោ
សាមណោរោ សព្វេសំ អាបត្តិ ករោតិ, តស្ស ឧដ្ឋាយុដ្ឋាយ និបជ្ឈនេនបិ ភិក្ខុនំ
អាបត្តិយេវ។ ឧកយេសំ សម្ពហុលកាវេបិ ឯសេវ នយោ។

អបិចេត្ថ ឯកាវាសាទិកម្មិ ចតុក្កំ វេទិតព្ភំ។ យោ ហិ ឯកស្មី អាវាសេ
ឯកេនេវ អនុបសម្បន្នេន សទ្ធិ តិវត្តំ សហសេយ្យំ កប្បេតិ, តស្ស
ចតុត្ថធិវសោ បដ្ឋាយ ទេវសិកា អាបត្តិ។ យោបិ ឯកស្មីយេវ អាវាសេ
នាវាអនុបសម្បន្នេហិ សទ្ធិ តិវត្តំ សហសេយ្យំ កប្បេតិ, តស្សបិ។ យោបិ
នាវាអាវាសេសុ ឯកេនេវ អនុបសម្បន្នេន សទ្ធិ តិវត្តំ សហសេយ្យំ កប្បេតិ,
តស្សបិ។ យោបិ នាវាអាវាសេសុ នាវាអនុបសម្បន្នេហិ សទ្ធិ យោជនសតម្បិ
គន្ធា សហសេយ្យំ កប្បេតិ, តស្សបិ ចតុត្ថធិវសោ បដ្ឋាយ ទេវសិកា
អាបត្តិ។

អយញ្ច សហសេយ្យាបត្តិ នាម “ភិក្ខុ វេបេត្វា អវសេសោ អនុបសម្បន្នោ
នាមា” តិ វេចនតោ តិវច្ឆានគតេនបិ សទ្ធិ ហោតិ, តត្រ តិវច្ឆានគតស្ស
បរិច្ឆេទោ មេដុនធម្មាបត្តិយា វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ភោ។ តស្មា សចេបិ

គោរពធិបតីសម្ព័ន្ធអង្គសាមីសុ កោចិ បរិសិទ្ធា ភិក្ខុនោ វសនសេនាសនេ
ឯក្ខបចារជ្ជានេ សយតិ, សហសេយ្យាវ ហោតិ។

យទិ បន ជម្ពានំ ឧបរិ កតចាសាទស្ស ឧបរិមតលេន សទ្ធិ
អសម្ពុទ្ធភិក្ខុកស្ស ភិក្ខុយា ឧបរិ បិតសុសិរតុលាសីសស្ស សុសិរេន បរិសិទ្ធា
តុលាយ អព្ពន្ធរេ សយិត្វា តេនេវ សុសិរេន និក្ខមិត្វា គប្បតិ, ហេជ្ជាចាសាទេ
សយិតភិក្ខុស្ស អនាបត្តិ។ សេច ធននេ ជិទ្ធិ ហោតិ, តេន បរិសិទ្ធា អន្តោធននេ
វសិត្វា តេនេវ បក្កមតិ, នាទ្ធិបចារេ ឧបរិមតលេ ធននព្ពន្ធរេ សយិតស្ស
អាបត្តិ, ហេជ្ជមតលេ សយិតស្ស អនាបត្តិ។ សេច អន្តោចាសាទេនេវ
អាហោតិ ភិក្ខុសត្វលានិ បរិភុញ្ញន្តិ, ឯក្ខបចារានិ ហោតិ, តេសុ យត្ថ កត្តចិ
សយិតស្ស អាបត្តិ។

សភាសន្ត្រេបន កតេ អឡកុដ្ឋកសេនាសនេ សយិតស្ស
វាឡសម្ព័ន្ធអង្គសុ កតោតាទយោ បរិសិទ្ធា សយន្តិ, អាបត្តិយេវ។ បរិក្ខេបស្ស
ពហិតតេ និព្ពកោសព្ពន្ធរេ សយន្តិ, អនាបត្តិ។ បរិមណ្ឌលំ វា ចតុរស្សំ វា
ឯកច្ឆននាយ គព្ពមាលាយ សតគព្ពំ ចេបិ សេនាសនំ ហោតិ, តត្រ ចេ ឯកេន
សាធារណទ្វារេន បរិសិទ្ធាវិសុំ ចាការេន អបរិច្ឆន្ទគព្ពបចារេ សព្ពគព្ព
បរិសន្តិ, ឯកគព្ពចិ អនុបសម្បន្នេ និបន្នេ សព្ពគព្ពេសុ និបន្នានំ អាបត្តិ។ សេច
សបមុខា គព្ពា ហោតិ, បមុខស្ស ឧបរិ អប្បន្នំ ឧច្ឆវត្ថុកំ ចេបិ ហោតិ, បមុខេ
សយិតោ គព្ពេ សយិតានំ អាបត្តិ ន ករោតិ។ សេច បន គព្ពច្ឆននេនេវ សទ្ធិ
សម្ពុទ្ធច្ឆននំ ហោតិ, តត្រ សយិតោ សព្ពេសំ អាបត្តិ ករោតិ។ កស្មា?
សព្ពច្ឆន្តត្តា សព្ពបរិច្ឆន្តត្តា ច, គព្ពបរិក្ខេបចាយេវ ហិស្ស បរិក្ខេបចាតិ។
ឯតេនេវ ហិ នយេន អដ្ឋកថាសុ លោហចាសាទបរិក្ខេបស្ស ចតុសុ
ទ្វារកោដ្ឋកេសុ អាបត្តិ វុត្តា។

យំ បន អន្ទកដ្ឋកថាយំ “អបរិក្ខត្តេ បមុខេ អនាបត្តិតិ ភូមិយំ វិនា
ជគតិយា បមុខំ សន្ធាយ កមិន” ត្តិ វុត្ថំ, តំ អន្ទករដ្ឋ ចាដេក្កសន្និវេសា
ឯកច្ឆន្ទនា គព្ពចាឡិយោ សន្ធាយ វុត្ថំ។ យញ្ច តត្ថ “ភូមិយំ វិនា ជគតិយា” តិ
វុត្ថំ, តំ នេវ អដ្ឋកថាសុ អត្ថិ; ន ចាឡិយា សមេតិ។ ធនហត្ថុព្ពេជាបិ ហិ ជគតិ
បរិក្ខេបសម្ព័ន្ធំ ន គច្ឆតិ។ តស្មា យម្បិ តត្ថ ទុតិយសិក្ខាបទេ ជគតិយា បមាណំ
វត្វា “ឯតំ ឯក្ខបចារំ បរិច្ឆន្នំ នាម ហោតិ” តិ វុត្ថំ, តំ ន គហោតព្ពំ។ យេបិ
ឯកសាលទ្ធិសាលតិសាលចតុស្សាលសន្និវេសា មហាទាសាទា ឯកស្មី
ឌីកាសេ ចាទេ ឆោវិទ្វា បរិដ្ឋេន សក្កា ហោត្តិ សព្ពត្ថ អនុបរិគន្ធុ, តេសុបិ
សហសេយ្យបត្តិយា ន មុច្ឆតិ។ សចេ តស្មី តស្មី ហ្មនេ ឧបចារំ បរិច្ឆន្និទ្វា កតា
ហោត្តិ, ឯក្ខបចារដ្ឋានេយេវ អាបត្តិ។

ទ្វិហិ ទ្វារេហិ យុត្តស្ស សុធាននមណ្ឌាបស្ស មជ្ឈេ ចាការំ ករោត្តិ, ឯកេន
ទ្វារេន បរិសិទ្ធា ឯកស្មី បរិច្ឆេទេ អនុបសម្បន្នោ សយតិ, ឯកស្មី ភិក្ខុ,
អនាបត្តិ។ ចាការេ គោធាទិនំ បរិសនមត្តម្បិ ជិទ្ធុំ ហោតិ, ឯកស្មីញ្ច បរិច្ឆេទេ
គោធា សយត្តិ, អនាបត្តិយេវ។ ន ហិ ជិទ្ធផនេ គេហំ ឯក្ខបចារំ នាម ហោតិ។
សចេ ចាការមជ្ឈេ ជិទ្ធិទ្វា ទ្វារំ យោដេត្តិ, ឯក្ខបចារតាយ អាបត្តិ។ តំ ទ្វារំ
កវាដេន បិទហិទ្វា សយត្តិ, អាបត្តិយេវ។ ន ហិ ទ្វារបិទហនេន គេហំ
នានុបចារំ នាម ហោតិ, ទ្វារំ វា អទ្វារំ។ កវាដេត្តិ សំវរណាវិវរណោហិ យថាសុខំ
វឡញ្ចនត្ថាយ កតំ, ន វឡញ្ចនុបច្ឆេទនត្ថាយ។ សចេ បន តំ ទ្វារំ បុន
ឥដ្ឋកាហិ បិទហត្តិ, អទ្វារំ ហោតិ, បុរិមេ នានុបចារភាវេយេវ តិដ្ឋតិ។
ធីយបមុខំ ចេតិយយំ ហោតិ។ ឯកំ កវាជំ អន្តោ, ឯកំ ពហិ, ទ្វិទ្ធុំ កវាជានំ
អន្តរេ អនុបសម្បន្នោ អន្តោចេតិយយេវ សយន្តស្ស អាបត្តិ ករោតិ,
ឯក្ខបចារត្ថា។

ត្រក យស្ស “សិយា អយំ ឯក្ខបចារនាដូបចារតា នាម
ឧទោសិតសិក្ខាបទេ វុត្តា, ឥធ បន សេយ្យា នាម សព្ពច្ឆន្ទា សព្ពបរិច្ឆន្ទា
យេតុយ្យេន ធន្ទា យេតុយ្យេន បរិច្ឆន្ទា” តិ ឯត្ថកមេវ វុត្តំ, បិហិតទ្វារោ ច គព្ពោ
សព្ពបរិច្ឆន្ទាវ ហោតិ។ តស្មា តត្ថ អន្តោ សយិតេនេវ សទ្ធិ អាបត្តិ, ពហិ
សយិតេន អនាបត្តិ” តិ។ សោ ឯវំ វុត្តព្ពោ - “អបិហិតទ្វារេ បន កស្មា ពហិ
សយិតេន អាបត្តិ” តិ? បមុខស្ស គព្ពេន សទ្ធិ សព្ពច្ឆន្ទត្ថា។ “កី បន គព្ពេ បិហិតេ
ធននំ វិទូស្តំ ហោតិ” តិ? នវិទូស្តំ, គព្ពេន សទ្ធិ បមុខស្ស សព្ពបរិច្ឆន្ទតា ន
ហោតិ។ “កី បរិក្ខេចោ វិទូស្តោ” តិ? អទ្វា វុត្តតិ “នវិទូស្តោ, កវាជេន ឧបចារោ
បរិច្ឆន្ទា” តិ។ ឯវំ ទ្វរម្មិ គន្ធា បុន ឯក្ខបចារនាដូបចារតំយេវ បច្ឆាគមិស្សតិ។

អបិច យទិ ព្យញ្ញនមត្តយេវ អត្តោ សុវិញ្ញេយ្យោ សិយា, សព្ពច្ឆន្ទាតិ
វចនតោ បញ្ចន្នំ អញ្ញតរេន ធននេន ធន្ទា ឯវ សេយ្យា សិយា, ន អញ្ញេន។ ឯវញ្ញ
សតិ បទវច្ឆន្ទាធិសុ អនាបត្តិ សិយា។ តតោ យទត្ថំ សិក្ខាបទំ បញ្ញត្ថំ, ស្ទេវ
អត្តោ បរិហាយេយ្យ។ បរិហាយតុ វា មា វា, កថំ អវុត្ថំ គហោតព្ពន្ធិ; កោ វា
វទតិ “អវុត្ថំ គហោតព្ព” តិ? វុត្តព្ពោតំ អនិយតេសុ - “បដិច្ឆន្នំ នាម អាសនំ
កុដ្តេន វា កវាជេន វា កិលញ្ញេន វា សាលិកាការេន វា វុក្ខេន វា ថម្កេន វា
កោដ្ឋលិកាយ វា យេន កេនចិ បដិច្ឆន្នំ ហោតិ” តិ។ តស្មា យថា តត្ថ យេន
កេនចិ បដិច្ឆន្នំ បដិច្ឆន្នមេវ, ឯវមិធាបិ គហោតព្ពំ។ តស្មា សេនាសនំ ឧទ្ធកំ វា
ហោតុ មហន្តំ វា អញ្ញេន សទ្ធិ សម្ពុទ្ធិ វា អសម្ពុទ្ធិ វា ធិយំ វា វដ្តំ វា ចតុរស្សំ វា
ឯកក្ខមកំ វា, អនេកក្ខមកំ វា, យំ យំ ឯក្ខបចារំ សព្ពត្ថ យេន កេនចិ
បដិច្ឆាធនេន សព្ពច្ឆន្ទេ សព្ពបរិច្ឆន្ទេ យេតុយ្យេន វា ធន្ទេ យេតុយ្យេន វា បរិច្ឆន្ទេ
សហសេយ្យបត្តិ ហោតិ តិ។

៥៣. ឧបឧត្តរាជ្ជបតី ឧបឧត្តរាជ្ជបតី អាបត្តិ ទុក្ខជស្សាតិ ឯត្ថ សព្វចន្ទ
 ឧបឧត្តរាជ្ជបតី ឯវមាទិសុបិ មហាបច្ឆរិយំ ទុក្ខជមេវាតិ វុត្ថំ។
 មហាអដ្ឋកថាយំ បន “សព្វចន្ទ យេកុយ្យនបរិច្ឆន្ទ ចាចិត្តិយំ, សព្វចន្ទ
 ឧបឧត្តរាជ្ជបតី ចាចិត្តិយំ, យេកុយ្យននន្ទ ឧបឧត្តរាជ្ជបតី ចាចិត្តិយំ, សព្វបរិច្ឆន្ទ
 យេកុយ្យននន្ទ ចាចិត្តិយំ, សព្វបរិច្ឆន្ទ ឧបឧត្តរាជ្ជបតី ចាចិត្តិយំ,
 យេកុយ្យនបរិច្ឆន្ទ ឧបឧត្តរាជ្ជបតី ចាចិត្តិយំ, ចាធិយំ វុត្ថចាចិត្តិយេន សទ្ធិ សត្វ
 ចាចិត្តិយានី” តិ វុត្ថំ។ “សព្វចន្ទ ចូឡ កបរិច្ឆន្ទ ទុក្ខជំ, យេកុយ្យននន្ទ
 ចូឡ កបរិច្ឆន្ទ ទុក្ខជំ, សព្វបរិច្ឆន្ទ ចូឡ កបរិច្ឆន្ទ ទុក្ខជំ, យេកុយ្យនបរិច្ឆន្ទ
 ចូឡ កបរិច្ឆន្ទ ទុក្ខជំ, ចាធិយំ ទុក្ខជេន សហ បញ្ច ទុក្ខជានី” តិ វុត្ថំ។

“ឧបឧត្តរាជ្ជបតី ចូឡ កបរិច្ឆន្ទ អនាបត្តិ, ឧបឧត្តរាជ្ជបតី ចូឡ កបរិច្ឆន្ទ អនាបត្តិ,
 ចូឡ កបរិច្ឆន្ទ ចូឡ កបរិច្ឆន្ទ អនាបត្តិ, សព្វចន្ទ សព្វអបរិច្ឆន្ទតិ ច ឯត្ថ
 សេនម្ហមណ្ឌបវណ្ណំ ហោតិ” តិ វុត្ថំ។ ឥមិនាបេតំ វេទិតតំ - “យថា ជគតិ
 បរិក្ខេបសម្ព័យ ន គប្បតិ” តិ។ សេសំ ឧត្តានត្ថមេវ។

ឯឡ កលោមសមុជ្ជានំ - កាយតោ ច កាយចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ, កិរិយំ,
 នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្ទិ។

សហសេយ្យសិក្ខាបទំ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយសហសេយ្យសិក្ខាបទវណ្ណានា

៥៥. ទុតិយសហសេយ្យសិក្ខាបទេ - អាវសថាគារន្តិ អាគន្ធកានំ
 វសនាការំ។ បញ្ញត្តំ ហោតិ តិ បុញ្ញកាមតាយ កត្វា បរិច្ចំ ហោតិ។ យេន សា
 ឥត្តិ តេនុបសង្កមីតិ អសុកស្មី នាម ហ្មនេ អាវសថាគារំ បញ្ញត្តំ អត្ថិ
 មនុស្សានំ សុត្វា ឧបសង្កមី។ គន្ធកន្ធនីតិ អគុកុដ្តមាទិនំ គន្ធនំ គន្ធា

គន្ធាគន្ធា, សោ អស្ស អត្ថិតិ គន្ធាគន្ធា។ សាដកំ និក្ខិបិត្វាតិ អប្បេវ នាមស្ស
ឥមម្បិវិប្បការំ បស្សន្តស្ស រាគោ ឧប្បន្នយ្យាតិ ចិន្តត្វា ឯមកាសិ។
ឡិក្ខិបិត្វាតិ អនោ ឡិបិត្វា។ អន្ធមោតិ អបរាជោ។ មំ អន្ធកមាតិ មំ អតិក្កម្ម
អភិភវិត្វា បរត្តោ។ សេសំ បឋមសិក្ខាបទេ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពំ។ អយមេវ
ហិវិសេសោ - បឋមសិក្ខាបទេ ចតុត្ថទិវសេ អាបត្ថិ ឥធ បឋមទិវសេហិ។
យក្ខិបេតីហិ ទិស្សមានក្ខតាហិ តិវច្ឆានគតិត្ថិយា ច មេថុនធម្មវត្ថុក្ខតាយ
ឯវ ទុក្ខដំ។ សេសាហិ អនាបត្ថិ។ សមុដ្ឋានាទីនិ បឋមសទិសានេវាតិ។

ទុតិយសហសេយ្យសិក្ខាបទំ ធម្មំ។

៧. ធម្មទេសនាសិក្ខាបទវណ្ណានា

៦០. សត្តមសិក្ខាបទេ - យរណីតិ យរសាមិនី។ និវេសនទ្វារេតិ និវេសនស្ស
មហាទ្វារេ។ យរសុណ្ណាតិ តស្មី យរេ សុណ្ណា។ អាវសថទ្វារេតិ ឡិវរកទ្វារេ។
វិស្សដ្ឋេនាតិ សុនិគ្គតេន សន្តេន។ វិវដេនាតិ សុដ្ឋបកាសេន អសំវុតេន។ ធម្មោ
ទេសេតញ្ញោតិ អយំ សរណសីលាទិកេនោ ធម្មោ កថេតញ្ញោ។ អញ្ញាតុន្តិ
អាជានិតុំ។ វិញ្ញាណ បុរិសវិគ្គហេនាតិ វិញ្ញាណ បុរិសេន, បុរិសវិគ្គហំ គហេត្វាបិ
បិវេតេន ន យក្ខេន ន បេតេន ន តិវច្ឆានគតេន។

៦៦. អនាបត្ថិ វិញ្ញាណ បុរិសវិគ្គហេនាតិ វិញ្ញាណ បុរិសវិគ្គហេន សទ្ធិ បិតាយ
ពហុម្បិ ធម្មំ ទេសេន្តស្ស អនាបត្ថិ។ ធម្មញ្ញាវាចាហិ ធម្មា បញ្ចហិ វាចាហិ
យោ ទេសេតិ, តស្សបិ អនាបត្ថិ។ តត្ថ ឯកោ គាថាទានោ ឯកវាចាតិ ឯវំ
សត្តត្ថ វាចាបមាណំ វេទិតព្ពំ។ សចេ អដ្ឋកថំ ធម្មបទំ ជាតកាទិវត្ថុំ វា
កថេតុកាមោ ហោតិ, ធម្មញ្ញាបទមត្តមេវ កថេតុំ វុដ្ឋតិ។ ចាឡិយា សទ្ធិ
កថេន្តេន ឯកបទំ ចាឡិកោ បញ្ច អដ្ឋកថាតោតិ ឯវំ ធម្មបទានិ

អនតិក្កាមេត្វាវ កថេតញ្ញោ។ បទសោធម្ម វុត្តប្បកេនោ ហិ ឥធាបិ សញ្ញោ
 ធម្មោយេវ។ តស្មី ទេសេតីតិ តស្មី ខណោ ទេសេតិ។ សម្មទានត្ថេ វា ឯតំ
 ភុម្មវេទនំ។ តស្ស ទេសេតីតិ អត្ថោ។ អញ្ញាស្ស មាតុកាមស្ស ឯកិស្ស
 ទេសេត្វា បុន អាគតាគតាយ អញ្ញាស្ស ទេសេតីតិ ឯវំ ឯកាសនេ និសិន្នោ
 មាតុកាមសតសហស្សន្ទម្បិ ទេសេតីតិ អត្ថោ។ មហាបច្ឆរិយជ្ជកថាយំ វុត្តំ
 សមំ និសិន្នានំ មាតុកាមានំ “តុម្ហាកំ ឯកេកិស្ស ឯកេកំ កាចំ ទេសេស្សមិ, តំ
 សុណាថាតិ ទេសេតិ, អនាបត្តិ។ បឋមំ ឯកេកិស្ស ឯកេកំ កាចំ
 កថេស្សមីតិ អាភោគំ កត្វា ជាតាបេត្វា កថេតុំ វុត្តតិ, ន បច្ឆាតិ។ បញ្ចំ បុច្ឆតិ
 បញ្ចំ បុដ្ឋោ កថេតីតិ មាតុកាមោ “ធីយនិកាយោ នាម ភន្តេ កិមត្ថំ ធីបេតី” តិ
 បុច្ឆតិ។ ឯវំ បញ្ចំ បុដ្ឋោ ភិក្ខុ សព្វំ ចេចិ ធីយនិកាយំ កថេតិ, អនាបត្តិ។
 សេសមេត្ត ឧត្តានត្ថមេវ។

បទសោធម្មសមុជ្ឈានំ - វាចតោ ច វាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ឈាតិ, កិរិយាកិរិយំ,
 នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, វចីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ធម្មទេសនាសិក្ខាបទំ សត្តមំ។

៨. ភូតារោចនសិក្ខាបទវណ្ណានា

២៧. អជ្ឈមសិក្ខាបទេ - វុត្តកថាយ តាវ យំ វុត្តព្វំ សិយា, តំ សព្វំ
 ចតុត្ថចារាជិកវណ្ណានាយំ វុត្តនយមេវ។ អយមេវ ហិ វិសេសោ - តត្ថ អភូតំ
 អាហារេសុំ, ឥធម ភូតំ។ ភូតម្បិ បុព្វជ្ជនា អាហារេសុំ, ន អរិយា។ អរិយានញ្ញិ
 បយុត្តវាចា នាម នត្ថិ, អត្ថនោ គុណោ អាហារេយមាទេ បន អញ្ញេ ន
 បដិសេធសុំ, តថាឧប្បន្នេ ច បច្ឆយេ សាទិយីសុ, តថាឧប្បន្នការំ អជានន្តា។

“អថ ខោតេ ភិក្ខុ ភក្កវតោ ឯតមត្តំ អាហារេចសុ” ត្តិអាទិម្ហិ បន យេ
ឧត្តរិមនុស្សធម្មស្ស វណ្ណំ ភាសីសុ, តេ អាហារេចសុត្តិ វេទិតត្ថំ។ “កង្ខិ បន វោ
ភិក្ខុវេ ភូត” ត្តិ បុច្ឆិតេ បន សព្វេបិ “ភូតំ ភក្កវា” តិ បដិជានីសុ។ អរិយានម្បិ ហិ
អព្ពន្ធពេ ភូតោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មោតិ។ អថ ភក្កវា អរិយមិស្សកត្តា
“មោយបុរិសា” តិ អវត្ថា “កថញ្ញំ នាម តុម្ពេ ភិក្ខុវេ” តិ វត្ថា “ឧទរស្ស
ការណា” តិអាទិមាហា។ តត្ថ យស្មា អរិយា អញ្ញេសំ សុត្វា “អយ្យោ កិរ, ភន្តេ,
សោតាបន្នោ” តិអាទិនា នយេន បសន្នេហិ មនុស្សេហិ បុច្ឆិយមាណា អបញ្ញត្តេ
សិក្ខាបទេ អនាទីនវនស្សិនោ សុទ្ធចិត្តតាយ អត្តនោ ច បរេសញ្ច
វិសេសាធិគមំ បដិជានីសុ។ ឯវំ បដិជានន្តេហិ ច តេហិ យំ អញ្ញេ ឧទរស្ស
ការណា ឧត្តរិមនុស្សធម្មស្ស វណ្ណំ ភាសីត្វា បិណ្ឌាចាតំ ឧប្បាទេសុំ, តំ
សុទ្ធចិត្តតាយ សាទិយន្តេហិបិ ឧទរស្ស ការណា ឧត្តរិមនុស្សធម្មស្ស វណ្ណា
ភាសីតោវិយ ហោតិ។ តស្មា សព្វសង្គាហិកេនេវ នយេន “កថញ្ញំ នាម តុម្ពេ,
ភិក្ខុវេ, ឧទរស្ស ការណា គិហីនំ អញ្ញមញ្ញំ ឧត្តរិមនុស្សធម្មស្ស វណ្ណំ
ភាសីស្សថា” តិ អាហា។ សេសំ ចតុត្ថចារាជិកវត្ថុសធិសមេវ។
សិក្ខាបទិភក្កេបិ កេវលំ តត្ថ ចារាជិកញ្ជោវ ជុល្លច្ចយញ្ច ឥធម ភូតត្តា
ចាចិត្តិយញ្ជោវ ធុក្កជញ្ជា អយំ វិសេសោ។ សេសំ វុត្តនយមេវ។

៧៧. “ឧបសម្បន្នស្ស ភូតំ អាហារេចតី” តិ ឧត្តរិមនុស្សធម្មមេវ សន្ធាយ វុត្តំ។
បរិនិព្វានកាលេ ហិ អន្តរា វា អតិកង្ខិយមាណេន ឧបសម្បន្នស្ស ភូតំ
អាហារេចតុំ វដ្តតិ។ សុតបរិយត្តិសីលគុណំ បន អនុបសម្បន្នស្សបិ អាហារេចតុំ
វដ្តតិ។ អាទិកម្មកស្ស អនាបត្តិ។ “ឧម្ពត្តកស្ស” តិ ឥទំ បន ឥធម ន វុត្តំ។ កស្មា?
ធិដ្ឋិសម្បន្នានំ ឧម្ពាទស្ស វា ចិត្តក្ខេបស្ស វា អភាវាតិ។ មហាបច្ឆរិយម្បិ ហិ
វិចារិតំ “ឈានលាភី បន បរិហីនេ ឈានេ ឧម្ពត្តកោ ភវេយ្យ, តស្សបិ

ភូតារោចនបច្ចយា អនាបត្តិ ន វត្តញ្ញា, ភូតស្សេវ អភាវតោ"តិ។ សេសំ
ឧត្តានមេវ។

ភូតារោចនំ នាមេតំ បុព្វេ អវុត្តហិ តីហិ សមុជ្ជានេហិ សមុជ្ជាតិ -
កាយតោ វាចតោ កាយវាចតោ ចាតិ។ កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ,
បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វេទិកម្មំ, កុសលាព្យាកតចិត្តហិ ទិចិត្តំ,
សុខមជ្ឈត្តវេទនាហិ ទិវេទនន្តិ។

ភូតារោចនសិក្ខាបទំ អដ្ឋមំ។

៩. ទុដ្ឋល្លារោចនសិក្ខាបទវណ្ណាធា

៧៨. នវមសិក្ខាបទេ - ទុដ្ឋល្លា នាម អាបត្តិ ចត្តាវិ ច ចារាជិកានិ តេរស ច
សង្ឃាធិសេសាតិ ឥមិស្សា ចាឡិយា “ចារាជិកានិ ទុដ្ឋល្លសទ្គត្ថទស្សនត្ថំ វុត្តានិ,
សង្ឃាធិសេសំ បន ឥធ អនិប្បត”ន្តិ អដ្ឋកថាសុ វុត្តំ។ តត្រាយំ វិចារណា -
សចេ ចារាជិកំ អាហារេន្តស្ស ចាចិត្តិយំ ន ភវេយ្យ, យថា សមាធនេ ភិក្ខុ-
ភិក្ខុនីនំ ឧបសម្មន្ទសន្តេ យត្ថ ភិក្ខុនិ អននិប្បតា ហោតិ, តត្ថ ភិក្ខុំ បេហេត្វា
អវសេសោ អនុបសម្មន្នោតិ វុច្ឆតិ; ឯវមិធ សមាធនេ
ចារាជិកសង្ឃាធិសេសានំ ទុដ្ឋល្លសន្តេ យទិ ចារាជិកំ អននិប្បតំ, “ទុដ្ឋល្លា
នាម អាបត្តិ តេរស សង្ឃាធិសេសា”តិ ឯតទេវ វត្តព្ពំ សិយា។ តត្ថ ភវេយ្យ
“យោ ចារាជិកំ អាបន្នោ, សោ ភិក្ខុភាវតោ ចុតោ, តស្មា តស្ស អាបត្តិ
អាហារេន្នោ ទុក្កជំ អាបន្នតិ”តិ។ ឯវំ សតិ អក្កោសន្នោចិ ទុក្កជំ អាបន្នេយ្យ,
ចាចិត្តិយមេវ ច អាបន្នតិ។ វុត្តញ្ញោតំ - “អសុទ្ធា ហោតិ បុគ្គលោ អញ្ញាតវំ
ចារាជិកំ ធម្មំ អជ្ឈាបន្នោ, តញ្ចោ អសុទ្ធិទិដ្ឋិ សមាធនោ ឌីកាសំ កាហេត្វា
អក្កោសាធិប្បាយោ វទតិ, អាបត្តិ ឌីមសវាទស្ស”តិ (ចារា. ៣៨៩)។ ឯវំ

ចាឡើយ វិចារិយមនាយ ចារាជិកំ អាហារេន្ទស្សបិ ចាចិត្តិយមេវ ទិស្សតិ។
កិញ្ញាបិ ទិស្សតិ, អថ ខោ សត្តអដ្ឋកថាសុ វុត្តត្តា អដ្ឋកថាចរិយាវ ឯត្ថ
បមាណំ, ន អញ្ញាវិចារណា។ បុព្វេបិ ច អាហារេន្ទម្ហ - “ពុទ្ធន ធម្មោ វិនយោ ច
វុត្តោ, យោ តស្ស បុត្តេហិ តថេវ ញាតោ” តិអាទិ (ចារា. អដ្ឋ. ១. គន្ថារម្ពកថា)។
អដ្ឋកថាចរិយា ហិ ពុទ្ធស្ស អធិប្បាយំ ជានន្តិ។

ឥមំនាបិ ចេតំ បរិយាយេន វេទិតព្ពំ។ អញ្ញាត្រ ភិក្ខុសម្មតិយាតិ ហិ វុត្តំ។
ភិក្ខុសម្មតិយា ច អាហារេនំ អាយតី សំវរត្ថាយ បុន តថាវុបំ អាបត្តិ
អនាបជ្ជនត្ថាយ ភកវតា អនុញ្ញាតំ, ន តស្ស ភិក្ខុនោ
អវល្លាមត្តប្បកាសនត្ថាយ, សាសនេ ចស្ស បតិជ្ជានិសេធនត្ថាយ, ន ច
ចារាជិកំ អាបន្ទស្ស បុន តថាវុចាយ អាបត្តិយា អនាបជ្ជនេន ភិក្ខុភារោ នាម
អត្ថិ។ តស្មា “ចារាជិកានិ ទុដ្ឋល្លសទ្ធព្វនស្សនត្ថំ វុត្តានិ, សជ្ឈានិសេសំ បន
ឥធាធិប្បេត” ន្តិ យំ អដ្ឋកថាសុ វុត្តំ, តំ សុវុត្តមេវ។

៨០. អត្ថិ ភិក្ខុសម្មតិ អាបត្តិបរិយន្តាតិអាទីសុ បន យា អយំ ភិក្ខុសម្មតិ
វុត្តា, សា ន កត្តចិ អាគតា, ឥធម វុត្តត្តាយេវ បន អភិណ្ឌាបត្តិកំ ភិក្ខុ ទិស្សា
ឯវមេស បរេសុ ហិរោត្តប្បេនាបិ អាយតី សំវរំ អាបជ្ជិស្សតីតិ តស្ស ភិក្ខុនោ
ហិរោសិតាយ តិក្ខុត្ថំ អបលោកេត្វា សង្ឃេន កាតញ្ញាតិ វេទិតញ្ញាតិ។

៨២. អទុដ្ឋល្លំ អាបត្តិ អាហារេនតិ អាបត្តិ ទុក្ខជស្សតិ បញ្ចាបិ អាបត្តិក្ខន្ធ
អាហារេន្ទស្ស ទុក្ខជំ។ មហាបច្ឆរិយំ បន ចារាជិកំ អាហារេន្ទស្សបិ ទុក្ខជមេវ
វុត្តំ។ អនុបសម្បន្ទស្ស ទុដ្ឋល្លំ វា អទុដ្ឋល្លំ វា អដ្ឋាចារន្តិ ឯត្ថ អាទិតោ បញ្ច
សិក្ខាបទានិ ទុដ្ឋល្លោ នាម អដ្ឋាចារោ, សេសានិ អទុដ្ឋល្លោ។
សុក្កវិស្សជ្ជិកាយ សំសគ្គទុដ្ឋល្លអត្ថកាមា បនស្ស អដ្ឋាចារោ នាមាតិ វុត្តំ។

៨៣. វត្ថុ អាហារេតីតិ “អយំ សុក្កវិស្សដ្ឋី អាបន្នោ, ទុដ្ឋល្លំ អាបន្នោ, អត្តកាមំ អាបន្នោ” កាយសំសគ្គំ អាបន្នោតិ ឯវំ វេទន្តស្ស អនាបត្តិ។ អាបត្តិ អាហារេតីតិ ឯត្ថ “អយំ ចារាជិកំ អាបន្នោ, សង្ឃាទិសេសំ បុល្លច្ចយំ ចាចិត្តិយំ ចាជិទេសនីយំ ទុក្កដំ ទុក្កាសិតំ អាបន្នោ” តិ វេទតិ អនាបត្តិ។ “អយំ អសុច្ចិ មោចេត្វា សង្ឃាទិសេសំ អាបន្នោ” តិ អាទិនា បន នយេន វត្ថុនា សទ្ធិ អាបត្តិ យដេត្វា អាហារេន្តស្សវ អាបត្តិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

តិសមុជ្ជានំ - កាយចិត្តតោ វាចាចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ, កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

ទុដ្ឋល្លាហេចនសិក្ខាបទំ នវមំ។

១០. បដិវិទណនសិក្ខាបទវណ្ណានា

៨៦. ទសមសិក្ខាបទេ - ជាតា ច បដិវិ អជាតា ច បដិវិ តិ ឥមេហិ បទេហិ ជាតបដិវិញ អជាតបដិវិញ ទស្សេតិ។ អប្បចាសាណាទីសុ អប្បា ចាសាណា ឯត្ថាតិ អប្បចាសាណាតិ ឯវមត្ថោ ទដ្ឋញ្ចោ។ តត្ថ មុដ្ឋិប្បមាណាតោ ឧបរិ ចាសាណាតិ វេទិតញ្ចា, មុដ្ឋិប្បមាណា សក្ខរា។ កថលាតិ កថាលខណ្ឌានិ។ មរុម្ពាតិ កជសក្ខរា។ វាលិកាតិ វាលុកាយេវ។ យេភុយ្យេន បំសុកាតិ តីសុ កោដ្ឋាសេសុ ទ្វេ កោដ្ឋាសា បំសុ, ឯកោ ចាសាណាទីសុ អញ្ញាតរោ។ អទឡាបីតិ ឧទ្ធទបត្ថបចនកុម្មការាវាចាទិវសេន តថា តថា អទឡា។ សា បន វិសុំ នត្តិ, សុទ្ធបំសុអាទីសុ អញ្ញាតរាវ វេទិតញ្ចា។ យេភុយ្យេនសក្ខរាតិ ពហុតរា សក្ខរា។ ហត្ថិកុច្ឆិយំ កិរ ឯកបច្ឆិប្បំ អាហារាបេត្វា ទោណិយំ ជោវិត្វា បដិវិយា យេភុយ្យេន សក្ខរភាវំ ញាត្វា សយំ ភិក្ខុ ចោក្ខរណី ខណីសុ។ យានិ

បន មជ្ឈេ “អប្បបំសុ អប្បមត្តិកា” តិ ទ្វេ បទានិ, តានិ
យេតុយ្យេនចាសាណាទិបញ្ចកមេវ បរិសន្តិ តេសំយេវ ហិ ទ្វិន្ទ
បកេទទស្សនមេតំ។ សយំ ខណាតិ អាបត្តិ ចាចិត្តិយស្សាតិ ឯត្ថ បហារេ
បហារេ ចាចិត្តិយំ វេទិតព្ពំ។ សកី អាណាត្តោ ពហុកម្ម្យ ខណាតិ តិ សចេបិ
សកលទិវសំ ខណាតិ, អាណាបកស្ស ឯកំយេវ ចាចិត្តិយំ។ សចេ បន
កុសិតោ ហោតិ, បុនប្បនំ អាណាបេតញ្ចោ។ តំ អាណាបេត្វា ខណាបេន្តស្ស
វាចាយ វាចាយ ចាចិត្តិយំ។ អយំ តាវ ចាឡិវណ្ណនា។

អយំ បន ចាឡិមុត្តកវិនិច្ឆយោ - “ចោក្ខរណី ខណា” តិ វេទតិ, វេដ្ឋតិ។
ខតាយេវ ហិ ចោក្ខរណី នាម ហោតិ, តស្មា អយំ កប្បិយវោហារោ។ ឯស
នយោ “វាបី តទ្យាកំ អាវាជំ ខណា” តិ អាទិសុបិ។ “ឥមំ ឱកាសំ ខណ, ឥមស្មី
ឱកាសេ ចោក្ខរណី ខណា” តិ វត្ថុំ បន ន វេដ្ឋតិ។ “កន្ធី ខណ, មូលំ ខណា” តិ
អនិយាមេត្វា វត្ថុំ វេដ្ឋតិ។ “ឥមំ វល្លិ ខណ, ឥមស្មី ឱកាសេ កន្ធី វា មូលំ វា
ខណា” តិ វត្ថុំ ន វេដ្ឋតិ។ ចោក្ខរណី សោធន្តេហិ យោ កុដេហិ ឧស្ស័ញ្ចិតុំ សក្កា
ហោតិ តនុកកទ្ធមោ, តំ អបនេតុំ វេដ្ឋតិ, ពហលំ ន វេដ្ឋតិ។ អាតបេន
សុក្ខកទ្ធមោ ជលតិ, តត្រ យោ ហេដ្ឋា បថវិយា អសម្ពុទ្ធា, តមេវ អបនេតុំ
វេដ្ឋតិ។ ឧទកេន កតដ្ឋានេ ឧទកបប្បដកោ នាម ហោតិ, វាតប្បហារេន
ចលតិ, តំ អបនេតុំ វេដ្ឋតិ។

ចោក្ខរណី អាទិនំ តជំ ភិក្ខុត្វា ឧទកសាមន្តា បតតិ, សចេ ឱមកចាតុមាសំ
ឱវដ្ឋំ, ជិន្ទិតុំ វា ភិក្ខុតុំ វា វេដ្ឋតិ, ចាតុមាសតោ ឧទ្ធី ន វេដ្ឋតិ។ សចេ បន ឧទកេយេវ
បតតិ, ទេវេ អតិវេកចាតុមាសំ ឱវដ្ឋេបិ ឧទកេយេវ ឧទកស្ស បតិតត្តា វេដ្ឋតិ។
ចាសាណាបិដ្ឋិយំ សោណ្ឌី ខណាតិ, សចេ តត្ថ បឋមមេវ សុខុមរជំ បតតិ, តព្វោ
ទេវេន ឱវដ្ឋំ ហោតិ, ចាតុមាសច្ចយេន អកប្បិយបថវិសន្ធិ្យ កច្ឆតិ។ ឧទកេ

បរិយាទិណ្ណោ សោណ្ឌី សោធន្តោហិ តំវិកោបេតុំ នវដ្ឋតិ។ សចេ បឋមមេវ
ឧទកេន បូរតិ, បច្ឆា រជំ បតតិ, តំវិកោបេតុំ វដ្ឋតិ។ តត្ថ ហិ ទេវេ វស្សន្តេបិ
ឧទកេយេវ ឧទកំ បតតិតិ។ បិដ្ឋិចាសាលោ សុខុមរជំ ហោតិ, ទេវេ ដុសាយន្តេ
អល្លិយតិ, តម្បី ចាតុមាសច្ចយេន វិកោបេតុំ នវដ្ឋតិ។ សចេ បន
អកតបញ្ញាវេ វម្មិកោ ឧដ្ឋិតោ ហោតិ, យថាសុខំ វិកោបេតុំ វដ្ឋតិ។ សចេ
អញ្ញោកាសេ ឧដ្ឋហតិ, ឌីមកចាតុមាសំ ឌីវដ្ឋោយេវ វដ្ឋតិ។ វុក្ខាធិសុ
អាវុដ្ឋឧបចិកាមត្តិកាយបិ ឯសេវ នយោ។
គណ្ហាប្បាទក្ខតម្មសិកុក្ករកោកណ្ហាកាធិសុបិ ឯសេវ នយោ។

គោកណ្ហាកោ នាម ការីនំ ខុវច្ឆិន្ទកទ្ធមោ វុដ្ឋតិ។ សចេ បន ហោដ្ឋិមតលេន
ភូមិសម្ពន្ធា ហោតិ, ឯកទិវសម្បី នវដ្ឋតិ។ កសិវត្ថជ្ជានេបិ
នផ្តលច្ឆិន្ទមត្តិកាបិណ្ឌំ គណ្ហាន្តស្ស ឯសេវ នយោ។ បុរាណាសេនាសនំ ហោតិ
អច្ឆនំ វា វិនដ្ឋច្ឆនំ វា, អតិវេកចាតុមាសំ ឌីវដ្ឋំ ជាតបជីវីសម្បីមេវ គច្ឆតិ។
តតោ អវសេសំ ធននិដ្ឋកំ វា គោចានសីអាទិកំ ឧបករណំ វា “ឥដ្ឋកំ គណ្ហាមិ
គោបនសី ភិត្តិចាទំ បទវត្ថរណំ ចាសាលាត្ថម្ភំ គណ្ហាមី”តិ សញ្ញាយ គណ្ហាតុំ
វដ្ឋតិ។ តេន សទ្ធិ មត្តិកា បតតិ, អនាបត្តិ។ ភិត្តិមត្តិកំ គណ្ហាន្តស្ស បន
អាបត្តិ។ សចេ យា យា អតិន្តា តំ តំ គណ្ហាតិ, អនាបត្តិ។

អន្តោគេហោ មត្តិកាបុញ្ញោ ហោតិ, តស្មី ឯកទិវសំ ឌីវដ្ឋេ គេហំ នាទេន្តិ,
សចេ សញ្ញោ តិញ្ញោ ចាតុមាសច្ចយេន ជាតបជីវីយេវ។ អថស្ស ឧបរិកាគោយេវ
តិញ្ញោ, អន្តោ អតិញ្ញោ, យត្ថកំ តិណ្ឌំ តំ កប្បិយការកេហិ កប្បិយវោហារេន
អបនាមេត្វា សេសំ យថាសុខំ វុដ្ឋញ្ញេតុំ វដ្ឋតិ។ ឧទកេន តេមេត្វា
ឯកាពន្ធាយេវ ហិ ជាតបជីវី ហោតិ, នឥតរាតិ។

អញ្ជើញកាសេ មន្ត្រីកាតាការោហោតិ, អតិវេកចាតុមាសំ បេ ឱវដ្ឋោ
ជាតបថវីសង្ឃំ គប្បតិ។ តត្ថ លក្ខបំសុំ បន អល្លហេត្ថន ធុបិទ្វា គហេតុំ វដ្ឋតិ។
សេ ឥដ្ឋកតាការោហោតិ, យេតុយ្យនកថលដ្ឋានេ តិដ្ឋតិ, យថាសុខំ
វិកោបេតុំ វដ្ឋតិ។ អញ្ជើញកាសេ បិតមណ្ឌបត្តម្ពំ ឥតោ ចិតោ ច សញ្ញាលេត្វា
បថវីវិកោបេន្តេន គហេតុំ ន វដ្ឋតិ, ឧដុកមេវ ឧទ្ទិវតុំ វដ្ឋតិ។ អញ្ញាម្បិ សុត្វរុក្ខំ
វា សុត្វខាណុកំ វា គណ្ណាន្តស្ស ឯសេវ នយោ។ នវកម្មត្ថំ ចាសាណំ វា រុក្ខំ វា
ធន្តាកេហិ ឧទ្ធាលេត្វា បវដ្ឋន្តា គប្បន្តិ, តត្ថ បថវីភិដ្ឋតិ, សេ សុទ្ធិចិត្តា
បវដ្ឋន្តិ, អនាបត្តិ។ អថ បន តេន អបទេសេន បថវីភិទ្ធិតុកាមាយេវ ហោន្តិ,
អាបត្តិ។ សាខាធិនិ កឡន្តានម្បិ បថវីយំ ទារុនិ ជាលេន្តានម្បិ ឯសេវ នយោ។

បថវីយំ អដ្ឋិសូចិកណ្ណាកាធិសុបិ យំកិញ្ចិ អាគោដេតុំ វា បវេសេតុំ វា ន
វដ្ឋតិ។ បស្សវជារាយ វេគេន បថវីភិទ្ធិស្សមីតិ ឯវំ បស្សវម្បិ កាតុំ ន វដ្ឋតិ,
ករោន្តស្ស ភិដ្ឋតិ, អាបត្តិ។ វិសមភូមិ សមំ ករិស្សមីតិ សម្មញ្ញនិយា
យំសិតុម្បិ ន វដ្ឋតិ, វត្ថុសីសេនេវ ហិ សម្មន្តិតតំ។ កេចិ កត្តរយដ្ឋិយា ភូមិ
កោដ្ឋន្តិ, ចាទន្ត្រុជ្ជកេន វិលិខន្តិ, “ចន្តមិត្តជ្ជានំ ទស្សេស្សមា” តិ បុនប្បុនំ ភូមិ
ភិទ្ធិន្តា ចន្តមន្តិ, សត្តំ ន វដ្ឋតិ។ វិរិយសម្បក្កហត្ថំ បន សមណាធម្មំ ករោន្តេន
សុទ្ធិចិត្តេន ចន្តមិតុំ វដ្ឋតិ, “ហត្ថំ ធាវិស្សមា” តិ បថវីយំ យំសន្តិ, ន វដ្ឋតិ។
អយំសន្តេន បន អល្លហត្ថំ បថវីយំ វេបេត្វា រជំ គហេតុំ វដ្ឋតិ។ កេចិ
កណ្ណាកប្បអាធិហិ អាពាធិកា ធិន្តតជាធិសុ អដ្ឋបច្ចដ្ឋានិ យំសន្តិ ន វដ្ឋតិ។

៨៧. ខណាតិ វា ខណាបេតិ វាតិ អន្តមសោ ចាទន្ត្រុជ្ជកេនបិ
សម្មន្តិសលាកាយបិ សយំ វា ខណាតិ, អញ្ជើន វា ខណាបេតិ។ ភិទ្ធិតិ វា
កេនាបេតិ វាតិ អន្តមសោ ឧទកម្បិ ធម្មន្តោ សយំ វា ភិទ្ធិតិ, អញ្ជើន វា
ភិទ្ធិបេតិ។ ធមាតិ វា ធមាបេតិ វាតិ អន្តមសោ បត្តម្បិ បចន្តោ សយំ វា

ធម្មតិ, អញ្ជ្រាណ វា ធម្មាបេតិ។ យត្ថកេសុ ហ្មធនេសុ អគ្គី ទេតិ វា ធម្មាបេតិ វា
តត្ថកានិ ចាចិត្តិយានិ។ បត្ថំ បចន្តេនបិ ហិ បុព្វេ បក្កជ្ជានេយេវ ហិ បចិតតញ្ចេ។
អនឡាយ បថវិយា អគ្គី វេបេតុំ ន វដ្ឋតិ។ បត្ថបចនកចាលស្ស បន ឧបរិ អគ្គី
វេបេតុំ វដ្ឋតិ។ ធារុនំ ឧបរិ វេបេតិ, សោ អគ្គី តានិ ធម្មាត្តោ គន្ធា បថវិ ធម្មតិ, ន
វដ្ឋតិ។ ឥដ្ឋកកចាលាធិសុបិ ឯសេវ នយោ។

តត្រាបិ ហិ ឥដ្ឋកាធិនំយេវ ឧបរិ វេបេតុំ វដ្ឋតិ។ កស្មា? តេសំ
អនុចាធានត្តា។ ន ហិ តានិ អគ្គីស្ស ឧចាធានសម្ព័ន្ធំ កច្ឆន្តិ។
សុក្ខខាលុសុក្ខុក្ខាធិសុបិ អគ្គី ធាតុំ ន វដ្ឋតិ។ សចេ បន បថវិ អប្បត្តមេវ
និព្វាបេត្វា គមិស្សមីតិ ទេតិ, វដ្ឋតិ។ បច្ឆា និព្វាបេតុំ ន សក្កាតិ, អវិសយត្តា
អនាបត្តិ។ តិណុក្កំ គហេត្វា កច្ឆន្តោ ហត្ថេ ឧយ្ហមាទេ ភូមិយំ ចាតេតិ,
អនាបត្តិ។ បតិកជ្ជានេយេវ ឧចាធានំ ធម្មា អគ្គី កាតុំ វដ្ឋតិ មហាបច្ឆរិយំ
វុត្ថំ។ ធម្មបថវិយា ច យត្ថកំ ហ្មនំ ឧសុមាយ អនុគតំ, សព្វំវិកោបេតុំ វដ្ឋតិ តិ
តត្ថេវ វុត្ថំ។ យោ បន អជាននកោ ភិក្ខុ អរណីសហិតន អគ្គី និព្វត្តត្វា
ហត្ថេន ឧក្ខិបិត្វា “កី ករោមី” តិ វទតិ, “ជាលេហី” តិ វត្ថុញ្ចោ, “ហត្ថោ ឧយ្ហតី” តិ
វទតិ, “យថា ន ឧយ្ហតិ តថា ករោហី” តិ វត្ថុញ្ចោ។ “ភូមិយំ ចាតេហី” តិ បន ន
វត្ថុញ្ចោ។ សចេ ហត្ថេ ឧយ្ហមាទេ ចាតេតិ “បថវិ ធម្មាស្សមី” តិ អចាតិកត្តា
អនាបត្តិ។ បតិកជ្ជានេ បន អគ្គី កាតុំ វដ្ឋតិ កុរុន្តិយំ វុត្ថំ។

៨៨. អនាបត្តិ ឥមំ ជាតាតិអាធិសុ “ឥមស្ស ចម្ពស្ស អារាជំ ជាន,
មហាមត្តិកំ ជាន, ធុសមត្តិកំ ជាន, មហាមត្តិកំ ទេហិ, ធុសមត្តិកំ ទេហិ,
មត្តិកំ អាហារ, បំសុំ អាហារ, មត្តិកាយ អត្ថោ, បំសុនា អត្ថោ, ឥមស្ស ចម្ពស្ស
អារាជំ កប្បិយំ ករោហិ, ឥមំ មត្តិកំ កប្បិយំ ករោហិ, ឥមំ បំសុំ កប្បិយំ
ករោហី” តិ ឯវមត្ថោ វេទិតញ្ចោ។

អសញ្ញាតិ ចាសាណរុក្ខាធីនិ វា បវេន្តស្ស កត្តរទណ្ឌាន វា អាហាច្ច
 អាហាច្ច គច្ឆន្តស្ស បថវី ភិជ្ជតិ, សា “តេន ភិន្ទិស្សមី” តិ វេ វំ សញ្ញាច្ច អភិន្ទត្តា
 អសញ្ញាច្ច ភិន្ទា នាម ហោតិ។ ឥតិ អសញ្ញាច្ច ភិន្ទន្តស្ស អនាបត្តិ។ អសតិយាតិ
 អញ្ញាវិហិតោ កេនចិ សទ្ធិ កិញ្ចា កថេន្តោ ចាទន្តុជ្ឈកេន វា កត្តរយដ្ឋិយា វា
 បថវី វិលិខន្តោ តិជ្ជតិ, វេ វំ អសតិយា វិលិខន្តស្ស វា ភិន្ទន្តស្ស វា អនាបត្តិ។
 អជានន្តស្សាតិ អន្តោគហោ ឡីវដ្ឋំ ធន្នំ បថវី “អកប្បិយបថវី” តិ ន ជាតាតិ,
 “កប្បិយបថវី” តិ សញ្ញាយ វិកោបេតិ, “ខណាមិ ភិន្ទាមិ ធម្មាមិ” តិ វា ន
 ជាតាតិ, កេវលំ សង្កាបនត្តាយ ខណ្ឌត្តាធីនិ វា វេ បេតិ, ឧប្បមានហត្តោ វា អគ្គី
 ចាតេតិ, វេ វំ អជានន្តស្ស អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

តិសមុដ្ឋានំ - កាយចិត្តតោ វាចាចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ។
 កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, តិចិត្តំ,
 តិវេទនន្តិ។

បថវីខណានសិក្ខាបទំ ធនមំ។

សមត្តោ វណ្ណាតាគ្គមេន មុសាវាទវត្តោ បឋមោ។

២. ភូតកាមវត្តោ

១. ភូតកាមសិក្ខាបទវណ្ណាតា

៨៩. សេនាសនវត្តស្ស បឋមសិក្ខាបទេ - អនាទិយន្តោតិ តស្ស វេចនំ
 អគណ្ណោ។ ធារកស្ស ពាហំ អាគោជេសីតិ ឧត្តិតំ ជេសុំ និគ្គហេតុំ
 អសក្កោន្តោ មនុស្សនំ ចក្កវិសយាតីតេ មហារាជសន្តិកាលទ្ធ
 រុក្ខដ្ឋកធិព្វវិមាទេ និបន្នស្ស ធារកស្ស ពាហំ ជនមូលេយេវ ធិន្តិ។ ន ខោ មេតំ

បតិវ្របន្តិអាទិម្ហិ អយំ សង្ខេបវណ្ណានា - ហិមវន្តេ កិវ បក្ខទិវសេសុ
 ទេវតាសន្និចាតោ ហោតិ, តត្ថ រុក្ខធម្មំ បុច្ឆន្តិ - “ត្វំ រុក្ខធម្មេ បិតា ន បិតា”តិ?
 រុក្ខធម្មា នាម រុក្ខេ ធិដ្ឋមាទេ រុក្ខទេវតាយ មនោបទោសស្ស អករណំ។ តត្ថ
 យាទេវតា រុក្ខធម្មេ អដ្ឋិតា ហោតិ, សា ទេវតាសន្និចាតំ បរិសិទ្ធីំ នលភតិ។
 ឥតិ សា ទេវតា ឥមញ្ញា រុក្ខធម្មេ អជ្ឈានបច្ចយំ អាទិនំ អទ្គុស, ភគវតោ ច
 សម្មាសុតបុព្វធម្មទេសនានុសារេន តថាភតស្ស ធន្តន្តាទិកាលេ បុព្វចរិតំ
 អនុស្សរិ។ តេនស្ស ឯតទហោសិ - “ន ខោ មេតំ បតិវ្របំ... បេ...
 វោរោបេយ្យ”ន្តិ។ យំនូនាហំ ភគវតោ ឯតមត្តំ អាហោបេយ្យន្តិ ឥទំ បទស្ស “អយំ
 ភិក្ខុ សបិតិកោ បុត្តោ, អទ្ធា ភគវា ឥមំ ឥមស្ស អជ្ឈាចារំ សុត្វា មរិយាទំ
 ពាន្តិស្សតិ, សិក្ខាបទំ បញ្ញាបេស្សតិ”តិ បដិសញ្ញាភិក្ខុនិយា អហោសិ។ សចដ្ឋ ត្វំ
 ទេវតេតិ សច អដ្ឋ ត្វំ ទេវតេ។ បសវេយ្យាសីតិ ជនេយ្យាសិ ឧប្បាទេយ្យាសិ។
 ឯវញ្ញា បទវត្វា ភគវា តំ ទេវតំ សញ្ញាបេន្តោ -

“យោ វេ ឧប្បតិទំ កោធំ, វេ ភន្តំ វារយេ;
 តមហំ សារថី ព្រមិ, វស្មិក្កាហោ ឥតរោ ជនោ”តិ។ (ធម. ប. ២២២);

ឥមំ កាថមភាសិ។ កាថាបរិយោសានេ សា ទេវតា សោតាបត្តិជលេ
 បតិជ្ជាសិ។ បុន ភគវា សម្មត្ថបរិសាយ ធម្មំ ទេសេន្តោ -

“យោ ឧប្បតិទំ វិនេតិ កោធំ, វិសជំ សប្បវិសំវ ឱសធម៌ា;
 សោ ភិក្ខុ ជហាតិ ឱរចារំ, ឧរគោ ធិណ្ឌាមិវត្ថចំ បុរាណា”ន្តិ។ (សុ. និ. ១);

ឥមំ កាថមភាសិ។ តត្រ បឋមកាថា ធម្មបទេ សង្កហំ អាវុទ្ធា, ទុតិយា
 សុត្តនិចាតេ, វត្ថុ បទវិទយេតិ។ អថ ភគវា ធម្មំ ទេសេន្តោយេវ តស្ស
 ទេវតាយ វសនជ្ជានំ អាវុទ្ធនោ បតិវ្របំ ហំនំ ទិស្វា “គច្ឆ, ទេវតេ, អសុកស្មី

ឱកាសេ រុក្ខោវិរិល្លោ, តស្មី ឧបគន្ធា"តិ អាហា។ សោ កិរ រុក្ខោ ន អាឡវិរដ្ឋេ,
ជេតវនស្ស អន្តោបរិក្ខេបេ, យស្ស ទេវបុត្តស្ស បរិគ្គហោ អហោសិ, សោ
ចុតោ; តស្មា "វិរិល្លោ"តិ រុក្ខោ។ តតោ បដ្ឋាយ ច បនសា ទេវតា
សម្មាសម្ពុទ្ធតោ លទ្ធិបរិហារា ពុទ្ធិបដ្ឋាយិកា អហោសិ។ យទា
ទេវតាសមាគមោ ហោតិ, តទា មហោសក្ខទេវតាសុ អាគច្ឆន្តិសុ អញ្ញា
អប្បេសក្ខា ទេវតា យាវ មហាសមុទ្ធចក្កវាឡបព្ពតា តាវ បដិក្កមន្តិ។ អយំ
បន អត្ថនោ វសនដ្ឋានេ និសីទិត្វាវ ធម្មំ សុណាតិ។ យម្បិ បឋមយាមេ ភិក្ខុ
បញ្ចំ បុច្ឆន្តិ, មជ្ឈិមយាមេ ទេវតា, តំ សព្វំ តត្ថេវ និសីទិត្វា សុណាតិ។ ចត្តារោ
ច មហារាជាធិបតី ភគវតោ ឧបជ្ជានំ អាគន្ធា គច្ឆន្តា តំ ទេវតំ ទិស្វាវ គច្ឆន្តិ។

៩០. ភូតគាមចាតព្យតាយាតិ ឯត្ថ ភវន្តិ អហុវុញ្ញាតិ ភូតា; ជាយន្តិ វឡន្តិ
ជាតាវ ឡិតា ចាតិ អត្ថោ។ គាមោតិ វាសិ; ភូតានំ គាមោតិ ភូតគាមោ; ភូតា
ឯវ វា គាមោ ភូតគាមោ; បតិដ្ឋិតហរិ តតិណារុក្ខាទីនមេតំ អធិវចនំ។
ចាតព្យស្ស ភាវោ ចាតព្យតា; ឆេទនភេទនាទីហិ យថារុចិ បរិភុញ្ញិតព្ពតាតិ
អត្ថោ។ តស្ស ភូតគាមចាតព្យតាយ; និមិត្តតេ ភុម្មវចនំ,
ភូតគាមចាតព្យតាហេតុ, ភូតគាមស្ស ឆេទនាទីបច្ចយា ចាចិត្តិយន្តិ អត្ថោ។

៩១. ឥទានិ តំ ភូតគាមំ វិភជិត្វា ធស្សេន្តោ ភូតគាមោ នាម បញ្ច
ព័ជជាតានីតិ អាទិមាហា។ តត្ថ ភូតគាមោ នាមាតិ ភូតគាមំ ឧទ្ធវិត្វា យស្មី សតិ
ភូតគាមោ ហោតិ, តំ ធស្សេតុំ "បញ្ច ព័ជជាតានី"តិ អាហាតិ អដ្ឋកថាសុ វុត្តំ។
ឯវំ សន្តេចិ "យានិ វា បនញ្ញានិចិ អត្ថិ មូលេ ជាយន្តិ"តិ អាទីនិ ន សមេន្តិ។ ន ហិ
មូលព័ជានី មូលានីសុ ជាយន្តិ, មូលានីសុ ជាយមាណនិ បន តានិ ព័ជាកតានិ,
តស្មា ឯវមេត្ថ វណ្ណានា វេទិតញ្ញា - ភូតគាមោ នាមាតិ វិភជិតព្ពបទំ។ បញ្ញាតិ
តស្ស វិភាគបរិច្ឆេទោ។ ព័ជជាតានីតិ បរិច្ឆិន្ទធម្មនិទស្សនំ។ តស្សត្ថោ - ព័ជេហិ

ជាតានិ ព័ជជាតានិ; រុក្ខាធិនមេតំ អធិវចនំ។ អបរោ នយោ - ព័ជានិ ច តានិ
វិជាតានិ ច បសូតានិ និព្ពត្តបណ្ណាមូលានិ តិ ព័ជជាតានិ។ ឯតេន
អល្លវាលីកាធិសុ ឋបិ តានំ និព្ពត្តបណ្ណាមូលានំ សិទ្ធិវេរាធិនំ សង្កហោ កតោ
ហោតិ។

ឥនានិ យេហិ ពិដេហិ ជាតត្តា រុក្ខាធិនិ ព័ជជាតានិ តិ រុត្តានិ, តានិ
នស្សេន្តោ “មូលព័ជ” ត្ថិ អាធិមាហា។ តេសំ ឧទ្ទេសោ ចាកដោ ឯវ។ និទ្ទេសេ យានិ
វា បនញ្ញានិ បិ អត្ថិ មូលេ ជាយន្តិ មូលេ សញ្ញាយន្តិ តិ ឯត្ថ ព័ជតោ និព្ពត្តេន ព័ជំ
នស្សីតំ, តស្មា ឯវមេត្ថ អត្តោ ទដ្ឋញ្ញោ, យានិ វា បនញ្ញានិ បិ អត្ថិ
អាលុវកសេ រុក្ខមលុប្បលបុណ្ណាវីកកុវលយ កន្ថចាដលីមូលានិ ភេទេ មូលេ
គច្ឆវល្លិ រុក្ខាធិនិ ជាយន្តិ សញ្ញាយន្តិ, តានិ យម្ហិ មូលេ ជាយន្តិ ចេវ សញ្ញាយន្តិ
ច តព្វា, ចាឡិយំ រុត្តំ ហាលីធានិ ច សត្តម្យិ ឯតំ មូលព័ជំ នាម។ ឯសេវ នយោ
ខន្ធព័ជានិសុ។ យេវា បនកខន្ធព័ជេសុ បនេត្ថ
អម្ពាជកឥន្ទសាលនុប្បាចាឡិ ភទ្កកណ៍កាវាធិនិ ខន្ធព័ជានិ, អមូលវល្លិ
ចតុវស្សវល្លិ កណ៍វាធិនិ ដឡ្ហព័ជានិ មកចិសុមនជយសុមនានិ អគ្គព័ជានិ,
អម្ពជម្ពបនសដ្ឋិ អាធិនិ ព័ជព័ជានិ តិ ទដ្ឋញ្ញានិ។

៩២. ឥនានិ យំ រុត្តំ “ភូតគាមចាតព្យតាយ ចាចិត្តិយ” ត្ថិ តត្ថ សញ្ញាវសេន
អាបត្តានាបត្តិភេទំ ចាតព្យតាភេទញ្ច ទស្សេន្តោ ពិដេ ព័ជសញ្ញាតិ អាធិមាហា។
តត្ថ យថា “សាលីនំ ចេបិ ឱនំ ភុញ្ញតិ” តិ អាធិសុ (ម. និ. ១.៧៦)
សាលីតណ្ហាលានំ ឱនេនា “សាលីនំ ឱនេនា” តិ រុច្ឆតិ, ឯវំ ព័ជតោ សម្ពុតោ
ភូតគាមោ “ព័ជ” ត្ថិ រុត្តោតិ វេទិតញ្ញោ។ យំ បន “ព័ជគាមភូតគាមសមាមម្ពា
បដិវរតោ” តិ អាធិសុ (ធី. និ. ១.១០) រុត្តំ ភូតគាមបរិមោចនំ កត្វា ឋបិ តំ ព័ជំ, តំ
ទុក្ខជវត្ថុ។ អថ វា យទេតំ “ភូតគាមោ នាមា” តិ សិក្ខាបទវិភង្គស្ស អាធិបទំ,

តេជ សុទ្ធិ យោជន្ត្រា យំ ព័ជំ ភូតគាមោ នាម ហោតិ, តស្មី ព័ជេ ព័ជសញ្ញា
សត្តកាធិនិ គហេត្វា សយំ វា និទ្ទតិ អញ្ញោន វា ធនាបេតិ, ចាសាណាធិនិ
គហេត្វា សយំ វា និទ្ទតិ អញ្ញោន វា ភេនាបេតិ, អគ្គី ឧបសំហវិត្វា សយំ វា
បចតិ អញ្ញោន វា បចាបេតិ, អាបត្តិ ចាចិត្តិយស្សតិ ឯវមេត្ត អត្តោ វេទិតញ្ញោ។
យថាវុតំ បន គហេត្វា ភូតគាមវិនិមុត្តស្ស ព័ជស្ស និទ្ទនាធិកេនាយ
ចាតព្យតាយ ចាចិត្តិយំ នវត្ថព្វំ។

អយញ្ញេត្ត វិនិច្ឆយកថា - ភូតគាមំ វិកោបេន្តស្ស ចាចិត្តិយំ
ភូតគាមបរិមោចិតំ បញ្ចវិធម្មិ ព័ជគាមំ វិកោបេន្តស្ស ទុក្ខដំ។
ព័ជគាមភូតគាមោ នាមេស អត្ថិ ឧទកេដ្ឋោ, អត្ថិ ថលេដ្ឋោ។ តត្ថ ឧទកេដ្ឋោ
សាសបមត្ថិកា តិលព័ជកាធិកេនា សបណ្ឌិកា អបណ្ឌិកា ច សញ្ញា
សេវាលជាតិ អន្តមសោ ឧទកបប្បដកំ ឧចាទាយ “ភូតគាមោ” តិ វេទិតញ្ញោ។
ឧទកបប្បដកោ នាម ឧបរិ ថេន្វោ ជុសុវណ្ណោ, ហេដ្ឋា មុទុ នីលវណ្ណោ ហោតិ។
តត្ថ យស្ស សេវាលស្ស មូលំ ឱវហិត្វា បថវិយំ បតិជ្ជិតំ, តស្ស បថវី ឋានំ។ យោ
ឧទកេ សញ្ញាតិ, តស្ស ឧទកំ។ បថវិយំ បតិជ្ជិតំ យត្ថ កត្តចិ វិកោបេន្តស្ស
ឧទ្ធវិត្វា វា ឋានន្តំ សង្កាមេន្តស្ស ចាចិត្តិយំ។ ឧទកេ សញ្ញាន្តំ វិកោបេន្តស្ស វា
ចាចិត្តិយំ។ ហេត្ថហិ បន ឥតោ ចិតោ ច វិយ្យហិត្វា ញាយិតុំ វដ្តតិ, សកលញ្ញា
ឧទកំ តស្ស ឋានំ។ តស្មា ន សោ ឯត្តាវតា ឋានន្តំ សង្កាមិតោ ហោតិ។
ឧទកតោ បន ឧទកេន វិទា សញ្ញា ឧត្តិបិតុំ ន វដ្តតិ, ឧទកេន សុទ្ធិ ឧត្តិបិត្វា
បុន ឧទកេ បត្តិបិតុំ វដ្តតិ។ បរិស្សាវនន្តរេន និក្ខមតិ, កប្បិយំ កាវាបេត្វាវ
ឧទកំ បរិភូតញ្ញាតព្វំ។ ឧប្បលីនីបទុមិនីអាធិនិ ជលជវល្លិតិណានិ ឧទកតោ
ឧទ្ធវន្តស្ស វា តត្ថវ វិកោបេន្តស្ស វា ចាចិត្តិយំ។ បរេហិ ឧប្បាជិតានិ
វិកោបេន្តស្ស ទុក្ខដំ។ តានិ ហិ ព័ជគាមេ សង្កហំ គច្ឆន្តិ។
តិលព័ជកសាសបមត្ថកសេវាលោបិ ឧទកតោ ឧទ្ធកតោ អមិលាតោ

អគ្គតីជសង្គហំ គប្បតិ។ មហាបច្ឆិយាទីសុ

“អនន្តកតិលពិជកឧទកបប្បជកាទីនិ ទុក្ខជវត្ថុកាដី”តិ វុត្ថំ, តត្ថ ការណំ ន
ទិស្សតិ។ អន្តកជ្ជកថាយំ “សម្បុណ្ណភូតគាមេ ន ហោតិ, តស្មា ទុក្ខជ”ន្តិ វុត្ថំ,
តម្បី ន សមេតិ, ភូតគាមេ ហិ ចាចិត្តិយំ, ពិជគាមេ ទុក្ខជំ វុត្ថំ។

អសម្បុណ្ណភូតគាមេ នាម តតិយោ កោដ្ឋាសោ នេវ ចាឡិយំ ន អជ្ជកថាសុ
អាគតោ។ អថ ឯតំ ពិជគាមសង្គហំ គប្បិស្សតិ, តម្បី ន យុត្ថំ,

អភូតគាមមូលត្ថា តាទិសស្ស ពិជគាមស្សតិ។ អបិច “គរុកលហុកេសុ
គរុកេ ហាតត្ថ”ន្តិ ឯតំ វិនយលក្ខណំ។

ថលដ្ឋេ - ជិន្នុក្ខានំ អវសិដ្ឋោ ហរិតខាណុ នាម ហោតិ។ តត្ថ
កកុដករញ្ញាបិយដ្ឋបនសាទីនំ ខាណុ ឧទ្ធុ វុត្ថតិ, សោ ភូតគាមេន សង្គហិតោ។
តាលនាឡិកេរាទីនំ ខាណុ ឧទ្ធុ ន វុត្ថតិ, សោ ពិជគាមេន សង្គហិតោ។
កទលិយា បន អដលិតាយ ខាណុ ភូតគាមេន សង្គហិតោ, ដលិតាយ
ពិជគាមេន។ កទលី បន ដលិតា យាវ នីលបណ្ណា, តាវ ភូតគាមេនេវ
សង្គហិតា, តថា ដលិតោ វេឡុ។ យទា បន អគ្គតោ បដ្ឋាយ សុស្សតិ, តទា
ពិជគាមេន សង្គហំ គប្បតិ។ កតវពិជគាមេន? ជឡុពិជគាមេន។ កី តតោ
និព្ពត្តតិ? ន កិញ្ចិ។ យទិ ហិ និព្ពត្តយ្យ, ភូតគាមេនេវ សង្គហំ គប្បយ្យ។
ឥន្ទសាលាទិរុក្ខេ ជិន្និត្វា រាសី ករោត្តិ, កិញ្ចាបិ រាសីកតទណ្ឌកេហិ
រតនប្បមាណាបិ សាខា និក្ខមន្តិ, ពិជគាមេនេវ សង្គហំ គប្បន្តិ។ តត្ថ
មណ្ឌបត្តាយ វា វតិអត្តាយ វា វល្លិអាហេបនត្តាយ វា ភូមិយំ និខណ្ឌន្តិ, មូលេសុ
ចេវ បណ្ណេសុ ច និគ្គតេសុ បុន ភូតគាមសង្ខំ គប្បន្តិ។ មូលមត្តេសុ បន
បណ្ណមត្តេសុ វា និគ្គតេសុ ពិជគាមេន សង្គហិតា ឯវ។

យានិ កានិច្ច ពិជានិ បថវិយំ វា ឧទកេន សិញ្ញាត្វា បបិតានិ, កហាលាទីសុ វា
អល្លបំសុំ បក្ខិបិទ្វា និក្ខត្តានិ ហោតិ, សញ្ញានិ មូលមត្តេ បណ្ណាមត្តេ វា និគ្គតេបិ
ពិជានិយេវ។ សចេបិ មូលានិ ច ឧបរិ អង្គរោ ច និគ្គច្ឆតិ, យាវ អង្គរោ ហរិតោ ន
ហោតិ, តាវ ពិជានិយេវ។ មុគ្គាទីនំ បន បណ្ណាសុ ឧដ្ឋិតេសុ វិហិអាទីនំ វា អង្គរោ
ហរិតេ នីលបណ្ណាវណ្ណោ ជាតេ ភូតតាមសង្កហំ គច្ឆន្តិ។ តាលដ្ឋីនំ បឋមំ
សូករទាហាវិយ មូលំ និគ្គច្ឆតិ។ និគ្គតេបិ យាវ ឧបរិ បត្តវដ្ឋី ន និគ្គច្ឆតិ, តាវ
ពិជគាមោយេវ។ ឆាឡិកេរស្ស តចំ ភិទ្ធិត្វា ទន្ធសូចិវិយ អង្គរោ និគ្គច្ឆតិ, យាវ
មិគសិដ្ឋសទិសា នីលបត្តវដ្ឋី ន ហោតិ, តាវ ពិជគាមោយេវ។ មូលេ អនិគ្គតេបិ
តាទិសាយ បត្តវដ្ឋិយា ជាតាយ អមូលកភូតតាមេ សង្កហំ គច្ឆតិ។

អម្ពដ្ឋិអាទីនិ វិហិអាទីហិ វិនិច្ឆ័និតញ្ញានិ។ វន្ទាកា វា អញ្ញា វា យា កាចិ វុក្ខេ
ជាយិត្វា វុក្ខំ ឌីត្តវតិ, វុក្ខោវ តស្ស ហំនំ, តំ វិកោបេន្តស្ស វា តតោ ឧទ្ធវន្តស្ស
វា ចាចិត្តិយំ។ ឯកា អមូលិកាលតា ហោតិ, អង្គលិវេវកោវិយ
វនប្បគុម្ពទណ្ឌកេ វេវេតិ, តស្សបិ អយមេវវិនិច្ឆយោ។
គេហមុខទាការវេទិកាចេតិយាទីសុ នីលវណ្ណោ សេវាលោ ហោតិ, យាវ ទ្វេ
តីលិ បត្តានិ ន សញ្ញាយន្តិ តាវ អគ្គពិជសង្កហំ គច្ឆតិ។ បត្តេសុ ជាតេសុ
ចាចិត្តិយវត្ថុ។ តស្មា តាទិសេសុ ហំនេសុ សុឆាលេបម្បិ ធាតុំ ន វដ្ដតិ។
អនុបសម្បន្នេន លីត្តស្ស ឧបរិស្មេហាលេចា ធាតុំ វដ្ដតិ។ សចេ និទាយសមយេ
សុក្ខសេវាលោ តិដ្ឋតិ, តំ សម្ពញ្ញាទីអាទីហិ យំសិទ្ធិ អបនេតុំ វដ្ដតិ។
ចានិយយជាទីនំ ពហិ សេវាលោ ទុក្ខជវត្ថុ, អន្តោ អញ្ញោហារិកោ។
ទន្ធកជ្ជបូរាទីសុ កណ្ណាកម្មិ អញ្ញោហារិកមេវ។ វុត្តញ្ញោតំ - “សចេ
គេវុកបរិកម្មកតាភិក្ខុ កណ្ណាកិតា ហោតិ, ចោឡកំ តេមេត្វា បិដ្ឋេត្វា
បមដ្ឋិតញ្ញា”តិ (មហាវ. ៦៦)។

ចាសាណាជាតិចាសាណាធុន្តសេវាលសេលេយ្យកាដីនិ អហរិតវណ្ណានិ
អបត្តកានិ ច ទុក្ខជវត្ថុកានិ។ អហិប្បត្តកំ យាវ មកុឡំ ហោតិ, តាវ
ទុក្ខជវត្ថុ។ បុប្ផិកាលតោ បដ្ឋាយ អញ្ចោហារិកំ។ អល្លរុក្ខតោ បន
អហិប្បត្តកំ គណ្ណោន្តោ រុក្ខត្ថបំរិកោបេតិ, តស្មា តត្ថ ចាចិត្តិយំ។
រុក្ខបប្បដិកាយបិ ឯសេវ នយោ។ យា បន ឥន្ទសាលកកុដានីនំ បប្បដិកា
រុក្ខតោ មុច្ឆិទ្វា តិដ្ឋតិ, តំ គណ្ណាន្តស្ស អនាបត្តិ។ និយ្យាសម្មិ រុក្ខតោ មុច្ឆិទ្វា
បិតំ សុក្ខរុក្ខ វាលក្កំ គណ្ណិតុំ វដ្ឋតិ។ អល្លរុក្ខតោ ន វដ្ឋតិ។ លាខាយបិ ឯសេវ
នយោ។ រុក្ខំ ចាលេទ្វា បណ្ណាបលាសំ វា បរិណាតកណិការាទិបុប្ផំ វា
ចាតេន្តស្ស ចាចិត្តិយមេវ។ ហត្ថកុក្កុច្ឆន មុទុកេសុ ឥន្ទសាលនុហិខន្ធានីសុ វា
តត្ថជាតកតាលបណ្ណាទីសុ វា អក្ខរំ ជិន្ទន្តស្សបិ ឯសេវ នយោ។

សាមណោរាជំ បុប្ផំ ឌីចិនន្តានំ សាខំ ឌីនាមេទ្វា ទាតុំ វដ្ឋតិ។ តេហិ បន
បុប្ផហិ ចានីយំ ន វាសេតព្ពំ។ ចានីយវាសត្តិកេន សាមណោរំ ឌុក្ខិបិទ្វា
ឌីចិនាបេតព្ពានិ។ ជលសាខាបិ អត្តនា ខាទិតុកាមេន ន ឌីនាមេតព្ពា។
សាមណោរំ ឌុក្ខិបិទ្វា ជលំ គាហាបេតព្ពំ។ យំកិញ្ចិ គច្ឆំ វាលតំ វា ឌុប្បាដេន្តេហិ
សាមណោរេហិ សទ្ធិ គហេទ្វា អាកឡិតុំ ន វដ្ឋតិ។ តេសំ បន ឌុស្សាហជននត្ថំ
អនាកឡន្តេន កឡនាការំ ទស្សន្តេន វិយ អគ្គ គហេតុំ វដ្ឋតិ។ យេសំ រុក្ខានំ
សាខា រុហតិ, តេសំ សាខំ មក្ខិកាពីជនាទីនំ អត្ថាយ កប្បិយំ អការាបេទ្វា
គហិតំ តេ វា បត្ត វា អន្តមសោ នខេនបិ វិលិខន្តស្ស ទុក្ខជំ។
អល្លសិដ្ឋិវេរាទីសុបិ ឯសេវ នយោ។ សេច បន កប្បិយំ ការាបេទ្វា សីតលេ
បទេសេ វេបិតស្ស មូលំ សញ្ញាយតិ, ឌុបរិកាគេ ជិន្ទិតុំ វដ្ឋតិ។ សេច អដ្ឋិរោ
ជាយតិ, ហេដ្ឋាភាគេ ជិន្ទិតុំ វដ្ឋតិ។ មូលេ ច និលដ្ឋុរេ ច ជាតេ ន វដ្ឋតិ។

ជិន្នតិ វា ធនាបេតិ វាតិ អន្តមសោ សម្មញ្ញោសលាកាយបិ តិណានិ
ជិន្និស្សមីតិ ភូមិ សម្មជ្ឈន្តោ សយំ វា ជិន្នតិ, អញ្ញេន វា ធនាបេតិ។ ភិន្នតិ វា
កេនាបេតិ វាតិ អន្តមសោ ចង្គមន្តោបិ ជិន្ននកំ ជិន្នតុ, ភិន្ននកំ ភិន្នតុ,
ចង្គមិតដ្ឋានំ ធស្សស្សមីតិ សញ្ញាច្ច ចាទេហិ អក្កមន្តោ តិណាវល្លិអាទិនិ សយំ
វា ភិន្នតិ អញ្ញេន វា កេនាបេតិ។ សចេបិ ហិ តិណំ វា លតំ វា គណ្ហិ ករោន្តស្ស
ភិន្នតិ, គណ្ហិបិ ន កាតញ្ញោ។ តាលរុក្ខាទិសុ បន ចោរានំ អនារុហនត្ថាយ
នារុមក្កជកំ អាគោជេន្តិ, កណ្ហាកេ ពន្ធន្តិ, ភិក្ខុស្ស ឯវំ កាតុំ ន វដ្តតិ។ សចេ
នារុមក្កជកោ រុក្ខេ អល្លិនមន្តោវ ហោតិ, រុក្ខំ ន បីឡេតិ, វដ្តតិ។ “រុក្ខំ ជិន្ន,
លតំ ជិន្ន, កន្ធិ វា មូលំ វា ឧប្បាដេហី”តិ វត្ថុម្យ វដ្តតិ, អនិយាមិតត្ថា។
និយាមេត្វា បន “ឥមំ រុក្ខំ ជិន្នា”តិអាទិ វត្ថុំ ន វដ្តតិ។ នាមំ គហេត្វាបិ “អម្ពរុក្ខំ
ចតុរស្សវល្លិ អាលុវកន្ធិ មុញ្ញាតិណំ អសុករុក្ខច្ចល្លិ ជិន្ន ភិន្ន
ឧប្បាដេហី”តិអាទិវចនម្យ អនិយាមិតមេវ ហោតិ។ “ឥមំ
អម្ពរុក្ខំ”ន្តិអាទិវចនមេវ ហិ និយាមិតំ នាម, តំ ន វដ្តតិ។

បចតិ វា បចាបេតិ វាតិ អន្តមសោ បត្តម្យ បចិតុកាមោ តិណាទីនំ ឧបរិ
សញ្ញាច្ច អគ្គិ ករោន្តោ សយំ វា បចតិ, អញ្ញេន វា បចាបេតិ តិ សត្តំ
បចីវិខណនសិក្ខាបទេ វត្ថុនយេន វេទិតត្ថំ។ អនិយាមេត្វា បន “មុគ្គេ បច,
មាសេ បចា”តិអាទិ វត្ថុំ វដ្តតិ។ “ឥមេ មុគ្គេ បច, ឥមេ មាសេ បចា”តិ ឯវំ វត្ថុំ ន
វដ្តតិ។

អនាបត្តិ ឥមំ ជាតាតិអាទិសុ “ឥមំ មូលកេសដ្ឋំ ជាត, ឥមំ មូលំ វា បណ្ណំ វា
ទេហិ, ឥមំ រុក្ខំ វា លតំ វា អាហរ, ឥមិនា បុប្ផេន វា ជលេន វា បណ្ណេន វា អត្តោ,
ឥមំ រុក្ខំ វា លតំ វា ជលំ វា កប្បិយំ ករោហី”តិ ឯវមត្តោ ទដ្ឋញ្ញោ។ ឯត្ថាវតា

ភូតកាមបរិមោធនំ កតំ ហោតិ។ បរិភុញ្ញន្តេន បន ពិជកាមបរិមោធនត្ថំ បុន
កប្បិយំ ការេតត្ថំ។

កប្បិយករណញ្ចោត្ត ឥមិនា សុត្តានុសារេន វេទិតត្ថំ - “អនុជានាមិ, ភិក្ខុវេ,
បញ្ចាហិ សមណកប្បេហិ ជលំ បរិភុញ្ញតុំ អគ្គិបរិជិតំ សត្តបរិជិតំ នឧបរិជិតំ
អពិជំ និព្ពដ្ឋពិជមេវ បញ្ចាម”ន្តិ។ តត្ថ “អគ្គិបរិជិត”ន្តិ អគ្គិនា បរិជិតំ អធិក្ខតំ
ធម្មំ ដុដ្ឋន្តិ អត្ថោ។ “សត្តបរិជិត”ន្តិ សត្តេន បរិជិតំ អធិក្ខតំ ជិន្នំវិទ្ធី វាតិ អត្ថោ។
ឯស នយោ នឧបរិជិតេ។ អពិជនិព្ពដ្ឋពិជានិ សយមេវ កប្បិយានិ។ អគ្គិនា
កប្បិយំ ករោន្តេន កដ្ឋត្តិកោមយគ្គិអាទីសុ យេន កេនចិ អន្តមសោ
លោហាខណ្ឌានបិ អាទិត្តេន កប្បិយំ កាតត្ថំ។ តញ្ច ខោ ឯកទេសេ ដុសន្តេន
“កប្បិយ”ន្តិ វត្វាវ កាតត្ថំ។ សត្តេន ករោន្តេន យស្ស កស្សចិ
លោហាមយសត្តស្ស អន្តមសោ សូចិនឧច្ឆេទនានម្បិ តុណ្ហាន វា ជារាយ វា ឆេទំ
វា វេធំ វា ទស្សន្តេន “កប្បិយ”ន្តិ វត្វាវ កាតត្ថំ។ នខេន កប្បិយំ ករោន្តេន
បូតិនខេន ន កាតត្ថំ។ មនុស្សានំ បន សីហាព្យក្សដិបិមក្កជាទីនំ សកុញ្ញានព្វា
នខា តិច្ឆិណា ហោន្តិ, តេហិ កាតត្ថំ។ អស្សមហីសសូករមិគកោរុចាទីនំ ខុរា
អតិច្ឆិណា, តេហិ ន កាតត្ថំ, កតម្បិ អកតំ ហោតិ។ ហត្ថិនខា បន ខុរា ន
ហោន្តិ, តេហិ វដ្ឋតិ។ យេហិ បន កាតុំ វដ្ឋតិ, តេហិ តត្ថជាតកេហិបិ ឧទ្ធវិទ្ធា
គហិតកេហិបិ ឆេទំ វា វេធំ វា ទស្សន្តេន “កប្បិយ”ន្តិ វត្វាវ កាតត្ថំ។

តត្ថ សចេបិ ពិជានំ បព្ពតមត្តោ រាសិ រុក្ខសហស្សំ វា ជិន្និត្វា ឯកាពាទ្ធី
កត្វា ឧច្ឆនំ វា មហាការោ ពាទ្ធិត្វា ឋបិតោ ហោតិ, ឯកស្មី ពិជេ វា រុក្ខសាខាយ
វា ឧច្ឆន្តិ វា កប្បិយេ កតេ សត្ថំ កតំ ហោតិ។ ឧច្ឆ ច ធារុនិ ច ឯកតោ ពាទ្ធានិ
ហោន្តិ, ឧច្ឆ កប្បិយំ ករិស្សាមីតិ ធារុំ វិជ្ឈតិ, វដ្ឋតិយេវ។ សចេ បន យាយ
វដ្ឋយា វា វល្លិយា វា ពាទ្ធានិ, តំ វិជ្ឈតិ, ន វដ្ឋតិ។ ឧច្ឆខណ្ឌានំ បច្ឆិ បូរេត្វា

អាហារន្តិ, ឯកស្មី ខណ្ឌ កប្បិយេ កតេ សត្តំ កតមេវ ហោតិ។ មរិចបក្កាធិហិ
មិស្សេត្វា ភត្តំ អាហារន្តិ, “កប្បិយំ ករោហី” តិ វុត្តេ សចេបិ ភត្តសិត្តេ វិជ្ជតិ,
វដ្តតិយេវ។ តិលតណ្ហាលាទីសុបិ ឯសេវ នយោ។ យាគុយា បក្ខិត្តានិ បន
ឯកាពន្ធានិ ហុត្វា ន សន្តិជ្ជន្តិ, តត្ថ ឯកមេកំ វិជ្ជិត្វា កប្បិយំ កាតព្វមេវ។
កបិត្តដលាទីនំ អន្តោ មិញ្ចំ កដាហំ មុញ្ញិត្វា សញ្ញាតិ, ភិដ្ឋាបេត្វា កប្បិយំ
ការាបេតព្វំ។ ឯកាពន្ធំ ហោតិ, កដាហេបិ កាតុំ វដ្តតិ។

អសញ្ញាតិ ចាសាណារុក្ខាធិនិ វា បវដ្ឋេន្តស្ស សាខំ វា កឡន្តស្ស
កត្តវនណ្ឌេន វា ភូមី បហវិត្វា កច្ឆន្តស្ស តិណានិ ជិដ្ឋន្តិ, តានិ តេន
ជិដ្ឋស្សមីតិ ឯវំ សញ្ញា អច្ឆន្តត្វា អសញ្ញា ជិន្នានិ នាម ហោតិ។ ឥតិ អសញ្ញា
ជិន្នន្តស្ស អនាបត្តិ។

អសតិយាតិ អញ្ញវិហិតោ កេនចិ សទ្ធិ កិញ្ច កថេន្តោ ចាទន្ត្រុជ្ឈកេន វា
ហេត្តេន វា តិណំ វា លតំ វា ជិន្នន្តោ តិដ្ឋតិ, ឯវំ អសតិយា ជិន្នន្តស្ស អនាបត្តិ។

អជានន្តស្សតិ ឯត្ថព្ពន្តេ ពីជគាមោតិ វា ភូតគាមោតិ វា ន ជានាតិ,
ជិន្នាមីតិបិ ន ជានាតិ, កេវលំ វតិយា វា បលាលបុញ្ញោ វា និខានំ វា ខណ្ឌិត្តិ វា
កុទាលំ វា សង្កាបនត្ថាយ វេបេតិ, ឧប្បមានហេត្វា វា អគ្គី ចាតេតិ, តត្រ ចេ
តិណានិ ជិដ្ឋន្តិ វា ឧប្បន្តិ វា អនាបត្តិ។ មនុស្សវិគ្គហាចារាជិកវណ្ណានាយំ បន
សព្វអជ្ជកថាសុ “សចេ ភិក្ខុ វុក្ខេន វា អដ្ឋោត្តដោ ហោតិ, ឱចាតេ វា បតិសោ
សក្កា ច ហោតិ វុក្ខំ ជិន្និត្វា ភូមី វា ខណ្ឌិត្វា និក្ខមិតុំ, ជីវិតហេតុបិ អត្តនា ន
កាតព្វំ។ អញ្ញេន បន ភិក្ខុនា ភូមី វា ខណ្ឌិត្វា វុក្ខំ វា ជិន្និត្វា អល្ហុវុក្ខតោ វា
នណ្ហាកំ ជិន្និត្វា តំ វុក្ខំ បវដ្ឋេត្វា និក្ខាមេតុំ វដ្តតិ, អនាបត្តិ” តិ វុត្តំ។ តត្ថ
ការណំ ន ទិស្សតិ - “អនុជានាមិ, ភិក្ខុវេ, ទវខាហោ ឧប្បមានេ បជគ្គី ទាតុំ,
បរិត្តំ កាតុ” តិ (ប្បដ្ឋវ. ២៨៣) ឥទំ បន ឯកមេវ សុត្តំ ទិស្សតិ។ សចេ ឯតស្ស

អនុលោម “អត្ថនោ ន វុដ្ឋតិ, អញ្ញាស្ស វុដ្ឋតិ” តិ ឥទំ នាណករណំ ន សក្កាលទ្ធំ។
អត្ថនោ អត្ថាយ ករោន្តោ អត្ថសិនេហោ ន អកុសលចិត្តេនេវ ករោតិ, បរោ បន
ការុញ្ញេន, តស្មា អនាបត្តិតិ បេ។ ឯតម្បិ អការណំ។ កុសលចិត្តេនាបិ ហិ ឥមំ
អាបត្តិ អាបដ្ឋតិ។ សព្វអដ្ឋកថាសុ បន វុត្តត្តា ន សក្កា បដិសេធតុំ។
គវេសិតព្វា ឯត្ថ យុត្តិ។ អដ្ឋកថាចរិយានំ វា សទ្ធាយ គន្ធាត្ថិ។ សេសំ
ឧត្តានមេវ។

តិសមុជ្ជានំ - កាយចិត្តតោ វាចាចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ។
កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វជីកម្មំ, តិចិត្តំ,
តិវេទនត្ថិ។

ភូតកាមសិក្ខាបទំ បឋមំ។

២. អញ្ញាវាទកសិក្ខាបទវណ្ណនា

៩៤. ទុតិយសិក្ខាបទេ - អនាចារំ អាចរិត្វាតិ អកាតព្វំ កត្វា;
កាយវជីទ្វារេសុ អាបត្តិ អាបដ្ឋិត្វាតិ វុត្តំ ហោតិ។ អញ្ញេនញ្ចំ បដិចរតីតិ
អញ្ញេន វេទនេន អញ្ចំ វេទនំ បដិចរតិ បដិច្ឆាទេតិ អដ្ឋោត្តរតិ; ឥទានិ តំ
បដិចរណាវិធី ធស្សន្តោ “កោ អាបន្នោ” តិ អាទិមាហ។ តត្រាយំ វេទនសម្ពន្ធោ -
សោ កិរ កិញ្ចិ វីតិក្កមំ ទិស្វា “អាវុសោ, អាបត្តិ អាបន្នោសី” តិ សង្ឃមជ្ឈេ
អាបត្តិយា អនុយុញ្ជិយមាណោ “កោ អាបន្នោ” តិ វេទតិ។ “តតោ ត្វ” ត្ថិ វុត្ត
“អហំ កី អាបន្នោ” តិ វេទតិ។ អថ “ចាចិត្តិយំ វា ទុក្កជំ វា” តិ វុត្ត វុត្តំ បុច្ឆន្តោ
“អហំ កិស្មី អាបន្នោ” តិ វេទតិ។ តតោ “អសុកស្មី នាម វុត្តស្មី” ត្ថិ វុត្ត “អហំ
កងំ អាបន្នោ, កី ករោន្តោ អាបន្នោម្ហី” តិ បុច្ឆតិ។ អថ “ឥទំ នាម ករោន្តោ

អាបន្នោ"តិ វុត្តេ "កំ ភណាថា"តិ វេទតិ។ តតោ "តំ ភណាមា"តិ វុត្តេ "កំ ភណាថា"តិ វេទតិ។

អបិចេត្ត អយំ ចាឡិមុត្តកោបិ អញ្ញេនញំ បដិចរណាវិទិ - ភិក្ខុហិ "តវ សិចាដិកាយ កហាបណោ ទិដ្ឋោ, កិស្សេវមសារុប្បំ ករោសី"តិ វុត្តោ "សុទិដ្ឋំ, ភន្តេ, ន បនេសោ កហាបណោ; តិបុមណ្ណាលំ ឯត"ន្តិ ភណាត្ថោ វា "ត្វំ សុវំ បិវន្តោ ទិដ្ឋោ, កិស្សេវំ ករោសី"តិ វុត្តោ "សុទិដ្ឋោ, ភន្តេ, ន បនេសោ សុវា, ភេសជ្ជត្ថាយ សម្មាទិទំ អវិជ្ជ"ន្តិ ភណាត្ថោ វា "ត្វំ បដិច្ឆន្នេ អាសនេ មាតុកាមេន សទ្ធិំ និសិន្នោ ទិដ្ឋោ, កិស្សេវមសារុប្បំ ករោសី"តិ វុត្តោ "យេន ទិដ្ឋំ សុទិដ្ឋំ, វិញ្ញូ បនេត្ត ទុតិយោ អត្ថិ, សោ កិស្សេ ន ទិដ្ឋោ"តិ ភណាត្ថោ វា, "ព្យៀទិសំ តយា កិញ្ចិ ទិដ្ឋ"ន្តិ បុដ្ឋោ "ន សុណាមី"តិ សោតមុបនេត្ថោ វា, សោតទ្វារេ បុច្ឆន្តានំ ចក្កំ ឧបនេត្ថោ វា, អញ្ញេនញំ បដិចរតីតិ វេទិតញោ។ អញ្ញាវាទកំ រោបេត្វតិ អញ្ញាវាទកំ អាហេបេតុ; បតិដ្ឋាបេត្វតិ អត្ថោ។ វិហាសកំ រោបេត្វតិ ឯតស្មិម្បិ ឯសេវ នយោ។

៩៨. អញ្ញាវាទកេវិហាសកេ ចាចិត្តិយន្តិ ឯត្ត អញ្ញំ វេទតីតិ អញ្ញាវាទកំ; អញ្ញេនញំ បដិចរណាស្សេតំ នាមំ។ វិហាសេតីតិ វិហាសកំ; តុណ្ហិភូតស្សេតំ នាមំ, តស្មី អញ្ញាវាទកេវិហាសកេ។ ចាចិត្តិយន្តិ វត្ថុទ្វយេ ចាចិត្តិយទ្វយំ វុត្តំ។

១០០. អរោបិតេ អញ្ញាវាទកេតិ កម្មវាចាយ អនារោបិតេ អញ្ញាវាទកេ។ អរោបិតេវិហាសកេតិ ឯតស្មិម្បិ ឯសេវ នយោ។

១០១. ធម្មកម្មេ ធម្មកម្មសញ្ញិតិអាទិសុ យំ តំ អញ្ញាវាទកវិហាសករោបនកម្មំ កតំ, តញ្ចេ ធម្មកម្មំ ហោតិ, សោ ច ភិក្ខុ តស្មី

ធម្មកម្មសញ្ញា អញ្ញាវាទកញ្ញាវិហាសកញ្ញា ករោតិ, អថស្ស តស្មី អញ្ញាវាទកេ ច
វិហាសកេ ច អាបត្តិ ចាចិត្តិយស្សតិ ឥមិនា នយេន អត្ថោ វេទិតញ្ញោ។

១០២. អជានន្តោ បុច្ឆតីតិ អាបត្តិ វា អាបន្នការំ អជានន្តោយេវ “កី តុម្ហេ
ភណេ, អហំ ន ជានាមី” តិ បុច្ឆតិ។ តិលានោ វា ន កថេតីតិ មុខ តាធិសោ
ព្យាធិ ហោតិ, យេន កថេតុំ ន សក្កោតិ។ សង្ឃស្ស ភណ្ឌានំ វា តិអាធិសុ
សង្ឃមជ្ឈេ កថិតេ តប្បច្ចយា សង្ឃស្ស ភណ្ឌានំ វា កលហោ វា វិវាទោ វា
ភវីស្សតិ, សោ មា អហោសីតិ មញ្ញមា នោ ន កថេតីតិ ឥមិនា នយេន អត្ថោ
វេទិតញ្ញោ។ សេសំ ឧត្តានមេវាតិ។

តិសមុដ្ឋានំ - កាយចិត្តតោ វាចាចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ,
សិយា កិរិយំ, សិយា អកិរិយំ, អញ្ញេនញ្ញំ បដិច្ចវន្តស្ស ហិ កិរិយំ ហោតិ,
តុណ្ហីភាវេន វិហាសន្តស្ស អកិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

អញ្ញាវាទកសិក្ខាបទំ ទុតិយំ។

៣. ឧដ្ឋាបនកសិក្ខាបទវណ្ណានា

១០៣. តតិយសិក្ខាបទេ - ទព្ពំ មល្លបុត្តំ ភិក្ខុ ឧដ្ឋាបេន្តីតិ “ធន្ទាយ ទព្ពោ
មល្លបុត្តោ” តិអាធិនិ វេទន្តា តំ អាយស្មន្តំ តេហិ ភិក្ខុហិ អវជានាបេន្តិ, អវញ្ញាយ
ឱលោកាបេន្តិ, លាមកតោ វា ចិន្តាបេន្តិ” តិ អត្ថោ។ លក្ខណំ បនេត្ត
សទ្ធិសត្តានុសារេន វេទិតព្ពំ។ ឧដ្ឋាបេន្តីតិបិ ចាថោ។ អយមេវត្ថោ។ ធន្ទាយាតិ
ធន្ទេន បក្ខចាតេន; អត្ថនោ អត្ថនោ សន្តិជ្ជសម្ពត្តានំ បណ្ឌិតានិ បញ្ញាបេតីតិ
អធិប្បាយោ។ ឱយ្យន្តីតិ “ធន្ទាយ ទព្ពោ មល្លបុត្តោ” តិអាធិនិ វេទន្តា បកាសេន្តិ។

១០៥. ឧដ្ឋាបនកេ ទិយ្យនកេ ចាចិត្តិយន្តិ ឯត្ថ យេន វេចនេន ឧដ្ឋាបេន្តិ, តំ
ឧដ្ឋាបនកំ។ យេន ច ទិយ្យន្តិ តំ ទិយ្យនកំ។ តស្មី ឧដ្ឋាបនកេ ទិយ្យនកេ។
ចាចិត្តិយន្តិ វុត្ថុទ្ធកេ ចាចិត្តិយទ្ធកេ វុត្ថុ។

១០៦. ឧដ្ឋាបនកំ នាម ឧបសម្បន្នំ សង្ខេន សម្មតំ សេនាសនបញ្ញាបកំ
វា...បេ.... អប្បមត្តកវិស្សន្តនកំ វាតិ ឯតេសំ បទានំ “មង្គកត្តកាមោ” តិ ឥមិនា
សម្ពុទ្ធា។ អវល្លោកត្តកាមោ អយសំ កត្តកាមោតិ ឥមេសំ បន វសេន
ឧបសម្បន្ននិរាជីសុ “ឧបសម្បន្នស្ស” តិ ឯវំ វិភត្តិវិបរិណាមោ កាតញ្ចោ។
ឧដ្ឋាបេតិ វា ទិយ្យតិ វា អាបត្តិ ចាចិត្តិយស្សតិ ឯត្ថ បន យស្មា “ទិយ្យនកំ
នាមា” តិ ឯវំ មាតិកាបទំ ឧទ្ធវិទ្ធាបិ “ឧដ្ឋាបនកំ នាមា” តិ ឥមស្ស បទស្ស
វុត្ថុវិភត្តិយេវ វុត្ថុញ្ចោ ហោតិ, អញ្ញាវាទកសិក្ខាបទេ វិយ អញ្ញោ វិសេសោ
នត្ថិ, តស្មា តំ វិសុំ អនុទ្ធវិទ្ធា អវិភជិត្វា និកមនមេវ ឯកតោ កតន្តិ វេទិតព្ពំ។
ធម្មកម្មេ ធម្មកម្មសញ្ញាតិរាជីសុ យំ តស្ស ឧបសម្បន្នស្ស សម្មតិកម្មំ កតំ
តញ្ចោ ធម្មកម្មំ ហោតិ, សោ ច ភិក្ខុ តស្មី ធម្មកម្មសញ្ញា ឧដ្ឋាបនកញ្ចោ
ទិយ្យនកញ្ចោ ករោតិ, អថស្ស តស្មី ឧដ្ឋាបនកេ ច ទិយ្យនកេ ច អាបត្តិ
ចាចិត្តិយស្សតិ ឥមិនា នយេន អត្តោ វេទិតញ្ចោ។

អនុបសម្បន្នំ ឧដ្ឋាបេតិ វា ទិយ្យតិ វាតិ ឯត្ថ ឧបសម្បន្នំ សង្ខេន សម្មតំ
អញ្ញំ អនុបសម្បន្នំ ឧដ្ឋាបេតិ អវជានាបេតិ, តស្ស វា តំ សន្តិកេ ទិយ្យតិ តិ
អត្តោ។ ឧបសម្បន្នំ សង្ខេន អសម្មតន្តិ កម្មវាចាយ អសម្មតំ កេវលំ “តវេសោ
ភារោ” តិ សង្ខេន អាហេតិកាវំ ភិក្ខុនំ វា ជាសុវិហារត្ថាយ សយមេវ តំ ភារំ
វេហន្តំ, យត្រ វា ទ្វេ តយោ ភិក្ខុវិហារន្តិ, តត្រ វា តាទិសំ កម្មំ ករោន្តន្តិ
អធិប្បាយោ។ អនុបសម្បន្នំ សង្ខេន សម្មតំ វា អសម្មតំ វាតិ ឯត្ថ បន កិញ្ចាបិ
អនុបសម្បន្នស្ស តេវស សម្មតិយោ ធាតុំ ន វុត្ថុន្តិ។ អថ ខោ ឧបសម្បន្នកាលេ

លទ្ធផលម្តងទៀតកោបប្រាអនុបសម្បជ្ជកាលេ បីតោ, តំ សន្ធាយ “សង្ឃេន សម្មតំ
វា” តិ វុត្តំ។ យស្ស បន ព្យត្តស្ស សាមណោស្ស កេវលំ សង្ឃេន វា សម្មតេន វា
ភិក្ខុនា “ត្វំ ឥទំ កម្មំ ករោហី” តិ ភារោ កតោ, តាធិសំ សន្ធាយ “អសម្មតំ វា” តិ
វុត្តំ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវាតិ។

តិសមុជ្ជានំ - កាយចិត្តតោ វាចាចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ,
កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ,
ទុក្ខវេទនន្តិ។

ឧជ្ឈាបនកសិក្ខាបទំ តតិយំ។

៤. បឋមសេនាសនសិក្ខាបទវណ្ណានា

១០៨. ចតុត្ថសិក្ខាបទេ - ហេមន្តិកេ កាលេតិ ហេមន្តកាលេ
ហិមចាតសមយេ។ កាយំ ធិតាបេន្តាតិ មញ្ចប័បាធិសុ និសិដ្ឋា ពាលាតបេន
កាយំ ធិតាបេន្តា។ កាលេ អាហេចិតេតិ យាគុកត្តាធិសុ យស្ស កស្សចិ កាលេ
អាហេចិតេ។ ឡិវដ្ឋំ ហោតិ តិ ហិមវស្សេន ឡិវដ្ឋំ តិ ត្ថំ ហោតិ។

១១០. អវស្សិកសង្ខេតេតិ វស្សិកវស្សានមាសាតិ ឯវំ អបញ្ញត្តេ ចត្តារោ
ហេមន្តិកេ ចត្តារោ ច គិម្ពិកេ អដ្ឋមាសេតិ អត្ថោ។ មណ្ឌាបេ វាតិ
សាខាមណ្ឌាបេ វា បទវមណ្ឌាបេ វា។ វុក្ខមូលេ វាតិ យស្ស កស្សចិ វុក្ខស្ស
ហេដ្ឋា។ យត្ថ កាកា វា កុលលា វា ន ឧបាទន្តិ យត្ថ ធុវនិវាសេន កុលាវកេ
កត្វា វសមាធា ឯតេ កាកកុលលា វា អញ្ញោ វា សកុន្តា តំ សេនាសនំ ន
ឧបាទន្តិ, តាធិសេ វុក្ខមូលេ និក្ខិបិតុំ អនុជានាមីតិ។ តស្មា យត្ថ
គោចរឃ្មសុតា សកុន្តា វិស្សមិត្វា កច្ឆន្តិ, តស្ស វុក្ខស្ស មូលេ និក្ខិបិតុំ វដ្តតិ។
យស្មី បន ធុវនិវាសេន កុលាវកេ កត្វា វសន្តិ, តស្ស វុក្ខស្ស មូលេ ន

និក្ខិបិតតំ។ “អដ្ឋមាសេ” តិ វចនតោ យេសុ ជនបទេសុ វស្សកាលេ ន វស្សតិ,
តេសុបិ ចត្តារោ មាសេ និក្ខិបិតុំ ន វដ្ឋតិយេវ។ “អវស្សិកសង្កេតេ” តិ វចនតោ
យត្ថ ហេមន្តេ ទេវោ វស្សតិ, តត្ថ ហេមន្តេបិ អដ្ឋោកាសេ និក្ខិបិតុំ ន វដ្ឋតិ។
គិម្ហេ បន សព្ពត្ថ វិគតវលាហកំ វិសុទ្ធីំ នកំ ហោតិ, ឯវុបេ កាលេ កេនចិទេវ
ករណីយេន អដ្ឋោកាសេ មញ្ចបីបំ និក្ខិបិតុំ វដ្ឋតិ។

អញ្ញោកាសិកេនាបិ វត្ថុំ ជានិតតំ, តស្ស ហិ សចេ បុគ្គលិកមញ្ញោកោ អត្ថិ,
តត្ថេវ សយិតតំ។ សង្ឃិកំ គណ្ណាន្តេន វេត្តេន វា វាកេន វា វីតមញ្ញោកោ
គហេតញ្ញោ។ តស្មី អសតិ បុរាណមញ្ញោកោ គហេតញ្ញោ។ តស្មិម្បិ អសតិ
នវាយិមោ វា ឱនទ្ធកោ វា គហេតញ្ញោ។ គហេត្វា ច បន “អហំ
ឧក្កជ្ឈុក្ខមូលិកោ ឧក្កជ្ឈអញ្ញោកាសិកោ” តិ ចីវរកុដិម្បិ អកត្វា អសមយេ
អដ្ឋោកាសេ រុក្ខមូលេ វា បញ្ញបេត្វា និបទ្ធិតុំ ន វដ្ឋតិ។ សចេ បន
ចតុគ្គុណានបិ ចីវរេន កតកុដិ អតេមេន្តំ វត្ថុតុំ ន សក្កោតិ,
សត្តាហវុទ្ធិលិកាធិនិ កវន្តិ, ភិក្ខុនោ កាយានុគតិកត្តា វដ្ឋតិ។

អរញ្ញោ បណ្ណាកុដីសុ វសន្តានំ សីលសម្មទាយ បសន្នចិត្តា មនុស្សា នវំ
មញ្ចបីបំ ទេន្តិ “សង្ឃិកបរិភោគេន បរិភុញ្ញថា” តិ វសិត្វា គច្ឆន្តេហិ
សាមន្តវិហារេ សភាគភិក្ខុនំ បេសេត្វា គន្ធាតំ, សភាគានំ អភាវេ
អនោវស្សកេ និក្ខិបិត្វា គន្ធាតំ, អនោវស្សកេ អសតិ រុក្ខេ លត្តេត្វា គន្ធាតំ។
ចេតិយដ្ឋុណោ សម្មជ្ជនី គហេត្វា ភោជនសាលដ្ឋុណំ វា ឧចាសថាគារដ្ឋុណំ វា
បរិវេណធិវាជ្ជានអគ្គិសាលាធិសុ វា អញ្ញាតវំ សម្មជ្ជិត្វា ឆោវិត្វា បុន
សម្មជ្ជនីមាឡុកេយេវ វបេតញ្ញោ។ ឧចាសថាគារាធិសុ អញ្ញាតវស្មី គហេត្វា
អវសេសានិ សម្មជ្ជន្តស្សាបិ ឯសេវ នយោ។

យោ បន ភិក្ខុចារមគ្គំ សម្មជ្ជន្តោវ គន្ធកាមោ ហោតិ, តេន សម្មជ្ជិត្វា
សចេ អន្តរាមគ្គ សាលា អត្ថិ, តត្ថ ឋបេតព្ពា។ សចេ នត្ថិ, វលាហកានំ
អនុជ្ជិតការំ សល្លកេត្វា “យាវាហំ គាមតោ និក្ខមាមិ, តាវ ន វស្សិស្សតី” តិ
ជានន្តេន យត្ថ កត្ថចិ និក្ខិបិត្វា បុន បច្ឆាគច្ឆន្តេន ចាកតិកដ្ឋានេ ឋបេតព្ពា។
សចេ វស្សិស្សតី ជានន្តោ អដ្ឋោកាសេ ឋបេតិ, ទុក្ខដន្តិ មហាបច្ឆិយំ វុត្ថំ។
សចេ បន តត្រ តត្រេវ សម្មជ្ជនត្ថាយ សម្មជ្ជនី និក្ខិត្វា ហោតិ, តំ តំ ហំ
សម្មជ្ជិត្វា តត្រ តត្រេវ និក្ខិបិតុំ វដ្តតិ។ អាសនសាលំ សម្មជ្ជន្តេន វត្ថំ ជានិតព្ពំ។
តត្រិតំ វត្ថំ - មជ្ឈតោ បដ្ឋាយ ចាទដ្ឋានាភិមុខា វាលិកា ហរិតព្ពា។ កចវំ
ហត្ថហិ គហេត្វា ពហិ ធម្មតព្ពំ។

១១១. មសារកោតិ មញ្ចចាទេ វិជ្ជិត្វា តត្ថ អជនិយោ បវេសេត្វា កតោ។
ពុទ្ធិកាពន្លោតិ អជនិហិ មញ្ចចាទេ ខំសាបេត្វា បល្លង្គសន្នេបេន កតោ។
កុឡិវចាទកោតិ អស្សមេណ្ឌាកាដំ ចាទសទិសេហិ ចាទេហិ កតោ។ យោ វា
បន កោចិ វដ្តចាទកោ, អយំ វុច្ឆតិ កុឡិវចាទកោ។ អាហច្ឆចាទកោតិ អយំ
បន “អាហច្ឆចាទកោ នាម មញ្ចោ អន្តេវិជ្ជិត្វា កតោ ហោតី” តិ វំ បរតោ
ចាឡិយំយេវ វុត្ថោ, តស្មា អជនិយោវិជ្ជិត្វា តត្ថ ចាទសិខំ បវេសេត្វា ឧបរិ
អាណី ទត្វា កតមញ្ចោ “អាហច្ឆចាទកោ” តិ វេទិតព្ពា។ បីបេបិ ឯសេវ នយោ។
អន្តោ សំវេបេត្វា ពទ្ធិ ហោតី តិ ហេដ្ឋា ច ឧបរិ ច វិត្ថតំ មជ្ឈេ សន្និក្ខំ
បណាវសណ្ណានំ កត្វា ពទ្ធិ ហោតិ, តំ កិវ មជ្ឈេ សីហាព្យគ្យបម្មបរិក្ខិត្តម្យិ
ករោត្តិ។ អកប្បិយចម្មំ នាមេត្ថ នត្ថិ។ សេនាសនព្វា សោវណ្ណាមយម្យិ វដ្តតិ,
តស្មា តំ មហាគ្យំ ហោតិ។ អនុបសម្មន្នំ សន្តរាបេតិ តស្ស បលិពោធាតិ យេន
សន្តរាបិតំ, តស្ស បលិពោធា។ លេខ្មចាតំ អតិក្កមន្តស្ស អាបតិ
ចាចិត្តិយស្សាតិ ថាមមជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស លេខ្មចាតំ អតិក្កមន្តស្ស
ចាចិត្តិយំ។

អយំ បនេត្តវិនិច្ឆយោ - យេវេកោជនសាលាយំ ភត្តកិច្ចំ កត្វា ធម្មាវំ
អាណាបេតិ “គប្ប ធិវាជ្ជានេ មញ្ញបីបំ បញ្ញបេហី”តិ។ សោ តថា កត្វា និសីន្នោ។
យេវេយថារុចីវិចរិត្វា តត្ថ គន្ធា ថវិកំ វា ឧត្តរាសង្កំ វា បេតិ, តតោ បដ្ឋាយ
យេវេស្ស បលិពោធា។ និសីធិត្វា សយំ គប្បន្នោ នេវ ឧទ្ធរតិ, ន ឧទ្ធរាបេតិ,
លេខ្ពុចាតាតិក្កមេ ចាចិត្តិយំ។ សេច បន យេវេ តត្ថ ថវិកំ វា ឧត្តរាសង្កំ វា
អដ្ឋបេត្វា ចដ្ឋមន្តោវ ធម្មាវំ “គប្ប ត្វ”ន្តិ ភណាតិ, តេន “ឥទំ ភន្តេ មញ្ញបីប”ន្តិ
អាចិត្តិតត្ថំ។ សេច យេវេវត្ថំ ជាតាតិ “ត្វ គប្ប, អហំ ចាកតិកំ ករិស្សាមី”តិ
វត្ថត្ថំ។ សេច ពាលោ ហោតិ អនុគ្គហិតវត្ថោ “គប្ប, មា ឥធ តិដ្ឋ, នេវ និសីធិតុំ ន
និបដ្ឋិតុំ ធម៌”តិ ធម្មាវំ តន្ថេតិយេវ។ ធម្មាវេន “ភន្តេ សុខំ សយថា”តិ កប្បំ
លភិត្វា វន្តិត្វា គន្ធា តស្មី គតេ យេវេស្សេវ បលិពោធា។ បុរិមនយេនេវ ចស្ស
អាបត្តិ វេទិតញ្ចា។

អថ បន អាណាត្តិក្ខណោយេវ ធម្មាវេ “មយ្ហំ ភន្តេ ភណ្ឌាកដោវនាទិ កិញ្ចិ
ករណីយំ អត្ថ”តិ វេទិតិ, យេវេ ច នំ “ត្វ បញ្ញបេត្វា គប្បាហី”តិ វត្វា
ភោជនសាលតោ និក្ខមិត្វា អញ្ញត្ថ គប្បតិ, ចាធុទ្ធាវេន ការេតញ្ចោ។ សេច
តត្ថេវ គន្ធា និសីធិតិ បុរិមនយេនេវ ចស្ស លេខ្ពុចាតាតិក្កមេ អាបត្តិ។ សេច
បន យេវេ សាមណោវំ អាណាបេតិ, សាមណោវេ តត្ថ មញ្ញបីបំ បញ្ញបេត្វា
និសីន្នេហិ ភោជនសាលតោ អញ្ញត្ថ គប្បន្នោ ចាធុទ្ធាវេន ការេតញ្ចោ។ គន្ធា
និសីន្នោ បុន គមនកាលេ លេខ្ពុចាតាតិក្កមេ អាបត្តិយា ការេតញ្ចោ។ សេច
បន អាណាបេត្តោ មញ្ញបីបំ បញ្ញបេត្វា តត្ថេវ និសីធាតិ អាណាបេតិ,
យត្រិច្ឆតិ តត្រ គន្ធា អាគន្ធិលភតិ។ សយំ បន ចាកតិកំ អកត្វា គប្បន្តស្ស
លេខ្ពុចាតាតិក្កមេ ចាចិត្តិយំ។ អន្តរសន្និចាតេ មញ្ញបីហិ និ បញ្ញបេត្វា
និសីន្នេហិ គមនកាលេ អាវាមិកានំ ឥមំ បដិសាមេថាតិ វត្ថត្ថំ, អវត្វា គប្បន្តានំ
លេខ្ពុចាតាតិក្កមេ អាបត្តិ។

មហាជនស្រីនាំមក ហោតិ តត្ថ ឧបោសថការតោបិ គោជនសាលតោបិ
 អាហរិក្ខា មញ្ចបិហនិ បញ្ញបេន្តិ។ អាវាសិកានំយេវ បលិពោធា។ សចេ
 អាគន្ធកា “ឥទំ អម្ពាភំ ឧបជ្ឈាយស្ស ឥទំ អាចរិយស្ស”តិ គណ្ហន្តិ, តតោ
 បជ្ឈាយ តេសំយេវ បលិពោធា។ គមនកាលេ ចាកតិកំ អកត្វា លេខ្មាតំ
 អតិក្កមន្តានំ អាបត្តិ។ មហាបច្ឆរិយំ បុន វុត្ថំ - “យាវ អញ្ញេ ន និសីទន្តិ, តាវ
 យេហិ បញ្ញត្តំ, តេសំ ភារោ។ អញ្ញេសុ អាគន្ធា និសិទ្ធនេសុ និសិទ្ធកានំ ភារោ។
 សចេ តេ អនុទ្ធវិក្ខា វា អនុទ្ធវាបេត្វា វា គច្ឆន្តិ, ទុក្កជំ។ កស្មា? អនាណត្តិយា
 បញ្ញបិកត្តា”តិ។ ធម្មាសនេ បញ្ញត្តេ យាវ ឧស្សារកោ វា ធម្មកថិកោ វា
 នាគច្ឆតិ, តាវ បញ្ញាបកានំ បលិពោធា, តស្មី អាគន្ធា និសិទ្ធនេ តស្ស
 បលិពោធា។ សកលំ អហោរត្ថំ ធម្មស្រីនំ ហោតិ, អញ្ញេ ឧស្សារកោ វា
 ធម្មកថិកោ វា ឧដ្ឋហតិ, អញ្ញេ និសីទតិ, យោ យោ អាគន្ធា និសីទតិ, តស្ស
 តស្ស ភារោ។ ឧដ្ឋហន្តេន បន “ឥទមាសនំ តុម្ពាភំ ភារោ”តិ វត្វា គន្ធាតំ។
 សចេបិ ឥតវស្មី អនាគតេយេវ បឋមំ និសិទ្ធា ឧដ្ឋាយ គច្ឆតិ, តស្មីព្វា
 អន្តោឧបចារដ្ឋេយេវ ឥតវេ អាគន្ធា និសីទតិ, ឧដ្ឋាយ តតោ អាបត្តិយា ន
 ការេតព្វោ។ សចេ បន ឥតវស្មី អនាគតេយេវ បឋមំ និសិទ្ធា ឧដ្ឋាយាសនា
 លេខ្មាតំ អតិក្កមតិ, អាបត្តិយា ការេតព្វោ។ សព្ពត្ថ ច “លេខ្មាតាតិក្កមេ
 បឋមចានេ ទុក្កជំ, ទុតិយេ ចាចិត្តិយ”ន្តិ អយំ នយោ មហាបច្ឆរិយំ វុត្តោ។

១១២. ចិមិលិកំ វាតិអាទីសុ ចិមិលិកា នាម សុធាទិបរិកម្មកតាយ
 ភូមិយា វណ្ណានុវក្ខណាត្ថំ កតា ហោតិ, តំ ហោជ្ជា បត្តវិក្ខា ឧបរិ កជសារកំ
 បត្តវន្តិ។ ឧត្តវត្តវណំ នាម មញ្ចបិហនំ ឧបរិ អត្តវិកត្តកំ បច្ឆត្តវណំ។
 ភូមត្តវណំ នាម ភូមិយំ អត្តវិកត្តា កជសារកាទិវិកតិ។ តន្តិកំ នាម
 តាលបណ្ណេហិ វា វាកេហិ វា កតតន្តិកា។ ចម្មុឡណោ នាម
 សីហព្យក្សធិបិតរច្ឆបម្ពាទីសុបិ យំកិញ្ចិ ចម្មុ។ អជ្ជកថាសុ ហិ

សេនាសនបរិភោគេ បដិក្ខត្តចម្ពំ នាម ន ទិស្សតិ, តស្មា សីហាចម្មាជីនំ
បរិហារណោយេវ បដិក្ខតោ វេទិតញោ។ ចាទបុញ្ញនំ នាម រដ្ឋកេហិ វា
បិលោតិកាហិ វា ចាទបុញ្ញនត្ថំ កតា។ ជលកបីបំ នាម ជលកមយំ បីបំ។ អថ
វា ជលកញ្ចេវ ធារុមយបីបញ្ច; ឯតេន សត្តម្យិ ធារុភណ្ឌាទិ សង្កហិតំ។
មហាបច្ឆរិយំ បនវិត្តារេនេវ វុត្ថំ - “អាធារកំ បត្តបិដានំ ចាទកថលិកំ
តាលវណ្ណំ ពីជនីបត្តកំ យំកិញ្ចិ ធារុភណ្ឌំ អន្តមសោ ចានីយឧឡ្ហ័
ចានីយសង្កំ អដ្ឋោកាសេ និក្ខិបិត្វា គប្បន្តស្ស ទុក្ខជ”ន្តិ។ មហាអដ្ឋកថាយំ
បន ឯស នយោ ទុតិយសិក្ខាបទេ ទស្សិតោ។ អដ្ឋោកាសេ រជនំ បចិត្វា
រជនភាជនំ រជនឧឡ្ហ័ រជនធាណិកាតិ សព្វំ អគ្គិសាលាយ បដិសាមេតព្វំ។
សចេ អគ្គិសាលា នត្ថិ, អនោវស្សកេ បញ្ចារេ និក្ខិបិតព្វំ។ តស្មិម្យិ អសតិ យត្ថ
ឡិលោកេន្តា ភិក្ខុ បស្សន្តិ, តាទិសេ ហ្មនេ ថេបេត្វាបិ គន្ធុ វុដ្ឋតិ។

អញ្ញស្ស បុគ្គលិកេតិ យស្មី វិស្សាសគ្គាហោ ន រុហតិ, តស្ស សន្តកេ
ទុក្ខជំ។ យស្មី បនវិស្សសោ រុហតិ, តស្ស សន្តកំ អត្ថនោ បុគ្គលិកមិវ
ហោតីតិ មហាបច្ឆរិយាទិសុ វុត្ថំ។

១១៣. អាបុច្ឆំ គប្បតីតិ យោ ភិក្ខុ វា សាមណោរោ វា អាវាមិកោ វា លង្គិ
ហោតិ, អត្ថនោ បលិពោធំរិយ មញ្ញតិ, យោ តថារូបំ អាបុច្ឆិត្វា គប្បតិ, តស្ស
អនាបត្តិ។ ឡិតាបេន្តោ គប្បតីតិ អាតបេ ឡិតាបេន្តោ អាគន្ធា ឧទ្ធហិស្សមីតិ
គប្បតិ; ឯវំ គប្បតោ អនាបត្តិ។ កេនចិ បលិពុទ្ធុ ហោតីតិ សេនាសនំ កេនចិ
ឧបទ្កតំ ហោតីតិ អត្ថោ។ សចេបិ ហិ វុឡ្ហតរោ ភិក្ខុ ឧដ្ឋាបេត្វា គណ្ហាតិ,
សចេបិ យក្ខោ វា បេតោ វា អាគន្ធា និសីទតិ, កោចិ វា ឥស្សរោ អាគន្ធា
គណ្ហាតិ, សេនាសនំ បលិពុទ្ធុ ហោតិ, សីហាព្យគ្យាទិសុ វា បន តំ បទេសំ
អាគន្ធា បិតេសុបិ សេនាសនំ បលិពុទ្ធុ ហោតិយេវ។ ឯវំ កេនចិ បលិពុទ្ធុ

អនុវត្តវិទ្យាបិ គប្បតោ អនាបត្តិ។ អាបនាស្វតិ ជីវិតព្រហ្មចរិយន្តរាយេសុ។
សេសំ ឧត្តានមេវាតិ។

កថិនសមុជ្ជានំ - កាយវាចតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ,
កិរិយាកិរិយំ, នោសញ្ញាវិមាគំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វេទកម្មំ,
តិច្ឆិតំ, តិវេទនន្តិ។

បឋមសេនាសនសិក្ខាបទំ ចតុត្ថំ។

៥. ទុតិយសេនាសនសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១៦. ទុតិយសេនាសនសិក្ខាបទេ - ភិស័តិ មញ្ញាកភិសិ វា បីឋកភិសិ វា។
ចិមិលីកាធិនិបិ បុរិមសិក្ខាបទេ វុត្តប្បការាណិយេវ។ និសីទនន្តិ សទសំ
វេទិតត្ថំ។ បច្ចត្តវណ្ណន្តិ ចាវារោ កោជវោតិ ឯត្តកមេវ វុត្តំ។ តិណាសន្តារោតិ
យេសំ កេសញ្ចិ តិណានំ សន្តារោ។ ឯស នយោ បណ្ណាសន្តារោ។ បរិក្ខេបំ
អតិក្កមន្តស្សាតិ ឯត្ត បឋមចាទំ អតិក្កាមេន្តស្ស ទុក្ខដំ, ទុតិយាតិក្កមេ
ចាចិត្តិយំ។ អបរិក្ខិត្តស្ស ឧបចារោ នាម សេនាសនតោ ទ្វេ លេខ្ខចាតា។

អនាបុច្ឆំ វា គច្ឆេយ្យាតិ ឯត្ត ភិក្ខុម្ហិ សតិ ភិក្ខុ អាបុច្ឆិតត្ថោ។ តស្មី អសតិ
សាមណោរោ, តស្មី អសតិ អាវាមិកោ, តស្មីម្បិ អសតិ យេនវិហារោ ការតោ
សោវិហារសាមិកោ, តស្ស វា កុលេ យោ កោចិ អាបុច្ឆិតត្ថោ។ តស្មីម្បិ អសតិ
ចតុសុ ចាសាណេសុ មញ្ចំ ឋបេត្វា មញ្ចោ អវសេសមញ្ចបីឋានិ អាវេហេត្វា
ឧបរិ ភិសិអាទិកំ ទសវិធម្បិ សេយ្យំ រាសី កិរិទ្វា ទារុកណ្ណំ មត្តិកាកណ្ណំ
បដិសាមេត្វា ទ្វារវាតចាណិ បិទហិត្វា គមិយវត្តំ បូរេត្វា គន្តត្ថំ។ សចេ បន
សេនាសនំ ឱវស្សតិ, ធននត្តញ្ច តិណំ វា ឥដ្ឋកា វា អានីតា ហោន្តិ, សចេ
ឧស្សហតិ, នាទេតត្ថំ។ នោ ចេ សក្កោតិ, យោ ឱកាសោ អនោវស្សកោ, តត្ថ

មញ្ចប់ឋានីនិ និងកិច្ចបិទ្វា គន្តព្រំ។ សចេ សព្វម្បី ឡើយស្សតិ, ឧស្សហន្តេន
អន្តោគាមេ ឧចាសកានំ យវេ វេបេតព្រំ។ សចេ តេបិ “សង្ឃីកំ នាម ភន្តេ
ភារិយំ, អគ្គិទាហានីនំ កាយាមា” តិ ន សម្បជិច្ឆន្តិ, អន្តោកាសេបិ
ចាសាណានំ ឧបរិ មញ្ចំ វេបេត្វា សេសំ បុព្វេ វុត្តនយេនេវ និក្ខិបិទ្វា តិណោបិ
ច បណ្ណេហិ ច បដិច្ឆាទេត្វា គន្តំ វុត្តតិ។ យញ្ញំ តត្ថ អដ្ឋមត្តម្បី អវសិស្សតិ, តំ
អញ្ញេសំ តត្ថ អាគតានំ ភិក្ខុនំ ឧបការំ ភវិស្សតិ តិ។

១១៧. វិហារស្ស ឧបចារេតិអាទិសុ វិហារស្សបចារេ នាម បរិវេណំ។
ឧបដ្ឋានសាលាតិ បរិវេណគោជនសាលា។ មណ្ឌាចោតិ បរិវេណមណ្ឌាចោ។
វុត្តមូលន្តិ បរិវេណវុត្តមូលំ។ អយំ តាវ នយោ កុរុន្តជ្ជកថាយំ វុត្តោ។ កិញ្ចាបិ
វុត្តោ, អថ ខោវិហារេតិ អន្តោគព្វោ វា អញ្ញំ វា សព្វបរិច្ឆន្តំ គុត្តសេនាសនំ
វេទិតព្រំ។ វិហារស្ស ឧបចារេតិ តស្ស ពហិ អាសន្នេ ឱកាសេ។
ឧបដ្ឋានសាលាយំ វាតិ គោជនសាលាយំ វា។ មណ្ឌាបេ វាតិ អបរិច្ឆន្នេ បរិច្ឆន្នេ
វាបិ ពហុនំ សន្និចាតមណ្ឌាបេ។ វុត្តមូលេ វុត្តព្រំ នតិ។ អាបត្តិ ទុក្ខជស្សតិ
វុត្តប្បការញ្ញំ ទសវិធំ សេយ្យំ អន្តោគព្វាទិម្ហិ គុត្តដ្ឋានេ បញ្ញាបេត្វា គច្ឆន្តស្ស
យស្មា សេយ្យាបិ សេនាសនម្បី ឧបចិកាហិ បលុដ្ឋតិ, វម្មិកាសិយេវ ហោតិ,
តស្មា ចាចិត្តិយំ វុត្តំ។ ពហិ បន ឧបដ្ឋានសាលាទិសុ បញ្ញាបេត្វា គច្ឆន្តស្ស
សេយ្យាមត្តមេវ នស្សេយ្យ, វាទស្ស អគុត្តតាយ នសេនាសនំ, តស្មា ឯត្ត
ទុក្ខជំ វុត្តំ។ មញ្ចំ វា បីបំ វាតិ ឯត្ត យស្មា ន សក្កា មញ្ចប់ំ សហសា
ឧបចិកាហិ ខាយិគុំ, តស្មា តំ វិហារេបិ សន្តិទ្វា គច្ឆន្តស្ស ទុក្ខជំ វុត្តំ។
វិហារូបចារេ បន តំ វិហារចារិកំ អាហិណ្ឌាឆាបិ ទិស្វា បដិសាមេស្សន្តិ។

១១៨. ឧទ្ធវិទ្វា គច្ឆតីតិ ឯត្ត ឧទ្ធវិទ្វា គច្ឆន្តេន មញ្ចប់ិវកវាជំ សព្វំ អបនេត្វា
សំហរិទ្វា ចីវរំសេ លគ្គេត្វា គន្តព្រំ។ បច្ឆា អាគន្ធា វសនកភិក្ខុនាបិ បុន

មញ្ចប់បំ វា បញ្ចបេត្វា សយិត្វា កច្ចន្តេន តថេវ កាតត្ថំ។ អន្តោកុដ្តតោ សេយ្យំ
ពហិត្តេ បញ្ចបេត្វា វសន្តេន គមនកាលេ គហិតជ្ជានេយេវ បដិសាមេតត្ថំ។
ឧបរិចាសាធតោ ឱរោបេត្វា ហេជ្ជាចាសាធនេ វសន្តស្សបិ ឯសេវ នយោ។
វត្តិជ្ជានធិវាជ្ជានេសុ មញ្ចប់បំ បញ្ចបេត្វាបិ គមនកាលេ បុន គហិតជ្ជានេយេវ
វេបេតត្ថំ។

អាបុច្ឆំ កច្ចតីតិ ឯត្ថាយំ អាបុច្ឆិតព្ភាណាបុច្ឆិតព្ភិនិច្ឆយោ - យា តាវ ភូមិយំ
ធិយសាលា វា បណ្ណាសាលា វា ហោតិ, យំ វា វុក្ខត្តម្ពេសុ, កតតេហំ ឧបចិកានំ
ឧជ្ជានជ្ជានំ ហោតិ, តតោ បក្កមន្តេន តាវ អាបុច្ឆិត្វាវ បក្កមិតត្ថំ។ តស្មីញ្ចិ
កតិបយានិ ធិវសានិ អជគ្គិយមាធនេ វម្មិការា សន្តិជ្ជន្តិ។ យំ បន ចាសាណាបិដ្ឋិយំ
វា ចាសាណាត្ថម្ពេសុ វា កតសេនាសនំ សិលុច្ឆយលេណំ វា
សុធាលិត្តសេនាសនំ វា យត្ថ ឧបចិកាសង្កា នត្ថិ, តតោ បក្កមន្តស្ស
អាបុច្ឆិត្វាបិ អនាបុច្ឆិត្វាបិ កន្តំវដ្ឋតិ, អាបុច្ឆនំ បន វត្ថំ។ សចេ តាធិសេបិ
សេនាសនេ ឯកេន បស្សេន ឧបចិកា អាហេហន្តិ, អាបុច្ឆិត្វាវ កន្តត្ថំ។ យោ បន
អាគន្ធកោភិត្តុ សង្ឃិកំ សេនាសនំ គហេត្វា វសន្តំភិត្តុ អនុវត្តន្តោ អត្តនោ
សេនាសនំ អគ្គហេត្វា វសតិ, យាវ សោ ន កណ្ណាតិ, តាវ តំ សេនាសនំ
បុរិមភិត្តុស្សេវ បលិពោធា។ យថា បន សោ សេនាសនំ គហេត្វា អត្តនោ
ឥស្សរិយេន វសតិ, តតោ បដ្ឋាយ អាគន្ធកស្សេវ បលិពោធា។ សចេ ឧភោបិ
វិភជិត្វា កណ្ណាន្តិ, ឧភិទ្ធម្មិ បលិពោធា។ មហាបច្ឆរិយំ បន វត្ថំ - “សចេ ទ្វេ
តយោ ឯកតោ ហុត្វា បញ្ចបេន្តិ, គមនកាលេ សព្ពេហិបិ អាបុច្ឆិតត្ថំ។ តេសុ ចេ
បឋមំ កច្ចន្តោ ‘បច្ឆិមោ ជគ្គិស្សតី’តិ អាភោគំ កត្វា កច្ចតិ វដ្ឋតិ។ បច្ឆិមស្ស
អាភោគេន មុត្តិ នត្ថិ។ ពហូ ឯកំ បេសេត្វា សន្តរាបេន្តិ, គមនកាលេ សព្ពេហិ វា
អាបុច្ឆិតត្ថំ, ឯកំ វា បេសេត្វា អាបុច្ឆិតត្ថំ។ អញ្ញតោ មញ្ចប់បំ វាធិនិ អានេត្វា
អញ្ញត្រ វសិត្វាបិ គមនកាលេ តត្ថេវ នេតព្ភានិ។ សចេ អញ្ញាវាសតោ

អាណេត្វា វសមានស្ស អញ្ញោ វុឡ្យតរោ អាគច្ឆតិ, ន បដិពាហិតញោ, ‘មយា ភន្តេ
អញ្ញោវាសតោ អាជិតំ, ចាកតិកំ ករេយ្យថា’តិ វត្ថុតំ។ តេន ‘ឯវំ ករិស្សមី’តិ
សម្បជិច្ឆិតេ ឥតរស្ស គន្ធិំ វដ្ឋតិ។ ឯវមញ្ញត្ថ ហរិទ្វាបិ សង្ឃិកបរិភោគេន
បរិភូញ្ញន្តស្ស នដ្ឋំ វា ជិណ្ហំ វា ចោរេហិ វា ហដំ គីវា ន ហោតិ,
បុគ្គលិកបរិភោគេន បរិភូញ្ញន្តស្ស បន គីវា ហោតិ។ អញ្ញស្ស មញ្ញបីបំ បន
សង្ឃិកបរិភោគេន វា បុគ្គលិកបរិភោគេន វា បរិភូញ្ញន្តស្ស នដ្ឋំ គីវាយេវ”។

កេនចិ បលិតុទ្ធិំ ហោតិ

វុឡ្យតរភិក្ខុឥស្សរិយយ កូសីហាវាឡមិគ កណ្តាសប្បាទីសុ យេន កេនចិ
សេនាសនំ បលិតុទ្ធិំ ហោតិ។ សាបេក្ខោ គន្ធា តត្ថ ឋិតោ អាបុច្ឆតិ, កេនចិ
បលិតុទ្ធា ហោតិ តិ អន្លេវ អាគន្ធា បដិជគ្គិស្សមីតិ ឯវំ សាបេក្ខោ នទីចារំ វា
គាមន្តំ វា គន្ធា យត្ថស្ស គមនចិត្តំ ឧប្បន្នំ, តត្ថេវ ឋិតោ កញ្ចំ បេសេត្វា
អាបុច្ឆតិ, នទីបូរាណជោរាទីសុ វា កេនចិ បលិតុទ្ធា ហោតិ ឧបទ្កតោ, ន
សក្កោតិ បច្ឆាគន្ធិំ, ឯវំភូតស្សបិ អនាបត្តិ។ សេសំ បឋមសិក្ខាបទេ
វុត្ថនយមេវ សទ្ធិំ សមុដ្ឋានាទីហិតិ។

ទុតិយសេនាសនសិក្ខាបទំ បញ្ចមំ។

៦. អនុបទដ្ឋសិក្ខាបទវណ្ណាធា

១១៩. នដ្ឋសិក្ខាបទេ - បលិតុទ្ធីតិ បឋមតរំ គន្ធា បត្ថចីវរំ អតិហរិទ្វា
វុម្ពិតា តិដ្ឋន្តិ។ ថេរាភិក្ខុ វុដ្ឋាបេន្តិតិ “អម្ពាភំ អាវុសោ ចាបុណាតិ”តិ វស្សគ្គេន
គហេត្វា វុដ្ឋាបេន្តិ។ អនុបទដ្ឋ សេយ្យំ កប្បេន្តិតិ “តុម្ពាភំ ភន្តេ មញ្ញដ្ឋានំយេវ
ចាបុណាតិ, ន សញ្ញេវិហារោ។ អម្ពាភំ ទានិ ឥទំ ថានំ ចាបុណាតិ”តិ
អនុបរិសិទ្ធា មញ្ញបីបំ បញ្ញាបេត្វា និសីទន្តិបិ និបដ្ឋន្តិបិ សជ្ឈាយម្បិ ករោន្តិ។

១២០. ជានន្តិ “អនុជ្ជាបនីយោ អយ”ន្តិ ជានន្តោ; តេនេវស្សវិភង្កេ “វុឡោតិ ជាតាតិ”តិអាទិ វុត្ថំ។ វុឡោ ហិ អត្ថនោ វុឡោតាយ អនុជ្ជាបនីយោ, គិលានោ គិលានតាយ, សង្ឃោ បន ភណ្ណាភារិកស្ស វា ធម្មកថិកវិនយធរាជីនំ វា គណវាចកអាចរិយស្ស វា ពហូបការតំ គុណវិសិដ្ឋតញ្ច សល្លក្ខេន្តោ ធុវាសត្ថាយ វិហារំ សម្មន្តត្វា ទេតិ, តស្មា យស្ស សង្ឃន ទិន្នោ, សោមិ អនុជ្ជាបនីយោ។ កាមញ្ចេត្ត គិលានស្សបិ សង្ឃោយេវ អនុច្ឆិកំ សេនាសនំ ទេតិ, គិលានោ បន “អបលោកេត្វា សង្ឃន អទិន្នសេនាសនោមិ ន បីឡេតញ្ច អនុកម្មិតញ្ច”តិ ទស្សេតុំ វិសុំ វុត្តោ។

១២១. ឧបចារេតិ វត្ថ មញ្ចបីឋានំ តាវ មហាល្លកេ វិហារេ សមន្តា ទិយឡោ ហត្ថោ ឧបចារោ, ឧទ្កកេ យតោ បហោតិ តតោ ទិយឡោ ហត្ថោ, ចារោ ជោវិត្វា បរិសន្តស្ស បស្សវត្ថាយ និក្ខមន្តស្ស ច យាវ ឆារេ និក្ខត្តចារោជោវនចាសាណតោ បស្សវជ្ជានតោ ច មញ្ចបីបំ, តាវ ទិយឡោហត្ថវិត្ថារោ មគ្គោ ឧបចារោ នាម។ តស្មី មញ្ចស្ស វា បីឋស្ស វា ឧបចារេ បីតស្ស វា ភិក្ខុនោ បរិសន្តស្ស វា និក្ខមន្តស្ស វា ឧបចារេ យោ អនុបខន្ធ សេយ្យំ កប្បេតុកាមោ សេយ្យំ សន្តតិ វា សន្តរាបេតិ វា, អាបត្តិ ទុក្ខជស្ស។

អភិនិស័ទតិ វា អភិនិបជ្ជតិ វាតិ វត្ថ អភិនិស័ទនមត្តេន អភិនិបជ្ជនមត្តេនេវ វា ចាចិត្តិយំ។ សចេ បន ទ្វេបិ ករោតិ, ទ្វេ ចាចិត្តិយានិ។ ឧដ្ឋាយុដ្ឋាយ និស័ទតោ វា និបជ្ជតោ វា បយោគេ បយោគេ ចាចិត្តិយំ។

១២២. ឧបចារំ វេចេត្វា សេយ្យំ សន្តតិ វា សន្តរាបេតិ វាតិ ឥមស្មី ឥតោ បរេ ច “វិហារស្ស ឧបចារេ”តិអាទិកេ ទុក្ខជវារេបិ យថា ឥធម អភិនិស័ទនមត្តេ អភិនិបជ្ជនមត្តេ ឧភយករណោ បយោគកេនេ ច ចាចិត្តិយប្បកេនោ វុត្តោ, វេ ទុក្ខជប្បកេនោ វេទិតញ្ច។ វេវុបេន ហិ វិសភាគបុគ្គលេន ឯកវិហារេ វា

ឯកបរិវេណា វា វសន្តេន អត្តោ នត្ថិ, តស្មា សព្វត្ថេវស្ស និវាសោ វាវិតោ។
អញ្ញស្ស បុគ្គលិកេតិ ឥធាបិ វិស្សាសិកស្ស បុគ្គលិកំ អត្តនោ
បុគ្គលិកសទិសមេវ, តត្ថ អនាបត្តិ។

១២៣. អាបនាស្វតិ សចេ ពហិ វសន្តស្ស ជីវិតព្រហ្មចរិយន្តរាយោ ហោតិ,
ឯវុចាសុ អាបនាសុ យោ បរិសតិ, តស្សបិ អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវាតិ។
បឋមចារាជិកសមុដ្ឋានំ, កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

អនុបឧជ្ឈសិក្ខាបទំ ធម្មំ។

៧. និក្ខឡនសិក្ខាបទវណ្ណានា

១២៦. សត្តមសិក្ខាបទេ - ឯកេន បយោគេន ពហុកេបិ ទ្វារេ
អតិក្កាមេតីតិ យេ ចតុក្កមកបញ្ចក្កមកា ចាសាទា នសត្តកោដ្ឋកានិ វា
ចតុស្សលានិ, តាទិសេសុ សេនាសនេសុ ហត្ថេសុ វា គីវាយ វា គហេត្វា អន្តរា
អដ្ឋបេន្តោ ឯកេន បយោគេន អតិក្កាមេតិ, ឯកមេវ ចាចិត្តិយំ។ ឋបេត្វា
ឋបេត្វា នាធាបយោគេហិ អតិក្កាមេន្តស្ស ទ្វារគណនាយ ចាចិត្តិយានិ។
ហត្ថេន អនាមសិត្វា “និក្ខមា”តិ វត្វា វាចាយ និក្ខឡន្តស្សបិ ឯសេវ នយោ។

អញ្ញំ អាណាបេតីតិ ឯត្ថ “ឥមំ និក្ខឡ”តិ អាណាត្ថិមត្តេ ទុក្ខដំ។ សចេ សោ
សកី អាណាត្តោ ពហុកេបិ ទ្វារេ អតិក្កាមេតិ, ឯកំ ចាចិត្តិយំ។ សចេ បន
“ឯត្ថកានិ ទ្វារានិ និក្ខឡាហី”តិ វា “យាវ មហាទ្វារំ តាវ និក្ខឡាហី”តិ វា ឯវំ
និយាមេត្វា អាណាត្តោ ហោតិ, ទ្វារគណនាយ ចាចិត្តិយានិ។

តស៊ូ បរិក្ខារន្តិយំ កិញ្ចិ តស៊ូ សន្តកំ
បត្តិចរិវបរិស្សវនធមករណមញ្ចបីឋានិសិពិម្ពោហនាទិភេទំ, អន្តមសោ
រជនធល្មិម្បិ; យោ និក្ខឡតិ វា និក្ខឡាបេតិ វា; តស៊ូ វត្ថុគណនាយ ទុក្ខជាតិ។
គាឡិ ពន្ធិត្វា ឋបិវេសុ បន ឯការ អាបត្តិ មហាបច្ឆិយំ វុត្តំ។

១២៧. អញ្ញស្ស បុគ្គលិកេតិ ឥធាបិ វិស្សាសិកបុគ្គលិកំ អត្តនោ
បុគ្គលិកសទិសមេវ។ យថា ច ឥធន; ឯវំ សព្វត្ថ។ យត្រ បន វិសេសោ ភវិស្សតិ,
តត្រ វត្តាម។

១២៨. អលដ្ឋី និក្ខឡតិ វាតិអាទីសុ ភណ្ឌានការកកលហការកមេវ
សកលសង្ឃារមតោ និក្ខឡតុំ លភតិ, សោ ហិ បក្ខំ លភិត្វា សង្ឃម្បិ
ភិទ្ទេយ្យ។ អលដ្ឋីអាទយោ បន អត្តនោ វសនជ្ជានតោយេវ និក្ខឡតត្តា,
សកលសង្ឃារមតោ និក្ខឡតុំ ន វដ្ឋតិ។ ឧម្មត្តកស្សាតិ សយំ ឧម្មត្តកស្ស
អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវាតិ។

តិសមុជ្ជានំ - កាយចិត្តតោ វាចាចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ,
កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ,
ទុក្ខវេទនន្តិ។

និក្ខឡនសិក្ខាបទំ សត្តមំ។

៨. វេហាសកុដិសិក្ខាបទវណ្ណនា

១២៩. អដ្ឋមសិក្ខាបទេ - ឧបរិវេហាសកុដិយាតិ ឧបរិ អច្ឆន្ទតលាយ
ទិក្ខមិកកុដិយា វា តិក្ខមិកាទិកុដិយា វា។ មញ្ចំ សហសា អភិនិសីទីតិ មញ្ចំ
សហសា អភិភវិត្វា អដ្ឋោត្តរិត្វា និសីទិ។ ភុម្មត្ថេ វា ឯតំ ឧបយោគវចនំ; មញ្ចោ

និស័ដីតិ អត្តោ។ អភិ តិ ឥទំ បន បនសោភនត្ថំ ឧបសគ្គមត្តមេវ។ និប្បតិក្ខាតិ
និបតិក្ខា និក្ខមិក្ខា វា។ តស្ស ហិ ឧបរិ អាណិបិ ន ទិន្នា, តស្មា និក្ខត្តោ។
វិស្សរមកាសីតិ វិរូបំ អាតុរស្សរមកាសិ។

១៣១. វេហាសកុដិ នាម មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស អសីសយដ្ឋាតិ យា
បមាណមជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស សព្វហេដ្ឋិមាហិ តុលាហិ សីសំ ន យដ្ឋេតិ, ឯតេន
ឥធ អធិប្បតា វេហាសកុដិ ទស្សិតា ហោតិ, ន វេហាសកុដិលក្ខណំ។ យា ហិ
កាចិ ឧបរិ អច្ឆិទ្ធតលា ទិក្ខមិកា កុដិ តិក្ខមិកាទិកុដិ វា “វេហាសកុដិ” តិ
វុច្ចតិ។ ឥធ បន អសីសយដ្ឋា អធិប្បតា។ អភិនិស័ទនាទីសុ បុព្វេ វុត្តនយេនេវ
បយោគវសេន អាបត្តិភេទោ វេទិតព្ពោ។

១៣២. អវេហាសកុដិយាតិ ភូមិយំ កតបណ្ណាសាលាទីសុ អនាបត្តិ។ ន ហិ
សក្កា តត្ថ បរស្ស បីឡា កាតុំ។ សីសយដ្ឋាយាតិ យាយំ សីសយដ្ឋា ហោតិ,
តត្ថាបិ អនាបត្តិ។ ន ហិ សក្កា តត្ថ ហេដ្ឋាចាសាទេ អនោណាតេន វិចិវតុំ,
តស្មា អសញ្ញាណដ្ឋានត្ថា បរិបីឡា ន ភិស្សតិ។ ហេដ្ឋា អបរិភោគំ ហោតីតិ
យស្ស ហេដ្ឋា ទព្វសម្ភារាទីនំ និក្ខត្តត្ថា អបរិភោគំ ហោតិ, តត្ថាបិ អនាបត្តិ។
បទរសញ្ញាតំ ហោតីតិ យស្ស ឧបរិមតលំ នារុជលកេហិ វា យនសន្តតំ
ហោតិ, សុទាទិបរិកម្មកតំ វា តត្ថាបិ អនាបត្តិ។ បដាណិ ទិន្នា ហោតីតិ
មញ្ញាបីហំ ចាទសិខាសុ អាណិ ទិន្នា ហោតិ, យត្ថ និស័ទន្តេបិ ន និប្បតន្តិ,
តាទិសេ មញ្ញាបីថេ និស័ទតោបិ អនាបត្តិ។ តស្មី វិតោតិ អាហាច្ឆចាទកេ មព្វោ
វា បីថេ វា វិតោ ឧបរិ នាគទន្តកាទីសុ លក្ខិតកំ ជីវំ វា កិញ្ចិ វា គណ្ណាតិ វា,
អញ្ញំ វា លក្ខេតិ, តស្សាបិ អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ ឯឡកលោមសមុដ្ឋានំ
- កាយតោ ច កាយចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ, កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ,
បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

វេហាសកុដិសិក្ខាបទំ អដ្ឋមំ។

៩. មហាល្លករិហារសិក្ខាបទវណ្ណនា

១៣៥. នវមសិក្ខាបទេ - យាវ ទ្វារកោសាតិ ឯត្ថ ទ្វារកោសោ នាម
បិដ្ឋសង្ឃាជស្ស សមន្តា កវាជីវិត្តារប្បមាលោ ឱកាសោ។ មហាបច្ឆរិយំ បន
“ទ្វារពាហតោ បដ្ឋាយ ទិយឡោ ហត្ថោ”តិ វុត្ថំ។ កុរុទ្ធិយំ បន “ទ្វារស្ស ឧភោសុ
បស្សេសុ កវាជប្បមាលា”ន្តិ។ មហាអដ្ឋកថាយំ “កវាជំ នាម ទិយឡហត្ថម្បិ
ហោតិ ទ្វិហត្ថម្បិ អឡតេយ្យហត្ថម្បិ”តិ វុត្ថំ, តំ សុវុត្ថំ។ តទេវ ហិ សន្ធាយ
ភគវតាបិ “បិដ្ឋសង្ឃាជស្ស សមន្តា ហត្ថចាសា”តិ អយំ ឧក្កដ្ឋនិទ្ទេសោ កតោ។
អគ្គឡដ្ឋបនាយាតិ សកវាជកទ្វារពន្ធដ្ឋបនាយ; សកវាជកស្ស ទ្វារពន្ធស្ស
និច្ចលភាវត្តាយាតិ អត្តោ។ ទ្វារដ្ឋបនាយាតិ ឥនម្បិ ហិ បទភាជនំ ឥមមេវត្ថំ
សន្ធាយ ភាសិតំ។ អយំ បនេត្ថ អធិប្បាយោ - កវាជញ្ញាលហុបវិវដ្តកំ
វិវរណាកាលេ ភិក្ខុ អាហានតិ, បិទហានកាលេ ទ្វារពន្ធំ។ តេន អាហាននេន ភិក្ខុ
កម្មតិ, តតោ មត្តិកា ចលតិ, ចលិត្វា សិដិលា វា ហោតិ បតតិ វា។ តេនាហ
ភគវា “យាវ ទ្វារកោសា អគ្គឡដ្ឋបនាយា”តិ។ តត្ថ កិញ្ចាបិ “ឥទំ នាម
កត្តព្ភ”ន្តិ នេវ មាតិកាយំ ន បទភាជនេ វុត្ថំ, អដ្ឋប្បត្តិយំ បន “បុនប្បនំ
នាធាបេសិ បុនប្បនំ លេចាបេសី”តិ អធិការតោ យាវ ទ្វារកោសា
អគ្គឡដ្ឋបនាយ បុនប្បនំ លិម្បិតត្តោ វា លេចាបេតត្តោ វាតិ ឯវមត្តោ ទដ្ឋត្តោ។

យំ បន បទភាជនេ “បិដ្ឋសង្ឃាជស្ស សមន្តា ហត្ថចាសា”តិ វុត្ថំ។ តត្ថ
យស្ស វេមជ្ឈេ ទ្វារំ ហោតិ, ឧបរិភាគេ ឧទ្ធា ភិក្ខុ, តស្ស តីសុ ទិសាសុ សមន្តា
ហត្ថចាសា ឧបចារោ ហោតិ, ឧទ្ធកស្ស វិហារស្ស ទ្វីសុ ទិសាសុ ឧបចារោ
ហោតិ។ តត្រាបិ យំ ភិក្ខុ វិវរិយមាជំ កវាជំ អាហានតិ, សា អបរិបូរឧបចារាបិ
ហោតិ។ ឧក្កដ្ឋបរិច្ឆេទេន បន តីសុ ទិសាសុ សមន្តា ហត្ថចាសា ទ្វារស្ស

និច្ចលភាវត្ថាយ លេចោ អនុញ្ញាតោ។ សចេ បនស្ស ទ្វាស្ស អនោភាគេបិ
លេចោកាសោ អត្ថិ, តម្បី លិម្បីតុំ វុដ្ឋតិ។ អាសោកសន្ធិបរិកម្មាយាតិ ឯត្ថ
អាសោកសន្ធិតិ វាតចានកវាជកា វុដ្ឋន្តិ, តេបិ វិវរណាកាលេ វិទត្ថិមត្តម្បី
អតិរេកម្បី ភិក្ខុប្បនេសំ បហវន្តិ។ ឧបចារោ បនេត្ថ សព្ពុទ្ធិសាសុ លព្ពតិ, តស្មា
សព្ពុទ្ធិសាសុ កវាជីត្តាវប្បមាលោ ឡិកាសោ អាសោកសន្ធិបរិកម្មត្ថាយ
លិម្បីតព្ពោ វា លេចាបេតព្ពោ វាតិ អយមេត្ថ អធិប្បាយោ។

សេតវណ្ណានិអាទិកំ ន មាតិកាយ បទភាជនំ។ ឥមិនា ហិ វិហារស្ស
ភាវិកត្ថំ នាម នត្ថិតិ បទភាជនេយេវ អនុញ្ញាតំ, តស្មា សព្ពមេតំ យថាសុខំ
កត្តត្ថំ។

ឯវំ លេបកម្មេ យំ កត្តត្ថំ, តំ ទស្សេត្វា បុន ធនេ កត្តត្ថំ ទស្សេតុំ
“ទុត្តិច្ឆននស្ស”តិអាទិ វុត្ថំ។ តត្ថ ទុត្តិច្ឆននស្ស បរិយាយន្តិ ធននស្ស
ទុត្តិបរិយាយំ; បរិយាយោ វុដ្ឋតិ បរិក្ខេបោ, បរិក្ខេបទ្វយំ វា បរិក្ខេបត្ថយំ វា
អធិដ្ឋាតព្ពន្ធិអត្ថោ។ អប្បហរិតេ ឋិតេនាតិ អហរិតេ ឋិតេន។ ហរិតន្តិ ចេត្ត
សត្តធម្មាភេទំ បុព្ពណ្ណំ មុគ្គមាសតិលកុលត្ថអលាពុកុម្ពណ្ណាទិភេទព្វា
អបរណ្ណំ អធិប្បេតំ។ តេនេវាហ - “ហរិតំ នាម បុព្ពណ្ណំ អបរណ្ណា”ន្តិ។

សចេ ហរិតេ ឋិតោ អធិដ្ឋាតិ, អាបត្តិ ទុក្ខជស្សាតិ ឯត្ថ បន យស្មិម្បី ខេត្ត
វុត្ថំ ពីជំ ន តាវ សម្បជ្ជតិ, វស្សេ វា បន បតិភេ សម្បជ្ជិស្សតិ, តម្បី
ហរិតសម្បមេវ គច្ឆតិ។ តស្មា ឯវុរុបេ ខេត្តេបិ ឋិតេន ន អធិដ្ឋាតព្ពំ,
អហរិតេយេវ ឋិតេន អធិដ្ឋាតព្ពំ។ តត្រាបិ អយំ បរិច្ឆេទោ, បិដ្ឋិវសស្ស វា
ក្ខណ្ឌាការកណ្តិកាយ វា ឧបរិ ដុបិកាយ វា បស្សេ និសិដ្ឋោ ធននមុខវដ្តិអន្តេន
ឡិលោកេន្តោ យស្មី ភូមិភាគេ ឋិតំ បស្សតិ, យស្មីញា ភូមិភាគេ ឋិតោ, តំ ឧបរិ

និសិទ្ធកំ បស្សតិ, តស្មី ថានេ អធិដ្ឋាតព្ថំ។ តស្ស អន្តោ អហរិកេបិ វេត្វា
អធិដ្ឋាតុំ នលព្ពតិ។ កស្មា? វិហារស្ស ហិ បតន្តស្ស អយំ បតនោកាសោតិ។

១៣៦. មគ្គេន ធានេន្តស្សាតិ ឯត្ថ មគ្គេន ធាននំ នាម អហិក្ខិបិត្វា
ឧដុកមេវ ធាននំ; តំ ឥដ្ឋកសិលាសុធាហិ លព្ពតិ។ ទ្វេ មគ្គេ អធិដ្ឋហិត្វាតិ ទ្វេ
មគ្គា សចេ ធុច្ឆន្ទា ហោត្តិ, អបនេត្វាបិ បុនប្បនំ ធានេតុំ លព្ពតិ, តស្មា យថា
ឥច្ឆតិ; តថា ទ្វេ មគ្គេ អធិដ្ឋហិត្វា តតិយំមគ្គំ “ឥនានិ ឯវំ ធានេហិ” តិ
អាណាបេត្វា បក្កមិតព្ថំ។ បរិយាយេនាតិ បរិក្ខេបេន។ ឯវំធននំ បន
តិណាបណ្ណេហិ លព្ពតិ។ តស្មា ឥធាបិ យថា ឥច្ឆតិ តថា ទ្វេ បរិយាយេ
អធិដ្ឋហិត្វា តតិយំ បរិយាយំ “ឥនានិ ឯវំ ធានេហិ” តិ អាណាបេត្វា
បក្កមិតព្ថំ។ សចេ ន បក្កមតិ, តុណ្ហិក្ខុតេន ហិតព្ថំ។ សព្ពម្បី ចេតំ ធននំ
ធននូបរិ វេទិតព្ថំ។ ឧប្បបរិច្ឆន្នោ ហិ វិហារោ ចិវំ អនោវស្សកោ ហោតីតិ
មញ្ញមាណ ឯវំ ធានេន្តិ។ តតោ ចេ ឧត្តរិន្តិ តិណ្ណំ មគ្គានំ វា បរិយាយានំ វា ឧបរិ
ចតុត្ថេ មគ្គេ វា បរិយាយេ វា។

១៣៧. ករឡេ ករឡេតិ តិណមុដ្ឋិយំ តិណមុដ្ឋិយំ។ សេសមេត្ត
ឧត្តានមេវាតិ។ ធនមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ,
កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

មហាល្លកវិហារសិក្ខាបទំ នវមំ។

១០. សប្បណាកសិក្ខាបទវណ្ណានា

១៤០. ធនមសិក្ខាបទេ - ជានំ សប្បណាកន្តិ សប្បណាកំ ឯតន្តិ យថា
តថា វា ជានន្តោ។ សិញ្ញេយ្យ វា សិញ្ញាបេយ្យ វាតិ តេន ឧទកេន សយំ វា

សិញ្ញាប័ត្រ, អញ្ញា វា អាណាបេត្វា សិញ្ញាបេយ្យ។ ចាឡិយំ បន “សិញ្ញាប័ត្រ
សយំ សិញ្ញាតី” តិ ឡើងសាមំ វេចនាមំ អត្ថោ បុព្វេ វុត្តនយេនេវ វេទិតញ្ញោ។

តត្ថ ធារំ អវិច្ឆិទ្ធិត្វា សិញ្ញាប័ត្រស្ស ឯកស្មី ឧទកយេជេ ឯការំ អាបត្តិ។ ឯស
នយោ សព្វកាជនេសុ។ ធារំ វិច្ឆិទ្ធិប័ត្រស្ស បន បយោគេ បយោគេ អាបត្តិ។ មាតិកំ
សម្ពុទ្ធំ ករោតិ, ធិវសម្មិ សន្តតុ, ឯការំ អាបត្តិ។ សចេ តត្ថ តត្ថ ពាទ្ធិត្វា
អញ្ញោតោ អញ្ញោតោ នេតិ, បយោគេ បយោគេ អាបត្តិ។ សកជការមត្តញ្ញោបិ
តិណំ ឯកបយោគេន ឧទកេ បក្ខិបតិ, ឯការំ អាបត្តិ។ ឯកេកំ តិណំ វា បណ្ណំ
វា បក្ខិបន្តស្ស បយោគេ បយោគេ អាបត្តិ។ មត្តិកាយបិ អញ្ញោសុបិ
កជ្ឈគោមយាទីសុ ឯសេវ នយោ។ ឥទំ បន មហាឧទកំ សន្ធាយ ន វុត្តំ, យំ
តិណោ វា មត្តិកាយ វា បក្ខិត្តាយ បរិយាទានំ គប្បតិ, អារិលំ វា ហោតិ, យត្ត
ចាណកា មវន្តិ, តាទិសំ ឧទកំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ វេទិតញ្ញំ។ សេសមេត្ត
ឧត្តានមេវាតិ។

តិសមុដ្ឋានំ - កាយចិត្តតោ វាចាចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ,
កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, តិចិត្តំ
តិវេទនន្តិ។

សប្បាណកសិក្ខាបទំ ធនសមំ។

សមត្ថោ វណ្ណាធាក្កមេន សេនាសនវត្តោ ធុតិយោ។

៣. ឡើងវេទិតញ្ញោ

១. ឡើងវេទិតញ្ញោបទវណ្ណាធា

១៤១-១៤២. ភិក្ខុនិវត្តស្ស បឋមសិក្ខាបទេ - លាភិនោ ហោន្តិតិ ឯត្ថ ន
តេសំ ភិក្ខុនិយោ ទេន្តិ, ន ធាបេន្តិ, មហាកុលេហិ បព្ពជិតា បន កុលជិតរោ
អត្ថនោ សន្តិកំ អាគតានំ ញាតិមនុស្សានំ “កុតោ អយ្យេ ឱវាទំ ឧទ្ទេសំ បរិបុច្ឆ
លភថា” តិ បុច្ឆន្តានំ “អសុកោ ច អសុកោ ច បេរោ ឱវទតី” តិ
អសីតិមហាសារកេ ឧទ្ទិសិត្វា កថានុសារេន តេសំ
សីលសុតាចារជាតិកោត្តាទិភេទំ វិជ្ជមានគុណំ កថយន្តិ។ ឯវរូចា ហិ
វិជ្ជមានគុណា កថេតុំ វុដ្ឋន្តិ។ តតោ បសន្នចិត្តា មនុស្សា បេរានំ បីរាទិភេទំ
មហាន្តំ លាភសក្ការំ អភិហរីសុ។ តេន វុត្ថំ - “លាភិនោ ហោន្តិ បីរ... បេ...
បរិក្ខារាន” តិ។

ភិក្ខុនិយោ ឧបសង្កមិត្វា តិ តេសំ កិរ សន្តិកេ តាសុ ឯកា ភិក្ខុនីបិ ន
អាគច្ឆតិ, លាភតណ្ហាយ បន អាគឡិយមានបាទយា តាសំ ឧបស្សយំ
អគម៌សុ។ តំ សន្ធាយ វុត្ថំ - “ភិក្ខុនិយោ ឧបសង្កមិត្វា” តិ។ តាបិ ភិក្ខុនិយោ
ចលចិត្តតាយ តេសំ វេចនំ អកំសុយេវ។ តេន វុត្ថំ - “អថ ខោ តា
ភិក្ខុនិយោ... បេ... ធិសីធិស្វ” តិ។ តិរច្ឆានកថន្តិ សគ្គមគ្គគមនេបិ តិរច្ឆានភូតំ
រាជកថាទិមនេកវិជំ និរត្តកកថំ។ ឥន្ទោតិ សមិទ្ធោ, សហិតតោ គម្ពីរោ
ពហុរសោលក្ខណបដិវេជសំយុត្តោតិ អធិប្បាយោ។

១៤៥-១៤៦. អនុជាធាមិ ភិក្ខុវេតិ ឯត្ថ យស្មា តេ ភិក្ខុ “មា តុម្ភេ ភិក្ខុវេ
ភិក្ខុនិយោ ឱវទិត្តា” តិ វុច្ឆមានា អធិជ្ជសច្ចត្តា តថាគតេ អាយាតំ ពន្ធិត្វា
អចាយុបកា ភវេយ្យំ, តស្មា នេសំ តំ អចាយុបកតំ បរិហារន្តោ ភគវា
អញ្ញេនេវ ឧចាយេន តេ ភិក្ខុនោវាទតោ បរិពាហិរេ កត្តកាមោ ឥមំ
ភិក្ខុនោវាទកសម្មតី អនុជាធិតិ វេទិតញោ។ ឯវំ ឥធ បរិពាហិរេ
កត្តកាមតាយ អនុជាធិត្វា បរតោ ករោន្តោវ “អនុជាធាមិ ភិក្ខុវេ

អង្គហេតុជា សមណ្ឌកត"ន្តិអាទិមាហ។ ឥមាទិ ហិ អង្គន្តិ ធម្មតិយានំ
សុបិនន្តេនបិ ន ភូតបុព្វានិទិតិ។

តត្ថ សីលមស្ស អត្ថិតិ សីលវា។ ឥនាទិ យញ្ច តំ សីលំ, យថា ច តំ តស្ស
អត្ថិ នាម ហោតិ, តំ ទស្សន្តោ "ចាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ"តិអាទិមាហ។ តត្ថ
ចាតិមោក្ខាវ សំវរោ ចាតិមោក្ខសំវរោ។ ចាតិមោក្ខសំវរេន សំវុតោ
សមណ្ឌកតោតិ ចាតិមោក្ខសំវរសំវុតាវ។

វិហរតីតិ វុត្ថតិ។ វុត្ថញ្ចេតំ វិភង្គេ -

“ចាតិមោក្ខន្តិ សីលំ បតិជ្ជា អាទិ ចរណំ សំយមោ សំវរោ មោក្ខំ
បមោក្ខំ កុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា; សំវរោតិ កាយិកោ
អវីតិក្កមោ វាចសិកោ អវីតិក្កមោ កាយិកាវាចសិកោ អវីតិក្កមោ។
សំវុតោតិ ឥមិនា ចាតិមោក្ខសំវរេន ឧបេតោ ហោតិ សមុបេតោ
ឧបកតោ សមុបកតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សម្បន្នោ សមណ្ឌកតោ,
តេន វុច្ចតិ ‘ចាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ’តិ។ វិហរតីតិ ឥវយតិ វុត្ថតិ
ចាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ចរតិ វិហរតិ, តេន វុច្ចតិ ‘វិហរតី’”តិ (វិភ.
៥០១-៥០២)។

អាចារកោចរសម្បន្នោតិ មិច្ឆាជីវបដិសេធកេន ន វេឡុនាធានិធា
អាចារេន, វេសិយាទិអកោចរំ បហាយ សទ្ធាសម្បន្នកុលាទិនា ច កោចរេន
សម្បន្នោ។ អណ្តាមត្តេសុ វុដ្ឋេសុ ភយទស្សវីតិ អប្បមត្តកេសុ វុដ្ឋេសុ
ភយទស្សវី, តានិ វុដ្ឋានិ ភយតោ ទស្សនសីលោតិ វុត្ថំ ហោតិ។ សមាធាយ
សិក្ខតិ សិក្ខាបទេស្វតិ អធិសីលសិក្ខាទិកាវេន តិធា ឋិតេសុ សិក្ខាបទេសុ តំ
តំ សិក្ខាបទំ សមាធាយ សម្មា អាធាយ សាធុកំ គហេត្វា អវិជហន្តោ

សិក្ខតីតិ អត្ថោ។ អយមេត្ត សង្ខេបោ, វិគ្គារោ បនយោ ឥច្ឆតិ, តេន
វិសុទ្ធិមគ្គតោ គហោតញ្ចោ។

ពហុ សុតមស្សតិ ពហុស្សតោ។ សុតំ ជារតីតិ សុតជរោ; យទស្ស តំ ពហុ
សុតំ នាម, តំ ន សុតមត្តមេវ; អថ ខោ នំ ជារតីតិ អត្ថោ។ មញ្ញសាយំ វិយ
រតនំ សុតំ សន្និច្ចិតមស្មិន្ធិ សុតសន្និចយោ។ ឯតេន យំ សោ សុតំ ជារតិ, តស្ស
មញ្ញសាយ គោបេត្វា សន្និច្ចិតរតនស្សេវ ចិរកាលោនាបិ អវិនាសនំ ទស្សតិ។
ឥធានិ តំ សុតំ សូបតោ ទស្សន្តោ “យេ តេ ធម្មា” តិអាទិមាហ, តំ
វេរញ្ញកណ្ណោ វុត្តនយមេវ។ ឥទំ បនេត្ត និគមនំ - តថាវចាស្ស ធម្មា ពហុស្សតោ
ហោន្តិ, តស្មា ពហុស្សតោ។ ធាតា, តស្មា សុតជរោ។ វចសា បរិចិត្តា
មនសានុបេក្ខិតា, ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា; តស្មា សុតសន្និចយោ។ តត្ថ វចសា
បរិចិត្តាតិ វាចាយ បគុណា កតា។ មនសានុបេក្ខិតាតិ មនសា អនុបេក្ខិតា,
អាវជ្ជន្តស្ស ធិបសហស្សេន ឱកាសិតាវិយ ហោន្តិ។ ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធាតិ
អត្ថតោ ច ការណតោ ច បញ្ញាយ សុដ្ឋ បដិវិទ្ធា សុបច្ចក្ខកតា ហោន្តិ។

អយំ បនពហុស្សតោ នាម តិវិជោ ហោតិ - និស្សយមុច្ឆនកោ,
បរិសុបដ្ឋាបកោ, ភិក្ខុនោវាទកោតិ។ តត្ថ និស្សយមុច្ឆនកេន ឧបសម្បទាយ
បញ្ចវស្សេន សព្វន្តិមេន បរិច្ឆេទេន ទ្វេ មាតិកា បគុណា វាចុក្កតា កាតញ្ញា
បក្ខិទិវសេសុ ធម្មសាវនត្ថាយ សុត្តន្តតោ ចត្តារោ ភាលាវារា, សម្បត្តានំ
បរិកថនត្ថាយ អន្ធករិទ្ធមហារាហុលោវាទអម្ពជ្ជសទិសោ ឯកោ កថាមគ្គោ,
សង្ឃកត្តមង្គលាមង្គលេសុ អនុមោទនត្ថាយ តិស្សោ អនុមោទនា,
ឧចាសថបវារណាទិជាននត្ថំ កម្មាកម្មវិនិច្ឆយោ, សមណធម្មករណត្ថំ
សមាធិវសេន វា វិបស្សនាវសេន វា អរហត្តបរិយោសានមេកំ កម្មជ្ជានំ,

ឯត្ថកំ ឧត្តហេតុពុំ។ ឯត្តាវតា ហិ អយំ ពហុស្សុតោ ហោតិ ចាតុទ្ធិសោ, យត្ថ
កត្វចិ អត្តនោ ឥស្សរិយេន វសិតុំ លភតិ។

បរិសុបដ្ឋាបកេន ឧបសម្បទាយ ទសវស្សេន សព្ពន្ធមេន បរិច្ឆេទេន បរិសំ
អភិវិនយេ វិនេតុំ ទ្វេវិភង្គា បគុណា វាចុគ្គតា កាតព្វា, អសក្កោន្តេន តីហិ
ជនេហិ សទ្ធិំ បរិវត្តនក្ខមា កាតព្វា, កម្មាកម្មញ្ច ខន្ធកវត្តញ្ច ឧត្តហេតពុំ។
បរិសាយ បន អភិធម្មេ វិនយេនត្ថំ សេ មជ្ឈិមភាណាកោ ហោតិ
មូលបណ្ណាសកោ ឧត្តហេតព្វោ, ធិបភាណាកេន មហាវគ្គោ,
សំយុត្តភាណាកេន ហេដ្ឋិមា វា តយោ វគ្គោ មហាវគ្គោ វា, អដ្ឋត្ថរភាណាកេន
ហេដ្ឋា វា ឧបរិ វា ឧបឡនិកាយោ ឧត្តហេតព្វោ, អសក្កោន្តេន តិកនិចាតតោ
បដ្ឋាយ ហេដ្ឋា ឧត្តហេតុម្បិ វដ្ឋតិ។ មហាបច្ឆរិយំ បន “ឯកំ ឧត្តណ្ណោន្តេន
ចតុក្កនិចាតំ វា បញ្ចកនិចាតំ វា គហេតុំ វដ្ឋតិ” តិ វុត្ថំ។ ជាតកភាណាកេន
សាដ្ឋកថំ ជាតកំ ឧត្តហេតពុំ, តតោ ឱរំ ន វដ្ឋតិ។ ធម្មបទម្បិ សហ វត្ថុនា
ឧត្តហេតុំ វដ្ឋតិ តិ មហាបច្ឆរិយំ វុត្ថំ។ តតោ តតោ សមុច្ចយំ កត្វា
មូលបណ្ណាសកមត្តំ វដ្ឋតិ, ន វដ្ឋតិ តិ? “ន វដ្ឋតិ” តិ កុរុន្តដ្ឋកថាយំ បដិក្ខិត្តំ,
ឥតរាសុ វិចារណាយេវ នត្ថិ។ អភិធម្មេ កិញ្ចិ ឧត្តហេតព្វន្ធនំ ន វុត្ថំ។ យស្ស បន
សាដ្ឋកថម្បិ វិនយេនិដកំ អភិធម្មេនិដកញ្ច បគុណំ, សុត្តន្តេ ច វុត្តប្បកាហោ
គន្លោ នត្ថិ, បរិសំ ឧបដ្ឋាបេតុំ ន លភតិ។ យេន បន សុត្តន្តតោ វិនយតោ ច
វុត្តប្បមាលោ គន្លោ ឧត្តហិតោ, អយំ បរិសុបដ្ឋាបកោ ពហុស្សុតោ ហោតិ
ទិសាចាមោក្ខោ យេនកាមដ្ឋមោ, បរិសំ ឧបដ្ឋាបេតុំ លភតិ។

ភិក្ខុនោវាទកេន បន សាដ្ឋកថានិ តីណិ បិដកានិ ឧត្តហេតព្វានិ,
អសក្កោន្តេន ចតុសុ និកាយេសុ ឯកស្ស អដ្ឋកថា បគុណា កាតព្វា,
ឯកនិកាយេន ហិ សេសនិកាយេសុបិ បញ្ញំ កថេតុំ សក្ខិស្សតិ។ សត្តសុ

បករណេសុ បតុប្បករណេសុ អដ្ឋកថា បតុណា កាតព្វ, តត្ថ លទ្ធផលន
ហិ សេសបករណេសុ បញ្ចំ កថេតុំ សត្វិស្សតិ។ វិនយបិដកំ បន នានតុំ
នាណាការណំ, តស្មា តំ សទ្ធិ អដ្ឋកថាយ បតុណំ កាតព្វមេវ។ ឯត្រាវតា ហិ
ភិក្ខុនោវាទកោ ពហុស្សតោ នាម ហោតីតិ។

ឧភយានិ ខោ បនស្សតិអាទិ បន យស្មា អញ្ញាស្មី សកលេ នវង្គេបិ
ពហុស្សតោ សតិ សាដ្ឋកថំ វិនយបិដកំ វិនា នវង្គតិយេវ, តស្មា វិសុំ វុត្តំ។ តត្ថ
វិត្តាវេនាតិ ឧភតោវិកង្គេន សទ្ធិ។ ស្វាគតានីតិ សុដ្ឋ អាគតានិ។ យថា អាគតានិ
បន ស្វាគតានិ ហោតិ, តំ ទស្សេតុំ “សុវិកត្តានី”តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ សុវិកត្តានីតិ
សុដ្ឋ វិកត្តានិ បទបច្ចាភជ្ជសង្គរទោសវិវហិតានិ។ សុប្បវត្តិនីតិ បតុណានិ
វាចុគ្គតានិ។ សុវិនិច្ឆ័តានិ សុត្តសោតិ ខន្ធកបរិវារតោ អាហារិ តព្វសុត្តវសេន
សុដ្ឋ វិនិច្ឆ័តានិ។ អនុព្យញ្ញនសោតិ អក្ខរ បទចារិ ប្បិយា ច សុវិនិច្ឆ័តានិ
អខណ្ឌានិ អវិបរីតក្ខណនិ។ ឯតេន អដ្ឋកថា ធិបិតា, អដ្ឋកថាតោ ហិ ឯស
វិនិច្ឆយោ ហោតីតិ។

កល្យាណាវាចោតិ សិទិលធនិតាធិនំ យថាវិធានវចនេន
បរិមណ្ឌលបទព្យញ្ញនាយ ចោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោវិស្សជ្ជាយ
អនេលគឡាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា។ កល្យាណាវាក្ករណោតិ មធុរស្សរោ,
មាតុកាមោ ហិ សរសម្បត្តិរតោ, តស្មា បរិមណ្ឌលបទព្យញ្ញនម្បិ វចនំ
សរសម្បត្តិវហិតំ ហិឡេតិ។ យេភុយ្យេន ភិក្ខុនីនំ បិយោ ហោតិ មនាចោតិ
សព្វាសំ បិយោ នាម ទុល្លភោ, ពហុតរាជំ បន បណ្ឌិតានំ ភិក្ខុនីនំ
សីលាចារសម្បត្តិយា បិយោ ហោតិ មនវឡនកោ។ បដិពាលោ ហោតិ
ភិក្ខុនិយោ ឱវទិតុន្តិ សុត្តព្វា ការណាព្វា ទស្សេន្តោ វដ្ឋកយេន តដ្ឋេត្វា
ភិក្ខុនិយោ ឱវទិតុំ តាធិសំ ធម្មំ ទេសេតុំ សមត្តោ ហោតិ។

កាសាយវត្ថុវសនាយាតិ កាសាយវត្ថុនិវត្តាយ។ គរុធម្មន្តិ គិហិកាលេ
ភិក្ខុនិយា កាយសំសគ្គំ វា សិក្ខុមាណសាមណេវីសុ មេដុនធម្មំ វា
អនជ្ឈាបន្នបុព្វោ ហោតិ។ មាតុកាមោ ហិ បុព្វេ កតមនុស្សរន្តោ សំវេ
បិតស្សបិ ធម្មទេសនាយ ការំ ន ករោតិ។ អថ វា តស្មិយេវ អសន្ធម្មេ ចិត្តំ
ឧប្បាទេតិ។ វីសតិវស្សោ វាតិ ឧបសម្បទាយ វីសតិវស្សោ តតោ
អតិរេកវស្សោ វា។ ឯវុចោ ហិ វិសភាគេហិ វត្ថុហិ បុនប្បនំ សមាគច្ឆន្តោបិ
ធមារោវិយ សហសា សីលវិនាសំ ន ចាបុណាតិ, អត្ថនោ វយំ បច្ឆវេក្ខិត្វា
អយុត្តជ្ជានេ ធន្ធាកំ វិនេតុំ បដិពលោ ហោតិ, តេន វុត្ថំ - “វីសតិវស្សោ វា
ហោតិ អតិរេកវីសតិវស្សោ វា” តិ។

ឯត្ថ ច “សីលវា” តិអាទិ ឯកមង្គំ, “ពហុស្សតោ ហោតិ” តិអាទិ ទុតិយំ,
“ឧភយានិ ខោ បនស្ស” តិអាទិ តតិយំ, “កល្យាណាវាចោ ហោតិ
កល្យាណាវាក្ករណោ” តិ ចតុត្ថំ, “យេភុយ្យេន ភិក្ខុនីនំ បិយោ ហោតិ
មនាចោ” តិ បញ្ចមំ, “បដិពលោ ហោតិ ភិក្ខុនិយោ ឱវទិតុ” តិ ធម្មំ, “ន ខោ
បនេត” តិអាទិ សត្តមំ, “វីសតិវស្សោ” តិអាទិ អដ្ឋមង្គំ វេទិតព្វំ។

១៤៨. ព្យាត្តិចតុត្ថេនាតិ បុព្វេ វត្ថុស្មី វុត្ថនេវ។ គរុធម្មេហិ គរុកេហិ
ធម្មេហិ, តេ ហិ ការំ កត្វា ភិក្ខុនីហិ សម្បជិច្ឆិតព្ពត្តា គរុធម្មាតិ វុច្ឆន្តិ។
ឯកតោឧបសម្បទ្ទាយាតិ ឯត្ថ ភិក្ខុនីនំ សន្តិកេ ឯកតោឧបសម្បទ្ទាយ, យោ
គរុធម្មេន ឱវទិតិ, តស្ស ទុក្ខដំ។ ភិក្ខុនំ សន្តិកេ ឧបសម្បទ្ទាយ បន
យថាវត្ថុកមេវ។

១៤៩. បរិវេណំ សម្មជ្ជិត្វាតិ សចេ ចាតោ អសម្មជ្ជំ សម្មជ្ជម្បិ វា បុន
តិណបណ្ណាធិហិ ឧក្កាបំ ចាធម្មហារេហិ ច វិកិណ្ណាវាលីកំ ជាតំ, សម្មជ្ជិតព្វំ។
អសម្មជ្ជញ្ញំ តំ ទិស្វា “អយ្យោ អត្ថនោ និស្សិតកេ ធមារភិក្ខុបិ វត្ថុបដិបត្តិយំ ន

យោជេតិ, ធម្ម័យេវ កេថេតី"តិ តា ភិក្ខុនិយោ អសោតុកាមាវិយ ភវេយ្យំ។
តេន វុត្ថំ - "បរិវេណំ សម្មាសម្ពុទ្ធា"តិ។ អន្តោគាមតោ បន ភិក្ខុនិយោ
អាគច្ឆន្តិយោ បិចាសិតា ច កិលន្តា ច ហោន្តិ, តា ចានីយញ្ច
ហត្ថចានមុខសីតលករណញ្ច បច្ឆាសីសន្តិ, តស្មិញ្ច អសតិ បុរិមនយេនេវ
អការវំ ជនេត្វា អសោតុកាមាបិ ហោន្តិ។ តេន វុត្ថំ - "ចានីយំ បរិភោជនីយំ
ឧបជ្ឈបេត្វា"តិ។

អាសនន្តិ នីចបីឥកជលកតដ្ឋិកកជសារកាទិភេទំ អន្តមសោ
សាខាភក្ក៍ម្យ "ឥទំ តាសំ អាសនំ ភវិស្សតី"តិ ឯវំ អាសនំ បញ្ញបេត្វា។
ធម្មទេសនាបត្តិមោចនត្ថំ បន ទុតិយោ ឥន្ទ្រតញ្ចោ។ តេន វុត្ថំ - "ទុតិយំ គហេត្វា
និសីទិតព្ពំ"តិ។ និសីទិតព្ពំន្តិ នវិហារបច្ឆន្តេ, អថ ខោវិហារមជ្ឈេ
ឧចាសថាការស្ស វា ភោជនសាលាយ វា ធូរេ សព្វេសំ ឱសរណដ្ឋានេ
និសីទិតព្ពំ។ សមគ្គាត្ថាតិ សញ្ញា អាគតត្ថាតិ អត្ថោ។ វត្ថុន្តិ អាគច្ឆន្តិ; បគុណា
វាបុគ្គតាតិ អត្ថោ។ និយ្យទេតញ្ចោតិ អប្បេតញ្ចោ។ ឱសារេតញ្ចោតិ ចាឡិ
វត្ថុញ្ចោ។ វស្សសត្វបសម្បជ្ឈាយាតិអាទិ វត្ថុព្វាឡិទស្សនំ។

តត្ថ សាមីចិកម្មន្តិ មគ្គសម្បទានតំជនចានីយាបុច្ឆនាទិកំ អនុច្ឆរិកវត្ថុំ។
ឯត្ថ ច ភិក្ខុនិយោ ភិក្ខុស្ស អភិវាទនំ នាម អន្តោគាមេ វា ពហិគាមេ វា
អន្តោវិហារេ វា ពហិវិហារេ វា អន្តរយេ វា រដិកាយ វា អន្តមសោ
រាជុស្សារណាយបិ វត្ថុមាឆាយ ទេវេ វស្សមាឆេ សកទ្ធមាយ ភូមិយា
ឆត្តបត្តហត្ថាយបិ ហត្ថិអស្សនីហិ អនុពធាយបិ កាតព្វមេវ។ ឯកាពធាយ
ចាឡិយា ភិក្ខុចារំ បរិសន្តេ ទិស្វា ឯកស្មី ឋានេ "វន្តាមិ អយ្យា"តិ វន្តិតុំ វដ្ឋតិ។
សថ អន្តរន្តរា ធូរទសហត្ថ មុញ្ញាត្វា គច្ឆន្តិ, វិសុំ វិសុំ វន្តិតញ្ចោ។ មហាសន្និចារេ
និសិន្នេ ឯកស្មីយេវ ឋានេ វន្តិតុំ វដ្ឋតិ។ ឯស នយោ អញ្ញាលិកម្មេបិ។ យត្ថ កត្ថចិ

និសិដ្ឋាយ បន បច្ចុដ្ឋានំ កាតត្ថំ, តស្ស តស្ស សាមីចិកម្មស្ស អនុរូបេ បទេសេ
ច កាលេ ច តំ តំ កាតត្ថំ។

សក្កត្វាតិ យថា កតោ សុកតោ ហោតិ, ឯវំ កត្វា។ គុំកត្វាតិ តត្ថ ការំ
ជនេត្វា។ មាណេត្វាតិ មនេន បិយំ កត្វា។ បូជេត្វាតិ ឥមេសំយេវ តិណ្ណំ កិច្ចានំ
ករណេន បូជេត្វា។ អនតិក្កមនិយោតិ ន អតិក្កមិតព្ពោ។

អភិក្កុកោ អាវាសេតិ ឯត្ថ សចេ ភិក្កុនុបស្សយេតោ អឱ្យយោជនព្ពន្ធរ
ឱវាទនាយកា ភិក្កុ ន វសន្តិ, អយំ អភិក្កុកោ អាវាសោ នាម។ ឯត្ថ វស្សំ ន
វសិតត្ថំ។ វុត្តព្ពោតំ - “អភិក្កុកោ នាម អាវាសោ ន សក្កា ហោតិ ឱវាទាយ វា
សំវាសាយ វា គន្ធុ”ន្តិ (ចា. ១០៤៨)។ ន ច សក្កា តតោ បរំ បច្ឆាភត្តំ គន្ធា ធម្មំ
សុត្វា អាគន្ធុ។ សចេ តត្ថ វស្សំ វសិតុំ អនិច្ចមានា ភិក្កុនិយោ ញាតកា វា
ឧបជ្ឈាកា វា ឯវំវនន្តិ - “វសេ, អយ្យេ, មយំ ភិក្កុ អាណេស្សាមា”តិ វជ្ជតិ។ សចេ
បន វុត្តប្បមាណោ បទេសេ វស្សំ ឧបគន្ធុកាមា ភិក្កុ អាគន្ធា សាខាមណ្ឌាបេបិ
ឯករត្តំ វុត្តា ហោតិ; ន និមន្តិតា ហុត្វា គន្ធុកាមា។ ឯត្ថាវតាបិ សភិក្កុកោ
អាវាសោ ហោតិ, ឯត្ថ វស្សំ ឧបគន្ធុ វជ្ជតិ។ ឧបគន្ធុនិហិ ច បក្ខស្ស
តេវសិយំយេវ ភិក្កុ យាចិតព្ពា - “មយំ អយ្យា តុម្ហាកំ ឱវាទេន វសិស្សាមា”តិ។
យតោ បន ឧដុនា មគ្គេន អឱ្យយោជនេ ភិក្កុនំ វសនដ្ឋានំ, តេន បន មគ្គេន
គន្ធុនំ ជីវិតន្តរាយោ វា ព្រហ្មចរិយន្តរាយោ វា ហោតិ, អញ្ជេន មគ្គេន គន្ធុនំ
អតិរេកឱ្យយោជនំ ហោតិ, អយំ អភិក្កុកាវាសដ្ឋានេយេវ តិជ្ជតិ។ សចេ បន
តតោ ការុតមត្តេ អញ្ជោ ភិក្កុនុបស្សយោ ខេមដ្ឋានេ ហោតិ, តាហិ ភិក្កុនិហិ
តា ភិក្កុនិយោ យាចិត្វា បុន គន្ធា ភិក្កុ យាចិតព្ពា “អយ្យា អម្ហាកំ ឧដុមគ្គេ
អន្តរាយោ អត្ថិ, អញ្ជេន មគ្គេន អតិរេកឱ្យយោជនំ ហោតិ។ អន្តរាមគ្គេ បន
អម្ហាកំ ឧបស្សយតោ ការុតមត្តេ អញ្ជោ ភិក្កុនុបស្សយោ អត្ថិ, អយ្យានំ

សន្តិកា តត្ថ អាគតឱវាទេន វសិស្សមា”តិ។ តេហិ ភិក្ខុហិ សម្មជិនិតព្ធំ។
តតោ តាហិ ភិក្ខុនីហិ តំ ភិក្ខុនុបស្សយំ អាគន្ធា ឧចោសថោ កាតព្ពោ, តា វា
ភិក្ខុនិយោ ទិស្វា អត្ថនោ ឧបស្សយមេវ គន្ធា កាតុម្បី វដ្តតិ។

សចេ បន វស្សំ ឧបគន្ធកាមា ភិក្ខុ ចាតុទ្ទសេ វិហារំ អាគច្ឆន្តិ, ភិក្ខុនីហិ ច
“ឥធម អយ្យា វស្សំ វសិស្សថា”តិ បុច្ឆិតា “អាមា”តិ វត្ថា បុន តាហិ “តេនហិ
អយ្យា មយម្បី តុម្ពា កំ ឱវាទំ អនុជីវន្តិយោ វសិស្សមា”តិ វុត្តា ទុតិយទិវសេ
គាមេ ភិក្ខុាចារសម្បទំ អបស្សន្តា “ន សក្កា ឥធម វសិតុ”ន្តិ បក្កមន្តិ។ អថ តា
ភិក្ខុនិយោ ឧចោសថទិវសេ វិហារំ គន្ធា ភិក្ខុ ន បស្សន្តិ, ឯត្ថ កី កាតព្ពន្តិ?
យត្ថ ភិក្ខុ វសន្តិ, តត្ថ គន្ធា បច្ឆិមិកាយ វស្សំ ឧបគន្ធព្ធំ។ “បច្ឆិមិកាយ វស្សំ
ឧបគន្ធព្ធំ អាគមិស្សន្តិ”តិ វា អាភោគំ កត្វា អាគតានំ សន្តិកេ ឱវាទេន វសិតព្ធំ។
សចេ បន បច្ឆិមិកាយ បិ ន កេចិ អាគច្ឆន្តិ, អន្តរាមគ្គេ ច រាជភយំ វា ចោរភយំ
វា ទុព្ពិក្ខំ វា ហោតិ, អភិក្ខុកាវាសេ វសន្តិយា អាបត្តិ, វស្សច្នេនំ កត្វា
គច្ឆន្តិយាបិ អាបត្តិ, សា វត្ថិតព្ពា។ អាបទាសុ ហិ អភិក្ខុកេ អាវាសេ វសន្តិយា
អនាបត្តិ វុត្តា។ សចេ អាគន្ធា វស្សំ ឧបគតា ភិក្ខុ បុន កេនចិ ការណេន
បក្កមន្តិ, វសិតព្ពមេវ។ វុត្តព្ពោតំ - “អនាបត្តិ វស្សបគតា ភិក្ខុ បក្កន្តា វា
ហោន្តិ វិព្ពន្តា វា កាលដ្ឋតា វា បក្ខសដ្ឋន្តា វា អាបទាសុ ឧម្មត្តិកាយ
អាទិកម្មិកាយា”តិ។ បវារេន្តិយា បន យត្ថ ភិក្ខុ អត្ថិ, តត្ថ គន្ធា បវារេតព្ធំ។

អនុទូមាសន្តិ អនុមាសេ អនុមាសេ។ ទ្វេ ធម្មា បច្ឆាសីសិតព្ពាតិ ទ្វេ ធម្មា
ឥច្ឆិតព្ពា។ ឧចោសថបុច្ឆកន្តិ ឧចោសថបុច្ឆនំ, តត្ថ បន្ទវសិកេ ឧចោសថេ
បក្ខស្ស ចាតុទ្ទសិយំ ចាតុទ្ទសិកេ តេវសិយំ គន្ធា ឧចោសថោ បុច្ឆិតព្ពា។
មហាបច្ឆវិយំ បន “បក្ខស្ស តេវសិយំយេវ គន្ធា ‘អយំ ឧចោសថោ
ចាតុទ្ទសិកោ បន្ទវសិកោ’តិ បុច្ឆិតព្ព”ន្តិ វុត្តំ។ ឧចោសថទិវសេ ឱវាទត្ថាយ

ឧបសគ្គមិត្ត។ ចាត់បទពិសេស បន បង្ហាញ ធម្មសុវណ្ណកាយ គន្លង។ ឥត
ភក្តី អញ្ញាស្ស កម្មស្ស ឱកាសំ អនត្តា និរន្តរំ ភិក្ខុនិមនំ ភិក្ខុនំ សន្តិកេ
គមនមេវ បញ្ញាបេសិ។ កស្មា? មន្តបញ្ញត្តា មាតុកាមស្ស។ មន្តបញ្ញា ហិ
មាតុកាមោ, តស្មា និច្ចំ ធម្មសុវណ្ណកាយំ ពហុបកាមំ។ ឯវញ្ញ សតិ “យំ មយំ ជានាម,
តមេវ អយ្យា ជានន្តិ” តិ មនំ អកត្វា ភិក្ខុសង្ឃំ បយិរុចាសមាណា សាត្តិកំ
បព្ពដ្ឋំ ករិស្សន្តិ, តស្មា ភក្តី ឯវមកាសិ។ ភិក្ខុនិយោបិ “យថានុសិដ្ឋំ
បដិបទ្ធិស្សាមា” តិ សញ្ញាយេវ និរន្តរំ វិហារំ ឧបសគ្គមិត្តសុ។ វុត្តញ្ញោតំ -

“តេន ខោ បន សមយេន សញ្ញា ភិក្ខុនិសង្ឃោ ឱវាទំ គន្លងិ។ មនុស្សា
ឧជ្ឈាយន្តិ ខិយ្យន្តិ វិចារេន្តិ ‘ជាយាយោ ឥមា ឥមេសំ, ជារិយោ ឥមា
ឥមេសំ, ឥនានិមេ ឥមាហិ សទ្ធិ អភិវមិស្សន្តិ’ តិ។ ភក្តីតោ ឯតមត្តំ
អាហារេចសុ - ‘ន, ភិក្ខុវេ, សញ្ញេន ភិក្ខុនិសង្ឃេន ឱវាទោ គន្លងោ, គន្លងយ្យ
ចេ, អាបត្តិ ទុក្ខជស្ស។ អនុជានាមិ ភិក្ខុវេ ចតុហិ បញ្ញាហិ ភិក្ខុនិហិ ឱវាទំ
គន្លងិ។ បុនបិ តថេវ ឧជ្ឈាយីសុ។ បុន ភក្តី ‘អនុជានាមិ, ភិក្ខុវេ, ទេ
តិស្សោ ភិក្ខុនិយោ ឱវាទំ គន្លងិ’ តិ អាហា។

តស្មា ភិក្ខុនិសង្ឃេន ទេ តិស្សោ ភិក្ខុនិយោ យាចិត្វា បេសេតត្តា -
“ឯយេយ្យ, ភិក្ខុសង្ឃំ ឱវាទូបសគ្គមនំ យាចេ, ភិក្ខុនិសង្ឃោ អយ្យា... បេ....
ឱវាទូបសគ្គមន” តិ (ចូឡវ. ៤០៣)។ តាហិ ភិក្ខុនិហិ អាហមំ គន្លងំ។ តតោ
ឱវាទបដិក្កាហកំ ឯកំ ភិក្ខុំ ឧបសគ្គមិត្តា វន្តិត្វា សោ ភិក្ខុ ឯកាយ ភិក្ខុនិយោ
ឯវមស្ស វេចនិយោ “ភិក្ខុនិសង្ឃោ, អយ្យ, ភិក្ខុសង្ឃស្ស ចារេ វន្តិតិ,
ឱវាទូបសគ្គមនញ្ច យាចតិ, លភតុ កិវ អយ្យ ភិក្ខុនិសង្ឃោ ឱវាទូបសគ្គមន” តិ។
តេន ភិក្ខុនា ចាតិមោក្ខទ្កេសកោ ភិក្ខុ ឧបសគ្គមិត្តា ឯវមស្ស វេចនិយោ
“ភិក្ខុនិសង្ឃោ ភន្តេ ភិក្ខុសង្ឃស្ស ចារេ វន្តិតិ, ឱវាទូបសគ្គមនញ្ច យាចតិ,

លកតុ កិរ ភន្តេ ភិក្ខុនិសង្ឃោ ឡីវាទូបសង្គមន"ន្តិ។ ចាតិមោក្ខន្តេសកេន
វត្តញ្ញោ "អត្ថិ កោចិ ភិក្ខុ ភិក្ខុនោវាទកោ សម្មតោ"តិ។ សចេ ហោតិ កោចិ
ភិក្ខុ ភិក្ខុនោវាទកោ សម្មតោ, ចាតិមោក្ខន្តេសកេន វត្តញ្ញោ "ឥត្តន្នាមោ ភិក្ខុ
ភិក្ខុនោវាទកោ សម្មតោ, តំ ភិក្ខុនិសង្ឃោ ឧបសង្គមតូ"តិ។

សចេ ន ហោតិ កោចិ ភិក្ខុ ភិក្ខុនោវាទកោ សម្មតោ,
ចាតិមោក្ខន្តេសកេន វត្តញ្ញោ - "កោ អាយស្មា ឧស្សហតិ ភិក្ខុនិយោ
ឡីវាទតុ"ន្តិ។ សចេ កោចិ ភិក្ខុ ឧស្សហតិ ភិក្ខុនិយោ ឡីវាទតុ, សោ ច ហោតិ
អជ្ជហន្តេហិ សមន្នាគតោ, សម្មជិដ្ឋិតា វត្តញ្ញោ - "ឥត្តន្នាមោ ភិក្ខុ
ភិក្ខុនោវាទកោ សម្មតោ, តំ ភិក្ខុនិសង្ឃោ ឧបសង្គមតូ"តិ។

សចេ បន កោចិ ន ឧស្សហតិ ភិក្ខុនិយោ ឡីវាទតុ, ចាតិមោក្ខន្តេសកេន
វត្តញ្ញោ - "នត្ថិ កោចិ ភិក្ខុ ភិក្ខុនោវាទកោ សម្មតោ, ចាសាទិកេន
ភិក្ខុនិសង្ឃោ សម្មាទេតូ"តិ។ ឯត្តាវតា ហិ សកលំ សិក្ខត្តយសង្គហំ
សាសនមារោចិតំ ហោតិ។ តេន ភិក្ខុនា "សាធុ"តិ សម្មជិដ្ឋិតា ចាជិបទេ
ភិក្ខុនិទំ អាហារេចតត្ថំ។ ភិក្ខុនិសង្ឃេនបិ តា ភិក្ខុនិយោ បេសេតញ្ញា "គច្ឆេយ្យ,
បុច្ឆេយ្យ កី អយ្យ លកតិ ភិក្ខុនិសង្ឃោ ឡីវាទូបសង្គមន"ន្តិ។ តាហិ "សាធុ
អយ្យ"តិ សម្មជិដ្ឋិតា អារាមំ គន្ធា តំ ភិក្ខុំ ឧបសង្គមតូ ឯវំ វត្តត្ថំ - "កី អយ្យ
លកតិ ភិក្ខុនិសង្ឃោ ឡីវាទូបសង្គមន"ន្តិ។ តេន វត្តត្ថំ - "នត្ថិ កោចិ ភិក្ខុ
ភិក្ខុនោវាទកោ សម្មតោ, ចាសាទិកេន ភិក្ខុនិសង្ឃោ សម្មាទេតូ"តិ។ តាហិ
"សាធុ អយ្យ"តិ សម្មជិដ្ឋិតតត្ថំ។ ឯកតោ អាគតានំ វសេន ចេតំ វុត្តំ, តាសុ បន
ឯកាយ ភិក្ខុនិយោ វត្តត្ថញ្ញោ សម្មជិដ្ឋិតតត្ថញ្ញោ, ឥតរា តស្សា សហាយិកា។

សចេ បន ភិក្ខុនិសង្ឃោ វា ភិក្ខុសង្ឃោ វា ន បូរតិ, ឧកយតោបិ វា
គណមត្តមេវ បុគ្គលមត្តំ វា ហោតិ, ឯកា ភិក្ខុនិ វា ពហូហិ ភិក្ខុនុបស្សយេហិ

ឡើងត្រាយ បេសិតា ហោតិ, ត្រាយ វេនក្តោមា - “ភិក្ខុនិយោ អយ្យ
ភិក្ខុសង្ឃស្ស ចាទេ វន្តន្តិ, ឡើងបសន្តមនញ្ច យាចន្តិ, លកន្ត កិរ អយ្យ
ភិក្ខុនិយោ ឡើងបសន្តមន”ន្តិ។ “អហំ អយ្យ ភិក្ខុសង្ឃស្ស ចាទេ វន្តាមិ;
ឡើងបសន្តមនញ្ច យាចាមិ, លកាមហំ អយ្យ ឡើងបសន្តមន”ន្តិ។

“ភិក្ខុនិសង្ឃោ អយ្យ អយ្យានំ ចាទេ វន្តន្តិ, ឡើងបសន្តមនញ្ច យាចន្តិ,
លកតុ កិរ អយ្យ ភិក្ខុនិសង្ឃោ ឡើងបសន្តមន”ន្តិ។ “ភិក្ខុនិយោ អយ្យ អយ្យានំ
ចាទេ វន្តន្តិ, ឡើងបសន្តមនញ្ច យាចន្តិ, លកន្ត កិរ អយ្យ ភិក្ខុនិយោ
ឡើងបសន្តមន”ន្តិ។ “អហំ អយ្យ អយ្យានំ ចាទេ វន្តាមិ, ឡើងបសន្តមនញ្ច
យាចាមិ, លកាមហំ អយ្យ ឡើងបសន្តមន”ន្តិ។

“ភិក្ខុនិសង្ឃោ អយ្យ អយ្យស្ស ចាទេ វន្តន្តិ, ឡើងបសន្តមនញ្ច យាចន្តិ,
លកតុ កិរ អយ្យ ភិក្ខុនិសង្ឃោ ឡើងបសន្តមន”ន្តិ។ “ភិក្ខុនិយោ អយ្យ
អយ្យស្ស ចាទេ វន្តន្តិ; ឡើងបសន្តមនញ្ច យាចន្តិ, លកន្ត កិរ អយ្យ ភិក្ខុនិយោ
ឡើងបសន្តមន”ន្តិ។ “អហំ អយ្យ អយ្យស្ស ចាទេ វន្តាមិ, ឡើងបសន្តមនញ្ច
យាចាមិ, លកាមហំ អយ្យ ឡើងបសន្តមន”ន្តិ។

“ភិក្ខុនិសង្ឃោ ច អយ្យ ភិក្ខុនិយោ ច ភិក្ខុនិ ច ភិក្ខុសង្ឃស្ស អយ្យានំ
អយ្យស្ស ចាទេ វន្តន្តិ វន្តន្តិ វន្តន្តិ, ឡើងបសន្តមនញ្ច យាចន្តិ យាចន្តិ យាចន្តិ,
លកតុ កិរ លកន្ត កិរ លកតុ កិរ អយ្យ ភិក្ខុនិសង្ឃោ ច ភិក្ខុនិយោ ច ភិក្ខុនិ ច
ឡើងបសន្តមន”ន្តិ។

តេនបិ ភិក្ខុនា ឧចាសថកាលេ វរំ វត្តតំ - “ភិក្ខុនិយោ ភន្តេ ភិក្ខុសង្ឃស្ស
ចាទេ វន្តន្តិ, ឡើងបសន្តមនញ្ច យាចន្តិ, លកន្ត កិរ ភន្តេ ភិក្ខុនិយោ

ឡើងវិញបន្តិចម្តងទៀត។ “ភិក្ខុនិក្ខេបន្ត ភិក្ខុសង្ឃស្ស ចារេ វន្តតិ, ឡើងវិញបន្តិចម្តងទៀត យាចតិ, លកតុ កិរ ភន្តេ ភិក្ខុនិ ឡើងវិញបន្តិចម្តងទៀត” ឆ្លើយ។

“ភិក្ខុនិសង្ឃោ ភន្តេ, ភិក្ខុនិយោ ភន្តេ, ភិក្ខុនិ ភន្តេ អាយស្មន្តានំ ចារេ វន្តតិ, ឡើងវិញបន្តិចម្តងទៀត យាចតិ, លកតុ កិរ ភន្តេ ភិក្ខុនិ ឡើងវិញបន្តិចម្តងទៀត” ឆ្លើយ។

“ភិក្ខុនិសង្ឃោ ច ភន្តេ, ភិក្ខុនិយោ ច ភិក្ខុនិ ច ភិក្ខុសង្ឃស្ស អាយស្មន្តានំ ចារេ វន្តតិ វន្តនិ វន្តតិ, ឡើងវិញបន្តិចម្តងទៀត យាចតិ យាចនិ យាចតិ, លកតុ កិរ លកន្តុ កិរ លកតុ កិរ ភន្តេ ភិក្ខុនិសង្ឃោ ច ភិក្ខុនិយោ ច ភិក្ខុនិ ច ឡើងវិញបន្តិចម្តងទៀត” ឆ្លើយ។

ចាតិមោក្ខន្តេសកេនាបិ សេច សម្មតោ ភិក្ខុ អត្ថិ, បុរិមនយេនេវ តំ ភិក្ខុនិយោ, តំ ភិក្ខុនិ, តំ ភិក្ខុនិសង្ឃោ ច ភិក្ខុនិយោ ច ភិក្ខុនិ ច ឧបសង្កមន្តុ ឧបសង្កមតុ ឧបសង្កមត្វតិ វត្តព្នំ។ សេច នត្ថិ, ចាសាធិកេន ភិក្ខុនិសង្ឃោ ច ភិក្ខុនិយោ ច ភិក្ខុនិ ច សម្មាទេតុ សម្មាទេន្តុ សម្មាទេត្វតិ វត្តព្នំ។

ឡើងវិញបន្តិចម្តងទៀត ចាតិមោក្ខន្តេសកេនាបិ សេច សម្មតោ ភិក្ខុ អត្ថិ, បុរិមនយេនេវ តំ ភិក្ខុនិយោ, តំ ភិក្ខុនិ, តំ ភិក្ខុនិសង្ឃោ ច ភិក្ខុនិយោ ច ភិក្ខុនិ ច ឧបសង្កមន្តុ ឧបសង្កមតុ ឧបសង្កមត្វតិ វត្តព្នំ។ សេច នត្ថិ, ចាសាធិកេន ភិក្ខុនិសង្ឃោ ច ភិក្ខុនិយោ ច ភិក្ខុនិ ច សម្មាទេតុ សម្មាទេន្តុ សម្មាទេត្វតិ វត្តព្នំ។

ឡើងវិញបន្តិចម្តងទៀត ចាតិមោក្ខន្តេសកេនាបិ សេច សម្មតោ ភិក្ខុ អត្ថិ, បុរិមនយេនេវ តំ ភិក្ខុនិយោ, តំ ភិក្ខុនិ, តំ ភិក្ខុនិសង្ឃោ ច ភិក្ខុនិយោ ច ភិក្ខុនិ ច ឧបសង្កមន្តុ ឧបសង្កមតុ ឧបសង្កមត្វតិ វត្តព្នំ។ សេច នត្ថិ, ចាសាធិកេន ភិក្ខុនិសង្ឃោ ច ភិក្ខុនិយោ ច ភិក្ខុនិ ច សម្មាទេតុ សម្មាទេន្តុ សម្មាទេត្វតិ វត្តព្នំ។

“អនុជានាមិ, ភិក្ខុវេ, ឋេបេត្វា ពាលំ ឋេបេត្វា គិលានំ ឋេបេត្វា គមិកំ អវសេសេហិ ឡើងវិញ គហេតុ” ឆ្លើយ (ប្លឡាវ. ៤០៤)។

តត្ថ យោ ចាតុទ្ទសិកបន្តវសិកេសុ វា ឧចាសេសេសុ ចាតិមោក្ខន្តេសកេនាបិ សេច សម្មតោ ភិក្ខុ អត្ថិ, បុរិមនយេនេវ តំ ភិក្ខុនិយោ, តំ ភិក្ខុនិ, តំ ភិក្ខុនិសង្ឃោ ច ភិក្ខុនិយោ ច ភិក្ខុនិ ច ឧបសង្កមន្តុ ឧបសង្កមតុ ឧបសង្កមត្វតិ វត្តព្នំ។ សេច នត្ថិ, ចាសាធិកេន ភិក្ខុនិសង្ឃោ ច ភិក្ខុនិយោ ច ភិក្ខុនិ ច សម្មាទេតុ សម្មាទេន្តុ សម្មាទេត្វតិ វត្តព្នំ។

៤០៤) វុត្តំ អាបត្តិ អាបដ្ឋតិយេវ។ ឡោទំ គហេត្វា ច ឧបាសថេត្ត អនាហេចេតំ វា
ចាជិបទេ ភិក្ខុនីនំ អបច្ចាហិតំ វា ន វដ្ឋតិ។ វុត្តញ្ញេតំ -

“ន, ភិក្ខុវេ, ឡោទំ ន អាហេចេតញ្ញេ។ យោ ន អាហេចេយ្យ, អាបត្តិ
ឧក្កជស្សា”តិ (ចូឡវ. ៤០៥)។

អបរម្មិ វុត្តំ -

“ន, ភិក្ខុវេ, ឡោទំ ន បច្ចាហិតញ្ញេ។ យោ ន បច្ចាហេយ្យ, អាបត្តិ
ឧក្កជស្សា”តិ (ចូឡវ. ៤០៥)។

តត្ថ អារញ្ញកេន បច្ចាហរណាត្ថំ សង្កេតោ កាតញ្ញេ។ វុត្តញ្ញេតំ -

“អនុជានាមិ, ភិក្ខុវេ, អារញ្ញកេន ភិក្ខុនា ឡោទំ គហេតុំ, សង្កេតញ្ញោ កាតុំ, អត្រ
បដិហិតស្សមី”តិ។ តស្មា អារញ្ញកោ ភិក្ខុ សចេ ភិក្ខុនីនំ វសនកាមេ ភិក្ខុ
លភតិ, តត្ថេវ ចរិត្វា ភិក្ខុនិយោ ធិស្វា អាហេចេត្វា គន្ធាំ។ នោ ចស្ស តត្ថ ភិក្ខុ
សុលភា ហោតិ, សាមន្តកាមេ ចរិត្វា ភិក្ខុនីនំ កាមំ អាគម្ម តថេវ កាតញ្ញេ។
សចេ ទ្វំ គន្ធាំ ហោតិ, សង្កេតោ កាតញ្ញេ - “អហំ អមុកំ នាម តុម្ហាកំ
តាមទ្វារេ សកំ វា មណ្ឌបំ វា វុត្តមូលំ វា ឧបសង្កមិស្សមិ, តត្ថ
អាគច្ឆេយ្យថា”តិ។ ភិក្ខុនីហិ តត្ថ គន្ធាំ, អគន្ធាំ ន លព្ពតិ។ វុត្តញ្ញេតំ - “ន,
ភិក្ខុវេ, ភិក្ខុនិយា សង្កេតំ ន គន្ធាំ។ យោ ន គច្ឆេយ្យ, អាបត្តិ ឧក្កជស្សា”តិ
(ចូឡវ. ៤០៥)។

ឧកតោសង្ឃេ តីហិ ហានេហិ បវារេតព្ពន្តិ ឯត្ថ ភិក្ខុនីហិ ចាតុទ្ទសេ អត្តនា
បវារេត្វា ឧបាសថេ ភិក្ខុសង្ឃេ បវារេតព្ពំ។ វុត្តញ្ញេតំ -

“អនុជាធាមិ, ភិក្ខុវេ, អដ្ឋតនាយ បវារេត្វា អបរដ្ឋ ភិក្ខុសង្ឃំ
បវារេត្ថ”ន្តិ (ចូឡវ. ៤២៧)។

ភិក្ខុនិទន្ធកេ វុត្តនយេនេវ ចេត្តវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ញោ។ វុត្តញ្ញោតំ -

“តេន ខោ បន សមយេន សញ្ញា ភិក្ខុនិសង្ឃោ បវារេន្តោ
កោលាហលមកាសិ។ ភគវតោ ឯតមត្ថំ អាហោចេសុំ។ អនុជាធាមិ,
ភិក្ខុវេ, ឯកំ ភិក្ខុនី ព្យត្ថំ បដិពលំ សម្មន្និតុំ ភិក្ខុនិសង្ឃស្ស អត្ថាយ
ភិក្ខុសង្ឃំ បវារេត្ថុំ។ ឯវញ្ញោ បន, ភិក្ខុវេ, សម្មន្និតញ្ញោ។ បឋមំ ភិក្ខុនី
យាចិតញ្ញោ, យាចិត្វា ព្យត្ថាយ ភិក្ខុនិយា បដិពលាយ សង្ឃោ ញ្ញាបេតញ្ញោ
-

“សុណាតុ មេ, អយ្យេ សង្ឃោ, យទិ សង្ឃស្ស បត្តកល្លំ, សង្ឃោ
ឥត្ថន្ទាមំ ភិក្ខុនី សម្មន្នេយ្យ ភិក្ខុនិសង្ឃស្ស អត្ថាយ ភិក្ខុសង្ឃំ បវារេត្ថុំ។
ឯសាញត្ថិ។

“សុណាតុ មេ, អយ្យេ សង្ឃោ, សង្ឃោ ឥត្ថន្ទាមំ ភិក្ខុនី សម្មន្នេយ្យ
ភិក្ខុនិសង្ឃស្ស អត្ថាយ ភិក្ខុសង្ឃំ បវារេត្ថុំ។ យស្សា អយ្យាយ ខមតិ
ឥត្ថន្ទាមាយ ភិក្ខុនិយា សម្មតិ ភិក្ខុនិសង្ឃស្ស អត្ថាយ ភិក្ខុសង្ឃំ
បវារេត្ថុំ, សា តុណ្ហាស្ស; យស្សា នក្ខមតិ, សា ភាសេយ្យ។

“សម្មតា សង្ឃន ឥត្ថន្ទាមា ភិក្ខុនី ភិក្ខុនិសង្ឃស្ស អត្ថាយ
ភិក្ខុសង្ឃំ បវារេត្ថុំ។ ខមតិ សង្ឃស្ស, តស្មា តុណ្ហី, ឯវមេតំ ធារយាមី”តិ
(ចូឡវ. ៤២៧)។

តាយ សម្មតាយ ភិក្ខុនិយា ភិក្ខុនិសង្ឃំ អាធាយ ភិក្ខុសង្ឃំ ឧបសង្កមិត្វា
ឯកំសំ ឧត្តរាសង្កំ ករិត្វា អញ្ញាលី បគ្គហោត្វា ឯវមស្ស វេចនីយោ -

“ភិក្ខុនិសង្ឃោ អយ្យ, ភិក្ខុសង្ឃំ បវារេតិ - ធិដ្ឋេន វា សុតេន វា បរិសង្កាយ វា។
វេទតយ្យ ភិក្ខុសង្ឃោ ភិក្ខុនិសង្ឃំ អនុកម្មំ ឧចាធាយ, បស្សន្តោ បដិករិស្សតី។
ទុតិយម្បិ អយ្យ, តតិយម្បិ អយ្យ, ភិក្ខុនិសង្ឃោ...បេ... បដិករិស្សតី”តិ។

សេច ភិក្ខុនិសង្ឃោ ន បូរតិ, “ភិក្ខុនិយោ អយ្យ ភិក្ខុសង្ឃំ បវារេតិ - ធិដ្ឋេន
វា សុតេន វា បរិសង្កាយ វា, វេទតយ្យ ភិក្ខុសង្ឃោ ភិក្ខុនិយោ អនុកម្មំ
ឧចាធាយ, បស្សន្តិយោ បដិករិស្សន្តី”តិ ច, “អហំ អយ្យ ភិក្ខុសង្ឃំ បវារេមិ -
ធិដ្ឋេន វា សុតេន វា បរិសង្កាយ វា, វេទតុ មំ អយ្យ ភិក្ខុសង្ឃោ អនុកម្មំ
ឧចាធាយ, បស្សន្តិ បដិករិស្សមី”តិ ច ឯវំ តិក្ខត្ថំ វត្ថព្ភំ។

សេច ភិក្ខុសង្ឃោ ន បូរតិ, “ភិក្ខុនិសង្ឃោ អយ្យា អយ្យេ បវារេតិ - ធិដ្ឋេន វា
សុតេន វា បរិសង្កាយ វា, វេទន្តយ្យា ភិក្ខុនិសង្ឃំ អនុកម្មំ ឧចាធាយ, បស្សន្តោ
បដិករិស្សតី”តិ ច, “ភិក្ខុនិសង្ឃោ អយ្យ អយ្យំ បវារេតិ - ធិដ្ឋេន វា សុតេន វា
បរិសង្កាយ វា, វេទតយ្យា ភិក្ខុនិសង្ឃំ អនុកម្មំ ឧចាធាយ, បស្សន្តោ
បដិករិស្សតី”តិ ច ឯវំ តិក្ខត្ថំ វត្ថព្ភំ។

ឧភិទ្ធី អចារិបូរិយា “ភិក្ខុនិយោ អយ្យា អយ្យេ បវារេតិ - ធិដ្ឋេន វា សុតេន វា
បរិសង្កាយ វា, វេទន្តយ្យា ភិក្ខុនិយោ អនុកម្មំ ឧចាធាយ, បស្សន្តិយោ
បដិករិស្សន្តី”តិ ច, “ភិក្ខុនិយោ អយ្យ អយ្យំ បវារេតិ - ធិដ្ឋេន វា សុតេន វា
បរិសង្កាយ វា, វេទតយ្យា ភិក្ខុនិយោ អនុកម្មំ ឧចាធាយ, បស្សន្តិយោ
បដិករិស្សន្តី”តិ ច, “អហំ អយ្យា អយ្យេ បវារេមិ - ធិដ្ឋេន វា សុតេន វា
បរិសង្កាយ វា, វេទន្តុ មំ អយ្យា អនុកម្មំ ឧចាធាយ, បស្សន្តិ បដិករិស្សមី”តិ ច,

“អបំ អយ្យ អយ្យំ បវារេមិ - ធិដ្ឋេន វា សុតេន វា បរិសង្កាយ វា, វេទតុ មំ
អយ្យោ អនុកម្មំ ឧចាធាយ, បស្សន្តិ បដិករិស្សាមី” តិ ច ឯ វំ តិ ក្ខត្តំ វត្ថុតំ។

មានតួចរណាញា ឧបសម្បទាបរិយេសនា ច យថា ហ្នានយេវ អារិ
ភរិស្សតិ។

ន ភិក្ខុនិយា កេនចិ បរិយាយេនាតិ ធនហិ វា អក្កោសវត្ថុហិ អញ្ញេន វា
កេនចិ បរិយាយេន ភិក្ខុ នេវ អក្កោសិតញ្ញោ, ន បរិភាសិតញ្ញោ, ន ភយេន
តន្ត្រេតញ្ញោ។ ឱវដោតិ បិហិតោ វារិតោ បដិក្ខិត្តោ។ វេទនយេវ វេទនបថោ។
អនោវដោតិ អបិហិតោ អវារិតោ អប្បដិក្ខិត្តោ។ តស្មា ភិក្ខុនិយា
អាធិបច្ឆដ្ឋានេ ជេដ្ឋកដ្ឋានេ ឋត្វា “ឯវំ អភិក្កម, ឯវំ បដិក្កម, ឯវំ និវាសេហិ, ឯវំ
ចារុចាហិ” តិ កេនចិ បរិយាយេន នេវ ភិក្ខុ ឱវទិតញ្ញោ, ន អនុសាសិតញ្ញោ។
នោសំ បន ធិស្វា “បុព្វេ មហាថេរា ន ឯវំ អភិក្កមន្តិ, ន បដិក្កមន្តិ, ន និវាសេន្តិ, ន
ចារុបន្តិ, ព្យាធិសំ កាសាវម្មិ ន ធារេន្តិ, ន ឯវំ អភិក្ខិ អញ្ញេន្តិ” តិ អាធិនា នយេន
វិជ្ជមាននោសំ ធស្សេតុំ វដ្តតិ។ ភិក្ខុហិ បន “អយំ វុឡ្យសមណី ឯវំ និវាសេតិ, ឯវំ
ចារុបតិ, មា ឯវំ និវាសេហិ, មា ឯវំ ចារុចាហិ, មា តិលកម្មបណ្ណាកម្មាធិនិ
ករោហិ” តិ យថាសុខំ ភិក្ខុនិ ឱវទិតុំ អនុសាសិតុំ វដ្តតិ។

សមគ្គម្ហយ្យាតិ ភណ្ឌន្តិ “សមគ្គា អម្ព អយ្យ” ឥតិ ភណ្ឌន្តិ ភិក្ខុនិសង្ឃំ។
អញ្ញំ ធម្មំ ភណ្ឌតិ តិ អញ្ញំ សុត្តន្តំ វា អភិធម្មំ វា។ សមគ្គម្ហយ្យាតិ វេទនេន ហិ
ឱវាទំ បច្ឆាសីសន្តិ, តស្មា ឋបេត្វា ឱវាទំ អញ្ញំ ធម្មំ ភណ្ឌន្តស្ស ទុក្ខជំ។ ឱវាទំ
អនិយ្យាទេត្វាតិ ឯសោ ភគិនិយោ ឱវាទោតិ អវត្វា។

១៥០. អធម្មកម្មេតិអាទីសុ ភិក្ខុនោវាទកសម្មតិកម្មំ កម្មន្តិ វេទិតព្ធំ។ តត្ថ
អធម្មកម្មេ ធូន្តំ នវកានំ វសេន អជ្ឈាវស ចាចិត្តិយានិ។ ធម្មកម្មេ ទុតិយស្ស
នវកស្ស អវសានបទេ អនាបត្តិ, សេសេសុ សត្តវស ទុក្ខជាតិ។

១៥២. ឧទ្ទេសំ ទេន្តោតិ អជ្ឈន្តំ គរុធម្មានំ ចាធូឡី ឧទ្ទិសន្តោ។ បរិបុច្ឆំ ទេន្តោតិ
តស្សាយេវ បគុណាយ គរុធម្មចាធូឡិយា អជ្ឈកថំ កថេន្តោតិ អត្ថោ។ ឱសារេហិ
អយ្យាតិ វុច្ឆមាណោ ឱសារេតីតិ ឯវំ វុច្ឆមាណោ អជ្ឈគរុធម្មចាធូឡី ឱសារេតីតិ
អត្ថោ។ ឯវំ ឧទ្ទេសំ ទេន្តោ, បរិបុច្ឆំ ទេន្តោ, យោ ច ឱសារេហីតិ វុច្ឆមាណោ អជ្ឈ
គរុធម្ម ភណាតិ, តស្ស ចាចិត្តិយេន អនាបត្តិ។ អញ្ចំ ធម្មំ ភណាន្តស្ស ទុក្ខជេន
អនាបត្តិ។ បញ្ចំ បុច្ឆតិ, បញ្ចំ បុដ្ឋោ កថេតីតិ ភិក្ខុនំ គរុធម្មនិស្សិតំ វា
ខន្ធាទិនិស្សិតំ វា បញ្ចំ បុច្ឆតិ, តំ យោ ភិក្ខុ កថេតិ, តស្សាបិ អនាបត្តិ។
អញ្ញាស្សត្ថាយ ភណាន្តន្តិ ចតុបរិសតី ធម្មំ ទេសេន្តំ ភិក្ខុ ឧបសង្កមិត្វា
ភិក្ខុនិយោ សុណាន្តិ, តត្រាបិ ភិក្ខុស្ស អនាបត្តិ។ សិក្ខាមាណាយ
សាមណេរិយាតិ ឯតាសំ ទេសេន្តស្សាបិ អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានត្ថមេវ។

បទសោធម្មសមុជ្ឈានំ - វាចតោ ច វាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ឈាតិ, កិរិយំ,
នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, វជីកម្មំ, តិចិត្តំ តិវេទនន្តិ។

ឱវាទសិក្ខាបទំ បឋមំ។

២. អត្ថផ្ដុតសិក្ខាបទវណ្ណានា

១៥៣. ទុតិយសិក្ខាបទេ - បរិយាយេនាតិ វាវេន, បដិចាជិយាតិ អត្ថោ។
អធិចេតសោតិ អធិចិត្តវតោ, សព្ពចិត្តានំ អធិកេន អវហត្ថជលចិត្តេន
សមន្នាគតស្សាតិ អត្ថោ។ អប្បមជ្ឈតោតិ នប្បមជ្ឈតោ, អប្បមាទេន
កុសលានំ ធម្មានំ សាតច្ចកិរិយាយ សមន្នាគតស្សាតិ វុត្ថំ ហោតិ។ មុនិនោតិ

“យោ មុនាតិ ឧកោ លោកេ, មុនិ តេន បវុច្ចតី” តិ (ធម្ម. ប. ២៦៩) ឯវំ
 ឧភយលោកមុននេន វា, មោនំ វុច្ចតិ ញ្ញាណំ, តេន ញ្ញាណោន សមន្នាគតត្តា វា
 ខ័ណ្ឌាសវោ មុនិ នាម វុច្ចតិ, តស្ស មុនិនោ។ មោនបថេសុ សិក្ខតោតិ
 អរហត្តញ្ញាណាសម្ពាស្តាតស្ស មោនស្ស បថេសុ សត្តតិសពោធិបក្ខិយធម្មេសុ
 តិសុ វា សិក្ខាសុ សិក្ខតោ។ ឥនព្វា បុព្វភាគបដិបទំ គហេត្វា វុត្តំ, តស្មា ឯវំ
 បុព្វភាគេ សិក្ខតោ ឥមាយ សិក្ខាយ មុនិការំ បត្តស្ស មុនិនាតិ ឯវមេត្ត
 អត្ថោ ទដ្ឋព្វោ។ សោកា ន កវន្តិ តាធិនោតិ តាធិសស្ស ខ័ណ្ឌាសវមុនិនោ
 អព្ពន្ធលេ ឥដ្ឋិវិយោគាធិវត្ថុកា សោកា ន សន្តិ។ អថ វា តាធិនោតិ
 តាធិលក្ខណាសមន្នាគតស្ស ឯវរូបស្ស មុនិនោ សោកា ន កវន្តិ តិ អយមេត្ត
 អត្ថោ។ ឧបសន្តស្សាតិ វាគាធិនំ ឧបសមេន ឧបសន្តស្ស។ សធា សតិមតោតិ
 សតិវេបុល្លប្បត្តត្តា និច្ចកាលំ សតិយា អវិវហិតស្ស។ អាគាសេ អន្តលិក្ខេតិ
 អន្តលិក្ខេសម្ពាតេ អាគាសេ, ន កសិណុក្ខាជិមេ, ន បន រូបបរិច្ឆេទេ។
 ចង្គមតិបិ តិដ្ឋតិបីតិ តាសំ ភិក្ខុនីនំ កថំ សុត្វា “ឥមា ភិក្ខុនិយោ មំ ឯត្ថកមេវ
 អយំ ជាធាតី” តិ អវមញ្ញន្តិ, ហន្ត ធានិ ឯតាសំ អត្ថនោ អានុការំ ទស្សេមី” តិ
 ធម្មពហុមាណំ ឧប្បាទេត្វា អភិញ្ញាចាទកំ ចតុត្ថជ្ឈានំ សមាបដ្ឋិត្វា វុដ្ឋាយ
 ឯវរូបំ ឥទ្ធិចាជិហារិយំ ទស្សេសិ - “អាគាសេ អន្តលិក្ខេ ចង្គមតិបិ... បេ....
 អន្តរធាយតិបី” តិ។ តត្ថ អន្តរធាយតិបីតិ អន្តរធាយតិបិ អទស្សនម្បិ
 គច្ឆតីតិ អត្ថោ។ តព្វោវ ឧទានំ ភណាតិ អញ្ញញ្ញា ពហុ ពុទ្ធវចនន្តិ បេរោ កិរ
 អត្ថនោ ភាតុថេរស្ស សន្តិកេ -

“បទុមំ យថា កោកនុទំ សុគន្ធិ,
 ចាតោ សិយា ដុល្លមវីតគន្ធិ;
 អដ្ឋីរសំ បស្ស វិរោចមាណំ,
 តបន្តមាធិច្ឆមីវន្តលិក្ខេ” តិ។ (សំ. និ. ១.១២៣);

ឥមំ គាថំ ឧទ្ទិសាបេត្វា ចត្តារោ មាសេ សង្ឃាយិ។ ន ច បគុណំ កត្តមសក្ខិ។
 តតោ នំ ថេរោ “អភព្ពោ ត្វំ ឥមស្មី សាសនេ” តិ វិហារា និក្ខឡាបេសិ, សោ
 រោធមានោ ធូរកោដ្ឋកេ អដ្ឋាសិ។ អថ ភគវា ពុទ្ធចក្ខុនា វេនេយ្យសត្ត
 ឌីលោកេន្តោ តំ ធិស្វាវិហារចារិកំ ចរមាណោវិយ តស្ស សន្តិកំ គន្ធា
 “ចូឡបន្តក, កស្មា រោធសី” តិ អាហា។ សោ តមត្ថំ អាហារេសិ។ អថស្ស ភគវា
 សុទ្ធិំ បិលោតិកខណ្ឌំ ធាត្វា “ឥទំ រដោហារណំ រដោហារណា’ន្តិ បរិមជ្ឈាហិ” តិ
 អាហា។ សោ “សាធ្វ” តិ សម្បជិច្ឆិត្វា អត្តនោ និវាសជ្ជានេ និសីទិត្វា តស្ស
 ឯកមន្តំ បរិមជ្ជិ, បរិមជ្ជិតជ្ជានំ កាឡ កមហោសិ។ សោ “ឯវំ បរិសុទ្ធម្មិ នាម
 វត្ថំ ឥមំ អត្តភារំ និស្សាយ កាឡ កំ ជាត” ន្តិ សំវេកំ បដិលភិត្វាវិបស្សនំ
 អារភិ។ អថស្ស ភគវា អារទ្ធវិវិយភារំ ព្រាត្វា “អធិបេតសោ” តិ ឥមំ ឌីភាសគាថំ
 អភាសិ។ ថេរោ គាថាបរិយោសានេ អរហត្តំ ចាបុណិ។ តស្មា ថេរោ បកតិយាវ
 ឥមំ គាថំ មមាយតិ, សោ តំ ឥមិស្ស គាថាយ មមាយនភារំ ជាតាបេតុំ តំយេវ
 ភណាតិ។ អញ្ញញ្ច អន្តរន្តរា អាហរិត្វា ពហុំ ពុទ្ធវចនំ។ តេន វុត្ថំ - “តព្ភោវ ឧទានំ
 ភណាតិ, អញ្ញញ្ច ពហុំ ពុទ្ធវចន” ន្តិ។

១៥៦. ឯកតោ ឧបសម្បជ្ជាយាតិ ភិក្ខុនិសង្ឃេ ឧបសម្បជ្ជាយ, ភិក្ខុសង្ឃេ
 បន ឧបសម្បជ្ជំ ឌីវទន្តស្ស ចាចិត្តិយំ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។ ឥទម្បិ ច
 បទសោធម្មសមុជ្ជានមេវ។

អត្ថផ្ដតសិក្ខាបទំ ទុតិយំ។

៣. ភិក្ខុនុបស្សយសិក្ខាបទវណ្ណានា

១៦២. តតិយសិក្ខាបទេ - អញ្ញាត្រ សមយា ឌីវទតិ អាបត្តិ
 ចាចិត្តិយស្សាតិអាធិសុ អដ្ឋហិ គរុធម្មេហិ ឌីវទន្តស្សេវ ចាចិត្តិយំ, អញ្ញេន

ធម្មន ទុក្ខជន្នំ វេទិតព្ពំ។ ឯកតោឧបសម្បជ្ជាយាតិ ភិក្ខុនិសង្ឃ្គ
ឧបសម្បជ្ជាយ, ភិក្ខុនិសង្ឃ្គ ឧបសម្បជ្ជាយ បន ឡីនតោ ចាចិត្តិយមេវ។ ឥតោ
បរម្មិ យត្ថ យត្ថ “ឯកតោឧបសម្បជ្ជា” តិ វុច្ចតិ, សព្ពត្ថ អយមេវ អត្ថោ
ទដ្ឋព្ពោ។ សេសំ ទុត្តានមេវ។

កថិនសមុជ្ជានំ - កាយវាចតោ, កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ, កិរិយំ,
នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វចិត្តកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្និ។

ភិក្ខុនុបស្សយសិក្ខាបទំ តតិយំ។

ឥទំ បនេត្ថ មហាបច្ឆរិយំ វុត្ថំ បកិណ្ណកំ - អសម្មតោ ច ភិក្ខុ អត្ថផ្កតេ
សូរិយេ ភិក្ខុនុបស្សយំ ឧបសម្ពមិត្វា អជ្ជហិ គរុធម្មហិ ឡីនតិ, ឥណ្ឌិ
ចាចិត្តិយានិ។ អញ្ញោន ធម្មន ឡីនតោ ទ្វេ ទុក្ខជានិ, ឯកំ ចាចិត្តិយំ។ កថំ?
អសម្មតមូលកំ ទុក្ខជំ, ឧបស្សយំ គន្ធា អញ្ញោន ធម្មន ឡីនតមូលកំ ទុក្ខជំ,
អត្ថផ្កតេ សូរិយេ ឡីនតមូលកំ ចាចិត្តិយន្តិ។ សម្មតស្ស អត្ថផ្កតេ សូរិយេ តត្ថ
គន្ធា អជ្ជហិ គរុធម្មហិ ឡីនតន្តស្ស ឯកា អនាបត្តិ, ទ្វេ ចាចិត្តិយានិ។ កថំ?
សម្មតត្តា អនាបត្តិ, អត្ថផ្កតេ សូរិយេ ឡីនតមូលកំ ឯកំ, គន្ធា គរុធម្មហិ
ឡីនតមូលកំ ឯកន្តិ ទ្វេ ចាចិត្តិយានិ។ តស្សេវ អញ្ញោន ធម្មន ឡីនតោ ឯកា
អនាបត្តិ, ឯកំ ទុក្ខជំ, ឯកំ ចាចិត្តិយំ។ កថំ? សម្មតត្តា អនាបត្តិ, គន្ធា អញ្ញោន
ធម្មន ឡីនតមូលកំ ទុក្ខជំ, អត្ថផ្កតេ សូរិយេ ឡីនតមូលកំ ចាចិត្តិយន្តិ។ ទិវា
បន គន្ធា ឡីនតោ សម្មតស្ស ច អសម្មតស្ស ច វត្ថី ឡីនតមូលកំ ឯកំ
ចាចិត្តិយំ អបនេត្វា អវសេសា អាបត្តានាបត្តិយោ វេទិតព្ពាតិ។

បកិណ្ណកកថា និដ្ឋិតា។

៤. អាមិសសិក្ខាបទវណ្ណនា

១៦៤. បតុត្ថសិក្ខាបទេ - នពហុកតាតិ ន កតពហុមាណ, ន ធម្ម
ពហុមាណំ កត្វា ឡីវទន្តីតិ អធិប្បាយោ។ “ភិក្ខុនោវាទកំ អវល្លោ
កត្ថកាមោ” តិ អាទីនំ ឧដ្ឋាបនកេ វុត្ថនយេនេវត្ថោ វេទិតញោ។

ឧបសម្បជ្ជំ សង្ឃេន អសម្មតន្តិ ឯត្ថ អសម្មតោ នាម សម្មតេន វា សង្ឃេន
វា ភារំ កត្វា ឋបិតោ វេទិតញោ។ អនុបសម្បជ្ជំ សម្មតំ វា អសម្មតំ វា តិ ឯត្ថ
បន ភិក្ខុកាលេ សម្មតី លភិក្ខុ សាមណោភូមិយំ ឋិតោ សម្មតោ, សម្មតេន វា
សង្ឃេន វា ឋបិតោ ពហុស្សតោ សាមណោវេ អសម្មតាតិ វេទិតញោ។ សេសំ
វុត្ថនយត្ថា ឧត្តានមេវ។

តិសមុជ្ជានំ - កាយចិត្តតោ វាចាចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ,
កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ,
ទុក្ខវេទនន្តិ។

អាមិសសិក្ខាបទំ បតុត្ថំ។

៥. ជីវរទានសិក្ខាបទវណ្ណានា

១៦៥. បព្វាមសិក្ខាបទេ - វិសិខាយាតិ រចិកាយ។ បិណ្ឌរាយ ចរតីតិ
និពទ្ធារវសេន អភិណ្ឌំ ចរតិ។ សន្និជ្ជាតិ សន្និជ្ជមិត្តា អហោសុំ។ សេសមេត្ត
បទតោ ឧត្តានត្ថំ, វិនិច្ឆយតោ ជីវរបដិក្កហណាសិក្ខាបទេ វុត្ថនយេនេវ វេទិតព្ធំ
សន្និ សមុជ្ជានាធិហិ។ តត្រ ហិ ភិក្ខុ បដិក្កហាកោ, ឥធម៌ ភិក្ខុនី, អយំ វិសេសោ។
សេសំ តាធិសមេវាតិ។

ជីវរទានសិក្ខាបទំ បព្វាមំ។

៦. ជីវសិព្ពនសិក្ខាបទវណ្ណានា

១៧៥. ឆដ្ឋសិក្ខាបទេ - ឧទាយីតិ លាឡុទាយី។ បដ្ឋោតិ បដិពាលោ,
និបុណោ ចេវ សមត្ថោ ចាតិ វុត្ថំ ហោតិ។ អញ្ញាតរាគីក្ខន្តិតិ តស្សេវ
បុរាណុទុតិយិកា។ បដិកានចិត្តន្តិ អត្ថនោ បដិកានេន កតចិត្តំ, សោ កិវ ចីវរំ
រជិត្វា តស្ស មជ្ឈេ នាណវណ្ណោហិ វិប្បកតមេថុនំ ឥតិបុរិសរូបមកាសិ។ តេន
វុត្ថំ - “មជ្ឈេ បដិកានចិត្តំ វុដ្ឋាបេត្វា”តិ។ យថាសំហជន្តិ យថាសំហវិតមេវ។

១៧៦. ចីវរន្តិយំ និវាសិតុំ វា ចារុចិតុំ វា សក្កា ហោតិ, វេស្តិ
មហាបច្ឆរិយាធិសុ វុត្ថំ។ សយំ សិព្ពតីតិ ឯត្ថ សិព្ពិស្សមីតិ វិចារេន្តស្សបិ
និទ្ទន្តស្សបិ ទុក្កជំ, សិព្ពន្តស្ស បន ចាចិត្តិយំ។ អារាបថេ អារាបថេតិ សូចី
បវេសេត្វា បវេសេត្វា និហារណោ។ សថេ បន សកលសូចី អនិហារេន្តោ
ធិយសុត្ថប្បវេសនត្ថំ សតក្ខត្ថម្បិ វិជ្ជិត្វា និហារតិ, ឯកមេវ ចាចិត្តិយំ។ សកី
អាណាត្ថោតិ សកី “ចីវរំ សិព្ពា”តិ វុត្ថោ។ ពហុកម្បិ សិព្ពតីតិ សថេបិ សព្វំ
សូចិកម្មំ បរិយោសាបេត្វា ចីវរំ និដ្ឋាបេតិ, ឯកមេវ ចាចិត្តិយំ។ អថ បន “ឥមស្មី
ចីវរេ កត្តព្ពកម្មំ តវ ភារោ”តិ វុត្ថោ ករោតិ, អាណាត្ថស្ស អារាបថេ អារាបថេ
ឯកមេកំ ចាចិត្តិយំ, អាណាបកស្ស ឯកវាចាយ សម្ពហុលានិបិ។ បុនប្បុនំ
អាណាត្ថិយំ បន វត្ថព្ពមេវ នត្ថិ។

យេបិ សថេ អាចរិយុបជ្ឈាយេសុ អត្ថនោ ញាតិកានំ ចីវរំ សិព្ពន្តេសុ តេសំ
និស្សិតកា “អាចរិយុបជ្ឈាយវុត្ថំ វា កថិនវុត្ថំ វា ករោមា”តិ សិព្ពន្តិ, តេសម្បិ
អារាបថេគណានាយ អាបត្តិយោ។ អាចរិយុបជ្ឈាយា អត្ថនោ ញាតិកានំ ចីវរំ
អន្តេវាសិកេហិ សិព្ពាបេន្តិ, អាចរិយុបជ្ឈាយានំ ទុក្កជំ, អន្តេវាសិកានំ
ចាចិត្តិយំ។ អន្តេវាសិកា អត្ថនោ ញាតិកានំ អាចរិយុបជ្ឈាយេហិ សិព្ពាបេន្តិ,
តត្រាបិ ឯសេវ នយោ។ អន្តេវាសិកានម្បិ អាចរិយុបជ្ឈាយានម្បិ ញាតិកាយ
ចីវរំ ហោតិ, អាចរិយុបជ្ឈាយា បន អន្តេវាសិកេ វេញោត្វា សិព្ពាបេន្តិ, ឧទិន្នម្បិ

ឧក្ខត្តជំ។ កស្មា? អន្តេវាសិកានំ អញ្ញាតិកសញ្ញាយ សិព្ពិតត្ថា, ឥតវេសំ
អកប្បិយេ និយោជិតត្ថា។ តស្មា “ឥទំ តេ មាតុ ជីវំ, ឥទំ ភគិនិយា” តិ
អាចិត្តិក្ខា សិព្ពាបេតព្ពំ។

១៧៩. អញ្ញំ បរិក្ការន្តិ យំ កិញ្ចំ ឧបាហនត្ថវិកាជី។ សេសំ ឧត្តានមេវ។
ធនមុជ្ជានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្ថិវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វជីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ជីវសិព្ពនសិក្ខាបទំ ធន្នំ។

៧. សិវិធានសិក្ខាបទវណ្ណានា

១៨០. សត្តមសិក្ខាបទេ - បច្ឆា គច្ឆន្តិនំ ចោរា អច្ឆិទ្ធិស្វតិ បច្ឆា គច្ឆន្តិនំ
បត្តជីវំ ចោរា ហរីសុ។ ទូសេសុន្តិ តា ភិក្ខុនិយោ ចោរា ទូសយីសុ, សីលវិធាសំ
ចាបយីស្វតិ អត្ថោ។

១៨២-ក. សិវិធាយាតិ សិវិទហិត្វា, គមនកាលេ សង្កេតំ កត្វាតិ អត្ថោ។
កុក្កជសម្មាទេតិ ឯត្ថ យស្មា តាមា និក្ខមិត្វា កុក្កដោ បទសាវ អញ្ញំ តាមំ
គច្ឆតិ, អយំ កុក្កជសម្មាទេតិ វុច្ឆតិ។ តត្រាយំ វេទនត្ថោ - សម្មទន្តិ ឯត្ថាតិ
សម្មាទោ។ កេ សម្មទន្តិ? កុក្កដា។ កុក្កដានំ សម្មាទោ កុក្កជសម្មាទោ។ អថ
វា សម្មាទេតិ គមនំ, កុក្កដានំ សម្មាទោ ឯត្ថ អត្ថិតិបិ កុក្កជសម្មាទោ។
កុក្កជសម្មាទេ ឥតិបិ ចាហោ, តត្ថ យស្ស តាមស្ស គេហច្ឆននបិដ្ឋិតោ
កុក្កដោ ឧប្បតិក្ខា អញ្ញស្ស គេហច្ឆននបិដ្ឋិយំ បតតិ, អយំ កុក្កជសម្មាទេតិ
វុច្ឆតិ។ វេទនត្ថោ បនេត្ត វុត្តនយេនេវ វេទិតញ្ចោ។ ទិដា វុត្តប្បកាហេបិ ចេស
តាមោ អច្ឆាសន្នោ ហោតិ, ឧបចារោ នលព្ពតិ។ យស្មី បន តាមេ បច្ឆសេ
វស្សន្តស្ស កុក្កជស្ស សន្នោ អនន្តេវ តាមេ សុយ្យតិ, តាទិសេហិ តាមេហិ

សម្បុរណ្ណរដ្ឋ គាមន្តរេ គាមន្តរេ ចាចិត្តិយន្តិ អដ្ឋកថាយំ វុត្ថំ។ កិញ្ចាបិ វុត្ថំ,
“គាមន្តរេ គាមន្តរេ អាបត្តិ ចាចិត្តិយស្ស” តិ វចនតោ បន សចេបិ
រតនមត្តន្តរោ គាមោ ហោតិ, យោ តស្ស មនុស្សេហិ ឋេបិតឧបចារោ, តំ
ឌីក្កមន្តស្ស អាបត្តិយេវ។

តត្រាយំ អាបត្តិវិនិច្ឆយោ - សំវិធានកាលេ ហិ សចេ ឧកោបិ
ភិក្ខុនុបស្សយេ វា អន្តរាមេ វា អាសនសាលាយ វា តិក្ខិយសេយ្យាយ វា ឋត្វា
សំវិទហន្តិ, អនាបត្តិ កប្បិយភូមិ កិរាយំ។ តស្មា ឯត្ថ សំវិទហនបច្ចយា
ទុក្កជាបត្តិ ន វទន្តិ, គច្ឆន្តស្ស យថាវត្ថុកមេវ។ សចេ បន អន្តោគាមេ
ភិក្ខុនុបស្សយន្ទារេ រជិកាយ អញ្ញោសុ វា ចតុក្កសិដ្ឋជកហត្ថិសាលាទិសុ
សំវិទហន្តិ, ភិក្ខុនោ អាបត្តិ ទុក្កជស្ស។ ឯវំ សំវិទហិត្វា គាមតោ និក្ខមន្តិ,
និក្ខមនេ អនាបត្តិ, អនន្តរគាមស្ស ឧបចារោក្កមនេ បន ភិក្ខុនោ ចាចិត្តិយំ។
តត្រាបិ “បឋមចារទេ ទុក្កជំ, ទុតិយចារទេ ចាចិត្តិយ” ត្ថិ មហាបច្ឆិយំ វុត្ថំ។
គាមតោ និក្ខមិត្វា បន យាវ អនន្តរគាមស្ស ឧបចារំ ន ឌីក្កមន្តិ, ឯត្ថន្តរេ
សំវិទហិតេបិ ភិក្ខុនោ ទុក្កជំ, អនន្តរគាមស្ស ឧបចារោក្កមនេ បុរិមនយេនេវ
អាបត្តិ។ សចេ ទ្វំ គន្តុកាមា ហោន្តិ, គាមូបចារគណនាយ ឌីក្កមនេ ឌីក្កមនេ
អាបត្តិ, តស្ស តស្ស បន គាមស្ស អតិក្កមនេ អនាបត្តិ។ សចេ បន ភិក្ខុនិ
“អសុកំ នាម គាមំ គមិស្សមី” តិ ឧបស្សយតោ និក្ខមតិ, ភិក្ខុបិ តមេវ គាមំ
សន្ធាយ “អសុកំ នាម គាមំ គមិស្សមី” តិ វិហារតោ និក្ខមតិ។ អថ ទ្វេបិ
គាមន្ទារេ សមាគន្ធា “តុម្ពេ កុហិ គច្ឆថ, អសុកំ នាម គាមំ តុម្ពេ កុហិន្តិ,
មយម្បិ តត្ថេវ” តិ វត្វា “ឯហិ ទានិ, គច្ឆាមា” តិ សំវិធាយ គច្ឆន្តិ, អនាបត្តិ។
កស្មា? បុព្ពមេវ គមិស្សមាតិ និក្ខន្តត្ថាតិ មហាបច្ឆិយំ វុត្ថំ។ តំ នេវ ចាឡិយា
ន សេសអដ្ឋកថាយ សមេតិ។

អន្ទុយោជនេ អន្ទុយោជនេតិ ឯកមេកំ អន្ទុយោជនំ អតិក្កមន្តស្ស ឥទានិ
អតិក្កមិស្សតីតិ បឋមចារទេ ទុក្កជំ, ទុតិយចារទេ ចាចិត្តិយំ។ ឥមស្មិត្តិ នយេ
អតិក្កមនេ អាបត្តិ, ឌីក្កមនេ អនាបត្តិ។

១៨៤. ភិក្ខុសិរិទហតីតិ នគរទ្វារេ វា វចិកាយ វា ភិក្ខុនី ទិស្វា “អសុកំ
គាមំ នាម គតបុព្ពត្តា”តិ វេទតិ, “នាម្ហិ អយ្យ គតបុព្ពត្តា”តិ “ឯហិ គច្ឆាមា”តិ វា
“ស្វេ អហំ គមិស្សាមិ, តូម្បិ អាគច្ឆេយ្យាសី”តិ វា វេទតិ។ ភិក្ខុនីសិរិទហតីតិ
គាមន្តរេ ចេតិយវន្តនត្ថំ គាមតោ និក្ខមន្តំ ភិក្ខុនី ទិស្វា “អយ្យ កុហិ គច្ឆថា”តិ
វេទតិ។ “អសុកំ នាម គាមំ ចេតិយវន្តនត្ថំ”ន្តិ។ “អហម្បិ អយ្យ អាគច្ឆាមី”តិ ឯវំ
ភិក្ខុនីយេវ សិរិទហតិ, ន ភិក្ខុ។

១៨៥. វិសង្កេតនាតិ ឯត្ថ “បុរេភត្ថំ គច្ឆិស្សាមា”តិ វត្វា បច្ឆាភត្ថំ គច្ឆន្តិ,
“អន្ធព វា គមិស្សាមា”តិ វត្វា ស្វេ គច្ឆន្តិ។ ឯវំ កាលវិសង្កេតយេវ អនាបត្តិ,
ទ្វារវិសង្កេតេ បន មគ្គវិសង្កេតេ វា សតិបិ អាបត្តិយេវ។ អាបទាស្វតិ វដ្ឋភេទេ
ចក្កសមារុទ្ធា ជនបទា បរិយាយន្តិ ឯវុចាសុ អាបទាសុ អនាបត្តិ។ សេសំ
ឧត្តានមេវាតិ។

ចតុសមុជ្ជានំ - កាយតោ កាយវាចតោ កាយចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ
ច សមុជ្ជាតិ, កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វចីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

សិរិទានសិក្ខាបទំ សត្តមំ។

៨. នាវាភិក្ខុបាទសិក្ខាបទវណ្ណានា

១៨៨. អដ្ឋមសិក្ខាបទេ - សិរិទាយាតិ លោកស្សាទមិត្តសន្តវសេន
កើឡាបុរេក្លាវាសិរិទហិត្វា។ ឧទ្ទុកាមិនិទ្ធិ ឧទ្ទុ នទិយា បដិសោតំ គច្ឆន្តិ។ យស្មា
បន យោ ឧទ្ទុ ជវនតោ ឧទ្ទុវនិកាយ នាវាយ កើឡាតិ, សោ “ឧទ្ទុកាមិនី
អភិរុហិតិ” តិ វុច្ឆតិ។ តេនស្ស បទភាជនេ អត្ថមេវ ទស្សេតុំ “ឧទ្ទុវនិកាយា” តិ
វុត្តំ។ អដោកាមិនិទ្ធិ អដោ អនុសោតំ គច្ឆន្តិ។ យស្មា បន យោ អដោ ជវនតោ
ឧទ្ទុវនិកាយ នាវាយ កើឡាតិ, សោ “អដោកាមិនី អភិរុហិតិ” តិ វុច្ឆតិ។
តេនស្ស បទភាជនេ អត្ថមេវ ទស្សេតុំ “ឧទ្ទុវនិកាយា” តិ វុត្តំ។ តត្ថ យំ
តិត្តសម្មជិចាទនត្ថំ ឧទ្ទុ វា អដោ វា ហរន្តិ, ឯត្ថ អនាបត្តិ។ តិរិយំ តរណាយាតិ
ឧបយោគតេ និស្សក្កវចនំ។

១៨៩. កាមន្តរេ កាមន្តរេតិ ឯត្ថ យស្ស នទិយា ឯកំ តីរំ
កុក្កជសម្មាទគាមេហិ និរន្តរំ, ឯកំ អកាមកំ អរញ្ញំ, តស្ស
សកាមកតិរេបស្សេន គមនកាលេ កាមន្តរគណនាយ ចាចិត្តិយានិ,
អកាមកតិរេបស្សេន គមនកាលេ អទ្ធកាយោជនគណនាយ។ យា បន
យោជនវិត្តតា ហោតិ, តស្ស មជ្ឈេន គមនេហិ អទ្ធកាយោជនគណនាយ
ចាចិត្តិយានិ វេទិតញ្ញានិ។ អនាបត្តិ តិរិយំ តរណាយាតិ ឯត្ថ ន កេវលំ នទិយា,
យោហិ មហាតិត្តបដ្ឋនតោ តាមលិត្តិ វា សុវណ្ណភូមិ វា គច្ឆតិ, តស្ស បិ
អនាបត្តិ។ សព្វអដ្ឋកថាសុ ហិ នទិយំយេវ អាបត្តិវិចារិតា, ន សមុទ្ធេ។

១៩០. វិសង្កេតនាតិ ឥធាបិ កាលវិសង្កេតនេវ អនាបត្តិ, តិត្តវិសង្កេតន
បន នាវាវិសង្កេតន វា គច្ឆន្តស្ស អាបត្តិយេវ។ សេសំ
បឋមសិក្ខាបទសទិសមេវ សទ្ធិ សមុដ្ឋានាធិហិតិ។

នាវាភិរុហនសិក្ខាបទំ អដ្ឋមំ។

៩. បរិចារិកសិក្ខាបទវណ្ណនា

១៩២. នវមសិក្ខាបទេ - មហាធាតេ តិដ្ឋមាទេតិ ភុម្មតេ ឧបយោគវចនំ,
មហាធាតេសុ តិដ្ឋមាទេសូតិ អត្ថោ។ អថ វា មហាធាតេ តិដ្ឋមាទេ “អទិស្វា” តិ
អយមេត្ថ ចាបសេសោ ទដ្ឋញ្ចោ។ ឥតថា ហិ អត្ថោ ន យុជ្ជតិ។ អន្តរាកថា តិ
អវសានំ អប្បត្វា អារម្ភស្ស ច អវសានស្ស ច វេមជ្ឈជ្ជានំ បត្តកថា។
វិប្បកតា តិ កយិរមាណ ហោតិ។ សង្ខំ មហាធាតា ខោ តយា គហបតី តិ
អទ្ធិកេន ឌីលោកយមាណ ថេវ បរិសន្តេ ទិស្វា តេហិ សុតការំ ញត្វា
ឯវមាហ។

១៩២. ភិក្ខុនិបរិចារិកន្តិ ភិក្ខុនិយា បរិចារិកំ, គុណប្បកាសនេន
និច្ឆាទិកំ; លទ្ធកំ កតន្តិ អត្ថោ។ បទភាជនេ បទស្ស ភិក្ខុនិញ្ច តស្ស
បរិចារិកាការញ្ច ទស្សេតុំ “ភិក្ខុនី នាម ឧកតោសង្ឃេ ឧបសម្មន្នា, បរិចារិកេ តិ
នាម បុព្វេ អនាតុកាមាន” តិ អាទិ វុត្ថំ។ បុព្វេ គិហិសមារម្មា តិ ឯត្ថ បុព្វេ តិ
បឋមំ។ សមារម្មា តិ សមារម្មំ វុត្ថតិ, បដិយាទិកស្សេតុំ អធិវចនំ។ គិហិនំ
សមារម្មា គិហិសមារម្មោ។ ភិក្ខុនិយា បរិចារិកតោ បឋមមេវ យំ គិហិនំ
បដិយាទិកំ ភត្ថំ, តតោ អញ្ញាត្រ តំ បិណ្ឌាចាតំ ឋេវេត្វា អញ្ញំ ភុញ្ញន្តស្ស អាបត្តិ,
តំ បទ ភុញ្ញន្តស្ស អនាបត្តិ តិ វុត្ថំ ហោតិ។ បទភាជនេ បទ យស្មា
ញាតកបវារិ តេហិ ភិក្ខុស្សត្ថាយ អសមារម្មោ បិ បិណ្ឌាចាតោ អត្ថតោ
សមារម្មោ ហោតិ, យថាសុខំ អាហារាបេតព្ពតោ, តស្មា ព្យញ្ញនំ អនាទិយិត្វា
អត្ថមេវ ទស្សេតុំ “គិហិសមារម្មោ នាម ញាតកា វា ហោន្តិ បវារិតា វា” តិ វុត្ថំ។

១៩២. បកតិបដិយត្តន្តិ បកតិយា តស្សេវ ភិក្ខុនោ អត្ថាយ បដិយាទិកំ
ហោតិ “ថេវស្ស ទស្សមា” តិ។ មហាបច្ឆរិយំ បទ “តស្ស អញ្ញស្ស” តិ អវត្វា
“ភិក្ខុនំ ទស្សមា តិ បដិយត្តំ ហោតិ” តិ អវិសេសេន វុត្ថំ។

១៩៧. បញ្ចកោដនានិ វេបេត្វា សព្ពត្ត អនាបត្តិ យាគុខដ្ឋកដលាដលេ
សព្ពត្ត ភិក្ខុនិបរិចាចិតេបិ អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។
បឋមចារាជិកសមុជ្ឈានំ - កាយចិត្តតោ សមុជ្ឈាតិ, កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ,
សចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

បរិចាចិតសិក្ខាបទំ នវមំ។

១០. វហោនិសដ្ឋសិក្ខាបទវណ្ណានា

១៩៨. ធនមសិក្ខាបទេ - សញ្ញោ ចាឡិអត្ថោ ច វិនិច្ឆយោ ច
ទុតិយអនិយតេ វុត្តនយេនេវ វេទិតញ្ញោ។ ឥទញ្ញា សិក្ខាបទំ ទុតិយានិយតេន ច
ឧបរិ ឧបនន្ទស្ស ចតុត្ថសិក្ខាបទេន ច សទ្ធិ ឯកបរិច្ឆេទំ, អដ្ឋប្បត្តិវសេន បន
វិសុំ បញ្ញត្តន្តិ។

វហោនិសដ្ឋសិក្ខាបទំ ធនមំ។

សមត្ថោ វណ្ណានក្កមេន ភិក្ខុនិវត្តោ តតិយោ។

២. កោដនវត្តោ

១. អាវសថបិណ្ឌសិក្ខាបទវណ្ណានា

២០៣. កោដនវត្តស្ស បឋមសិក្ខាបទេ - អាវសថបិណ្ឌោតិ អាវសថេ
បិណ្ឌោ។ សមន្តា បរិក្ខិត្តំ អទ្ធិកគិលានគព្ពិនិបព្ពជិតានំ យថានុរូបំ
បញ្ញត្តមញ្ញាបីបំ អនេកគព្ពបមុខបរិច្ឆេទំ អាវសថំ កត្វា តត្ថ បុញ្ញកាមតាយ
បិណ្ឌោ បញ្ញត្តោ ហោតិ, យាគុភត្តភេសជ្ជាធិ សព្វំ តេសំ តេសំ ទានត្ថាយ
វេបិតំ ហោតិតិ អត្ថោ។ ហិយ្យេបីតិ ស្វេបិ។ អបសក្កន្តីតិ អបគច្ឆន្តិ។ មនុស្សា

ឧដ្ឋាយន្តីតិ តិត្តិយេ អបស្សន្តា “តិត្តិយា កុហំ គតា” “ឥមេ បស្សិត្វា
បក្កន្តា” តិ សុត្វា ឧដ្ឋាយន្តី។ កុក្កុទ្ធាយន្តោតិ កុក្កុច្ចំ ករោន្តោ, អកប្បិយសញ្ញំ
ឧប្បាទេន្តោតិ អត្តោ។

២០៦. សក្កោតិ តម្កា អាវសថា បក្កមិត្តន្តិ អទ្ធកយោជនំ វា យោជនំ វា គន្ធី
សក្កោតិ។ ន សក្កោតីតិ ឯត្ថកមេវ ន សក្កោតិ។ អនោទិស្សាតិ ឥមេសំយេវ វា
ឯត្ថកានំយេវ វាតិ ឯកំ ចាសណ្ណំ អនុទិសិត្វា សព្ពេសំ បញ្ញត្តោ ហោតិ។
យាវទត្តោតិ ភោជនម្បិ ឯត្ថកន្តិ អបរិច្ឆិទ្ធិត្វា យាវទត្តោ បញ្ញត្តោ ហោតិ។
សកី ភុញ្ញិតព្ពន្ធិ ឯកទិវសំ ភុញ្ញិតព្ពំ, ទុតិយទិវសតោ បដ្ឋាយ បដិគ្គហលោ
ទុក្ខដំ, អដ្ឋោហារេ អដ្ឋោហារេ ចាចិត្តិយំ។

អយំ បនេត្តវិនិច្ឆយោ - ឯកកុលេន វា នាណកុលេហិ វា ឯកតោ ហុត្វា
ឯកស្មី ថានេ វា នាណាថានេសុ វា “អដ្ឋ ឯកស្មី; ស្វេ ឯកស្មី” ត្ថិ វេ
អនិយមិតដ្ឋានេ វា បញ្ញត្តំ ឯកស្មី ថានេ ឯកទិវសំ ភុញ្ញិត្វា ទុតិយទិវសេ តស្មី
ថានេ អញ្ញស្មី វា ភុញ្ញិតំ ន វដ្ឋតិ។ នាណកុលេហិ បន នាណាថានេសុ បញ្ញត្តំ
ឯកស្មី ថានេ ឯកទិវសំ ភុញ្ញិត្វា ទុតិយទិវសេ អញ្ញត្ត ភុញ្ញិតំ វដ្ឋតិ។ បដិចាដី
បន ខេបេត្វា បុន អាទិតោ បដ្ឋាយ ភុញ្ញិតំ ន វដ្ឋតីតិ មហាបច្ឆវិយំ វុត្តំ។
ឯកបូគនាណបូគឯកតាមនាណតាមេសុបិ ឯសេវ នយោ។ យោបិ
ឯកកុលស្ស វា នាណកុលានំ វា ឯកតោ បញ្ញត្តោ តណ្ហាលាទីនំ អភាវេន
អន្តរន្តរា ធិដ្ឋតិ, សោបិ ន ភុញ្ញិតព្ពោ។ សចេ បន “ន សក្កោម ធាតុ” ត្ថិ
ឧបច្ឆិទ្ធិត្វា បុន កល្យាណចិត្តេ ឧប្បន្នេ ធាតុំ អារភន្តិ, ឯតំ បុន ឯកទិវសំ
ភុញ្ញិតំ វដ្ឋតីតិ មហាបច្ឆវិយំ វុត្តំ។

២០៨. អនាបត្តិ គិលានស្សាតិ គិលានស្ស អនុវសិត្វា ភុញ្ញន្តស្ស អនាបត្តិ។
គច្ឆន្តោ វាតិ យោ គច្ឆន្តោ អន្តរមគ្គេ ឯកទិវសំ គតដ្ឋានេ ច ឯកទិវសំ ភុញ្ញិតិ,

តស៊ូបិ អនាបត្តិ។ អាគច្ឆន្តេបិ ឯសេវ នយោ។ គន្ធា បច្ឆាគច្ឆន្តេបិ អន្តរាមគ្គ
ឯកទិវសំ អាគតជ្ជានេ ច ឯកទិវសំ ភុញ្ញតុំ លភតិ។ គច្ឆិស្សមីតិ ភុញ្ញត្វា
និក្ខន្តស្ស នទី វា បូរតិ ចោរាទិភយំ វា ហោតិ, សោ និវត្តិត្វា ខេមការំ ញត្វា
គច្ឆន្តោ បុន ឯកទិវសំ ភុញ្ញតុំ លភតិ តិ សព្ពមិទំ មហាបច្ឆិយាទិសុ វុត្តំ។
ឱទិស្ស បញ្ញត្តោ ហោតិ តិ ភិក្ខុនំយេវ អត្ថាយ ឱទិសិត្វា បញ្ញត្តោ ហោតិ។ ន
យាវទត្តាតិ យាវទត្តំ បញ្ញត្តោ ន ហោតិ, ថោកំ ថោកំ លព្ពតិ, តាទិសំ និច្ចម្បិ
ភុញ្ញតុំ វដ្តតិ។ បញ្ច ភោជនានិ វេហេត្វា សព្ពត្តាតិ យាគុខដ្ឋកដលាដលាទិភេនេ
សព្ពត្ត អនាបត្តិ។ យាគុអាទិនិ ហិ និច្ចម្បិ ភុញ្ញតុំ វដ្តតិ។ សេសំ ឱត្តានមេវ។
ឯឡកលោមសមុដ្ឋានំ - កាយតោ ច កាយចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ, កិរិយំ,
នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

អារសេបិណ្ឌាសិក្ខាបទំ បឋមំ។

២. គណកោជនសិក្ខាបទវណ្ណានា

២០៨. ឧតិយសិក្ខាបទេ - បរិហីនលាភសក្ការោតិ សោ កិរ អជាតសត្តនា
រាជានំ មារាបេត្វាបិ អភិមារេ យោដេត្វាបិ វុហិវុប្បាទំ កត្វាបិ គុឡ្យបដិច្ចន្នោ
អហោសិ។ យទា បន ទិវាយេវ ជនចាលកំ បយោដេសិ, តទា ចាកដោជាតោ។
“កថំទេវទត្តោ ហត្ថិ បយោដេសី” តិ បរិកថាយ ឧប្បន្នាយ “ន កេវលំ ហត្ថិ
បយោដេសិ, រាជានម្បិ មារាបេសិ, អភិមារេបិ បេសេសិ, សិលម្បិ បរិជ្ឈិ, ចាចោ
ទេវទត្តោ” តិ ចាកដោ អហោសិ។ “កេន សទ្ធិ ឥទំ កម្មមកាសី” តិ ច វុត្តេ
“វញ្ញា អជាតសត្តនា” តិ អាហំសុ។ តតោ នាគរា “កថញ្ញិ នាម រាជា ឯវុបំ
ចោរំ សាសនកណ្តាកំ គហេត្វាវិចរិស្សតិ” តិ ឧដ្ឋហំសុ។ រាជា នគរសង្ខារកំ
ញត្វា ទេវទត្តំ នីហិវ។ តតោ បដ្ឋាយ ចស្ស បញ្ចថាលិចាកសតានិ ឧបច្ឆិន្ទិ,
ឧបដ្ឋានម្បិស្ស ន អគមាសិ, អញ្ញេបិស្ស មនុស្សា ន កិញ្ចិ ទាតព្ពំ វា កាតព្ពំ វា

មញ្ញីសុ។ តេជ វុត្តំ - “បរិហ័នលាភសក្ការោ” តិ។ កុលេសុវិញ្ញាបេត្វា
វិញ្ញាបេត្វាភុញ្ញតិ តិ “មាមេ គណោភិជ្ជី” តិ បរិសំ ចោសេន្តោ “តុំ ឯកស្ស
ភិក្ខុនោភត្តំ ទេហិ, តុំ ទិដ្ឋ” តិ ឯវិញ្ញាបេត្វា សបរិសោ កុលេសុ ភុញ្ញតិ។

២០០. ជីវំ បរិត្តំ ឧប្បជ្ឈតិ តិ ភត្តំ អគណ្ណាដ្ឋានំ ជីវំ ន ទេន្តិ, តស្មា បរិត្តំ
ឧប្បជ្ឈតិ។

២០២. ជីវការកេភិក្ខុភត្តននិមន្តេន្តិ តិ គាមេ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា ជីវេន
ជីវំ និដ្ឋាបេន្តេ ទិស្វា “ឯវំ លហំ និដ្ឋាបេត្វា ជីវំ បរិភុញ្ញិស្សន្តិ” តិ
បុញ្ញកាមតាយ និមន្តេន្តិ។

២០៥. នាណវេរ្ពកេតិ នាណវិទេហិ អញ្ញរដ្ឋេហិ អាគតេ។
“នាណវិរដ្ឋកេ” តិ បិ ចាថោ, អយមេវត្ថោ។

២០៧-៨. គណភោជនេតិ គណស្ស ភោជនេ។ ឥធ ច គណោ នាម ចត្តារោ
ភិក្ខុ អាទិ កត្វា តតុត្ថវី ភិក្ខុ អធិប្បតា, តេនេវ សព្ពន្ធមំ បរិច្ឆេទំ ទស្សេន្តោ
អាហា “យត្ថ ចត្តារោ ភិក្ខុ... បេ... ឯតំ គណភោជនំ នាមា” តិ។ តំ បនេតំ
គណភោជនំ ទិហាការេហិ បសវតិ និមន្តនតោ វា វិញ្ញត្តិតោ វា។ កថំ
និមន្តនតោ បសវតិ? ចត្តារោ ភិក្ខុ ឧបសម្ព័ន្ធមិត្វា “តុម្ពេ, ភន្តេ, ឡិទនេន និមន្តេមិ,
ឡិទនំ មេ គណ្ណេ អាកម្ពេ ឡិលោកេ ច អធិវាសេ ច បដិមាទេថា” តិ ឯវំ យេន
កេនចិ វេវចនេន វា ភាសន្តេវេន វា បញ្ចន្តំ ភោជនានំ នាមំ គហេត្វា និមន្តេតិ។
ឯវំ ឯកតោ និមន្តិតា បរិច្ឆេទកាលវសេន អដ្ឋតនាយ វា ស្វាតនាយ វា ឯកតោ
គច្ឆន្តិ, ឯកតោ គណ្ណន្តិ, ឯកតោ ភុញ្ញន្តិ, គណភោជនំ ហោតិ, សព្ពេសំ
អាបត្តិ។ ឯកតោ និមន្តិតា ឯកតោ វា នានតោ វា គច្ឆន្តិ, ឯកតោ គណ្ណន្តិ,
នានតោ ភុញ្ញន្តិ, អាបត្តិយេវ។ បដិគ្គហណមេវ ហិ ឯតុ បមាណំ។ ឯកតោ

និមន្តិតា ឯកតោ វា នាធាតោ វា គប្បន្តិ, នាធាតោ គណ្ណាន្តិ, ឯកតោ វា នាធាតោ វា
ភុញ្ញន្តិ, អនាបត្តិ។ ចត្តារិ បរិវេណានិ វា វិហារេ វា គន្ធា នាធាតោ និមន្តិតា
ឯកជ្ជានេ បិតេសុយេវ វា ឯកោ បុត្តេន ឯកោ បិតរាតិ ឯវម្យំ នាធាតោ
និមន្តិតា ឯកតោ វា នាធាតោ វា គប្បន្ត, ឯកតោ វា នាធាតោ វា ភុញ្ញន្ត, សចេ
ឯកតោ គណ្ណាន្តិ, គណាកោជនំ ហោតិ, សព្វេសំ អាបត្តិ។ ឯវំ តាវ និមន្តនតោ
បសវតិ។

កថំវិញ្ញត្តិតោ? ចត្តារោ ភិក្ខុ ឯកតោ បិតា វា និសិន្នា វា ឧបាសកំ ទិស្វា
“អម្ពកំ ចតុន្ទម្យំ ភត្តំ ទេហី”តិ វា វិញ្ញាបេយ្យំ, ចាដេក្កំ វា បស្សិត្វា “មយ្ហំ
ទេហី, មយ្ហំ ទេហី”តិ ឯវំ ឯកតោ វា នាធាតោ វា វិញ្ញាបេត្វា ឯកតោ វា គប្បន្ត
នាធាតោ វា, ភត្តំ គហេត្វាបិ ឯកតោ វា ភុញ្ញន្ត នាធាតោ វា, សចេ ឯកតោ
គណ្ណាន្តិ, គណាកោជនំ ហោតិ, សព្វេសំ អាបត្តិ។ ឯវំវិញ្ញត្តិតោ បសវតិ។

ចាធាបិ ជលិតាតិ យថា មហាចម្មស្ស បរតោ មំសំ ទិស្សតិ; ឯវំ ជាលិតា,
វាលីកាយ វា សក្ខរាយ វា បហជមត្តេ ទុក្ខំ ឧប្បាទេន្តិ, ន សក្កា ហោតិ
អន្តោគាមេ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ។ ឡឺទិសេ គេលញ្ញេ គិលានសមយោតិ ភុញ្ញតត្ថំ, ន
លេសកប្បិយំ កាតត្ថំ។

ចីវរេ កយិរមាណេតិ យទា សាជកញ្ច សុត្តញ្ច លភិត្វា ចីវរំ ករោន្តិ តទា;
វិសុញ្ញំ ចីវរការសមយោ នាម នត្តិ។ តស្មា យោ តត្ថ ចីវរេ កត្តត្ថំ យំ កិញ្ចិ កម្មំ
ករោតិ, មហាបច្ឆរិយញ្ញំ “អន្តមសោ សូចិវេជនកោ”តិបិ វុត្ថំ, តេន
ចីវរការសមយោតិ ភុញ្ញតត្ថំ។ កុរុន្តិយំ បនវិត្តារេនេវ វុត្ថំ។ យោ ចីវរំ វិចារេតិ,
និទ្ទតិ, មោយសុត្ថំ ឋបេតិ, អាគន្ធកបដ្ឋំ ឋបេតិ, បច្ឆាគតំ សិព្ពតិ, អាគន្ធកបដ្ឋំ
ពន្ធទតិ, អនុវាតំ និទ្ទតិ យដ្ឋេតិ អាហេបេតិ, តត្ថ បច្ឆាគតំ សិព្ពតិ, សុត្ថំ ករោតិ
វលេតិ, បិប្ផលីកំ និសេតិ, បរិវត្តនំ ករោតិ, សព្វោបិ ចីវរំ ករោតិយេវាតិ

វុដ្ឋតិ។ យោ បន សមីបេ និសិដ្ឋោ ជាតកំ វា ធម្មបទំ វា កថេតិ, អយំ ន
ចីវរការកោ។ ឯតំ វេបេត្វា សេសានំ គណាកោជនេ អនាបត្តិតិ។

អនុយោជនន្តិ ឯត្ថកម្មិ អន្ទានំ គន្ធកាមេន។ យោ បន ទូរំ គន្ធកាមោ, តត្ថ
វត្ថព្ភមេវ នត្ថិ។ គប្បន្តោនាតិ អន្ទានំ គប្បន្តេន, អនុយោជនព្ពន្ធវេ ការុតេបិ ភុញ្ញតំ
វុដ្ឋតិ។ គតេន ភុញ្ញតព្ពន្ធិ គតេន ឯកទិវសំ ភុញ្ញតព្ពំ។ នាវាភិរុហានេបិ ឯសេវ
នយោ។ អយំ បន វិសេសោ - អភិរុទ្ធាន ឥន្ទ្រតជ្ជានំ គន្ធាបិ យាវ ន ឱរោហតិ
តាវ ភុញ្ញតព្ពន្ធិ មហាបច្ឆរិយំ វុត្ថំ។ ចតុត្ថេ អាគតេតិ អយំ អន្តិមបរិច្ឆេទោ,
ចតុត្ថេបិ អាគតេ យត្ថ ន យាបេន្តិ; សោ មហាសមយោ។ យត្ថ បន សតំ វា
សហស្សំ វា សន្និបតន្តិ, តត្ថ វត្ថព្ភមេវ នត្ថិ។ តស្មា តាទិសេ កាលេ
“មហាសមយោ”តិ អធិដ្ឋហិត្វា ភុញ្ញតព្ពំ។ យោ កោចិ បរិព្ពាជកសមាបន្នោតិ
សហធម្មិកេសុ វា តិត្តិយេសុ វា អញ្ញាតរោ, ឯតេសញ្ញិ យេន កេនចិ កតេ ភត្តេ
“សមណភត្តសមយោ”តិ ភុញ្ញតព្ពំ។

២២០. អនាបត្តិ សមយេតិ សត្តសុ សមយេសុ អញ្ញាតវស្មី អនាបត្តិ។ ទ្វេ
តយោ ឯកតោតិ យេបិ អកប្បិយនិមន្តនំ សាទិយិត្វា ទ្វេ វា តយោ វា ឯកតោ
គហេត្វា ភុញ្ញន្តិ, តេសម្បិ អនាបត្តិ។

តត្ថ អនិមន្តិតចតុត្ថំ, បិណ្ឌាចាតិកចតុត្ថំ, អនុបសម្បន្នចតុត្ថំ, បត្តចតុត្ថំ,
គិលានចតុត្ថន្តិ បញ្ចន្នំ ចតុក្កានំ វសេន វិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចោ។ កថំ? ឥន្ទេកក្ខោ
ចត្តារោភិត្វ “ភត្តំ គណ្ហាថា”តិ និមន្តេតិ។ តេសុ តយោ គតា, ឯកោ ន គតោ។
ឧចាសកោ “ឯកោ ភន្តេ ថេរោ កុហិ”ន្តិ បុដ្ឋតិ។ នាគតោ ឧចាសកាតិ។ សោ
អញ្ញំ តន្ត្រីណាប្បត្តំ កញ្ចំ “ឯហិ ភន្តេ”តិ បវេសេត្វា ចតុន្នម្បិ ភត្តំ ទេតិ, សព្ពេសំ
អនាបត្តិ។ កស្មា? គណាប្បរកស្ស អនិមន្តិតត្តា។ តយោ ឯវ ហិ តត្ថ និមន្តិតា

គណ្ឌីសុ, តេហ៊ា គណ្ឌា ន បូរតិ, គណ្ឌាបូរកោ ច អនិមន្តិតោ, តេន គណ្ឌា
ភិជ្ជតិ ៩ ទំ អនិមន្តិតចតុត្ថំ។

បិណ្ឌាចាតិកចតុត្ថ - និមន្តនកាលេ ឯកោ បិណ្ឌាចាតិកោ ហោតិ, សោ
នាធិវាសេតិ។ គមនវេលាយ បន “ឯហិ ភន្តេ” តិ វុត្ថេ អនិមន្តិតត្ថា
អនាគច្ឆន្តម្យ “ឯ ភិក្ខុំ លច្ឆថា” តិ គហោត្វា គច្ឆន្តិ, សោ តំ គណំ ភិជ្ជតិ។ តស្មា
សព្វេសំ អនាបត្តិ។

អនុបសម្បន្នចតុត្ថ - សាមណោវេន សទ្ធិ និមន្តិតា ហោត្តិ, សោបិ គណំ
ភិជ្ជតិ។

បត្តចតុត្ថ - ឯកោ សយំ អគន្ធា បត្តំ បេសេតិ; ឯវម្យិ គណោ ភិជ្ជតិ។
តស្មា សព្វេសំ អនាបត្តិ។

គិលានចតុត្ថ - គិលានេន សទ្ធិ និមន្តិតា ហោត្តិ, តត្ថ គិលានស្សេវ
អនាបត្តិ, ឥតវេសំ បន គណាបូរកោ ហោតិ។ ន ហិ គិលានេន គណោ ភិជ្ជតិ។
តស្មា តេសំ អាបត្តិយេវ។ មហាបច្ឆរិយំ បន អវិសេសេន វុត្ថំ។

សមយលទ្ធកោ សយមេវ មុច្ឆតិ, សេសានំ គណាបូរកត្តា អាបត្តិករោ
ហោតិ។ តស្មា ចីវរនានសមយលទ្ធកាធិនម្យិ វសេន ចតុក្កានិ វេទិតញ្ញានិ។
សចេ បន អនិមន្តិតោ គតេសុបិ ចតុសុ ជនេសុ ឯកោ បណ្ឌិតោ ភិក្ខុ “អហំ
តុម្ហាកំ គណំ ភិជ្ជិស្សមិ, និមន្តនំ សាទិយថា” តិ វត្វា យាគុខដ្ឋការវសានេ
ភត្តត្ថាយ បត្តំ គណ្ឌាត្ថានំ អនត្វា “ឥមេ តាវ ភិក្ខុ ភោជេត្វា វិស្សដ្ឋេថ, អហំ
បច្ឆា អនុមោទនំ កត្វា គមិស្សមី” តិ និសិដ្ឋោ។ តេសុ ភុត្វា គតេសុ “ទេថ ភន្តេ
បត្ត” ត្ថិ ឧចាសកេន បត្តំ គហោត្វា ភត្តេ ទិន្នេ ភុត្តិក្វា អនុមោទនំ កត្វា គច្ឆតិ,
សព្វេសំ អនាបត្តិ។ បញ្ចន្ធាត្ថិ ភោជនានំយេវ វសេន គណាភោជនេ វិសង្កេតំ

នត្តិ។ ឡើយនេះនិមន្តិតា កុម្មារសំ គណ្ណាឆ្មាបិ អាបត្តិ អាបជ្ជន្តិ។ តានិ ច តេហិ
ឯកតោ ន គហិតានិ។ យាគុអាធិសុ បនវិសង្កេតំ ហោតិ, តានិ តេហិ ឯកតោ
គហិតានីតិ។ ឯវំ ឯកោ បណ្ឌិតោ អញ្ញេសម្បិ អនាបត្តិ ករោតិ។

តស្មា សចេ កោចិ សង្ឃកត្តំ កត្តកាមេន និមន្តនត្ថាយ បេសិតោវិហារំ
អាគម្ម “ភន្តេ, សេ អម្ពាភំ យវេ ភិក្ខុំ គណ្ណាថា” តិ អវត្វា “ភត្តំ គណ្ណាថា” តិ វា
“សង្ឃកត្តំ គណ្ណាថា” តិ វា “សង្ឃេ ភត្តំ គណ្ណាត្វ” តិ វា វេទតិ, ភត្តុទ្ទេសកេន
បណ្ឌិតេន ភវិតព្ពំ, នេមន្តនិកា គណាភោជនតោ បិណ្ឌាចាតិកា ច
ធុតង្គភេទតោ មោចេតព្ពា។ កថំ? ឯវំ តាវ វត្ថព្ពំ - “សេ ន សក្កា ឧចាសកា” តិ។
“បុនទិវសេ, ភន្តេ” តិ។ “បុនទិវសេបិ ន សក្កា” តិ។ ឯវំ យាវ អន្ធមាសម្បិ ហវិត្វា
បុន វត្ថព្ពា - “ត្វំ កី អវចា” តិ? សចេ បុនបិ “សង្ឃកត្តំ គណ្ណាថា” តិ វេទតិ,
តតោ “ឥមំ តាវ ឧចាសក បុប្ផំ កប្បិយំ ករោហិ, ឥមំ តិណា” តិ ឯវំ វិក្ខេបំ
កត្វា បុន “កី កថយិត្ថា” តិ បុច្ឆិតព្ពា។ សចេ បុនបិ តថេវ វេទតិ, “អាវុសោ, ត្វំ
បិណ្ឌាចាតិកេ វា មហាថេវ វា ន លច្ឆសិ, សាមណោវេ លច្ឆសិ” តិ វត្ថព្ពា។ “ននុ,
ភន្តេ អសុកស្មិញ អសុកស្មិញ គាមេ ភន្តេ ភោជេសុំ, អហំ កស្មា ន
លភាមិ” តិ ច វុត្តេ “តេ និមន្តេតុំ ជានន្តិ, ត្វំ ន ជានាសិ” តិ។ តេ កថំ និមន្តេសុំ
ភន្តេតិ? តេ ឯវំ មាហំសុ - “អម្ពាភំ, ភន្តេ, ភិក្ខុំ គណ្ណាថា” តិ។ សចេ សោបិ តថេវ
វេទតិ, វេទតិ។ អថ បុនបិ “ភត្តំ គណ្ណាថា” តិ វេទតិ, “ន ធានិ ត្វំ, អាវុសោ, ពហូ ភិក្ខុ
លច្ឆសិ, តយោ ឯវំ លច្ឆសិ” តិ វត្ថព្ពា។ “ននុ, ភន្តេ, អសុកស្មិញ អសុកស្មិញ
គាមេ សកលំ ភិក្ខុសង្ឃំ ភោជេសុំ, អហំ កស្មា ន លភាមិ” តិ? “ត្វំ និមន្តេតុំ ន
ជានាសិ” តិ។ “តេ កថំ និមន្តេសុំ” តិ? តេ “ភិក្ខុំ គណ្ណាថា” តិ អាហំសូតិ។ សចេ
សោបិ “ភិក្ខុំ គណ្ណាថា” តិ វេទតិ, វេទតិ។ អថ បុនបិ “ភត្តមេវា” តិ វេទតិ, តតោ
វត្ថព្ពា - “គច្ឆ ត្វំ, នត្ថម្ពាភំ តវ ភត្តេនត្ថោ, និពទ្ធតោចរោ ឯស អម្ពាភំ,
មយមេត្ថ បិណ្ឌាយ ចវិស្សាមា” តិ។ តំ “ចរេ, ភន្តេ” តិ វត្វា អាគតំ បុច្ឆន្តិ - “កី

កោលធ្វាភិក្ខុ"តិ។ "កី ឯតេន ពហុ ឯត្ថ វត្ថុតំ, 'យេវា ស្វេ បិណ្ណាយ
ចរិស្សមា'តិ អាហំសុ។ មា ទានិ តុម្ហេ បមជ្ឈិត្តា"តិ។ ទុតិយទិវសេ ចេតិយវត្ថុ
កត្វា បិតាភិក្ខុ សង្ឃតេវេន វត្ថុតំ - "អាវុសោ, ធុរគាមេ សង្ឃកត្ថំ
អបណ្ណាតមនុស្សោ បន អគមាសិ, គច្ឆាម ធុរគាមេ បិណ្ណាយ ចរិស្សមា"តិ។
ភិក្ខុហិ យេស្ស វេនំ កាតតំ, ន ទុព្ភេហិ ភវិតតំ, តាមទ្វារេ អជ្ជត្វាវ បិណ្ណាយ
ចរិតតំ។ តេសុ បត្តានិ គហេត្វា និសីទាបេត្វា ភោជន្តេសុ ភុណ្ឌិតតំ។ សចេ
អាសនសាលាយ ភត្ថំ ឋបេត្វា វចិកាសុ អាហិណ្ឌាត្តា អាហេចន្តិ -
"អាសនសាលាយ, ភន្តេ, ភត្ថំ គណ្ហាថា"តិ ន វដ្តតិ។

អថ បន ភត្ថំ អាទាយ តត្ថ តត្ថ គន្ធា "ភត្ថំ គណ្ហាថា"តិ វទន្តិ, បដិកថ្វេវ វា
វិហារំ អភិហរិត្វា បតិវ្របេ ឋានេ ឋបេត្វា អាគតាគតានំ ទេន្តិ, អយំ
អភិបាជភិក្ខុ ឆាម វដ្តតិ។ សចេ បន ភត្ថសាលាយ ទានំ សង្ឃត្វា តំ តំ
បរិវេណំ បហិណ្ឌាត្តិ "ភត្ថសាលាយ ភត្ថំ គណ្ហាថា"តិ, ន វដ្តតិ។ យេ បន មនុស្សា
បិណ្ណាចារិកេ ភិក្ខុ ទិស្វា អាសនសាលំ សម្មជ្ជិត្វា តត្ថ និសីទាបេត្វា ភោជន្តិ, ន
តេ បដិក្ខិបិតត្តា។ យេ បន គាមេ ភិក្ខុ អលភិត្វា តាមតោ និក្ខមន្តេ ភិក្ខុ ទិស្វា
"ភន្តេ ភត្ថំ គណ្ហាថា"តិ វទន្តិ, តេ បដិក្ខិបិតត្តា, ន វា និវត្តិតតំ។ សចេ "និវត្តថ,
ភន្តេ, ភត្ថំ គណ្ហាថា"តិ វទន្តិ, "និវត្តថា"តិ វុត្ថបទេ និវត្តិតុំ វដ្តតិ។ "និវត្តថ ភន្តេ,
យវេ ភត្ថំ កតំ, គាមេ ភត្ថំ កត"ន្តិ វទន្តិ, គេហេ ច គាមេ ច ភត្ថំ ឆាម យស្ស
កស្សបិ ហោតិ តិ និវត្តិតុំ វដ្តតិ។ "និវត្តថ, ភត្ថំ គណ្ហាថា"តិ សម្ពន្ធី កត្វា វទន្តិ,
និវត្តិតុំ ន វដ្តតិ។ អាសនសាលតោ បិណ្ណាយ ចរិតុំ និក្ខមន្តេ ទិស្វា "និសីទថ
ភន្តេ ភត្ថំ គណ្ហាថា"តិ វុត្ថេបិ ឯសេវ នយោ។ និច្ចភត្តន្តិ ធុរភត្ថំ វុច្ចតិ។ "និច្ចភត្ថំ
គណ្ហាថា"តិ វទន្តិ, ពហុនម្បិ ឯកតោ គហេតុំ វដ្តតិ។ សលាកភត្តានិសុបិ
ឯសេវ នយោ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

ឯងក៏លោមសម្បជ្ជានំ - កិរិយំ, ឆោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ,
កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

គណាកោជនសិក្ខាបទំ ទុតិយំ។

៣. បរម្មរកោជនសិក្ខាបទវណ្ណាធា

២២០. តតិយសិក្ខាបទេ - ន ខោ ឥទំ ឱរកំ ភវិស្សតិ, យថយិមេ មនុស្សា
សក្កច្ចំ ភត្តំ ករោន្តិ, យេន និយាមេន ឥមេ មនុស្សា សក្កច្ចំ ភត្តំ ករោន្តិ, តេន
ញាយតិ - “ឥទំ សាសនំ ឥទំ វា ពុទ្ធប្បមុខេ សង្ឃេ ធានំ ន ខោ ឱរកំ ភវិស្សតិ,
បរិត្តំ លាមកំ នេវ ភវិស្សតិ” តិ។ កិរបតិកោតិ ឯត្ថ “កិរោ” តិ តស្ស
កុលបុត្តស្ស នាម; អធិបច្ចដ្ឋេន បន “កិរបតិកោ” តិ វុច្ចតិ។ សោ កិរ ឥស្សរោ
អធិបតិ មាសឧតុសំវច្ឆនិយាមេន វេតនំ ទត្វា កម្មការកេ កម្មំ ការេតិ។
ពទរា បជិយត្តាតិ ឧបចារវសេន វេទតិ។ ពទរមិស្សេនាតិ ពទរសាឡវេន។

២២២. ឧស្សរេ អាហរិយិត្តាតិ អតិទិវា អាហរិយិត្ត។

២២៦. មយ្ហំ ភត្តបច្ឆាសំ ឥត្តន្ទាមស្ស ធម្មិតិ អយំ ភត្តវិកប្បនា នាម
សម្មុទាបិ បរម្មុទាបិ វដ្តតិ។ សម្មុទា ទិស្វា “តុយ្ហំ វិកប្បមី” តិ វត្វា ភុញ្ញិតព្ពំ,
អទិស្វា បញ្ចសុ សហធម្មិកេសុ “ឥត្តន្ទាមស្ស វិកប្បមី” តិ វត្វា ភុញ្ញិតព្ពំ។
មហាបច្ឆិយាធិសុ បន បរម្មុទាវិកប្បនាវ វុត្តា។ សា ចាយំ យស្មា វិនយកម្មេន
សង្កហិតា, តស្មា ភគវតោ វិកប្បតុំ ន វដ្តតិ។ ភគវតិ ហិ គន្ធកុដិយំ និសិន្នេបិ
សង្ឃមជ្ឈេ និសិន្នេបិ សង្ឃេន គណាប្បហោនកេ ភិក្ខុ គហេត្វា តំ តំ កម្មំ កតំ
សុកតមេវ ហោតិ, ភគវា នេវ កម្មំ កោបេតិ; ន សម្មាទេតិ។ ន កោបេតិ
ធម្មិស្សវត្តា, ន សម្មាទេតិ អគណាប្បកត្តា។

២២៩. ទ្វេ តយោ និមន្តនេ ឯកតោ ភុញ្ញតីតិ ទ្វេ តីណិ និមន្តនាទិ ឯកបត្តេ
បក្ខិបិទ្វា មិស្សេទ្វា ឯកំ កត្វា ភុញ្ញតីតិ អត្ថោ។ ទ្វេ តីណិ កុលានិ និមន្តេទ្វា
ឯកស្មី ហ្នានេ និសីទាបេទ្វា ឥតោ ចិតោ ច អាហរិទ្វា ភត្តំ អាកិរន្តិ, សូបព្យញ្ញនំ
អាកិរន្តិ, ឯកមិស្សកំ ហោតិ, ឯត្ថ អនាបត្តីតិ មហាបច្ឆិយំ វុត្តំ។ សចេ បន
មូលនិមន្តនំ ហោជ្ជា ហោតិ, បច្ឆិមំ បច្ឆិមំ ឧបរិ, តំ ឧបរិតោ បដ្ឋាយ ភុញ្ញន្តស្ស
អាបត្តិ។ ហត្ថំ បន អន្តោ បវេសេទ្វា បឋមនិមន្តនតោ ឯកម្មិ កពឡំ ឧទ្ធវិទ្វា
ភុត្តកាលតោ បដ្ឋាយ យថា តថា វា ភុញ្ញន្តស្ស អនាបត្តិ។ សចេបិ តត្ថ ឡីរំ វា
រសំ វា អាកិរន្តិ, យេន អដ្ឋោត្តតំ ភត្តំ ឯករសំ ហោតិ, កោដិតោ បដ្ឋាយ
ភុញ្ញន្តស្ស អនាបត្តីតិ មហាបច្ឆិយំ វុត្តំ។ មហាអដ្ឋកថាយំ បន វុត្តំ - “ឡីរភត្តំ
វា រសភត្តំ វា លភិទ្វា និសីទ្ធស្ស តត្ថេវ អញ្ញេបិ ឡីរភត្តំ វា រសភត្តំ វា អាកិរន្តិ,
ឡីរំ វា រសំ វា បិរិតោ អនាបត្តិ។ ភុញ្ញន្តេន បន បឋមំ លទ្ធមំសខណ្ឌំ វា ភត្តបិណ្ឌំ
វា មុខេ បក្ខិបិទ្វា កោដិតោ បដ្ឋាយ ភុញ្ញតុំ វុត្តតិ។ សប្បិចាយាសេបិ ឯសេវ
នយោ”តិ។

មហាឧចាសកោ ភិក្ខុំ និមន្តេតិ, តស្ស កុលំ ឧបគតស្ស ឧចាសកោបិ
តស្ស បុត្តទារភាតិកភគិនិអាទយោបិ អត្តនោ អត្តនោ កោដ្ឋាសំ អាហរិទ្វា
បត្តេ បក្ខិបន្តិ, ឧចាសកេន បឋមំ ទិដ្ឋំ អភុញ្ញិទ្វា បច្ឆាលទ្ធិ ភុញ្ញន្តស្ស
“អនាបត្តិ”តិ មហាអដ្ឋកថាយំ វុត្តំ។ កុរុន្តដ្ឋកថាយំ បន វុត្តតីតិ វុត្តំ។
មហាបច្ឆិយំ “សចេ ចាដក្កំ បចន្តិ, អត្តនោ អត្តនោ បក្កភត្តតោ អាហរិទ្វា
ទេន្តិ, តត្ថ បច្ឆា អាហាជំ បឋមំ ភុញ្ញន្តស្ស ចាទិត្តិយំ។ យទិ បន សព្វេសំ ឯការ
ចាកោ ហោតិ, បរម្បរោជនំ ន ហោតី”តិ វុត្តំ។ មហាឧចាសកោ និមន្តេទ្វា
និសីទាបេតិ, អញ្ញោ មនុស្សោ បត្តំ គណ្ហាតិ, ន ធាតព្វំ។ កី ភន្តេ ន ទេថាតិ?
ននុ ឧចាសក តយា និមន្តេតម្ហាតិ! ហោតុ ភន្តេ, លទ្ធិលទ្ធិ ភុញ្ញថាតិ វុត្តតិ,

ភុញ្ញតុំ វដ្តតិ។ អញ្ជើន អាហារិក្ខា ភត្តេ ទិដ្ឋេ អាបុច្ឆិក្ខាបិ ភុញ្ញតុំ វដ្តតិ តិ
កុរុន្តិយំ វុត្តំ។

អនុមោទនំ កត្វា កច្ឆន្តំ ធម្មំ សោតុកាមា “ស្វេបិ ភន្តេ អាគច្ឆេយ្យាថា” តិ
សព្វេ និមន្តន្តិ, បុនទិវសេ អាគន្ធា លទ្ធិ លទ្ធិ ភុញ្ញតុំ វដ្តតិ។ កស្មា? សព្វេហិ
និមន្តិតត្ថា។ ឯកោ ភិក្ខុ បិណ្ឌាយ ចរន្តោ ភត្តំ លភតិ, តមញ្ញោ ឧចាសកោ
និមន្តត្វា យវេ និសីទាបេតិ, ន ច តាវ ភត្តំ សម្បជ្ជតិ។ សចេ សោ ភិក្ខុ
បិណ្ឌាយ ចរិត្វាលទ្ធិភត្តំ ភុញ្ញតិ, អាបត្តិ។ អភុត្វា និសីទេ “កី ភន្តេ ន
ភុញ្ញសី” តិ វុត្តេ “តយា និមន្តិតត្ថា” តិ វត្វាលទ្ធិ លទ្ធិ ភុញ្ញេ ភន្តេ” តិ វុត្តោ
ភុញ្ញតិ, វដ្តតិ។

សកលេន គាមេនាតិ សកលេន គាមេន ឯកតោ ហុត្វា និមន្តិតស្សេវ
យត្ថ កត្តចិ ភុញ្ញតោ អនាបត្តិ។ ឬគេបិ ឯសេវ នយោ។ និមន្តិយមាណោ ភិក្ខុ
គហេស្សរមីតិ ភណីតិ “ភត្តំ កណ្ណា” តិ និមន្តិយមាណោ “ន មយ្ហំ តវ
ភត្តេនត្ថោ, ភិក្ខុ កណ្ណិស្សរមី” តិ វទតិ។ ឯត្ថ បន មហាបទុមត្ថេរោ អាហា - “ឯវំ
វទន្តោ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ អនិមន្តនំ កាតុំ សក្កោតិ, ភុញ្ញនត្ថាយ បន ឱកាសោ
កតោ ហោតីតិ នេវ គណាកោជនតោ ន ចារិត្តតោ មុច្ឆតី” តិ។
មហាសុមត្ថេរោ អាហា - “យទគ្គេន អនិមន្តនំ កាតុំ សក្កោតិ, តទគ្គេន នេវ
គណាកោជនំ ន ចារិត្តំ ហោតី” តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

កថិនសមុដ្ឋានំ - កាយវាចតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ,
កិរិយាកិរិយំ ឯត្ថ ហិ ភោជនំ កិរិយា, អវិកប្បនំ អកិរិយា, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ,
អចិត្តកំ, បណ្ណាតិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វចិត្តកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

បរម្បរភោជនសិក្ខាបទំ តតិយំ។

២. កាលាមាតាសិក្ខាបទវណ្ណនា

២៣០. ចតុត្ថសិក្ខាបទេ - កាលាមាតាតិ កាលាយ មាតា។ សា កិរស្សា
ដីតា អភិរូចា អហោសិ, យេ យេ តំ បស្សន្តិ, តេ តេ រាគេន កាលា ហោន្តិ,
រាគន្ធា ហោន្តិ តិ អត្ថោ។ តស្មា បរេសំ កាលាភាវករណតោ “កាលា” តិ
វិស្សតា អហោសិ។ តស្ស វសេន មាតាបិស្ស “កាលាមាតា” តិ ចាកជា
ជាតា។ អាគតន្តិ អាគមនំ។ កិស្មី វិយាតិ កិទិសំ វិយ; លដ្ឋនកំ វិយ ហោតិ តិ
អធិប្បាយោ។ វិត្តហត្ថំ គន្ធន្តិ វិត្តា ហត្ថា អស្មី គមនេ តទិទំ វិត្តហត្ថំ, តំ
វិត្តហត្ថំ គមនំ គន្ធន្តិ លដ្ឋនកំ វិយ ហោតិ តិ វុត្ថំ ហោតិ។ បរិក្ខយំ អគមាសី តិ
ឧចាសិកា អរិយសាវិកា ភិក្ខុ ទិស្វា សន្តំ អនាតុំ ន សក្កោតិ, តស្មា តាវ
នាបេសិ, យាវ សព្វំ បរិក្ខយំ អគមាសិ។ ធម្មិយា កថាយាតិ ឯត្ថ កាលាបិ
មាតុ អត្ថាយ ទេសិយមានំ ធម្មំ សុណន្តិ ទេសនាបរិយោសានេ សោតាបន្នា
អហោសិ។ ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមី តិ អាសនតោ ឧដ្ឋហិត្វា គតោ។ សោបិ បុរិសោ
“សត្តា កិរ កាលាមាតាយ និវេសនំ អគមាសី” តិ សុត្វា កាលំ អានេត្វា
បកតិជ្ជានេយេវ វេបេសិ។

២៣១. ឥមស្មី បន វុត្ថស្មី ឧប្បន្នមត្តេ អប្បញ្ញត្តេយេវ សិក្ខាបទេ
ចាថយ្យវុត្ថ ឧទទាទិ, តស្មា អនន្តរមេវ ចេតំ ទស្សេតុំ “តេន ខោ បន
សមយេនា” តិ អាទិ វុត្ថំ។ សោបិ ច ឧចាសកោ អរិយសាវកត្តា សព្វមេវ
នាបេសិ។ តេន វុត្ថំ - “បរិក្ខយំ អគមាសី” តិ។

២៣២. យំកិញ្ចិ បហោណកត្តាយាតិ បណ្ណាការត្ថាយ បដិយត្ថំ យំកិញ្ចិ
អតិរសកមោទកសក្ខុលីកាទិ សព្វំ ឥធម បូរោត្ថេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ យំកិញ្ចិ
ចាថយ្យត្តាយាតិ មគ្គំ គច្ឆន្តានំ អន្តរាមគ្គត្ថាយ បដិយត្ថំ យំកិញ្ចិ

ពាទ្ធសត្តអពាទ្ធសត្តតិលតណ្ហាលាទិ សព្វំ ឥធម៌ មន្តោត្ថេវ សង្ឃំ កច្ឆតិ។ តតោ បេ
ឡត្តវិន្តិ សេចេវី តតិយំ បត្តំ ជ្ជបីកតំ កណ្ហាតិ, បូរកណាឆាយ ចាចិត្តិយំ។

ទូត្តបត្តបូរេ បដិគ្គហេត្វាតិ មុខវដ្តិយា ហេដ្ឋិមលេខាយ សមបូរេ បត្ត
កហេត្វា។ អមុត្រ មយា ទូត្តបត្តបូរាតិ ឯត្ថ សេច ទ្វេ កហិតា, “អត្រ មយា ទ្វេ
បត្តបូរា បដិគ្គហិតា, តុំ ឯកំ កណ្ហាយ្យាសី” តិ វត្តព្នំ។ តេនាបិ អញ្ញំ បស្សិត្វា
“បឋមំ អាគតេន ទ្វេ បត្តបូរា កហិតា, មយា ឯកោ, មា តុំ កណ្ហី” តិ វត្តព្នំ។
យេន បឋមំ ឯកោ កហិតោ, តស្សាបិ បរម្យារាមេនេ ឯសេវ នយោ។ យេន បន
សយមេវ តយោ កហិតោ, តេន អញ្ញំ ទិស្វា “មា ខោ ឯត្ថ បដិគ្គណ្ហី” ទ្វេវ វត្តព្នំ។
បដិក្កមនំ និហិត្វាតិ អាសនសាលំ ហិត្វា, អាសនសាលំ កច្ឆន្តេន ច
ធម្មិតសាលា ន កណ្ហញ្ញា។ យត្ថ មហា ភិក្ខុសង្ឃោ និសីទតិ, តត្ថ កណ្ហព្នំ។
មហាបច្ឆរិយំ បន វុត្ថំ “យាលទ្ធជ្ជានតោ អាសន្នា អាសនសាលា, តត្ថ កណ្ហព្នំ។
អត្តនោ ‘សន្និដ្ឋានំ វា សម្ពត្តានំ វា ឯកនិកាយិកានំ វា ទស្សមី’ តិ អញ្ញត្ថ កណ្ហំ
នលព្ពតិ។ សេច បនស្ស និពាទ្ធនិសីទនដ្ឋានំ ហោតិ, ទូរម្បិ កណ្ហំ វុត្ថតី” តិ។

សិរិកជិតព្ពន្ធិ សេច តយោ បត្តបូរា កហិតា, ឯកំ អត្តនោ ឋបេត្វា ទ្វេ
ភិក្ខុសង្ឃស្ស ធាតព្ពា។ សទ្ធវេ ទ្វេ កហិតា, ឯកំ អត្តនោ ឋបេត្វា ឯកោ
សង្ឃស្ស ធាតព្ពោ, យថាមិត្តំ បន ធាតុំ នលព្ពតិ។ យេន ឯកោ កហិតោ, ន
តេន កិញ្ចិ អកាមា ធាតព្នំ, យថារុចិ កាតព្នំ។

២៣៥. កមនេ បដិប្បស្សទ្វេតិ អន្តរាមគ្គេ ឧបទ្ធពំ វា ទិស្វា អនត្តិកតាយ វា
“មយំ ឥនានិ ន បេសិស្សាម, ន កមិស្សាម” តិ ឯវំ កមនេ បដិប្បស្សទ្វេ
ឧបទ្ធពន្ធ។ ញាតកានំ បវរិតានន្តិ ឯតេសំ ពហុម្បិ ទេន្តានំ បដិគ្គណ្ហាន្តស្ស
អនាបត្តិ។ អជ្ជកថាសុ បន “តេសម្បិ ចាថយ្យបហោណកត្តាយ បដិយត្តតោ
បមាណមេវ វុត្ថតី” តិ វុត្ថំ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

ធនបុដ្ឋានំ - កិរិយំ, ឆោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិន្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វចកម្មំ, តិច្ឆិតំ, តិវេទនន្តិ។

កាណាមាតាស៍ក្លាបទំ បតុត្ថ។

៥. បឋមបរិវេណសិក្ខាបទវណ្ណនា

២៣៦. បញ្ចមសិក្ខាបទេ - ភិក្ខុភុត្តារី បវរិតាតិ ព្រាហ្មណេន “គណ្ណេ, ភន្តេ, យាវ ឥន្ទថា” តិ ឯវំ យាវទត្ថបវរណាយ, សយញ្ច “អលំ, អារុសោ, ថោកំ ថោកំ ទេហី” តិ ឯវំ បដិក្ខេបបវរណាយ បវរិតា។ បដិស្សកេតិ សាមន្មយរវាសិកេ។

၂၈၇. ကာကောလ်သဒ္ဓန္တိ ကာကသံ ချိလ်သဒ္ဓံ; သဒ္ဓိပရိတ္တာဂ်လ္လသံ သဒ္ဓံ၊
 အလဗေတံ သတ္တန္တိ ယန္တိ ခိကာံ အာဂ္ဂာ “အလဗေတံ သတ္တံ” ယန္တိကံ ဂန္တံ ဂန္တိ၊

២៣៨-៩. ភុត្តារីតិ ភុត្តារី តត្ថ ច យស្មា យេន ឯកម្មំ សិទ្ធិំ សម្ពាទិត្វា វា
អសម្ពាទិត្វា វា អន្លោហរិ តំ ហោតិ, សោ “ភុត្តារី” តិ សម្ព័ន្ធំ គដ្ឋតិ, តេនស្ស
បទភាជនេ “ភុត្តារី នាម បញ្ចន្នំ ភោជនាន” ត្ថិអាទិ វុត្ថំ។ បវារតោតិ
កតបវារណោ, កតបដិក្ខេចោ។ សោបិ ច យស្មា ន បដិក្ខេបមត្តេន, អថ ខោ
បញ្ចន្តវសេន, តេនស្ស បទភាជនេ “បវារតោ នាម អសនំ បញ្ញាយតី” តិអាទិ
វុត្ថំ។ តត្ថ យស្មា “អសនំ បញ្ញាយតី” តិ ឥមិនាវិប្បកតភោជនោ,
“បវារតោ” តិ វុត្តោ។ យោ ច វិប្បកតភោជនោ, តេន កិញ្ចិ ភុត្ថំ, កិញ្ចិ អភុត្ថំ,
យញ្ច ភុត្ថំ; តំ សន្ធាយ “ភុត្តារី” តិបិ សម្ព័ន្ធំ គដ្ឋតិ, តស្មា ភុត្តារីវចនេនវិសុំ
កញ្ចិ អត្ថសិទ្ធិ ន បស្សម។ “ធិរត្តតិវត្ថំ, ធម្មញ្ញាវាចាបី” តិអាទិសុ (ចាចិ. ៦០-
៦២) បន ធិរត្តាធិវចនំ វិយ បវារតបទស្ស បវារកកាវេន ព្យញ្ញនសិលិង្គតាយ
ចេតំ វុត្ថន្នំ វេទិតព្ពំ។

អសនំ បញ្ញាយតីតិអាទីសុ វិប្បកតកោជនំ ទិស្សតិ, ភុញ្ញមាណោ ចេសោ
បុគ្គលោ ហោតីតិ អត្ថោ។ កោជនំ បញ្ញាយតីតិ បវរណាប្បហោនកកោជនំ
ទិស្សតិ។ ឌីធនាទីនំ ចេ អញ្ញាតវំ បដិក្ខិបិតព្ពំ កោជនំ ហោតីតិ អត្ថោ។
ហត្ថចាសេ បីតោតិ បវរណាប្បហោនកំ កោជនំ គណ្ហាត្វា ឆាយកោ
អឡុតេយ្យហត្ថប្បមាលោ ឌីកាសេ ហោតីតិ អត្ថោ។ អភិហាវតីតិ សោ ចេ
ឆាយកោ តស្ស តំ ភត្តំ កាយេន អភិហាវតីតិ អត្ថោ។ បដិក្ខេចោ
បញ្ញាយតីតិ បដិក្ខេចោ ទិស្សតិ; តព្វោ អភិហាវំ សោ ភិក្ខុ កាយេន វា វាចាយ
វា បដិក្ខិបិតិ អត្ថោ។ ឯវំ បញ្ចន្នំ អដ្ឋានំ វសេន បវរិតោ នាម ហោតីតិ។
វុត្តម្បិ ចេតំ -

“បញ្ចហិ ឧចាលិ អាការេហិ បវរណា បញ្ញាយតិ - អសនំ
បញ្ញាយតិ, កោជនំ បញ្ញាយតិ, ហត្ថចាសេ បីតោ, អភិហាវតិ,
បដិក្ខេចោ បញ្ញាយតិ”តិ (បរិ. ៤២៨)។

តត្រាយំ វិនិច្ឆយោ - “អសន”ន្តិអាទីសុ តាវ យញ្ច អស្មាតិ យញ្ច កោជនំ
ហត្ថចាសេ បីតេន អភិហាវំ បដិក្ខិបិតិ, តំ “ឌីធនោ, កុម្មាសោ, សត្ត, មច្ឆោ,
មំស”ន្តិ ឥមេសំ អញ្ញាតវេមេវ វេទិតព្ពំ។ តត្ថ ឌីធនោ នាម - សាលី, វីហិ, យវោ,
គោធុមោ, កង្ក្ក, វរកោ, កុប្រ្វសកោតិ សត្តន្នំ ធម្មានំ តណ្ហាលេហិ និព្ពត្តោ។
តត្ថ “សាលី”តិ អន្តមសោ នីវរំ ឧចាឆាយ សញ្ញាបិ សាលិជាតិ។ “វីហិ”តិ
សញ្ញាបិ វីហិជាតិ។ “យវគោធុមេសុ” ភេទោ នត្ថិ។ “កង្ក្ក”តិ
សេតវត្ថុកាឡុភេទា សញ្ញាបិ កង្ក្កជាតិ។ “វរកោ”តិ អន្តមសោ វរកោរកំ
ឧចាឆាយ សញ្ញា សេតវណ្ណា វរកជាតិ។ “កុប្រ្វសកោ”តិ កាឡុកោ ប្រវោ ចេវ
សាមាកាធិភេទា ច សញ្ញាបិ តិណាធម្មជាតិ។

នឹងវារវរកចោរកាចេត្ត “ធម្មានុលោមា” តិ វេទន្តិ។ ធម្មានិ វា ហោន្ត
ធម្មានុលោមានិ វា, ឯតេសំ វុត្តប្បភេទានំ សត្តន្តំ ធម្មានំ តណ្ហាលេ គហេត្វា
“ភត្តំ បចិស្សមា” តិ វា “យាគុំ បចិស្សមា” តិ វា “អម្ពិលចាយាសាធិសុ អញ្ញាតរំ
បចិស្សមា” តិ វា យំ កិញ្ចិ សន្ទាយ បចន្តុ, សចេ ឧណ្ហំ សីតលំ វា ភុញ្ញន្តានំ
ភោជនកាលេ គហិតគហិតជ្ជានេ ឌីធិ បញ្ញាយតិ, ឌីននសង្កហមេវ គច្ឆតិ,
បវារណំ ជនេតិ។ សចេ ឌីធិ ន បញ្ញាយតិ, យាគុសង្កហំ គច្ឆតិ, បវារណំ ន
ជនេតិ។

យោបិ ចាយាសោ វា បណ្ណាជលកធឿរមិស្សកា អម្ពិលយាគុ វា ឧទ្ធពតោ
ឌីតារិកមត្តា អព្ពណ្ណា ហោតិ, អារដ្ឋិត្វា បិវិតុំ សក្កា, ហេត្តន
គហិតោកាសេបិ ឌីធិ ន ធស្សេតិ, បវារណំ ន ជនេតិ។ សចេ បន ឧសុមាយ
វិគតាយ សីតលីភូតា យនភារំ គច្ឆតិ, ឌីធិ ធស្សេតិ, បុន បវារណំ ជនេតិ។
បុព្វេ តនុកាវោ ន រក្ខតិ។ សចេបិ ធនិតក្កាធិនិ អាហេបេត្វា
ពហុបណ្ណាជលកធឿរេ បក្ខិបិត្វា មុដ្ឋិមត្តាបិ តណ្ហាលា បក្ខិត្តា ហោន្តិ,
ភោជនកាលេ ចេ ឌីធិ បញ្ញាយតិ, បវារណំ ជនេតិ។ អយាគុកេ និមន្តនេ “យាគុំ
ធស្សមា” តិ ភត្តេ ឧទកកក្កិកឌីរាធិនិ អាកិវិត្វា “យាគុំ តណ្ហាថា” តិ ទេន្តិ។
កិញ្ចាបិ តនុកា ហោន្តិ, បវារណំ ជនេតិយេវ។ សចេ បន បក្កុចិតេសុ
ឧទកាធិសុ បក្ខិបិត្វា បចិត្វា ទេន្តិ, យាគុសង្កហមេវ គច្ឆតិ។ យាគុសង្កហំ
គតេបិ តស្មី វា អញ្ញាស្មី វា យត្ថ មច្ឆមំសំ បក្ខិបន្តិ, សចេ សាសបមត្តម្យិ
មច្ឆមំសខណ្ឌំ វា ម្ពារុ វា បញ្ញាយតិ, បវារណំ ជនេតិ។

សុទ្ធវសកោ បន រសកយាគុ វា ន ជនេតិ។ ឋបេត្វា វុត្តធម្មានំ តណ្ហាលេ
អញ្ញាហិ វេណុតណ្ហាលាធិហិ វា កន្ទមូលជលេហិ វា យេហិ កេហិចិ កតំ
ភត្តម្យិ បវារណំ ន ជនេតិ, បគេវ យនយាគុ។ សចេ បនេត្ត មច្ឆមំសំ បក្ខិបន្តិ,

ជនេតិ។ មហាបច្ឆរិយំ “បុប្ផអត្ថាយ ភត្តម្បិ បវារណំ ជនេតិ” តិ វុត្តំ។
បុប្ផអត្ថាយ ភត្តំ នាម បុប្ផខន្ធកត្ថាយ កុចិតតូនកេ បក្ខិបិទ្វា
សេទិតតណ្ហាលា វុច្ឆន្តិ។ សចេ បន តេ តណ្ហាលេ សុក្ខាបេត្វា ខាទន្តិ, វដ្តតិ; នេវ
សត្តុសង្ខំ នភត្តុសង្ខំ គប្បន្តិ។ បុន តេហិ កតភត្តំ បវារេតិយេវ។ តេ តណ្ហាលេ
សប្បិរេតលាទីសុ វា បចន្តិ, បូរំ វា ករោន្តិ, ន បវារេន្តិ។ បុដុកា វា តាហិ
កតសត្តុភត្តាទីនិ វា ន បវារេន្តិ។

កុម្មាសោ នាម យវេហិ កតកុម្មាសោ។ អញ្ញេហិ បន មុត្តាទីហិ
កតកុម្មាសោ បវារណំ ន ជនេតិ។ សត្តុ នាម សាលីវីហិយវេហិ កតសត្តុ។
កត្តុវកកុម្មសកសីសានិបិ ភដ្ឋិត្វា ញ្ញ្ញសកំ កោដ្ឋេត្វា ធុសេ បលាបេត្វា បុន
ទន្ធិ កោដ្ឋេត្វា បុណ្ណំ ករោន្តិ។ សចេបិ តំ អល្លត្តា ឯកាពន្ធិ ហោតិ,
សត្តុសង្ខហមេវ គប្បតិ។ ខរចាកភដ្ឋិតានំ វីហីនំ តណ្ហាលេ កោដ្ឋេត្វា ទេន្តិ,
តម្បិ បុណ្ណំ សត្តុសង្ខហមេវ គប្បតិ។ សមចាកភដ្ឋិតានំ បន វីហីនំ វា
វីហិបលាចានំ វា តណ្ហាលា ភដ្ឋិតតណ្ហាលា ឯវ វា ន បវារេន្តិ។ តេសំ បន
តណ្ហាលាទីនំ បុណ្ណំ បវារេតិ។ ខរចាកភដ្ឋិតានំ វីហីនំ កុណ្ណាកម្បិ បវារេតិ។
សមចាកភដ្ឋិតានំ បន អាតបសុក្ខានំ វា កុណ្ណាកំ ន បវារេតិ។ លាជា វា តេហិ
កតភត្តុសត្តុអាទីនិ វា ន បវារេន្តិ។ ភដ្ឋិតបិដ្ឋំ វា យំកិញ្ចិ សុទ្ធខន្ធកំ វា ន
បវារេតិ។ មច្ឆមំសប្បិរេតខន្ធកំ បន សត្តុមោទកោ វា បវារេតិ។ មច្ឆោ មំសញ្ញា
ចាកជមេវ។ អយំ បន វិសេសោ - សចេបិ យាគុំ បិវន្តស្ស យាគុសិត្តមត្តានេវ
ទ្វេ មច្ឆខណ្ឌានិ វា មំសខណ្ឌានិ វា ឯកភាជនេ វា នាគភាជនេ វា ទេន្តិ, តានិ ចេ
អខាទន្តោ អញ្ញំ យំកិញ្ចិ បវារណាប្បហោនកំ បដិក្ខិបតិ, ន បវារេតិ។ តតោ
ឯកំ ខាទីតំ, ឯកំ ហាត្ថេ វា បត្ថេ វា ហោតិ, សោ ចេ អញ្ញំ បដិក្ខិបតិ, បវារេតិ។
ទ្វេបិ ខាទីតានិ ហោន្តិ, មុខេ សាសបមត្តម្បិ អវសិដ្ឋំ នត្ថិ, សចេបិ អញ្ញំ
បដិក្ខិបតិ, ន បវារេតិ។

កប្បីយម៍សំ ខាធន្តោ កប្បីយម៍សំ បដិក្ខិបតិ, បវារេតិ។ កប្បីយម៍សំ
ខាធន្តោ អកប្បីយម៍សំ បដិក្ខិបតិ, ន បវារេតិ។ កស្មា? អវត្ថុតាយ។ យញ្ញិ
ភិក្ខុនោ ខាធិតុំ វដ្តតិ, តំយេវ បដិក្ខិបតោ បវារណា ហោតិ។ ឥទំ បន ជានន្តោ
អកប្បីយត្ថា បដិក្ខិបតិ, អជានន្តោបិ បដិក្ខិបិតព្ពជ្ជានេ បិតមេវ បដិក្ខិបតិ
នាម, តស្មា ន បវារេតិ។ សចេ បន អកប្បីយម៍សំ ខាធន្តោ កប្បីយម៍សំ
បដិក្ខិបតិ, បវារេតិ។ កស្មា? វត្ថុតាយ។ យញ្ញិ តេន បដិក្ខិក្ខំ, តំ បវារណាយ
វត្ថុ។ យំ បន ខាធិតិ, តំ កិញ្ចាបិ បដិក្ខិបិតព្ពជ្ជានេ បិតំ, ខាធិយមាជំ បន
ម៍សភាវំ ន ជហតិ, តស្មា បវារេតិ។ អកប្បីយម៍សំ ខាធន្តោ អកប្បីយម៍សំ
បដិក្ខិបតិ, បុរិមនយេនេវ ន បវារេតិ។ កប្បីយម៍សំ វា អកប្បីយម៍សំ វា
ខាធន្តោ បញ្ចន្នំ ភោជនាជំ យំ កិញ្ចា កប្បីយភោជនំ បដិក្ខិបតិ, បវារេតិ។
កុលទូសកវេជ្ជកម្មឧត្តរិមនុស្សធម្មារោចនសាទិតរូបិយាធិហិ និព្ពត្តំ
ពុទ្ធបដិកុដ្ឋំ អនេសនាយ ឧប្បន្នំ អកប្បីយភោជនំ បដិក្ខិបតិ, ន បវារេតិ។
កប្បីយភោជនំ វា អកប្បីយភោជនំ វា ភុញ្ញន្តោបិ កប្បីយភោជនំ បដិក្ខិបតិ,
បវារេតិ។ អកប្បីយភោជនំ បដិក្ខិបតិ, ន បវារេតិ តិ សព្ពត្ថ វុត្ថនយេនេវ
ការណំ វេទិតព្ពំ។

ឯវំ “អសន” ត្ថិអាធិសុ យញ្ញា អស្មាតិ, យញ្ញា ភោជនំ ហត្ថចាសេ បិតេន
អភិបាជំ បដិក្ខិបន្តោ បវារណំ អាបជ្ជតិ, តំ ញាត្វា ឥនានិ យថា អាបជ្ជតិ, តស្ស
ជាននត្ថំ អយំ វិនិច្ឆយោ - “អសនំ ភោជន” ត្ថិ ឯត្ថ តាវ យេន ឯកសិក្ខម្យិ
អន្លោបាជំ ហោតិ, សោ សចេ បត្តមុខហត្ថានំ យត្ថ កត្តចិ បញ្ចសុ ភោជនេសុ
ឯកសិក្ខម្យិ សតិ អញ្ញំ បញ្ចសុ ភោជនេសុ ឯកម្យិ បដិក្ខិបតិ, បវារេតិ។ កត្តចិ
ភោជនំ នត្ថិ, អាមិសគន្ធមត្តំ បញ្ញាយតិ, ន បវារេតិ។ មុខេ ច ហត្ថេ ច ភោជនំ
នត្ថិ, បត្តេ អត្ថិ, តស្មី បន អាសនេ ន ភុញ្ញតុកាមោ, វិហារំ បរិសិទ្ធា
ភុញ្ញតុកាមោ, អញ្ញស្ស វា ធាតុកាមោ, តស្មី ចេ អន្តរេ ភោជនំ បដិក្ខិបតិ, ន

បវរេតិ។ កស្មា? វិប្បកតកោជនភាវស្ស ឧបច្ឆិន្ទត្តា។ យោបិ អញ្ញាត្រ គន្ធា
ភុញ្ញតុកាមោ មុខេ ភត្តំ គិលិទ្វា សេសំ អាធាយ គច្ឆន្តោ អន្តរាមគ្គេ អញ្ញំ
កោជនំ បដិក្ខិបតិ, តស្សបិ បវរណា ន ហោតិ” តិ មហាបច្ឆរិយំ វុត្តំ។ យថា
ច បត្តេ; វេ ហត្ថេបិ។ មុខេបិ វា វិជ្ជមានកោជនំ សេច អនន្តោហរិកុកាមោ
ហោតិ, តស្មិញ្ច ខណោ អញ្ញំ បដិក្ខិបតិ, ន បវរេតិ។ ឯកស្មិញ្ញិ បទេ
វុត្តលក្ខណំ សព្ពត្ត វេទិតត្ថំ ហោតិ។ អបិច កុរុន្តិយំ ឯស នយោ
ទស្សិតោយេវ។ វុត្តញ្ញិ តត្ថ “មុខេ ភត្តំ គិលិតំ, ហត្ថេ ភត្តំ វិយាសាទស្ស
ធាតុកាមោ, បត្តេ ភត្តំ ភិក្ខុស្ស ធាតុកាមោ, សេច តស្មី ខណោ បដិក្ខិបតិ, ន
បវរេតិ” តិ។ ហត្ថចាសេ ឋិតោតិ ឯត្ថ បន សេច ភិក្ខុ និសិទ្ធា ហោតិ,
អាសនស្ស បច្ឆិមន្តតោ បដ្ឋាយ, សេច ឋិតោ, បណ្ឌិតោ បដ្ឋាយ, សេច
និបន្នោ, យេន បស្សេន និបន្នោ, តស្ស ចារិមន្តតោ បដ្ឋាយ, ធាយកស្ស
និសិទ្ធស្ស វា ឋិតស្ស វា និបន្នស្ស វា ឋេបេត្វា បសាវិតហត្ថំ យំ អាសន្នតរំ អង្គិ,
តស្ស ឡិមន្តេន បរិច្ឆិន្ទិត្វា អឡតេយ្យហត្ថោ “ហត្ថចាសោ” តិ វេទិតញ្ញោ។ តស្មី
ឋេត្វា អភិបាជំ បដិក្ខិបន្តស្សេវ បវរណា ហោតិ, ន តតោ បរំ។

អភិហរតិ តិ ហត្ថចាសព្ពន្ធពេ ឋិតោ គហណាត្ថំ ឧបនាមេតិ។ សេច បន
អនន្តរនិសិទ្ធាបិ ភិក្ខុ ហត្ថេ វា ឡូសុ វា អាធារកេ វា ឋិតបត្ថំ អនភិហរិត្វា
“ភត្តំ គណ្ណា” តិ វេទិតិ, តំ បដិក្ខិបតោ បវរណា នត្ថិ។ ភត្ថបច្ឆិ អានេត្វា បុរតោ
ភូមិយំ ឋេបេត្វា “គណ្ណាហី” តិ វុត្ថេបិ ឯសេវ នយោ។ ព្យាសកំ បន ឧទ្ទរិត្វា វា
អបនាមេត្វា វា “គណ្ណាថា” តិ វុត្ថេ បដិក្ខិបតោ បវរណា ហោតិ។ ថេរាសនេ
និសិទ្ធា ថេរោ ទូរេ និសិទ្ធស្ស ទហរភិក្ខុស្ស បត្ថំ បេសេត្វា “ឥតោ ឡិទនំ
គណ្ណាហី” តិ វេទិតិ, គណ្ឌិត្វា បន គតោ តុណ្ហិ តិដ្ឋតិ, ទហរោ “អលំ មយ្ហ” តិ
បដិក្ខិបតិ, ន បវរេតិ។ កស្មា? ថេរស្ស ទូរភាវតោ ទូតស្ស ច

អនភិបារណតោតិ។ សចេ បន គហេត្វា អាគតោ ភិក្ខុ “ឥទំ ភត្តំ គណ្ណា” តិ
វទតិ, តំ បដិក្ខិបតោ បវារណា ហោតិ។

បរិវេសនាយ ឯកោ ឯកេន ហេត្វេន ឱទេនបច្ឆី ឯកេន កជេន្ទ្រំ គហេត្វា ភិក្ខុ
បរិវិសតិ, តត្រេ ចេ អញ្ញោ អាគន្ធា “អហំ បច្ឆី ធាវេស្សមិ, តំ ឱទេនំ ទេហី” តិ
វត្វា គហិតមត្តកមេវ ករោតិ, បរិវេសកោ ឯវ បន តំ ធាវេតិ, តស្មា សា
អភិបាជវ ហោតិ។ តតោ ធាតុកាមតាយ គណ្ណាន្តំ បដិក្ខិបន្តស្ស បវារណា
ហោតិ។ សចេ បន បរិវិសកេន ដុដ្ឋមត្តាវ ហោតិ, ឥតរោវ នំ ធាវេតិ, តតោ
ធាតុកាមតាយ គណ្ណាន្តំ បដិក្ខិបន្តស្ស បវារណា ន ហោតិ។ កជេន្ទ្រា
ឱទ្ធជកត្តេ បន ហោតិ។ កជេន្ទ្រអភិហារោយេវ ហិ តស្ស អភិហារោ។ ទិដ្ឋំ
សមភារេបិ បដិក្ខិបន្តោ បវារេតិយេវាតិ មហាបច្ឆរិយំ វុត្តំ។ អនន្តរស្ស
ភិក្ខុនោ ភត្តេ ទិយ្យមាទេ ឥតរោ បត្តំ ហេត្វហិ បិទហតិ, បវារណា នត្ថិ។
កស្មា? អញ្ញស្ស អភិបាជេ បដិក្ខិត្តត្តា។

បដិក្ខេចោ បញ្ញាយតីតិ ឯត្ថ វាចាយ អភិបាជំ បដិក្ខិបតោ បវារណា
នត្ថិ។ កាយេន អភិបាជំ បន កាយេន វា វាចាយ វា បដិក្ខិបន្តស្ស បវារណា
ហោតីតិ វេទិតញោ។

តត្ថ កាយេន បដិក្ខេចោ ឆាម អង្គុលី វា ហត្ថំ វា មច្ឆិកតីជនី វា ជីវរកណ្ណំ
វា ចាលេតិ, ភមុកាយ វា អាការំ ករោតិ, កុទ្ធា វា ឱលោកេតិ, វាចាយ
បដិក្ខេចោ ឆាម “អល” ត្ថិ វា, “ន គណ្ណាមី” តិ វា, “មា អាគិរា” តិ វា, “អបគច្ឆា” តិ
វា វទតិ; ឯវំ យេន កេនចិ អាការេន កាយេន វា វាចាយ វា បដិក្ខិត្តេ បវារណា
ហោតិ។

ឯកោ អភិបាលេតត្ថេ បវរណាយ ភីតោ ហត្ថ អបនេត្វា បុនប្បុនំ បត្តេ
ឌីទនំ អាភិវន្តំ “អាភិវ អាភិវ កោដ្ឋេត្វា បូរេហី” តិ វទតិ, ឯត្ថ កថន្តិ?
មហាសុមត្ថេរោ តាវ “អនាភិវណត្ថាយ វុត្តត្ថា បវរណា ហោតី” តិ អាហា។
មហាបទុមត្ថេរោ បន “អាភិវ បូរេហី” តិ វទន្តស្ស នាម ‘កស្សចិ បវរណា
អត្ថី’ តិ វត្វា ‘ន បវរេតី’ តិ អាហា។ អបរោ ភត្តំ អភិហារន្តំ ភិក្ខុ សល្លក្ខេត្វា “កី
អាវុសោ ឥតោបិ កិញ្ចិ គណ្ហិស្សសី, ធម្មិ តេ កិញ្ចិ” តិ អាហា។ តត្រាបិ “ឯវំ
នាគមិស្សតី” តិ វុត្តត្ថា ‘បវរណា ហោតី’ តិ មហាសុមត្ថេរោ អាហា។
មហាបទុមត្ថេរោ បន “គណ្ហិស្សសី” តិ វទន្តស្ស នាម ‘កស្សចិ បវរណា
អត្ថី’ តិ វត្វា ‘ន បវរេតី’ តិ អាហា។

ឯកោ សម័សកំ រសំ អភិហារិត្វា “រសំ គណ្ហាថា” តិ វទតិ, តំ សុត្វា
បដិក្ខិបតោ បវរណា នត្ថិ។ “មច្ឆរសំ មំសរស” តិ វុត្តេ បដិក្ខិបតោ ហោតិ,
“ឥទំ គណ្ហាថា” តិ វុត្តេបិ ហោតិយេវ។ មំសំ វិសុំ កត្វា “មំសរសំ គណ្ហាថា” តិ
វទតិ, តត្ថ ចេ សាសបមត្ថម្បិ មំសខណ្ឌំ អត្ថិ, តំ បដិក្ខិបតោ បវរណា
ហោតិ។ សចេ បន បរិស្សាវិតោ ហោតិ, “វដ្ឋតី” តិ អភយត្ថេរោ អាហា។

មំសរសេន អាបុច្ឆន្តំ មហាថេរោ “មុហុត្ថំ អាគមេហី” តិ វត្វា “ថាលកំ
អាវុសោ អាហារា” តិ អាហា។ ឯត្ថ កថន្តិ? មហាសុមត្ថេរោ តាវ “អភិហារកស្ស
គមនំ បឋមំ ឧបច្ឆិន្នំ, តស្មា បវរេតី” តិ អាហា។ មហាបទុមត្ថេរោ បន “អយំ
កុហី គច្ឆតិ, កីទិសំ ឯតស្ស គមនំ, គណ្ហាន្តស្សាបិ នាម បវរណា អត្ថី” តិ វត្វា
“ន បវរេតី” តិ អាហា។ កឡើវបនសាធិហិ មិស្សេត្វា មំសំ បចន្តិ, តំ គហេត្វា
“កឡើវសូបំ គណ្ហាថ, បនសព្វញ្ញនំ គណ្ហាថា” តិ វទន្តិ, ឯវម្បិ ន បវរេតិ។
កស្មា? អបវរណារហស្ស នាមេន វុត្តត្ថា។ សចេ បន “មច្ឆសូបំ មំសសូប” តិ វា
“ឥមំ គណ្ហាថា” តិ វា វទន្តិ, បវរេតិ។ មំសករម្ហកោ នាម ហោតិ, តំ

ធាតុកាមាបិ “ករម្ពកំ គណ្ណាថា” តិ វេទតិ, វេទ្គតិ; ន បវារេតិ។ “មំសករម្ពក” តិ
វា “ឥទ” តិ វា វុត្ត បន បវារេតិ។ ឯសេវ នយោ សព្វេសុ មជ្ឈមំសមិស្សកេសុ។

យោ បន និមន្តនេ ភុញ្ញមាណោ មំសំ អភិបាជំ “ឧទ្ទិស្ស កត” តិ មញ្ញមាណោ
បដិក្ខិបតិ, បវារេតាវ ហោតិ តិ មហាបជ្ជិយំ វុត្តំ។ មិស្សកកថា បន កុរុទ្ធិយំ
សុដ្ឋ វុត្តា។ ឯវញ្ញ តត្ថ វុត្តំ - បិណ្ឌាចាតចារិកោ ភិក្ខុ ភត្តមិស្សកំ យាគុំ
អាហារិក្ខា “យាគុំ គណ្ណាថា” តិ វេទតិ, ន បវារេតិ។ “ភត្តំ គណ្ណាថា” តិ វុត្ត
បវារេតិ។ កស្មា? យេនាបុច្ឆិតោ, តស្ស អត្ថិតាយ។ អយមេត្ថ អធិប្បាយោ -
“យាគុមិស្សកំ គណ្ណាថា” តិ វេទតិ, តត្រ ចេ យាគុ ពហុតវា វា ហោតិ សមសមា
វា, ន បវារេតិ។ យាគុ មន្ទា, ភត្តំ ពហុតវំ, បវារេតិ។ ឥទញ្ច សព្វអដ្ឋកថាសុ
វុត្តត្តា ន សក្កា បដិក្ខិបិតុំ, ការណំ បនេត្ត ទុទ្ទសំ។ “ភត្តមិស្សកំ គណ្ណាថា” តិ
វេទតិ, ភត្តំ ពហុកំ វា សមំ វា អប្បតវំ វា ហោតិ, បវារេតិយេវ។ ភត្តំ វា យាគុំ វា
អនាមសិក្ខា “មិស្សកំ គណ្ណាថា” តិ វេទតិ, តត្រ ចេ ភត្តំ ពហុតវំ វា សមកំ វា
ហោតិ, បវារេតិ។ អប្បតវំ ន បវារេតិ។ ឥទញ្ច ករម្ពកេន ន សមាទេតព្វំ។
ករម្ពកោ ហិ មំសមិស្សកោបិ ហោតិ អមំសមិស្សកោបិ, តស្មា “ករម្ពក” តិ
វុត្ត បវារណា នត្ថិ។ ឥទំ បន ភត្តមិស្សកមេវ។ ឯត្ថ វុត្តនយេនេវ បវារណា
ហោតិ។ ពហុរសេ ភត្តេ រសំ, ពហុឡិវេ ឡិវំ ពហុសប្បិម្ពិ ច ចាយាសេ សប្បិ
គណ្ណាថាតិ វិសុំ កត្វា ទេតិ, តំ បដិក្ខិបតោ បវារណា នត្ថិ។

យោ បន គច្ឆន្តោ បវារេតិ, សោ គច្ឆន្តោវ ភុញ្ញតុំ លភតិ។ កទ្ធមំ វា ឧទកំ វា
បត្វា បិតេន អតិវិត្តំ ការេតព្វំ។ សចេ អន្តរា នទី បូរា ហោតិ, នទីតិវេ គុម្ពំ
អនុបរិយាយន្តេន ភុញ្ញតព្វំ។ អថ នាវា វា សេតុ វា អត្ថិ, តំ អភិវហិត្វាបិ
ចម្ព៌មន្តេនវ ភុញ្ញតព្វំ, គមនំ ន ឧបច្ឆិទ្ធិតព្វំ។ យានេ វា ហត្ថិអស្សបិដ្ឋេ វា
ចន្ទមណ្ឌាលេ វា សូរិយមណ្ឌាលេ វា និសីទិត្វា បវារេតេន យាវ មជ្ឈន្តិកំ, តាវ

តេសុ គង្គន្តេសុបិ និសិន្នេនេវ ភុញ្ញតត្ថំ។ យោ បិតោ បវារេតិ, បិតេនេវ, យោ
និសិន្នោ បវារេតិ, និសិន្នេនេវ ភុញ្ញតត្ថំ។ តំ តំ ភិយាយបំ កោបេន្តេន អភិវត្តំ
ការេតត្ថំ។ យោ ឧក្កដិកោ និសីទិទ្វា បវារេតិ, តេន ឧក្កដិកេនេវ ភុញ្ញតត្ថំ។
តស្ស បន ហេជ្ជា បលាលបីបំ វា កិញ្ចិ វា និសីទនកំ ធាតត្ថំ។ បីបកេ និសីទិទ្វា
បវារេតេន អាសនំ អចាលេត្វាវ ចតស្សោ ទិសា បរិវត្តន្តេន ភុញ្ញតត្ថំ លព្ពតិ។
មញ្ចេ និសីទិទ្វា បវារេតេន ឥតោ វា ឯត្តោ វា សំសរិតុំ នលព្ពតិ។ សចេ បន នំ
សហ មញ្ចេន ឧត្តិបិទ្វា អញ្ញាត្រ នេន្តិ, វដ្ឋតិ។ និបដ្ឋិទ្វា បវារេតេន និបន្នេនេវ
ភុញ្ញតត្ថំ។ បរិវត្តន្តេន យេន បស្សេន និបន្នោ, តស្ស ហំនំ នាតិក្កមេតត្ថំ។

អនតិវត្តន្តិ ន អតិវត្តំ; ន អធិកន្តិ អត្តោ។ តំ បន យស្មា កប្បិយកតាធិហិ
សត្តហិ វិនយកម្មាការេហិ អកតំ វា គិលានស្ស អនធិកំ វា ហោតិ, តស្មា
បទភាជនេ “អកប្បិយកត”ន្តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ អកប្បិយកតន្តិ យំ តត្ថ ផលំ វា
កន្ទមូលាទិ វា បញ្ចហិ សមណកប្បេហិ កប្បិយំ អកតំ; យញ្ច អកប្បិយមំសំ
វា អកប្បិយភោជនំ វា, ឯតំ អកប្បិយំ នាម។ តំ អកប្បិយំ “អលមេតំ សត្ត”ន្តិ
ឯវំ អតិវត្តំ កតម្មិ អកប្បិយកតន្តិ វេទិតត្ថំ។ អប្បដិគ្គហិតកតន្តិ ភិក្ខុនា
អប្បដិគ្គហិតំយេវ បុរិមនយេនេវ អតិវត្តំ កតំ។ អនុច្ឆារិតកតន្តិ កប្បិយំ
ការាបេតុំ អាគតេន ភិក្ខុនា ព្យាសកម្មិ អនុក្ខិតំ វា អនបនាមិតំ វា កតំ។
អហត្ថចាសេ កតន្តិ កប្បិយំ ការាបេតុំ អាគតស្ស ហត្ថចាសតោ ពហិ
បិតេន កតំ។ អភុត្តារិណ កតន្តិ យោ “អលមេតំ សត្ត”ន្តិ អតិវត្តំ ករោតិ, តេន
បវារណប្បហោនកំ ភោជនំ អភុត្តេន កតំ។ ភុត្តារិណ បវារេតេន អាសនា
វុដ្ឋិតេន កតន្តិ ឥទំ ឧត្តានមេវ។ អលមេតំ សត្តន្តិ អវុត្តន្តិ វចីភេទំ កត្វា ឯវំ
អវុត្តំ ហោតិ។ ឥតិ ឥមេហិ សត្តហិ វិនយកម្មាការេហិ យំ អតិវត្តំ កប្បិយំ
អកតំ, យញ្ច ន គិលានាតិវត្តំ, តទុកយម្មិ អនតិវត្តន្តិ វេទិតត្ថំ។

អតិវិធី បន តស៊ូ បដិបក្ខនយោបាយ វេទិតព្វំ។ អបិចេត្ត ភុត្តាវិទា កតំ
ហោតិ អនន្តរេ និសិន្នស្ស សភាគស្ស ភិក្ខុនោ បត្តតោ ឯកម្មិ សិទ្ធិំ វា
មំសហំ វា ខាទិត្តា កតម្មិ ភុត្តាវិទា កតំ ហោតិ វេទិតព្វំ។ អាសនា
អវុដ្ឋិតោតិ ឯត្ថ បន អសម្មោហតំ អយំ វិនិច្ឆយោ - ទេ ភិក្ខុ ចាតោ
ភុញ្ញមាណ បវរិតា ហោតិ - ឯកេន តត្ថេ និសិន្និតព្វំ, ឥតេនេ និច្ចកត្តំ វា
សលាកកត្តំ វា អានេត្វា ឧបឡំ តស្ស ភិក្ខុនោ បត្ត អាកិរិត្តា ហតំ ធារិត្តា
សេសំ តេន ភិក្ខុនា កប្បិយំ ការាបេត្វា ភុញ្ញិតព្វំ។ កស្មា? យញ្ញ តស្ស ហត្ថ
លក្ខំ, តំ អកប្បិយំ ហោតិ។ សេច បន បឋមំ និសិន្នោ ភិក្ខុ សយមេវ តស្ស
បត្តតោ ហត្ថេន គណ្ហាតិ, ហត្ថធាវនកិច្ចំ នត្ថិ។ សេច បន ឯវំ កប្បិយំ
ការាបេត្វា ភុញ្ញន្តស្ស បុន កិញ្ញា ព្យញ្ញំ វា ខាទនិយំ វា បត្ត អាកិរិត្ត, យេន
បឋមំ កប្បិយំ កតំ, សោ បុន កាតុំ នលកតិ។ យេន អកតំ, តេន កាតព្វំ។
យញ្ញ អកតំ, តំ កាតព្វំ។ “យេន អកត” ត្ថិ អញ្ញេន ភិក្ខុនា យេន បឋមំ ន កតំ,
តេន កាតព្វំ។ “យញ្ញ អកត” ត្ថិ យេន បឋមំ កប្បិយំ កតំ, តេនាបិ យំ អកតំ
តំ កាតព្វំ។ បឋមភាជនេ បន កាតុំ នលកតិ។ តត្ថ ហិ កិរិយមាណំ បឋមំ
កតេន សទ្ធិ កតំ ហោតិ, តស្មា អញ្ញស្មី ភាជនេ កាតុំ វុដ្ឋិតិ អធិប្បាយោ។
ឯវំ កតំ បន តេន ភិក្ខុនា បឋមំ កតេន សទ្ធិ ភុញ្ញិតុំ វុដ្ឋិតិ។

កប្បិយំ ករោន្តេន ច ន កេវលំ បត្តយេវ, កុណ្ហាបិ បច្ឆិយម្មិ យត្ថ កត្តិ
បុរតោ បេត្វា ឱនាមិតភាជនេ កាតព្វំ។ តំ សេច ភិក្ខុសតំ បវរិតំ ហោតិ,
សព្វេសំ ភុញ្ញិតុំ វុដ្ឋិតិ, អប្បវរិតានម្មិ វុដ្ឋិតិ។ យេន បន កប្បិយំ កតំ, តស្ស ន
វុដ្ឋិតិ។ សេច បិ បវរិតោ បិណ្ឌាយ បវិដ្ឋិតិ កតុំ បត្ត គហេត្វា អវស្សំ ភុញ្ញនកេ
មជ្ឈនិមន្តនេ និសិន្នាបេត្តិ, អតិវិធី ការេត្វាវ ភុញ្ញិតព្វំ។ សេច តត្ថ អញ្ញោ
ភិក្ខុ នត្ថិ, អាសនសាលំ វា វិហារំ វា បត្ត បេសេត្វា ការេតព្វំ។ កប្បិយំ

ករោធន្ត បន អនុបសម្បទ្ទស្ស ហត្ថ ឋិតំ ន កាតត្ថំ។ សចេ អាសនសាលាយំ
អព្យត្តោ ភិក្ខុ ហោតិ, សយំ គន្ធា កប្បិយំ កាវាបេត្វា អានេត្វា ភុត្ថិតត្ថំ។

គិលានាតិវត្ថុន្ត ឯត្ថ ន កេវលំ យំ គិលានស្ស ភុត្តាវសេសំ ហោតិ, តំ
គិលានាតិវត្ថុ; អថ ខោ យំ កិញ្ចិ គិលានំ ឧទ្ទិស្ស អដ្ឋ វា សេ វា យទា វា ឥច្ឆតិ,
តទា ខាទិស្សតីតិ អាហាជំ, តំ សត្ថំ “គិលានាតិវត្ថុ”ន្ត វេទិតត្ថំ។ យំ
យាមកាលិកាទីសុ អដ្ឋោហារេ អដ្ឋោហារេ ទុក្ខដំ, តំ អសំសជ្ឈវសេន វុត្ថំ។
សចេ បន អាមិសសំសជ្ឈានិ ហោន្តិ, អាហារត្ថាយបិ អនាហារត្ថាយបិ
បដិគ្គហេត្វា អដ្ឋោហារន្តស្ស ចាចិត្តិយមេវ។

២៤១. សតិ បច្ចយេតិ យាមកាលិកំ បិចាសាយ សតិ បិចាសច្ឆេទនត្ថំ,
សត្តាហកាលិកំ យាវជីវិកញ្ច តេន តេន ឧបសមេតត្ថកេ អាពាធ�េ សតិ
តស្ស ឧបសមនត្ថំ បរិភុញ្ញតោ អនាបត្តិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

កថិនសមុដ្ឋានំ - កាយវាចតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ,
កិរិយាកិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វេទិកម្មំ,
តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

បឋមបវារណាសិក្ខាបទំ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយបវារណាសិក្ខាបទវណ្ណានា

២៤២. ធម្មសិក្ខាបទេ - អនាចារំ អាចរតីតិ បណ្ណាត្តិវីតិក្កមំ ករោតិ។
ឧបនដ្ឋិតិ ឧបនាហំ ជនេន្តោ តស្មី បុគ្គលេ អត្តនោ កោដំ ពន្ធិ; បុនប្បដំ អាយាតំ
ជនេសីតិ អត្តោ។ ឧបនទ្វោ ភិក្ខុតិ សោ ជនិតឧបនាហោ ភិក្ខុ។

២៤៣. អភិបាជ្ជបវរេយ្យតិ អភិបាវិត្វា “ហន្តុភិក្ខុ ខាទ វា ភុញ្ញ វា” តិ ឯវំ
 បវរេយ្យ។ បទភាជនេ បន “ហន្តុភិក្ខុ” តិ អាទិ អនុទ្ធវិត្វា សាធារណមេវ
 អភិបាជ្ជបវរណាយ អត្ថំ ទស្សេត្តំ “យាវតកំ ឥច្ឆសិ តាវតកំ គណ្ហាហី” តិ
 វុត្ថំ។ ជានន្តិ បវរិតភាវំ ជានន្តោ។ តំ បនស្ស ជាននំ យស្មា តិ ហាការេហិ
 ហោតិ, តស្មា “ជាតាតិ នាម សាមំ វា ជាតាតិ” តិ អាទិនា នយេន បទភាជនំ
 វុត្ថំ។ អាសាទនាបេក្ខោតិ អាសាទនំ ចោទនំ មជ្ឈករណភាវំ អបេក្ខមាណោ។

បដិគ្គណ្ហាតិ អាបត្តិ ទុក្ខជស្សាតិ យស្ស អភិបាជំ តស្មី បដិគ្គណ្ហាន្តេ
 អភិហារកស្ស ភិក្ខុនោ ទុក្ខជំ។ ឥតរស្ស បន សញ្ញោ អាបត្តិកេនោ
 បឋមសិក្ខាបទេ វុត្ថោ, ឥមស្មី បន សិក្ខាបទេ សញ្ញា អាបត្តិយោ
 អភិហារកស្សេវ វេទិតញ្ញា។ សេសំ បឋមសិក្ខាបទេ វុត្ថនយត្ថា ចាកជមេវ។

តិសមុដ្ឋានំ - កាយចិត្តតោ វាចាចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ,
 កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ,
 ទុក្ខវេទនន្តិ។

ទុតិយបវរណសិក្ខាបទំ ធម្មំ។

៧. វិកាលភោជនសិក្ខាបទវណ្ណាធា

២៤៧. សត្តមសិក្ខាបទេ - គិរគ្គសមដ្ឋោតិ គិរិម្ហិ អគ្គសមដ្ឋោ, គិរិស្ស វា
 អគ្គទេសេ សមដ្ឋោ។ សោ កិរ សត្តមេ ទិវសេ ភវិស្សតីតិ នគរេ យោសនា
 កិរិយតិ, នគរស្ស ពហិទ្ធា សមេ ភូមិភាគេ បព្ពតត្រាយាយ មហាជនកាយោ
 សន្និបតតិ, អនេកប្បការាទិ នជនាជកានិ បវុត្តន្តិ, តេសំ ទស្សនត្ថំ
 មញ្ញាតិមញ្ញោ ពន្ធន្តិ។ សត្តរសវគ្គិយា អបញ្ញត្តេ សិក្ខាបទេ ទហារវ
 ឧបសម្បជ្ជា, តេ “នាជកានិ អាវុសោ បស្សិស្សាមា” តិ តត្ថ អគម្មសុ។ អថ នេសំ

ញាតកា “អម្ពកំ អយ្យា អាគតា” តិ តុដ្ឋចិត្តា ម្ពាបេត្វា វិលីមេត្វា ភោជេត្វា
អញ្ញម្បិ បូរខាទនីយាទី ហត្ថេ អនំសុ។ តេ សន្ទាយ វុត្ថំ - “មនុស្សា
សត្វរសវគ្គិយេ ភិក្ខុ បស្សិត្វា” តិ អាទិ។

២៤៨-៩. វិកាលេ តិ វិគតេ កាលេ។ កាលេ តិ ភិក្ខុនំ ភោជនកាលេ
អធិប្បតោ, សោ ច សព្ពន្តិមេន បរិច្ឆេនេន មជ្ឈន្តិកោ, តស្មី វីតិវត្ថុតិ
អធិប្បាយោ។ តេ នេវ ស្ស បទភាជនេ “វិកាលោ នាម មជ្ឈន្តិកេ វីតិវត្ថុ យាវ
អរុណុក្កមនា” តិ វុត្ថំ, បិតមជ្ឈន្តិកាបិ កាលសង្កហំ កច្ឆតិ។ តតោ បដ្ឋាយ
បន ខាទិតុំ វា ភុញ្ញិតុំ វា ន សក្កា, សហសា បិវិតុំ សក្កា ភវេយ្យ, កុក្កច្ចកេន
បន ន កត្តត្ថំ។ កាលបរិច្ឆេនជាននត្តញ្ច កាលត្ថម្ពោ យោជេតត្ថោ, កាលន្តរេវ
ភត្តកិច្ចំ កាតត្ថំ។

អវសេសំ ខាទនីយំ នាមាតិ ឯត្ថ យំ តាវ

សក្ខលីមោធកាទិបុព្ពណ្ណាបរណ្ណមយំ, តត្ថ វត្ថុត្ថមេវ នត្ថិ។ យម្បិ
វនមូលាទិប្បភេទំ អាមិសគតិកំ ហោតិ, សេយ្យចិទំ - មូលខាទនីយំ
កន្ទខាទនីយំ មូឡាលខាទនីយំ មត្តកខាទនីយំ ខន្ទខាទនីយំ តចខាទនីយំ
បត្តខាទនីយំ បុប្ផខាទនីយំ ជលខាទនីយំ អដ្ឋិខាទនីយំ បិដ្ឋខាទនីយំ
និយ្យាសខាទនីយន្តិ, ឥទម្បិ ខាទនីយសង្ខមេវ កច្ឆតិ។

តត្ថ បន អាមិសគតិកសល្លក្ខណាត្ថំ ឥទំ មុខមត្តនិទស្សនំ -
មូលខាទនីយេ តាវ មូលកម្មលំ ខារកម្មលំ ចច្ចម្មលំ តម្កកម្មលំ
តណ្ហាលេយ្យកម្មលំ វត្ថុលេយ្យកម្មលំ វជកលីម្មលំ ជជ្ឈវីមូលន្តិ ឯវមាទិនិ
សូបេយ្យបណ្ណាមូលាទិ អាមិសគតិកាទិ។ ឯត្ថ ច វជកលីមូលេ ជវជ្ជនិទិត្វា
ឆន្ទេន្តិ, តំ យាវជីវិកំ ហោតិ។ អញ្ញម្បិ ឯវរូបំ ឯតេនេវ នយេន វេទិតត្ថំ។

មូលកថា កងដ្ឋវិមូលានំ បន ជវដ្ឋានិបិ អាមិសគតិកានេវាតិ វុត្ថំ។ យានិ បន ចាឡិយំ -

“អនុជានាមិ, ភិក្ខុវេ, មូលានិ ភេសដ្ឋានិ ហាលិទ្ធិ សិទ្ធិវេ វចំ វចត្ថំ
អតិវិសំ កដុករោហិណី ឧសីរំ ភទ្ទមុត្តកំ, យានិ វា បនញ្ញានិបិ អត្ថិ
មូលានិ ភេសដ្ឋានិ នេវ ខាទនីយេ ខាទនីយត្ថំ ជវន្តិ, ន ភោជនីយេ
ភោជនីយត្ថំ ជវន្តិ” តិ (មហាវ. ២៦៣) -

វុត្ថានិ, តានិ យាវជីវីកានិ។ តេសំ ចូឡបញ្ចមូលំ មហាបញ្ចមូលន្តិអាទិនា
នយេន គណិយមាណំ គណនាយ អន្តោ នត្ថិ។ ខាទនីយត្ថំ ភោជនីយត្ថញ្ច
ជវណាការោយេវ បន តេសំ លក្ខណំ។ តស្មា យំកិញ្ចា មូលំ តេសុ តេសុ
ជនបទេសុ បកតិអាហារវសេន មនុស្សានំ ខាទនីយត្ថំ ភោជនីយត្ថញ្ច ជវតិ,
តំ យាវកាលិកំ; ឥតរំ យាវជីវីកន្តិ វេទិតត្ថំ។ តេសុ ពហុំ វត្វាបិ ហិ ឥមស្មីយេវ
លក្ខណោ ហិតត្ថំ។ នាមសញ្ញាសុ បន វុច្ឆមាណាសុ តំ តំ នាមំ អជានន្តានំ
សម្មោហោយេវ ហោតិ, តស្មា នាមសញ្ញាយ អាទរំ អកត្វាលក្ខណមេវ
ទស្សិតំ។

យថា ច មូលេ; ឯវំ កន្ទាទិសុបិ យំ លក្ខណំ ទស្សិតំ, តស្សេវ វសេន
វិនិច្ឆយោ វេទិតត្ថោ។ យញ្ច តំ ចាឡិយំ ហាលិទ្ធាទិ អដ្ឋវិធំ វុត្ថំ, តស្ស
ខន្ធតចបុប្ផជលម្មិ សត្ថំ យាវជីវីកន្តិ វុត្ថំ។

កន្ទខាទនីយេ ធុរិយោ កន្ទោ - ធិយោ ច វស្សោ ច ភិសក្តីសុកកន្ទាទិ វដ្តោ
ឧប្បលកសេរុកកន្ទាទិ, យំ “គណ្ឌី” តិបិ វទន្តិ។ តត្ថ សព្វេសំ កន្ទានំ
ជីណ្ឌាជវដ្ឋានញ្ច ធល្វិ ច សុខុមមូលានិ ច យាវជីវីកានិ។ តវុណោ បន
សុខខាទនីយោ, សាលកល្យាណីចោតកកន្ទោ ក៏សុកចោតកកន្ទោ

អម្ពាជកកន្លោ កេតកកន្លោ មាលុវកន្លោ ភិសសន្ន្វាតោ
បទុមបុណ្ណវិកកន្លោ បិណ្ណាលុមសាលុអាធយោ ច ឡីវល្លិកន្លោ អាលុវកន្លោ
សិគ្គកន្លោ តាលកន្លោ នីលុប្បលវត្ថុប្បលកុមុនសោគន្ធិកានំ កន្លា
កនលិកន្លោ វេជ្ជកន្លោ កសេរុកកន្លោតិ វេមាធយោ តេសុ តេសុ
ជនបទេសុ បកតិអាហារវសេន មនុស្សានំ ខាធនីយត្ថញ្ច ភោជនីយត្ថញ្ច
ជរណាកកន្លា យាវកាលិកា។

ឡីវល្លិកន្លោ អនោតោ យាវជីវិកោ, ធាតោ យាវកាលិកោ។
ឡីវកាកាលិជីវិកឧសភកលសុណាធិកន្លា បន យាវជីវិកា។ តេ ចាឡិយំ -
“យានិ វា បនញ្ញានិបិ អត្ថិ មូលានិ ភេសន្នានី”តិ វេ មូលភេសន្នសន្នហេនេវ
សន្នហិតា។

មុឡាលខាធនីយេ បន បទុមមុឡាលំ បុណ្ណវិកមុឡាលសទិសមេវ។
វេកមូលំ កន្ទលមូលន្តិ វេមាធិ តេសុ តេសុ ជនបទេសុ បកតិអាហារវសេន
មនុស្សានំ ខាធនីយត្ថញ្ច ភោជនីយត្ថញ្ច ជរណាកមុឡាលំ យាវកាលិកំ។
ហានិទ្ធិសិទ្ធិវេមកចិចតុរស្សវល្លិកេតកតាលហិណ្ឌាលកុណ្ឌាលនាឡិកេវបូត
រុក្ខាធិមុឡាលំ បន យាវជីវិកំ, តំ សព្វម្បិ ចាឡិយំ - “យានិ វា បនញ្ញានិបិ អត្ថិ
មូលានិ ភេសន្នានី”តិ (មហាវ. ២៦៣) វេ មូលភេសន្នសន្នហេនេវ សន្នហិតំ។

មត្តកខាធនីយេ

តាលហិណ្ឌាលកុណ្ឌាលកេតកនាឡិកេវបូតរុក្ខខន្ធវេត្ថវេកកនលំនំ
កន្ធវិវសន្ន្វាតា មត្តកា វេណុកឡិវេ នឡកឡិវេ ឧច្ចកឡិវេ មូលកកឡិវេ
សាសបកឡិវេ សតាវិកឡិវេ សត្តន្ធិ ធម្មានំ កឡិវាតិ វេមាធិ តេសុ តេសុ
ជនបទេសុ បកតិអាហារវសេន មនុស្សានំ ខាធនីយត្ថំ ភោជនីយត្ថញ្ច
ជរណាកោ រុក្ខវល្លិអាធនំ មត្តកោ យាវកាលិកោ។

ហាលិទ្ធិសិទ្ធិវេរវេរ ចមកចលសុណានំកឡិរា
តាលហិរាលកុន្តាលនាឡិកេរកឡិរាឡា ជិទ្ធិត្វា ចាតិតោ ជវដ្ឋពុន្ទោ
យាវជីវិកោ។

ខន្ធខាធនីយេ អន្តោបថវីតតោ សាលកល្យាណីខន្ធា ឧប្បុខន្ធា
និលុប្បលរត្តប្បលកុមុនសោគន្ធិកានំ ខន្ធកាតិ វេរមាទិ តេសុ តេសុ
ជនបទេសុ បកតិអាហារវសេន មនុស្សនំ ខាធនីយត្ថំ កោជនីយត្តព្វា
ជវណាកោ ខន្ធា យាវកាលិកោ។ ឧប្បលជាតិនំ បណ្ណាធន្តោកោ បទុមជាតិនំ
សព្វោបិ ធន្តោកោ ការវិទ្ធិកធន្តោធមោ ច អវសេសសព្វខន្ធា យាវជីវិកោ។

តថខាធនីយេ ឧប្បតចោវ ឯកោ យាវកាលិកោ, សោបិ សរសោ។ សេសោ
សព្វោ យាវជីវិកោ។ តេសំ បន មត្តកខន្ធតចានំ តិណ្ណំ ចាឡិយំ
កសាវភេសជ្ជេន សង្កហោ វេទិតព្វានិ។ វុត្តព្វោតំ -

“អនុជាធាមិ, ភិក្ខុវេ, កសាវានិ ភេសជ្ជានិ និម្ពកសាវំ, កុដជកសាវំ,
បដាលកសាវំ, ជគ្គវកសាវំ នត្តមាលកសាវំ, យានិ វា បនព្វានិបិ អត្ថិ
កសាវានិ ភេសជ្ជានិ នេវ ខាធនីយេ ខាធនីយត្ថំ ជវន្តិ, ន កោជនីយេ
កោជនីយត្ថំ ជវន្តិ” តិ (មហាវ. ២៦៣)។

ឯត្ថ ហិ ឯតេសម្មិ សង្កហោ សិជ្ឈតិ។ វុត្តកសាវានិ ច សព្វានិ កប្បិយានីតិ
វេទិតព្វានិ។

បត្តខាធនីយេ មូលកំ ខារកោ ចប្ប តម្កកោ តណ្ហាលេយ្យកោ បបុន្នាកោ
វត្ថុលេយ្យកោ វជកលិ ជជ្ឈីវី សេល្ហុ សិគ្គ កាសមទ្ធកោ ឧម្មា បីនមុត្តោ
មាសោ រាជមាសោ ឋបេត្វា មហានិច្ឆារំ អវសេសនិច្ឆារោ អគ្គិមន្តោ
សុនិសន្នកោ សេតវរណោ នាឡិកា ភូមិយំ ជាតលោណីតិ ឯតេសំ បត្តានិ

អញ្ញានិ ច ឯវរុចានិ តេសុ តេសុ ជនបទេសុ បកតិអាហារវសេន មនុស្សានំ
ខាននីយត្ថំ ភោជនីយត្ថញ្ច ជរណាកានិ បត្តានិ ឯកំសេន យាវកាលិកានិ។
យា បនញ្ញា មហានឧបិដ្ឋមត្តា បណ្ណាលោឡិ រុក្ខេ ច គន្ធូ ច អាហេហតិ, តស្សា
បត្ថំ យាវជីវិកំ។ ព្រហ្មីបត្តញ្ច យាវកាលិកន្តិ ធិបវាសិនោ វនន្តិ។ អម្ពបល្លវំ
យាវកាលិកំ, អសោកបល្លវំ បន យាវជីវិកំ។

យានិ វា បនញ្ញានិ ចាឡិយំ -

“អនុជាធាមិ, ភិក្ខុវេ, បណ្ណានិ ភេសជ្ជានិ និម្ពបណ្ណំ កុដជបណ្ណំ
បដោលបណ្ណំ សុលសិបណ្ណំ កប្បាសកបណ្ណំ យានិ វា បនញ្ញានិបិ អត្ថិ
បណ្ណានិ ភេសជ្ជានិ នេវ ខាននីយេ ខាននីយត្ថំ ជរន្តិ ន ភោជនីយេ
ភោជនីយត្ថំ ជរន្តិ” តិ (មហាវ. ២៦៣) -

វុត្តានិ, តានិ យាវជីវិកានិ។ ន កេវលញ្ច បណ្ណានិយេវ តេសំ
បុប្ផដលាធិនិបិ យាវជីវិកានិ។ បណ្ណានំ ជគ្គវបណ្ណំ អន្ធិកបណ្ណំ ជណ្ឌិកបណ្ណំ
បដោលបណ្ណំ តម្កលបណ្ណំ បទុមិនិបណ្ណាន្តិ ឯវំ គណានវសេន អន្តោ នត្ថិ។

បុប្ផខាននីយេ មូលកបុប្ផំ ខារកបុប្ផំ ចន្ទបុប្ផំ តម្កកបុប្ផំ វជកលិបុប្ផំ
ជជ្ឈីវបុប្ផំ ច្ចឡិនិច្ឆាវបុប្ផំ មហានិច្ឆាវបុប្ផំ កសេរុកបុប្ផំ
នាឡិកេរតាលកេតកានំ តរុណាបុច្ឆានិ សេតវរណាបុប្ផំ សិគ្គបុប្ផំ
ឧប្បលបទុមជាតិកានំ បុច្ឆានិ កណ្ឌិកមត្ថំ អគន្ធិកបុប្ផំ កឡីវបុប្ផំ
ជីវន្តីបុប្ផន្តិ ឯវមាទិ តេសុ តេសុ ជនបទេសុ បកតិអាហារវសេន មនុស្សានំ
ខាននីយត្ថំ ភោជនីយត្ថញ្ច ជរណាកបុប្ផំ យាវកាលិកំ។
អសោកកុលកុយ្យកបុន្នាគចម្បកជាតិកណ្ឌិវរ កណ្ឌិការកុន្ធនវមាលិក

មន្ត្រីកាត់ដំបង បង បុប្ផ យ៉ាវជីវីកំ តស៊ូ គណនាយ អន្តោ នត្តិ។ ចាឡីយំ បងស្បែក
កសាវភេសជ្ជៈនេវ សង្គហោ វេទិតញ្ចោ។

ផលខាធនីយេ

បងសលពុជតាលនាឡីកេរអម្ពជម្ពអម្ពាជកតិទ្តិណិកមាតុលុដ្ឋកបិត្តលាពុ
កុម្មុណ្ណាបុស្សជលតិម្ពរុសកតិបុសវាតិដ្ឋណាចោចមោចមធុកាត់ដំបង ផលានិ
យានិ លោកេ តេសុ តេសុ ជនបទេសុ បកតិអាហារវសេន មនុស្សានំ
ខាធនីយត្ថំ ភោជនីយត្ថញ្ច ជរន្តិ, សញ្ញានិ តានិ យ៉ាវកាលិកានិ។
នាមគណនវសេន នេសំ ន សក្កា បរិយន្តំ ទស្សេតុំ។ យានិ បង ចាឡីយំ -

“អនុជានាមិ, ភិក្ខុវេ, ផលានិ ភេសជ្ជានិ - ពិលដ្ឋំ, បិប្ផលី, មរិចំ,
ហរីតកំ, វិភីតកំ, អាមលកំ, គោជ្ឈជលំ, យានិ វា បងញ្ញានិបិ អត្ថិ ផលានិ
ភេសជ្ជានិ នេវ ខាធនីយេ ខាធនីយត្ថំ ជរន្តិ ន ភោជនីយេ ភោជនីយត្ថំ
ជរន្តិ”តិ (មហាវ. ២២៣) -

វុត្តានិ, តានិ យ៉ាវជីវីកានិ។ តេសម្បិ អបរិបក្កានិ អច្ឆិវ
ពិម្ពវរណាកេតកកាស្មីរាធនំ ផលានិ ជាតិដលំ កដុកដលំ ឯឡា តក្កោលន្តិ
ឯវំ នាមវសេន ន សក្កា បរិយន្តំ ទស្សេតុំ។

អដ្ឋិខាធនីយេ លពុជដ្ឋិ បងសដ្ឋិ អម្ពាជកដ្ឋិ សាលដ្ឋិ
ខដ្ឋិវិកេតកតិម្ពរុសកានំ តរុណាជលដ្ឋិ តិទ្តិណិកដ្ឋិ ពិម្ពជលដ្ឋិ ឧប្បល
បទុមជាតិនំ ចោក្ខវដ្ឋិតិ ឯវមាធនិ តេសុ តេសុ ជនបទេសុ មនុស្សានំ
បកតិអាហារវសេន ខាធនីយត្ថំ ភោជនីយត្ថញ្ច ជរណាកានិ អដ្ឋិនិ
យ៉ាវកាលិកានិ។ មធុកដ្ឋិ បុណ្ណាគដ្ឋិ ហរីតកាត់ដំបង អដ្ឋិនិ សិទ្ធិត្ថកដ្ឋិ រាជិកដ្ឋិតិ

ឯវមាធិនិ អដ្ឋនិ យាវជីវិកានិ។ តេសំ ចាឡិយំ ជលភេសន្នេនេវ សង្កហោ
វេទិតញោ។

បិដ្ឋខាធិនិយេ សត្តន្ធិ តាវ ធម្មានំ ធម្មានុលោមានំ អបរណ្ណានញោ បិដ្ឋំ
បនសបិដ្ឋំលពុជបិដ្ឋំ អម្ពាជកបិដ្ឋំ សាលបិដ្ឋំ ឆោតកតាលបិដ្ឋញោ
ឡីវល្លិបិដ្ឋញោតិ ឯវមាធិនិ តេសុ តេសុ ជនបទេសុ បកតិអាហារវសេន
មនុស្សានំ ខាធិនិយត្ថំ កោជនិយត្ថញោ ជរណាកានិ បិដ្ឋានិ យាវកាលិកានិ។
អឆោតកំ តាលបិដ្ឋំ ឡីវល្លិបិដ្ឋំ អស្សគន្ធាធិបិដ្ឋានិ ច យាវជីវិកានិ។ តេសំ
ចាឡិយំ កសាវេហិ ច មូលជលេហិ ច សង្កហោ វេទិតញោ។

និយ្យាសខាធិនិយេ ឯកោ ឧច្ចនិយ្យាសោវ សត្តាហកាលិកោ។ សេសា
“អនុជានាមិ, ភិក្ខុវេ, ជត្វនិ ភេសន្នានិ - ហិដ្ឋំ ហិដ្ឋំ ជត្ថំ ហិដ្ឋំ សិចាជិកំ តកំ
តកបត្ថិ តកបណ្ណិ សន្និលសំ យានិ វា បនញ្ញានិបិ អត្ថិ ជត្វនិ ភេសន្នានិ” តិ
(មហាវ. ២៦៣) ឯវំ ចាឡិយំ វុត្តនិយ្យាសា យាវជីវិកា។ តត្ថ យេវាបនកវសេន
សង្កហិតានំ អម្ពនិយ្យាសោ កណិការនិយ្យាសោតិ ឯវំ នាមវសេន ន សក្កា
បរិយន្តំ ទស្សតុំ។ ឯវំ ឥមេសុ មូលខាធិនិយាធិសុ យំ កិញ្ចំ យាវកាលិកំ,
សព្វម្បី ឥមស្មី អត្ថេ “អវសេសំ ខាធិនិយំ នាមា” តិ សង្កហិតំ។

កោជនិយំ នាម បញ្ច កោជនានិភិអាធិម្ហិ យំ វុត្តញ្ចំ តំ វុត្តមេវ។ ខាធិស្សមិ
ភុញ្ញស្សមិភិ, បជិគ្គណ្ណាភិភិ យោ ភិក្ខុវិកាលេ ឯតំ ខាធិនិយំ កោជនិយញោ
បជិគ្គណ្ណាភិ, តស្ស បជិគ្គហលោ តាវ អាបត្ថិ ទុក្ខជស្ស។ សេសមេត្ត
ឧត្តានមេវ។

ឯឡកលោមសមុដ្ឋានំ - កាយតោ ច កាយចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាភិ, កិរិយំ,
នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

វិកាលភោជនសិក្ខាបទំ សត្តមំ។

៨. សន្និធិការកសិក្ខាបទវណ្ណាធា

២៥២. អដ្ឋមសិក្ខាបទេ - ពេលជួសសោ ឆាម ជំនិលសហស្សត្ថន្តរោ
មហាថេរោ។ អរញ្ញេវិហរតីតិ ជេតវនស្ស អវិទូរេ បធានយរេ ឯកស្មី អាវាសេ
វសតិ។ សុក្កកុរុន្តិ អសូបល្បញ្ញនំ ឌីននំ។ សោ កិរ អន្តោកាមេ ភុញ្ញត្វា បច្ឆា
បិណ្ឌាយ ចរិត្វា តាធិសំ ឌីននំ អាហរតិ, តញ្ច ខោ អប្ប្បច្ឆតាយ, ន
បច្ឆយគិទ្ធតាយ។ ថេរោ កិរ សត្តាហំ និរោធសមាបត្តិយា វីតិនាមេត្វា
សមាបត្តិតោ វុជ្ជាយ តំ បិណ្ឌាចាតំ ឧទកេន តេមេត្វា ភុញ្ញតិ, តតោ បុន
សត្តាហំ សមាបត្តិយា និសីទតិ។ ឯវំ ទ្វេបិ តីណិបិ ចត្តារិបិ សត្តាហានិ
វីតិនាមេត្វា កាមំ បិណ្ឌាយ បរិសតិ។ តេន វុត្ថំ - “ចិរេន កាមំ បិណ្ឌាយ
បរិសតី” តិ។

២៥៣. កាលោ ករណំ កិរិយាតិ អត្ថតោ ឯកំ, សន្និធិកាលោ អស្សាតិ
សន្និធិការំ; សន្និធិការមេវ សន្និធិការកំ។ បដិគ្គហេត្វា ឯកវត្ថុ
វីតិនាមិតស្សេតំ អធិវចនំ។ តេនេវស្ស បទភោជនេ វុត្ថំ - “សន្និធិការកំ ឆាម
អដ្ឋ បដិគ្គហិតំ អបរដ្ឋ” តិ។

បដិគ្គណ្ហាតិ អាបត្តិ ទុក្ខជស្សាតិ ឯវំ សន្និធិកតំ យំ កិត្យា យាវកាលិកំ វា
យាមកាលិកំ វា អន្លោហរិតុកាមតាយ គណ្ហាន្តស្ស បដិគ្គហណោ តាវ
អាបត្តិ ទុក្ខជស្ស។ អន្លោហរតោ បន ឯកមេកស្មី អន្លោហារេ ចាចិត្តិយំ។
សចេបិ បត្តោ ទុទ្ធាតោ ហោតិ, យំ អង្គុលិយា យំសន្តស្ស លេខា បញ្ញាយតិ,
គណ្ហិកបត្តស្ស វា គណ្ហិកន្តរេ ស្មេហោ បរិដ្ឋោ ហោតិ, សោ ឧណ្ហោ
ឌីតាបេន្តស្ស បគ្សវតិ, ឧណ្ហាយាគុយា វា គហិតាយ សន្និស្សតិ, តាធិសេ បត្តេបិ

បុណ្យស្រី កុញ្ញត្ថស្ស ចាចិត្តិយំ។ តស្មា បត្តំ ឆោរិក្ខា បុណ្យ តត្ថ អន្តោទកំ វា
អាសិក្ខា អន្តរិយា វា យំសិក្ខា និស្សហភារោ ជានិតញ្ញោ។ សចេ ហិ ឧទកេ
វា ស្មេហភារោ បត្តេ វា អន្តរិលេខា បញ្ញាយតិ, ទុទ្ធាតោ ហោតិ។
តេលវណ្ណបត្តេ បុណ្យ អន្តរិលេខា បញ្ញាយតិ, សា អញ្ញោហារិកា។ យំ ភិក្ខុ
និរេបក្ខា សាមណោរាជំ បរិច្ឆជន្តិ, តញ្ញោ សាមណោរា និទហិត្វា ទេន្តិ, សត្តំ
វដ្តតិ។ សយំ បដិគ្គហេត្វា អបរិច្ឆត្តមេវ ហិ ទុតិយទិវសេ ន វដ្តតិ។ តតោ ហិ
ឯកសិក្ខម្បិ អន្តោហារតោ ចាចិត្តិយមេវ។

អកប្បិយមំសេសុ មនុស្សមំសេ បុល្លច្ចយេន សទ្ធិ ចាចិត្តិយំ, អវសេសេសុ
ទុក្ខជេន សទ្ធិ។ យាមកាលិកំ សតិ បច្ចយេ អន្តោហារតោ ចាចិត្តិយំ។
អាហារត្ថាយ អន្តោហារតោ ទុក្ខជេន សទ្ធិ ចាចិត្តិយំ។ សចេ បរិវិតោ ហុត្វា
អនតិវិត្តកតំ អន្តោហារតិ, បកតិអាមិសេ ទ្វេ ចាចិត្តិយានិ, មនុស្សមំសេ
បុល្លច្ចយេន សទ្ធិ ទ្វេ, សេសអកប្បិយមំសេ ទុក្ខជេន សទ្ធិ, យាមកាលិកំ សតិ
បច្ចយេ សាមិសេន មុខេន អន្តោហារតោ ទ្វេ, និរាមិសេន ឯកមេវ។
អាហារត្ថាយ អន្តោហារតោ វិកប្បទ្វយេបិ ទុក្ខជំ វឌ្ឍតិ។ សចេ វិកាលេ
អន្តោហារតិ, បកតិភោជនេ សន្និធិបច្ចយា ច វិកាលភោជនបច្ចយា ច ទ្វេ
ចាចិត្តិយានិ, អកប្បិយមំសេសុ បុល្លច្ចយញ្ច ទុក្ខជញ្ច វឌ្ឍតិ។
យាមកាលិកេសុ វិកាលបច្ចយា អនាបត្តិ, អនតិវិត្តបច្ចយា បុណ្យ វិកាលេ
សត្តវិកប្បេសុ អនាបត្តិ។

២៥៥. សត្តាហកាលិកំ យាវជីវិកំ អាហារត្ថាយាតិ អាហារត្ថាយ
បដិគ្គណ្ឌតោ បដិគ្គហណបច្ចយា តាវ ទុក្ខជំ, អន្តោហារតោ បុណ្យ សចេ
និរាមិសំ ហោតិ, អន្តោហារេ អន្តោហារេ ទុក្ខជំ។ អថ អាមិសសំសដ្ឋំ
បដិគ្គហេត្វា បរិច្ចតំ ហោតិ, យថាវត្ថុកំ ចាចិត្តិយមេវ។

២៥៦. អនាបត្តិ យាវកាលិកន្តិអាទិម្ហិ វិកាលភោជនសិក្ខាបទេ និទ្ទិដ្ឋំ
ខាទនីយភោជនីយំ យាវ មជ្ឈន្តិកសម្ពាតោ កាលោ, តាវ ភុញ្ញតត្ថតោ
យាវកាលិកំ។ សទ្ធិ អនុលោមចានេហិ អជ្ឈិវិដំ ចានំ យាវ រត្តិយា
បច្ឆិមយាមសម្ពាតោ យាមោ, តាវ បរិភុញ្ញតត្ថតោ យាមោ កាលោ អស្សតិ
យាមកាលិកំ។ សប្បិអាទិ បញ្ចវិដំ ភេសន្តំ សត្តាហំ និធនតត្ថតោ សត្តាហោ
កាលោ អស្សតិ សត្តាហកាលិកំ។ ឋេបេត្វា ឧទកំ អវសេសំ សព្វម្បី យាវជីវំ
បរិហារិត្វា សតិ បច្ឆយេ បរិភុញ្ញតត្ថតោ យាវជីវកន្តិ វុច្ឆតិ។

តត្ថ អរុណោទយេវ បដិគ្គហិតំ យាវកាលិកំ សតក្ខត្តម្បី និទហិត្វា
យាវកាលោ នាតិក្កមតិ តាវ, យាមកាលិកំ ឯកំ អហោរត្តំ, សត្តាហកាលិកំ
សត្តរត្តំ, ឥតវំ សតិ បច្ឆយេ, យាវជីវម្បី បរិភុញ្ញន្តស្ស អនាបត្តិ។ សេសមេត្ត
ឧត្តានមេវ។ អជ្ឈកថាសុ បន ឥមស្មី ឋានេ ចានកថា កប្បិយានុលោមកថា
“កប្បតិ នុ ខោ យាវកាលិកេន យាមកាលិក”ន្តិអាទិកថា ច
កប្បិយភូមិកថា ច វិត្តាវតា, តំ មយំ អាគតដ្ឋានេយេវ កថយិស្សម។

ឯឡកលោមសមុដ្ឋានំ - កាយតោ ច កាយចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ, កិរិយំ,
នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

សន្និធិការកសិក្ខាបទំ អដ្ឋមំ។

៩. បណ្ឌិតភោជនសិក្ខាបទវណ្ណានា

២៥៧. នវមសិក្ខាបទេ - បណ្ឌិតភោជនានីតិ ឧត្តមភោជនានិ។ កស្ស
សម្បន្នំ ន មនាបន្តិ សម្បត្តិយុត្តំ កស្ស ន បិយំ។ សាទុន្តិ សុវសំ។

២៥៩. យោ បន ភិក្ខុ ឯវុចានិ បណ្ឌិតភោជនានិ អភិលាមោ អត្តនោ
អត្តាយ វិញ្ញាបេត្វា ភុញ្ញយ្យាតិ ឯត្ថ សុទ្ធានិ សប្បិអាទិនិ វិញ្ញាបេត្វា ភុញ្ញន្តោ
ចាចិត្តិយំ នាបដ្ឋតិ, សេឱយេសុ សូចោទនវិញ្ញត្តិទុក្ខដំ អាបដ្ឋតិ,
ឌុទនសំសដ្ឋានិ បន វិញ្ញាបេត្វា ភុញ្ញន្តោ ចាចិត្តិយំ អាបដ្ឋតិ វេទិតញ្ចោ, អយំ
កិរេត្ថ អធិប្បាយោ។ តេនេវ ច “បណ្ឌិតានី” តិ អវត្វា “បណ្ឌិតភោជនានី” តិ
សុត្ថេ វុត្ថំ។ “បណ្ឌិតានី” តិ ហិ វុត្ថេ សប្បិអាទិនំយេវ គហណំ ហោតិ,
“បណ្ឌិតភោជនានី” តិ វុត្ថេ បន បណ្ឌិតសំសដ្ឋានិ សត្តជញ្ញានិព្ពត្តានិ
ភោជនានិ បណ្ឌិតភោជនានីតិ អយមត្ថោ បញ្ញាយតិ។

ឥនានិ វិញ្ញាបេតិ បយោគេ ទុក្ខដន្តិអាទិសុ អយំ វិនិច្ឆយោ - “សប្បិណ ភត្តំ
ទេហិ, សប្បិ អាភិវត្វា ទេហិ, សប្បិមិស្សកំ កត្វា ទេហិ, សហសប្បិណ ទេហិ,
សប្បិញ្ច ភត្តញ្ច ទេហិ” តិ វិញ្ញាបេន្តស្ស វិញ្ញត្តិយា ទុក្ខដំ, បដិគ្គហណោ ទុក្ខដំ,
អដ្ឋោហារេ ចាចិត្តិយំ។ “សប្បិភត្តំ ទេហិ” តិ វុត្ថេ បន យស្មា សាលិភត្តំ វិយ
សប្បិភត្តំ នាម នត្ថិ; តស្មា សូចោទនវិញ្ញត្តិទុក្ខដមេវ វេទិតព្ពំ។

សចេ បន “សប្បិណ ភត្តំ ទេហិ” តិ វុត្ថេ ភត្តំ ទត្វា “សប្បិ កត្វា ភុញ្ញា” តិ
នវនីតំ វា ឌីរំ វា ទដិ វា ទេតិ, មូលំ វា បន ទេតិ, “ឥមិណ សប្បិ គហេត្វា ភុញ្ញា” តិ
យថាវត្ថុកមេវ។ “គោសប្បិណ ភត្តំ ទេហិ” តិ វុត្ថេ បន គោសប្បិណ វា ទេតុ,
គោសប្បិម្ហិ អសតិ, បុរិមនយេនេវ គោនវនីតានី វា កាវិយេវ វា ទេតុ “ឥតោ
សប្បិណ ភុញ្ញា” តិ យថាវត្ថុកមេវ។ សចេ បន គោសប្បិណ យាចិតោ អធិយា
សប្បិអាទិហិ ទេតិ, វិសង្កេតំ។ ឯវត្ថុ សតិ អញ្ញំ យាចិតេន អញ្ញំ ទិន្នំ នាម
ហោតិ, តស្មា អនាបត្តិ។ ឯស នយោ អធិយា សប្បិណ ទេហិតិ អាទិសុបិ។

“កប្បិយសប្បិណ ទេហិ” តិ វុត្ថេ អកប្បិយសប្បិណ ទេតិ, វិសង្កេតមេវ។
“អកប្បិយសប្បិណតិ វុត្ថេ អកប្បិយសប្បិណ ទេតិ, បដិគ្គហណោបិ

បរិភោគេបិ ទុក្ខជមេវ។ អកប្បិយសប្បិម្ពិ អសតិ បុរិមនយេនេវ
អកប្បិយនវនីតាធិនិ ទេតិ “សប្បិ កត្វា ភុញ្ញា”តិ អកប្បិយសប្បិណាវ ទិន្នំ
ហោតិ។ “អកប្បិយសប្បិណា”តិ វុត្តេ កប្បិយេន ទេតិ, វិសង្កេតំ។ “សប្បិណា”តិ
វុត្តេ សេសេសុ នវនីតាធិសុ អញ្ញាតវេន ទេតិ, វិសង្កេតមេវ។ ឯស នយោ
នវនីតេន ទេហីតិអាធិសុបិ។ យេន យេន ហិ វិញ្ញត្តិ ហោតិ, តស្មី វា តស្ស មូលេ
វាលទ្ធ, តំ តំ លទ្ធមេវ ហោតិ។

សចេ បន អញ្ញំ ចាឡិយា អាគតំ វា អនាគតំ វា ទេន្តិ, វិសង្កេតំ។ ចាឡិយំ
អាគតនវនីតាធិនិ ឋបេត្វា អញ្ញេហិ នវនីតាធិហិ វិញ្ញាបេន្តស្ស ទុក្ខជំ។ យថា
ច “សប្បិភត្តំ ទេហី”តិ វុត្តេ សាលិភត្តស្ស វិយ សប្បិភត្តស្ស អភាវា
សូចោទនវិញ្ញត្តិទុក្ខជមេវ ហោតិតិ វុត្តំ។ ឯវំ នវនីតភត្តំ ទេហីតិអាធិសុបិ។
បដិចាធិយា ឯកមេកំ វិត្តាវេត្វា វុច្ឆមាទេបិ ហិ អយមេវត្តោ វត្តញ្ញោ សិយា,
សោ ច សង្ខេបេនបិ សក្កាញាតុំ, កី តត្ថ វិត្តាវេន? តេន វុត្តំ - “ឯស នយោ
នវនីតេន ទេហីតិអាធិសុបិ”តិ។

សចេ បន សព្វេហិបិ សប្បិអាធិហិ ឯកជ្ជានេ វា នាធាជ្ជានេ វា វិញ្ញាបេត្វា
បដិលទ្ធិ ឯកភាជនេ អាភិវិត្វា ឯករសំ កត្វា តតោ កុសគ្គេនាបិ ជ្ឈេត្តេ ពិន្ទុំ
ឋបេត្វា អដ្ឋោហារតិ, នវ ចាចិត្តិយានិ អាបជ្ជតិ។ វុត្តម្យំ ចេតំ បរិវារេ -

“កាយិកានិ ន វាចសិកានិ,
សព្វានិ នាធាវត្ថុកានិ;
អបុព្ពំ អចរិមំ អាបដ្ឋេយ្យ ឯកតោ,
បញ្ញាមេសា កុសលេហិ ចិន្តិតា”តិ។ (បរិ. ៤៨១);

២៦១. អតិលាដោ គិលានសញ្ញាតិ ឯត្ថ សេ គិលានសញ្ញាបិ ហុត្វា
ភេសជ្ជត្ថាយ បញ្ច ភេសជ្ជានិវិញ្ញាបេតិ, មហានាមសិក្ខាបទេន ការេតញ្ចេ។
នវ បណ្ឌិតភោជនានិវិញ្ញាបេន្តោ បន ឥមិនា សិក្ខាបទេន ការេតញ្ចេ។
ភិក្ខុនីនំ បន ឯតានិ ចាជិទេសនីយវត្ថុនិ ហោន្តិ, សូចោទនវិញ្ញាតិយំ
ឧភយេសម្ម័ វេទបណ្ណាត្តិទុក្កជមេវ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

ចតុសមុដ្ឋានំ - កាយតោ កាយវាចតោ កាយចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច
សមុដ្ឋាតិ,

កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាតិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, តិចិត្តំ,
តិវេទនន្តិ។

បណ្ឌិតភោជនសិក្ខាបទំ នវមំ។

១០. ទន្តចោទសិក្ខាបទវណ្ណានា

២៦៣. ទសមសិក្ខាបទេ - ចតុសុ បច្ឆយេសុ អន្តមសោ ទន្តកជ្ជម្ម័ សព្វំ
បំសុក្ខលមេវ អស្សាតិ សព្វបំសុក្ខលិកោ។ សោ កិរ សុសានេ ធម្មិតភាជនមេវ
បត្តំ កត្វា តត្ថ ធម្មិតចោឡកេហវ ជីវំ កត្វា តត្ថ ធម្មិតមញ្ចប័បកានិយេវ
គហេត្វា បរិភូញ្ញាតិ។ អយ្យវោសាជិតកានិ ឯត្ថ អយ្យា វុច្ឆន្តិ កាលដ្ឋតា
បិទិបិតាមហា។ វោសាជិតកានិ វុច្ឆន្តិ តេសំ អត្ថាយ សុសានាទីសុ ធម្មិតកានិ
ខាទនីយភោជនីយានិ; មនុស្សា កិរ កាលដ្ឋតេ ញាតកេ ឧទ្ទិស្ស យំ តេសំ
សជីវកាលេ បិយំ ហោតិ, តំ ឯតេសុ សុសានាទីសុ បិណ្ឌំ បិណ្ឌំ កត្វា
“ញាតកា នោ បរិភូញ្ញាតិ ឋបេន្តិ។ សោ ភិក្ខុ តំ គហេត្វា ភូញ្ញាតិ, អញ្ញំ
បណ្ឌិតម្ម័ ធិយ្យមានំ ន ឥច្ឆតិ។ តេន វុត្ថំ - “សុសានេបិ វុក្ខមូលេបិ ឧម្មារេបិ
អយ្យវោសាជិតកានិ សាមំ គហេត្វា បរិភូញ្ញាតិ” តិ។ វេរោតិ ជិរោ យនពាធ្វោ។

វង់រោតិ ជូលោ; ជូលោ ច យនសរីរោ ចាយំ ភិក្ខុតិ វុត្ថំ ហោតិ។ មនុស្សមំសំ
មញ្ញោ ខាទតិ មនុស្សមំសំ ខាទតិ តិ នំ សល្លក្ខេម; មនុស្សមំសំ ខាទតិ ហិ
ន្នៀនិសា ភវន្តិ អយំ តេសំ អធិប្បាយោ។

២២៤. ឧទកន្តោចានេ កុក្កុទ្ធាយន្តិ ឯត្ថ តេ ភិក្ខុ “អធិន្នំ មុខទ្វារំ អាហារំ
អាហារេយ្យា” តិ បទស្ស សម្មា អត្ថំ អសល្លក្ខេត្វា កុក្កុទ្ធាយិសុំ, ភក្កា បន
យថាឧប្បន្នស្ស វត្ថុស្ស វសេន បិតាវិយ ទារកេ តេ ភិក្ខុ សញ្ញាបេន្តោ
អនុបញ្ញត្តិ វេបេសិ។

២២៥. អធិន្នំ កាយេន វា កាយបដិពទ្ធន វា គណ្ណាន្តស្ស
កាយ កាយបដិពទ្ធនិស្សគ្គិយានំ អញ្ញាតវសេន ន ធិន្នំ។ ឯតទេវ ហិ សន្ធាយ
បទភាជនេ “អធិន្នំ នាម អប្បដិគ្គហិតកំ វុច្ចតិ” តិ វុត្ថំ។ ធុតិយចារាជិកេ បន
“អធិន្នំ នាម បរមវិគ្គហិតកំ វុច្ចតិ” តិ វុត្ថំ។ ធិន្នំ ឥទំ បន តស្សេវ អធិន្នស្ស
បដិបក្ខវសេន លក្ខណាន្តស្សនត្ថំ ឧទ្ធជំ។ និទ្ទេសេ ចស្ស “កាយេន វា
កាយបដិពទ្ធន វា និស្សគ្គិយេន វា ទេន្តេ” តិ វុត្ថំ អញ្ញាស្មី ទទមាទេ “ហត្ថចាសេ
បិតោ កាយេន វា កាយបដិពទ្ធន វា បដិគ្គណ្ហាតិ តំ វុត្ថំ ធិយ្យមាទំ
អន្តមសោ វេរណុម្បិ សេច បុព្វេ វុត្ថលក្ខណោ ហត្ថចាសេ បិតោ កាយេន វា
កាយបដិពទ្ធន វា បដិគ្គណ្ហាតិ, ឯតំ វុត្ថំ បដិគ្គហិតំ ធិន្នំ នាម វុច្ចតិ។ ន “ឥទំ
គណ្ណា, ឥទំ តវ ហោតុ” តិ អាទិវចនេន និស្សជ្ជំ។

តត្ថ កាយេនាតិ ហត្ថាធិសុ យេន កេនចិ សរីរាយវេន; អន្តមសោ
ចាទន្តុលិយាបិ ធិយ្យមាទំ កាយេន ធិន្នំ នាម ហោតិ, បដិគ្គហណេបិ ឯសេវ
នយោ។ យេន កេនចិ ហិ សរីរាយវេន គហិតំ កាយេន គហិតមេវ ហោតិ។
សេចបិ នត្ថករណីយា ធិយ្យមាទំ នាសាបុជេន អកល្លកោ វា មុខេន
បដិគ្គណ្ហាតិ។ អាភោគមត្តមេវ ហិ ឯត្ថ បមាណន្តិ អយំ នយោ មហាបច្ឆវិយំ

វុត្តោ។ កាយបដិពទ្ធនាតិ កជន្មអាទីសុ យេន កេនចិ ឧបករណេន ទិន្នំ
កាយបដិពទ្ធន ទិន្នំ នាម ហោតិ។ បដិគ្គហណេបិ ឯសេវ នយោ។ យេន កេនចិ
សរីរបដិពទ្ធន បត្តថាលកាទិនា គហិតំ កាយបដិពទ្ធន គហិតមេវ ហោតិ។
និស្សគ្គិយេនាតិ កាយតោ ច កាយបដិពទ្ធតោ ច មោចេត្វា ហត្ថចាសេ
បិតស្ស កាយេន វា កាយបដិពទ្ធន វា ចាតិយមានម្បិ និស្សគ្គិយេន
បយោគេន ទិន្នំ នាម ហោតិ។ អយំ តាវ ចាឡិវណ្ណាន។

អយំ បនេត្ត ចាឡិមុត្តកវិនិច្ឆយោ - បញ្ចាដ្ឋេហិ បដិគ្គហណំ វុហតិ -
ថាមមជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស ឧទ្ធារណមត្តំ ហោតិ, ហត្ថចាសោ បញ្ញាយតិ,
អភិហារោ បញ្ញាយតិ, ទេវោ វា មនុស្សោ វា តិរច្ឆានគតោ វា កាយេន វា
កាយបដិពទ្ធន វា និស្សគ្គិយេន វា ទេតិ, តំ ចេតិក្ខុ កាយេន វា
កាយបដិពទ្ធន វា បដិគ្គណាតិ។ ឯវំ បញ្ចាដ្ឋេហិ បដិគ្គហណំ វុហតិ។

តត្ថ បិតនិសិន្ននិបន្នានំ បវារណសិក្ខាបទេ វុត្តនយេនេវ ហត្ថចាសោ
វេទិតញ្ចោ។ សចេ បន ឆាយកបដិគ្គហកេសុ ឯកោ អាគាសេ ហោតិ, ឯកោ
ភូមិយំ, ភូមជ្ជស្ស ច សីសេន អាគាសជ្ជស្ស ច វេបេត្វា ទាតុំ វា គហេតុំ វា
បសាវិតហត្ថំ, យំ អាសន្នតវំ អដ្ឋំ, តស្ស ឡិមន្តេន ហត្ថចាសប្បមាលំ
បរិច្ឆិន្ទិតត្ថំ។ សចេបិ ឯកោ ក្ខបេ ហោតិ, ឯកោ ក្ខបតដេ, ឯកោ វា បន វុត្តេ,
ឯកោ បថវិយំ, វុត្តនយេនេវ ហត្ថចាសប្បមាលំ បរិច្ឆិន្ទិតត្ថំ។ ឯវុបេ
ហត្ថចាសេ វេត្វា សចេបិ បក្ខិ មុខតុណ្ហាកេន វា ហត្ថិ វា សោណ្ឋាយ គហេត្វា
បុប្ផំ វា ដលំ វា ទេតិ, បដិគ្គហណំ វុហតិ។ សចេ បន អន្ធិជ្ជមរតនស្សបិ
ហត្ថិនោ ខន្ធនិសិន្នោ, តេន សោណ្ឋាយ ទិយ្យមាណំ គណ្ហាតិ, វដ្ឋតិយេវ។

ឯកោ ពហុនិ ភត្តព្យញ្ញនកាជនានិ សីសេ កត្វា ភិក្ខុស្ស សន្តិកំ អាគន្ធា
បិតកោវ គណ្ហាថាតិ វេទតិ, ន តាវ អភិហារោ បញ្ញាយតិ, តស្មា ន គហេតត្ថំ។

សេច បន ឡើងសកម្ម ឱនមតិ, ភិក្ខុនា ហត្ថំ បសារេត្វា ហេដ្ឋិមភាជនំ
ឯកទេសេនាបិ សម្មជិដ្ឋិតតំ។ ឯត្តារតា សត្តភាជនានិ បដិគ្គហិតានិ ហោត្តិ,
តតោ បដ្ឋាយ ឱរោបេត្វា វា ឧត្តរាជេត្វា វា យំ ឥដ្ឋតិ, តំ គហេត្វា ភុញ្ញតុំ វដ្ឋតិ។
សភត្តបដ្ឋិអាទិម្ហិ បន ឯកភាជនេ វត្តព្ភមេវ នត្ថិ, កាជេន ភត្តំ ហរន្តោបិ សេច
កាជំ ឱនាមេត្វា ទេតិ, វដ្ឋតិ។ តិសហត្ថោ វេណុ ហោតិ, ឯកស្មី អន្តេ
គុឡ គុម្ពោ ពាឡោ, ឯកស្មី សប្បិគុម្ពោ, តព្វោ បដិគ្គណ្ហាតិ, សត្តំ
បដិគ្គហិតមេវ។ ឧប្បយន្តនោណីតោ បក្សវន្តមេវ វសំ គណ្ហាថាតិ វទតិ,
អភិហារោ ន បញ្ញាយតីតិ ន គហេតព្វោ។ សេច បន កសដំ ធម្មត្វា ហត្ថេន
ឧស្សិញ្ញត្វា ឧស្សិញ្ញត្វា ទេតិ, វដ្ឋតិ។

ពហូ បត្តា មព្វោ វា បីថេ វា កជសារកេ វា នោណីយំ វា ជលកេ វា ឋបិតា
ហោត្តិ, យត្ថ ឋិតស្ស ធាយកោ ហត្ថចាសេ ហោតិ, តត្ថ ឋត្វា
បដិគ្គហណសញ្ញាយ មព្វោជីនិ អង្គុលិយាបិ ដុសិត្វា ឋិតេន វា និសិដ្ឋេន វា
និបន្នេន វា យំ តេសុ បត្តេសុ ទិយ្យតិ, តំ សត្តំ បដិគ្គហិតំ ហោតិ។ សេចបិ
បដិគ្គហេស្សមីតិ មព្វោជីនិ អារុហិត្វា និសីទតិ, វដ្ឋតិយេវ។ សេច បន
មព្វោជីនិ ហត្ថេន គហេត្វា មព្វោ និសីទតិ, វត្តព្ភមេវ នត្ថិ។

បថវិយំ បន សេចបិ កុដ្ឋិយា កុដ្ឋិ អាហាច្ឆ ឋិតា ហោត្តិ, យំ យំ អង្គុលិយា វា
សូចិយា វា ដុសិត្វា និសិដ្ឋោ ហោតិ, តត្ថ តត្ថ ទិយ្យមានមេវ បដិគ្គហិតំ
ហោតិ។ “យត្ថ កត្ថចិ មហាកជសារហត្ថត្ថរណាជីសុ ឋបិតបត្តេ
បដិគ្គហណំ ន រុហតី” តិ វុត្ថំ, តំ ហត្ថចាសាតិក្កមំ សឆាយ វុត្ថន្តិ វេទិតតំ។
ហត្ថចាសេ បន សតិ យត្ថ កត្ថចិ វដ្ឋតិ អញ្ញាត្រ តត្ថជាតកា។

តត្ថជាតកេ បន បទុមិនិបណ្ណោ វា កឹសុកបណ្ណាទិម្ហិ វា ន វដ្ឋតិ។ ន ហិ តំ
កាយបដិពទ្ធសង្ខំ កដ្ឋតិ។ យថា ច តត្ថជាតកេ; ឯវំ ខាណុកេ ពទ្ធិត្វា

ឋបិតមញ្ញាធិម្ហី អសំហារិមេ ជលកេ វា ចាសាលោ វា ន រុហតិយេវ, តេបិ ហិ
តត្ថជាតកសង្ខេបុបតា ហោត្ថិ។ ភូមិយំ អត្ថតេសុ សុខុមេសុ
តិណ្ឌិណិកាធិបណ្ណេសុបិ បដិគ្គហណំ ន រុហតិ, ន ហិ តានិ សន្ធាវេតុំ
សមត្ថានីតិ។ មហាន្តេសុ បន បទុមិនិបណ្ណាធិសុ រុហតិ។ សចេ ហត្ថចាសំ
អតិក្កម្ម ឋិតោ ធីយនណ្ឌាកេន ឧឡ្យុត្តេន ទេតិ, អាគន្ធា ទេហីតិ វត្ថុញ្ញោ។ វេចនំ
អសុត្វា វា អនាធិយិត្វា វា បត្ត អាកិរតិយេវ, បុន បដិគ្គហេតព្វំ។ ទូរេ ឋត្វា
កត្តបិណ្ឌំ ឱបន្តេបិ ឯសេវ នយោ។

សចេ បត្តត្ថវិកតោ ធីហារិយមាទេ បត្ត វជនបុណ្ណានិ ហោត្ថិ, សតិ ឧទកេ
ឆោរិតញ្ញោ, អសតិ វជនបុណ្ឌំ បុច្ឆិត្វា បដិគ្គហេត្វា វា បិណ្ឌាយ ចរិតព្វំ។ សចេ
បិណ្ឌាយ ចរន្តស្ស វជំ បតតិ, បដិគ្គហេត្វា ភិក្ខា គណ្ឌិតញ្ញោ។ អប្បដិគ្គហេត្វា
គណ្ឌិតោ វិនយទុក្ខជំ។ តំ បន បុន បដិគ្គហេត្វា ភុញ្ញតោ អនាបត្តិ។ សចេ បន
“បដិគ្គហេត្វា ទេថា” តិ វុត្តេ វេចនំ អសុត្វា វា អនាធិយិត្វា វា ភិក្ខុំ ទេន្តិយេវ,
វិនយទុក្ខជំ នត្ថិ, បុន បដិគ្គហេត្វា អញ្ញា ភិក្ខា គហេតព្វា។

សចេ មហាវាតោ តតោ តតោ វជំ ចាតេតិ, ន សក្កា ហោតិ ភិក្ខុំ គហេតុំ,
“អនុបសម្បន្នស្ស ទស្សមី” តិ សុទ្ធិចិត្តេន អាភោគំ កត្វា គណ្ឌិតុំ វដ្ដតិ។ ឯវំ
បិណ្ឌាយ ចរិត្វា វិហារំ វា អាសនសាលំ វា គន្ធា តំ អនុបសម្បន្នស្ស ទត្វា បុន
តេន ទិន្នំ វា តស្ស វិស្សាសេន វា បដិគ្គហេត្វា ភុញ្ញិតុំ វដ្ដតិ។

សចេ ភិក្ខាចារេ សវជំ បត្តំ ភិក្ខុស្ស ទេតិ, សោ វត្ថុញ្ញោ - “ឥមំ បដិគ្គហេត្វា
ភិក្ខុំ វា គណ្ឌាយ្យាសិ, បរិភុញ្ញាយ្យាសិ វា” តិ តេន តថា កាតព្វំ។ សចេ វជំ ឧបរិ
ឧប្បិលវតិ, កញ្ចកំ បវាហេត្វា សេសំ ភុញ្ញិតព្វំ។ សចេ អន្តោ បរិជ្ជំ ហោតិ,
បដិគ្គហេតព្វំ។ អនុបសម្បន្នេ អសតិ ហត្ថតោ អមោចន្តេន, យត្ថ
អនុបសម្បន្នោ អត្ថិ តត្ថ នេត្វា បដិគ្គហេតព្វំ។ សុក្ខកត្តេ បតិវត្ថវជំ អបនេត្វា

ភុណ្ឌតំ វដ្តតិ។ សចេ អតិសុខមំ ហោតិ, ឧបរិកត្តន សទ្ធិ អបនេតតំ,
បដិគ្គហេត្វា វា ភុណ្ឌតតំ។ យាគំ វា សូបំ វា បុរតោ វេបេត្វា អាលុលេន្តានំ
ភាជនតោ ដុសិតានិ ឧគ្គន្ធា បត្តេ បតន្តិ, បត្តោ បដិគ្គហេតព្ពោ។

ឧឡ្ហ័ន អាហរិក្ខា ទេន្តានំ បឋមតំ ឧឡ្ហ័តោ បេវា បត្តេ បតន្តិ,
សុបតិកា, អភិបាជត្តា ទោសោ នត្តិ។ សចេបិ ចរុកេន ភត្តេ អាកិរិយមាទេ
ចរុកតោ មសិ វា ធារិកា វា បតតិ, អភិបាជត្តា នេវត្តិ ទោសោ។ អនន្តរស្ស
ភិក្ខុនោ ទិយ្យមាទំ បត្តតោ ឧប្បតិក្ខា ឥតរស្ស បត្តេ បតតិ, សុបតិកំ។
បដិគ្គហិតមេវ ហិ តំ ហោតិ។

សចេ ជជ្ឈរិសាខាទី ជាលេត្វា ឯកស្ស ភិក្ខុនោ ទេន្តានំ សាខតោ ដុសិតានិ
អញ្ញស្ស បត្តេ បតន្តិ, បត្តោ បដិគ្គហេតព្ពោ។ យស្ស បត្តស្ស ឧបរិ ជាលេន្តិ,
តស្ស បត្តេ បតិកេសុ ធាតុកាមតាយ អភិបាជត្តា ទោសោ នត្តិ។ ចាយាសស្ស
បុរេត្វា បត្តំ ទេន្តិ, ឧណ្ហត្តា ហេដ្ឋា គហេតុំ ន សក្កោតិ, មុខវដ្តិយាបិ គហេតុំ
វដ្តតិ។ សចេ តថាបិ ន សក្កោតិ, អាធារកេន គណ្ហិតព្ពោ។

អាសនសាលាយ បត្តំ គហេត្វា និសិទ្ធា ភិក្ខុ និទ្ធិ ឱក្កន្តោ ហោតិ, នេវ
អាហរិយមាទំ ន ទិយ្យមាទំ ជាធាតិ, អប្បដិគ្គហិតំ ហោតិ។ សចេ បន អាភោកំ
កត្វា និសិទ្ធា ហោតិ, វដ្តតិ។ សចេបិ សោ ហត្ថន អាធារកំ មុណ្ឌិត្វា ចាទេន
បេល្លេត្វា និឡាយតិ, វដ្តតិយេវ។ ចាទេន អាធារកំ អក្កមិត្វា បដិគ្គណ្ហាន្តស្ស
បន ជាគរន្តស្សបិ អនាទរបដិគ្គហណំ ហោតិ, តស្មា ន កាតតំ។ កេចិ ឯវំ
អាធារកេន បដិគ្គហណំ កាយបដិពទ្ធបដិពទ្ធន បដិគ្គហណំ នាម ហោតិ,
តស្មា ន វដ្តតីតិ វទន្តិ។ តំ តេសំ វេនមត្តមេវ។ អត្ថតោ បន សព្ពម្បតំ
កាយបដិពទ្ធមេវ ហោតិ។ កាយសំសគ្គេបិ ចេស នយោ ទស្សិតោវ។ យម្បិ

ភិក្ខុស្ស ធិយ្យមាណំ បតតិ, តម្បី សាមំ គហេត្វា បរិភុណ្ណតុំ វដ្តតិ។ តត្រិទំ សុត្តំ

-

“អនុជានាមិ, ភិក្ខុវេ, យំ ធិយ្យមាណំ បតតិ, តំ សាមំ គហេត្វា
បរិភុណ្ណតុំ បរិច្ចត្តំ តំ, ភិក្ខុវេ, ធាយកេហី”តិ (ចូឡវ. ២៧៣)។

ឥឡា បន សុត្តំ នេយ្យត្តំ។ តស្មា ឯវមេត្ត អធិប្បាយោ វេទិតញោ - យំ
ធិយ្យមាណំ ធាយកស្ស ហត្ថតោ បរិភោជ្ជិត្វា សុទ្ធាយ វា ភូមិយា
បទុមិនិបណ្ណាវត្ថុកជសារកាធិសុ វា បតតិ, តំ សាមំ គហេត្វា បរិភុណ្ណតុំ វដ្តតិ។
យំ បន សរជាយ ភូមិយា បតតិ, តំ វជំ បុណ្ណិត្វា វា ជោវិត្វា វា បដិគ្គហេត្វា វា
បរិភុណ្ណិតត្ថំ។ សេច បន បវដ្តន្តំ អញ្ញស្ស ភិក្ខុនោ សន្និកំ កច្ចតិ, តេន
អាហារាបេតុម្បី វដ្តតិ។ សេច តំ ភិក្ខុំ វទតិ “ត្វំយេវ ខាធា”តិ តស្សាបិ ខាធិតុំ
វដ្តតិ។ អនាណាត្ថេន បន តេន ន គហេតត្ថំ។ អនាណាត្ថេនាបិ “ឥតវស្ស
ធស្សមី”តិ គហេតុំ វដ្តតីតិ កុរុន្តិយំ វត្ថំ។ កស្មា បនេតំ ឥតវស្ស ភិក្ខុនោ
គហេតុំ ន វដ្តតីតិ? ភកវតា អនុញ្ញាតត្ថា។ ភកវតា ហិ “សាមំ គហេត្វា
បរិភុណ្ណតុំ”ន្តិ វទន្តេន យស្សេវ តំ ធិយ្យមាណំ បតតិ, តស្ស អប្បដិគ្គហិតកម្មី
តំ គហេត្វា បរិភោគោ អនុញ្ញាតោ។ “បរិច្ចត្តំ តំ ភិក្ខុវេ ធាយកេហី”តិ វចនេន
បនេត្ត បរសន្តកាភារោ ធិបិតោ។ តស្មា អញ្ញស្ស សាមំ គហេត្វា បរិភុណ្ណតុំ ន
វដ្តតិ, តស្ស បន អាណាត្តិយា វដ្តតីតិ អយំ កិវេត្ត អធិប្បាយោ។

យស្មា ច តំ អប្បដិគ្គហិតកត្តា អនុញ្ញាតំ, តស្មា យថាបិតំយេវ
អនាមសិត្វា កេនចិ បិទហិត្វា វេបិតំ ទុតិយធិវសេបិ បរិភុណ្ណតុំ វដ្តតិ,
សន្និធិបច្ចយា អនាបត្តិ។ បដិគ្គហេត្វា បន បរិភុណ្ណិតត្ថំ។ តំធិវសំយេវ ហិ តស្ស
សាមំ គហេត្វា បរិភោគោ អនុញ្ញាតោ, ន តតោ បរន្តិ អយម្បី កិវេត្ត
អធិប្បាយោ។

ឥតនាង អញ្ជើញហាវិកនយោ វុច្ឆតិ - ភុញ្ញន្តានញ្ញា ទន្តា ទិយ្យន្តិ, នខា ទិយ្យន្តិ,
បត្តស្ស វណ្ណោ ទិយ្យតិ, សត្តំ អញ្ជើញហាវិកំ។ យម្បិ សត្តកេន ឧប្បអាទិសុ
ជាលិតេសុ មលំ បញ្ញាយតិ, ឯតំ នវសមុដ្ឋិតំ នាម បដិគ្គហេត្វា បរិភុញ្ញិតត្ថំ។
សត្តកំ ជោវិត្វា ជាលិតេសុ មលំ ន បញ្ញាយតិ, លោហគន្ធមត្តំ ហោតិ, តំ
អញ្ជើញហាវិកំ។ យម្បិ សត្តកំ គហេត្វា បរិហារន្តិ, តេន ជាលិតេបិ ឯសេវ
នយោ។ ន ហិ តំ បរិភោគត្ថាយ បរិហារន្តិតិ។ មូលភេសជ្ជាធិនិ បិសន្តានំ វា
កោដ្ឋេន្តានំ វា និសទនិសទោតកឧទុក្ខលមុសលាធិនិ ទិយ្យន្តិ,
បរិហារណាកវាសី តាបេត្វា ភេសជ្ជត្ថាយ តក្កេ វា ទីវេ វា បក្ខិបន្តិ, តត្ថ
នីលិកា បញ្ញាយតិ។ សត្តកេ វុត្តសទិសោវ វិនិច្ឆយោ។ អាមកតក្កាធិសុ បន
សយំ ន បក្ខិបិតញ្ញា។ បក្ខិបតិ ចេ, សាមចាកតោ ន មុច្ឆតិ។

ទេវេ វស្សន្តេ បិណ្ឌាយ ចរន្តស្ស សរីរតោ វា ជីវរតោ វា កិលិដ្ឋឧទកំ បត្ត
បតតិ, តំ បដិគ្គហេតត្ថំ។ វុត្តមូលាធិសុ ភុញ្ញន្តស្ស បតិតេបិ ឯសេវ នយោ។
សចេ បន សត្តាហំ វស្សន្តេ ទេវេ សុទ្ធិ ឧទកំ ហោតិ, អញ្ជើញកាសតោ វា បតតិ,
វុត្តតិ។ សាមណោស្ស ឌីទនំ ទេន្តេន តស្ស បត្តគតំ អប្បបន្តេនេវ ធាតញ្ជោ។
បត្តោ វាស្ស បដិគ្គហេតញ្ជោ។ អប្បដិគ្គហិតេ ឌីទនំ ធុបិត្វា បុន អត្តនោ បត្ត
ឌីទនំ គណ្ណាន្តស្ស ឧត្តហិតកោ ហោតិ។

សចេ បន ធាតុកាមោ ហុត្វា “អាហារ សាមណោ បត្តំ, ឌីទនំ គណ្ណា”តិ
វុត្តតិ, ឥតរោ ច “អលំ មយ្ហ”ន្តិ បដិក្ខិបតិ, បុន តវេវេតំ មយា បរិច្ឆត្ត”ន្តិ ច
វុត្តេបិ “ន មយ្ហំ ឯតេនត្ថោ”តិ វុត្តតិ។ សតក្ខត្តម្បិ បរិច្ឆជតុ, យាវ អត្តនោ
ហត្ថគតំ បដិគ្គហិតមេវ ហោតិ។

សចេ បន អាធារកេ បិតំ និវេបត្តោ “គណ្ណា”តិ វុត្តតិ, បុន បដិគ្គហេតត្ថំ។
សាបេត្តោ អាធារកេ បត្តំ វេបេត្វា “ឯត្តោ បូរំ វា ភត្តំ វា គណ្ណា”តិ សាមណោ

វេទតិ, សាមណេរោ ហត្ថំ ជោវិទ្យា សចេបិ សតក្ខត្តំ គហេត្វា អត្ថនោ បត្តគតំ
អដុសន្តោវ អត្ថនោ បត្តេ បក្ខិបតិ, បុន បដិគ្គហណកិច្ចំ នត្ថិ។ យទិ បន
អត្ថនោ បត្តគតំ ដុសិទ្ធា តតោ គណ្ណាតិ, សាមណេរសន្តកេន សំសជ្ជំ ហោតិ,
បុន បដិគ្គហេតព្ភំ។ កេចិ បន “សចេបិ គយ្ហមានំ ជិដ្ឋិទ្វា តត បតតិ, បុន
បដិគ្គហេតព្ភំ”ន្តិ វេទន្តិ។ តំ “ឯកំ ភត្តបិណ្ឌំ គណ្ណា, ឯកំ បូរំ គណ្ណា, ឥមស្ស
គុឡ្យបិណ្ឌាស្ស ឯត្ថកំ បទេសំ គណ្ណា”តិ ឯវំ បរិដ្ឋិទ្ធិទ្វា វុត្តេ វេទិតព្ភំ។ ឥធ បន
បរិច្ឆេទោ នត្ថិ។ តស្មា យំ សាមណេរស្ស បត្តេ បតតិ, តនេវ បដិគ្គហណំ
វិជហតិ។ ហត្ថគតំ បន យាវ សាមណេរោ វា “អល”ន្តិ ន ឡិមតិ, ភិក្ខុ វា ន
វាវេតិ, តាវ ភិក្ខុស្សេវ សន្តកំ, តស្មា បដិគ្គហណំ នវិជហតិ។

សចេ អត្ថនោ វា ភិក្ខុនំ វា យាគុបចនកភាជនេ កេសញ្ចិ អត្ថាយ ឡិទនំ
បក្ខិបតិ, “សាមណេរ, ភាជនស្ស ឧបរិ ហត្ថំ ករោមី”តិ វេទា តស្ស ហត្ថេ
បក្ខិបិតព្ភំ, តស្ស ហត្ថតោ ភាជនេ បតិតញ្ចិ ទុតិយទិវសេ ភាជនស្ស
អកប្បិយភារំ ន ករោតិ, បរិច្ឆត្តា។ សចេ ឯវំ អកត្វា បក្ខិបតិ, បត្តមិវ
ភាជនំ និរាមិសំ កត្វា បរិគុញ្ចិតព្ភំ។ ឆាយ កា យាគុកុដំ វេបេត្វា គតា, តំ
ធមារសាមណេរោ បដិគ្គណ្ណាបេតុំ ន សក្កោតិ, ភិក្ខុ បត្តំ ឧបនាមេតិ,
សាមណេរោ កុដស្ស គីរំ បត្តស្ស មុខវដ្តិយំ វេបេត្វា អារវដ្ឋេតិ, បត្តគតា យាគុ
បដិគ្គហិតាវ ហោតិ។ អថ វា ភិក្ខុ ភូមិយំ ហត្ថំ វេបេតិ, សាមណេរោ បវដ្ឋេត្វា
តត្ថ អារោបេតិ, វដ្ឋេតិ។ បូរេបដិភត្តបដិឧប្បភារាទីសុបិ ឯសេវ នយោ។

សចេ បដិគ្គហណ្ឌបកំ ភារំ ទ្វេ តយោ សាមណេរោ ទេន្តិ, ឯកេន វា ពលវតា
ឧត្តិតំ ទ្វេ តយោ ភិក្ខុ គណ្ណាន្តិ, វដ្ឋេតិ។ មញ្ចស្ស វា បីវេស្ស វា ចាទេ តេលយដំ វា
ដាលិតយដំ វា នវនីតយដំ វា លក្កេន្តិ, ភិក្ខុស្ស មញ្ចេបិ បីវេបិ និសីទិតុំ វដ្ឋេតិ។
ឧត្តហិតកំ នាម ន ហោតិ។

នាគទន្តកេ វា អង្គុសកេ វា ទ្វេតេលយដាលគ្គិតា ហោត្តិ, ឧបរិ
បដិគ្គហិតកោ ហោដ្ឋា អប្បដិគ្គហិតកោ, ឧបរិមំ គហេតុំ វដ្តតិ។ ហោដ្ឋា
បដិគ្គហិតកោ ឧបរិ អប្បដិគ្គហិតកោ, ឧបរិមំ គហេត្វា ឥតរំ គណ្ណាតោ
ឧបរិមោ ឧគ្គហិតកោ ហោតិ។ ហោដ្ឋាមញោ អប្បដិគ្គហិតកំ តេលថាលកំ
ហោតិ, តំ ចេ សម្មជ្ឈន្តោ សម្មញ្ញនិយា យដ្ឋេតិ, ឧគ្គហិតកំ ន ហោតិ។
បដិគ្គហិតកំ គណ្ណាស្សមីតិ អប្បដិគ្គហិតកំ គហេត្វា ញាត្វា បុន ឋបេតិ,
ឧគ្គហិតកំ ន ហោតិ។ ពហិ និហរិត្វា សញ្ញានាតិ, ពហិ អជ្ឈបេត្វា ហរិត្វា
តត្ថេវ ឋបេតត្ថំ, នត្តិ ទោសោ។ សចេ បន បុព្វេវិវរិត្វា ឋបិតំ ន បិទហិតត្ថំ;
យថា បុព្វេ ឋិតំ តថេវ ឋបេតត្ថំ។ សចេ ពហិ ឋបេតិ, បុន ន ធុបិតត្ថំ។

ហោដ្ឋាចាសាទំ ឱរោហន្តោ និស្សេណិមជ្ឈេ សញ្ញានាតិ, អនោកាសត្តា ឧទ្ធចំ
វា អនោ វា ហរិត្វា ឋបេតត្ថំ។ បដិគ្គហិតកេ តេលាធិម្ហិ កណ្ណកំ ឧដ្ឋេតិ,
សិទ្ធិវេរាធិម្ហិ យនចុណ្ណំ, តំសមុជ្ឈានមេវ នាមេតំ, បុន បដិគ្គហណិកិច្ចំ នត្តិ។

តាលំ វា នាឡិកេវំ វា អារុទ្ធា យោត្តន ជលបិណ្ឌិ ឱតារេត្វា ឧបរិ ឋិតោវ
គណ្ណាថាតិ វទតិ, ន គហេតត្ថំ។ សចេ អញ្ញោ ភូមិយំ ឋិតោ យោត្តចាសកេ
គហេត្វា ឧគ្គិបិត្វា ទេតិ, វដ្តតិ។ សដលំ មហាសាទំ កប្បិយំ កាវេត្វា
បដិគ្គណ្ហាតិ, ដលានិ បដិគ្គហិតានេវ ហោត្តិ, យថាសុខំ បរិភុញ្ញតុំ វដ្តតិ។

អន្តោវតិយំ ឋត្វា វតី ធិន្ទិត្វា ឧទ្ធចំ វា តិម្ហរុសកំ វា ទេន្ទិ, ហត្ថចាសេ សតិ
វដ្តតិ។ វតិទណ្ឌាកេសុ អប្បហរិត្វា និគ្គតំ គណ្ណាន្តស្ស វដ្តតិ។ បហរិត្វា និគ្គតេ
អជ្ឈកថាសុ ទោសោ ន ទស្សិតោ។ មយំ បន យំ ឋានំ បហជំ, តតោ
សយំបតិកមេវ ហោតីតិ តក្កយាម។ តស្មិម្បិ អជ្ឈត្វា គច្ឆន្តេ យុដ្ឋតិ,
សុដ្ឋយាតតោ បវដ្តត្វា ពហិបតិកកណ្ណំ វិយ។ វតី វា ចាការំ វា លដ្ឋាបេត្វា

ទេន្តិ, សាម បន ន បុគ្គលោ ចាការោ, អន្តោចាការេ ច ពហិចាការេ ច ឋិតស្ស
ហត្ថចាសោ បហោតិ, ហត្ថសតម្បិ ឧទ្ធុ គន្ធា សម្បត្តំ គហេតុំ វដ្តតិ។

ភិក្ខុ គិលានំ សាមណោ ខន្ធន វហតិ, សោ ជលាជលំ ទិស្វា គហេត្វា ខន្ធន
និសិដ្ឋោវ ទេតិ, វដ្តតិ។ អបរោ ភិក្ខុំ វហន្តោ ខន្ធន និសិដ្ឋស្ស ភិក្ខុនោ ទេតិ,
វដ្តតិយេវ។

ភិក្ខុ ជលីនី សាខំ នាយត្ថាយ គហេត្វា គប្បតិ, ជលានិ ខាទិតុំ ចិត្តេ ឧប្បន្នេ
បដិគ្គហាបេត្វា ខាទិតុំ វដ្តតិ។ មជ្ជិកវារណត្ថំ កប្បិយំ ការេត្វា បដិគ្គណ្ហាតិ,
ខាទិតុកាមោ ច ហោតិ, មូលបដិគ្គហណាមេវ វដ្តតិ, ខាទន្តស្ស នត្តិ នោសោ។

ភិក្ខុ បដិគ្គហណារហំ ភណ្ឌំ មនុស្សានំ យានេ ឋបេត្វា មគ្គំ គប្បតិ, យានំ
កទ្កមេ លគ្គតិ, ទហារោ ចក្កំ គហេត្វា ឧត្តិបតិ, វដ្តតិ, ឧត្តហិតកំ នាម ន
ហោតិ។ នាវាយ ឋបេត្វា នាវំ អរិត្តេន វា ចាជេតិ, ហត្ថេន វា កឡ្ហតិ, វដ្តតិ។
ឧឡ្ហម្បេបិ ឯសេវ នយោ។ ចាជិយំ កុណ្ហាកេ វា ឋបេត្វាបិ តំ អនុបសម្បន្នេន
គាហាបេត្វា អនុបសម្បន្នំ ពាហាយំ គហេត្វា តវិតុំ វដ្តតិ។ តស្មិម្បិ អសតិ
អនុបសម្បន្នំ គាហាបេត្វា តំ ពាហាយំ គហេត្វា តវិតុំ វដ្តតិ។

ឧចាសកា គមិកភិក្ខុនំ ចាថយ្យតណ្ហាលេ ទេន្តិ។ សាមណោរា ភិក្ខុនំ
តណ្ហាលេ គហេត្វា អត្តនោ តណ្ហាលេ គហេតុំ ន សក្កោន្តិ, ភិក្ខុ តេសំ
តណ្ហាលេ គណ្ហាន្តិ។ សាមណោរា អត្តនោ គហិតតណ្ហាលេសុ ឌីណោសុ ឥតរេហិ
តណ្ហាលេហិ យាគុំ បចិត្វា សព្ពេសំ បត្តានិ បដិចាជិយា ឋបេត្វា យាគុំ អាភិវន្តិ។
បណ្ហិតោ សាមណោរោ អត្តនោ បត្តំ គហេត្វា ថេរស្ស ទេតិ, ថេរស្ស បត្តំ
អនុថេរស្សាតិ ឯវំ សព្ពានិ បរិវត្តេតិ, សព្ពេហិ សាមណោរស្ស សន្តកំ ភុត្តំ
ហោតិ, វដ្តតិ។

សេចក្តី សាមណេរោ អបណ្ណិតោ ហោតិ, អត្ថនោ បត្តេ យាគុំ សយមេវ
ចាតុំ អារភតិ, “អារុសោ តុយ្ហំ យាគុំ មយ្ហំ ទេហី” តិ វេ យេវេហិ បដិចាជិយា
យាចិត្តាបិ បិវិតុំ វដ្តតិ, សព្វេហិ សាមណោស្ស សន្តកមេវ ភុត្តំ ហោតិ, នេវ
ឧគ្គហិតបច្ចយា ន សន្និធិបច្ចយា វដ្តំ ដុសន្តិ។ ឯតុ បន មាតាបិតុនំ តេលាធិនិ
ឆាយាធិនំ អត្ថាយ សាខាធិនិ ច ហរន្តានំ ឥមេសញ្ចា វិសេសោ ន ទិស្សតិ។ តស្មា
ការណំ ឧបបរិក្ខតព្ពំ។

សាមណេរោ ភត្តំ បចិត្តកាមោ តណ្ហាលេ ជោវិត្វា និច្ចាលេតុំ ន សក្កោតិ។
ភិក្ខុនា តណ្ហាលេ ច ភាជនញ្ចា បដិគ្គហេត្វា តណ្ហាលេ ជោវិត្វា និច្ចាលេត្វា
ភាជនំ ឧទ្ធពំ អាហារេបេតព្ពំ, អគ្គិ ន កាតព្វោ, បក្កកាលេ វិវិត្វា បក្កភារោ
ជានិតព្វោ។ សេច ធុប្បក្កំ ហោតិ, ចាកត្ថាយ បិទហិតុំ ន វដ្តតិ។ វជស្ស វា
ឆារិកាយ វា អបតនត្ថាយ វដ្តតិ, បក្កកាលេ អាហារេបេតុម្បិ ភុញ្ញតុម្បិ វដ្តតិ,
បុន បដិគ្គហណកិច្ចំ នត្ថិ។

សាមណេរោ បដិពាលោ បចិតុំ, ខណោ បនស្ស នត្ថិ, កត្តបិ គន្ធកាមោ។
ភិក្ខុនា សតណ្ហាលោធកភាជនំ បដិគ្គហេត្វា ឧទ្ធពំ អាហារេបេត្វា អគ្គិ ជាលេត្វា
គច្ឆាហិតិ វត្តព្វោ។ តតោ បរំ បុរិមនយេនេវ សព្ពំ កាតុំ វដ្តតិ។

ភិក្ខុ យាគុអត្ថាយ សុទ្ធិ ភាជនំ អាហារេបេត្វា ឧទកំ តាបេតិ, វដ្តតិ។ តតេ
ឧទកេ សាមណេរោ តណ្ហាលេ បក្ខិបតិ, តតោ បជ្ជាយ ភិក្ខុនា អគ្គិ ន
កាតព្វោ។ បក្កយាគុំ បដិគ្គហេត្វា ចាតុំ វដ្តតិ។

សាមណេរោ យាគុំ បចតិ, ហត្ថកុក្កច្ឆកោ ភិក្ខុ កិឡន្តោ ភាជនំ
អាមសតិ, បិធានំ អាមសតិ, ឧគ្គតំ ជេណំ ជិន្និត្វា ហរតិ, តស្សេវ ចាតុំ ន វដ្តតិ,
ធុបចិណ្ណំ ឆាម ហោតិ។ សេច បន ទត្ថិ វា ឧឡ្ហ្គំ វា គហេត្វា អនុក្ខិបន្តោ

អាណុំឡើងវិញ, សព្វេសំ ន វដ្តតិ, សាមចាកព្រាហ្ម ហោតិ ឡុបបិណ្ឌាញ។ សេ
ឧត្តបតិ, ឧត្តហិតកម្មិ ហោតិ។

ភិក្ខុនា បិណ្ឌាយ ចរិត្វា អាធារកេ បត្តោ វេបិតោ ហោតិ, តត្រ ចេ អញ្ញោ
លោលភិក្ខុ កិឡុន្តោ បត្តំ អាមសតិ, បត្តបិដានំ អាមសតិ, តស្សេវ តតោ លទ្ធិ
ភត្តំ ន វដ្តតិ។ សេ បន បត្តំ ឧត្តបិក្ខុ វេបិតិ, សព្វេសំ ន វដ្តតិ។

តត្ថជាតកដលានិ សាខាយ វា វល្លិយា វា គហេត្វា ចាលេតិ, តស្សេវ តតោ
លទ្ធិ ផលំ ន វដ្តតិ, ឡុបបិណ្ឌាឧក្កដញ្ច អាបជ្ជតិ។ ផលរុក្ខំ បន អបស្សយិវុតំ វា
តត្ថ កណ្ណាកេ វា ពន្ធិវុតំ វដ្តតិ, ឡុបបិណ្ឌំ ន ហោតិតិ មហាបច្ឆរិយំ វុត្តំ។

អរញ្ញោ បតិវតំ បន អម្ពដលាទី ទិស្វា សាមណោស្ស ទស្សមីតិ អាហារិត្វា
នាតុំ វដ្តតិ។ សីហារិយាសាទី ទិស្វាបិ សាមណោស្ស ទស្សមីតិ បដិគ្គហេត្វា វា
អប្បដិគ្គហេត្វា វា អាហារិត្វា នាតុំ វដ្តតិ។ សេ បន សក្កោតិ វិតក្កំ សោធនុតំ,
តតោ លទ្ធិ ខាទិតុម្បិ វដ្តតិ, នេវ អាមកម៌សបដិគ្គហណាបច្ឆយា ន
ឧត្តហិតកបច្ឆយា វដ្ឋំ ជុសតិ។

មាតាបិតុនំ អត្ថាយ តេលាទីនិ គហេត្វា គច្ឆតោ អន្តរាមគ្គ ព្យាធិ
ឧប្បជ្ជតិ, តតោ យំ ឥច្ឆតិ, តំ បដិគ្គហេត្វា បរិភុញ្ញតុំ វដ្តតិ។ សេ បន មូលេបិ
បដិគ្គហិតំ ហោតិ, បុន បដិគ្គហណកិច្ចំ នត្តិ។ មាតាបិតុនំ តណ្ហាលេ
អាហារិត្វា ទេតិ, តេ តតោយេវ យាគុអាទីនិ សម្មាទេត្វា តស្ស ទេន្តិ, វដ្តតិ
សន្និធិបច្ឆយា វា ឧត្តហិតកបច្ឆយា វា ទោសោ នត្តិ។

ភិក្ខុ បិណ្ឌាញា ឧទកំ តាបេតិ, យាវ បរិក្ខុយា បរិភុញ្ញតុំ វដ្តតិ។ សេ
បនេត្ត ឆារិកា បតតិ, បដិគ្គហេតព្មំ។ ធិយសណ្ឋាសេន ថាលកំ គហេត្វា
តេលំ បច្ឆស្ស ឆារិកា បតតិ, ហត្ថេន អមុញ្ញេនេវ បច្ឆិត្វា ឱតារេត្វា

បដិគ្គហេតត្ថំ។ សចេ អដ្ឋារាបិ ធារូនិ វា បដិគ្គហេត្វា វេបិតានិ,
មូលបដិគ្គហណាមេវ វដ្ឋតិ។

ភិក្ខុ ឧប្បំ ខាធិតិ, សាមណេរោ “មយ្ហម្មិ ទេថា”តិ វេទតិ។ “ឥតោ ធិន្ទិត្វា
គណ្ណា”តិ វុត្តោ គណ្ណាតិ, អវសេសេ បុន បដិគ្គហណាកិច្ចំ នត្ថិ។ គុឡបិណ្ឌាកំ
ខាធន្តស្សបិ វសេវ នយោ។ វុត្តាកាសតោ ធិន្ទិត្វា គហិតាវសេសញ្ចិ
អដហិតបដិគ្គហណាមេវ ហោតិ។

ភិក្ខុ គុឡំ ភាជន្តោ បដិគ្គហេត្វា កោដ្ឋាសេ ករោតិ, ភិក្ខុបិ សាមណេរាបិ
អាគន្ធា ឯកគហណេនេវ ឯកមេកំ កោដ្ឋាសំ គណ្ណានិ, គហិតាវសេសំ
បដិគ្គហិតមេវ ហោតិ។ សចេ លោលសាមណេរោ គណ្ហិត្វា គណ្ហិត្វា បុន
វេបេតិ, តស្ស គហិតាវសេសំ អប្បដិគ្គហិតកំ ហោតិ។

ភិក្ខុ ធូមវដ្ឋី បដិគ្គហេត្វា ធូមំ បិវតិ, មុខញ្ចា កណ្ណោ ច មនោសិលាយ
លិត្តោវិយ ហោតិ, យាវកាលិកំ ភុញ្ញិតុំ វដ្ឋតិ, យាវកាលិកេន
យាវជីវិកសំសគ្គេ ទោសោ នត្ថិ។

បត្តំ វា វជនំ វា បចន្តស្ស កណ្ណានាសមុខន្ទិទ្ធេហិ ធូមោ បរិសតិ,
ព្យាធិបច្ចយា បុប្ផំ វា ផលំ វា ឧបសិជ្ឈតិ, អញ្ចោហារិកត្តា វដ្ឋតិ។ ភត្តុគ្គារោ
តាលុំ អាហាច្ឆ អន្តោយេវ បរិសតិ, អរិសយត្តា វដ្ឋតិ។ មុខំ បរិជ្ជំ បន
អន្លោហារតោវិកាលេ អាបត្តិ។ ធន្តន្តរេ លគ្គស្ស អាមិសស្ស វសោ បរិសតិ,
អាបត្តិយេវ។ សចេ សុខុមំ អាមិសំ ហោតិ, វសោ ន បញ្ញាយតិ,
អញ្ចោហារិកបក្ខំ ភជតិ។

ឧបកដ្ឋេ កាលេ និរុទកដ្ឋានេ ភត្តំ ភុញ្ញិត្វា កក្ការេត្វា ទ្វេ តយោ
ខេឡបិណ្ឌោ ចាតេត្វា ឧទកដ្ឋានំ គន្ធា មុខំ វិក្កាលេតត្ថំ។ បដិគ្គហេត្វា

ឋបិតសិទ្ធិវេរាជីនំ អង្គរា និក្ខមន្តិ, បុន បដិគ្គហណាកិច្ចំ នត្ថិ។ លោណោ អសតិ
សមុទ្កោនកេន លោណាកិច្ចំ កាតុំ វដ្តតិ។ បដិគ្គហេត្វា ឋបិតំ លោណោនកំ
លោណំ ហោតិ, លោណំ វា ឧទកំ ហោតិ, រសោ វា ដាណីតំ ហោតិ, ដាណីតំ វា
រសោ ហោតិ, មូលបដិគ្គហណាមេវ វដ្តតិ។ ហិមករកា ឧទកគតិកា ឯវ។
បរិហារិកេន កតកដ្ឋិនា ឧទកំ បសាទេន្តិ, តំ អព្ពោហារិកំ, អាមិសេន សទ្ធិ
វដ្តតិ។ អាមិសគតិកេហិ កបិត្តដលាធិហិ បសាទិតំ បុរេភត្តមេវ វដ្តតិ។

ចោក្ខរណីអាទីសុ ឧទកំ ពហលំ ហោតិ, វដ្តតិ។ សចេ បន មុខេ ច ហេតុ ច
លក្ខតិ, ន វដ្តតិ, បដិគ្គហេត្វា បរិភុញ្ញាតត្ថំ។ ខេត្តេសុ កសិតដ្ឋានេ ពហលំ
ឧទកំ ហោតិ, បដិគ្គហេតត្ថំ។ សចេ សន្និទ្ធា កន្ធកាធិនិ បរិសិទ្ធា នទី បូរេតិ,
វដ្តតិ។ កកុដសោព្ពានយោ ហោន្តិ, វុក្ខតោ បតិទេហិ បុប្ផហិ សព្វាដ្ឋានកា,
សចេ បុប្ផរសោ ន បញ្ញាយតិ, បដិគ្គហណាកិច្ចំ នត្ថិ។ បរិត្តំ ឧទកំ ហោតិ, រសោ
បញ្ញាយតិ, បដិគ្គហេតត្ថំ។ បព្ពតកន្ធកាធិសុ កាឡវណ្ណបណ្ណសព្វាន្នឧទកេហិ
ឯសេវ នយោ។

ចានីយយដេ សរេណុកានិ វា សវណ្ណាទីរានិ វា បុច្ឆានិ បក្ខិត្តានិ ហោន្តិ,
បដិគ្គហេតត្ថំ។ បុច្ឆានិ វា បដិគ្គហេត្វា បក្ខិបិតព្ពានិ។ ចាដលិចម្បកមល្លិកា
បក្ខិត្តា ហោន្តិ, វាសមត្តំ តិដ្ឋតិ តំ អព្ពោហារិកំ, ធុតិយទិវសេបិ អាមិសេន
សទ្ធិ វដ្តតិ។ ភិក្ខុនា ឋបិតបុប្ផវាសិតកចានីយតោ សាមណោរោ ចានីយំ
គហេត្វា បីតាវសេសំ តត្ថេវ អាកិរតិ, បដិគ្គហេតត្ថំ។ បទុមសរាធិសុ ឧទកំ
សន្តិទ្ធា ឋិតំ បុប្ផរេណុំ យដេនវិក្ខមេត្វា ឧទកំ គហេតុំ វដ្តតិ។ កប្បិយំ
កាវារេត្វា បដិគ្គហេត្វា ឋបិតំ ទន្ធកដ្ឋំ ហោតិ, សចេ តស្ស រសំ បរិភុកាមោ,
មូលបដិគ្គហណាមេវ វដ្តតិ។ អប្បដិគ្គហេត្វា ឋបិតំ បដិគ្គហេតត្ថំ។ អជានន្តស្ស
រសេ បរិជ្ជេបិ អាបត្តិយេវ។ អចិត្តកញ្ចិ ៩ទំ សិក្ខាបទំ។

មហាក្សត្រេសុ ក៏ វដ្តតិ, ក៏ ន វដ្តតិ? ទីរំ តាវ វដ្តតិ, កប្បិយមំសទីរំ វា
អកប្បិយមំសទីរំ វា ហោតុ, បិវន្តស្ស អនាបត្តិ។ អស្ស ខេឡោ សិដ្ឋាណិកា
មុត្តំ ករិសំ សេម្ហំ ទន្តមលំ អក្ខិក្ខតកោ កណ្ណាគ្លតកោ សរិវេ ឧដ្ឋិតលោណាឡិ
ឥទំ សត្តំ វដ្តតិ។ យំ បនេត្ត ហនតោ ចរិត្វា បត្តេ វា ហតេ វា បតតិ, តំ
បដិគ្គហេតព្ពំ។ អដ្ឋលក្ខំ បដិគ្គហិតកមេវ។ ឧណ្ហំចាយាសំ ភុញ្ញន្តស្ស សេនោ
អដ្ឋលិអនុសារេន ឯកាពោឡោវ ហុត្វា ចាយាសេ សន្តិជ្ជតិ, បិណ្ឌាយ វា ចវន្តស្ស
ហត្ថតោ បត្តស្ស មុខវដ្តិតោ វា បត្តតលំ ឱរោហតិ, ឯត្ថ បដិគ្គហណកិច្ចំ នត្តិ។
ឈាមមហាក្សត្រេសុ ឥទំ នាម ន វដ្តតិ ឥ នត្តិ, ទុដ្ឋាបិ តំ បន ន វដ្តតិ។ សុដ្ឋាបិ តំ
មនុស្សដ្ឋិម្បិ បុណ្ណំ កត្វា លេហោ ឧបនេតុំ វដ្តតិ។

ចត្តារិ មហាវិកដានិ អសតិ កប្បិយការកេ សាមម្បិ គហេត្វា បរិភុញ្ញតុំ
វដ្តតិ។ ឯត្ថ ច ទុព្ពចោបិ អសមត្តោបិ កប្បិយការកោ អសន្តបក្ខេយេវ
តិជ្ជតិ។ ធារិកាយ អសតិ សុក្ខធារុំ ឈាបេត្វា ធារិកា គហេតព្ពា។ សុក្ខធារុំ
អសតិ អល្លធារុំ រុក្ខតោ ជិន្និត្វាបិ កាតុំ វដ្តតិ។ ឥទំ បន ចតុត្ថិធម្បិ មហាវិកដំ
កាលោទិស្សំ នាម សប្បទដ្ឋក្ខណេយេវ វដ្តតិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

ឯឡកលោមសមុដ្ឋានំ - កាយតោ ច កាយចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ, កិរិយំ,
នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាតិវដ្តំ, កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ទន្តចោនសិក្ខាបទំ ទសមំ។

សមត្តោ វណ្ណាធាក្កមេន កោជនវគ្គោ ចតុត្តោ។

៥. អបេលកវគ្គោ

១. អបេលកសិក្ខាបទវណ្ណាធា

២៦៩. អរិយធម៌ក្នុងស្រុក ៩ បឋមសិក្ខាបទ - បរិវេសន្តិ បរិវិសនដ្ឋានំ។
បរិព្ពាជកសមាបន្នោតិ បព្ពដ្ឋំ សមាបន្នោ។ ទេតិ អាបត្តិ ចាចិត្តិយស្សាតិ
សមតិកំ យាគុបត្តំ ឯកបយោគេន ទេតិ, ឯកំ ចាចិត្តិយំ។ អវច្ឆិទ្ធិត្វា
អវច្ឆិទ្ធិត្វា ទេតិ, បយោគេ បយោគេ ចាចិត្តិយំ។ ឯសេវ នយោ បូរកត្តាធិស្ស។
តិក្ខិយេ អតិក្ខិយសញ្ញាតិ មាតា វា បិតា វា តិក្ខិយេសុ បព្ពជតិ, តេសំ
មាតាបិតុសញ្ញាយ ទេន្តស្សាបិ ចាចិត្តិយមេវ ហោតិ។ ទាបេតីតិ
អនុបសម្បន្នេន ទាបេតិ។

២៧៣. ឧបនិក្ខិបិត្វា ទេតីតិ តថាវុបេ ភាជនេ វេបេត្វា តំ ភាជនំ តេសំ
សន្តិកេ ភូមិយំ និក្ខិបិត្វា ទេតិ, តេសំ វា ភាជនំ និក្ខិបិត្វា តត្ថ ទេតិ, បត្តំ
អាធារកេ វា ភូមិយំ វា វេបេត្វាបិ “ឥតោ គណ្ណថា” តិ វត្ថុំ វដ្ឋតិ។ សេ តិក្ខិយោ
វទតិ “មយ្ហំ នាម ឥទំ សន្តកំ, ឥធ ន អាកិរថា” តិ អាកិរិតព្ពំ។ តស្ស សន្តកត្តា
សហត្ថា ទានំ នាម ន ហោតិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

ឯឡកលោមសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

អរិយធម៌ក្នុងស្រុក ៩ បឋមំ។

២. ឧប្បោជនសិក្ខាបទវណ្ណានា

២៧៤. ទុតិយសិក្ខាបទ - បដិក្កមនេបីតិ អាសនសាលាយម្បិ។
កត្តវិស្សគ្គន្តិ កត្តកិច្ចំ។ ន សម្ភាវេសីតិ ន ចាបុណិ។

២៧៦. អនាចារន្តិ វុត្តាវសេសំ កាយវចីទ្វារវីតិក្កមំ។ ទស្សន្ទបចារំ វា
សវន្ទបចារំ វា វិជហន្តស្សាតិ ឯត្ថ យទិ បិតោ វា និសិន្នោ វា ឧប្បោជេតិ; យោ

ឧបាយដ៏តោ, សោវិជហតិ, តស្ស ច អាបត្តិ នាម នត្តិ។ តស្មី បនវិជហន្តេបិ
អត្តតោ ឥតរេនវិជហិតមេវ ហោតិ។ តស្មា យោ ឧបាយដេតិ, តស្សេវាយំ
អាបត្តិ។ តត្ថ សចេ ឧបចារព្ពន្ធរេ ឯកោ ចាទោ ហោតិ, ទុក្ខដំ។ សីមាតិក្កមេ
ចាចិត្តិយំ។ ឯត្ថ ច ទស្សន្ទបចារស្ស អញ្ញោកាសេ ទ្វាទសហត្ថប្បមាណំ, តថា
សវន្ទបចារស្ស។ សចេ បន អន្តរា កុដ្ឋទ្វារចាការាទយោ ហោតិ, តេហិ
អន្តរិតភារោ ទស្សន្ទបចារាតិក្កមោ, តស្ស វសេន អាបត្តិ វេទិតញ្ញា។ ន អញ្ញោ
កោចិ បច្ឆយោ ហោតិ តិ ឋេបេត្វា វុត្ថប្បការមនាចារំ អញ្ញំ កិត្យោ ការណំ ន
ហោតិ។

២៧៧. កលិសាសនំ អាហេបេតិ តិ “កលី” តិ កោធា; តស្ស សាសនំ
អាហេបេតិ; កោធស្ស អាណំ អាហេបេតិ; កោធវសេន ឋាននិសង្ខាទីសុ ទោសំ
ទស្សេត្វា “បស្ស ភោ ឥមស្ស ឋានំ, និសង្ខំ អាហេតិ តំ វិហេតិ តំ ខាណុកោ
វិយ តិជ្ជតិ, សុនខោវិយ និសីទតិ, មក្កដោវិយ ឥតោ ចិតោ ច វិហេតិ តិ” តិ
ឯវំ អមនាបវចនំ វទតិ “អប្បេវ នាម ឥមនាបិ ឧញ្ញោឡោ បក្កមេយ្យ” តិ។ សេសំ
ឧត្តានមេវ។

តិសមុដ្ឋានំ - កាយចិត្តតោ វាចាចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ,
កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វចិត្តកម្មំ, អកុសលចិត្តំ,
តិវេទនន្តិ។

ឧបាយដនសិក្ខាបទំ ទុតិយំ។

៣. សកោជនសិក្ខាបទវណ្ណនា

២៧៨. តតិយសិក្ខាបទេ - សយនិយរេតិ សយនិយយរេ។ យតោ
អយ្យស្ស ភិក្ខា ទិន្នាតិ យស្មា ភិក្ខា ទិន្នា, យំ អាគតេន លទ្ធព្ពំ តំ វោ លទ្ធិ;

គន្ធបាតិ អធិប្បាយោ។ បរិយុដ្ឋិតោតិ រាគបរិយុដ្ឋិតោ; មេដុនាធិប្បាយោតិ
អត្ថោ។

២៨០. សហ ឧភោហិ ជនេហិតិ សភោជនំ; តស្មី សភោជនេ។ អថ វា
សភោជនេតិ សភោគេ។ រាគបរិយុដ្ឋិតស្ស ហិ បុរិសស្ស ឥត្ថី ភោគោ ឥត្ថិយា
ច បុរិសោ។ តេនេវស្ស បទភាជនេ - “ឥត្ថី ចេវ ហោតិ បុរិសោ ចា” តិអាទិ វុត្ថំ។
មហាល្លកេ យវេតិ មហាល្លកេ សយនិយវេ។ បិដ្ឋសង្ឃាជស្ស ហត្ថចាសំ
វិជហិត្វាតិ តស្ស សយនិយវេ គព្ពស្ស យោ បិដ្ឋសង្ឃាជោ, តស្ស ហត្ថចាសំ
វិជហិត្វា; អត្តោសយនស្ស អាសន្នេ ថានេ និសីទតិ អត្ថោ។ ឦទិសញ្ច
សយនិយវំ មហាចតុស្សលាធិសុ ហោតិ។ បិដ្ឋិវំសំ អតិក្កមិត្វាតិ ឥមំនា
មជ្ឈាតិក្កមំ ទស្សេតិ។ តស្មា យថា វា តថា វា កតស្ស ខុទ្ទកស្ស
សយនិយវស្ស មជ្ឈាតិក្កមេ អាបត្ថិ វេទិតញ្ច។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

បឋមចារាជិកសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទិវេទនន្តិ។

សភោជនសិក្ខាបទំ តតិយំ។

២៨៤. ចតុត្ថបញ្ចមសិក្ខាបទេសុ យំ វុត្ថត្ថំ សិយា, តំ សត្ថំ អនិយតទ្វយេ
វុត្ថនយមេវ។ យថា ច សភោជនសិក្ខាបទំ, ឯវមេតានិបិ
បឋមចារាជិកសមុដ្ឋានានេវាតិ។

រហោបដិច្ចន្ទសិក្ខាបទំ ចតុត្ថំ, រហោនិសង្កសិក្ខាបទំ បញ្ចមំ។

៦. ចារិត្តសិក្ខាបទវណ្ណានា

២៩៤. ឆដ្ឋសិក្ខាបទេ - ទេវាវុសោភត្ថន្តិ ឯត្ថំ តំ កិរ ភត្ថំ អភិបាជំ
អហោសិ, តស្មា ឯវមាហំសុ។ អនភិបាជេ បន ឯវំ វត្ថុំ នលព្ពតិ, បយុត្តវាចា
ហោតិ។

២៩៥. តេន ហិ ភិក្ខុវេ បដិគ្គហេត្វា និក្ខិបថាតិ វេទំ បន ភកវា កុលស្ស
សទ្ធានុវត្តណាត្ថាយ អាហា។ យទិ “ភាជេត្វា ខាទថា” តិ វេទយ្យ, មនុស្សានំ
បសាទញ្ញបត្ថំ សិយា។ ឧស្សវិយិត្ថាតិ បដិហវិយិត្ថ; យវំយេវ នំ គហេត្វា
អគម៌ស្វតិ វុត្ថំ ហោតិ។

២៩៨. សន្តំ ភិក្ខុន្តិ ឯត្ថំ កិត្តាវតា សន្តោ ហោតិ, កិត្តាវតា អសន្តោតិ?
អន្តោវិហារេ យត្ថ បីតស្ស កុលានិ បយិរុចាសនចិត្តំ ឧប្បន្នំ, តតោ បដ្ឋាយ យំ
បស្ស វា អភិមុខេ វា បស្សតិ, យស្ស សក្កា ហោតិ បកតិវេនេន អាហោចេត្ថំ,
អយំ សន្តោ នាម។ តតោ ចិតោ ច បរិយេសិត្វា អាហោចនកិច្ចំ នាម នត្ថិ។ យោ
ហិ ឯវំ បរិយេសិតត្តោ, សោ អសន្តោយេវ។ អបិច អន្តោឧបចារសីមាយ ភិក្ខុំ
ទិស្វា អាបុច្ឆិស្សមីតិ គន្ធា តត្ថ យំ បស្សតិ, សោ អាបុច្ឆិតត្តោ។ នោ ចេ បស្សតិ,
អសន្តំ ភិក្ខុំ អនាបុច្ឆា បរិដ្ឋោ នាម ហោតិ។

៣០២. អន្តរាមន្តិ អន្តោគាមេ វិហារោ ហោតិ, តំ គច្ឆតិ។ ភត្តិយយរន្តិ
និមន្តិតយំ វា សលាកភត្តាទិទាយ កានំ វា យវំ។ អាបទាស្វតិ
ជីវិតព្រហ្មចរិយន្តរាយេសុ សតិ គន្ធា វដ្ដតិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

កថិនសមុជ្ជានំ - កាយវាចតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ,
កិរិយាកិរយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្ដំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ,
តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ចារិត្តសិក្ខាបទំ ឆដ្ឋ។

៧. មហានាមសិក្ខាបទវណ្ណា

៣០៣. សត្វមសិក្ខាបទ - មហានាមោ នាម ភគវតោ ចូឡបិបុត្តោ
មាសមត្តន មហាល្លកតរោ ធ្វីសុ ជលេសុ បតិជ្ជិតោ អរិយសាវកោ។ ភេសន្តំ
ឧស្សន្តំ ហោតីតិ វជតោ អាហរិត្វា បបិតសប្បិ ពហុ ហោតិ។

៣០៦. សាទិតព្ភាតិ តស្មី សមយេ រោគោ នត្ថិតិ ន បដិក្ខិបិតព្ភា; រោគេ សតិ
វិញ្ញាបេស្សមីតិ អធិវាសេតព្ភា។ ឯត្ថកេហិ ភេសន្តេហិ បវារេមីតិ នាមវសេន
សប្បិរេតលាធិសុ ធ្វីហិ តីហិ វា បរិមាណាវសេន បត្តេន នាឡិយា អាឡិកេនាតិ
វា។ អញ្ចំ ភេសន្តំ វិញ្ញាបេតីតិ សប្បិណា បវារិតោ តេលំ វិញ្ញាបេតិ, អាឡិកេន
បវារិតោ នោណំ។ ន ភេសន្តេន ករណីយេនាតិ មិស្សកកត្តេនបិ ចេ យាបេតុ
សក្កោតិ, ន ភេសន្តេករណីយំ នាម ហោតិ។

៣១០. បវារិតានន្តិ យេ អត្តនោ បុគ្គលិកាយ បវារណាយ បវារិតា; តេសំ
បវារិតានុរូបេន វិញ្ញត្តិយា អនាបត្តិ។ សង្ឃវសេន បវារិតេសុ បន បមាណំ
សល្លក្ខេតព្ភមេវាតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

ធនមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វជីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

មហានាមសិក្ខាបទំ សត្តមំ។

៨. ឧយ្យត្តសេនាសិក្ខាបទវណ្ណា

៣១១. អដ្ឋមេ - អត្ថយ្យាតោតិ អភិឧយ្យាតោ; បរសេនំ អភិមុខោ
គមិស្សមីតិ នគរតោ និគ្គតោតិ អត្ថោ។ ឧយ្យត្តន្តិ កតឧយ្យាតំ; កាមតោ
និក្ខន្តន្តិ អត្ថោ។

៣០៤. ឆ្ងាទសបុរិសោហត្ថិតិ ចត្តារោ អាហោហកា ឯកេកចានភក្ខកា ទ្វេ
ទ្វេតិ ឯវំ ឆ្ងាទសបុរិសោហោតិ។ តិបុរិសោ អស្សោតិ ឯកោ អាហោហកោ ទ្វេ
ចានភក្ខកាតិ ឯវំ តិបុរិសោហោតិ។ ចតុបុរិសោ រថោតិ ឯកោ សារថិ ឯកោ
យោធា ទ្វេ អាណិរភក្ខកាតិ ឯវំ ចតុបុរិសោហោតិ។ ចត្តារោ បុរិសា
សរហត្ថាតិ អាវុធហត្ថា ចត្តារោ បុរិសាតិ អយំ បច្ឆិមកោដិយា
ចតុរង្គុសមន្នាគតា សេនា នាម។ ព្យាទិសំ សេនំ ទស្សនាយ គច្ឆតោ បទេ បទេ
ទុក្ខដំ។ ទស្សនូបចារំ វិជហិតាតិ កេនចិ អន្តរិតា វា និន្នំ ឡុទ្ធ វា ន ទិស្សតិ;
តេជ បត្វា ន សក្កា ទដ្ឋន្តិ អញ្ញំ ហំនំ គន្ធា បស្សតោ បយោគេ បយោគេ
ចាចិត្តិយន្តិ អត្ថោ។

៣០៥. ឯកមេកន្តិ ហត្ថិអាទិសុ ចតុសុ អង្គេសុ ឯកមេកំ; អន្តមសោ
ឯកបុរិសារុទ្ធ កហត្ថិម្បិ ឯកម្បិ សរហត្ថំ បុរិសំ។ អនុយ្យត្តា នាម រាជា
ឧយ្យានំ វា នទី វា គច្ឆតិ; ឯវំ អនុយ្យត្តា ហោតិ។

៣០៦. អាបនាសូតិ ជីវិតព្រហ្មចរិយន្តរាយេសុ សតិ ឯត្ថ គតោ
មុញ្ញាស្សាមីតិ គច្ឆតោ អនាបត្តិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។
ឯឡុកលោមសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ឧយ្យត្តសេនាសិក្ខាបទំ អដ្ឋមំ។

៨. សេនាវាសសិក្ខាបទវណ្ណនា

៣០៧. នវមេ - អត្ថង្គតេ សូរិយេ សេនាយ វសតិ តិ ជ្ជតុ វា និសីទតុ វា
សយតុ វា សចេបិ អាគាសេ ឥទ្ធិយា កញ្ចិ ឥរិយាបថំ កប្បតិ, ចាចិត្តិយមេវ។
សេនា វា បដិសេនាយ រុទ្ធា ហោតិ តិ យថា សញ្ញារោ ធិដ្ឋតិ; ឯវំ រុទ្ធា ហោតិ។

បលិតពុទ្ធាតិ វេរីកេន វា សស្សរេន វា វុទ្ធា។ សេសំ ឧត្តានមេវ។
ឯឡកលោមសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, ឆោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ,
កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

សេនាវាសសិក្ខាបទំ នវមំ។

១០. ឧប្បេក្ខិកសិក្ខាបទវណ្ណានា

៣២២. ធនមេ - ឧត្តន្ធា ឧត្តន្ធា ឯត្ថ យុជ្ឈន្តិតិ ឧប្បេក្ខិកំ;
សម្មហារជ្ជានស្សេតំ អធិវចនំ។ ពលស្ស អគ្គំ ជានន្តិ ឯត្ថាតិ ពលគ្គំ;
ពលគណានជ្ជានន្តិ អត្ថោ។ សេនាយ វិយូហំ សេនាព្យូហំ; សេនានិវេសស្សេតំ
អធិវចនំ។ តយោ ហត្ថិ បច្ឆិមំ ហត្ថានីកន្តិ យោ បុព្វេ វុត្តោ ទ្វាធនបុរិសោ
ហត្ថិតិ តេន ហត្ថិនា តយោ ហត្ថិ។ សេសេសុបិ ឯសេវ នយោ។ សេសំ
ឧប្បត្តសេនាសិក្ខាបទេ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពំ សទ្ធិ សមុជ្ជានាធិហិតិ។

ឧប្បេក្ខិកសិក្ខាបទំ ធនមំ។

សមត្ថោ វណ្ណានក្កមេន អចេលកវគ្គោ បញ្ចមោ។

៦. សុរាចានវគ្គោ

១. សុរាចានសិក្ខាបទវណ្ណានា

៣២៦. សុរាចានវគ្គស្ស បឋមសិក្ខាបទេ - ភទ្ទវតិកាតិ ឯកោ គាមោ, សោ
ភទ្ទិកាយ វតិយា សមន្នាគតត្ថា ឯតំ នាម លភិ។ បថាវិនោតិ អទ្ធិកា។
តេជសា តេជន្តិ អត្តនោ តេជសា អានុភាវេន នាគស្ស តេជំ។ កាចោតិកាតិ
កាចោតចាធនមវណ្ណាវត្ថោភាសា។ បសន្នាតិ សុរាមណ្ឌាស្សេតំ អធិវចនំ។

អនុច្ឆរិយំ ភិក្ខុវេ សាគតស្សាតិ បញ្ចាភិញ្ញាស្ស សតោ មជ្ឈចានំ នាម ន
អនុច្ឆរិយន្តិ វុត្ថំ ហោតិ។

៣២៨. បុច្ឆាសវោ នាម មគុកបុច្ឆាទីនំ រសេន កតោ។ ជលាសវោ នាម
មុទ្ធិកជលាទីនិ មុទ្ធិត្វា តេសំ រសេន កតោ។ មជ្ជាសវោ នាម មុទ្ធិកានំ
ជាតិរសេន កតោ; មក្ខិកមគុនាបិ ករិយតីតិ វេទន្តិ។ គុឡាសវោ នាម
ឧច្ឆរសាទីហិ ករិយតិ។ សុរា នាម បិដ្ឋកិណ្ឌាបក្ខិត្តា; នាឡិកេរាទីនម្បិ រសេន
កតា សុរាត្វេ សង្ឃំ គច្ឆតិ, តស្សាយេវ កិណ្ឌាបក្ខិត្តាយ មណ្ឌោ គហិតេ
មេរយោត្វេ សង្ឃំ គច្ឆតីតិ វេទន្តិ។ អន្តមសោ កុសគ្គេនបិ បិវតីតិ ឯតំ សុរំ វា
មេរយំ វា ពិជតោ បជ្ជាយ កុសគ្គេន បិវតោបិ ចាចិត្តិយន្តិ អត្តោ។ ឯកេន បន
បយោគេន ពហុម្បិ បិវន្តស្ស ឯកា អាបត្តិ។ វិច្ឆិទ្ធិត្វា វិច្ឆិទ្ធិត្វា បិវតោ
បយោគគណានាយ អាបត្តិយោ។

៣២៩. អមជ្ជញ្ច ហោតិ មជ្ជវណ្ណំ មជ្ជគន្ធ�ំ មជ្ជរសន្តិ លោណាសោវីរកំ វា
សុត្ថំ វា ហោតិ។ សូបសម្មាភេតិ វាសកាហាបនត្ថំ ឦសកំ មជ្ជំ បក្ខិបិត្វា
សូបំ បចន្តិ, តស្មី អនាបត្តិ។ មំសសម្មាភេបិ ឯសេវ នយោ។ តេលំ បន
វាតកេសជ្ជត្ថំ មជ្ជេន សទ្ធិ បចន្តិ, តស្មីម្បិ អនតិក្ខិត្តមជ្ជេយេវ អនាបត្តិ, យំ បន
អតិក្ខិត្តមជ្ជំ ហោតិ, ឯតុ មជ្ជស្ស វណ្ណាគន្ធរសា បញ្ញាយន្តិ, តស្មី អាបត្តិយេវ។
អមជ្ជំ អវិជ្ជន្តិ យោ អវិជ្ជោ មជ្ជំ ន ហោតិ, តស្មី អនាបត្តិ។ អាមលកាទីនំយេវ
កិរ រសេន អវិជ្ជំ ករោន្តិ, សោ មជ្ជវណ្ណាគន្ធរសោយេវ ហោតិ, ន ច មជ្ជំ; តំ
សន្ធាយេតំ វុត្ថំ។ យោ បន សម្ពារបក្ខិត្តោ, សោ មជ្ជំ ហោតិ, ពិជតោ បជ្ជាយ ន
វេទន្តិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។ ឯឡ កលោមសមុជ្ជានំ - កិរិយំ,
នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, លោកវជ្ជំ, កាយកម្មំ អកុសលចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

វត្តអរិយធម៌តាម ចេត្ត អចិត្តកតា វេទិតញ្ញា, អកុសលនេវ ចាតព្វតាម
លោកវជ្ជតាតិ។

សុរាជានសិក្ខាបទ បឋម។

២. អង្គលិបតោទកសិក្ខាបទវណ្ណា

៣៣០. ទុតិយេ - អង្គលិបតោទកនាតិ អង្គលីហិ ឧបកច្ចកាទិយដ្ឋនំ
វុច្ចតិ។ ឧត្តសន្តោតិ អតិហាសេន កិលមន្តោ។ អនស្សាសកោតិ
ឧបច្ឆិន្ទអស្សាសបស្សាសសញ្ញារោ ហុត្វា។ អនុបសម្បន្នំ កាយេន កាយន្តិ ឯត្ថ
ភិក្ខុនីបិ អនុបសម្បន្នជ្ជានេ បិតា, តម្បិ ឱទ្ធាធិប្បាយេន ដុសន្តស្ស ទុក្ខជំ។
សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

បឋមចារាជិកសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវជ្ជំ,
កាយកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទិវេទនន្តិ។

អង្គលិបតោទកសិក្ខាបទ ទុតិយំ។

៣. ហសធម្មសិក្ខាបទវណ្ណា

៣៣៥. តតិយេ - អប្បកតញ្ញនោតិ យំ ភគវតា បកតំ បញ្ញត្តំ, តំ ន
ជាទន្ធិតិ អត្ថោ។

៣៣៦. ឧទកេ ហសធម្មតិ ឧទកកើទ្បិកា វុច្ចតិ។ ឧបរិគោប្បកេតិ
គោប្បកានំ ឧបរិភាគប្បមាលោ។ ហសាធិប្បាយោតិ កិឡាធិប្បាយោ។ និមុដ្ឋតិ
វាតិអាទីសុ និមុដ្ឋនត្ថាយ ឱរោហន្តស្ស បទវារេ បទវារេ ទុក្ខជំ។
និមុដ្ឋនុមុដ្ឋនេសុ បយោគេ បយោគេ ចាចិត្តិយំ។ និមុដ្ឋត្វា អន្តោឧទកេយេវ

គប្បន្តស្ស ហត្ថវារេ បទវារេសុ សព្វត្ថ ចាចិត្តិយំ។ បលវតីតិ តវតិ។ ហត្ថហិ
តវន្តស្ស ហត្ថវារេ ហត្ថវារេ ចាចិត្តិយំ។ ចាទេសុបិ ឯសេវ នយោ។ យេន យេន
អង្កេន តវតិ, តស្ស តស្ស បយោគេ បយោគេ ចាចិត្តិយំ។ តីរតោ វា វុក្ខតោ វា
ឧទកេ បតតិ, ចាចិត្តិយមេវ។ ឆាវាយ កីឡតីតិ ជិយាវត្តាធិហិ ឆាវ ចាជន្តោ
វា តីរេ ឧស្សវេន្តោ វា ឆាវាយ កីឡតិ, ឧក្កដំ។

ហត្ថន វាតិអាធិសុបិ បយោគេ បយោគេ ឧក្កដំ។ កេចិ ហត្ថន ឧទកេ
ទិក្ខាយ កថលាយ បតនុប្បតនវារេសុ ឧក្កដំ វេទន្តិ, តំ ន គហេតព្វំ។ តត្ថ ហិ
ឯកបយោគត្តា ឯកមេវ ឧក្កដំ, អបិច ឧបរិគោប្បកេ វុត្តានិ ឧម្ពជ្ជនាធិនិ
ឋបេត្វា អញ្ញេន យេន កេនចិ អាការេន ឧទកំ ឌីតវិត្វា វា អនោតវិត្វា វា យត្ថ
កត្ថចិ ឋិតំ ឧទកំ អន្តមសោ ពិន្ទំ គហេត្វា ទិបនកីឡាយបិ កីឡន្តស្ស
ឧក្កដមេវ, អត្ថជោតកំ បន អក្ខរំ លិខិតុំ វដ្តតិ, អយមេត្ថ វិនិច្ឆយោ។
សេសមេត្ថ ឧត្តានមេវ។

បឋមចារាជិកសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ហសធម្មសិក្ខាបទំ តតិយំ។

៤. អនាទិយសិក្ខាបទវណ្ណនា

៣៤២. ចតុត្ថេ - កថាយំ នស្សេយ្យាតិ កថំ អយំ ធម្មោ តន្តិ បវេណី
នស្សេយ្យ។ តំ វា ន សិក្ខិតុកាមោតិ យេន បញ្ញត្តេន វុច្ឆតិ, តំ បញ្ញត្តំ ន
សិក្ខិតុកាមោ។ អបញ្ញត្តនាតិ សុត្តេ វា អភិធម្មេ វា អាគតេន។

៣៤៤. ឯវំ អម្ពាភំ អាចរិយានំ ឧគ្គហោតិ ឯត្ថ ការយោ អាចរិយុគ្គហោ ន
 គហោតញ្ចេ; បវេណីយា អាគតោ អាចរិយុគ្គហោវ គហោតញ្ចេ។ កុរុន្តិយំ បន
 “លោកវដ្ឋេ អាចរិយុគ្គហោ ន វដ្ឋតិ, បណ្ណាត្តិវដ្ឋេ បន វដ្ឋតិ” តិ វុត្ថំ។
 មហាបច្ឆរិយំ “សុត្ថំ សុត្តានុលោមញ្ច ឧគ្គហិតកានំយេវ អាចរិយានំ ឧគ្គហោ
 បមាណំ, អជានន្តានំ កថា អប្បមាណាន្តិ វុត្ថំ។ តំ សត្វំ បវេណីយា
 អាគតេសមោធានំ គច្ឆតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវាតិ។

តិសមុជ្ជានំ - កាយចិត្តតោ វាចាចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ,
 កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ,
 ទុក្ខវេទនន្តិ។

អនាធិរិយសិក្ខាបទំ ចតុត្ថំ។

៥. ភីសាបនសិក្ខាបទវណ្ណានា

៣៤៥. បញ្ចមេ - រូបូបហារាធយោ មនុស្សវិគ្គហោ វុត្ថនយេនេវ វេទិតញ្ចា។
 សេសំ ឧត្តានមេវ។ សមុជ្ជានាធិនិ អនាធិរិយសធិសានេវាតិ។

ភីសាបនសិក្ខាបទំ បញ្ចមំ។

៦. ជោតិសិក្ខាបទវណ្ណានា

៣៥០. ធរដ្ឋេ - ភក្កាតិ ជនបទស្ស ធាមំ។ សំសុមារតិវន្តិ នករស្ស។
 ភេសកឡាវនន្តិ តន្តិស្សិតវនស្ស។ តំ បន មិគានំ ជាសុរិហារត្ថាយ ទិន្នត្ថា
 មិគនាយោតិ វុច្ឆតិ។ សមាទហិត្វាតិ ជាលេត្វា។ បរិចារេសីតិ អនុពន្ធិ។

៣៥២. បដិបេធិតិ បដិបុដ្ឋលនេបិ។ ដោតិកេបីតិ បត្តបចនសេនកម្មាធិសុ
ដោតិករណោ។ តថាវុបបច្ចយាតិ បដិចាធិបច្ចយា។

៣៥២-៥. សយំ សមាធិហតីតិ ឯត្ថ ដោតិ សមាធិហិតុកាមតាយ
អរណីសណ្ឌបនតោ បដ្ឋាយ យាវ ជាលា ន ឧដ្ឋហតិ, តាវ សព្វបយោគេសុ
ទុក្ខជំ។ បដិលាតំ ឧក្ខិបតីតិ ធម្មមានំ អលាតំ បតិទំ ឧក្ខិបតិ, បុន យថាហានេ
ឋេបេតីតិ អត្ថោ។ ឯវំ អវិជ្ជាតំ ឧក្ខិបិត្វា បក្ខិបន្តស្សេវ ទុក្ខជំ, វិជ្ជាតំ បុន
ជាលាបេន្តស្ស ចាចិត្តិយមេវ។

៣៥៦. តថាវុបបច្ចយាតិ ឋេបេត្វា បដិចាធិនិ អញ្ញេនបិ តថាវុបេន បច្ចយេន
សមាធិហន្តស្ស អនាបត្តិ។ អាបនាស្វតិ ទុដ្ឋវាឡមិកអមនុស្សេហិ ឧបទ្ធកេវា
ហោតិ, តត្ថ សមាធិហន្តស្សាបិ អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវាតិ។ ធរសមុដ្ឋានំ -
កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, តិចិត្តំ,
តិវេទនន្តិ។

ដោតិសិក្ខាបទំ ធម្មំ។

៧. នហានសិក្ខាបទវណ្ណានា

៣៦៤. សត្តមេ - ចុណ្ណេន វា មត្តិកាយ វាតិ ឯត្ថ ចុណ្ណាមត្តិកានំ
អភិសម្ព័ន្ធវណាកាលតោ បដ្ឋាយ សព្វបយោគេសុ ទុក្ខជំ។

៣៦៦. ចាវ គច្ឆន្តោ ម្នាយតីតិ ឯត្ថ សុក្ខាយ នទិយា វាលិកំ ឧក្ខិរិត្វា
កតអារាជកេសុបិ ម្នាយិតុំ វដ្តតិ។ អាបនាស្វតិ ភមរាធិហិ អនុពទ្ធស្ស ឧទកេ
និមុដ្ឋិតុំ វដ្តតិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។ ឯឡកលោមសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ,
នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

នហានសិក្ខាបទំ សត្តមំ។

៨. ទុព្ពណ្ណករណសិក្ខាបទវណ្ណានា

៣៦៨-៩. អដ្ឋមេ - នវំ បនភិក្ខុនា ចីវរលាភេនាតិ ឯត្ថ អលភីតិ លកោ;
លកោយេវ លាភោ។ កី អលភិ? ចីវរំ។ កីទិសំ? នវំ។ ឥតិ “នវចីវរលាភេនា” តិ
វត្ថុញ្ច អនុនាសិកលោបំ អកត្វា “នវចីវរលាភេនា” តិ វុត្ថំ;
បដិលទ្ធនវចីវរេនាតិ អត្ថោ។ មជ្ឈេ បីតបទទ្ធយេ បនាតិ និចាតោ។ ភិក្ខុនាតិ
យេន លទ្ធ�ំ តស្ស ទិទស្សនំ។ បទភាជនេ បនព្យញ្ជនំ អនាទិយិត្វាយំ លទ្ធ�ំ តំ
ទស្សេតុំ “ចីវរំ នាម ធន្នំ ចីវរាន” តិ វុត្ថំ។ ចីវរន្តិ ឯត្ថ យំ និវាសេតុំ វា ចារុបិតុំ
វា សក្កាហោតិ, តនេវ វេទិតព្ពំ។ តេនេវ “វិកប្បនុបគបដ្ឋម” តិ ន វុត្ថំ។
កំសនីលន្តិ ចម្មការនីលំ។ មហាបច្ឆរិយំ បន “អយោមលំ លោហាមលំ ឯតំ
កំសនីលំ នាមា” តិ វុត្ថំ។ បលាសនីលន្តិ យោកោចិ នីលវណ្ណោ បណ្ណារសោ។
ទុព្ពណ្ណករណំ អាធាតព្ពន្តិ ឯតំ កប្បពិន្ទុំ សន្ធាយ វុត្ថំ; ន នីលាធិហិ
សកលចីវរស្ស ទុព្ពណ្ណករណំ។ តព្វា បន កប្បំ អាទិយន្តេន ចីវរំ វេទិត្វា ចតុសុ
វា កោណោសុ តិសុ វា ធូសុ វា ឯកស្មី វា កោណោ មោរស្ស អក្ខិមណ្ឌលមត្តំ វា
មជ្ឈិមបិដ្ឋមត្តំ វា អាធាតព្ពំ។ មហាបច្ឆរិយំ “បត្តេ វា គណ្ឌិយំ វា ន វដ្ឋតិ” តិ វុត្ថំ។
មហាអដ្ឋកថាយំ បន “វដ្ឋតិយេវា” តិ វុត្ថំ។ ចាឡិ កប្បកណ្ឌិកកប្បាទយោ
បន សព្ពត្ថ បដិសិទ្ធា, តស្មា បេត្វា ឯកំ វដ្ឋពិន្ទុំ អញ្ជេន កេនចិបិ វិការេន
កប្បោ ន កាតញ្ចោ។

៣៧០. អគ្គឡេតិអាធិសុ ឯតានិ អគ្គឡាធិនិ កប្បកតចីវរេ បច្ឆា
អាហេបេត្វា កប្បករណកិច្ចំ នត្ថិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ ឯឡកលោមសមុដ្ឋានំ -
កិរិយាកិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្ឋំ; កាយកម្មំ, តិចិត្តំ,
តិវេទនន្តិ។

ទុព្ពណ្ណាករណសិក្ខាបទំ អដ្ឋមំ។

៩. វិកប្បនសិក្ខាបទវណ្ណានា

៣៧៤. នវមេ - តស្ស វា អធិន្នន្តិ ចីវរសាមិកស្ស “បរិភុញ្ញ វា វិស្សន្នេហិ វា
យថាបច្ចយំ វា ករោហិ” តិ ឯវំ វត្ថា អធិន្នំ។ តស្ស វា អវិស្សសន្តោតិ យេន
វិនយកម្មំ កតំ, តស្ស អវិស្សសេន វា។ តេន បន ធិន្នំ វា តស្ស វិស្សសេន វា
បរិភុញ្ញន្តស្ស អនាបត្តិ។ សេសមេត្ត តិសកវណ្ណាយំ វុត្តនយត្ថា
ឧត្តានមេវាតិ។ កបិនសមុដ្ឋានំ - កាយវាចតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច
សមុដ្ឋាតិ, កិរិយាកិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វជីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

វិកប្បនសិក្ខាបទំ នវមំ។

១០. ចីវរាបនិធានសិក្ខាបទវណ្ណានា

៣៧៧-៨១. ធនមេ - អបនិធន្តិ អបនេត្វា និធន្តិ។ ហសាបេក្ខោតិ
ហសាធិប្បាយោ។ អញ្ញំ បរិក្ការន្តិ ចាឡិយា អនាគតំ បត្តត្ថវិកាធី។ ធម្មំ កបំ
កត្វាតិ “សមណោ នាម អនិហិតបរិក្ការេន ភវិតុំ ន វដ្តតិ” តិ ឯវំ ធម្មកបំ
កថេត្វា ធន្យមីតិ និក្ខិបតោ អនាបត្តិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។ តិសមុដ្ឋានំ -
កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្តំ, កាយកម្មំ, វជីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ,
តិវេទនន្តិ។

ចីវរាបនិធានសិក្ខាបទំ ធនមំ។

សមត្ថោ វណ្ណានក្កមេន សុរាចានវត្តោ ធរដ្ឋោ។

៧. សប្បុរសភាពក្នុងការកែតម្រូវ

១. សញ្ញាបត្របរិញ្ញាបត្រសិក្សាបឋមវិញ្ញាបនបត្រ

៣៨២. សប្បុរសភាពក្នុងការកែតម្រូវ បឋមសិក្សាបឋម - ឥស្សរសោ ហោតិ តិ ហិ កាលេ ធនុគ្គហា ចរិយោ ហោតិ។ ជីវិតា វេរោ មិ តា តិ ជីវិតា វិយោ ជិតា។

សិក្សាបឋម វេរោ មិ យោ តិ វិយោ ជេយ្យ។ យស្មា បន វេរោ មិ មត្តមេវេតំ; ន ហេតុ កិ ញ្ញា វិយោ ជិតេ សីសាល ផ្ការេ សីសំ វិយ ជីវិតា វេរោ មិ តេ ចាលោ មិ ជីវិតំ ឆាម វិសុំ តិ ជួតិ, អញ្ញា ធនុ អន្តរ ឆាន មេវ គប្បតិ, តស្មា តមត្តំ ធនុ ស្មេតុំ បទភាជនេ “ជីវិតំ ជ្រៃយំ ឧប ជ្ជន្តតិ” តិ អាទិ វុត្តំ។ ឥម ស្មីញ្ញា សិក្សាបឋម តិ វច្ឆាន គតោ យេវ “ចាលោ” តិ វេទិត ញ្ញោ។ តំ ឧទ្ធកម្មិ មហន្តម្មិ មាវេន្តស្ស អាបត្តិ ឆាន ករណំ នត្តិ។ មហន្តេ បន ឧប ក្កម មហន្តត្វា អកុសល មហត្តំ ហោតិ។ ចាលោ ចាលាសញ្ញា តិ អន្តមសោ មញ្ញបីបំ សោ ធន្តោ មជ្ឈិម ពិជ កេមិ ចាលាសញ្ញា និក្ការុណិកតាយ តំ ភិទ្ធន្តោ អបនេតិ, ចាចិត្តិយំ។ តស្មា ឯវេរោ មេសុ ហានេសុ កាវុញ្ញំ ឧប ជ្ជេ មេត្វា អប្បមត្តេន វុត្តំ កាតព្វំ។ សេសំ មនុស្សវិគ្គហា វុត្តនយេនេវ វេទិតព្វំ សន្និ សមុជ្ជា ឆាន ជីវិតិ។

សញ្ញាបត្របរិញ្ញាបត្រសិក្សាបឋម បឋម។

២. សប្បុរសភាពក្នុងការកែតម្រូវ

៣៨៧. ធុតិយេ - សប្បុរសភាពក្នុង យេ ចាលាកា បរិភោគេន មរណ្ឌិ, តេហិ ចាលាកេហិ សប្បុរសកំ, តាទិសញ្ញា ជានំ បរិភុញ្ញតោ បយោគេ បយោគេ ចាចិត្តិយំ។ បត្តបូរម្មិ អវិច្ឆិទ្ធិត្វា ឯកបយោគេន បិវតោ ឯកា អាបត្តិ។ តាទិសេន ឧទកេន សាមិសំ បត្តំ អវិញ្ញាត្វា ឆោវតោមិ តាទិសេ ឧទកេ

ឧណ្ហាយាគុបត្តំ និព្វាបយតោបិ តំ ឧទកំ ហត្ថេន វា ឧឡ្ហេន វា គហេត្វា
ន្ទាយតោបិ បយោគេ បយោគេ ចាចិត្តិយំ។ ឧទកសោណ្ឌី វា ចោក្ខរណី វា
បរិសិត្វា ពហិនិក្ខមនត្ថាយ វីចី ឧដ្ឋាបយតោបិ។ សោណ្ឌី វា ចោក្ខរណី វា
សោធនេហិ តតោ គហិតឧទកំ ឧទកេយេវ អាសិញ្ចិតតំ។ សមីបម្ហិ ឧទកេ
អសតិ កប្បិយឧទកស្ស អដ្ឋ វា ទស វា យដេ ឧទកសណ្ឋានកប្បទេសេ
អាសិញ្ចិត្វា តត្ថ អាសិញ្ចិតតំ។ “បរដ្ឋិត្វា ឧទកេ បតិស្សតិ”តិ ឧណ្ហាចាសាលោ
ឧទកំ នាសិញ្ចិតតំ។ កប្បិយឧទកេន បន ចាសាលំ និព្វាបេត្វា អាសិញ្ចិតុ
វុដ្ឋតិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

តិសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ,

វីចីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។ ឯត្ថ ច បដដ្ឋចាលាកានំ បតនំ ញត្វាបិ
សុទ្ធិចិត្តតាយ ធិបជាលនេវិយ សប្បាលាកការំ ញត្វាបិ ឧទកសញ្ញាយ
បរិភូញ្ចិតត្ថតោ បណ្ណាត្តិវដ្ឋតា វេទិតត្ថាតិ។

សប្បាលាកសិក្ខាបទំ ទុតិយំ។

៣. ឧក្កោជនសិក្ខាបទវណ្ណានា

៣៨២. តតិយសិក្ខាបទេ - ឧក្កោជេន្តិ តស្ស តស្ស ភិក្ខុនោ សន្តិកំ គន្ធា
“អកតំ កម្ម”ន្តិអាធិនិ វេទន្តា ឧច្ចាលេន្តិ; យថាបតិដ្ឋិតភាវេន បតិជ្ជាតុំ ន ទេន្តិ។

៣៨៣. យថាធម្មន្តិ យោ យស្ស អធិករណស្ស វ្យាបសមនាយ ធម្មោ វុត្តោ,
តេនេវ ធម្មនាតិ អត្ថោ។ និហតាធិករណន្តិ និហតំ អធិករណំ; សត្តារា
វុត្តធម្មនេវ វ្យាបសមិតំ អធិករណន្តិ អត្ថោ។

៣៩៥. ធម្មកម្មេ ធម្មកម្មសញ្ញាតិ យេន កម្មេន តំ អធិករណំ រូបសមិតំ,
 តញ្ចេ ធម្មកម្មំ ហោតិ, តស្មី ធម្មកម្មេ អយម្យិ ធម្មកម្មសញ្ញា ហុត្វា យទិ
 ឧក្កោជតិ, ចាចិត្តិយំ អាបជ្ជតីតិ អត្ថោ។ ឯតេន នយេន សេសបទានិបិ
 វេទិតញ្ញានិ។ អយមេត្ថ សង្ខេបោ, វិត្តារោ បន “ឥមេសំ ចតុន្នំ អធិករណានំ
 កតិ ឧក្កោជនា” តិអាទិនា នយេន បរិវារេ វុត្តោ។ អជ្ជកថាសុ តំ សព្វំ អាហរិក្ខា
 តស្សេវត្ថោ វណ្ណិតោ។ មយំ បន តំ តត្ថេវ វណ្ណយិស្សាម។ ឥធម អាហរិក្ខា
 វណ្ណិយមាទេ ហិ សុដ្ឋតំ សម្មាហោ ភវេយ្យាតិ ន វណ្ណយិម្ហ។ សេសមេត្ថ
 ឧត្តានមេវ។ តិសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋិ,
 កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

ឧក្កោជនសិក្ខាបទំ តតិយំ។

៤. ទុដ្ឋល្លាសិក្ខាបទវណ្ណនា

៣៩៩. ចតុត្ថេ - ទុដ្ឋល្លា ឆាម អាបត្តិ តិ ឯតុ ចត្តារិ ចារាជិកានិ
 អត្ថុទ្ធាវសេន ទស្សីតានិ, សង្ឃាទិសេសាបត្តិ បន អធិប្បតា, តំ ឆាទេន្តស្ស
 ចាចិត្តិយំ។ ធុរំ និក្ខិត្តមត្ថេតិ ធុរំ និក្ខិត្តមត្ថេ។ សចេបិ ធុរំ និក្ខិត្តិក្ខា បច្ឆា
 អាហោចេតិ, ន វត្ថុតិ; ធុរំ និក្ខិត្តមត្ថេយេវ ចាចិត្តិយន្តិ វុត្តំ ហោតិ។ សចេ បន ឯរំ
 ធុរំ និក្ខិត្តិក្ខា បដិច្ឆាទនត្ថមេវ អញ្ញាស្ស អាហោចេតិ, សោបិ អញ្ញាស្សាតិ
 ឯតេនុចាយេន សមណាសតម្យិ សមណាសហស្សម្យិ អាបត្តិ អាបជ្ជតិយេវ
 តាវ, យាវ កោជិ ន ជិដ្ឋតិ។ កថា បន កោជិ ជិដ្ឋតិ? មហាសុមត្ថោ តាវ
 វទតិ - “អាបត្តិ អាបន្នោ ឯកស្ស អាហោចេតិ, សោ បដិជិវត្តិក្ខា តស្សេវ
 អាហោចេតិ; ឯរំ កោជិ ជិដ្ឋតិ” តិ។ មហាបទុមត្ថោ បនាហ - “អយញ្ញា
 វត្ថុបុគ្គលោយេវ។ អាបត្តិ អាបន្នោ បន ឯកស្ស ភិក្ខុនោ អាហោចេតិ, អយំ

អញ្ញាស្ស អាហោចេតិ, សោ បដិវិវត្តិត្វា យេនស្ស អាហោចិតំ, តស្សេវ អាហោចេតិ;
ឯវំ តតិយេន បុគ្គលេន ទុតិយស្ស អាហោចិតេ កោដិ ធិន្ទា ហោតី"តិ។

៤០០. អទុដ្ឋល្លំ អាបត្តិន្តំ អវសេសេ បញ្ចាបត្តិក្ខន្ធោ។ អនុបសម្បន្នស្ស
ទុដ្ឋល្លំ វា អទុដ្ឋល្លំ វា អជ្ឈាចារន្តំ ឯត្ថ អនុបសម្បន្នស្ស សុក្កវិស្សន្និ ច
កាយសំសគ្គោ ចាតិ អយំ ទុដ្ឋល្លអជ្ឈាចារោ នាម។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវាតិ។
ធុរនិក្ខេបសមុជ្ឈានំ - កាយវាចាចិត្តតោ សមុជ្ឈាតិ, អភិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ,
សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

ទុដ្ឋល្លសិក្ខាបទំ ចតុត្ថំ។

៥. ឧទ្ទិសតិវស្សសិក្ខាបទវណ្ណានា

៤០២. បញ្ចមសិក្ខាបទេ - អង្គលិយោ ទុក្ខា ភវិស្សន្និតិ អក្ខរានិ លិខន្តស្ស
អង្គលិយោ ទុក្ខា ភវិស្សន្និតិ ចិន្តេសុំ។ ឧរស្ស ទុក្ខោតិ គណានំ សិក្ខន្តេន ពហុំ
ចិន្តេតត្ថំ ហោតិ, តេនស្ស ឧរោ ទុក្ខោ ភវិស្សន្និតិ មញ្ញីសុ។ អក្ខនិ ទុក្ខា
ភវិស្សន្និតិ រូបសុត្ថំ សិក្ខន្តេន កហាបណា បរិវត្តេត្វា បរិវត្តេត្វា បស្សិតញ្ញា
ហោន្តិ, តេនស្ស អក្ខនិ ទុក្ខានិ ភវិស្សន្និតិ មញ្ញីសុ។ ខំសាធិសុ ខំសាតិ
បិដ្ឋលមក្ខិកាយោ។ ទុក្ខានន្តិ ទុក្ខមានំ។ តិព្ពានន្តិ ពហាលានំ។ ឧរានន្តិ
តិទិណានំ។ កដុកានន្តិ ជរុសានំ; អមនាបតាយ វា កដុករសសទិសានំ។
អសាតានន្តិ អមធុរានំ។ ចាណាហរានន្តិ ជីវិតហរានំ។

៤០៤. សីមំ សម្មន្នតិ ធុរំ សីមំ ពន្ធិតិ។ កុរុន្តិយំ បន ឧទកុក្ខេបបរិច្ឆិន្ទនេបិ
ទុក្ខជំរុត្តំ។ បរិបុណ្ណវិសតិវស្សោតិ បដិសន្ធិគ្គហាលោតោ បដ្ឋាយ
បរិបុណ្ណវិសតិវស្សោ; គត្តវិសោបិ ហិ បរិបុណ្ណវិសតិវស្សោត្វេវ សង្ខេប្យ គច្ឆតិ។
យថាហា -

“តែង ខោ បន សមយេន អាយស្មា កុមារ កស្សនោ គព្ពីរីសោ
ឧបសម្បជ្ជោ ហោតិ។ អថ ខោ អាយស្មតោ កុមារ កស្សបស្ស
ឯតនហោសិ - ‘ភកវតោ បញ្ញត្តំ, ន ឧនរីសតិវស្សោ បុគ្គលោ
ឧបសម្បទេតព្ពោតិ។ អហព្វម្ហិ គព្ពីរីសោ ឧបសម្បជ្ជោ។ ឧបសម្បជ្ជោ
នុខោម្ហិ, ននុ ខោ ឧបសម្បជ្ជោ’តិ។ ភកវតោ ឯតមត្តំ អាហោចសុំ។ យំ
ភិក្ខុវេ មាតុកុដ្ឋិម្ហិ បឋមំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ, បឋមំ វិញ្ញាណំ ចាតុភូតំ
តទុចាឆាយ សាវស្ស ជាតិ។ អនុជាឆាមិ, ភិក្ខុវេ, គព្ពីរីសំ
ឧបសម្បទេតុ”ន្តិ (មហាវ. ១២២)។

តត្ថ យោ ឆ្ងាទសមាសេ មាតុកុដ្ឋិស្មី វសិត្វា មហាបវរណាយ ជាតោ,
សោ តតោ បដ្ឋាយ យាវ ឯកូនរីសតិមេ វស្សេ មហាបវរណា, តំ អតិក្កមិត្វា
ចាជិបទេ ឧបសម្បទេតព្ពោ។ ឯតនុចាយេន ហាយនវឌ្ឍនំ វេទិតព្ពំ។

ចោរណាកត្តោ បន ឯកូនរីសតិវស្សំ សាមណោ ធិក្ខមនិយបុណ្ណាមាសី
អតិក្កម្ម ចាជិបទិវសេ ឧបសម្បទេន្តិ, តំ កស្មាតិ? វុច្ឆតេ - ឯកស្មី វស្សេ ធន
ចាតុទ្ទសិកឧចាសថា ហោន្តិ។ ឥតិ វីសតិយា វស្សេសុ ចត្តារោ មាសា
បរិហាយន្តិ។ រាជាឆោ តតិយេ តតិយេ វស្សេ វស្សំ ឧក្កឡន្តិ។ ឥតិ អជ្ឈាសសុ
វស្សេសុ ធន មាសា វឌ្ឍន្តិ, តតោ ឧចាសថវសេន បរិហានេ ចត្តារោ មាសេ
អបនេត្វា ទ្វេ មាសា អវសេសា ហោន្តិ, តេ ទ្វេ មាសេ គហេត្វា វីសតិវស្សនិ
បរិបុណ្ណានិ ហោន្តិ ធិក្កម្ហា ហុត្វា ធិក្ខមនិយបុណ្ណាមាសី អតិក្កម្ម ចាជិបទេ
ឧបសម្បទេន្តិ។ ឯត្ថ បន យោ បវរេត្វា វីសតិវស្សោ ភវិស្សតិ, តំ សឆាយ
“ឯកូនរីសតិវស្ស”ន្តិ វុត្ថំ។ តស្មា យោ មាតុកុដ្ឋិស្មី ឆ្ងាទសមាសេ វសិ, សោ
ឯករីសតិវស្សោ ហោតិ។ យោ សត្តមាសេ វសិ, សោ
សត្តមាសាធិករីសតិវស្សោ។ ធនាសជាតោ បន ន ជីវតិ។

៤០៦. អនាបត្តិ ឡិនវីសតិវស្សំ បរិបុណ្ណវីសតិវស្សសញ្ញិតិ ឯត្ថ កិញ្ចាបិ
ឧបសម្មាទេន្តស្ស អនាបត្តិ, បុគ្គលោ បន អនុបសម្មន្នោវ ហោតិ។ សចេ បន
សោ ទសវស្សច្ចយេន អញ្ចំ ឧបសម្មាទេតិ, តព្វោ មុញ្ចិត្វា គណោ បូរតិ,
សូបសម្មន្នោ។ សោបិ ច យាវ ន ជាតាតិ, តាវស្ស នេវ សគ្គន្តរាយោ ន
មោក្ខន្តរាយោ, ព្រាត្វា បន បុន ឧបសម្មជ្ជិតត្ថំ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

តិសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វជីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ឡិនវីសតិវស្សសិក្ខាបទំ បញ្ចមំ។

៦. វេយ្យសត្ថសិក្ខាបទវណ្ណាតា

៤០៧. ធរដ្ឋ - បដិយាលោកន្តិ សុរិយាលោកស្ស បដិមុខំ; បដិមទិសន្តិ
អត្តោ។ កម្មិយាតិ សុត្តជ្ជានេ កម្មិកា។

៤០៨. រាជានំ វា វេយ្យំ គច្ឆន្តិតិ រាជានំ វា វេនេត្វា វព្វោត្វា វញ្ញោ សន្តកំ
កិញ្ចិ គហេត្វា ឥទានិ ន តស្ស ទស្សរមាតិ គច្ឆន្តិ។

៤០៩. វិសង្កេតនាតិ កាលវិសង្កេតេន ទិវសវិសង្កេតេន ច គច្ឆតោ
អនាបត្តិ។ មគ្គវិសង្កេតេន បន អជីវិសង្កេតេន វា អាបត្តិយេវ។ សេសមេត្ត
ភិក្ខុនិវគ្គ វុត្តនយត្តា ឧត្តានត្ថមេវ។ វេយ្យសត្ថសមុជ្ជានំ - កាយចិត្តតោ
កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ, កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ,
កាយកម្មំ, វជីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

វេយ្យសត្ថសិក្ខាបទំ ធរដ្ឋំ។

៧. សិរីធានសិក្ខាបទវណ្ណនា

៤០២. សត្តមេ - បដ្ឋបេន្តោនិសីទីតិ បដ្ឋាយន្តោ អត្តានំយេវ បរិភាសន្តោ
និសីទិ។ នាយោ សោភិត្តំ មំ និប្បាតេសីតិ អយោ អយំ ភិត្តំ មំ ន និក្ខាមេសិ;
ន មំ គហេត្វា អគមាសីតិ អត្តោ។ សេសមេត្ត ភិត្តនិយា សទ្ធិ
សិរីធានសិក្ខាបទេ វុត្តនយេនេវ វេទិតត្ថំ សទ្ធិ សមុជ្ឈានាទីហិតិ។

សិរីធានសិក្ខាបទំ សត្តមំ។

៨. អវិជ្ជសិក្ខាបទវណ្ណនា

៤០៣. អដ្ឋមេ - គទ្វេ ពាធយីស្វតិ គទ្វេពាធិនោ; គទ្វេពាធិនោ បុព្វបុរិសា
អស្សាតិ គទ្វេពាធិបុព្វោ, តស្ស គទ្វេពាធិបុព្វស្ស
គិដ្ឋយាតកកុលប្បសុតស្សាតិ អត្តោ។

សគ្គមោក្ខានំ អន្តរាយំ ករោន្តីតិ អន្តរាយិកា។ តេ
កម្មកិលេសវិចាកឧបវាទអាណារីតិក្កមវសេន បញ្ចវិជា។ តត្ថ
បញ្ចានន្តរិយកម្មា កម្មន្តរាយិកា នាម។ តថា ភិត្តនិទ្ធិសកកម្មំ, តំ បន
មោក្ខស្បេវ អន្តរាយំ ករោតិ, ន សគ្គស្ស។ និយតមិច្ឆាទិដ្ឋិធម្មា
កិលេសន្តរាយិកា នាម។ បណ្ឌកតិវច្ឆានគតឧកតោព្យញ្ញនកានំ
បដិសន្ធិធម្មាវិចាកន្តរាយិកា នាម។ អរិយូបវាទា ឧបវាទន្តរាយិកា នាម, តេ
បន យាវ អរិយេ ន ឧមាបេន្តី តាវនេវ, ន តតោ បរំ។ សញ្ញាច្ច អាបន្នា
អាបត្តិយោ អាណារីតិក្កមន្តរាយិកា នាម, តាបិ យាវ ភិត្តភារំ វា បដិជានាតិ,
ន វុជ្ជាតិ វា ន ទេសេតិ វា តាវនេវ, ន តតោ បរំ។

តត្រាយំ ភិក្ខុ ពហុស្សុតោ ធម្មកថិកោ សេសន្តរាយិកេ ជាតាតិ, វិនយេ
បន អកោវិទត្តា បណ្ណាតិវីតិក្កមន្តរាយិកេ ន ជាតាតិ, តស្មា រហោគតោ ឯវំ
ចិន្តេសិ - “ឥមេ អាគារិកា បញ្ច កាមគុណោ បរិភុញ្ញន្តា សោតាបន្នាបិ
សកទាតាមិនោបិ អនាតាមិនោបិ ហោន្តិ, ភិក្ខុបិ មនាបិ កានិ ចក្កុវិញ្ញេយ្យានិ
រូចានិ បស្សន្តិ... បេ... កាយវិញ្ញេយ្យេ ដោជ្ឈព្ពេ ជុសន្តិ, មុទុកានិ
អត្ថរណាចារុរណាធិនិ បរិភុញ្ញន្តិ, ឯតំ សត្តំ វដ្តតិ។ កស្មា ឥត្ថិរូចា... បេ...
ឥត្ថិដោជ្ឈព្ពា ឯវំ ន វដ្តន្តិ, ឯតេបិ វដ្តន្តិ” តិ។ ឯវំ រសេន រសំ សំសន្និទ្ធា
សច្ចន្តរាគបរិភោគញ្ច និច្ចន្តរាគបរិភោគញ្ច ឯកំ កត្វា ជូលវាកេហិ សទ្ធិ
អតិសុខុមសុត្ថំ យដេន្តោវិយ សាសបេន សទ្ធិ សិនេរុំ ឧបសំហរន្តោវិយ
ចាបកំ ធិដ្ឋិតតំ ឧប្បាទេត្វា “កី ភគវតា មហាសមុទ្ធំ ពន្ធន្តេនវិយ មហតា
ឧស្សាហេន បឋមចារាជិកំ បញ្ញត្តំ, នត្ថិ ឯត្ថ ទោសោ” តិ សព្ពញ្ញតញ្ញាណេន
សទ្ធិ បដិវុជ្ឈន្តោ ភត្តបុគ្គលានំ អាសំ ជិន្នន្តោ ជិនស្ស អាណាចក្រ
បហារមទាសិ។ តេនាហ - “តថាហំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាតាមិ” តិអាទិ។

អដ្ឋិកផ្តលូបមាតិអាទិម្ហិ អដ្ឋិកផ្តលូបមា អប្បស្សាទដ្ឋេន។ មំសបេសូបមា
ពហុសាធារណដ្ឋេន។ តិណ្ហក្កូបមា អនុទហនដ្ឋេន។ អដ្ឋារកាសូបមា
មហាភិតាបនដ្ឋេន។ សុបិនកូបមា ឥត្តបច្ចុបដ្ឋានដ្ឋេន។ យាចិតកូបមា
តារកាលិកដ្ឋេន។ រុក្ខជលូបមា សព្ពដ្ឋបច្ចុបលិកញ្ញនដ្ឋេន។ អសិស្សនូបមា
អធិកុដ្ឋនដ្ឋេន។ សត្តិសូលូបមា វិនិវដ្ឈនដ្ឋេន។ សប្បសិរូបមា
សាសដ្ឋសប្បជិកយដ្ឋេនាតិ អយមេត្ថ សន្នេចោ។ វិត្តារោ បន បបញ្ចសូននិយំ
មជ្ឈិមដ្ឋកថាយំ (ម. និ. ១. ២៣៤ អាទយោ; ២. ៤២ អាទយោ) គហោតញ្ញោ។ ឯវំ
ព្យាទោតិ ឯវំវិយ ទោ។ សេសមេត្ថ បុព្ពេ វុត្តនយត្តា ឧត្តានមេវ។

សមនុភាសនសមុជ្ជានំ - កាយវាចាចិត្តតោ សមុជ្ជាតិ, អភិរិយំ,
សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្តំ, កាយកម្មំ, វជ្ជកម្មំ, អកុសលចិត្តំ,
ទុក្ខវេទនន្តិ។

អរិដ្ឋសិក្ខាបទំ អដ្ឋមំ។

៩. ឧក្ខិត្តសម្ភោគសិក្ខាបទវណ្ណានា

៤២៤-៥. នវមេ - អកដានុធម្មនាតិ អនុធម្មា វុច្ចតិ អាបត្តិយា អទស្សនេ
វា អប្បជិកម្មេ វា ចាចិកាយ ទិដ្ឋិយា អប្បជិនិស្សត្តេ វា ធម្មេនវិនយេន
សត្តសាសនេន ឧក្ខិត្តកស្ស អនុលោមវត្ថំ ទិស្វា កតា ឱសារណា; សោ
ឱសារណាសម្ពាទេន អនុធម្មា យស្ស ន កតោ, អយំ អកដានុធម្មា នាម,
តាទិសេន សទ្ធិន្តិ អត្តោ។ តេនេវស្ស បទភាជនេ “អកដានុធម្មា នាម ឧក្ខិត្តោ
អនោសារិកោ” តិ វុត្ថំ។

ទេតិ វា បដិគ្គណ្ហាតិ វាតិ ឯកបយោគេន ពហុម្បិ ទទតោ វា គណ្ហតោ វា
ឯកំ ចាចិត្តិយំ។ វិច្ឆិន្ទិត្វា វិច្ឆិន្ទិត្វា ទេន្តស្ស ច គណ្ហន្តស្ស ច បយោគគណនាយ
ចាចិត្តិយានិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។ តិសមុជ្ជានំ - ភិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ,
សចិត្តកំ, បណ្ហាត្តវដ្តំ, កាយកម្មំ, វជ្ជកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ឧក្ខិត្តសម្ភោគសិក្ខាបទំ នវមំ។

១០. កណ្ហាកសិក្ខាបទវណ្ណានា

៤២៨. ទសមេ - ទិដ្ឋិតតំ ឧប្បន្នន្តិ អរិដ្ឋស្ស វិយ ឯតស្សាបិ អយោនិសោ
ឧម្ពុជ្ជន្តស្ស ឧប្បន្នំ។ នាសេត្វតិ ឯត្ត តិវិជា នាសនា - សំវាសនាសនា,
លីដ្ឋនាសនា, ទណ្ហាកម្មនាសនាតិ។ តត្ថ អាបត្តិយា អទស្សនាទីសុ ឧក្ខេបនា

សំវាសនាសនា នាម។ “ទូសកោ នាសេតញ្ចោ (ចារា. ៦៦) មេត្តិយំ ភិក្ខុនី
នាសេថា” តិ (ចារា. ៣៨៤) អយំ លិង្គនាសនា នាម។ “អន្ធតត្ថេ តេ អារុសោ
សមណុទ្ទេស ន ចេវ សោ ភគវា សត្តា អបទិសិតញ្ចោ” តិ អយំ
ឧណ្ណាកម្មនាសនា នាម។ អយំ ឥធ អធិប្បតា។ តេនាហ - “ឯវញ្ច បន ភិក្ខុវេ
នាសេតញ្ចោ... បេ... វិនស្សា” តិ។ តត្ថ ចរាតិ គជ្ជ។ បិវេតិ បរ អមាមក។
វិនស្សាតិ នស្ស; យត្ថ តេ ន បស្សម, តត្ថ គជ្ជាតិ។

៤២៩. ឧបលាបេយ្យាតិ សង្កណ្ណេយ្យ។ ឧបជ្ជាបេយ្យាតិ តេន អត្តនោ
ឧបជ្ជានំ កាវលេយ្យ។ សេសំ អវិជ្ជសិក្ខាបទេ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពំ សន្និ
សមុជ្ជានាទិហិតិ។

កណ្ណាកសិក្ខាបទំ ទសមំ។

សមត្តោ វណ្ណនាគ្គមេន សប្បណាកវគ្គោ សត្តមោ។

៨. សហធម្មិកវគ្គោ

១. សហធម្មិកសិក្ខាបទវណ្ណនា

៤៣៤. សហធម្មិកវគ្គស្ស បឋមសិក្ខាបទេ - ឯតស្មី សិក្ខាបទេតិ ឯតស្មី
សិក្ខាបទេ យំ វុត្ថំ, តំ ន តាវ សិក្ខិស្សមិ។ អាបត្តិ ចាចិត្តិយស្សាតិ ឯត្ថ បន
វាចាយ វាចាយ អាបត្តិ វេទិតញ្ចោ។ សិក្ខមាទេន ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនាតិ ឱវាទំ សិរសា
សម្បជីដ្ឋិត្វា សិក្ខិតុកាមេនេវ ហុត្វា អាជានិតព្ពញ្ចោវ បុច្ឆិតព្ពញ្ចោ
ឧបបរិក្ខិតព្ពញ្ចោ។ សេសមេត្ថ ទុព្ពចសិក្ខាបទេ វុត្តនយេនេវ បទត្ថតោ
វេទិតព្ពំ។ វិនិច្ឆយតោ ឧត្តានមេវ។

តិសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមាគ្គំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វេទិកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

សហធម្មិកសិក្ខាបទំ បឋមំ។

២. វិលេខនសិក្ខាបទវណ្ណានា

៤៣៨. ទុតិយេ - វិនយកដំ កថេតីតិ វិនយកថា នាម
កប្បិយាកប្បិយអាបត្តានាបត្តិសំវេរបហានបដិសំយុត្តកថា, តំ កថេតិ។
វិនយស្ស វណ្ណំ ភាសតីតិ វិនយស្ស វណ្ណា នាម បញ្ចន្ទម្បិ សត្តន្ទម្បិ
អាបត្តិក្ខន្ធានំ វសេន មាតិកំ និក្ខិបិត្វា បទភាជនេន វណ្ណានា, តំ ភាសតិ។
វិនយបរិយត្តិយា វណ្ណំ ភាសតីតិ វិនយំ បរិយាបុណ្ណានំ វិនយបរិយត្តិមូលកំ
វណ្ណំ គុណំ អាទិសំសំ ភាសតិ។ វិនយធរោ ហិ វិនយបរិយត្តិមូលកេ
បញ្ចានិសំសេ នានិសំសេ សត្តានិសំសេ អដ្ឋានិសំសេ នវានិសំសេ ទសានិសំសេ
ឯកាទសានិសំសេ ច លភតិ តេ សព្វេ ភាសតីតិ អត្ថោ។ កតមេ បញ្ចានិសំសេ
លភតីតិ? អត្ថនោ សីលក្ខន្ធសុគុត្តិអាទិកេ។ វុត្តញ្ញេតំ -

“បញ្ចមេ, ភិក្ខុវេ, អាទិសំសា វិនយធរេ បុគ្គលេ - អត្ថនោ សីលក្ខន្ធនោ
សុគុត្តោ ហោតិ សុវត្ថិតោ, កុក្កច្ចបកតានំ បដិសរណំ ហោតិ,
វិសារនោ សង្ឃមជ្ឈេ វោហាតិ, បច្ចត្តិកេ សហធម្មេន សុនិគ្គហិតំ
និគ្គណ្ហាតិ, សទ្ធម្មជ្ជិតិយា បដិបន្នោ ហោតិ” តិ (បរិ. ៣២៥)។

កថមស្ស អត្ថនោ សីលក្ខន្ធនោ សុគុត្តោ ហោតិ សុវត្ថិតោ? ឥធរកថ្វា
ភិក្ខុ អាបត្តិ អាបជ្ឈន្តោ ធម្មាការេហិ អាបជ្ជតិ - អលជ្ជិតា, អញ្ញាណតា,
កុក្កច្ចបកតតា, អកប្បិយេ កប្បិយសញ្ញិតា, កប្បិយេ អកប្បិយសញ្ញិតា,
សតិសម្មាសាតិ។

កង់ អលង្គិតាយ អាបត្តិ អាបដ្ឋតិ? អកប្បិយភាវំ ជានន្តោយេវ មទ្គិត្វា
វីតិក្កមំ ករោតិ។ វុត្តម្បិ ចេតំ -

“សញ្ញាច្ច អាបត្តិ អាបដ្ឋតិ, អាបត្តិ បរិគ្គហតិ;
អគតិគមនញ្ច គប្បតិ, ឯទិសោ វុច្ចតិ អលង្គិបុគ្គលោ”តិ។ (បរិ. ៣៥៩);

កង់ អញ្ញាណតាយ អាបដ្ឋតិ? អញ្ញាណបុគ្គលោ ហិ មន្តោ មោម្មហោ
កត្តញ្ញកត្តតំ អជានន្តោ អកត្តតំ ករោតិ, កត្តតំ វិរាជេតិ; ឯវំ អញ្ញាណតាយ
អាបដ្ឋតិ។

កង់ កុក្កុច្ចបកតតាយ អាបដ្ឋតិ? កប្បិយាកប្បិយំ និស្សាយ កុក្កុច្ច
ឧប្បន្នេ វិនយធរំ បុទ្ធិត្វា កប្បិយញ្ចេ កត្តតំ សិយា, អកប្បិយញ្ចេ ន កត្តតំ,
អយំ បន “វដ្ឋតិ”តិ មទ្គិត្វា វីតិក្កមតិយេវ; ឯវំ កុក្កុច្ចបកតតាយ អាបដ្ឋតិ។

កង់ អកប្បិយេ កប្បិយសញ្ញតាយ អាបដ្ឋតិ? អច្ចមំសំ សូករមំសន្តិ
ខាទតិ, ធិបិមំសំ មិគមំសន្តិ ខាទតិ, អកប្បិយភោជនំ កប្បិយភោជនន្តិ
ភុញ្ញតិ, វិកាលេ កាលសញ្ញាយ ភុញ្ញតិ, អកប្បិយចានកំ កប្បិយចានកន្តិ
បិវតិ; ឯវំ អកប្បិយេ កប្បិយសញ្ញតាយ អាបដ្ឋតិ។

កង់ កប្បិយេ អកប្បិយសញ្ញតាយ អាបដ្ឋតិ? សូករមំសំ អច្ចមំសន្តិ
ខាទតិ, មិគមំសំ ធិបិមំសន្តិ ខាទតិ, កប្បិយភោជនំ អកប្បិយភោជនន្តិ
ភុញ្ញតិ, កាលេ វិកាលសញ្ញាយ ភុញ្ញតិ, កប្បិយចានកំ អកប្បិយចានកន្តិ
បិវតិ; ឯវំ កប្បិយេ អកប្បិយសញ្ញតាយ អាបដ្ឋតិ។

កង់ សតិសម្មាសាយ អាបដ្ឋតិ?
សហសេយ្យចីវរិប្បវាសភេសដ្ឋចីវរកាលាតិក្កមនបច្ចយា អាបត្តិញ្ច

សតិសម្មាសាយ អាបជ្ជតិ; ឯវមិធកេត្វា ភិក្ខុ ឥមេហិ ធម្មាការេហិ អាបត្តិ
អាបជ្ជតិ។

វិនយធរោ បន ឥមេហិ ធម្មាការេហិ អាបត្តិ នាបជ្ជតិ។ កង់លង្កិតាយ
នាបជ្ជតិ? សោ ហិ “បស្សេយ ភោ, អយំ កប្បិយាកប្បិយំ ជានន្តោយេវ
បណ្ណាត្តិវីតិក្កមំ ករោតី” តិ ឥមំ បរុបវាទំ វក្ខន្តោបិ នាបជ្ជតិ; ឯវំ លង្កិតាយ
នាបជ្ជតិ។ សហសា អាបន្នម្យំ ទេសនាកាមិនី ទេសេត្វា វុជ្ជានកាមិនិយា
វុជ្ជហិត្វា សុទ្ធន្តេ បតិជ្ជាតិ។ តតោ -

“សញ្ញិច្ច អាបត្តិ ន អាបជ្ជតិ, អាបត្តិ ន បរិគ្គហតិ;
អគតិគមនញ្ច ន កច្ចតិ, ឯទិសោ វុច្ចតិ លង្កិបុគ្គលោ” តិ។ (បរិ. ៣៥៩)

ឥមស្មី លង្កិតារេ បតិជ្ជិតោវ ហោតិ។

កង់ញ្ញាណតាយ នាបជ្ជតិ? សោ ហិ កប្បិយាកប្បិយំ ជានាតិ, តស្មា
កប្បិយមេវ ករោតិ, អកប្បិយំ ន ករោតិ; ឯវំ ញ្ញាណតាយ នាបជ្ជតិ។

កង់អកុក្កច្ចបកតតាយ នាបជ្ជតិ? សោ ហិ កប្បិយាកប្បិយំ និស្សាយ
កុក្កច្ចេ ឧប្បន្នេ វត្ថុំ ឱលោកេត្វា មាតិកំ បទភាជនំ អន្តរាបត្តិ អាបត្តិ
អនាបត្តិញ្ច ឱលោកេត្វា កប្បិយញ្ចេ ហោតិ ករោតិ, អកប្បិយញ្ចេ ន ករោតិ;
ឯវំ អកុក្កច្ចបកតតាយ នាបជ្ជតិ។

កង់អកប្បិយាទិសញ្ញិតាយ នាបជ្ជតិ? សោ ហិ កប្បិយាកប្បិយំ ជានាតិ,
តស្មា អកប្បិយេ កប្បិយសញ្ញី ន ហោតិ, កប្បិយេ អកប្បិយសញ្ញី ន ហោតិ;
សុប្បតិដ្ឋិតា ចស្ស សតិ ហោតិ, អធិជ្ជាតតំ អធិដ្ឋេតិ, វិកប្បេតតំ វិកប្បេតិ។
ឥតិ ឥមេហិ ធម្មាការេហិ អាបត្តិ នាបជ្ជតិ។ អាបត្តិ អនាបជ្ជន្តោ

អឧណ្ណាសីលោ ហោតិ បរិសុទ្ធសីលោ; ឯវមស្ស អត្តនោ សីលក្ខន្ធា សុគុត្តោ
ហោតិ សុរក្ខិតោ។

កង កុក្កច្ចបកតានំ បដិសរណំ ហោតិ? តិរោរជ្ជេសុ តិរោជនបទេសុ ច
ឧប្បន្នកុក្កច្ចា ភិក្ខុ “អសុកស្មី កិរ វិហារេ វិនយធរោ វសតី” តិ ទ្វារតោបិ តស្ស
សន្តិកំ អាគន្ធា កុក្កច្ចំ បុច្ឆន្តិ, សោ តេហិ កតស្ស កម្មស្ស វត្ថុំ ឡិលោកេត្វា
អាបត្តានាបត្តិកុកលហុកាធិភេទំ សល្លកេត្វា ទេសនាគាមិនី ទេសាបេត្វា
វុដ្ឋានគាមិនិយា វុដ្ឋាបេត្វា សុទ្ធចន្តេ បតិដ្ឋាបេតិ; ឯវំ កុក្កច្ចបកតានំ
បដិសរណំ ហោតិ។

វិសារនោ សង្ឃមជ្ឈេ វោហាវតីតិ អវិនយធរស្ស ហិ សង្ឃមជ្ឈេ កថេន្តស្ស
ភយំ សារជ្ជំ ឡិក្កមតិ, វិនយធរស្ស តំ ន ហោតិ។ កស្មា? “ឯវំ កថេន្តស្ស
នោសោ ហោតិ; ឯវំ ន នោសោ” តិ ញាត្វា កថនតោ។

បច្ចត្តិកេ សហធម្មេន សុនិគ្គហិតំ និគ្គណ្ហាតីតិ ឯត្ថ ទិដ្ឋា បច្ចត្តិកា នាម -
អត្ថបច្ចត្តិកា ច សាសនបច្ចត្តិកា ច។ តត្ថ មេត្តិយភុម្មជកា ច ភិក្ខុ វង្សោ ច
លីច្ឆរី អម្ពលកេន អន្តិមវត្ថុនា ចោទេសុំ, ឥមេ អត្ថបច្ចត្តិកា នាម។ យេ វា
បនញ្ញេបិ ទុស្សីលា ចាបធម្មា, សព្វេ តេ អត្ថបច្ចត្តិកា។ វិបរីតទស្សនា បន
អវិជ្ជភិក្ខុកណ្ណាកសាមណោរវេសាលិកវដ្ឋិបុត្តកា
បរុបហារអញ្ញាណកម្លាបរវិវតរណាធិវាទា មហាសង្ឃិកាធយោ ច
អពុទ្ធសាសនំ “ពុទ្ធសាសន” ត្ថិ វត្វា កតបគ្គហា សាសនបច្ចត្តិកា នាម។ តេ
សព្វេបិ សហធម្មេន សការណោន វចនេន យថា តំ អសទ្ធម្មំ បតិដ្ឋាបេតុំ ន
សក្កោន្តិ, ឯវំ សុនិគ្គហិតំ កត្វា និគ្គណ្ហាតិ។

សទ្ធម្មជ្ជិតិយា បដិបន្នោ ហោតីតិ ឯត្ថ បន តិវិជោ សទ្ធម្មោ
បរិយត្តិបដិបត្តិអធិកមវសេន។ តត្ថ តេបិជកំ ពុទ្ធវចនំ បរិយត្តិសទ្ធម្មោ នាម។
តេវស ធុតត្ថុគុណា បុទ្ទស ខន្ធកវត្តានិ ទ្វេអសីតិ មហាវត្តានិ តិ អយំ
បដិបត្តិសទ្ធម្មោ នាម។ ចត្តារោ មគ្គា ច ជលានិ ចាតិ អយំ អធិកមសទ្ធម្មោ
នាម។

តត្ថ កេចិ ថេរា “យោ វោ, អានន្ទ, មយា ធម្មោ ច វិនយោ ច ទេសិតោ
បញ្ញត្តោ, សោ វោ មមច្ចយេន សត្តា” តិ (ជី. និ. ២.២១៦) ឥមិនា សុត្តន
“សាសនស្ស បរិយត្តិ មូល” ត្ថិ វទន្តិ។ កេចិ ថេរា “ឥមេ ច សុភទ្ធិ ភិក្ខុ សម្មា
វិហារេយ្យំ, អសុញ្ញោ លោកោ អរហន្តោហិ អស្សា” តិ (ជី. និ. ២.២១៤) ឥមិនា
សុត្តន “សាសនស្ស បដិបត្តិមូល” ត្ថិ វត្ថា “យាវ បញ្ចា ភិក្ខុ សម្មា បដិបន្នា
សិវិជ្ជន្តិ, តាវ សាសនំ បីតំ ហោតី” តិ អាហំសុ។ ឥតរេ បន ថេរា បរិយត្តិយា
អន្តរហិតាយ សុប្បដិបន្នស្សបិ ធម្មាភិសមយោ នត្ថី” តិ អាហំសុ។ សចេ បញ្ចា
ភិក្ខុ ចត្តារិ ចារាជិកានិ រក្ខណាកា ហោត្ថិ, តេ សទ្ធម្ម កុលបុត្ត បញ្ញាដេត្វា
បច្ចន្តិមេ ជនបទេ ឧបសម្មាទេត្វា ទសវគ្គំ គណំ បូរេត្វា មជ្ឈិមេ ជនបទេបិ
ឧបសម្មាទំ ករិស្សន្តិ, ឯតេនុចាយេន វិសតិវគ្គគណំ សជ្ឈំ បូរេត្វា អត្តនោបិ
អញ្ញានកម្មំ កត្វា សាសនំ វុឌ្ឍិ វិវុឌ្ឍិ វេបុល្លំ គមយិស្សន្តិ។ ឯវមយំ វិនយធរោ
តិវិជស្សបិ សទ្ធម្មស្ស ចិរជ្ជិតិយា បដិបន្នោ ហោតីតិ ឯវមយំ វិនយធរោ ឥមេ
តាវ បញ្ចានិសំសេ បដិលភតីតិ វេទិតញ្ចោ។

កតមេ ធម អានិសំសេ លភតីតិ? តស្សាធរយ្យោ ឧបោសថោ, បវារណា,
សជ្ឈកម្មំ, បព្ពដ្ឋា, ឧបសម្មាទា, និស្សយំ ទេតិ សាមណោ ឧបជ្ជាបេតិ។

យេ ឥមេ ចាតុទ្ទសិកោ, បន្ទវសិកោ, សាមគ្គិឧទោសថោ, សង្ខេ
ឧទោសថោ, គណោ បុគ្គលេ ឧទោសថោ, សុត្តន្តោសោ, ចារិសុទ្ធិ,
អធិដ្ឋានឧទោសថោតិ នវ ឧទោសថោ, សព្វេ តេ វិនយធរាយត្តា។

យាបិ ច ឥមា ចាតុទ្ទសិកា បន្ទវសិកា, សាមគ្គិបវារណា, សង្ខេ បវារណា
គណោ បុគ្គលេ បវារណា, តេវាចិកា, ទ្វេវាចិកា, សមាទវស្សិកា បវារណាតិ
នវ បវារណាយោ, តាបិ វិនយធរាយត្តា វវ, តស្ស សន្តកា, សោ តាសំ សាមី។

យានិបិ ឥមាទិ អបលោកនកម្មំ ញត្តិកម្មំ ញត្តិទុតិយកម្មំ
ញត្តិចតុត្ថកម្មន្តិ ចត្តារិ សង្ឃកម្មានិ, តានិ វិនយធរាយត្តានិ។

យាបិ ចាយំ ឧបជ្ឈាយេន ហុត្វា កុលបុត្តានំ បព្ពដ្ឋា ច ឧបសម្មទា ច
កាតត្តា, អយម្បិ វិនយធរាយត្តាវ។ ន ហិ អញ្ញោ ទ្វិបិជកធរោបិ ឯតំ កាតុ
លភតិ។ សោ វវ និស្សយំ ទេតិ, សាមណោ ឧបជ្ឈាបេតិ។ អញ្ញោ នេវ និស្សយំ
ធាតុំ លភតិ, ន សាមណោ ឧបជ្ឈាបេតុំ។ សាមណោ បដ្ឋានំ បច្ឆាសីសន្តោ បន
វិនយធរស្ស សន្តិកេ ឧបជ្ឈំ កាហាបេត្វា វត្ថបជិបត្តិ សាទិតុំ លភតិ។ ឯតុ ច
និស្សយទានព្រោវ សាមណោ បដ្ឋានព្វា ឯកមជ្ឈំ។

ឥតិ ឥមេសុ ធនុ អានិសំសេសុ ឯកេន សទ្ធិ បុរិមា បញ្ច ធម្មោត្តិ, ទ្វិហិ
សទ្ធិ សត្ត, តិហិ សទ្ធិ អដ្ឋ, ចតុហិ សទ្ធិ នវ, បញ្ចហិ សទ្ធិ ទស, សព្វេហិ បេតេហិ
សទ្ធិ ឯកាទសាតិ វវ វិនយធរោ បុគ្គលោ បញ្ច ធម្ម សត្ត អដ្ឋ នវ ទស ឯកាទស
ច អានិសំសេ លភតីតិ វេទិតព្ពោ។ វវ ភគវា ឥមេ អានិសំសេ ទស្សេន្តោ
វិនយបរិយត្តិយា វណ្ណំ ភាសតីតិ វេទិតព្ពោ។

អាទិស្ស អាទិស្សាតិ បុនប្បុនំ វវត្ថបេត្វា វិសុំ វិសុំ កត្វា។ អាយស្មតោ
ឧចាលិស្ស វណ្ណំ ភាសតីតិ វិនយបរិយត្តិ និស្សយ ឧចាលិត្ថេស្ស គុណំ

ភាសតិ ថោមេតិ បសំសតិ។ កស្មា? អប្បេវ នាម មម វណ្ណានំ សុត្វាបិ ភិក្ខុ
ឧចាលិស្ស សន្តិកេ វិនយំ ឧត្តហោតត្ថំ បរិយាបុណ្ហតត្ថំ មញ្ញេយ្យំ, ឯវមិទំ
សាសនំ អទ្ធិនិយំ ភវិស្សតិ, បញ្ចវស្សសហស្សានិ បវត្តិស្សតីតិ។

តេជ ពហូ ភិក្ខុតិ តេ ឥមំ ភគវតោ វណ្ណានំ សុត្វា “ឥមេ កិរានិសំសេ នេវ
សុត្តន្តិកា ន អាភិធម្មិកា លកន្តី” តិ យថាបរិកិត្តិតានិសំសាធិគមេ
ឧស្សហជាតា ពហូ ភិក្ខុ ថេរា ច នវា ច មជ្ឈិមា ច អាយស្មតោ ឧចាលិស្ស
សន្តិកេ វិនយំ បរិយាបុណ្ហន្តីតិ អយមេត្ថ អត្ថោ។ ឥធាតិ និចាតមត្តមេវ។

៤៣៩-៤០. ឧទ្ទិស្សមាទេតិ អាចរិយេន អន្តេវាសិកស្ស ឧទ្ទិស្សមាទេ, សោ
បន យស្មា អាចរិយេ អត្តនោ វុចិយា ឧទ្ទិសន្តេ វា អាចរិយំ យាចិត្វា
អន្តេវាសិកេន ឧទ្ទិសាបេន្តេ វា យោ នំ ជារេតិ, តស្មី សជ្ឈាយំ ករោន្តេ វា
ឧទ្ទិស្សមាទោ នាម ហោតិ, តស្មា “ឧទ្ទិសន្តេ វា ឧទ្ទិសាបេន្តេ វា សជ្ឈាយំ វា
ករោន្តេ” តិ បទភាជនំ វុត្តំ។ ឧទ្ធានុឧទ្ធកេហីតិ ឧទ្ធកេហិ ច អនុឧទ្ធកេហិ ច។
យាវទេវាតិ តេសំ សំវត្តនមរិយាទបរិច្ឆេទវចនំ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - ឯតានិ ហិ
យេ ឧទ្ទិសន្តិ, ឧទ្ទិសាបេន្តិ សជ្ឈាយន្តិ វា, តេសំ តាវ សំវត្តន្តិ យាវ “កប្បតិ នុ
ខោ, ន កប្បតិ នុខោ” តិ កុក្កច្ឆសម្ពាតោ វិប្បជិសារោ វិហោសា
វិចិកិច្ឆាសម្ពាតោ មនោវិលេខោ ច ឧប្បជ្ជតិយេវ។ អថ វា យាវទេវាតិ
អតិសយវវត្តាបនំ; តស្ស សំវត្តន្តីតិ ឥមិនា សម្ពន្ធនោ, កុក្កច្ឆាយ វិហោសាយ
វិលេខាយ អតិវិយ សំវត្តន្តិយេវាតិ វុត្តំ ហោតិ។ ឧបសម្បន្នស្ស វិនយំ
វិវណ្ណាតីតិ ឧបសម្បន្នស្ស សន្តិកេ តស្ស តស្មី វិមតី ឧប្បាទេតុកាមោ វិនយំ
វិវណ្ណាតិ និន្ទតិ ករហាតិ។ សេសមេត្ថ ឧត្តានមេវ។

តិសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ,
វជីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

វិលេខនសិក្ខាបទំ ទុតិយំ។

៣. មោហនសិក្ខាបទវណ្ណាធា

៤៤៤. តតិយេ - អនុទូមាសន្តិ អនុបដិចាជិយា អនុមាសេ អនុមាសេ;
យស្មា បន សោ ឧចាសថទិវសេ ឧទ្ទិសិយតិ, តស្មា “អនុចាសថិក”ន្តិ
បទភាជនេ វុត្តំ។ ឧទ្ទិស្សមាទេតិ ឧទ្ទិសិយមាទេ។ យស្មា បន សោ
ចាតិមោក្ខុទ្ទេសកេ ឧទ្ទិសន្តេ ឧទ្ទិសិយមាទេ នាម ហោតិ, តស្មា “ឧទ្ទិសន្តេ”តិ
បទភាជនេ វុត្តំ។ យញ្ច តត្ថ អាបត្តិ អាបន្នោតិ តស្មី អនាចារេ ចិណ្ណោ យំ
អាបត្តិ អាបន្នោ។ យថាធម្មោ ការេតព្ពោតិ អញ្ញាលោន អាបន្តត្ថា តស្សា
អាបត្តិយា មោក្ខោ នត្ថិ, យថា បន ធម្មោ ច វិនយោ ច បិតោ, តថា ការេតព្ពោ។
ទេសនាគាមិនិព្វោ អាបន្នោ ហោតិ, ទេសាបេតព្ពោ, វុជ្ជានគាមិនិព្វោ,
វុជ្ជាបេតព្ពោតិ អត្ថោ។ សាធុកន្តិ សុដ្ឋុ។ អដ្ឋិកត្វាតិ អត្ថិកការំ កត្វា; អត្ថិកោ
ហុត្វាតិ វុត្តំ ហោតិ។

៤៤៥. ធម្មកម្មេតិអាទិសុ មោហារោបនកម្មំ អធិប្បេតំ។ សេសមេត្ត
ឧត្តានមេវ។ តិសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

មោហនសិក្ខាបទំ តតិយំ។

៤. បហារសិក្ខាបទវណ្ណាធា

៤៤៦. ចតុត្ថេ - បហារំទេន្តិតិ “អាវុសោ បីបកំ បញ្ញាបេថ, ចាទធារេនំ
អាហារថា”តិអាទិនិ វត្វា តថា អករោន្តានំ បហារំ ទេន្តិ។

២៥១. បហារំ ទេតិ អាបត្តិ ចាចិត្តិយស្សាតិ ឯត្ថ បហារិតុកាមតាយ
បហារេ ទិន្នេសចេបិ មរតិ ចាចិត្តិយមេវ។ បហារេន ហត្ថោ វា ចាទោ វា ភិដ្ឋតិ,
សីសំ វា ភិដ្ឋំ ហោតិ, ចាចិត្តិយមេវ។ “យថាយំ សង្ឃមជ្ឈេ ន វិរោចតិ, តថា នំ
ករោមី”តិ ឯវំ វិរូបករណាធិប្បាយេន កណ្តំ វា នាសំ វា ជិន្នតិ, ទុក្កជំ។

២៥២. អនុបសម្មន្នស្សាតិ គហជ្ជស្ស វា បព្ពជិតស្ស វា ឥត្តិយា វា បុរិសស្ស
វា អន្តមសោ តិវច្ឆានគតស្សាបិ បហារំ ទេតិ, ទុក្កជំ។ សចេ បន វត្ថុចិត្តោ ឥត្តិ
បហារតិ, សង្ឃាទិសេសោ។

២៥៣. កេនចិ វិហេបិយមាណោតិ មនុស្សេន វា តិវច្ឆានគតេន វា
វិហេបិយមាណោ។ មោក្ខាធិប្បាយោតិ តតោ អត្តនោ មោក្ខំ បត្តយមាណោ។
បហារំ ទេតីតិ កាយកាយបដិពទ្ធនិស្សគ្គិយានំ អញ្ញាតេន បហារំ ទេតិ,
អនាបត្តិ។ សចេបិ អន្តរាមគ្គេ ចារំ វា បច្ចត្តិកំ វា វិហេវេតុកាមំ ទិស្វា
“ឧចាសក, ឯត្ថេវ តិដ្ឋ, មា អាគមី”តិ វត្ថា វចនំ អនាទិយិត្វា អាគច្ឆន្តំ “គច្ឆ
វេ”តិ មុគ្គេន វា សត្តកេន វា បហារិត្វា យាតិ, សោចេ តេន បហារេន មរតិ,
អនាបត្តិយេវ។ វាឡមិគេសុបិ ឯសេវ នយោ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។
សមុដ្ឋានាទីនិ បនស្ស បឋមចារាវាទិកសទិសានិ, ឥទំ បន ទុក្ខវេទនន្តិ។

បហារសិក្ខាបទំ ចតុត្ថំ។

៥. តលសត្តិកសិក្ខាបទវណ្ណានា

២៥៤. បញ្ចមេ - តលសត្តិកំ ឧត្តិរន្តីតិ បហារធានាការំ ទស្សេត្វា
កាយម្បិ កាយបដិពទ្ធម្បិ ឧច្ឆារេន្តិ។ តេ បហារសមុច្ឆិតា រោទន្តីតិ តេ
បហារបរិចិតា បុព្វេបិ លទ្ធបហារត្ថា ឥទានិ ច បហារំ ទស្សន្តីតិ មញ្ញមាណ

រោទ្តតិ អត្ថោ។ “បហារស្ស មុច្ឆិតា”តិបិ សង្ឃាយន្តិ, តត្ថ “បហារស្ស ភិតា”តិ អត្ថោ។

៤៥៧. ឧត្តរតិ អាបត្តិ ចាចិត្តយស្សាតិ ឯត្ថ សចេ ឧត្តរិទ្ធាវិរោទ្ធា បហារំ ទេតិ, អវស្សំ ធារេតុំ អសក្កោន្តស្ស បហារោ សហសា បតតិ, ន បហារិតុកាមតាយ ទិន្នត្តា ទុក្ខជំ។ តេន បហារេន ហត្ថាធិសុ យំកិញ្ចំ ភិជ្ជតិ, ទុក្ខជមេវ។

៤៥៨. មោក្ខាធិប្បាយោ តលសត្តិកំ ឧត្តរតីតិ ឯត្ថ បុព្វេ វុត្តសុ វត្ថុសុ បុរិមនយេនេវ តលសត្តិកំ ឧត្តរន្តស្ស អនាបត្តិ។ សចេបិ វិវជ្ឈិទ្ធា បហារំ ទេតិ, អនាបត្តិយេវ។ សេសំ បុរិមសទិសមេវ សទ្ធិ សមុជ្ឈានាធិហិតិ។

តលសត្តិកសិក្ខាបទំ បញ្ចមំ។

៦. អមូលកសិក្ខាបទវណ្ណានា

៤៥៩. ធម្មេ - អនុទ្ធិសេន្តតិ តេ កិវ សយំ អាកិណ្ណោនាសត្តា “ឃំ ភិក្ខុ អម្ពេ នេវ ចោទេស្សន្តិ, ន សារេស្សន្តិ”តិ អត្ថបរិច្ឆាណំ ករោន្តា បដិកច្ឆេវ ភិក្ខុ អមូលកេន សង្ឃទិសេសេន ចោទេន្តិ។ សេសមេត្ត តេសកម្មំ អមូលកសិក្ខាបទេ វុត្តនយត្តា ឧត្តានមេវ។

តិសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វជីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

អមូលកសិក្ខាបទំ ធម្មំ។

៧. សញ្ញាបទសិក្ខាបទវណ្ណានា

៤៦៤. សត្តមេ - ឧបទហន្តិតិ ឧប្បាទេន្តិ។ កុក្កុដ្ឋំ ឧបទហតិ អាបត្តិ
ចាចិត្តិយស្សាតិ វាចាយ វាចាយ អាបត្តិ។ អនុបសម្បន្នស្សាតិ សាមណោស្ស។
មាតុកាមេន សទ្ធិ រហោ មញ្ញោ តយា និសិន្នំ និបន្នំ ភុត្តំ បីតំ, សង្ឃមជ្ឈេ
ឥន្ទ្រាធិញ្ច កតន្តិអាទិនា នយេន កុក្កុដ្ឋំ ឧបទហតិ, វាចាយ វាចាយ ទុក្ខជំ។
សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។ សមុដ្ឋានាទីនិបិ អមូលកសទិសានេវាតិ។

សញ្ញាច្ឆសិក្ខាបទំ សត្តមំ។

៨. ឧបស្សតិសិក្ខាបទវណ្ណានា

៤៧១. អដ្ឋមេ - អធិករណាជាតានន្តិ ឯតេហិ ភណ្ឌានាទីហិ
ឧប្បន្នវិវាទាធិករណានំ។ ឧបស្សតិសុតិសមីបំ; យត្ថ ឋេត្វា សក្កា ហោតិ
តេសំ វេចនំ សោតុំ, តត្ថាតិ អត្ថោ។ គដ្ឋតិ អាបត្តិ ទុក្ខជស្សាតិ ឯត្ថ បទវារេ
បទវារេ ទុក្ខជំ។ មន្តេន្តន្តិ អញ្ញោន សទ្ធិ អញ្ញាស្មី មន្តយមាទេ; “មន្តេន្តេ”តិ វា
ចាហោ, អយមេវត្ថោ។

៤៧៣. វ្យាសមិស្សាមីតិ ឧបសមំ គមិស្សាមិ, កលហំ ន ករិស្សាមិ។ អត្តានំ
បរិមោចេស្សាមីតិ មម អការកការំ កថេត្វា អត្តានំ មោចេស្សាមិ។
សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

ថេយ្យសត្តសមុដ្ឋានំ - កាយចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ,
សិយា កិរិយំ សោតុកាមតាយ គមនវសេន, សិយា អកិរិយំ ឋិតជ្ជានំ អាគន្ធា
មន្តយមាទានំ អជាធាបនវសេន, វ្យាបិយំ អញ្ញាវាទកំ ឧបស្សតិសុតិ ឥមាទិ ហិ
តីណិ សិក្ខាបទានិ ឯកបរិច្ឆេទានិ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

ឧបស្ស័តិសិក្ខាបទំ អដ្ឋមំ។

៩. កម្មបដិពាហនសិក្ខាបទវណ្ណានា

៤៧៤. នវមេ - សចេ ច មយំ ជានេយ្យមាតិ សចេ មយំ ជានេយ្យម;
ចកាហេ បន និចាតមត្តមេវ។ ធម្មិកានន្តិ ធម្មនវិនយេន សត្តសាសនេន
កតត្តា ធម្មា ឯតេសុ អត្ថិតិ ធម្មិកានិ; តេសំ ធម្មិកានំ ចតុន្នំ សង្ឃកម្មានំ។
ឱយ្យតិ អាបត្តិ ចាចិត្តិយស្សាតិ ឯត្ថ វាចាយ វាចាយ ចាចិត្តិយំ។ សេសំ
ឧត្តានមេវ។ តិសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមាគ្គំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

កម្មបដិពាហនសិក្ខាបទំ នវមំ។

១០. ធន្តំអទត្វាគមនសិក្ខាបទវណ្ណានា

៤៨១. ទសមេ - វត្ថុ វា អាហេចិតន្តិ ចោធកេន ច បុទិតកេន ច អត្តនោ
កថា កថិតា, អនុវិជ្ជកោ សម្មតោ, ឯត្តាវតាបិ វត្ថុមេវ អាហេចិតំ ហោតិ។
សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

ធុរនិក្ខេបសមុដ្ឋានំ - កាយវាចាចិត្តតោ សមុដ្ឋាតិ, កិរិយាកិរិយំ,
សញ្ញាវិមាគ្គំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, អកុសលចិត្តំ,
ទុក្ខវេទនន្តិ។

ធន្តំអទត្វា គមនសិក្ខាបទំ ទសមំ។

១១. ទុត្តលសិក្ខាបទវណ្ណានា

៤៨៤. ឯកាទសមេ - យថាមិត្តតាតិ យថាមិត្តតាយ; យោ យោ មិត្តោ,
តស្ស តស្ស ទេតីតិ វុត្តំ ហោតិ។ ឯស នយោ សត្តបទេសុ។ សេសំ
ឧដ្ឋាបនកាទីសុ វុត្តនយត្តា ឧត្តានត្ថមេវ។

តិសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ,
វេទិកម្មំ អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

ទុព្ពលសិក្ខាបទំ ឯកាទសមំ។

១២. បរិណាមនសិក្ខាបទវណ្ណានា

៤៨៥. ឆ្វាទសមេ - យំ វត្ថុពុំ សិយា, តំ សព្វំ តីសកេ បរិណាមនសិក្ខាបទេ
វុត្តនយមេវ។ អយមេវ ហិរិសេសោ - តត្ថ អត្ថនោ បរិណាមិតត្តា និស្សគ្គិយំ
ចាចិត្តិយំ, ឥធិ បុគ្គលស្ស បរិណាមិតត្តា សុទ្ធិកចាចិត្តិយន្តិ។

តិសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ,
វេទិកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

បរិណាមនសិក្ខាបទំ ឆ្វាទសមំ។

សមត្តោ វណ្ណានក្កមេន សហធម្មិកវគ្គោ អដ្ឋមោ។

៩. វតនវគ្គោ

១. អន្តេបុរសិក្ខាបទវណ្ណានា

៤៩៤. រាជវគ្គស្ស បឋមសិក្ខាបទេ - ឱរកោតិ បរិត្តកោ។
ឧបរិចាសាធរវតតោតិ ចាសាធរវស្ស ឧបរិគតោ។ អយ្យានំ វាហសាតិ
អយ្យានំ ការណា; តេហិ ជាឆាបិតត្តា ជាឆាមីតិ វុត្ថំ ហោតិ។

៤៩៥. បិទំ បត្តេតីតិ អន្តរំ បស្សិត្វា យាតេតុំ ឥច្ឆតិ។ រាជន្តេបុរំ
ហត្ថិសម្មទ្គន្តិអាធិសុ ហត្ថិហិ សម្មទ្គោ ឯត្តាតិ ហត្ថិសម្មទ្គំ; ហត្ថិសម្មាជន្តិ
អត្តោ។ អស្សរាជសម្មទ្គបទេបិ ឯសេវ នយោ។ “សម្មត្ត”ន្តិ កេចិ បឋន្តិ, តំ ន
គហោតត្ថំ។ “រញ្ជោ អន្តេបុរេ ហត្ថិសម្មទ្គ”ន្តិបិ ចាថោ, តត្ថ ហត្ថិនំ សម្មទ្គំ
ហត្ថិសម្មទ្គន្តិ អត្តោ, រញ្ជោ អន្តេបុរេ ហត្ថិសម្មទ្គោ អត្ថិតិ វុត្ថំ ហោតិ។ ឯស
នយោ សេសបទេសុបិ។ រាជនីយានីតិ តស្មី អន្តេបុរេ ឯទិសានិ រូចាធិនិ។

៤៩៦. មុទ្ធាវសិត្តស្សាតិ មុទ្ធនិ អវសិត្តស្ស។ អនិក្ខន្តោ រាជា ឥតោតិ
អនិក្ខន្តរាជកំ, តស្មី អនិក្ខន្តរាជកេ; សយនិយរេតិ អត្តោ។ រតនំ វុច្ឆតិ
មហេសី, និគ្គតន្តិ និក្ខន្តំ, អនិក្ខតំ រតនំ ឥតោតិ អនិក្ខតរតនកំ, តស្មី
អនិក្ខតរតនកេ; សយនិយរេតិ អត្តោ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

កថិនសមុដ្ឋានំ - កាយវាចតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ,
កិរិយាកិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាតិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ,
តិច្ឆិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

អន្តេបុរសិក្ខាបទំ បឋមំ។

២. រតនសិក្ខាបទវណ្ណានា

៥០២-ក. ទុតិយេ - វិស្សន្ត្រាតិ បមុស្សន្ត្រា។ បុណ្ណាបត្តំ នាម សតតោ បញ្ចា
កហាបណា។ ក្យាហំ ករិស្សមីតិ កី អហំ ករិស្សមិ។ អាភរណំ ឱមុញ្ច្រាតិ
មហាលតំ នាម នវកោដិអគ្គនកំ អលង្ការំ អបនេត្វា។

៥០៤. អន្តេវាសីតិ បរិចារកោ។

៥០៦. អបរិក្ខត្តស្ស ឧបទារោតិ ឯត្ថ ឧបទារោ នាម អារាមស្ស ទ្វេ
លេខ្ហាតា - “អារសថស្ស បន សុប្បទាតោ វា មុសលទាតោ វា”តិ
មហាបច្ឆរិយំ វុត្ថំ។ ឧគ្គណ្ហាតិ អាបត្តិ ចាចិត្តិយស្សាតិ ឯត្ថ ជាតរូបរជតំ
អត្តនោ អត្តាយ ឧគ្គណ្ហាន្តស្ស វា ឧគ្គណ្ហាបេន្តស្ស វា និស្សគ្គិយំ ចាចិត្តិយំ,
សង្ឃគណបុគ្គលចតិយនវកម្មានំ អត្តាយ ទុក្ខដំ, អវសេសំ មុត្តាទិរតនំ
អត្តនោ វា សង្ឃាទិនំ វា អត្តាយ ឧគ្គណ្ហាន្តស្ស វា ឧគ្គណ្ហាបេន្តស្ស វា ទុក្ខដំ។
កប្បិយវត្ថុ វា អកប្បិយវត្ថុ វា ហោតុ, អន្តមសោ មាតុ
កណ្តាបិធុន្តនតាធុបណ្ណាម្បិ គិហិសន្តកំ កណ្តាភារិកសីសេន
បដិសាមេន្តស្ស ចាចិត្តិយមេវ។

សេច បន មាតាបិត្វនំ សន្តកំ អវស្សំ បដិសាមេតព្ពំ កប្បិយកណ្តំ ហោតិ,
អត្តនោ អត្តាយ គហេត្វា បដិសាមេតព្ពំ។ “ឥទំ បដិសាមេត្វា ទេហី”តិ វុត្ថេ បន
“នវដ្ឋតី”តិ បដិក្ខិបិតព្ពំ។ សេច “បដិសាមេហី”តិ ចាតេត្វា គដ្ឋន្តិ, បលីពោធា
នាម ហោតិ, បដិសាមេតុំ វដ្ឋតិ។ វិហារេ កម្មំ ករោន្តា វឡកីអាធយោ វា
រាជវល្លភា វា អត្តនោ ឧបករណភណ្ឌំ វា សយនភណ្ឌំ វា “បដិសាមេត្វា
ទេហា”តិ វទន្តិ, ធនេនបិ ភយេនបិ ន កាតព្វមេវ, គុត្តជ្ជានំ បន ទស្សេតុំ វដ្ឋតិ។
ពលក្ការេន ចាតេត្វា គតេសុ ច បដិសាមេតុំ វដ្ឋតិ។

អដ្ឋារមេ វា អដ្ឋារសេ វា តិ ឯត្ថ សេ មហាវិហារសទិសោ មហារមោ
ហោតិ, តត្ថ ចាការបរិក្ខិត្តេ បរិវេណេ យត្ថ ភិក្ខុបិ វា សាមណេ រហិ វា
គហិតំ ភវិស្សតិ តិ សង្កា ឧប្បជ្ជតិ, តាទិសេ ឯវ ថានេ ឧត្តណ្ហិត្វា វា
ឧត្តណ្ហាបេត្វា វា វេបេតព្ពំ។ មហាពោធិទ្វារកោដ្ឋកអម្ពដ្ឋណសទិសេសុ បន
មហាជនសញ្ញាណដ្ឋានេសុ ន គហេតព្ពំ, បលិពោធា ន ហោតិ។ កុរុន្តិយំ បន
វុត្ថំ “ឯកោ មគ្គំ គច្ឆន្តោ និមនុស្សដ្ឋានេ កិញ្ចិ ភណ្ឌំ បស្សតិ,
អាកិណ្ឌាមនុស្សបិ ជាតេ មនុស្សា តមេវ ភិក្ខុំ អាសន្តិ, តស្មា មគ្គា ឌីក្កម្ម
និសីទិតព្ពំ។ សាមិកេសុ អាគតេសុ តំ អាចិក្ខិតព្ពំ។ សេ ឯសាមិកេ ន បស្សតិ
បតិវុបំ ករិស្សតិ” តិ។

រូបេន វា និមិត្តេន វា សញ្ញាណំ កត្វាតិ ឯត្ថ រូបំ នាម អន្តោភណ្ឌិកាយ
ភណ្ឌំ; តស្មា ភណ្ឌិកំ មុញ្ចិត្វា គណេត្វា ឯត្ថកា កហាបណា វា ជាតរូបរជតំ
វា តិ សល្លក្ខេតព្ពំ។ និមិត្តន្តិ លញ្ញនាទិ; តស្មា លញ្ញិតាយ ភណ្ឌិកាយ
មត្តិកាលញ្ញនន្តិ វា លាខាលញ្ញនន្តិ វា និលបិលោតិកាយ ភណ្ឌិកា កតាតិ វា
សេតបិលោតិកាយ កតាតិ វា ឯវ មាទិ សព្វំ សល្លក្ខេតព្ពំ។

ភិក្ខុ បតិវុចាតិ លន្ធិនោ កុក្កច្ចកា។ លោលជាតិកានញ្ចិ ហត្ថេ វេបេតុំ ន
លភតិ។ យោ បន នេវ តម្មា អាវាសា បក្កមតិ, ន សាមិកេ បស្សតិ, តេនាបិ
អត្តនោ ជីវរាទិមូលំ ន កាតព្ពំ; ថាវំ បន សេនាសនំ វា ចេតិយំ វា ចោក្ខវណី វា
ការេតញ្ចា។ សេ ធិយស្ស អនុនោ អច្ចយេន សាមិកោ អាគច្ឆតិ, “ឧចាសក
តវ សន្តកេន ឥទំ នាម កតំ, អនុមោទាបី” តិ វត្ថុញ្ចា។ សេ អនុមោទតិ,
ឥច្ឆេតំ កុសលំ; នោ ច អនុមោទតិ, “មម ធនំ ទេថា” តិ ចោទេតិយេវ, អញ្ញំ
សមាទបេត្វា ធាតព្ពំ។

៥០៧. រតនសម្មតំវិស្សាសំ គណ្ណាតីតិអាទីសុ អាមាសមេវ សន្ធាយ វុត្តំ។
អនាមាសំ នវដ្ឋតិយេវ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។ ធនមុដ្ឋានំ - កិរិយំ,
នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វជ្ជកម្មំ, តិច្ឆិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

រតនសិក្ខាបទំ ធុតិយំ។

៣. វិកាលគាមប្បវិសនសិក្ខាបទវណ្ណានា

៥០៨. តតិយេ - តិវច្ឆានកថន្តិ អរិយមគ្គស្ស តិវច្ឆានភូតំ កថំ។ រាជកថន្តិ
រាជបដិសំយុត្ត កថំ។ ចោរកថាទីសុបិ ឯសេវ នយោ។

៥០៩. សន្តំភិក្ខុន្តិ ឯត្ថ យំ វុត្តត្ថំ, តំ ចារិត្តសិក្ខាបទេ វុត្តមេវ។ សចេ
សម្ពហុលា កេនចិ កម្មេន គាមំ បរិសន្តិ, “វិកាលេ គាមប្បវេសនំ អាបុច្ឆាមី” តិ
សព្វេហិ អញ្ញាមញ្ញំ អាបុច្ឆិតត្ថំ។ តស្មី គាមេ តំ កម្មំ ន សម្បជ្ជតីតិ អញ្ញំ គាមំ
គច្ឆន្តិ, គាមសតម្បិ ហោតុ, បុន អាបុច្ឆនកិច្ចំ នត្ថិ។ សចេ បន ឧស្សាហំ
បដិប្បស្សម្ពេត្វាវិហារំ គច្ឆន្តា អន្តរា អញ្ញំ គាមំ បរិសិតុកាមា ហោន្តិ, បុន
អាបុច្ឆិតត្ថមេវ។

កុលយវេ វា អាសនសាលាយ វា ភត្តកិច្ចំ កត្វា តេលភិក្ខាយ វា
សប្បិភិក្ខាយ វា ចរិតុកាមោ ហោតិ, សចេ បស្សេ ភិក្ខុ អត្ថិ, អាបុច្ឆិត្វា គន្តត្ថំ។
អសន្តេ នត្ថិតិ គន្តត្ថំ។ វិជី ឌីតវិត្វា ភិក្ខុំ បស្សតិ, អាបុច្ឆនកិច្ចំ នត្ថិ,
អនាបុច្ឆិត្វាបិ ចរិតតត្ថមេវ។ គាមមជ្ឈេន មគ្គោ ហោតិ, តេន គច្ឆន្តស្ស
តេលាទិភិក្ខាយ ចរិស្សាមីតិ ចិត្តេ ឧប្បន្នេ សចេ បស្សេ ភិក្ខុ អត្ថិ, អាបុច្ឆិត្វា
ចរិតតត្ថំ។ មគ្គា អនោក្ខម្ម ភិក្ខាយ ចរន្តស្ស បន អាបុច្ឆនកិច្ចំ នត្ថិ,
អបរិក្ខិត្តស្ស គាមស្ស ឧបចារោ អធិន្ទានេ វុត្តនយេនេវ វេទិតញោ។

៥១៥. អន្តរាមន្តិអាជីសុ ន កេវលំ អនាបុច្ឆា កាយពន្ធនំ អពន្ធិត្វា
សង្ឃាជី អចារុបិត្វា គច្ឆន្តស្សបិ អនាបត្តិ។ អាបទាស្វតិ សីហោ វា ព្យគ្យោ វា
អាគច្ឆតិ, មេយោ វា ឧដ្ឋតិ, អញ្ញោ វា កោចិ ឧបទ្កវោ ឧប្បជ្ជតិ, អនាបត្តិ។
ឯវុចាសុ អាបទាសុ ពហិតាមតោ អន្តោកាមំ បរិសិតុំ វដ្តតិ។ សេសមេត្ត
ឧត្តានមេវ។

កមិនសមុជ្ជានំ - កាយវាចតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ,
កិរិយាកិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វជីកម្មំ,
តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

វិកាលកាមប្បវិសនសិក្ខាបទំ តតិយំ។

៤. សូចិយរសិក្ខាបទវណ្ណានា

៥១៧-២០. ចតុត្ថេ - ភេទនមេវ ភេទនកំ; តំ អស្ស អត្ថិតិ ភេទនកមេវ។
អរណីកេតិ អរណីជនុកេ។ វិជេតិ វេជកេ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។
ឆសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វជីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

សូចិយរសិក្ខាបទំ ចតុត្ថំ។

៥. មញ្ចាសិក្ខាបទវណ្ណានា

៥២២. មញ្ចាមេ - ឆេទនកំ វុត្តនយមេវ។

៥២៥. ធិន្ទិត្វា បរិភុញ្ញតីតិ ឯត្ថ សចេ ន ធិន្ទិតុកាមោ ហោតិ, ភូមិយំ
និខណិត្វា បមាណំ ឧបរិ ទស្សេតិ, ឧត្តានំ វា កត្វា បរិភុញ្ញតិ, ឧក្ខិបិត្វា វា

តុលាសង្ឃ្យាដេ ប្រែត្វា អង្គ កត្វា បរិភុញ្ញតិ, សត្តំ វុដ្ឋតិ។ សេសមេត្ត
ឧត្តានមេវ។ ធរសមុជ្ជានំ។

មញ្ញាសិក្ខាបទំ បញ្ចមំ។

៦. តុលាសង្ឃ្យាដេ តុលាសង្ឃ្យាដេ

៥២៦. ធរដ្ឋ - តុលំ ឱនទ្ធុមេត្តាតិ តុលាសង្ឃ្យាដេ; តុលំ បក្ខិបិត្វា ឧបរិ
ចិមិលីកាយ ឱនទ្ធុន្តិ វុត្តំ ហោតិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។ ធរសមុជ្ជានំ។

តុលាសង្ឃ្យាដេ ធរដ្ឋំ។

៧. និសីទនសិក្ខាបទំ

៥៣០-៤. សត្តមេ - និសីទនំ អនុញ្ញាតំ ហោតិ កត្ត អនុញ្ញាតំ?
ចីវរក្ខន្ធកេ បណ្ឌិតភោជនវត្ថុស្មី។ វុត្តញ្ញា តត្ថ - “អនុជានាមិ, ភិក្ខុវេ,
កាយគុត្តិយា ចីវរគុត្តិយា សេនាសនគុត្តិយា និសីទន”ន្តិ (មហាវ. ៣៥៣)។
សេយ្យថាបិ បុរាណាសិកោដ្ឋោតិ យថា នាម បុរាណចម្ពកាវេតិ អត្ថោ។
យថា ហិ ចម្ពកាវេ ចម្ពវិត្តតំ ករិស្សមីតិ ឥតោ ចិតោ ច សមញ្ញតិ, កឡតិ;
ឯវំ សោបិ តំ និសីទនំ។ តេន តំ ភក្កា ឯវមាហា - “និសីទនំ នាម សទសំ
វុត្តតិ”តិ សន្តតសទិសំ សន្តវត្វា ឯកស្មី អន្តេ សុគតវិទត្តិយា វិទត្តិមត្តេ
បទេសេ ធូសុ ថានេសុ ជាលេត្វា តិស្សោ ទសា ករិយន្តិ, តាហិ ទសាហិ សទសំ
នាម វុត្តតិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។ ធរសមុជ្ជានំ។

និសីទនសិក្ខាបទំ សត្តមំ។

៨. កណ្តាបជីដ្ឋាននិក្ខាបទំ

៥៣៧. អដ្ឋមេ - កណ្តាប់ដំប្លាទី អនុញ្ញាតា ហោតីតិ កត្ត អនុញ្ញាតា?
ចីវរក្ខន្ធកេ ពេលជួសសវត្ថុស្មី។ វុត្តញ្ញី តត្ថ - “អនុជានាមិ, ភិក្ខុវេ, យស្ស
កណ្តាប់ វា បិឡកា វា អស្សរោ វា ដុល្លកក្ក វា អាពាធា តស្ស កណ្តាប់ដំប្លាទី”ន្តិ
(មហាវ. ៣៥៤)។

៥៣៨. យស្ស អធានាភិ ឧត្តជាណុមណ្ឌាលន្តិ យស្ស ភិក្ខុនោ នាភិយា
ហោជ្ជា ជាណុមណ្ឌាលានំ ឧបរិ។ កណ្តាតិ កក្ក។ បិឡកាតិ លោហិតតុណ្ហិកា
សុខុមបិឡកា។ អស្សរោតិ អរិសកកន្ធរមដុមេហាទីនំ វសេន
អសុចិបក្សរណកំ។ ដុល្លកក្ក វា អាពាធាតិ មហាបិឡកាពាធា វុច្ចតិ។
សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។ ធនមុជ្ជានំ។

កណ្តាប់ដំប្លាទីសិក្ខាបទំ អដ្ឋមំ។

៨. វស្សិកសាជិកសិក្ខាបទវណ្ណានា

៥៤២. នវមេ - វស្សិកសាជិកា អនុញ្ញាតា ហោតីតិ កត្ត អនុញ្ញាតា?
ចីវរក្ខន្ធកេ វិសាខាវត្ថុស្មី។ វុត្តញ្ញី តត្ថ - “អនុជានាមិ, ភិក្ខុវេ,
វស្សិកសាជិក”ន្តិ (មហាវ. ៣៥២)។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។ ធនមុជ្ជានំ។

វស្សិកសាជិកសិក្ខាបទំ នវមំ។

១០. ទន្ធត្រវសិក្ខាបទវណ្ណានា

៥៤៧. ទសមេ - ចតុរង្គុលោមកោតិ ចត្វហិ អង្គុលេហិ ឧនកប្បមាលោ។
សេសំ ឧត្តានមេវ។ ធនមុជ្ជានំ។

ទន្ធត្រវសិក្ខាបទំ ទសមំ។

សមត្ថា វណ្ណាធាក្កមេន រតនវង្សា នវមោ។

ឧទ្ទិដ្ឋា ខោតិអាទិ វុត្តនយមេវាតិ។

សមន្តចាសាធិកាយ វិនយសំវណ្ណនាយ

ឧទ្ទកវណ្ណាធា សមត្ថា។

ចាចិត្តិយ កណ្ណំ និដ្ឋិតំ។

៦. ចាជិទេសនីយ កណ្ណំ

១. បឋមចាជិទេសនីយសិក្ខាបទវណ្ណាធា

ចាជិទេសនីយា ធម្មា, ឧទ្ទកានំ អនន្តរា;

បឋិតា យេ អយំ ធានិ, តេសំ ភវតិ វណ្ណាធា។

៥៥២. បឋមចាជិទេសនីយេ តាវ បដិក្កមនកាលេតិ បិណ្ឌកាយ ចរិត្វា
បដិអាគមនកាលេ។ សញ្ញេវ អគ្គហេសីតិ សព្វមេវ អគ្គហេសី។ បវេជេន្តីតិ
កម្មមាធា។ អបេហីតិ អបគច្ច។

៥៥៣-៥. ការឃ្លំ អារុសោតិអាទិ បដិទេសេតញ្ញាការទស្សនំ។ រថិកាតិ
រច្ឆា។ ព្យូហន្តិ អនិព្វិជ្ឈិត្វា ឋិតា គតបច្ឆាគតរច្ឆា។ សិដ្ឋាជកន្តិ ចតុក្កោលំ វា
តិកោលំ វា មគ្គសមោធានដ្ឋានំ។ យរន្តិ កុលយរំ។ ឯតេសុ យត្ថ កត្តចិ ឋត្វា
គណ្ណាន្តស្ស គហាលោ ធុក្កជំ, អដ្ឋោហារេ អដ្ឋោហារគណនាយ
ចាជិទេសនីយំ។ ហត្ថិសាលាធិសុ គណ្ណាន្តស្សបិ ឯសេវ នយោ។ ភិក្ខុនី រថិកាយ
ឋត្វា ទេតិ, ភិក្ខុ សចេបិ អន្តរាមាធិសុ ឋត្វា គណ្ណាតិ, អាបត្តិយេវ។

“អន្តរាយំ បរិជ្ជាយា” តិ ហិ វចនតោ ភិក្ខុនិយា អន្តរាយេ វេត្វា ទទមាឆាយ
វសេនេត្ត អាបត្តិ វេទិតញ្ញា, ភិក្ខុស្ស បិតដ្ឋានំ បន អប្បមាណំ។ តស្មា សចេបិ
វីចិអាទីសុ បិតោ ភិក្ខុ អន្តរាវាមាទីសុ វេត្វា ទទមាឆាយ ភិក្ខុនិយា គណ្ណាតិ,
អនាបត្តិយេវ។

យាមកាលិកំ សត្តាបាកាលិកំ យាវជីវិកំ អាហារត្ថាយ បដិគ្គណ្ហាតិ,
អាបត្តិ ទុក្ខជស្ស។ អដ្ឋោហារេ អដ្ឋោហារេ អាបត្តិ ទុក្ខជស្សាតិ ឥទំ
អាមិសេន អសម្ពិទ្ធិំ សន្ធាយ វុត្ថំ, សម្ពិទ្ធិ បន ឯករសេ ចាជិទេសនីយមេវ។
ឯកតោ ឧបសម្បន្នាយាតិ ភិក្ខុនីនំ សន្តិកេ ឧបសម្បន្នាយ។ ភិក្ខុនំ សន្តិកេ
ឧបសម្បន្នាយ បន យថាវត្ថុកមេវ។

៥៥៦. ទាបេតិ ន ទេតីតិ អញ្ញាតិកា អញ្ញេន កេនចិ ទាបេតិ តំ គណ្ណាន្តស្ស
អនាបត្តិ។ ឧបនិក្ខិបិត្វា ទេតីតិ ភូមិយំ វេបេត្វា “ឥទំ អយ្យ តុម្ហាកំ ទម្មី” តិ
ទេតិ, ឯវំ ទិទ្ធិ “សាធុ ភគិនី” តិ សម្បជិទ្ធិត្វា តាយ ឯវ វា ភិក្ខុនិយា អញ្ញេន វា
កេនចិ បដិគ្គហារេត្វា ភុញ្ញិតុំ វដ្ឋតិ។ សិក្ខមាឆាយ សាមណេរិយាតិ ឯតាសំ
ទទមាឆានំ គណ្ណាន្តស្ស អនាបត្តិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

ឯឡកលោមសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាតិវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

បឋមចាជិទេសនីយំ។

២. ទុតិយចាជិទេសនីយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៥៥៨. ទុតិយេ - អបសក្ក តាវ ភគិនីតិអាទិ អបសាទេតញ្ញាការទស្សនំ។

៥៦០. អត្តនោភត្តំ ធាបេតិ ន ទេតីតិ ឯត្ថ សចេបិ អត្តនោភត្តំ ទេតិ,
 ឥមីនា សិក្ខាបទេន អនាបត្តិយេវ, បុរិមសិក្ខាបទេន អាបត្តិ។ អញ្ញោសំភត្តំ
 ទេតិ ន ធាបេតីតិ ឯត្ថ សចេបិ ធាបេយ្យ, ឥមីនា សិក្ខាបទេន អាបត្តិ កវេយ្យ។
 ទេន្តិយា បន នេវ ឥមីនា ន បុរិមេន អាបត្តិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។
 កថិនសមុដ្ឋានំ - កិរិយាកិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ,
 កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ឧត្តិយចាដិទេសនីយំ។

៣. តតិយចាដិទេសនីយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៥៦២. តតិយេ - ឧកតោបសន្នន្តិ ទ្វីហិ បសន្នំ ឧចាសកេនបិ
 ឧចាសិកាយបិ។ តស្មី កិរ កុលេ ឧភោបិ តេ សោតាបន្នាយេវ។ ភោគេន
 ហាយតីតិ ឯទិសញ្ញា កុលំ សចេបិ អសីតិកោដិធនំ ហោតិ, ភោគេហិ
 ហាយតិយេវ។ កស្មា? យស្មា តត្ថ នេវ ឧចាសិកា ន ឧចាសកោ ភោគេ
 វក្ខតិ។

៥៦៤. យរតោ នីហិវត្វា ទេន្តីតិ អាសនសាលំ វា វិហារំ វា អានេត្វា ទេន្តិ។
 សចេបិ អនាគតេ ភិក្ខុម្ពំ បឋមំយេវ នីហិវត្វា ឆ្វារេ ឋបេត្វា បច្ឆា សម្បត្តស្ស
 ទេន្តិ, វដ្តតិ។ ភិក្ខុំ បន ទិស្វា អន្តោគហតោ នីហិវត្វា ទិយ្យមាណំ ន វដ្តតីតិ
 មហាបច្ឆិយំ វុត្តំ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។ ឯឡកលោមសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ,
 នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វេទកម្មំ តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

តតិយចាដិទេសនីយំ។

៤. ចតុត្ថចាដិទេសនីយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៥៧០. ចតុត្ថេ - អវុទ្ធាហោត្តិ បដិវុទ្ធាហោត្តិ។

៥៧៣. បញ្ចន្ធិ បដិសំវិទិតន្តិ បញ្ចសុ សហធម្មិកេសុ យំ កិញ្ចិ បេសេត្វា
ខាធនីយំ ភោជនីយំ អាហារិស្សមាតិ បដិសំវិទិតំ កតម្មិ អប្បដិសំវិទិតមេវាតិ
អត្ថោ។ អារាមំ អារាមូបចារំ ឋបេត្វាតិ អារញ្ញកសេនាសនាមញ្ញ តស្ស
ឧបចារញ្ញ ឋបេត្វា; ឧបចារតោ និក្ខន្ធិ អន្តរាមគ្គេ ភិក្ខុំ ទិស្វា វា គាមំ
អាគតស្ស វា បដិសំវិទិតំ កតម្មិ អប្បដិសំវិទិតមេវ ហោតិ វេទិតព្ពំ។ សេ
សាសន្តំ ហោតិ សាសន្តន្តិ អាចិក្ខិតព្ពន្តិ កស្មា អាចិក្ខិតព្ពំ? អារាមេ ចោរ
វេសន្តេ អម្ពា កំ នារោចន្តិ វេចនបដិមោចនត្ថំ។ ចោរា វត្តញ្ញា មនុស្សា
ឥធូបចវន្តិ កស្មា វត្តព្ពំ? អត្តនោ ឧបដ្ឋាកេហិ អម្ពេ គណ្ណាបេន្តិ
វេចនបដិមោចនត្ថំ។

យាគុយា បដិសំវិទិតេ តស្ស បរិវារោ អាហារិយ្យតិ យាគុយា បដិសំវិទិតំ
កត្វា “កី សុទ្ធយាគុយា ទិដ្ឋាយ បូរកត្តាទីនិបិ ឯតិស្ស យាគុយា បរិវារំ កត្វា
ទស្សមា” តិ ឯវំ យំ កិញ្ចិ អាហារន្តិ, សព្ពំ បដិសំវិទិតមេវ ហោតិ។ ភត្តេន
បដិសំវិទិតេ តិ អាទីសុបិ ឯសេវ នយោ។ អសុកំ នាម កុលំ បដិសំវិទិតំ កត្វា
ខាធនីយាទីនិ គហេត្វា គច្ឆតិ តិ សុត្វា អញ្ញានិបិ តេន សទ្ធិ អត្តនោ ធម្មយ្យធម្មំ
អាហារន្តិ, វេន្តិ។ យាគុយា បដិសំវិទិតំ កត្វា បូរំ វា ភត្តំ វា អាហារន្តិ, ឯតម្មិ
វេន្តិ តិ កុរុន្តិយំ វុត្តំ។

៥៧៥. គិលានស្សតិ អប្បដិសំវិទិតេ គិលានស្ស អនាបត្តិ។ បដិសំវិទិតេ
វា គិលានស្ស វា សេសកន្តិ ឯកស្សត្ថាយ បដិសំវិទិតំ កត្វា អាហាជំ, តស្ស
សេសកំ អញ្ញាស្សបិ ភុញ្ញតុំ វេន្តិ។ ចតុន្ធិ បញ្ចន្ធិ វា បដិសំវិទិតំ កត្វា ពហំ
អាហាជំ ហោតិ, អញ្ញាសម្មិ ធាតុំ ឥន្ទន្តិ, ឯតម្មិ បដិសំវិទិតសេសកមេវ,
សព្ពេសម្មិ វេន្តិ។ អថ អធិកមេវ ហោតិ, សន្និធិ មោចត្វា ឋបិ តំ

ធុតិយធិវសេបិ វដ្តតិ។ គិលានស្ស អាហារាសេសេបិ ឯសេវ នយោ។ យំ បន
អប្បដិសំវិទិតមេវ កត្វា អភតំ, តំ ពហិអារមំ បេសេត្វា បដិសំវិទិតំ ការេត្វា
អាហារាបេតព្ពំ, ភិក្ខុហិ វា គន្ធា អន្តរាមគ្គេ គហេតព្ពំ។ យម្បិ វិហារមជ្ឈេន
គច្ឆន្តា វា វនចរកាធយោ វា វនតោ អាហារិត្វា ទេន្តិ, បុរិមនយេនេវ បដិសំវិទិតំ
ការេតព្ពំ។ តត្ថជាតកន្តិ អារាមេ ជាតកមេវ; មូលខាននីយាទី អញ្ជេន
កប្បិយំ កត្វា ទិន្នំ បរិភុញ្ញតោ អនាបត្តិ។ សចេ បន តំ កាមំ ហរិត្វា បចិត្វា
អាហារន្តិ, ន វដ្តតិ។ បដិសំវិទិតំ ការេតព្ពំ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

កថិនសមុដ្ឋានំ - កិរិយាកិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ,
កាយកម្មំ, វចកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ចតុត្ថចាដិទេសនីយំ។

សមន្តចាសាទិកាយ វិនយសំវណ្ណោនាយ

ចាដិទេសនីយវណ្ណោនា និដ្ឋិតា។

ចាដិទេសនីយកណ្ណំ និដ្ឋិតំ។

៧. សេខិយកណ្ណំ

១. បរិមណ្ឌលវគ្គវណ្ណោនា

យានិ សិក្ខិតសិក្ខេន, សេខិយានីតិ តាទិនា;
ភាសិតានិ អយំ ទានិ, តេសម្បិ វណ្ណោនាក្កមោ។

៥៧៦. តត្ថ បរិមណ្ឌលន្តិ សមន្តតោ មណ្ឌលំ។ ឆាតិមណ្ឌលំ

ជាណុមណ្ឌលន្តិ ឧទ្ធំ ឆាតិមណ្ឌលំ អនោ ជាណុមណ្ឌលំ បដិច្ចាទេន្តន
ជាណុមណ្ឌលស្ស ហេដ្ឋា ជង្គ្រដ្ឋិកតោ បដ្ឋាយ អដ្ឋង្គុលមត្តំ និវាសនំ ឌីតារេត្វា
និវាសេតព្ពំ, តតោ បរំ ឌីតារេន្តស្ស ទុក្ខជន្តិ វុត្តំ។ យថា និសិន្នស្ស
ជាណុមណ្ឌលតោ ហេដ្ឋា ចតុរង្គុលមត្តំ បដិច្ចន្នំ ហោតីតិ មហាបច្ឆិយំ វុត្តំ;
វរំ និវាសេន្តស្ស បន និវាសនំ បមាណិកំ វដ្ឋតិ។ តត្ថិទំ បមាណំ - ធិយតោ
មុដ្ឋិបញ្ចកំ, តិរិយំ អឡុតេយ្យហត្ថំ។ តាទិសស្ស បន អលាកេ តិរិយំ
ទ្វិហត្ថបមាណាម្បិ វដ្ឋតិ ជាណុមណ្ឌលបដិច្ចាទន្តំ, ឆាតិមណ្ឌលំ បន
ចីវរេនាបិ សក្កា បដិច្ចាទេតុន្តិ។ តត្ថ ឯកបដ្ឋចីវរំ វរំ និវត្ថម្បិ និវត្ថជ្ជានេ ន
តិដ្ឋតិ, ទុបដ្ឋំ បន តិដ្ឋតិ។

ឌីលម្ពេត្តោ និវាសេតិ អាបត្តិ ទុក្ខជស្សាតិ ឯត្ថ ន កេវលំ បុរតោ ច បច្ឆតោ
ច ឌីលម្ពេត្តោ និវាសេន្តស្ស ទុក្ខជំ, យេ បនព្វេ “តេន ខោ បន សមយេន
ធព្ពគ្គិយា ភិក្ខុ ភិហិនវត្តំ និវាសេន្តិ ហត្ថិសោណ្ឌកំ មច្ឆវាលកំ ចតុក្កណ្ឌកំ
តាលវណ្ណកំ សតវលីកំ និវាសេន្តិ” តិអាទិនា (ចូឡវ. ២៨០) នយេន ខន្ធកេ
និវាសននោសា វុត្តា, តថា និវាសេន្តស្សបិ ទុក្ខជមេវ។ តេ សព្វេ វុត្តនយេន
បរិមណ្ឌលំ និវាសេន្តស្ស ន ហោន្តិ។ អយមេត្ថ សន្នេហោ, វិត្តារតោ បន តត្ថវ
អាវិ ភវិស្សតិ។

អសញ្ញាតិ បុរតោ វា បច្ឆតោ វា ឌីលម្ពេត្តោ និវាសេស្សមីតិ វរំ អសញ្ញាត្ថ;
អថ ខោ បរិមណ្ឌលំយេវ និវាសេស្សមីតិ វិវដ្ណិត្វា អបរិមណ្ឌលំ និវាសេន្តស្ស
អនាបត្តិ។ អស្សតិយាតិ អញ្ញវិហិតស្សបិ តថា និវាសេន្តស្ស អនាបត្តិ។
អជានន្តស្សាតិ ឯត្ថ និវាសនវត្តំ អជានន្តស្ស មោក្ខោ នត្ថិ។ និវាសនវត្តញ្ញា
សាធុកំ ឧត្តហេតព្ពំ, តស្ស អនុត្តហណាមេវស្ស អនាទិរិយំ។ តំ បន សញ្ញាត្ថ

អនុគ្គណ្ឌន្តស្ស យុដ្ឋតិ, តស្មា ឧគ្គហិតវត្តោបិ យោ អារុទ្ធការំ វា ឱរុទ្ធការំ វា
ន ជាតាតិ, តស្ស អនាបត្តិ។ កុរុទ្ធិយំ បន “បរិមណ្ឌលំ និវាសេតុំ អជាទន្តស្ស
អនាបត្តិ” តិ វុត្តំ។ យោ បន សុក្ខជង្គោ វា មហាបិណ្ឌិកមសោ វា ហោតិ, តស្ស
សារុប្បត្តាយ ជាណុមណ្ឌលតោ អដ្ឋង្គលាធិកម្មិ ឱតារេត្វា និវាសេតុំ វុដ្ឋតិ។

គិលានស្សតិ ជង្គាយ វា ចានេ វា វណោ ហោតិ, ឧក្ខិបិត្វា វា ឱតារេត្វា វា
និវាសេតុំ វុដ្ឋតិ។ អាបទាស្សតិ វាឡមិកា វា ហោរា វា អនុពន្ធន្តិ, ឯវរូចាសុ
អាបទាស្ស អនាបត្តិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

បឋមចារាជិកសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ឧក្ខវេទនន្តិ។ ដុស្សនេវត្ថេរោ “អចិត្តកំ, បណ្ឌិត្តវដ្ឋំ,
តិវេទន” ន្តិ អាហា។ ឧបតិស្សត្ថេរោ បន “អនាធិរិយំ បដិច្ចា” តិ វុត្តត្ថា
“លោកវដ្ឋំ, អកុសលចិត្តំ, ឧក្ខវេទន” ន្តិ អាហា។

៥៧៧. បរិមណ្ឌលំ ចារុបិតត្ថន្តិ “តេន ខោ បន សមយេន ធម្មគ្គិយា ភិក្ខុ
គិហិចារុតំ ចារុបន្តិ” តិ (ចូឡវ. ២៨០) ឯវំ វុត្តំ អនេកប្បការំ គិហិចារុបនំ
អចារុបិត្វា ឥធម៌ វុត្តនយេនេវ ឧភោ កណ្ណោ សមំ កត្វា ចារុបនវត្តំ បូរេន្តេន
បរិមណ្ឌលំ ចារុបិតត្ថំ។ ឥមាធិ ច ទ្វេ សិក្ខាបទានិ អវិសេសេន វុត្តានិ។ តស្មា
វិហារេបិ អន្តរយរេបិ បរិមណ្ឌលមេវ និវាសេតត្ថេវា ចារុបិតត្ថញ្ញាតិ។
សមុជ្ជានាធិនិ បឋមសិក្ខាបទេ វុត្តនយេនេវ វេទិតញ្ញានិ សទ្ធិ ថេរវាទេន។

៥៧៨. កាយំ វិវិក្ខាតិ ជត្តម្មិ ឧរម្មិ វិវិក្ខា។ សុប្បជិច្ឆន្នេនាតិ ន សសីសំ
ចារុតេន; អថ ខោ គណ្ហិកំ បដិមុញ្ញិត្វា អនុវាតន្តេន គីរំ បដិច្ចាទេត្វា ឧភោ
កណ្ណោ សមំ កត្វា បដិសំហរិត្វា យាវ មណីពន្ធិ បដិច្ចាទេត្វា អន្តរយរេ គន្តត្ថំ។

ធុតិយសិក្ខាបទេ - គលវាជកតោ បដ្ឋាយ សីសំ មណីពន្ធតោ បដ្ឋាយ ហត្ថ
បិណ្ឌិកម័សតោ ច បដ្ឋាយ ចាទេ វិវិទ្យា និសីទិតព្វំ។

៥៧៩. វាស្វបគតស្សតិ វាសត្ថាយ ឧបគតស្ស វត្តិភាគេ វា ធិវសភាគេ វា
កាយំ វិវិទ្យាបិ និសីទតោ អនាបត្តិ។

៥៨០. សុសំវុតោតិ ហត្ថំ វា ចាទំ វា អកិឡាបេន្តោ; សុវិជិតោតិ អត្ថោ។

៥៨២. ឌុក្ខិត្តចក្ខុតិ ហេដ្ឋា ឌិត្តចក្ខុ ហុត្វា។ យុគមត្ថំ បេក្ខមាណោតិ
យុគយុត្តកោ ហិ ធន្តោ អាជានេយ្យេ យុគមត្ថំ បេក្ខតិ, បុរតោ
ចតុហត្ថប្បមាណំ ភូមិភាគំ; ឥមិណបិ ឯត្ថកំ បេក្ខន្តេន គន្តព្វំ។ យោ អនាទិវយំ
បដិច្ច តហំ តហំ ឌុលោកេន្តោតិ យោ តំតំទិសភាគំ ចាសាទំ ក្កជាតារំ វិថី
ឌុលោកេន្តោ គច្ឆតិ, អាបត្តិ ធុក្កជស្ស។ ឯកស្មី បន ហ្វានេ វត្វា
ហត្ថិអស្សទិបរិស្សយាការំ ឌុលោកេតុំ វដ្តតិ។ និសីទន្តេនាបិ ឌុក្ខិត្តចក្ខុនាវ
និសីទិតព្វំ។

៥៨៤. ឌុក្ខិត្តកាយាតិ ឌុក្ខេបន; ឥត្ថម្ហូតលក្ខណោ ករណាវចនំ ឯកតោ វា
ឌុកតោ វា ឌុក្ខិត្តចីវរោ ហុត្វាតិ អត្ថោ។ អន្តោឥន្ទឌីលតោ បដ្ឋាយ ន ឯវំ គន្តព្វំ។
និសីទន្តកាលេ បន ធម្មករណំ នីហរន្តេនាបិ ចីវរំ អនុក្ខិបិច្ឆាវ នីហរិតព្វន្តិ។

បឋមោ វគ្គោ។

២. ឧដ្ឋក្សិកវគ្គវណ្ណោ

៥៨៦. ឧដ្ឋក្សិកាយាតិ មហាហសិតំ ហសន្តោ។ វុត្តនយេនេវេត្ថ
ករណាវចនំ។

៥៨៨. អប្បសន្នោ អន្តរយវេតិ ឯត្ថ កិត្តាវតា អប្បសន្នោ ហោតិ?
ឆ្លាធសហត្ថេ គេហេ អាទិម្ហិ សង្ឃត្ថេរោ, មជ្ឈេ ទុតិយត្ថេរោ, អន្តេ
តតិយត្ថេរោតិ ឯវំ និសិន្នេសុ សង្ឃត្ថេរោ ទុតិយេន សទ្ធិំ មន្តេតិ, ទុតិយត្ថេរោ
តស្ស សទ្ធាញ្ចេវ សុណាតិ, កថញ្ចា វវត្ថុបេតិ។ តតិយត្ថេរោ បន សទ្ធាមេវ
សុណាតិ, កថំ ន វវត្ថុបេតិ។ ឯត្តាវតា អប្បសន្នោ ហោតិ។ សចេ បន
តតិយត្ថេរោ កថំ វវត្ថុបេតិ, មហាសន្នោ នាម ហោតិ។

៥៩០. កាយំ បគ្គហេត្វាតិ និច្ចលំ កត្វា ឧដុកេន កាយេន សមេន
សិរិយាបថេន គន្ធាញ្ចេវ និសីទិតព្ពញ្ច។

៥៩២. ពាហុំ បគ្គហេត្វាតិ និច្ចលំ កត្វា។

៥៩៤. សីសំ បគ្គហេត្វាតិ និច្ចលំ ឧដុំ បបយិក្វា។

ទុតិយោវគ្គោ។

៣. ខម្ពកតវគ្គវណ្ណានា

៥៩៦-៨. ខម្ពកតោ នាម កជិយំ ហត្ថំ បេស្វា កតខម្ពោ។ ឌីតុណ្ហិតោតិ
សសីសំ ចារុតោ។

៦០០. ឧក្កជិកាយាតិ ឯត្ថ ឧក្កជិកា វុច្ឆតិ បណ្ឌិយោ ឧក្ខិបិក្វា អគ្គចានេហិ
វា, អគ្គចានេ វា ឧក្ខិបិក្វា បណ្ឌិហិយេវ វា ភូមិំ ដុសន្តស្ស គមនំ។ ករណាវចនំ
បនេត្ថ វុត្ថលក្ខណាមេវ។

៦០១. ទុស្សបល្លត្តិកាយាតិ ឯត្ថ អាយោគបល្លត្តិកាបិ ទុស្សបល្លត្តិកា
ឯវ។

៦០២. សក្កច្ឆន្ទិសតី ឧបជ្ឈបេត្វា។

៦០៣. អាភិរន្តេបីតិ បិណ្ឌាចាតំ ទេន្តេបិ។ បត្តសញ្ញិតិ បត្តេ សញ្ញំ កត្វា។

៦០៤. សមស្វបកោ នាម យត្ថ ភត្តស្ស ចតុត្ថភាគប្បមាលោកា សូចា
ហោតិ។ មុត្តសូចា មាសសូចាតិ ឯត្ថ កុលត្តាធិបា កតសូចាបិ សង្កបំ
គច្ឆន្តិយេវាតិ មហាបច្ឆរិយំ វុត្តំ។ រសរសេតិ ឯត្ថ ឋបេត្វា ទ្វេសូបេ អវសេសានិ
ឱលោណីសាកសូបេយ្យមច្ឆរសម្មសរសាធិនិ រសរសាតិ វេទិតញ្ញានិ។ តំ
រសរសំ ពហុម្បិ គណ្ណាន្តស្ស អនាបត្តិ។

៦០៥. សមតិត្តិកន្តិ សមបុណ្ណំ សមភវិតំ។ ជូបីកតំ បិណ្ឌាចាតំ
បដិគ្គណ្ហាតិ, អាបត្តិ ទុក្ខជស្សាតិ ឯត្ថ ជូបីកតោ នាម បត្តស្ស
អន្តោមុខវដ្តិលេខំ អតិក្កមិត្វា កតោ; បត្តេ បក្ខិត្តោ រចិតោ ប្បរិតោតិ អត្តោ។
ឯវំ កតំ អគហេត្វា អន្តោមុខវដ្តិលេខាសមប្បមាលោកា គហេតត្តោ។

តត្ថ ជូបីកតំ នាម “បញ្ចហិ ភោជនេហិ កត”ន្តិ អភយត្ថេរោ អាហា។
តិបិដកច្ចឡនាគត្ថេរោ បន “បិណ្ឌាចាតោ នាម យាគុបិ ភត្តម្បិ ខាធិនីយម្បិ
បុណ្ណបិណ្ណាបិ ទន្តកជ្ជម្បិ ទសិកសុត្តម្បិ”តិ ៩ទំ សុត្តំ វត្ថោ ទសិកសុត្តម្បិ
ជូបីកតំ នវដ្ឋតីតិ អាហា។ តេសំ វាទំ សុត្វា ភិក្ខុ រោហណំ គន្ធា ច្ចឡសុមនត្ថេរំ
បុច្ឆីសុ - “ភន្តេ ជូបីកតបិណ្ឌាចាតោ កេន បរិច្ឆិទ្ឋោ”តិ? តេសញ្ច ថេរានំ វាទំ
អាហេថេសុំ។ ថេរោ សុត្វា អាហា - “អហោ, ច្ចឡនាគោ សាសនតោ ភដ្ឋោ, អហំ
ឯតស្ស សត្តក្ខត្តំ វិនយំ វាថេន្តោ ន កទាចិ ឯវំ អវចំ, អយំ កុតោ លភិត្វា ឯវំ
វទសី”តិ។ ភិក្ខុ ថេរំ យាចីសុ - “កថេថ ធានិ, ភន្តេ, កេន បរិច្ឆិទ្ឋោ”តិ?
“យាវកាលិកេនាវុសោ”តិ ថេរោ អាហា។ តស្មា យំ កិញ្ចិ យាគុភត្តំ វា ផលាផលំ
វា អាមិសជាតិកំ សមតិត្តិកមេវ គហេតត្តំ។ តញ្ច ខោ អធិដ្ឋានុបកេន បត្តេន,

ឥតវេន បន ជូបីកតម្បី វដ្តតិ។ យាមកាលិកសត្តាហកាលិកយាវជីវិកានិ
 បន អធិដ្ឋានុបគបត្ថេបិ ជូបីកតានិ វដ្តន្តិ។ ធ្វើសុ បត្តសុ ភត្តំ គហេត្វា ឯកស្មី
 បូរេត្វាវិហារំ បេសេតុំ វដ្តតិ មហាបជ្ជវិយំ បន វុត្តំ។ យំ បត្តេ បក្ខិបិយមាណំ
 បូរុឡុច្ឆន្ទាជលាជលាទិ ហេដ្ឋា ឌីរោហតិ, តំ ជូបីកតំ នាម នហោតិ។
 បូរុវដ្តសកំ ឋបេត្វា បិណ្ឌាចាតំ ទេន្តិ, ជូបីកតមេវ ហោតិ។
 បុប្ផវដ្តសកតក្កោលកដុកដលាទិវដ្តសកេ បន ឋបេត្វា ទិន្នំ ជូបីកតំ ន
 ហោតិ។ ភត្តស្ស ឧបរិ ថាលកំ វា បត្តំ វា ឋបេត្វា បូរេត្វា គណ្ណាតិ, ជូបីកតំ
 នាម នហោតិ។ កុរុន្តិយម្បី វុត្តំ - “ថាលកេ វា បណ្ណោ វា បក្ខិបិត្វា តំ
 បត្តមត្តកេ ឋបេត្វា ទេន្តិ, ចាដក្កកាជនំ វដ្តតិ” តិ។

ឥធអនាបត្តិយំ គិលានោ ន អាគតោ, តស្មា គិលានស្សបិ ជូបីកតំ ន
 វដ្តតិ។ សព្ពត្ថ បន បដិគ្គហេតុមេវ ន វដ្តតិ។ បដិគ្គហិតំ បន សុបដិគ្គហិតមេវ
 ហោតិ, បរិភុញ្ញាតុំ វដ្តតិ តិ។

តតិយោវគ្គោ។

៤. សក្កច្ឆវគ្គវណ្ណានា

៦០៦. សក្កច្ឆន្តិ ឯត្ថាបិ អសក្កច្ឆំ បដិគ្គហណោយេវ អាបត្តិ, បដិគ្គហិតំ បន
 សុបដិគ្គហិតមេវ។ សក្កច្ឆន្តិ ច បត្តសញ្ញាតិ ចាតិ ឧកយំ វុត្តនយមេវ។

៦០៨. សបទានន្តិ តត្ថ តត្ថ ឌីដី អកត្វា អនុបដិចាជិយា។ សមស្វបកេ វត្តព្ពំ
 វុត្តមេវ។

៦១០. ជូបកតោតិ មត្តកតោ; វេមជ្ឈតោតិ អត្តោ។

៦១១. បដិច្ចាទេត្វា ទេន្តិតិ មាឃាតសមយាទីសុ បដិច្ចន្នំ ព្យញ្ញនំ កត្វា
ទេន្តិ។ វិញ្ញត្តិយំ វត្ថុតំ នត្ថិ។

៦១២. ឧដ្ឋានសញ្ញាសិក្ខាបទេបិ គិលានោ ន មុច្ចតិ។

៦១៥. នាតិមហាឆោ កតាឡោតិ មយូរណ្ណំ អតិមហន្តំ, កុក្កដណ្ណំ
អតិខុទ្ទកំ, តេសំ វេមជ្ឈប្បមាលោ។ ឧដ្ឋកេតិ ឯតុ មូលខាននិយាទិ សត្តំ
គហោតត្ថំ។

ចតុត្ថោ វគ្គោ។

៥. កតាឡាវគ្គវណ្ណានា

៦១៧. អនាហជេតិ អនាហរិភេ; មុខទ្វារំ អសម្មាបិភេតិ អត្ថោ។

៦១៨. សត្តំ ហត្ថន្តិ សកលហត្ថំ។

៦១៩. សកតាឡោនាតិ ឯតុ ធម្មំ កថេន្តោ ហរីតកំ វាលជ្ជិមគុកំ វា មុខេ
បក្ខិបិក្វា កថេតិ។ យត្ថកេន វចនំ អបរិបុណ្ណំ ន ហោតិ, តត្ថកេ មុខម្ហិ សន្តេ
កថេតុំ វដ្ឋតិ។

៦២០. បិណ្ឌុក្ខេបកន្តិ បិណ្ឌំ ឧក្ខិបិក្វា ឧក្ខិបិក្វា។

៦២១. កតាឡាវច្ឆេនកន្តិ កតាឡំ អវច្ឆិក្ខិក្វា អវច្ឆិក្ខិក្វា។

៦២២. អវគណ្ណការកន្តិ មក្កដោវិយ គណ្ណោ កត្វា កត្វា។

៦២៣. ហត្ថនិទុនកន្តិ ហត្ថំ និទុនិក្វា និទុនិក្វា។

៦២៤. សិក្ខាវក្ការកន្តិ សិក្ខានិ អវកិរិក្ខា អវកិរិក្ខា។

៦២៥. ជិវ្ហានិច្ឆារកន្តិ ជិវ្ហំ និច្ឆារេត្វា និច្ឆារេត្វា។

៦២៦. ចបុចបុក្ការកន្តិ ចបុ ចប្បតិ វេសន្តំ កត្វា កត្វា។

បញ្ចមោ វគ្គោ។

៦. សុរុសុរុវគ្គវណ្ណានា

៦២៧. សុរុសុរុក្ការកន្តិ សុរុសុរុតិ វេសន្តំ កត្វា កត្វា។ ធរោតិ
បរិហាសវចនំ; តំ យេន កេនចិ បរិយាយេន “កី ពុទ្ធោ, សិលកពុទ្ធោ, បដិពុទ្ធោ;
កី ធម្មោ, គោធម្មោ, អជធម្មោ; កី សង្ឃោ, មិគសង្ឃោ, បសុសង្ឃោ” តិអាទិនា
នយេន តីណិ វគ្គនានិ អារព្ព ន កាតព្វន្តិ អត្ថោ។

៦២៨. ហត្ថនិល្លេហកន្តិ ហត្ថំ និល្លេហិត្វា និល្លេហិត្វា។ ភុញ្ញន្តេន ហិ
អង្គុលិមត្តម្យំ និល្លេហិតុំ ន វដ្តតិ។ យនយាគុដាលិតចាយាសាធិកេ បន
អង្គុលិហិ គហេត្វា អង្គុលិយោ មុខេ បវេសេត្វា ភុញ្ញិតុំ វដ្តតិ។
បត្តនិល្លេហកឌីជ្ជនិល្លេហកេសុបិ វសេវ នយោ។ តស្មា វកង្កុលិយាបិ បត្តោ
ន និល្លេហិតត្តោ, វកឌីជ្ជាបិ ជិវ្ហាយ ន និល្លេហិតត្តោ, ឌីជ្ជមំសេហិ វេសន
គហេត្វា អត្ថោ បវេសេតុំ វដ្តតិ។

៦៣០. កោកនទេតិ វេសនមកេ។ កោកនទន្តិ បទុមំ វុច្ឆតិ, សោ ច
ចាសាទោ បទុមសណ្ឋានោ, តេនស្ស កោកនទោត្វេវ នាមំ អកំសុ។ ន
សាមិសេន ហត្ថេន ចានីយថាលកន្តិ វតំ បដិក្កុលវសេន បដិក្ខិត្តំ, តស្មា
សង្ឃិកម្យិ បុគ្គលិកម្យិ តិហិសន្តកម្យិ អត្តនោ សន្តកម្យិ សង្ខម្យិ សរាវម្យិ

ថាលកម្ម្យ ន គហេតព្ភមេវ, គណ្ណាន្តស្ស ទុក្ខជំ។ សចេ បន ហត្ថស្ស
ឯកទេសោ អាមិសមគ្គិតោ ន ហោតិ, តេន បទេសេន គហេតុំ វដ្តតិ។

២៣២. ឧទ្ទិវត្វា វាតិ សិគ្គានិ ឧទកតោ ឧទ្ទិវត្វា ឯកស្មី ហនេ វាសី កត្វា
ឧទកំ ធម្មតិ។ ភិទ្ធិត្វា វាតិ សិគ្គានិ ភិទ្ធិត្វា ឧទកកតិកានិ កត្វា ធម្មតិ។
បដិគ្គហេ វាតិ បដិគ្គហេន បដិច្ឆន្តោ នំ បដិគ្គហេ ធម្មតិ។ និហិវត្វាតិ ពហិ
និហិវត្វា ធម្មតិ; ឯវំ ធម្មន្តស្ស អនាបត្តិ។

២៣៤. សេតច្ឆត្តន្តិ វត្ថុបលិគុណ្ឌិតំ បណ្ណាច្ឆត្តំ។ កិលញ្ញច្ឆត្តន្តិ វិលីវច្ឆត្តំ។
បណ្ណាច្ឆត្តន្តិ តាលបណ្ណាធិហិ យេហិ កេហិចិ កតំ។ មណ្ឌលពទ្ធំ សលាកពទ្ធន្តិ
តទំ បន តិណ្ណាម្បិ ធិតានំ បញ្ញាទស្សនត្ថំ វុត្ថំ។ តានិ ហិ មណ្ឌលពទ្ធនិ ចេវ
ហោន្តិ សលាកពទ្ធនិ ច។ យម្បិ តត្ថជាតកទណ្ឌកេន កតំ ឯកបណ្ណាច្ឆត្តំ
ហោតិ, តម្បិ ធម្មតិមេវ។ ឯតេសុ យំ កិញ្ចិ ធម្មំ ចាណិម្ហិ អស្សាតិ ធម្មចាណិ។
សោ តំ ធម្មំ ធារយមាធា វា អំសេ វា កត្វា ឡុម្ហិ វា ឯបេត្វា យាវ ហាត្ថេន ន
មុច្ឆតិ, តាវស្ស ធម្មំ ទេសេតុំ ន វដ្តតិ, ទេសេន្តស្ស វុត្ថនយេន ទុក្ខជំ។ សចេ
បនស្ស អញ្ញោ ធម្មំ ធារេតិ, ធម្មចាទុកាយ វា ឋិតំ ហោតិ, ហត្ថតោ
អបកតមត្ថេ ធម្មចាណិ ធាម ន ហោតិ។ តស្ស ធម្មំ ទេសេតុំ វដ្តតិ។
ធម្មបរិច្ឆេទោ បនេត្ថ បទេសោធម្មេ វុត្ថនយេនេវ វេទិតញ្ញោ។

២៣៥. ទណ្ឌចាណិស្សាតិ ឯត្ថ ទណ្ឌោ ធាម មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស
ចតុហត្ថប្បមាណោ ទណ្ឌចាណិភារោ បនស្ស ធម្មចាណិម្ហិ វុត្ថនយេនេវ
វេទិតញ្ញោ។

២៣៦. សត្តចាណិម្ហិប ឯសេវ នយោ។ អសី សន្នហិត្វា ឋិតោបិ ហិ
សត្តចាណិសង្ខំ ន កច្ឆតិ។

២៣៧. អារុដចាណិស្សតិ ឯត្ថ កិញ្ចាបិ វុត្ថំ - “អារុដំ នាម ចាចោ
កោធលោកា”តិ, អថ ខោ សញ្ញាបិ ធនុវិកតិ សន្និ សរិកតិយា អារុដន្តិ វេទិតព្ពំ។
តស្មា សន្និ វា សវេន ធនុំ គហេត្វា សុទ្ធុធនុំ វា សុទ្ធុសរំ វា សជិយធនុំ វា
និជ្ជិយធនុំ វា គហេត្វា បិតស្ស វា និសិន្នស្ស វា ធម្មា ទេសេតុំ ន វដ្តតិ។ សច
បនស្ស ធនុំ កណ្តោបិ បដិមុក្កំ ហោតិ, យាវ ហាត្ថេន ន គណ្តាតិ, តាវ ធម្មំ
ទេសេតុំ វដ្តតិយេវាតិ។

ធម្មា វគ្គោ។

៧. ចាទុកវគ្គវណ្ណា

២៣៨. អក្កន្តស្សតិ ធនុត្តនណ្ឌកេ អន្តុលន្តំ អប្បវេសេត្វា កេវលំ ចាទុកំ
អក្កមិត្វា បិតស្ស។ បដិមុក្កស្សតិ បដិមុញ្ចិត្វា បិតស្ស។ ឧចាហានាយបិ ឯសេវ
នយោ។ ឌីមុក្កោតិ បនេត្ថ បណ្ឌិតាទុំ ឌីមុញ្ចិត្វា បិតោ វុច្ឆតិ។

២៤០. យានគតស្សតិ ឯត្ថ សចេបិ ទ្វីហិ ជនេហិ ហត្ថសង្ឃាជេន គហិតោ,
សាជកេ វា ឋបេត្វា វំសេន វយ្ហតិ, អយុត្តេ វា វយ្ហាទិកេ យានេ, វិសង្ករិត្វា វា
ឋបិតេ ចក្កមត្តេបិ និសិន្នោ យានគតោត្វេវ សង្កំ គច្ឆតិ។ សច បន ទ្វេបិ
ឯកយានេ និសិន្នា ហោត្តិ, វដ្តតិ។ វិសុំ និសិន្នេសុបិ ឧច្ឆេ យានេ និសិន្នេន និច
និសិន្នស្ស ទេសេតុំ វដ្តតិ, សមប្បមាណាបិ វដ្តតិ។ បុរិមេ យានេ និសិន្នេន
បច្ឆិមេ និសិន្នស្ស វដ្តតិ។ បច្ឆិមេ បន ឧច្ឆតេវេបិ និសិន្នេន ទេសេតុំ ន វដ្តតិ។

២៤១. សយនគតស្សតិ អន្តមសោ កជសារកេបិ បកតិភូមិយម្បិ
និបន្នស្ស ឧច្ឆេបិ មញ្ចាបីវេ វា ភូមិបទេសេ វា បិតេន និសិន្នេន វា ទេសេតុំ ន
វដ្តតិ។ សយនគតេន បន សយនគតស្ស ឧច្ឆតេវ វា សមប្បមាណា វា និបន្នេន

ទេសេតុំ វដ្តតិ។ និបន្នេន ច បិតស្ស វា និសិន្នស្ស វា ទេសេតុំ វដ្តតិ, និសិន្នេនាបិ
បិតស្ស វា និសិន្នស្ស វា វដ្តតិ។ បិតេន បិតស្សេវ វដ្តតិ។

២៤២. បល្លត្តិកាយាតិ អាយោគបល្លត្តិកាយ វា ហត្ថបល្លត្តិកាយ វា
ទុស្សបល្លត្តិកាយ វា យាយ កាយចិ បល្លត្តិកាយ និសិន្នស្ស អភិលានស្ស
ទេសេតុំ ន វដ្តតិ។

២៤៣. វេបិតសីសស្សាតិ ទុស្សវេបនេន វា មោឡិអាធិហិ វា យថា កេសន្តោ
ន ទិស្សតិ; វរំ វេបិតសីសស្ស។

២៤៤. ឌុតុណ្ហិតសីសស្សាតិ សសីសំ ចារុតស្ស។

២៤៥. ធមាយំ និសិន្នេនាតិ ភូមិយំ និសិន្នេន។ អាសនេ និសិន្នស្សាតិ
អន្តមសោ វត្ថុម្បិ តិណានិបិ សន្តវិត្វា និសិន្នស្ស។

២៤៦. ធមកស្សាតិ ចណ្ណាលស្ស។ ធមកិតិ ចណ្ណាលី។ និលីនោតិ បដិច្ចន្នោ
ហុត្វា។ យត្រ ហិ នាមាតិ យោ ហិ នាម។ សព្វមិទំ ចរិមំ កតត្ថិតត្ថេវ បរិបតីតិ
“សព្វោ អយំ លោកោ សង្កំ គតោ និម្មរិយានោ”តិ ឥមំ វចនំ វត្វា តត្ថេវ តេសំ
ទិន្នម្បិ អន្តរា វត្ថុតោ បតិតោ។ បតិត្វា ច បន ឌុតិន្នម្បិ បុរតោ វត្វា ឥមំ កាចំ
អភាសិ -

“ឧកោ អត្ថំ ន ជានន្តិ... បេ... អស្មា កុម្មមិវាភិទា”តិ។

តត្ថ ឧកោ អត្ថំ ន ជានន្តិ ទ្វេបិ ជនា ចាឡិយា អត្ថំ ន ជានន្តិ។ ធម្មំ ន
បស្សវេតិ ចាឡី ន បស្សន្តិ។ កតមេ តេ ឧកោតិ? “យោ ចាយំ មន្តំ វាចេតិ, យោ
ចាធម្មេនជីយតី”តិ។ វរំ ព្រាហ្មណញ្ច រាជានញ្ច ឧកោបិ អធម្មិកភាវេ
វេបេសិ។

តតោ ព្រាហ្មណោ សាលីនន្តិ កាថមាហ។ តស្សត្ថោ - ជាឆាមហំ កោ
“អយំ អធិម្មា”តិ; អបិ ច ខោ មយា ធីយរត្តំ សបុត្តទារបរិជនេន រញ្ជោ
សន្តកោ សាលីនំ ឌីននោ ភុត្តោ។ សុចិមំសូបសេចនោតិ
នានប្បការវិកតិសម្មាទិតំ សុចិមំសូបសេចនំ មិស្សីករណាមស្សាតិ
សុចិមំសូបសេចនោ។ តស្មា ធម្មេ ន វត្ថាមីតិ យស្មា ឯវំ មយា រញ្ជោ ឌីននោ
ភុត្តោ, អញ្ជោ ច ពហុ លាភា លទ្ធា, តស្មា ធម្មេ អហំ ន វត្ថាមី ឧទេវ ពទ្ធា ហុត្វា,
ន ធម្មំ អជានន្តោ។ អយញ្ញិ ធម្មោ អរិយេហិ វណ្ណិតោ បសត្ថោ ថាមិតោតិ
ជាឆាមិ។

អថ នំ ធម្មកោ “ធិរត្ត”តិអាទិនា កាថាទ្វយេន អជ្ឈភាសិ។ តស្សត្ថោ -
យោ តយា ធនលាភោ ច យសលាភោ ច លទ្ធា, ធិរត្ត តំ ធនលាភំ
យសលាភញ្ច ព្រាហ្មណ។ កស្មា? យស្មា អយំ តយា លទ្ធា លាភោ អាយតី
អថាយេសុ វិនិចាតនហេតុនា សម្មតិ ច អធម្មចរណេន វុត្ថិ នាម ហោតិ។
ឯវុចា យា វុត្ថិ អាយតី វិនិចាតេន ឥធម អធម្មចរណេន វា និប្បជ្ជតិ, កី តាយ
វុត្ថិយា? តេន វុត្ថំ -

“ធិរត្ត តំ ធនលាភំ, យសលាភញ្ច ព្រាហ្មណ;
យា វុត្ថិ វិនិចាតេន, អធម្មចរណេន វា”តិ។

បរិព្ពជ មហាព្រហ្មតិ មហាព្រាហ្មណ ឥតោ ទិសា សីយំ បលាយស្ស។
បចន្តញ្ញបិ ចាលីនោតិ អញ្ញបិ សត្តា បចន្តិ ចេវ ភុញ្ញន្តិ ច; ន កេវលំ ត្វញ្ជោវ
រាជា ច។ មា ត្វំ អធិម្មា អាចរិតោ អស្មា កុម្មមិវាភិទាតិ សេច ហិ ត្វំ ឥតោ
អបរិព្ពជិត្វា ឥមំ អធម្មំ អាចរិស្សសិ, តតោ ត្វំ សោ អធិម្មា ឯវំ អាចរិតោ យថា
ឧទកកុម្មំ ចាសាលោ ភិន្តេយ្យ; ឯវំ ភេច្ឆតិ, តេន មយំ តំ វទាម -

“បរិព្ពជ មហាព្រហ្ម, បចន្តញ្ញេបិ ចាណិនោ;
មា ភូ អធម្មោ អាចរិតោ, អស្មា កុម្មមិវាភិទា”តិ។

ឧច្ឆ អាសនេតិ អន្តមសោ ភូមិប្បនេសេបិ ឧន្ទតជ្ជានេ និសិន្នស្ស នេសេតុំ ន
វដ្តតិ។

៦៤៨. ន បិតោ និសិន្នស្សាតិ សេចេបិ យេវុបជ្ជានំ គន្ធា បិតំ ទហារភិក្ខុំ
អាសនេ និសិន្នោ មហាថេរោ បញ្ចំ បុច្ឆតិ, ន កថេតព្ពំ។ ការវេន បន យេវ
ឧដ្ឋហិត្វា បុច្ឆថាតិ វត្ថុំ ន សក្កា, បស្សេ បិតភិក្ខុស្ស កថេមីតិ កថេតុំ វដ្តតិ។

៦៤៩. ន បច្ឆតោ គច្ឆន្តនាតិ ឯត្ថ សេច បុរតោ គច្ឆន្តោ បច្ឆតោ គច្ឆន្តំ បញ្ចំ
បុច្ឆតិ, ន កថេតព្ពំ។ បច្ឆិមស្ស ភិក្ខុនោ កថេមីតិ កថេតុំ វដ្តតិ។ សទ្ធិ
ឧគ្គហិតធម្មំ បន សជ្ឈាយីតុំ វដ្តតិ។ សមធុវេន គច្ឆន្តស្ស កថេតុំ វដ្តតិ។

៦៥០. ន ឧប្បយេនាតិ ឯត្ថាបិ សេច ទ្វេបិ សកដបថេ ឯកេកចក្កបថេន វា
ឧប្បយេន វា សមធុរំ គច្ឆន្តិ, វដ្តតិ។

៦៥១. អសញ្ចាតិ បដិច្ឆន្ទជ្ជានំ គច្ឆន្តស្ស សហសា ឧច្ឆារោ វា បស្សារោ វា
និក្ខមតិ, អសញ្ចាច្ឆ កតោ នាម អនាបត្តិ។

៦៥២. ន ហរិតេតិ ឯត្ថ យម្បិ ជីវុក្ខស្ស មូលំ បថវិយំ ទិស្សមានំ គច្ឆតិ,
សាខា វា ភូមិលក្កា គច្ឆតិ, សព្ពំ ហរិតសម្ព័ន្ធាតមេវ។ ខន្ធនិសីទិត្វា
អប្បហរិតជ្ជានេ ចាតេតុំ វដ្តតិ។ អប្បហរិតជ្ជានំ ឱលោកេន្តស្សេវ សហសា
និក្ខមតិ, គិលានជ្ជានេ បិតោ ហោតិ, វដ្តតិ។ អប្បហរិតេ កតោតិ អប្បហរិតំ
អលកន្តេន តិណណ្ហាបកំ វា បលាលណ្ហាបកំ វា ឋេថេត្វា កតោបិ បច្ឆា ហរិតំ

ឡើយ, វដ្តតិយេវ។ ខេឡេន ចេត្ត សិដ្ឋាណិកាបិ សង្កហិតាតិ មហាបច្ច័យំ
វុត្តំ។

៦៥៣. ន ឧទកេតិ ឯតំ បរិភោគឧទកមេវ សន្ធាយ វុត្តំ,
វច្ឆកុដិសមុទ្ទាទិឧទកេសុ បន អបរិភោគេសុ អនាបត្តិ។ ទេវេ វស្សន្តេ
សមន្តតោ ឧទកោយោ ហោតិ, អនុទកដ្ឋានំ ឡិលោកេន្តស្សេវ និក្ខមតិ, វដ្តតិ។
មហាបច្ច័យំ វុត្តំ - “ឯតាទិសេ កាលេ អនុទកដ្ឋានំ អលភន្តេន កាតុ
វដ្តតី” តិ។ សេសំ សព្វសិក្ខាបទេសុ ឧត្តានត្ថមេវ។

សត្តមោ វគ្គោ។

សមុដ្ឋានាទិធិបនត្ថាយ បនេត្ត ឥទំ បកិណ្ណកំ -
ឧជ្ឈក្សិកឧច្ឆាសទ្ធិបដិសំយុត្តានិ ចត្តារិ, សកពាឡេន មុខេន ព្យាហារណំ ឯកំ,
ធមានីចាសនហ័នបច្ឆតោគមនឡប្បថគមនបដិសំយុត្តានិ បញ្ចាតិ ឥមាទិ ទស
សិក្ខាបទានិ សមនុភាសនសមុដ្ឋានានិ កាយវាចាចិត្តតោ សមុដ្ឋហន្តិ,
កិរិយានិ, សញ្ញាវិមោក្ខានិ, សចិត្តកានិ, លោកវដ្ឋានិ, កាយកម្មវចីកម្មានិ,
អកុសលចិត្តានិ, ទុក្ខវេទនាទិ។

សូចាទនវិញ្ញត្តិសិក្ខាបទំ យេយ្យសត្តសមុដ្ឋានំ កាយចិត្តតោ
កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ, កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

ធម្មចាណិទណ្ឌាចាណិសត្តចាណិអារុធជាណិចាទុកឧចាហនយានសយ
នបល្លត្តិកវេចិតឡិកុណ្ឌិតនាមកានិ ឯកាទស សិក្ខាបទានិ
ធម្មទេសនសមុដ្ឋានានិ វាចាចិត្តតោ សមុដ្ឋហន្តិ, កិរិយាកិរិយានិ,

សញ្ញាវិមោក្ខានិ, សចិត្តកានិ, លោកវដ្ឋានិ, វចីកម្មានិ, អកុសលចិត្តានិ,
ធុក្ខវេទនានិតិ។

អវសេសានិ តេបណ្ណាស សិក្ខាបទានិ បឋមចារាជិកសមុដ្ឋានានិតិ។

សត្វសេខិយេសុ អាពាធបច្ចយា អនាបត្តិ, ជ្វីបកតបិណ្ឌាចារេ
សូបព្យញ្ញនេន បដិច្ឆាទនេ ឧជ្ឈានសញ្ញម្ហិតិ តីសុ សិក្ខាបទេសុ គិលានោ
នត្ថិតិ។

សេខិយវណ្ណាន និដ្ឋិតា។

សេខិយកណ្ណំ និដ្ឋិតំ។

៨. សត្តាធិករណសមថា

៦៥៥. អធិករណសមថេសុ - សត្តាតិ តេសំ ធម្មានំ សង្ឃបរិច្ឆេទោ។
ចតុត្ថំធំ អធិករណំ សមេន្តិវ្យុបសមេន្តិតិ អធិករណសមថា។ តេសំ វិត្តារោ
ខន្ធកេ ច បរិវារេ ច វុត្តោ, តស្សត្ថំ តត្ថេវ វណ្ណាយិស្សាម។ សេសំ សត្វត្ថ
ឧត្តានមេវាតិ។

សមន្តចាសាធិកាយ វិនយសំវណ្ណនាយ

ភិក្ខុវិភង្គវណ្ណាន និដ្ឋិតា។

អនន្តរាយេន យថា, និដ្ឋិតា វណ្ណានា អយំ;

អនន្តរាយេន តថា, សន្តិ បប្បន្ត ចាលីនោ។

ចិវំ តិដ្ឋតុ សទ្ធម្មោ, កាលេ វស្សំ ចិវំ បជំ;

តប្បេតុ ទេវា ធម្មន, រាជា រក្ខតុ មេធនីន្តិ។

មហាវិភង្គា និដ្ឋិតោ។

។ នមោ តស្ស ភកវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

ភិក្ខុនីវិភង្គវណ្ណា

១. ចារាជិកកណ្ណំ (ភិក្ខុនីវិភង្គវណ្ណា)

យោ ភិក្ខុនីវិភង្គស្ស, សង្កហិតោ អនន្តរំ;
ភិក្ខុនីវិភង្គស្ស, តស្ស សំវណ្ណាគ្គមោ។

បត្តោយតោ តតោ តស្ស, អបុព្វបទវណ្ណនំ;
កាតុំ ចារាជិក តាវ, ហោតិ សំវណ្ណា អយំ។

១. បឋមចារាជិកសិក្ខាបទវណ្ណា

៦៥៦. តេន សមយេន ពុទ្ធា ភកវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ... បេ... សាឡេញ្ញា
មិការនត្តាតិ ឯត្ថ សាឡេញ្ញាតិ តស្ស នាមំ; មិការមាតុយា បន នត្តា ហោតិ, តេន
វុត្ថំ - “មិការនត្តា” តិ។ នវកម្មកន្តិ នវកម្មាធិដ្ឋាយិកំ។ បណ្ឌិតាតិ បណ្ឌិត្វេន
សមន្មាគតា។ ព្យត្តាតិ វេយ្យត្តិកេន សមន្មាគតា។ មេធាវីនីតិ ចាឡិគ្គហណោ
សតិបុព្វដ្ឋមាយ បញ្ញាយ អត្ថគ្គហណោ បញ្ញាបុព្វដ្ឋមាយ សតិយា
សមន្មាគតា។ ធខត្តាតិ ធរកា; អវិវជ្ឈិតា សីហំ កត្តព្ភការីនីតិ អត្ថោ។
អនលសាតិ អាលសិយវិហិតា។ តត្រុចាយាយាតិ តេសុ តេសុ កម្មេសុ
ឧបាយភូតាយ។ វីមសាយាតិ កត្តព្ភកម្មបបរិក្ខាយ។ សមន្មាគតាតិ

សម្បយុត្តា។ អលំ កាតុន្តិ សមត្ថា តំ តំ កម្មំ កាតុំ។ អលំ សំវិធាតុន្តិ ឯវញ្ច
ឯវញ្ច ឥទំ ហោតុតិ ឯវំ សំវិទហិតុម្បិ សមត្ថា។ កតាកតំ ជាតិកតុន្តិ កតញ្ច
អកតញ្ច ជាតិកតុំ។ តេតិ តេ ឧភោ; សា ច សុន្ទរីនន្ទា សោ ច សាឡោតិ អត្ថោ។
ភត្តត្ថេតិ បរិវេសនដ្ឋានេ។ និក្ខេដតិ កោណាសទិសំ កត្វា ទស្ស័តេ គម្ពីរេ។
វិស្សរោ មេ ភវិស្សតិ វិរូបោ មេ សរោ ភវិស្សតិ; វិប្បការសន្នោ ភវិស្សតិ តិ
អត្ថោ។ បតិមាធន្តិ អបេក្ខមាណ។ ក្យាហន្តិ កី អហំ។ ជរាទុព្ពលាតិ ជរាយ
ទុព្ពលា។ ចរណាគិលាណាតិ ចាទរោគេន សមន្នាគតា។

៦៥៧-៨. អវស្សតាតិ កាយសំសគ្គរាគេន អវស្សតា; តិណ្ហា កិលិដ្ឋាតិ
អត្ថោ។ បទភាជនេ បនស្ស តមេវ រាគំ គហេត្វា “សារត្ថា” តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ
សារត្ថាតិ វុត្តំ វិយ វដ្តជាតេន កាយសំសគ្គរាគេន សុដ្ឋ វត្ថុ។ អបេក្ខវតិ តិ
តស្សេវ រាគស្ស វសេន តស្មី បុរិសេ បវត្តាយ អបេក្ខាយ សមន្នាគតា។
បដិពទ្ធិចិត្តាតិ តេន រាគេន តស្មី បុរិសេ ពទ្ធិត្វា បបិតចិត្តាវិយ។ ឯស នយោ
ទុតិយបទវិកដ្ឋេបិ។ បុរិសបុគ្គលស្សាតិ បុរិសសម្ពាសស្ស បុគ្គលស្ស។
អធក្ខកន្តិ អក្ខកានំ អធោ។ ឧព្ពជាណុមណ្ណាលន្តិ ជាណុមណ្ណាលានំ ឧបរិ។
បទភាជនេ បន បទបដិចាជិយា ឯវ “ហេដ្ឋក្ខកំ ឧបរិជាណុមណ្ណាល” ន្តិ វុត្តំ។
ឯត្ថ ច ឧព្ពកប្បរម្បិ ឧព្ពជាណុមណ្ណាលេនេវ សង្កហិតំ។ សេសំ មហាវិកដ្ឋេ
វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពំ។ បុរិមាយោ ឧចាទាយាតិ សាធារណចារាជិកេហិ
ចារាជិកាយោ ចតស្សោ ឧចាទាយាតិ អត្ថោ។ ឧព្ពជាណុមណ្ណាលិកាតិ ឥទំ បន
ឥមិស្សា ចារាជិកាយ ឆាមមត្តំ, តស្មា បទភាជនេ នវិចារិតំ។

៦៥៩. ឯវំ ឧទ្ទិដ្ឋសិក្ខាបទំ បទានុក្កមេន វិកជិត្វា ឥទានិ អវស្សតាទិកេនេន
អាបត្តិកេនំ ទស្សេតុំ “ឧភតោអវស្សតេ” តិអាទិមាហា។ តត្ថ
ឧភតោអវស្សតេតិ ឧភតោអវស្សវេ; ភិក្ខុនិយា ចេវ បុរិសស្ស ច

កាយសំសគ្គរាគេន អវស្សតកាវេ សតីតិ អត្តោ។ កាយេន កាយំ
អាមសតីតិ ភិក្ខុនី យថាបរិច្ឆ័ន្នេន កាយេន បុរិសស្ស យំ កិញ្ចិ កាយំ បុរិសោ
វាយេន កេនចិ កាយេន ភិក្ខុនិយា យថាបរិច្ឆ័ន្នំ កាយំ អាមសតិ, ឧភយថាបិ
ភិក្ខុនិយា ចារាជិកំ។ កាយេន កាយបដិពទ្ធន្តិ វុត្តប្បការេនេវ អត្តនោ
កាយេន បុរិសស្ស កាយបដិពទ្ធំ។ អាមសតីតិ ឯត្ថ សយំ វា អាមសតុ, តស្ស វា
អាមសនំ សាធិយតុ, ធុល្លច្ចយមេវ។ កាយបដិពទ្ធន កាយន្តិ អត្តនោ
វុត្តប្បការ កាយបដិពទ្ធន បុរិសស្ស កាយំ។ អាមសតីតិ ឥធាបិ សយំ វា
អាមសតុ, តស្ស វា អាមសនំ សាធិយតុ, ធុល្លច្ចយមេវ។ អវសេសបទេសុបិ
ឥមិនាវ នយេន វិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចោ។

សចេ បន ភិក្ខុ ចេវ ភិក្ខុនី ច ហោតិ, តត្រ ចេ ភិក្ខុនី អាមសតិ, ភិក្ខុ
និច្ឆលោ ហុត្វា ចិត្តេន សាធិយតិ, ភិក្ខុ អាបត្តិយា ន ការេតញ្ចោ។ សចេ ភិក្ខុ
អាមសតិ, ភិក្ខុនី និច្ឆលា ហុត្វា ចិត្តេនេវ អធិវាសេតិ, កាយន្តិ
អចោបយមាធាបិ ចារាជិកកេត្តេ ចារាជិកេន, ធុល្លច្ចយកេត្តេ ធុល្លច្ចយេន,
ទុក្ខដកេត្តេ ទុក្ខដេន ការេតញ្ចោ។ កស្មា? “កាយសំសគ្គំ សាធិយេយ្យា”តិ
វុត្តត្តា។ អយំ អដ្ឋកថាសុ វិនិច្ឆយោ។ ឯវំ បន សតិ កិរិយាសមុជ្ជានតា ន
ទិស្សតិ, តស្មា តត្ថហុលនយេន សា វុត្តាតិ វេទិតញ្ចោ។

៦៦០. ឧត្តក្ខកន្តិ អក្ខកានំ ឧបរិ។ អនោជាណុមណ្ហាលន្តិ ជាណុមណ្ហាលានំ
ហេដ្ឋា។ ឯត្ថ ច អនោកប្បវម្មិ អនោជាណុមណ្ហាលេនេវ សង្កហិតំ។

៦៦២. ឯកតោអវស្សតេតិ ឯត្ថ កិញ្ចាបិ ឯកតោតិ អវិសេសេន វុត្តំ,
តថាបិ ភិក្ខុនិយា ឯវ អវស្សតេ សតិ អយំ អាបត្តិភេនោ វុត្តាតិ វេទិតញ្ចោ។

តត្រាយំ អាទិតោ បដ្ឋាយ វិនិច្ឆយោ - ភិក្ខុនី កាយសំសគ្គរាគេន
អវស្សតា, បុរិសោបិ តថេវ។ អធិក្ខតេ ឧត្តជាណាមណ្ឌលេ កាយប្បទេសេ
កាយសំសគ្គសាទិយនេ សតិ ភិក្ខុនិយា ចារាជិកំ។ ភិក្ខុនិយា
កាយសំសគ្គរាគោ, បុរិសស្ស មេដុនរាគោ វា គេហស្សិតបេមំ វា សុទ្ធិចិត្តំ វា
ហោតុ, បុល្លច្ចយមេវ។ ភិក្ខុនិយា មេដុនរាគោ, បុរិសស្ស កាយសំសគ្គរាគោ វា
មេដុនរាគោ វា គេហស្សិតបេមំ វា សុទ្ធិចិត្តំ វា ហោតុ, ទុក្ខដំ។ ភិក្ខុនិយា
គេហស្សិតបេមំ, បុរិសស្ស វុត្តេសុ ចត្វសុ យំ វា តំ វា ហោតុ, ទុក្ខដមេវ។
ភិក្ខុនិយា សុទ្ធិចិត្តំ, បុរិសស្ស វុត្តេសុ ចត្វសុ យំ វា តំ វា ហោតុ, អនាបត្តិ។

សចេ បន ភិក្ខុ ចេវ ហោតិ ភិក្ខុនី ច ឧទិដ្ឋំ កាយសំសគ្គរាគោ, ភិក្ខុស្ស
សង្ឃាទិសេសោ, ភិក្ខុនិយា ចារាជិកំ។ ភិក្ខុនិយា កាយសំសគ្គរាគោ, ភិក្ខុស្ស
មេដុនរាគោ វា គេហស្សិតបេមំ វា, ភិក្ខុនិយា បុល្លច្ចយំ, ភិក្ខុស្ស ទុក្ខដំ។ ឧទិដ្ឋំ
មេដុនរាគោ វា គេហស្សិតបេមំ វា, ឧទិដ្ឋម្បិ ទុក្ខដមេវ។ យស្ស យត្ថ សុទ្ធិចិត្តំ,
តស្ស តត្ថ អនាបត្តិ។ ឧទិដ្ឋម្បិ សុទ្ធិចិត្តំ, ឧទិដ្ឋម្បិ អនាបត្តិ។

៦៦៣. អនាបត្តិ អសញ្ញាតិអាទិសុ វិវជ្ឈិត្វា វា អាមសន្តិយា
អញ្ញាវិហិតាយ វា “អយំ បុរិសោ វា ឥត្ថី វា” តិ អជាទន្តិយា វា តេន ដុដ្ឋាយបិ តំ
ជស្សំ អសាទិយន្តិយា វា អាមសនេបិ សតិ អនាបត្តិ។ សេសំ សព្ពត្ថ ឧត្តានមេវ។

បឋមចារាជិកសមុជ្ឈានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទិវេទនន្តិ។

បឋមចារាជិកំ។

២. ទុតិយចារាជិកសិក្ខាបទវណ្ណនា

៦៦៤. ទុតិយេ ចារាជិកេ - កង្ខំ នោ សាតិ កង្ខំ នុ សា។ អវល្លោកិ
អគុណោ។ អភិក្ខតិ និដ្ឋា។ អយសោតិ បរិវារិបត្តិ; បរម្មុខគរហា វា។

៦៦៥. វជ្ជបដិច្ឆាទិកាតិ ឥទម្បិ ឥមិស្សា ចារាជិកាយ នាមមត្តមេវ, តស្មា
បទភាជនេ នវិចារិតំ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

៦៦៦. សាវា អាហេចតីតិ យា ចារាជិកំ អាបជ្ជា, សា សយំ អាហេចតិ។
អជ្ជន្នំ ចារាជិកានំ អញ្ញាតវន្តំ ភិក្ខុហិ សាធារណានំ ចតុន្នំ អសាធារណានញ្ច
ចតុន្នមេវ អញ្ញាតវំ។ ឥទញ្ច ចារាជិកំ បច្ឆា បញ្ញត្តំ, តស្មា “អជ្ជន្ន”ន្តិ វិភង្កេ វុត្តំ។
បុរិមេន បន សទ្ធិ យុគឡត្តា ឥមស្មី ឱកាសេ វេចិតន្តិ វេទិតព្វំ។ ធុរំ
និក្ខត្តមត្តេតិ ធុរេ និក្ខត្តមត្តេ។ វិត្តាវកថា បនេត្ត សប្បាណាកវគ្គម្ហិ
ទុដ្ឋល្លសិក្ខាបទេ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្វំ។ តត្រ ហិ ចាចិត្តិយំ, ឥធម ចារាជិកន្តិ
អយមេវ វិសេសោ។ សេសំ តាទិសមេវ។ វជ្ជបដិច្ឆាទិកាតិ ឥទម្បិឥមិស្សា
ចារាជិកាយ នាមមត្តមេវ, តស្មា បទភាជនេ នវិចារិតំ។ សេសមេត្ត
ឧត្តានមេវ។

ធុរនិក្ខេបសមុដ្ឋានំ - កាយវាចាចិត្តតោ សមុដ្ឋាតិ, អភិរិយំ,
សញ្ញាវិមាគ្គំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វចិត្តកម្មំ, អកុសលចិត្តំ,
ទុក្ខវេទនន្តិ។

ទុតិយចារាជិកំ។

ក. តតិយចារាជិកសិក្ខាបទវណ្ណនា

៦៦៨. តតិយេ - ធម្មនាតិ ភូតេន វត្ថុនា។ វិនយេនាតិ ចោទេត្វា សាវេត្វា។
បទភាជនំ បនស្ស “យេន ធម្មេន យេន វិនយេន ឧក្ខិត្តោ សុឧក្ខិត្តោ ហោតី”តិ

ឥម្មអធិប្បាយមត្តំ ធម្មស្មេតុំ វុត្តំ។ សត្តសាសនេនាតិ ញត្តិសម្មទាយ ចេវ
 អនុសាវនសម្មទាយ ច។ បទភាជនេ បទស្ស “ជិនសាសនេន
 ពុទ្ធសាសនេនា”តិ វេវចនមត្តមេវ វុត្តំ។ សង្ឃំ វា គណំ វាតិអាទីសុ យេន
 សង្ឃេន កម្មំ កតំ, តំ សង្ឃំ វា តត្ថ សម្ពហុលបុគ្គលសង្ខាតំ គណំ វា,
 ឯកបុគ្គលំ វា តំ កម្មំ វា ន អាទិយតិ, ន អនុវត្តតិ, ន តត្ថ អាទរំ ជនេតីតិ
 អត្ថោ។ សមាធនសំវាសកា ភិក្ខុវុច្ឆន្តិ សហាយា, សោ តេហិ សទ្ធិ នត្តិ ឯត្ត
 “ឯកកម្មំ ឯកុទ្ទេសោ សមសិក្ខតា”តិ អយំ តាវ សំវាសោ; សមាធនោ សំវាសោ
 ឯតេសន្តិ សមាធនសំវាសកា។ ឯវុច្ឆា ភិក្ខុ ភិក្ខុស្ស តស្មី សំវាសេ សហ
 អយនភាវេន សហាយាតិ វុច្ឆន្តិ។ ឥទានិ យេន សំវាសេន តេ
 សមាធនសំវាសកាតិ វុត្តា, សោ សំវាសោ តស្ស ឧក្ខិត្តកស្ស តេហិ សទ្ធិ នត្តិ។
 យេហិ ច សទ្ធិ តស្ស សោ សំវាសោ នត្តិ, ន តេន តេ ភិក្ខុ អត្ថនោ សហាយា
 កតា ហោន្តិ។ តស្មា វុត្តំ “សមាធនសំវាសកា ភិក្ខុវុច្ឆន្តិ សហាយា, សោ តេហិ
 សទ្ធិ នត្តិ, តេន វុច្ឆតិ អកតសហាយោ”តិ។ សេសំ សង្ឃកេនសិក្ខាបទាទីសុ
 វុត្តនយត្តា ឧត្តានត្ថមេវ។

សមនុភាសនសមុជ្ជានំ - កាយវាចាចិត្តតោ សមុជ្ជាតិ, អកិរិយំ,
 សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ,
 ទុក្ខវេទនន្តិ។

តតិយចារាជិកំ។

៤. ចតុត្ថចារាជិកសិក្ខាបទវណ្ណនា

២៧៥. ចតុត្ថេ - អវស្សតាតិ លោកស្សាទមិត្តសន្តវសេន
 កាយសំសគ្គរាគេន អវស្សតា។ ទុតិយបទេបិ ឯសេវ នយោ។ បុរិសបុគ្គលស្ស

ហត្ថគ្គហធានំ វាតិអាទីសុ បន យំ បុរិសបុគ្គលេន ហត្ថ គហធានំ កតំ, តំ
បុរិសបុគ្គលស្ស ហត្ថគ្គហធាន្តិ វុត្តំ។ ឯសេវ នយោ សង្ឃជិកណ្ណាគ្គហធានិ។
ហត្ថគ្គហធាន្តិ ឯត្ថ ច ហត្ថគ្គហធាន្តា អញ្ញម្យិ អចារាជិកក្ខេត្ត គហធាន្តា
ឯកជ្ឈំ កត្វា ហត្ថគ្គហធាន្តិ វុត្តន្តិ វេទិតព្ពំ។ តេនេវស្ស បទភាជនេ
“ហត្ថគ្គហធានំ វា សាទិយេយ្យាតិ ហត្ថោ នាម កប្បំ ឧបាទាយ យាវ អគ្គនា,
ឯតស្ស អសទ្ធម្មស្ស បដិសេវនត្ថាយ ឧត្តក្ខកំ អនោជាណុមណ្ឌលំ គហធានំ
សាទិយតិ, អាបត្តិ ធុល្លច្ចយស្ស” តិ វុត្តំ។ ឯត្ថ ច អសទ្ធម្មោតិ កាយសំសគ្គោ
វេទិតព្ពោ, ន មេដុនធម្មោ។ ន ហិ មេដុនស្ស សាមន្តា ធុល្លច្ចយំ ហោតិ។ “វិញ្ញ
បដិពាលោ កាយសំសគ្គំ សមាបដ្ឋិតុន្តិ វេនម្យិ ចេត្ត សាធកំ។

“តិស្សិតិយោ មេដុនំ តំ ន សេវេ,
តយោ បុរិសេ តយោ ច អនិយបណ្ណាកេ;
ន ចាចវេ មេដុនំ ព្យញ្ញនស្មី,
នេជ្ជា សិយា មេដុនធម្មបច្ចយា;
បញ្ញា មេសា កុសលេហិ ចិន្តិតា” តិ។ (បរិ. ៤៨០);

ឥមាយ បរិវារេ វុត្តាយ សេនមោចកកាថាយ វិវុត្តតីតិ ចេ? ន;
មេដុនធម្មស្ស បុព្វភាគត្តា។ បរិវារេយេវ ហិ “មេដុនធម្មស្ស បុព្វភាគោ
ជានិតព្ពោ” តិ “វណ្ណាវណ្ណោ កាយសំសគ្គោ ទុដ្ឋល្លវាចា
អត្តកាមចារិចរិយាគមនុប្បាទន” តិ ឯវំ សុក្កវិស្សដ្ឋិអាទីនិ បញ្ចា សិក្ខាបទានិ
មេដុនធម្មស្ស បុព្វភាគោតិ វុត្តានិ។ តស្មា កាយសំសគ្គោ មេដុនធម្មស្ស
បុព្វភាគត្តា បច្ចយោ ហោតិ។ ឥតិ នេជ្ជា សិយា មេដុនធម្មបច្ចយាតិ ឯត្ថ ឥមីនា
បរិយាយេន អត្ថោ វេទិតព្ពោ។ ឯតេនុចាយេន សព្ពបទេសុ វិនិច្ឆយោ

វេទិតញ្ចា។ អបិច “សង្កេតំ វា គច្ឆេយ្យា” តិ ឯតស្ស បទកាជនេ “ឥត្តន្ទាមំ
អាគន្ធា” តិ។ ឯវំនាមកំ ហំនំ អាគន្ធាតិ អត្ថោ។

៦៧៦. អជ្ជមំ វត្ថុំ បរិបូរេន្តិ អស្សមណី ហោតិ តិ អនុលោមតោ វា
បដិលោមតោ វា ឯកន្តិកាយ វា យេន តេន នយេន អជ្ជមំ វត្ថុំ បរិបូរេន្តិយេវ
អស្សមណី ហោតិ។ យា បន ឯកំ វា វត្ថុំ សត្ត វា វត្ថុនិ សតក្ខត្តម្យិ បូរេតិ, នេវ
អស្សមណី ហោតិ។ អាបន្នា អាបត្តិយោ ទេសេត្វា មុច្ចតិ។ អបិចេត្ត
គណានូបិកា អាបត្តិ វេទិតញ្ចា។ វត្ថុញ្ចេតំ “អត្តាបត្តិ ទេសិតា គណានូបិកា,
អត្តាបត្តិ ទេសិតា ន គណានូបិកា” តិ។ តត្រាយំ វិនិច្ឆយោ - ឥនាជិ
នាបដ្ឋិស្សមីតិ ធុរនិក្ខេបំ កត្វា ទេសិតា គណានូបិកា ទេសិតគណានំ ឧបេតិ
ចារាជិកស្ស អង្គំ ន ហោតិ។ តស្មា យា ឯកំ អាបន្នា ធុរនិក្ខេបំ កត្វា ទេសេត្វា
បុន កិលេសវសេន អាបដ្ឋតិ, បុន ទេសេតិ, ឯវំ អជ្ជ វត្ថុនិ បូរេន្តិបិ ចារាជិកា ន
ហោតិ។ យា បន អាបដ្ឋិត្វា បុនបិ អញ្ញំ វត្ថុំ អាបដ្ឋិស្សមីតិ សឧស្សហាវ
ទេសេតិ, តស្សា សា អាបត្តិ នគណានូបិកា, ទេសិតាបិ អទេសិតា ហោតិ,
ទេសិតគណានំ ន គច្ឆតិ, ចារាជិកស្សេវ អង្គំ ហោតិ។ អជ្ជមេ វត្ថុម្យិ
បរិបុណ្ណាមត្តេ ចារាជិកា ហោតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវាតិ។

ធុរនិក្ខេបសមុដ្ឋានំ - កាយវាចាចិត្តតោ សមុដ្ឋាតិ, កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ,
សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទ្វិវេទនន្តិ។

ចតុត្ថចារាជិកំ។

ឧទ្ទិដ្ឋា ទោ អយ្យាយោ អជ្ជ ចារាជិកា ធម្មាតិ ភិក្ខុ អារត្ត បញ្ញត្តា
សាធារណា ចត្តារោ ឥមេ ច ចត្តារោតិ ឯវំ ចាតិមោក្ខុទ្ទេសមគ្គេន ឧទ្ទិដ្ឋា ទោ

អយ្យាយោ អដ្ឋចារាជិកា ធម្មាតិ ឯវមេត្ត អត្ថោ ទដ្ឋព្រោ។ សេសំ មហាវិភង្គេ
វុត្តនយមេវាតិ។

សមន្តចាសាទិកាយ វិនយសំវណ្ណានាយ ភិក្ខុនីវិភង្គេ

ចារាជិកកណ្តាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

ចារាជិកកណ្តាំ និដ្ឋិតំ។

២. សង្ឃាទិសេសកណ្តាំ (ភិក្ខុនីវិភង្គវណ្ណានា)

១. បឋមសង្ឃាទិសេសសិក្ខាបទវណ្ណានា

ចារាជិកានន្តរស្ស, អយំ ទានិ ភវិស្សតិ;

សង្ឃាទិសេសកណ្តាស្ស, អនុត្តានត្ថវណ្ណានា។

២៧៨. ឧទោសិតន្តិ ភណ្ឌាសាលា។ មាយ្យោ ឯវំ អវចាតិ អយ្យោ មា ឯវំ
អវច។ អបិធាយ្យាតិ អបិទុ អយ្យោ។ អច្ឆាវទថាតិ អតិក្កមិត្វា វទថ;
អក្កោសថាតិ វុត្តំ ហោតិ។

២៧៩. ឧស្សយវាទិកាតិ មាទុស្សយវសេន កោធុស្សយវសេន វិវទមាធា។
យស្មា បន សា អត្ថតោ អដ្ឋការិកា ហោតិ, តស្មា “ឧស្សយវាទិកា ធាម
អដ្ឋការិកា វុច្ចតិ” តិ បទភាជនេ វុត្តំ។ ឯត្ថ ច អធាតិ វោហារិកវិនិច្ឆយោ វុច្ចតិ,
យំ បព្ពជិតា “អធិករណ” ន្តិបិ វទន្តិ។ ទុតិយំ វា បរិយេសតិ តិ សក្ខី វា សហាយំ
វា បរិយេសតិ, ទុក្ខជំ។ គច្ឆតិ វាតិ ឧបស្សយោ វា ហោតុ ភិក្ខាចារមក្កោ វា,
យត្ថ បិតាយ “អដ្ឋំ ករិស្សាមី” តិ ចិត្តំ ឧប្បជ្ឈតិ, តតោ វោហារិកានំ សន្តិកំ
គច្ឆន្តិយា បទវារេ បទវារេ ទុក្ខជំ។ ឯកស្ស អាហោចេតីតិ ធ្វីសុ ជនេសុ យស្ស

កស្សនិ ឯកស្ស កង់ យោ កោចិ វោហារិកានំ អាហោចេតិ។ ទុតិយស្ស
អាហោចេតិ ឯត្ថាបិ ឯសេវ នយោ។

អយំ បនេត្ថ អសម្មាហត្ថាយ វិត្តារកថា - យត្ថ កត្ថនិ អន្តមសោ
ភិក្ខុនុបស្សយំ អាគតេបិ វោហារិកេ ទិស្វាភិក្ខុនី អត្តនោ កង់ អាហោចេតិ,
ភិក្ខុនិយា ទុក្ខដំ។ ឧចាសកោ អត្តនោ កង់ អាហោចេតិ, ភិក្ខុនិយា បុល្លច្ចយំ។
បឋមំ ឧចាសកោ អត្តនោ កង់ អាហោចេតិ, ភិក្ខុនិយា ទុក្ខដំ។ អថ សា អត្តនោ
កង់ អាហោចេតិ, បុល្លច្ចយំ។ ភិក្ខុនី ឧចាសកំ វទតិ - “មម ច តវ ច កង់ ត្វិយេវ
អាហោចេហិ”តិ, សោ អត្តនោ វា កង់ បឋមំ អាហោចេតុ ភិក្ខុនិយា វា,
បឋមាហោចនេ ទុក្ខដំ, ទុតិយាហោចនេ បុល្លច្ចយំ។ ឧចាសកោ ភិក្ខុនី វទតិ - “មម
ច តវ ច កង់ ត្វិយេវ អាហោចេហិ”តិ, ឯត្ថាបិ ឯសេវ នយោ។

ភិក្ខុនី កប្បិយការកេន កថាបេតិ, តត្ថ កប្បិយការកោ វា ភិក្ខុនិយា
កង់ បឋមំ អាហោចេតុ, ឥតរោ វា អត្តនោ កង់, កប្បិយការកោ វា ឧទិទ្ធម្បិ
កង់, ឥតរោ វា ឧទិទ្ធម្បិ កង់ អាហោចេតុ, យថា វា តថា វា អាហោចិយមាទេ បឋមេ
អាហោចនេ ភិក្ខុនិយា ទុក្ខដំ, ទុតិយេ បុល្លច្ចយំ។ យថា វា តថា វា អាហោចិតំ បន
ឧទិទ្ធម្បិ កង់ សុត្វា វោហារិកេហិ វិនិច្ឆយេ កតេ អឌ្ឍបរិយោសានំ នាម ហោតិ,
តស្មី អឌ្ឍបរិយោសានេ ភិក្ខុនិយា ជយេបិ បរាជយេបិ សង្ឃាទិសេសោ។ សចេ
បន គតិគតំ អធិករណំ ហោតិ, សុតបុព្វំ វោហារិកេហិ។ អថ តេ ភិក្ខុនិព្វា
អឌ្ឍការកញ្ចា ទិស្វាវ “តុម្ហាកំ កថនកិច្ចំ នត្ថិ, ជានាម មយំ ឯត្ថ បវត្ថិ”ន្តិ
សយមេវ វិនិច្ឆិនិគ្វាទេន្តិ, ឯវរូបេ អឌ្ឍបរិយោសានេបិ ភិក្ខុនិយា អនាបត្ថិ។

បឋមំ អាបត្ថិ ឯតស្សាតិ បឋមាបត្ថិកោ; វីតិក្កមក្កណោយេវ
អាបជ្ជិតញ្ចាតិ អត្ថោ, តំ បឋមាបត្ថិកំ។ បទភាជនេ បន អធិប្បាយមត្តំ
ទស្សេតុំ “សហ វត្ថុជ្ឈាបារា អាបជ្ជិតិ អសមនុភាសនាយា”តិ វុត្ថំ។ អយញ្ញោត្ត

អត្ថោ - សហវត្ថុជ្ឈាបារាយនំ ភិក្ខុនី អាបជ្ជតិ, ន តតិយាយ សមនុភាសនាយ,
អយំ បឋមមេវ សហវត្ថុជ្ឈាបារាយនំ អាបជ្ជិតព្ពត្តា បឋមាបត្តិកោតិ។
ភិក្ខុនិសង្ឃតោ និស្សវេតីតិ និស្សវណីយោ; តំ និស្សវណីយំ។ បទកាជនេ
បន អធិប្បាយមត្តំ ទស្សេតុំ “សង្ឃម្ហា និស្សវីយតីតិ វុត្តំ។ តត្ថ យំ អាបន្នា
ភិក្ខុនី សង្ឃតោ និស្សវីយតិ, សោ និស្សវណីយោតិ ឯវមត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។ ន ហិ
សោ ឯវ ធម្មោ សង្ឃម្ហា កេនចិ និស្សវីយតិ។ តេន បន ធម្មេន ភិក្ខុនី
និស្សវីយតិ, តស្មា សោ និស្សវេតីតិ និស្សវណីយោ។

អាភវ្មិយមាណា គប្បតីតិ អធិការកមនុស្សេហិ សយំ វា អាគន្ធា ទូតំ វា
បេសេត្វា ឯហិតិ វុច្ចមាណា វេហារិកានំ សន្តិកំ គប្បតិ, តតោ អធិការកោ
អត្ថនោ វា កថំ បឋមំ អាហោចេតុ ភិក្ខុនិយា វា, នេវ បឋមាហោចនេ ទុក្ខដំ, ន
ទុតិយាហោចនេ មុល្លច្ចយំ។ អមច្ចេហិ វិនិច្ឆ័នត្វា កតេ អធិបរិយោសានេបិ
អនាបត្តិយេវ។ សចេបិ អធិការកោ ភិក្ខុនី វេទតិ “មម ច តវ ច កថំ តូមេវ
កថេហី”តិ; កថេន្តិយាបិ កថំ សុត្វា កតេ អធិបរិយោសានេបិ អនាបត្តិយេវ។

វក្ខំ យាចតីតិ ធម្មិកំ វក្ខំ យាចតិ, អនាបត្តិ។ ឥនានិ យថាយាចិតា វក្ខា
ធម្មិកា ហោតិ, តំ ទស្សេតុំ អនោទិស្ស អាចិត្តតីតិ អាហា។ តត្ថ អតីតំ អារព្ភ
អត្ថិ ឌីទិស្សអាចិត្តនា, អត្ថិ អនោទិស្សអាចិត្តនា, អនាគតំ អារព្ភាបិ អត្ថិ
ឌីទិស្សអាចិត្តនា, អត្ថិ អនោទិស្សអាចិត្តនា។

កថំ អតីតំ អារព្ភ ឌីទិស្សអាចិត្តនា ហោតិ? ភិក្ខុនុបស្សយេ កាមទារកា
ធុត្តាទយោ វា យេ កេចិ អនាចារំ វា អាចរន្តិ, វុក្ខំ វា ជិន្នន្តិ, ជលាជលំ វា ហារន្តិ,
បរិក្ខារេ វា អធិន្នន្តិ។ ភិក្ខុនី វេហារិកេ ឧបសង្កម្ពិត្វា “អម្ហាកំ ឧបស្សយេ ឥទំ
នាម កត”ន្តិ វេទតិ។ “កេនា”តិ វុត្ថេ “អសុកេន ច អសុកេន ចា”តិ អាចិត្តតិ។
ឯវំ អតីតំ អារព្ភ ឌីទិស្សអាចិត្តនា ហោតិ, សា ន វដ្តតិ។ តព្វោ សុត្វា តេ

វេហារិកា តេសំ ឧណ្ណំ ករោន្តិ, សព្វំ ភិក្ខុនិយា គីវា ហោតិ។ ឧណ្ណំ
គណ្ហិស្សន្តិទិ អធិប្បាយេបិ សតិ គីវាយេវ ហោតិ។ សចេ បន តស្ស ឧណ្ណំ
គណ្ហាថាទិ វទតិ, បញ្ចមាសកមត្តេ គហិតេ ចារាជិកំ ហោតិ។

“កេនា” ទិ វុត្តេ បន “អសុកេនាទិ វុត្តំ អម្ពាភំ ន វដ្ឋតិ, តុម្ពេយេវ
ជានិស្សថ។ កេវលញ្ចិ មយំ វក្ខំ យាចាម, តំ នោ ទេថ, អវហជកណ្ហាញ
អាហារាបេថា” ទិ វុត្តញ្ចំ។ ឯវំ អនោទិស្ស អាចិក្ខុនា ហោតិ, សា វដ្ឋតិ។ ឯវំ វុត្តេ
សចេបិ តេ វេហារិកា ការកេ គវេសិត្វា តេសំ ឧណ្ណំ ករោន្តិ, សព្វំ
សាបតេយ្យម្បិ គហិតំ ភិក្ខុនិយា, នេវ គីវា ន អាបត្តិ។

បរិក្ខារំ ហរន្តេ ទិស្វា តេសំ អនត្តកាមតាយ ចោរោ ចោរោទិ វុត្តម្បិ ន
វដ្ឋតិ។ ឯវំ វុត្តេបិ ហិ យំ តេសំ ឧណ្ណំ ករោន្តិ, សព្វម្បិ ភិក្ខុនិយា គីវា ហោតិ។
អត្ថនោ វចនកំ បន “ឥមិនា មេ បរិក្ខារោ គហិតោ, តំ អាហារាបេហិ, មា ចស្ស
ឧណ្ណំ ករោហិ” ទិ វុត្តំ វដ្ឋតិ។ ធាសធាសីវាបិ អាទិនំ អត្ថាយ អឌ្ឍំ ករោន្តិ, អយំ
អកប្បិយអឌ្ឍោ នាម, ន វដ្ឋតិ។

កតំ អនាគតំ អារព្ភ ឌីទិស្សអាចិក្ខុនា ហោតិ? វុត្តនយេនេវ បរេហិ
អនាចារាជិសុ កតេសុ ភិក្ខុនី វេហារិកេ ឯវំ វទតិ “អម្ពាភំ ឧបស្សយេ
ឥទញ្ចិទញ្ចា ករោន្តិ, វក្ខំ នោ ទេថ អាយតី អករណាត្ថាយា” ទិ។ “កេន ឯវំ
កត” ទិ វុត្តេ ច “អសុកេន អសុកេន ចា” ទិ អាចិក្ខុទិ។ ឯវំ អនាគតំ អារព្ភ
ឌីទិស្សអាចិក្ខុនា ហោតិ, សាបិ ន វដ្ឋតិ។ តេសញ្ចិ ឧណ្ណោ កតេ បុរិមនយេនេវ
សព្វំ ភិក្ខុនិយា គីវា។ សេសំ បុរិមសទិសមេវ។

សេចក្តី បន្ត វេយ្យាករណ៍ “ភិក្ខុនុបស្សយេ ឯវេរុបំ អនាចារំ ករោន្តានំ ឥមំ នាម ទណ្ឌំ ករោមា” តិ ភេរី ចរាបេត្វា អាណាយ អតិជ្ជមានេ បរិយេសិត្វា ទណ្ឌំ ករោន្តិ, ភិក្ខុនិយា នេវ គីវា ន អាបត្តិ។

យោ ចាយំ ភិក្ខុនីនំ វុត្តា, ភិក្ខុនម្បិ ឯសេវ នយោ។ ភិក្ខុនោបិ ហិ ឌីទិស្សអាចិត្តនា ន វដ្តតិ។ យំ តថា អាចិត្តតេ ទណ្ឌំ ករោន្តិ, សព្វំ គីវា ហោតិ។ វុត្តនយេនេវ ទណ្ឌំ គណ្ណាបេន្តស្ស ចារាជិកំ។ យោ បន “ទណ្ឌំ ករិស្សន្តិ” តិ ជានន្តោបិ អនោទិស្ស កថេតិ, តេ ច បរិយេសិត្វា ទណ្ឌំ ករោន្តិយេវ, ន នោសោ។ វិហារសីមាយ វុត្តាធិនិ ជិន្ធិន្តានំ វាសិជរសុអាធិនិ គហេត្វា ចាសាលោហិ កោដ្ឋេន្តិ, ន វដ្តតិ។ សេច ធារា ភិក្ខុតិ, កាវាបេត្វា ធាតព្វា។ ឧបដាវិត្វា តេសំ បរិក្ខារេ គណ្ណាន្តិ, តម្បិ ន កាតព្វំ, លហុបរិវត្តព្វំ ចិត្តំ, ថេយ្យចេតនាយ ឧប្បន្នាយ មូលច្នេដ្ឋម្បិ គច្នេយ្យ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

កថិនសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាតិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វជីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

សត្តរសកេ បឋមសិក្ខាបទំ។

២. ទុតិយសង្ឃាធិសេសសិក្ខាបទវណ្ណនា

៦៨២. ទុតិយេ - វរកណ្ណាន្តិ មុត្តាមណីវេឡិយាធិ មហាគ្សកណ្ណំ។

៦៨៣. អនបលោកេត្វាតិ អនាបុច្ឆិត្វា។ គណំ វាតិ មល្លគណាភជិបុត្តគណាធិកំ។ បូគន្តិ ធម្មគណំ។ សេណីន្តិ គន្ធិកសេណីទុស្សិកសេណីអាធិកំ។ យត្ថ យត្ថ ហិ រាជានោ គណាធិនំ កាមនិគមេ និយ្យតេន្តិ “តុម្ពេវ ឯត្ថ អនុសាសថា” តិ, តត្ថ តត្ថ តេ ឯវ ឥស្សរា

ហោរាផ្លូវ តស៊ូ តេ សន្ទាយ ឥន្ទ្រ វត្ថុ ឯ រាជានំ វា គណាទិកេ វា អាបុច្ឆិតាបិ
ភិក្ខុនិសង្ខេប អាបុច្ឆិតញ្ចោវ។ ឋបេត្វា កប្បន្តិ តិវិយេសុ វា អញ្ញាភិក្ខុនិសុ វា
បព្ពជិតបុព្វំ កប្បគតិកំ ឋបេត្វាតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

ចោរីវុជ្ជាបនសមុជ្ជានំ - កេនចិ ករណីយេន បក្កន្តាសុ ភិក្ខុនិសុ អគន្ធា
ខណ្ឌាសីមំ យថានិសិន្នជ្ជានេយេវ អត្ថនោ និស្សិតកបរិសាយ សទ្ធិ វុជ្ជាបេន្តិយា
វាចាចិត្តតោ សមុជ្ជាតិ, ខណ្ឌាសីមំ វា នទី វា គន្ធា វុជ្ជាបេន្តិយា
កាយវាចាចិត្តតោ សមុជ្ជាតិ, អនាបុច្ឆា វុជ្ជាបនវសេន កិរិយាកិរិយំ,
សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ទុតិយសិក្ខាបទំ។

៣. តតិយសង្ឃាទិសេសសិក្ខាបទវណ្ណានា

៦៩២. តតិយេ - បរិក្ខេបំ អតិក្កាមេន្តិយាតិ ឯត្ថ ឯកំ ចាទំ អតិក្កាមេន្តិយា
បុល្លច្ចយំ, ទុតិយេន អតិក្កន្តមត្តេ សង្ឃាទិសេសោ។ អបរិក្ខត្តស្ស តាមស្ស
ឧបចារន្តិ ឯត្ថ បរិក្ខេបាវហជ្ជានំ ឯកេន ចាទេន អតិក្កមតិ បុល្លច្ចយំ,
ទុតិយេន អតិក្កន្តមត្តេ សង្ឃាទិសេសោ។ អបិចេត្ត សកតាមតោ និក្ខមន្តិយា
តាមន្តរបច្ចយា អនាបត្តិ, និក្ខមិត្វា បន តាមន្តរំ គច្ឆន្តិយា បទវារេ បទវារេ
ទុក្កជំ, ឯកេន ចាទេន ឥតរស្ស តាមស្ស បរិក្ខេបេ វា ឧបចារេ វា អតិក្កន្តមត្តេ
បុល្លច្ចយំ, ទុតិយេន អតិក្កន្តមត្តេ សង្ឃាទិសេសោ។ តតោ និក្ខមិត្វា បុន
សកតាមំ បរិសន្តិយាបិ ឯសេវ នយោ។ សេច បន ខណ្ឌាចាការេន វា វតិធិទ្ធន
វា ភិក្ខុនិវហារភូមិយេវ សក្កា ហោតិ បរិសិតុំ, ឯវំ បរិសមាធាយ កប្បិយភូមិ
នាម បរិជ្ជា ហោតិ, តស្មា វដ្តតិ។ សេច បិ ហតិបិដ្ឋិអាទីហិ វា ឥទ្ធិយា វា បរិសតិ,

វដ្តតិយេវ។ បទសា គមនមេវ ហិ ឥធាធិប្បតំ។ តេនេវ “បឋមំ ចាធំ
អតិក្កាមេន្តិយា” តិអាទិមាហ។

ទ្វេ កាមា ភិក្ខុនិវិហារេន សម្ពុទ្ធវតិកា ហោតិ, យស្មី កាមេ ភិក្ខុនិវិហារេ,
តត្ថ បិណ្ឌរាយ ចរិត្វា បុនវិហារំ បរិសិត្វា សចេ វិហារមជ្ឈេន ឥតរស្ស
កាមស្ស មគ្គោ អត្ថិ, កន្លំ វដ្តតិ។ តតោ បន កាមតោ តេនេវ មគ្គេន
បច្ឆាគន្តតំ។ សចេ កាមទ្វារេន និក្ខមិត្វា អាគច្ឆតិ, បុរិមនយេនេវ អាបត្តិកេនោ
វេទិតញោ។ សកកាមតោ កេនចិ ករណីយេន ភិក្ខុនិវិហា សន្និ និក្ខន្តាយ បុន
បរិសនកាលេ ហត្ថិ វា មុច្ឆតិ, ឧស្សារណា វា ហោតិ, ឥតរា ភិក្ខុនិយោ
សហសា កាមំ បរិសន្តិ, យាវ អញ្ញា ភិក្ខុនិ អាគច្ឆតិ, តាវ ពហិតាមទ្វារេ
ហិតតំ។ សចេ ន អាគច្ឆតិ, ទុតិយិកា ភិក្ខុនិ បក្កន្តា នាម ហោតិ, បរិសិតុំ
វដ្តតិ។

បុព្វេ មហាកាមោ ហោតិ, មជ្ឈេ ភិក្ខុនិវិហារោ។ បច្ឆា តំ កាមំ ចត្តារោ ជនា
លភិត្វា វិសុំ វិសុំ វតិបរិក្ខេបំ កត្វា វិភជិត្វា ភុញ្ញន្តិ, វិហារតោ ឯកំ កាមំ កន្លំ
វដ្តតិ។ តតោ អបរំ កាមំ ទ្វារេន វា វតិធិទ្កេន វា បរិសិតុំ ន វដ្តតិ។ បុន
វិហារមេវ បច្ឆាគន្តំ វដ្តតិ។ កស្មាវ វិហារស្ស ចតុកាមសាធារណត្តា។

អន្តរវាសកោ តេមិយតីតិ យត្ថ យថា តិមណ្ឌលបដិច្ឆាទធំ ហោតិ; ឯវំ
និវត្តាយ ភិក្ខុនិយោ វស្សកាលេ តិត្ថេន វា អតិត្ថេន វា ឌីតវិត្វា យត្ថ កត្ថចិ
ឧត្តរន្តិយា ឯកទ្ធផ្តលមត្តម្បិ អន្តរវាសកោ តេមិយតិ។ សេសំ នទីលក្ខណំ
នទីនិមិត្តកថាយ អាវិ ភវិស្សតិ។ ឯវំ បំ នទី តិត្ថេន វា អតិត្ថេន វា ឌីតវិត្វា
ឧត្តរណកាលេ បឋមំ ចាធំ ឧទ្ធវិត្វា តិវេ វេបេន្តិយា ដុល្លច្ចយំ, ទុតិយចាទ្វារេ
សង្ឃាធិសេសោ។ សេតុនា គច្ឆតិ, អនាបត្តិ។ បទសា ឌីតវិត្វា ឧត្តរណកាលេ
សេតុំ អាហេហិត្វា ឧត្តរន្តិយាបិ អនាបត្តិ។ សេតុនា បន គន្ធា ឧត្តរណកាលេ

បទសា គប្បន្តិយា អាបត្តិយេវ។ យាននាវាអាកាសគមនាជីសុបិ ឯសេវ នយោ។
ឡើងត្រូវតោ បនបរត្រូវមេវ អក្កមន្តិយា អនាបត្តិ។ រជនកម្មតំ គន្ធា
នារុស្ត្រឡនាទិកិច្ចន ទ្វេ តិស្សោ ឧភយតិវេសុ វិចរន្តិ, វដ្តតិ។ សចេ បនេត្ត
កាចិ កលហំ កត្វា ឥតរំ តិរំ គប្បតិ, អាបត្តិ។ ទ្វេ ឯកតោ ឧត្តរន្តិ, ឯកា មជ្ឈេ
នទិយា កលហំ កត្វា និវត្តិត្វា ឡើងត្រូវមេវ អាគប្បតិ, អាបត្តិ។ ឥតវិស្សា បន
អយំ បក្កន្តដ្ឋានេ បិតា ហោតិ, តស្មា បរតិរំ គប្បន្តិយាបិ អនាបត្តិ។ ម្លាយិតុំ វា
ចាតុំ វា ឡើងត្រូវ តមេវ តិរំ បច្ចុត្តរតិ, អនាបត្តិ។

សហអរុណុគ្គមនាតិ ឯត្ថ សចេ សជ្ឈាយំ វា បដានំ វា អញ្ចំ វា កិញ្ចំ កម្មំ
កុរុមានា បុរេអរុណោយេវ ទុតិយិកាយ សន្តិកំ គមិស្សមីតិ អាភោគំ ករោតិ,
អជានន្តិយា ឯវ ចស្សា អរុណោ ឧត្តប្បតិ, អនាបត្តិ។ អថ បន “យាវ
អរុណុគ្គមនា ឥនេវ ភវិស្សមី” តិ វា អនាភោគេន វា វិហារស្ស ឯកទេសេ
អប្បតិ, ទុតិយិកាយ ហត្ថចាសំ ន ឡើងត្រូវតិ, អរុណុគ្គមនេ សជ្ឈាទិសេសោ។
ហត្ថចាសោយេវ ហិ ឥធម បមាណំ, ហត្ថចាសាតិក្កមេ ឯកគព្ពោបិ ន រក្ខតិ។

អតាមកេ អរញ្ជេតិ ឯត្ថ “និក្ខមិត្វា ពហិ ឥន្ទឌីលា សព្ពមេតំ អរញ្ច” ត្ថិ ឯវំ
វុត្តលក្ខណមេវ អរញ្ចំ។ តំ បនេតំ កេវលំ តាមាភាវេន “អតាមក” ត្ថិ វុត្តំ, ន
វិញ្ញាដិវិសទិសតាយ។ តាទិសេ អរញ្ជេ ឡើងត្រូវ ទស្សន្ទបចារេ វិជហិតេ សចេបិ
សវន្ទបចារោ អត្ថិ, អាបត្តិ។ តេនេវ វុត្តំ អដ្ឋកថាយំ “សចេ ភិក្ខុជីសុ
មហាពោធិអដ្ឋណំ បរិសន្តិសុ ឯកា ពហិ តិដ្ឋតិ, តស្សបិ អាបត្តិ។
លោហាចាសាទំ បរិសន្តិសុបិ បរិវេណំ បរិសន្តិសុបិ ឯសេវ នយោ។
មហាចេតិយំ វន្ទមាណសុ ឯកា ឧត្តរទ្វារេន និក្ខមិត្វា គប្បតិ, តស្សបិ អាបត្តិ។
ដូចារាមំ បរិសន្តិសុ ឯកា ពហិ តិដ្ឋតិ, តស្សបិ អាបត្តិ” តិ។ ឯត្ថ ច
ទស្សន្ទបចារោ នាម យត្ថ បិតំ ទុតិយិកា បស្សតិ។ សចេ បន

សាលាវិទ្យាល័យ ភូមិ ប្រាសាទ, ឧស្សាហូបចារ្យ វិជ្ជាបតី ឆាម។ សវនូបចារ្យ
ឆាម យត្ត បិតា មគ្គមុន្នីសន្តិវិយ ធម្មសវនាពោធិសន្តិវិយ ច
“អយ្យ” តិ សន្តិវិយ សន្តិ សុណាតិ។ អន្តរាស្រ័យ ទូរេបិ ឧស្សាហូបចារ្យ
ឆាម ប្រាសាទ។ សោ ឯវេបេ សវនូបចារ្យ វិជ្ជាបតី ន រក្ខតិ, វិជ្ជាបតី មត្តេវ
អាបត្តិ សង្ឃាធិសេសស្ស។

ឯកា មគ្គ គប្បន្តិ ឱហ្មាយតិ។ សឧស្សាហូបចារ្យ ហុត្វា ឥនាទិ ចាបុណ្យស្សមីតិ
អនុពន្ធិតិ, អនាបត្តិ។ សចេ បុរិមាយោ អញ្ញេន មគ្គេន គប្បន្តិ, បក្កន្តា ឆាម
ហោន្តិ, អនាបត្តិយេវ។ ទិដ្ឋំ គប្បន្តិ ឯឯកា អនុពន្ធិតុំ អសក្កាន្តិ “គប្បតុ អយ” តិ
ឱហ្មាយតិ, ឥតរាបិ “ឱហ្មាយតុ អយ” តិ, គប្បតិ, ទិដ្ឋម្បិ អាបត្តិ។ សចេ បន
គប្បន្តិសុ បុរិមាបិ អញ្ញំ មគ្គ គណ្ណាតិ, បដិមាបិ អញ្ញំ, ឯកា ឯកិស្សា
បក្កន្តជ្ជានេ តិដ្ឋតិ, ទិដ្ឋម្បិ អនាបត្តិ។

២៩៣. បក្កសង្កត្តា វាតិ តិត្ថាយតនំ សង្កត្តា, សេសំ ឧត្តានមេវ។
បឋមចារាជិកសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, បណ្ណាតិវដ្តំ,
កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

តតិយសិក្ខាបទំ។

២. បក្កសង្ឃាធិសេសសិក្ខាបទវណ្ណានា

២៩៤-៨. បក្កត្ថេ - ចាទបីបំ ឆាម ឆោតចាទដ្ឋបនកំ។ ចាទកថលីកា ឆាម
អឆោតចាទដ្ឋបនកំ។ អនញ្ញាយ គណាស្ស ធម្មន្តិ តស្សេវ ការកគណាស្ស ធម្ម
អជាទិកា។ វត្ថេ វត្ថន្តិ តេចត្តាលីសប្បតេនេ នេត្តាវវត្ថេ វត្ថុមាទំ។ សេសំ
ឧត្តានមេវ។

ធុរនិក្ខេបសមុជ្ជានំ - កាយវាចាចិត្តតោ សមុជ្ជាតិ, កិរិយាកិរិយំ,
សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្តំ, កាយកម្មំ, វចិត្តកម្មំ, អកុសលចិត្តំ,
ទុក្ខវេទនន្តិ។

ចតុត្ថសិក្ខាបទំ។

៥. បញ្ចមសង្ឃាធិសេសសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧០០. បញ្ចមេ - ឯកតោ អវស្សុតេតិ ឯត្ថ “ភិក្ខុនិយា អវស្សុតកាវោ
ធម្មញ្ញោ”តិ មហាបច្ឆរិយំ វុត្ថំ។ មហាអដ្ឋកថាយំ បនេតំ ន វុត្ថំ, តំ ចាឡិយា
សមេតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

បឋមចារាជិកសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្តំ,
កាយកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទិវេទនន្តិ។

បញ្ចមសិក្ខាបទំ។

៦. ធម្មសង្ឃាធិសេសសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧០៥-៦. ធម្មេ - យតោ ត្វន្តិ យស្មា ត្វំ។ ឧយ្យោជេតិ អាបត្តិ
ទុក្ខជស្សាតិអាទិកា សង្ឃាធិសេសបរិយោសានា អាបត្តិយោ កស្សា ហោន្តិទិ?
ឧយ្យោជិកាយ។ វុត្ថញ្ចេតំ បរិវារេបិ -

“នទេតិ ន បដិគ្គណ្ហាតិ, បដិគ្គហោតេន នវិជ្ជតិ;
អាបជ្ជតិ គរុកំ នលហុកំ, តញ្ច បរិភោគបច្ឆយា;
បញ្ញា មេសា កុសលេហិ ចិន្តិតា”តិ។ (បរិ. ៤៨០);

អយត្តោ គាថា ឥមំ ឧប្បោជិកំ សន្ធាយ វុត្តា។ ឥតិវិស្សា បន អាបត្តិកេនោ
បឋមសិក្ខាបទេវិកត្តោតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

តិសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ,
វេទិកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ធម្មសិក្ខាបទំ។

៧. សត្តមសង្ឃាទិសេសសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧០៩. សត្តមេ - យាវតតិយកបទត្ថោ មហាវិកន្តេ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពោ។
សេសំ ឧត្តានមេវាតិ។

សមនុភាសនសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, វេទិកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

សត្តមសិក្ខាបទំ។

៨. អដ្ឋមសង្ឃាទិសេសសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧១៥. អដ្ឋមេ - កិស្សិញ្ចិទេវ អធិករណោតិ ចតុន្នំ អញ្ញាតវស្មី។ បទភាជនេ
បន កេវលំ អធិករណាវិភាគំ ទស្សេតុំ “អធិករណំ នាម ចត្តាវិ
អធិករណានី”តិអាទិ វុត្តំ។ សេសំ ឧត្តានមេវ សទ្ធិ សមុជ្ជានាទីហិតិ។

អដ្ឋមសិក្ខាបទំ។

៩. នវមសង្ឃាទិសេសសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧២៣. នវមេ - សំសង្ខាតិ មិស្សីភូតា។ អនុលោមិកេនាតិ បព្ពដិតានំ
អនុលោមេន កាយិកវាចសិកេន។ សំសង្ខាតិ គិហិនំ
កោដ្ឋនបចនកន្ធិសនមាលាកន្ធិនាទិនា កាយិកេន
សាសនបដិសាសនាបារណាសញ្ញវិត្តាទិនា វាចសិកេន ច សំសង្ខា។ ចាចោ
កិត្តិសន្តោ ឯតាសន្តិ ចាបសន្តា។ ចាចោ អាជីវសង្ខារោ សិលោកោ ឯតាសន្តិ
ចាបសិលោកា។ សេសំ ឧត្តានមេវ សទ្ធិ សមុដ្ឋានាទិហិតិ។

នវមសិក្ខាបទំ។

១០. ធនមសង្ឃាទិសេសសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧២៧. ធនមេ - ឯវាចារាតិ ឯវំអាចារា។ យាទិសោ តុម្ហាកំ អាចារោ,
តាទិសា អាចារាតិ អត្ថោ។ ឯស នយោ សព្ពត្ថុ។ ឧញ្ញាយាតិ អវញ្ញាយ ជីចំ
កត្វា ជាននាយ។ បរិកវេនាតិ កំ ឥមា ករិស្សន្តិតិ ឯវំ បរិកវិត្វា ជាននេន។
អក្ខន្តិយាតិ អសហនតាយ; កោដេនាតិ អត្ថោ។ វេកស្សិយាតិ
ពលវេកស្សភាវេន; អត្ថនោ ពលប្បកាសនេន សមុត្រាសនេនាតិ អត្ថោ។
ទុព្ពល្យាតិ តុម្ហាកំ ទុព្ពលភាវេន។ សព្ពត្ថុ ឧញ្ញាយ ច បរិកវេន ចាតិ ឯវំ
សមុច្ចយត្ថោ ធនញ្ញោ។ វិវិច្ឆជាតិ វិនា ហោជ។ សេសំ ឧត្តានមេវ សទ្ធិ
សមុដ្ឋានាទិហិតិ។

ធនមសិក្ខាបទំ។

ឧទ្ទិដ្ឋា ចោ អយ្យាយោ សត្តរស សង្ឃាទិសេសាតិ ឯត្ថ ធន្នំ បឋមាបត្តិកានំ
អនន្តរា សញ្ញវិត្តំ, ទ្វេ ធន្នំ ធនាសាតិ ឥមាទិ តីណិ សិក្ខាបទានិ មហាវិកដ្ឋតោ
បក្ខិបិត្វា នវ បឋមាបត្តិកា, ចតុន្នំ យាវតតិយកានំ អនន្តរា មហាវិកដ្ឋតោបិ
ចត្តារោ យាវតតិយកេ បក្ខិបិត្វា អដ្ឋ យាវតតិយកា វេទិតញ្ញា។ ឯវំ សព្ពេបិ

ចាត់មេកូរឌុសមគ្គន ឧទ្ទិដ្ឋា ខោ អយ្យាយោ សត្តរស សង្ឃាទិសេសា ធម្មាតិ
ឯវមេត្ត អត្តោ ធម្មញ្ញោ។ សេសំ ឧត្តានមេវ អញ្ញាត្រ បក្ខមាណត្តា។ តំ បន ខន្ធកេ
វិត្តារេន វណ្ណាយិស្សមាតិ។

សមន្តចាសាទិកាយ វិនយសំវណ្ណានាយ ភិក្ខុនីវិភង្គេ

សត្តរសកវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

សង្ឃាទិសេសកណ្ណំ និដ្ឋិតំ។

៣. និស្សគ្គិយកណ្ណំ (ភិក្ខុនីវិភង្គវណ្ណានា)

បឋមនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

តីស និស្សគ្គិយា ធម្មា, ភិក្ខុនីនំ បកាសិតា;

យេ តេសំ ធានិកវតិ, អយំ សំវណ្ណានាក្កមោ។

៧៣៣. អាមត្តិកាបណ្ឌិត្តិ អមត្តានិ វុច្ឆន្តិ ភាជនានិ; តានិ យេ វិក្កិណ្ឌិត្តិ, តេ
វុច្ឆន្តិ អាមត្តិកា; តេសំ អាបណោ អាមត្តិកាបណោ; តំ វា បសារេស្សន្តិតិ
អត្តោ។

៧៣៤. បត្តសន្និបយំ ករេយ្យាតិ បត្តសន្និដី ករេយ្យ; ឯកាបំ
អនធិដ្ឋហិត្វា វា អវិកប្បេត្វា វា បត្តំ ឋបេយ្យាតិ អត្តោ។ សេសំ មហាវិភង្គេ
វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពំ។ អយមេវ ហិរិសេសោ - តត្ថ ធនាហំ បរិហារោ, ឥធ
ឯកាហម្មិ នត្តិ។ សេសំ តាទិសមេវ។

ឥន្ទ្រិយ៍ កមិនសមុជ្ជានំ - កាយវាចតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ,
អកិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាតិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វជីកម្មំ, តិចិត្តំ,
តិវេទនន្តិ។

បឋមសិក្ខាបទំ។

ទុតិយនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧៣៨. ទុតិយេ - ទុច្ឆាឡាតិ វិរូបចោឡា; ជិណ្ហាចោឡាតិ អត្ថោ។
អបយ្យាហិតិ អបិ អយ្យាហិ។

៧៤០. អាទិស្ស ទិន្នន្តិ សម្មត្តា ភាជេន្ទ្រតិ វត្វាបិ ឥទំ គណាស្ស ឥទំ តុម្ហាកំ
ទម្មតិ វត្វា វា ធាតុកម្មតាយ ចាទម្មលេ ឋបេត្វា វា ទិន្នម្បិ អាទិស្ស ទិន្ននាម
ហោតិ។ ឯតំ សត្តម្បិ អកាលជីវំ។ អយ្យាយ ទម្មតិ ឯវំ បដិលទ្ធិ បន
យថាធានេយេវ ឧបនេតព្ភំ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

តិសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វជីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ទុតិយសិក្ខាបទំ។

តតិយនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧៤៣-៥. តតិយេ - ហន្តាតិ គណ្ណា។ សយំ អច្ឆិទ្ធពីតិ ឯកំ ទត្វា ឯកំ
អច្ឆិទ្ធពីយា ឯកំ និស្សគ្គិយំ, ពហូសុ ពហូនិ។ សចេ សំហរិត្វា ឋបិតានិ ឯកតោ
អច្ឆិទ្ធពីតិ, វត្ថុគណនាយ អាបត្តិយោ។ ពន្ធិត្វា ឋបិតេសុ បន ឯការវ អាបត្តិ។
សេសំ ឧត្តានមេវ។

តិសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វជីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

តតិយសិក្ខាបទំ។

បតុត្ថនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧៤៨. បតុត្ថ - កយេនាតិ មូលេន។ នមេ អារុសោ សប្បិណ អត្ថោ;
តេលេនមេ អត្ថោតិ ឥទំ កិរ សា អាហជសប្បី ធិត្វា តេលម្បី អាហរិស្សតីតិ
មញ្ញមានា អាហរិវិញ្ញាបេត្វាតិ ជានាបេត្វា; ឥទំ នាម អាហរាតិ យាចិត្វា វា។

៧៥២. តញ្ញោវិញ្ញាបេតីតិ យំ បឋមំ វិញ្ញត្តំ តំ ថោកំ នប្បហោតិ, តស្មា
បុន តញ្ញោវិញ្ញាបេតីតិ អត្ថោ។ អញ្ញោវិញ្ញាបេតីតិ សចេ បឋមំ សប្បិវិញ្ញត្តំ,
យមកំ បចិតតត្ថន្តិ ច វេជ្ជេន វុត្តត្តា តេលេន អត្ថោ ហោតិ, តតោ តេលេនាបិ
មេ អត្ថោតិ វរំ អញ្ញោវិញ្ញាបេតិ។ អានិសំសំ ធស្សេត្វាតិ សចេ
កហាបណាស្ស សប្បិ អាភតំ ហោតិ, ឥមិនា មូលេន ធិគុណំ តេលំ លត្ថតិ,
តេនាបិ ច ឥទំ កិច្ចំ និប្បជ្ជតិ, តស្មា តេលំ អាហរាតិ វរំ អានិសំសំ ធស្សេត្វា
វិញ្ញាបេតីតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

ធនសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វជីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

បតុត្ថសិក្ខាបទំ។

បញ្ចមនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧៥៣. បញ្ចមេ - នមេសិក្ខមាណេតិ ឥទំ កិរ សា កុលដីតា “អយំ អទ្ធា ឯវំ
វុត្តា ឥទំ តេលំ ឋបេត្វា សប្បិម្មំ មេ អត្តនោ កុលយរា អាហរិស្សតិ” តិ
មញ្ញមាណា អាហរិ ចេតាបេត្វាតិ ជាតាបេត្វា ឥច្ឆេវ អត្តោ។ សេសំ សព្ពត្ត
ចតុត្ថសធិសមេវាតិ។

បញ្ចមេសិក្ខាបទំ។

ធម្មនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧៥៨. ធម្មេ - ធន្តកន្តិ “ឥទំ នាម ធម្មកិច្ចំ ករិស្សាម, យំ សក្កោប; តំ
ទេថា” តិ ឯវំ បរេសំ ធន្តញ្ច រុចិញ្ច ឧប្បាទេត្វា គហិតបរិក្ការស្សេតំ អធិវចនំ។
អញ្ញធម្មិកេនាតិ អញ្ញស្សត្ថាយ ទិដ្ឋេន។ អញ្ញទ្ធិសិកេនាតិ អញ្ញំ ឧទ្ធិសិត្វា
ទិដ្ឋេន។ សង្ឃិកេនាតិ សង្ឃស្ស បរិច្ចត្តេន។

៧៦២. សេសកំ ឧបនេតិ តិ យទត្ថាយ ទិដ្ឋោ, តំ ចេតាបេត្វា អវសេសំ
អញ្ញស្សត្ថាយ ឧបនេតិ។ សាមិកេ អបលោកេត្វាតិ “តុម្កេហិ ចីវរត្ថាយ ទិដ្ឋោ,
អម្ពាភញ្ច ចីវរំ អត្ថិ, តេលាធិហិ បន អត្តោ” តិ ឯវំ អាបុច្ឆិត្វា ឧបនេតិ។
អាបទាស្វតិ តថារូបេសុ ឧបទ្កវេសុ; ភិក្ខុនិយោវិហារំ ធម្មត្វា បក្កមន្តិ,
ឯវុចាសុ អាបទាសុ យំ វា តំ វា ចេតាបេត្តំ វដ្តតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

ធនមុដ្ឋានំ - កិរិយាកិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ,
កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ធម្មសិក្ខាបទំ។

សត្តមនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧៦៤. សត្តមេ - សញ្ញាចិកេនាតិ សយំ យាចិតកេន។ ឯតទេវេត្ត
នាណាករណំ។ សេសំ ធម្មសទិសមេវាតិ។

សត្តមសិក្ខាបទំ។

អដ្ឋមនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧៦៥. អដ្ឋមេ - មហាជនិកេនាតិ គណស្ស បរិច្ចេត្តន។ ឯតទេវេត្ត
នាណាករណំ។

អដ្ឋមសិក្ខាបទំ។

នវមនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧៦៦. នវមសិក្ខាបទេ - សញ្ញាចិកេនាតិ ឥទំ បទំ ឥតោ អធិកតវំ។

នវមសិក្ខាបទំ។

ធនមនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧៦៨. ធនមេ - បរិវេណំ ឡន្ទិយតីតិ បរិវេណំ វិនិស្សតិ; បរិបតតីតិ
អត្តោ។ ឥទញ្ច បទំ បុគ្គលិកេន សញ្ញាចិកេនាតិ ឥទញ្ច ឯត្តកមេវ
នាណាករណំ។ សេសំ បុព្វសទិសមេវាតិ។

ធនមសិក្ខាបទំ។

ឯកាធនមនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧៨៤. ឯកាទសមេ - គរុចារុវណន្តិ សីតកាលេ ចារុវណំ។
ចតុក្កុំសបរមន្តិ ឯត្ថ កំសោ នាម ចតុក្កហាបណីកោ ហោតិ; តស្មា
បទភាជនេ “សោឡសកហាបណាគ្យនក”ន្តិ វុត្ថំ។

ឯកាទសមសិក្ខាបទំ។

ទ្វាទសមនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៧៨៥. ទ្វាទសមេ - លហុចារុវណន្តិ ឧណ្ហាកាលេ ចារុវណំ។ សេសំ
សិក្ខាបទទ្វយេបិ ឧត្តានមេវ។

ធនមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វេទិកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ទ្វាទសមសិក្ខាបទំ។

ឧទ្ទិដ្ឋា ខោ អយ្យាយោ ភីស និស្សគ្គិយា ចាចិត្តិយា ធម្មាតិ ឯត្ថ មហាវិភង្កេ
ចីវរវគ្គតោ ជោវនព្វា បដិគ្គហណញ្ញាតិ ទ្វេ សិក្ខាបទានិ អបនេត្វា
អកាលចីវរំ កាលចីវរន្តិ អធិដ្ឋហិត្វា ភាជិតសិក្ខាបទេន ច បរិវត្តេត្វា
អច្ឆិន្ទចីវរេន ច បឋមវគ្គោ បូរេតព្វោ។ បុន ឯឡ កលោមវគ្គស្ស អាទិតោ សត្ត
សិក្ខាបទានិ អបនេត្វា សត្ត អញ្ញនត្តិកានិ បក្ខិបិត្វា ទុតិយវគ្គោ បូរេតព្វោ។
តតិយវគ្គតោ បឋមបត្តំ វស្សិកសាជិកំ អារញ្ញកសិក្ខាបទន្តិ ឥមាទិ តីណិ
អបនេត្វា បត្តសន្និចយគរុចារុវណាលហុចារុវណសិក្ខាបទេហិ តតិយវគ្គោ
បូរេតព្វោ។ ឥតិ ភិក្ខុនីនំ ទ្វាទស សិក្ខាបទានិ ឯកតោបញ្ញត្តានិ, អដ្ឋារស
ឧកតោបញ្ញត្តានិ ឯវំ សព្វេបិ ចាតិមោក្ខទ្កេសមគ្គេន “ឧទ្ទិដ្ឋា ខោ អយ្យាយោ

តិស និស្សគ្គិយា ចាចិត្តិយា ធម្មា”តិ ឯវមេត្ត អត្តោ ទដ្ឋញ្ញោ។ សេសំ
វុត្តនយមេវាតិ។

សមន្តចាសាទិកាយ វិនយសំវណ្ណានាយ ភិក្ខុនីវិភង្គេ

តិសកវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

និស្សគ្គិយ កណ្ណំ និដ្ឋិតំ។

២. ចាចិត្តិយ កណ្ណំ (ភិក្ខុនីវិភង្គវណ្ណានា)

១. លសុណាវត្តោ

១. បឋមលសុណាសិក្ខាបទវណ្ណានា

តិសកានន្តរំ ធម្មា, ធរសដ្ឋិសតសង្គហា;

សដ្ឋិតា យេ អយំ ធានិ, ហោតិ តេសម្បី វណ្ណានា។

៧៩៣. តត្ថ លសុណាវគ្គស្ស តាវ បឋមសិក្ខាបទេ - ទ្វេ តយោ ភណ្ឌិកេតិ
ទ្វេ វា តយោ វា ចោដ្ឋលិកេ; សម្បុណ្ណាមិញ្ញានមេតំ អធិវចនំ។ ន មត្តំ ជានិត្វាតិ
បមាណំ អជានិត្វា ខេត្តចាលស្ស វាវេន្តស្ស ពហុំ លសុណំ ហារាបេសិ។

អញ្ញាតរំ ហំសយោនិទ្ទិ សុវណ្ណាហំសយោនី។ សោ តាសំ ឯកេកន្តិ សោ
ហំសោ ជាតិស្សរោ អហោសិ, អថ បុព្វសិនេហាន អាគន្ធា តាសំ ឯកេកំ បត្តំ
ទេតិ, តំ តាបនតាលនន្ទេននក្ខមំ សុវណ្ណាមេវ ហោតិ។

៧៩៥. មាគធកន្តិ មគធរសុ ជាតំ។ មគធរដ្ឋេ ជាតលសុណាមេវ ហិ ឥធន
លសុណាន្តិ អធិប្បតំ, តម្បី ភណ្ឌិកលសុណាមេវ, ន ឯកទ្ធិតិមិញ្ញាកំ។ កុរុទ្ធិយំ

បន ជាតទេសំ អវត្ថា “មាគធកំ នាម ភណ្ឌិកលសុណា”ន្តិ វុត្ថំ។ អដ្ឋោហារេ
អដ្ឋោហារេតិ ឯត្ថ សចេ ទ្វេ តយោ ភណ្ឌិកេ ឯកតោយេវ សម្ពាទិត្វា
អដ្ឋោហារេតិ, ឯកំ ចាចិត្តិយំ។ ភិក្ខុត្វា ឯកេកំ មិញ្ចំ ខាទន្តិយា បន
បយោគគណនាយ ចាចិត្តិយានីតិ។

៧៩៧. បលណ្ណកាធិនំ វល្លាន វា មិញ្ញាយ វា នានត្ថំ វេទិតត្ថំ - វល្លាន តាវ
បលណ្ណកោ បណ្ណវល្លោហោតិ។ ភញ្ញនកោ លោហិតវល្លោហា ហរិតកោ
ហរិតបណ្ណវល្លោហា មិញ្ញាយ បន បលណ្ណកស្ស ឯកា មិញ្ញា ហោតិ,
ភញ្ញនកស្ស ទ្វេ, ហរិតកស្ស តិស្សោ។ ចាបលសុណោ អមិញ្ញកោ,
អង្ករមត្តមេវ ហិ តស្ស ហោតិ។ មហាបច្ឆរិយាធិសុ បន “បលណ្ណកស្ស តីណិ
មិញ្ញានិ, ភញ្ញនកស្ស ទ្វេ, ហរិតកស្ស ឯក”ន្តិ វុត្ថំ។ ឯតេ បលណ្ណកាធយោ
សភាវេនេវ វដ្ឋន្តិ។ សូបសម្មាភាធិសុ បន មាគធកម្មំ វដ្ឋតិ។ តញ្ជិ
បច្ឆមាទេសុ មុគ្គសូចាធិសុ វា មច្ឆមំសវិកតិយា វា តេលាធិសុ វា
ពនរសាឡវាធិសុ វា អម្ចិលសាភាធិសុ វា ឧត្តរិកដ្ឋេសុ វា យត្ថ កត្ថចិ
អន្តមសោ យាគុកត្តេចិ បក្ខិចិត្តំ វដ្ឋតិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

ឯឡកលោមសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណត្តិវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

លសុណាសិក្ខាបទំ បឋមំ។

២. ទុតិយសិក្ខាបទវល្លាណា

៧៩៨. ទុតិយេ - សម្ពាធនិ បដិច្ចន្នោកាសេ។ តស្ស វិភាគទស្សនត្ថំ បន
“ឧកោ ឧបកច្ឆកា មុត្តករណា”ន្តិ វុត្ថំ។ ឯកម្មំ លោមន្តិ កត្តរិយា វា
សណ្ឋាសកេន វា ខុរេន វា យេន កេនចិ ឯកបយោគេន វា នាធាបយោគេន វា

ឯកំ វា ពហ្វនិ វា សំហារបេន្តិយា បយោគគណនាយ ចាចិត្តិយានិ, ន
លោមគណនាយ។

៨០១. អាពាធបច្ចយាតិ កណ្ណាកប្បអាទិអាពាធបច្ចយា សំហារបេន្តិយា
អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ ចតុសមុដ្ឋានំ - កាយតោ កាយវាចតោ
កាយចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ, កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ,
អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វជីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ធុតិយសិក្ខាបទំ។

៣. តតិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៨០៣-៤. តតិយេ - តលយាតកេតិ មុត្តករណតលយាតនេ។ អន្តមសោ
ឧប្បលបត្តេនាបីតិ ឯត្ថ បត្តំ តាវ មហន្តំ, កេសវេនាបិ បហារំ ទេន្តិយា
អាបត្តិយេវ។

៨០៥. អាពាធបច្ចយាតិ កណ្ណំ វា វណំ វា បហារីតុំ វដ្ឋតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។
បឋមចារាវិកសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

តតិយសិក្ខាបទំ។

៤. ចតុត្ថសិក្ខាបទវណ្ណានា

៨០៦. ចតុត្ថេ - បុរាណារោរោនាតិ បុរាណេ គិហិកាវេ រញ្ជោ ឌុរោនា។
ចិរាចិរំ គច្ឆតីតិ ចិរេន ចិរេន គច្ឆតិ។ ជារេថាតិ សក្កោថ។ កស្សីទំ កម្មន្តិ វុត្ថេ

អនាហេតិភេតិ ឯតា មយិ អាសន្តំ ករិស្សន្តិតិ មញ្ញាមាណា ឯវមាហា - “មយ្ហិទំ កម្ម”ន្តិ។

៨០៧. ជតុមជ្ឈកេតិ ជតុនា កតេ មជ្ឈនណ្ឌាកេ។ វុត្តវសេនេវេតំ វុត្តំ, យំកិញ្ចា បន ទណ្ឌកំ បវេសេន្តិយា អាបត្តិយេវ។ តេនាហា - “អន្តមសោ ឧប្បលបត្តម្មិ មុត្តករណំ បវេសេតី”តិ។ ឯតម្មិ ច អតិមហាន្តំ, កេសវមត្តម្មិ បន បវេសេន្តិយា អាបត្តិ ឯវ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ សមុជ្ឈាណធីនិ តលយាតកេ វុត្តសទិសានេវាតិ។

ចតុត្ថសិក្ខាបទំ។

៥. បញ្ចមសិក្ខាបទវណ្ណាណា

៨០៨. បញ្ចមេ - អតិកម្មីរំ ឧទកសុទ្ធិកំ អាទិយន្តិតិ អតិអន្តោ បវេសេត្វា ឧទកេន ធាវនំ កុរុមាណ។

៨០៩. កេសគ្គមត្តម្មិ អតិក្កាមេតីតិ វិត្តារតោ តតិយំ វា ចតុត្ថំ វា អង្គុលំ កម្មីរតោ ទិដ្ឋំ បញ្ចានំ ឧបរិ កេសគ្គមត្តម្មិ បវេសេន្តិយា ចាចិត្តិយន្តិ អត្តោ។ វុត្តញ្ចេតំ មហាបច្ឆរិយំ - “ឯកិស្សា អង្គុលិយា តីណិ បញ្ចានិ អាទាតុំ នលភតិ, តិណ្ឌំ វា ចតុត្ថំ វា ឯកេកម្មិ បព្ពំ អាទាតុំ នលភតី”តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ សមុជ្ឈាណធីនិបិ តលយាតកេ វុត្តសទិសានេវាតិ។

បញ្ចមសិក្ខាបទំ។

៦. ធម្មសិក្ខាបទវណ្ណាណា

៨០៥. ឆដ្ឋ - ភត្តវិស្សគ្គន្តិ ភត្តកិច្ចំ។ ចានីយេន ចវិជ្ជបនេន ច ឧបតិដ្ឋិតាតិ
ឯកេន ហេត្ថេន ចានីយថាលកំ ឯកេន ពិជនី គហេត្វា ពិជមាណា សមីបេ
វត្វាតិ អត្ថោ។ អន្ធាវនតីតិ បុព្វេបិ តុម្កេ ឯវំ ភុញ្ញេថ, អហំ ឯវំ ឧបជ្ឈានំ
ករោមី"តិ បព្ពជិតចារិត្តំ អតិក្កមិត្វា គេហស្សិតកេចំ កថេតីតិ អត្ថោ។

៨០៦. យំកិញ្ចិ ចានីយន្តិ សុទ្ធុឧទកំ វា ហោតុ, តក្កនិមិត្តុរសឱរាជីនំ វា
អញ្ញាតវំ។ យា កាចិ ពិជនីតិ អន្តមសោ ជីវកល្លោហិ។ ហត្ថចាសេ តិដ្ឋតិ
អាបត្តិ ចាចិត្តិយស្សាតិ ឥធិ ហានបច្ចយាវ ចាចិត្តិយំ វុត្តំ។ បហារបច្ចយា បន
ខន្ធកេ ទុក្កជំ បញ្ញត្តំ។

៨០៧. ទេតិ ទាបេតីតិ ចានីយំ វា សូចាធិ វា ឥមំ បិវេ, ឥមិនា ភុញ្ញេថាតិ
ទេតិ; តាលវណ្ណំ ឥមិនា ពិជន្តា ភុញ្ញេថាតិ ទេតិ; អញ្ញេន វា ឧភយម្បិ ទាបេតិ,
អនាបត្តិ។ អនុបសម្បជ្ជំ អាណាបេតីតិ ឧបតិដ្ឋនត្តំ សាមណេវី អាណាបេតិ,
អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

ឯឡ កលោមសមុជ្ឈានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្ឋិ,
កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ឆដ្ឋសិក្ខាបទំ។

៧. សត្តមសិក្ខាបទវណ្ណាណា

៨២២. សត្តមេ - ភុញ្ញិស្សមីតិ បដិគ្គណាតិ អាបត្តិ ទុក្កជស្សាតិ ឥទំ
បយោគទុក្កជំ នាម, តស្មា ន កេវលំ បដិគ្គហណោយេវ ហោតិ, បដិគ្គណ្ហិត្វា
បន អវញ្ញតោ អាហារណោបិ សុក្ខាបនេបិ វុទ្ធលិទិវសេ ភជ្ជនត្ថាយ
ឧទ្ធទនសដ្ឋនេបិ កបល្លសដ្ឋនេបិ ទត្ថិសដ្ឋនេបិ ទារុនិ អាទាយ អគ្គិករណោបិ

កបល្លម្ហិ ធម្មបក្ខិបនេបិ ធម្មិយា សង្ឃ្គនេសុបិ កោដ្ឋនត្ថំ
ឧទុក្ខលមុសលាទិសង្ឃនេសុបិ កោដ្ឋនបច្ឆោជនេនាវនាទិសុបិ យាវ មុខ
វេបេត្វា អន្កោហារណាត្ថំ ទន្តេហិ សង្ឃាទតិ, តាវ សព្វបយោគេសុ ទុក្ខដានិ,
អន្កោហារណាកាលេ បន អន្កោហារណាកណាយ ចាចិត្តិយានិ។ ឯតុ ច
វិញ្ញត្តិ ចេវ កោជនព្វា បមាណំ។ តស្មា សយំ វិញ្ញាបេត្វា អញ្ញាយ
ភជ្ជនកោដ្ឋនបចនានិ កាវាបេត្វា ភុញ្ញន្តិយាបិ អាបត្តិ។ អញ្ញាយ វិញ្ញាបេត្វា
សយំ ភជ្ជនាទិនិ កត្វា ភុញ្ញន្តិយាបិ អាបត្តិ។ មហាបច្ឆរិយំ បន វុត្ថំ - “ឥទំ
អាមកធម្មំ នាម មាតរម្បិ វិញ្ញាបេត្វា ភុញ្ញន្តិយា ចាចិត្តិយមេវ, អវិញ្ញត្តិយា
លទ្ធិ សយំ ភជ្ជនាទិនិ កត្វា វា កាវាបេត្វា វា ភុញ្ញន្តិយា ទុក្ខដំ។ អញ្ញាយ
វិញ្ញត្តិយា លទ្ធិ សយំ វា ភជ្ជនាទិនិ កត្វា តាយ វា កាវាបេត្វា អញ្ញាយ វា
កាវាបេត្វា ភុញ្ញន្តិយាបិ ទុក្ខដមេវ” តិ។ បុនបិ វុត្ថំ “អញ្ញាយ វិញ្ញត្តិយា លទ្ធិ,
សយំ ភជ្ជនាទិនិ កត្វា ភុញ្ញន្តិយា ចាចិត្តិយមេវ។ ភជ្ជនាទិនិ កាវាបេត្វា
ភុញ្ញន្តិយា បន ទុក្ខដ” តិ។ តំ បុព្វាបរិវុទ្ធិ ហោតិ, ន ហិ ភជ្ជនាទិនំ ករណេ វា
កាវាបនេ វា វិសេសោ អត្ថិ។ មហាអដ្ឋកថាយំ បន “អញ្ញាយ វិញ្ញត្តំ ភុញ្ញន្តិយា
ទុក្ខដ” តិ អវិសេសេន វុត្ថំ។

៨២៣. អាពាធបច្ឆយាតិ សេនកម្មាទិនំ អត្ថាយ ធម្មាវិញ្ញត្តិយា អនាបត្តិ។
“អវិញ្ញត្តិយា លព្ពមាទំ បន នវកម្មត្ថាយ សម្មជិច្ឆិតុំ វដ្តតិ” តិ មហាបច្ឆរិយំ
វុត្ថំ។ អបរណ្ណំ វិញ្ញាបេតិ វេបេត្វា សត្ត ធម្មានិ មុគ្គមាសាទី វា
លាតុកុម្មណ្ណាទី វា អញ្ញំ យំ កិញ្ញំ ព្រាតកបវាវតជ្ជានេ វិញ្ញាបេត្តិយា
អនាបត្តិ។ អាមកធម្មំ បន ព្រាតកបវាវតជ្ជានេ ន វដ្តតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

ចតុសមុជ្ជានំ - កាយតោ កាយវាចតោ កាយចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ
ច សមុជ្ជាតិ, កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វចីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

សត្តមសិក្ខាបទំ។

៨. អដ្ឋមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៨២៤. អដ្ឋមេ - និព្វិដ្ឋោ រាជភដោ រញ្ជោ ភតិ កេណី ឯតេនាតិ
និព្វិដ្ឋរាជភដោ, ឯកំ ហ្មនន្តរំ កេណីយា គហេត្វា តតោ លទ្ធខុទយោតិ អត្តោ។
តញ្ជោវ ភជបជំ យាចិស្សាមីតិ រញ្ជោ កេណី ទត្វា បុន តំយេវ ហ្មនន្តរំ
យាចិស្សាមីតិ ចិន្តេន្តោ។ បរិភាសីតិ តា ភិក្ខុនិយោ “មា បុន ឯវំ ករិត្តា” តិ
សន្តជ្ជេសិ។

៨២៥. សយំ ធម្មេតីតិ ចត្តារិបិ វត្ថុនិ ឯកបយោគេន ធម្មេន្តិយា ឯការ
អាបត្តិ, ចាដក្កំ ធម្មេន្តិយា វត្ថុគណនាយ អាបត្តិយោ។ អាណាត្តិយម្បិ ឯសេវ
នយោ។ ទន្តកជ្ជធម្មនេបិ ភិក្ខុនិយោ ចាចិត្តិយមេវ។ ភិក្ខុស្ស សព្ពត្ថ ទុក្កជំ។
សេសំ ឧត្តានមេវ។

ធម្មសមុជ្ជានំ - កិរិយាកិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ,
កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

អដ្ឋមសិក្ខាបទំ។

៩. នវមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៨៣០-២. នវមេ - យំ មនុស្សនំ ឧបកោគបរិភោគំ រោបិមន្តិ ខេត្តំ វា ហោតុ
 នាឡិកេរាធិអាហារមោ វា, យត្ថ កត្តចិ រោបិមហរិតដ្ឋានេ ឯតានិ វត្ថុនិ ធម្មន្តិយា
 បុរិមនយេនេវ អាបត្តិកេនោ វេទិតញោ។ ខេត្ត វា អាហារមេ វា និសីទិត្វា
 ភុញ្ញមានា ឧច្ចអាធិនិ វា ខាធន្តិ; កច្ចមានា ឧច្ចដ្ឋោធកចលកាធិនិ ហរិតដ្ឋានេ
 ធម្មន្តិ, អន្តមសោ ឧទកំ បរិវិត្វា មត្តកច្ចិន្ននាឡិកេរម្យិ ធម្មន្តិ, ចាចិត្តិយមេវ។
 ភិក្ខុនោ ទុក្ខដំ។ កសិភដ្ឋានេ បន និក្ខត្តពីដេ យាវ អង្ករំ ន ឧដ្ឋហតិ, តាវ
 សព្វេសំ ទុក្ខដំ។ អនិក្ខត្តពីដេសុ ខេត្តកោណាធិសុ វា អសញ្ញាតរោបិមេសុ
 ខេត្តមរិយាធាធិសុ វា ធម្មន្តំ វដ្តតិ។ មនុស្សនំ កចវរធម្មនដ្ឋានេបិ វដ្តតិ។
 ធម្មតខេត្តតិ មនុស្សេសុ សស្សំ ឧទ្ធវិត្វា គតេសុ ធម្មតខេត្តំ នាម ហោតិ, តត្ថ
 វដ្តតិ។ យត្ថ បន លាយិតម្យិ បុព្វណ្ណាធិ បុន ឧដ្ឋហិស្សតិ វក្ខន្តិ, តត្ថ
 យថាវត្ថុកមេវ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ ធម្មមុដ្ឋានំ - កិរិយាកិរិយំ... បេ....
 តិវេទនន្តិ។

នវមសិក្ខាបទំ។

១០. ធម្មមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៨៣៥. ធម្មមេ - យំ កិញ្ចី នច្ចន្តិ នជាធម្មោ វា នច្ចន្ត សោណ្ណា វា, អន្តមសោ
 មោរសុវមក្កជាធម្មោបិ, សព្វម្បេតំ នច្ចមេវ។ យំ កិញ្ចី គីតន្តិ យំ កិញ្ចី នជាធិនំ
 វា គីតំ ហោតុ, អរិយានំ បរិនិព្វានកាលេ វតនត្ថយគុណ្ឌបសំហិតំ
 សាធុកិឡិកគីតំ វា អសំយតភិក្ខុនំ ធម្មភាណាកគីតំ វា, សព្វម្បេតំ គីតមេវ។
 យំ កិញ្ចី វាធិតន្តិ តន្តិពទ្ធាធិវាធិនយកណ្ណាវាធិតំ វា ហោតុ, កុដភេរិវាធិតំ វា,
 អន្តមសោ ឧទកភេរិវាធិតម្យិ, សព្វម្បេតំ វាធិតមេវ។

៨៣៦. ឧស្សនាយ គង្គតិ អាបត្តិ ទុក្ខជស្សតិ បទវាគណនាយ អាបត្តិ ទុក្ខជស្ស។ យត្ថ បិ តា បស្សតិ វា សុណាតិ វា តិ ឯកបយោគេន ឱលោកេន្តិ បស្សតិ, តេសំយេវ គីតវាទិតំ សុណាតិ, ឯកមេវ ចាចិត្តិយំ។ សេច បន ឯកំ ទិសំ ឱលោកេត្វា នច្ចំ បស្សតិ, បុន អញ្ញតោ ឱលោកេត្វា កាយន្តេ បស្សតិ អញ្ញតោ វាទេន្តេ, ចាដេក្កា អាបត្តិយោ។ ភិក្ខុនី សយម្បំ នច្ចិតុំ វា កាយិតុំ វា វាទិតុំ វា នលភតិ, អញ្ញេ “នច្ច, កាយ, វាទេហី” តិ វត្ថុម្បំ នលភតិ។ “ចេតិយស្ស ឧបហារំ ទេថ, ឧចាសកា” តិ វត្ថុម្បំ “តុម្កាកំ ចេតិយស្ស ឧបជ្ជានំ ករោមា” តិ វត្ថុ “សាធ្វ” តិ សម្បជិច្ឆិតុម្បំ នលភតិ។ សព្ពត្ថ ចាចិត្តិយន្តិ សព្ពអដ្ឋកថាសុ វត្ថុំ។ ភិក្ខុនោ ទុក្ខជំ។ “តុម្កាកំ ចេតិយស្ស ឧបជ្ជានំ ករោមា” តិ វត្ថុ បន “ឧបជ្ជានករណំ នាម សុន្ទរ” តិ វត្ថុ វត្ថុតិ។

៨៣៧. អាហមេ បិ តាតិ អាហមេ បត្វា អន្តរាហមេ វា ពហិអាហមេ វា នច្ចាទិនិ បស្សតិ វា សុណាតិ វា, អនាបត្តិ។ សតិ ករណីយេតិ សលាកកត្តាទិនំ វា អត្ថាយ អញ្ញេន វា កេនចិ ករណីយេន គន្ធា គតជ្ជានេ បស្សតិ វា សុណាតិ វា, អនាបត្តិ។ អាបទាស្វតិ តាទិសេន ឧបទ្ទវេន ឧបទ្ទតា សមជ្ជជ្ជានំ បរិសតិ, ឯវំ បរិសិទ្ធា បស្សន្តិយា វា សុណាន្តិយា វា អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

ឯឡកលោមសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ឧសមសិក្ខាបទំ។

លសុណាវគ្គោ បឋមោ។

២. អនុការវគ្គោ

១. បឋមសិក្ខាបទវណ្ណនា

៨៣៩. អន្ធការវគ្គស្ស បឋមសិក្ខាបទេ - អប្បធិបេតិ
បធិបចន្ទស្សិយអគ្គីសុ ឯកេនាបិ អនោកាសិតេ។ តេនេវស្ស បទភាជនេ
“អនាលោកេ”តិ វុត្ថំ។ សល្លបេយ្យ វាតិ គេហស្សិតកមំ កថេយ្យ។

៨៤០. អរហោបេក្ខា អញ្ញវិហិតាតិ ន រហោអស្សនាបេក្ខា
រហោអស្សនតោ អញ្ញវិហិតាវ ហុត្វាញាតី វា បុច្ឆតិ, ទានេ វា បូជាយ វា
មន្តេតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ យេយ្យសត្តសមុដ្ឋានំ - កាយចិត្តតោ
កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ, កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទ្វិវេទនន្តិ។

បឋមសិក្ខាបទំ។

២. ទុតិយសិក្ខាបទវណ្ណនា

៨៤២. ទុតិយេ - បដិច្ចន្ទ ឱកាសេតិ ឥទមេវ នានំ។ សេសំ សត្តំ
បុរិមសទិសមេវាតិ។

ទុតិយសិក្ខាបទំ។

៣. តតិយសិក្ខាបទវណ្ណនា

៨៤៦. តតិយេ - អដ្ឋោកាសេតិ នានំ, សេសំ សត្តំ តាទិសមេវាតិ។

តតិយសិក្ខាបទំ។

៤. ចតុត្ថសិក្ខាបទវណ្ណនា

៨៥០-៣. ចតុត្ថ - និកណ្ឌិកន្តិ កណ្ឌាមូលំ វុច្ឆតិ; កណ្ឌាមូលេ ជប្បយ្យាតិ
វុត្តំ ហោតិ។ សតិ ករណីយេតិ សលាកកត្តាជនំ អាហារណាត្ថាយ វិហារេ វា
ទុក្ខក្ខត្តំ បដិសាមនត្ថាយ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ សមុដ្ឋានាជីនិ
បុរិមសទិសានេវាតិ។

ចតុត្ថសិក្ខាបទំ។

៥. បញ្ចមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៨៥៤. បញ្ចមេ - យវំ សោធន្តាតិ តេសំ កិរ ឯតទហោសិ - “ថេរិយា កោចិ
កាយិ កវាចសិ កោវីតិ ក្កមោ ន ទិស្សតិ, យរម្បិ តាវ សោធមា”តិ, តតោ យវំ
សោធន្តា នំ អទ្ទសំសុ។

៨៥៦. អនោវស្សកំ អតិក្កាមេន្តិយាតិ បឋមំ ចាទំ អតិក្កាមេន្តិយា ទុក្កជំ,
ទុតិយំ អតិក្កាមេន្តិយា ចាចិត្តិយំ, ឧបចារាតិក្កមេ ឯសេវ នយោ។

៨៥៨. គិលានាយាតិ យា តាទិសេន គេលញ្ញេន អាបុច្ឆិតុំ ន សក្កោតិ។
អាបទាស្វតិ យវេ អគ្គិ វា ឧដ្ឋិតោ ហោតិ, ចោរា វា; ឯវរូបេ ឧបទ្កវេ អនាបុច្ឆា
បក្កមតិ, អនាបត្តិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

កថិនសមុដ្ឋានំ - កាយវាចតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ,
កិរិយាកិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ឌិតិវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វជីកម្មំ,
តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

បញ្ចមសិក្ខាបទំ។

៦. ធម្មសិក្ខាបទវណ្ណានា

៨៦០. ឆដ្ឋ - អភិធិសីទេយ្យាតិ និសីទេយ្យ។ និសីទិទ្វា គច្ឆន្តិយា ឯកា
អាបត្តិ, អនិសីទិទ្វា និបដ្ឋិទ្វា គច្ឆន្តិយា ឯកា, និសីទិទ្វា និបដ្ឋិទ្វា គច្ឆន្តិយា ទ្វេ។

៨៦៣. ធុរ្ភបញ្ញត្តតិ ភិក្ខុនីនំ អត្ថាយ និច្ចបញ្ញត្តេ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។
កថិនសមុជ្ឈានំ...បេ.... តិវេទនន្តិ។

ឆដ្ឋសិក្ខាបទំ។

៧. សត្តមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៨៦៤. សត្តមេបិ - សត្តំ ឆដ្ឋវុត្តនយេនេវ វេទិតត្ថំ។

សត្តមសិក្ខាបទំ។

៨. អដ្ឋមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៨៦៥. អដ្ឋមេ - សត្តំ ឧត្តានមេវ។ តិសមុជ្ឈានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ,
សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

អដ្ឋមសិក្ខាបទំ។

៩. នវមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៨៦៥. នវមេ - អភិសមេយ្យាតិ សបថំ ករេយ្យ។ និរយេន អភិសបតិ នាម
“និរយេ និព្ពត្តាមិ, អវីចិម្ពិ និព្ពត្តាមិ, និរយេ និព្ពត្តតុ, អវីចិម្ពិ និព្ពត្តតូ” តិ
ឯវមាធិនា នយេន អក្កោសតិ។ ព្រហ្មចរិយេន អភិសបតិ នាម “តិហិនី ហោមិ,
ឌីនាតវត្តា ហោមិ, បរិញ្ញាជិកា ហោមិ, ឥតរា វា ឯទិសា ហោតូ” តិ ឯវមាធិនា
នយេន អក្កោសតិ; វាចាយ វាចាយ ចាចិត្តិយំ។ វេបេត្វា បន និរយេត្វា

ព្រាហ្មចរិយញ្ច “សុនឌី សូករី កាលា កុណី” តិអាទិនា នយេន អក្កោសន្តិយា
វាចាយ វាចាយ ទុក្ខជំ។

៨៧៨. អត្ថបុរេក្ខារាយាតិ អដ្ឋកថំ កថេន្តិយា។ ធម្មបុរេក្ខារាយាតិ ចាឡិ
វាចេន្តិយា។ អនុសាសនិបុរេក្ខារាយាតិ “ឥនាទិបិ តុំ ឯទិសា, សាធុវិរមស្ស, នោ
ចេវិរមសិ, អធ្វា បុន ឯវរុចានិ កម្មានិ កត្វានិរយេ ឧប្បជ្ឈិស្សសិ,
តិវច្ឆានយោនិយា ឧប្បជ្ឈិស្សសិ” តិ ឯវំ អនុសាសនិយំ បត្វា វេន្តិយា អនាបត្តិ។
សេសំ ឧត្តានមេវ។

តិសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ,
វជីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

នវមសិក្ខាបទំ។

១០. ទសមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៨៧៩. ទសមេ - សព្វំ ឧត្តានមេវ។ ធុរនិក្ខេបសមុដ្ឋានំ - កាយវាចាចិត្តតោ
សមុដ្ឋាតិ, កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វជីកម្មំ,
អកុសលកម្មំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

ទសមសិក្ខាបទំ។

អន្ធការវគ្គោ ទុតិយោ។

៣. នត្តវគ្គោ

១. បឋមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៨៨៣-៦. នគ្រវត្តស្ស បឋមសិក្ខាបទេ - ព្រាហ្មចរិយំ ចិណ្ឌោនាតិ

ព្រាហ្មចរិយេន ចិណ្ឌោន; អថ វា ព្រាហ្មចរិយស្ស ចរណោនាតិ; ឯវំ ករណេត្ថ វា សាមិអត្ថេ វា ឧបយោគវចនំ វេទិតព្ពំ។ អច្ឆិន្ទបីវកាយាតិ ៩ទំ ឧទកសាជិកំ សន្ធាយ វុត្តំ, ន អញ្ញំ បីវំ។ តស្មា ឧទកសាជិកាយ អច្ឆិន្ទាយ វា នដ្ឋាយ វា នក្កាយ ញ្ញាយន្តិយា អនាបត្តិ។ សចេបិ ឧទកសាជិកបីវំ មហាគ្សំ ហោតិ, ន សក្កា និវាសេត្វា ពហិ គន្ធី, ឯវម្មិ នក្កាយ ញ្ញាយិតុំ វដ្តតិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។

ឯឡ កលោមសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាតិវដ្តំ, កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

បឋមសិក្ខាបទំ។

២. ទុតិយសិក្ខាបទវណ្ណោនា

៨៨៧. ទុតិយេ - សព្វំ ឧត្តានមេវ។ ធរសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាតិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វជីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ទុតិយសិក្ខាបទំ។

៣. តតិយសិក្ខាបទវណ្ណោនា

៨៩៣-៤. តតិយេ - អនន្តរាយិកិនីតិ ទសសុ អន្តរាយេសុ ឯកេនបិ អន្តរាយេន អនន្តរាយា។ ធុរំ និក្ខិត្តមត្តេតិ ធុរំ និក្ខិត្តិក្វា សចេបិ បច្ឆា សិព្ពតិ, អាបត្តិយេវាតិ អត្ថោ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

ធុរនិក្ខេបសមុជ្ជានំ - អភិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្តំ,
កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

តតិយសិក្ខាបទំ។

៤. ចតុត្ថសិក្ខាបទវណ្ណានា

៨៩៨-៩. ចតុត្ថេ - បញ្ច អហានិ បញ្ចាហំ, បញ្ចាហមេវ បញ្ចាហិកំ។
សង្ឃជិនំ ចារោ សង្ឃជិចារោ; បរិភោគវសេន វា ឱតាបនវសេន វា
សង្ឃជិតជ្ជេន សង្ឃជិតិ លទ្ធាមាណំ បញ្ចន្តំ ចីវរាណំ បរិវត្តនន្តិ អត្ថោ។
តស្មាយេវ បទភាជនេ “បញ្ចមំ ទិវសំ បញ្ច ចីវរាណំ” តិអាទិមាហា។ អាបត្តិ
ចាចិត្តិយស្សាតិ ឯត្ថ ច ឯកស្មី ចីវរេ ឯកា អាបត្តិ; បញ្ចសុ បញ្ច។

៩០០. អាបទាស្វតិ មហាគ្យំ ចីវរំ, ន សក្កា ហោតិ ចោរភយាទីសុ បរិភូត្តិគុំ;
ឯវុរុបេ ឧបទ្កវេ អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ កថិនសមុជ្ជានំ - អភិរិយំ,
នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ចតុត្ថសិក្ខាបទំ។

៥. បញ្ចមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩០៣. បញ្ចមេ - ចីវរសង្កមនីយន្តិ សង្កមេតព្ភំ ចីវរំ; អញ្ញិស្សា សន្តកំ
អនាបុច្ឆា គហិតំ បុន បជិទាតព្ភចីវរន្តិ អត្ថោ។

៩០៦. អាបទាស្វតិ សចេ អចារុតំ វា អនិវត្តំ វា ចោរា ហរន្តិ, ឯវុរុចាសុ
អាបទាសុ ធាវេន្តិយា អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ កថិនសមុជ្ជានំ -

កិរិយាកិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វេទិកម្មំ,
តិច្ឆិកំ, តិវេទនន្តិ។

បញ្ចមសិក្ខាបទំ។

៦. ធម្មសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩០៩-១០. ធម្ម - អញ្ញំ បរិក្ការន្តិ យំ កិញ្ច ថាលកាធិនំ វា សប្បិរេតលាធិនំ វា
អញ្ញាតវំ។ អានិសំសន្តិ “កិត្តកំ អគ្បនកំ ទាតុកាមត្តា” តិ បុច្ឆតិ, “ឯត្តកំ
នាមា” តិ វេទន្តិ, “អាគមេថ តាវ, ឥនានិ វត្ថំ មហាគ្បំ, កតិចាហោន កប្បាសេ
អាគតេ សមគ្បំ ភវិស្សតី” តិ ឯវំ វត្ថា និវាវេន្តិយា អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

តិសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វេទិកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ធម្មសិក្ខាបទំ។

៧. សត្តមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩១១. សត្តមេ - បក្កមីស្វតិ អញ្ញាសម្បិ អាគមនំ អាគមេន្តិ “អន្ទា
អម្ពាភម្បិ អាគមេស្សតី” តិ តត្ថ តត្ថ អគមំសុ។ បដិពាហេយ្យាតិ
បដិសេធយ្យ។

៩១៥. អានិសំសន្តិ “ឯកិស្សា ឯកំ សាជកំ នប្បហោតិ, អាគមេថ តាវ,
កតិចាហោន ឧប្បជ្ជិស្សតិ, តតោ ភាជេស្សមី” តិ ឯវំ អានិសំសំ ទស្សេត្វា
បដិពាហន្តិយា អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

តិសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វជីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

សត្តមសិក្ខាបទំ។

៨. អដ្ឋមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩១៦-៨. អដ្ឋមេ - នដា នាម យេ នាជកំ នាជេន្តិ។ នដកា នាម យេ នច្ចន្តិ។
លង្ក្រកា នាម យេ វំសវវត្តាធិសុ លង្ក្រនកម្មំ ករោន្តិ។ សោកជ្ឈាយីកា នាម
មាយាការា។ កុម្មជូណីកា នាម យជកេន កីឡនកា; ពិម្ពិសកវាទកាតិបិ
វេទន្តិ។ ទេតិ អាបត្តិ ចាចិត្តិយស្សាតិ ឯត្ថ ចីវរគណនាយ អាបត្តិយោ វេទិតញ្ញា។
សេសំ ឧត្តានមេវ។

ធម្មមុជ្ជានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វជីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

អដ្ឋមសិក្ខាបទំ។

៩. នវមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩២១-៤. នវមេ - ទុព្ពលចីវរបច្ឆាសាយាតិ ទុព្ពលាយ ចីវរបច្ឆាសាយ។
អានិសំសន្តិ កិញ្ចាបិ “ន មយំ អយ្យេ សក្កោមា” តិ វេទន្តិ, “ឥទានិ បន តេសំ
កប្បាសោ អាគមិស្សតិ, សន្នោ បសន្នោ បុរិសោ អាគមិស្សតិ, អន្ធា ទស្សតី” តិ
ឯវំ អានិសំសំ ទស្សេត្វា និវាវេន្តិយា អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

តិសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្តំ, កាយកម្មំ,
វជីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

នវមសិក្ខាបទំ។

១០. ធនមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩២៧. ធនមេ - កងិទុទ្ធារំ ន ទស្សន្តិភិ កិទិសោ កងិទុទ្ធារោ ធាតញ្ចោ,
កិទិសោ ន ធាតញ្ចោតិ? យស្ស អត្តារម្មលកោ អានិសំសោ មហា,
ឧត្តារម្មលកោ អប្បោ, ឯវ្យោ ន ធាតញ្ចោ។ យស្ស បន អត្តារម្មលកោ
អានិសំសោ អប្បោ, ឧត្តារម្មលកោ មហា, ឯវ្យោ ធាតញ្ចោ។ សមាទិសំសោបិ
សទ្ធាបរិចាលនត្ថំ ធាតញ្ចោវ។

៩៣១. អានិសំសន្តិភិក្ខុនិសង្ឃោ ជិណ្ឌាបិវារោ, កងិទានិសំសម្មលកោ
មហាលោកោតិ ឯវ្យោ អានិសំសំ ទស្សន្តា បដិពាហន្តិយា អនាបត្តិ។ សេសំ
ឧត្តានមេវ។

តិសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ,
វជីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ធនមសិក្ខាបទំ។

នគ្រវត្តោ តតិយោ។

៤. តុវដ្ឋវត្តោ

១. បឋមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩៣៣. តុវដ្ឋវត្តស្ស បឋមសិក្ខាបទេ - តុវដ្ឋេយ្យន្តិ និបដ្ឋេយ្យំ។ សេសំ
ឧត្តានមេវ។ ឯឡ កលោមសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ,
បណ្ណាត្តិវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

បឋមសិក្ខាបទំ។

២. ទុតិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩៣៧. ទុតិយេ - ឯកំ អត្តរណាចារ្យោ ចារ្យរណាញា ឯតាសន្តិ
ឯកត្តរណាចារ្យរណា; សំហារិមានំ ចារ្យាវត្តរណាកជសារកាធិនំ ឯកំ អន្តំ
អត្តរិក្ខា ឯកំ ចារុបិក្ខា តុវុដ្ឋន្តិនមេតំ អធិវចនំ។

៩៤០. វត្តានំ ឧស្សេត្វាតិ មជ្ឈេ កាសាវំ វា កត្តរយជ្ជីវា អន្តមសោ
កាយពន្ធនម្យំ វេបេត្វា និបជ្ឈន្តិនំ អនាបត្តិកំ អត្តោ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។
ឯឡកលោមសមុជ្ឈានំ - កិរិយំ, ឆោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវជ្ជំ,
កាយកម្មំ, តិច្ឆិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ទុតិយសិក្ខាបទំ។

៣. តតិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩៤១. តតិយេ - ឧឡារសម្ភារិតាតិ ឧឡារកុលា បព្ពជិតត្តា គុណេហិ ច
ឧឡារត្តា ឧឡារាតិ សម្ភារិតា។ ឥស្សបកតាតិ ឥស្សបយ អបកតា; អភិក្ខតាតិ
អត្តោ។ សញ្ញត្តិ ពហុលា ឯតាសន្តិ សញ្ញត្តិពហុលា; ធិវសំ មហាជនំ
សញ្ញាបយមាធាតិ អត្តោ។ វិញ្ញត្តិ ពហុលា ឯតាសន្តិ វិញ្ញត្តិពហុលា។ វិញ្ញត្តិតិ
ហេតុធាហារណាធិហិ វិវិធមហិ នយេហិ ញាបនា វេទិតញ្ញា, ន យាចនា។

៩៤៣. ចត្តមនេ និវត្តនគណនាយ អាបត្តិយោ វេទិតញ្ញា។ តិដ្ឋតិ វាតិអាធិសុ
បយោគគណនាយ។ ឧទ្ទិសតិ វាតិអាធិសុ បទាធិគណនាយ។ សេសំ
ឧត្តានមេវ។

តិសមុជ្ជានំ - កិរិយាកិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

តតិយសិក្ខាបទំ។

២. ចតុត្ថសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩៤៩. ចតុត្ថ - សតិ អន្តរាយេតិ ទសវិជេ អន្តរាយេ សតិ។ បរិយេសិត្វា ន
លភតីតិ អញ្ញំ ឧបជ្ឈាយិ កំ ន លភតិ។ គិលានាយាតិ សយំ គិលានាយ។
អាបនាស្វតិ តថាវុបេ ឧបទ្កវេ សតិ អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

ធុរនិក្ខេបសមុជ្ជានំ - អ កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

ចតុត្ថសិក្ខាបទំ។

៣. បញ្ចមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩៥២. បញ្ចមេ - អញ្ញំ អាណាបេតីតិ ឯត្ថ សចេ និក្ខឡាតិ អាណាត្តា
ឯកបយោគេន ពហ្មនិចិ ទ្វារានិ អតិក្កាមេតិ, ឯកា អាបត្តិ។ អថ ឥមញ្ចមញ្ច
ទ្វារំ អតិក្កាមេហីតិ ឯវំ អាណាត្តា អតិក្កាមេតិ, ទ្វារគណនាយ អាបត្តិយោ។
សេសំ ឧត្តានមេវ។

តិសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ,
វេទកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

បញ្ចមសិក្ខាបទំ។

៦. ធម្មសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩៥៥. ធម្មេ - សត្វំ ឧត្តានមេវ។ សមនុភាសនសមុជ្ឈានំ - អកិរិយំ,
សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិវ្តកំ, លោកវដ្តំ, កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, អកុសលចិត្តំ,
ទុក្ខវេទនន្តិ។

ធម្មសិក្ខាបទំ។

៧-៨-៩. សត្តមអដ្ឋមនវមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩៦០. សត្តមអដ្ឋមនវមេសុ សត្វំ ឧត្តានមេវ។ សញ្ញានិ
ឯឡុកលោមសមុជ្ឈានានិ, កិរិយានិ, នោសញ្ញាវិមោក្ខានិ, អចិវ្តកានិ,
បណ្ណាត្តិវដ្ឋានិ, កាយកម្មានិ, វេទក្ខានិ វេទនានិវិ។

សត្តមអដ្ឋមនវមសិក្ខាបទានិ។

១០. ទសមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩៧៣. ទសមេ - អាហុន្តិកាតិ សម្ពាធា។

៩៧៥. ធុរំ និក្ខត្តមត្តេតិ សចេបិ ធុរំ និក្ខិបិទ្វា បច្ឆា បក្កមតិ,
អាបត្តិយេវាតិ អត្ថោ។ បវារេទ្វា បញ្ចយោជនានិ គច្ឆន្តិយាបិ អនាបត្តិ។ ធនុ
វត្តព្ភមេវ នត្តិ។ សចេ បន តីណិ គន្ធា តេនេវ មគ្គេន បច្ឆាគច្ឆតិ, នវដ្ឋតិ។
អញ្ជេន មគ្គេន អាគន្ធីវដ្ឋតិ។

៩៧៦. អន្តរាយេតិ ទសវិដេ អន្តរាយេ - បរំ គច្ឆិស្សរាមីតិ និក្ខត្តា, នទីបូរោ
បន អាគតោ, ចោរាវា មគ្គេ ហោន្តិ, មេយោវា ឧដ្ឋាតិ, និវត្តិតុំ វដ្ឋតិ។ សេសំ

ឧត្តានមេវ។ បឋមចារាជិកសមុជ្ជានំ - អភិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ,
លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

ទសមសិក្ខាបទំ។

តុវដ្ឋវគ្គោ ចតុត្ថោ។

៥. ចិត្តាការវគ្គោ

១. បឋមសិក្ខាបទវណ្ណនា

៩៧៨. ចិត្តាការវគ្គស្ស បឋមសិក្ខាបទេ - រាជាការន្តិ រញ្ជោ កើឡនយវំ។
ចិត្តាការន្តិ កើឡនចិត្តសាលំ។ អារាមន្តិ កើឡនឧបវនំ។ ឧយ្យានន្តិ
កើឡនុយ្យានំ។ ចោក្ខវណ្ឌិន្តិ កើឡនចោក្ខវណ្ឌិ។ តស្មាយេវ បទភាជនេ “យត្ថ
កត្ថចិ រញ្ជោ កើឡិតុ”ន្តិអាទិ វុត្ថំ។ ទស្សនាយ គច្ឆតិ អាបត្តិ ទុក្ខជស្សតិ ឯត្ថ
បទវារគណនាយ ទុក្ខជំ។ យត្ថ បីតា បស្សតីតិ ឯត្ថ បន សចេ ឯកស្មីយេវ
ហានេ បីតា បទំ អនុទ្ធវរមាណា បញ្ចបិ បស្សតិ, ឯកមេវ ចាចិត្តិយំ។ តំ តំ
ទិសាភាគំ ឌីលោកេត្វា បស្សន្តិយា បន ចាដេក្កា អាបត្តិយោ។ ភិក្ខុស្ស បន
សព្ពត្ថ ទុក្ខជំ។

៩៨១. អារាមេ បីតាតិ អជ្ឈរាមេ រាជាការាទីនិ ករោន្តិ, តានិ បស្សន្តិយា
អនាបត្តិ។ គច្ឆន្តិវា អាគច្ឆន្តិវាតិ បិណ្ឌាចាតាទីនំ អត្ថាយ គច្ឆន្តិយា មគ្គោ
ហោតិ, តានិ បស្សតិ, អនាបត្តិ។ សតិ ករណីយេ គន្ធាតិ រញ្ជោ សន្តិកំ កេនចិ
ករណីយេន គន្ធា បស្សតិ, អនាបត្តិ។ អាបទាស្វតិ កេនចិ ឧបទុតា បរិសិទ្ធា
បស្សតិ, អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

ឯឡូកលោមសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

បឋមសិក្ខាបទំ។

២. ទុតិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩៨២. ទុតិយេ - អភិនិសីទនាភិនិបជ្ជនេសុ បយោគគណនាយ អាបត្តិយោ
វេទិតញ្ញា។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

ឯឡូកលោមសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ទុតិយសិក្ខាបទំ។

៣. តតិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩៨៨. តតិយេ - ឧជ្ឈវុដ្ឋវេទិ យត្តកំ ហត្ថន អញ្ជាតំ ហោតិ, តស្មី តក្កម្ហិ
វេរិភេត ឯកា អាបត្តិ។ កន្តនតោ បន បុព្វេ កប្បាសវិចិននំ អាទី កត្វា
សត្តបយោគេសុ ហត្ថវាគណនាយ ទុក្ខជំ។

៩៨៩. កន្តិតសុត្តន្តិ ទសិកសុត្តានី សជ្ឈាដេត្វា កន្តតិ, ទុក្ខន្តិតំ វា
បដិកន្តតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ ឯឡូកលោមសមុជ្ជានំ - កិរិយំ,
នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

តតិយសិក្ខាបទំ។

៤. ចតុត្ថសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩៩២. ចតុត្ថេ - យាគុំ វាតិអាទីសុ តណ្ហាលកោដ្ឋនំ អាទី កត្វា សព្វេសុ
បុព្វបយោគេសុ បយោគគណនាយ ទុក្ខជំ។ យាគុតត្ថេសុ ភាជនគណនាយ,
ខាទនីយាទីសុ រូបគណនាយ ចាចិត្តិយានិ។

៩៩៣. យាគុចានេតិ មនុស្សេហិ សង្ឃស្សត្ថាយ ករិយមាណេ យាគុចានេ វា
សង្ឃតត្ថេ វា តេសំ សហាយិ កកាវេន យំ កិញ្ចិ បចន្តិយា អនាបត្តិ។
ចេតិយបូជាយ សហាយិ កា ហុត្វា គន្ធាទីនិ បូជេតិ, វដ្តតិ។ អត្ថនោ
វេយ្យាវច្ឆករស្សាតិ សចេបិ មាតាបិតារោ អាគច្ឆន្តិ, យំ កិញ្ចិ ព័ជនី វា
សម្មញ្ញនិទណ្ឌកំ វា ការាបេត្វា វេយ្យាវច្ឆករដ្ឋានេ ឋបេត្វាវ យំ កិញ្ចិ បចិតុំ
វដ្តតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ សម្មដ្ឋានាទីនិ តតិយសទិសានេវាតិ។

ចតុត្ថសិក្ខាបទំ។

៥. បញ្ចមសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩៩៦. បញ្ចមេ - អសតិ អន្តរាយេតិ ទសវិដេ អន្តរាយេ អសតិ។ ធុរំ
និក្ខិបិត្វា បច្ឆាវិនិច្ឆ័នន្តិ អាបត្តិ អាបច្ឆិត្វាវ វិនិច្ឆ័នាតិ។

៩៩៨. បរិយេសិត្វា នលកតីតិ សហាយិ កា ភិក្ខុនិយោ នលកតិ។ សេសំ
ឧត្តានមេវ។ ធុរនិក្ខេបសមុដ្ឋានំ - អកិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ ទុក្ខវេទនន្តិ។

បញ្ចមសិក្ខាបទំ។

៦. ធម្មសិក្ខាបទវណ្ណានា

៩៩៩. ធម្មេ - សត្វំ នគ្គវគ្គេ អាភារិកសិក្ខាបទេ វុត្តនយេនេវ វេទិតត្ថំ។ អយំ
បនវិសេសោ, តំ ធនមុដ្ឋានំ។ ៩៩៩ “សហត្ថា” តិ វុត្តត្ថា ឯឡកលោមសមុដ្ឋានំ,
កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាតិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វិចិត្តំ, វិវេទនន្តិ។

ធម្មសិក្ខាបទំ។

៧. សត្តមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១០០៧. សត្តមេ - បុន បរិយាយេនាតិ បុនវាវេ។ អាបទាស្វតិ មហាគ្សបិវរំ
សរីរតោ មោចត្វា សុបដិសាមិតម្បិ ចោរា ហរន្តិ, ឯវុចាសុ អាបទាសុ
អនិស្សន្និត្វា និវាសេន្តិយា អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវាតិ។

កថិនសមុដ្ឋានំ - កាយវាចតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ,
កិរិយាកិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាតិវដ្តំ កាយកម្មំ, វិចិត្តកម្មំ,
វិចិត្តំ, វិវេទនន្តិ។

សត្តមសិក្ខាបទំ។

៨. អដ្ឋមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១០០៨. អដ្ឋមេ - អនិស្សន្និត្វាតិ វក្ខណាត្ថាយ អនត្វា; “ឥមំ ជគ្គយ្យាសី” តិ
ឯវំ អនាបុច្ឆិត្វាតិ អត្ថោ។

១០១២. បរិយេសិត្វា នលភតីតិ បដិជគ្គិកំ នលភតិ។ តិលាធាយាតិ
វិចិត្តេនំ កាតុំ អសមត្ថាយ។ អាបទាស្វតិ វដ្ឋេតិជ្ជន្តេ អាវាសេ ធម្មត្វា គប្បន្តិ,
ឯវុចាសុ អាបទាសុ អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវា។ សមុដ្ឋានាធិនិ
អនន្តរសិក្ខាបទសទិសានេវាតិ។

អង្គមេសិក្ខាបទដំ

៩. នវមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១០១៥-៦. នវមេ - ពាហិរកំអនត្ថសំហិតន្តិ

ហត្ថិអស្សរជនុបុសិប្បអាចព្ពណ្ណាទីលនវសីករណសោសាបនមន្តាគនប្ប
យោគាធិភេទំ បរុបយាតករំ។ បរិត្តន្តិយក្ខបរិត្តនាគមណ្ឌលាធិភេទំ សព្វម្ប
វដ្តតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

បទសោធម្មសមុជ្ឈានំ - វាចតោ វាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ឈាតិ, កិរិយំ,
នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, វចីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

នវមសិក្ខាបទដំ

១០. ទសមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១០១៨. ទសមេ វាចេយ្យាតិ បទំវិសេសោ, សេសំ នវមេ វុត្តនយេនេវ
វេទិតត្ថំ សន្និសមុជ្ឈានាធិហិតិ។

ទសមសិក្ខាបទដំ

ចិត្តាការវគ្គោ បញ្ចមោ។

៦. អារាមវគ្គោ

១. បឋមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១០២៥. អារាមវគ្គស្ស បឋមសិក្ខាបទេ - បរិក្ខេបំ អតិក្កាមេន្តិយា, ឧបចារំ
ឡិក្កមន្តិយាតិ វត្ថុ បឋមចារេ ទុក្ខដំ, ទុតិយចារេ ចាចិត្តិយំ។

១០២៧. សីសានុលោកិកាតិ បឋមំ បរិសន្និទំ ភិក្ខុនិទំ សីសំ អនុលោកេន្តំ
បរិសតិ, អនាបត្តិ។ យត្ថ ភិក្ខុនិយោតិ យត្ថ ភិក្ខុនិយោ បឋមតរំ បរិសិទ្ធា
សង្ឃាយចេតិយវន្តនាទីនិ ករោន្តិ, តត្ថ តាសំ សន្និកំ គន្ធាមីតិ គន្ធាវដ្ឋតិ។
អាបទាស្វតិ កេនចិ ឧបទុតា ហោតិ, ឯវរូចាសុ អាបទាសុ បរិសិតុំ វដ្ឋតិ។
សេសំ ឧត្តានមេវ។

ធុរនិក្ខេបសមុដ្ឋានំ - កិរិយាកិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, បណ្ណាតិវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

បឋមសិក្ខាបទំ។

២. ទុតិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

១០២៨. ទុតិយេ - អាយស្មា កប្បិតកោតិ អយំ ជដិលសហស្សត្ថន្តរោ
ថេរោ។ សំហរីតិ សង្កាមេសិ។ សំហដោតិ សង្កាមិតោ។ កាសាវដោតិ ម្ហាបិតា
កាសាវំ និវាសេត្វា កម្មំ ករោន្តិ, តំ សន្ធាយាហំសុ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

តិសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ,
វេទកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

ទុតិយសិក្ខាបទំ។

៣. តតិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

១០៣៦. តតិយេ - អនុសាសនិបុរេក្ខារាយាតិ ឥនាទិបិ ភ្នំ ពាលា
អព្យត្តាតិអាទិនា នយេន អនុសាសនិបក្ខេ ឋត្វា វនន្តិយា អនាបត្តិ។ សេសំ
ឧត្តានមេវ។ សមុដ្ឋានាទីនិ អនន្តរសិក្ខាបទសទិសានេវាតិ។

តតិយសិក្ខាបទ្ធិ។

៤. ចតុត្ថសិក្ខាបទវណ្ណានា

១០៣៧. ចតុត្ថ - សត្តំ ឧត្តានមេវ។ ចតុសមុដ្ឋានំ - កាយតោ
កាយវាចតោ កាយចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ។ និមន្តិតាយ
អនាបុច្ឆា ភុញ្ញន្តិយា អាបត្តិសម្ភវតោ សិយា កិរិយាកិរិយំ, បវរិតាយ
កប្បិយំ ការេត្វាបិ អការេត្វាបិ ភុញ្ញន្តិយា អាបត្តិសម្ភវតោ សិយា កិរិយំ,
នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ចតុត្ថសិក្ខាបទ្ធិ។

៥. បញ្ចមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១០៤៣. បញ្ចមេ - កុលេ មច្ឆរោ កុលមច្ឆរោ, កុលមច្ឆរោ ឯតិស្សា អត្ថិតិ
កុលមច្ឆរិដ្ឋំ កុលំ វា មច្ឆរាយតីតិ កុលមច្ឆរិដ្ឋំ។ កុលស្ស អវណ្ណានិ តំ កុលំ
អស្សទ្ធិ អប្បសន្នន្តិ។ ភិក្ខុនីនំ អវណ្ណានិ ភិក្ខុនិយោ ទុស្សីលា ចាបធម្មាតិ។

១០៤៥. សន្តិយេវ អាធិនវន្តិ កុលស្ស វា ភិក្ខុនីនំ វា សន្តំ អគុណំ។ សេសំ
ឧត្តានមេវ។ តិសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្តំ,
កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ ទុក្ខវេទនន្តិ។

បញ្ចមសិក្ខាបទ្ធិ។

៦. ធម្មសិក្ខាបទវណ្ណានា

១០៤៨. ឆដ្ឋ - ឱវាទាយាតិ គរុធម្មត្ថាយ។ សំវាសាយាតិ

ឧចោសថបវារណាបុច្ឆនត្ថាយ។ អយមេត្ថ សន្នេហោ។ វិត្តារោ បន
ភិក្ខុនោវាទកសិក្ខាបទវណ្ណនាយំ វុត្តោយេវ។

ឯឡូកលោមសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណត្តិវដ្តំ,
កាយកម្មំ, វិចិត្តំ, វិវេទនន្តិ។

ឆដ្ឋសិក្ខាបទំ។

៧. សត្តមសិក្ខាបទវណ្ណនា

១០៥៣. សត្តមេ - បរិយេសិត្វានលភតិទិ ភិក្ខុនី លភតិ។ សេសំ
ឧត្តានមេវ។ ឥមស្សបិ វិត្តារោ ភិក្ខុនោវាទកេ វុត្តោយេវ។

ធុរនិក្ខេបសមុជ្ជានំ - អកិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្តំ,
កាយកម្មំ, វិចិត្តំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

សត្តមសិក្ខាបទំ។

៨. អដ្ឋមសិក្ខាបទវណ្ណនា

១០៥៦. អដ្ឋមេ - ឯកកម្មន្តិអាទិហិ ឧចោសថបវារណាយេវ វុត្តោ។ សេសំ
ឧត្តានមេវ។ ឥមស្សបិ វិត្តារោ ភិក្ខុនោវាទកេ វុត្តោយេវ។

បឋមចារាជិកសមុជ្ជានំ - អកិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្តំ,
កាយកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

អដ្ឋមសិក្ខាបទំ។

៩. នវមសិក្ខាបទវណ្ណាធា

១០៥៨. នវមេ - សព្វំ ឧត្តានមេវ។ ឥមស្សបិ វិត្តារោ ភិក្ខុនោវាទកេ
វុត្តោយេវ។

ធុរនិក្ខេបសមុជ្ឈានំ - អភិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, វជ្ជកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

នវមសិក្ខាបទំ។

១០. ធនមសិក្ខាបទវណ្ណាធា

១០៦២. ធនមេ - បសាខេតិ អធាកាយេ។ អធាកាយោ ហិ យស្មា តតោ
រុក្ខស្ស សាខាវិយ ឧកោ ឡូ បភិដ្ឋិត្វា គតា, តស្មា បសាខាតិ វុច្ចតិ។

១០៦៥. ភិក្ខុតិអាធិសុ សចេ “ភិន្ទ, ជាលេហី”តិ សញ្ញានិ អាណាបេតិ, សោ ច
តថេវ ករោតិ, ធន អាណាត្តិទុក្ខជាតិ ធន ច ចាចិត្តិយានិ អាបជ្ជតិ។ អថាបិ ឯវំ
អាណាបេតិ - “ឧចាសក, យំ កិញ្ចិ ឯត្ថ កាតព្វំ, តំ សព្វំ ករោហី”តិ, សោ ច
សញ្ញានិបិ ភេទនាធិនិ ករោតិ; ឯកវាចាយ ធន ទុក្ខជាតិ ធន ចាចិត្តិយានីតិ ធ្វាធន
អាបត្តិយោ។ សចេ បន ភេទនាធិសុបិ ឯកំយេវ វត្ថុ “ឥទំ ករោហី”តិ
អាណាបេតិ, សោ ច សញ្ញានិ ករោតិ, យំ អាណាត្តំ, តស្សេវ ករណោ ចាចិត្តិយំ។
សេសេសុ អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

កថិនសមុជ្ឈានំ - កិរិយាកិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាតិវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, វជ្ជកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ធនមសិក្ខាបទំ។

អាមាមវគ្គ ឆដ្ឋោ។

៧. កត្តិនិវត្តោ

១. បឋមសិក្ខាបទវណ្ណនា

១០៦៩. កត្តិនិវត្តស្ស បឋមសិក្ខាបទេ - អាបន្នសត្តាតិ កុច្ឆិបរិជ្ជសត្តា។

បឋមសិក្ខាបទំ។

២. ទុតិយសិក្ខាបទវណ្ណនា

១០៧៣-៤. ទុតិយេ - ចាយន្តិន្តិ ចញ្ញំ ចាយមាណំ។ មាតា វា ហោតិ តិ យំ
ធារកំ ចាយេតិ, តស្ស មាតា វា ហោតិ ធាតិ វា។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ ឧភយម្បិ
តិសមុដ្ឋានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វេទកម្មំ,
តិច្ឆិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ទុតិយសិក្ខាបទំ។

៣. តតិយសិក្ខាបទវណ្ណនា

១០៧៧. តតិយេ - សិក្ខាសម្មតី ធាតុន្តិ កស្មា ធាបេសិ? “មាតុគាមោ នាម
លោលោ ហោតិ ទ្វេវស្សនិ ធនុ ធម្មេសុ អសិក្ខិត្វា សីលានិ បូរយមាណោ
កិលមតិ, សិក្ខិត្វា បន បច្ឆា ន កិលមិស្សតិ, និត្តរិស្សតិ” តិ ធាបេសិ។

១០៧៩. ចាណាតិចាតា វេរមណី ទ្វេវស្សនិ អរិកិក្កម្ម សមាធានំ
សមាធិយាមីតិ យំ តំ ចាណាតិចាតា វេរមណីតិ បញ្ញត្តំ សិក្ខាបទំ, តំ
ចាណាតិចាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ ទ្វេវស្សនិ អរិកិក្កមិ តព្ពសមាធានំ កត្វា

សមាធិយាមីតិ អត្ថោ។ ឯស នយោ សព្ពត្ថ។ ឥមា ធរ សិក្ខាយោ សង្ឃីវស្សយបិ
បព្ពជិតាយ ធាតព្វាយេវ, ន ឯតាសុ អសិក្ខិតា ឧបសម្មាទេតព្វា។

តតិយសិក្ខាបទំ។

៤. ចតុត្ថសិក្ខាបទវណ្ណានា

១០៨៤. ចតុត្ថ - សព្ពំ ឧត្តានមេវ។ សចេ បន បឋមំ វុដ្ឋានសម្មុតិ ន ទិដ្ឋា
ហោតិ, ឧបសម្មទមាឱកេបិ ធាតព្វាយេវ។ ឥមា ទ្វេបិ មហាសិក្ខាមាណាម។

ចតុត្ថសិក្ខាបទំ។

៥. បញ្ចមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១០៩០. បញ្ចមេ - កិញ្ចាបិ ឧនន្ទានសវស្សំ បរិបុណ្ណាសញ្ញាយ វុដ្ឋាបេន្តិយា
អនាបត្តិ, សា បន អនុបសម្មជ្ជាវ ហោតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

បញ្ចមសិក្ខាបទំ។

៦. ធម្មសិក្ខាបទវណ្ណានា

១០៩៥. ធម្មេ - ទសវស្សយ គិហិកតាយ សិក្ខាសម្មុតី ទត្វា
បរិបុណ្ណាទ្វាទសវស្សំ ឧបសម្មាទេតុំ វដ្តតិ។

ធម្មសិក្ខាបទំ។

៧. សត្តមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១០១. សត្វមេ - សត្វ ឧត្តានមេវ។ សមុជ្ជានាធិនិបិ សព្វេសុ ទុតិយេ
វុត្តសធិសានេវ។ អយំ បនវិសេសោ - យត្ថ សម្មតិ អត្ថិ, តត្ថ កិរិយាកិរិយំ
ហោតីតិ។

សត្វមសិក្ខាបទំ។

៨. អដ្ឋមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១០៨. អដ្ឋមេ - ន អនុគ្គណ្ណាបេយ្យាតិ “ឥមិស្សា អយ្យេ ឧទ្ទេសាធិនិ
ទេហី”តិ ឯវំ ឧទ្ទេសាធិហិ ន អនុគ្គណ្ណាបេយ្យ។

១១១០. បរិយេសិក្ខាតិ អញ្ចំ បរិយេសិក្ខា ន លភតិ, សយំ គិលានា ហោតិ,
ន សក្កោតិ ឧទ្ទេសាធិនិ ធាតុំ, តស្សា អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។
ធុរនិក្ខេបសមុជ្ជានំ - អកិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ,
វជីកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

អដ្ឋមសិក្ខាបទំ។

៩. នវមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១១៣. នវមេ - ន ឧបជ្ឈហេយ្យាតិ ចុណ្ណេន មត្តិកាយ ទន្តកដ្ឋេន
មុខោទកេនាតិ ឯវំ តេន តេន ករណីយេន ន ឧបជ្ឈហេយ្យ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។
បឋមចារាជិកសមុជ្ជានំ - អកិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ,
កាយកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

នវមសិក្ខាបទំ។

១០. ទសមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១១៦. ធនមេ - នៅ រូបកាសេយ្យាតិ ន គហេត្វា គធម្មយ្យ។ ន
រូបកាសេយ្យាតិ “ឥមំ អយ្យេ គហេត្វា គធម្មា”តិ អញ្ញំ ន អាណាបេយ្យ។
សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។ ធុរនិក្ខេបសមុជ្ឈានំ - អភិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ,
សច្ចិត្តកំ, លោកវដ្ឋំ, កាយកម្មំ, វេទិកម្មំ, អកុសលចិត្តំ, ទុក្ខវេទនន្តិ។

ធនមសិក្ខាបទំ។

គត្តិនិវត្តោ សត្តមោ។

៨. កុមារិក្ខតវត្ថោ

១-២-៣. បឋមទុតិយតតិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១១៩. កុមារិក្ខតវគ្គស្ស បឋមទុតិយតតិយសិក្ខាបទានិ តីណិ តីហិ
គិហិគតសិក្ខាបទេហិ សទិសានិ។ យា បន តា សព្ពបឋមា ទ្វេ
មហាសិក្ខមាណ, តា អតិក្កន្តវិសតិវស្សាតិ វេទិតញ្ចា។ តា គិហិគតា វា ហោន្តុ
អគិហិគតា វា, សិក្ខមាណ ឥច្ឆេវ វត្ថញ្ចា, គិហិគតាតិ វា កុមារិក្ខតាតិ វា ន
វត្ថញ្ចា។ គិហិគតាយ ធនវស្សកាលេ សិក្ខាសម្មតី ទត្វា ទ្វាធនវស្សកាលេ
ឧបសម្បទា កាតញ្ចា។ ឯកាធនវស្សកាលេ ទត្វា តេវសវស្សកាលេ កាតញ្ចា,
ទ្វាធនតេវសបុទ្ទសបន្នវសសោឡសសត្តវសអដ្ឋាវសវស្សកាលេ សម្មតី
ទត្វា វិសតិវស្សកាលេ ឧបសម្បទា កាតញ្ចា។ អដ្ឋាវសវស្សកាលេតោ បដ្ឋាយ
ច បនាយំ គិហិគតាតិបិ កុមារិក្ខតាតិបិ វត្ថំ វដ្ឋតិ, កុមារិក្ខតា បន
គិហិគតាតិ ន វត្ថញ្ចា, កុមារិក្ខតា ឥច្ឆេវ វត្ថញ្ចា។ មហាសិក្ខមាណ បន
គិហិគតាតិបិ វត្ថំ ន វដ្ឋតិ, កុមារិក្ខតាតិបិ វត្ថំ ន វដ្ឋតិ,
សិក្ខាសម្មតិទានវសេន បន តិស្សោបិ សិក្ខមាណាតិ វត្ថំ វដ្ឋតិ។

បឋមទុតិយតតិយានិ។

២-៥-៦. ចតុត្ថបញ្ចមធម្មសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១៣៦. ចតុត្ថបញ្ចមធម្មេសុ សព្វំ ឧត្តានមេវ។ សព្វានិ តិសមុជ្ជានានិ ចតុត្ថំ
កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, តិច្ឆិត្តំ,
តិវេទនន្តិ។ បញ្ចមំ កិរិយាកិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ,
កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, តិច្ឆិត្តំ, តិវេទនន្តិ។ យព្ពោត្ត សង្ខេន បរិច្ឆិន្ទិតព្ពាតិ វុត្ថំ,
តស្ស ឧបបរិក្ខិតព្ពាតិ អត្ថោ។ ធម្មំ កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្តំ,
កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, អកុសលចិត្តំ ទុក្ខវេទនន្តិ។ យំ បនេត្ត “បរិច្ឆិន្ទិត្វា” តិ វុត្ថំ,
តស្ស ឧបបរិក្ខិត្វាតិ អត្ថោ។

ចតុត្ថបញ្ចមធម្មសិក្ខាបទានិ

៧. សត្តមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១៥០. សត្តមេ - សព្វំ ឧត្តានមេវ។ ធុរនិក្ខេបសមុជ្ជានំ - កិរិយំ,
សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, លោកវដ្តំ, កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, អកុសលចិត្តំ,
ទុក្ខវេទនន្តិ។

សត្តមសិក្ខាបទំ។

៨. អដ្ឋមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១៥៤. អដ្ឋមេបិ - សព្វំ ឧត្តានមេវ។ សមុជ្ជានាទីនិបិ
អនន្តរសទិសានេវាតិ។

អដ្ឋមសិក្ខាបទំ។

៩. នវមសិក្ខាបទវណ្ណាធា

១១៥៨. នវមេ - សោកាវាសន្តិ សង្កេតំ កត្វា អគច្ឆមាណា បុរិសានំ អន្តោ
សោកំ បវេសេតីតិ សោកាវាសា, តំ សោកាវាសំ។ តេនេវាហ - “សោកាវាសា
នាម បវេសំ ទុក្ខំ ឧប្បាទេតី” តិ។ អថ វា យំ វិយ យរសាមិកា, អយម្បិ
បុរិសសមាគមំ អលភមាណា សោកំ អារិសតិ។ ឥតិ យំ អារិសតិ, ស្វាស្សា
អាវាសោ ហោតីតិ សោកាវាសា។ តេនាហ - “សោកំ អារិសតិ” តិ។ អជាធន្តិ
ឯទិសា អយន្តិ អជាធមាណា។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ តិសមុជ្ជានំ - កិរិយំ,
សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

នវមសិក្ខាបទំ។

១០. ធនមសិក្ខាបទវណ្ណាធា

១១៦៤. ធនមេ - អនាបុច្ឆាតិ អនាបុច្ឆិត្វា។ ភិក្ខុនីហិ ទ្វិក្ខត្តំ អាបុច្ឆិតត្ថំ -
បព្ពដ្ឋាកាលេ ច ឧបសម្បទាកាលេ ច, ភិក្ខុនំ បន សកី អាបុច្ឆិតេបិ វដ្តតិ។

១១៦៥. អជាធន្តិ មាតាធិនំ អត្ថិការំ អជាធន្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ ឥទំ
អបុព្វសមុជ្ជានសីសំ។ ចតុសមុជ្ជានំ - វាចតោ កាយវាចតោ វាចាចិត្តតោ
កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ។ កថំ? អព្ពានកម្មាធិសុ កេនចិទេវ
ករណីយេន ខណ្ឌាសីមាយំ និសិដ្ឋា “បក្កោសថ សិក្ខមាណំ, ឥដេវ នំ
ឧបសម្បទេស្សមា” តិ ឧបសម្បទេតិ; ឯវំ វាចតោ សមុជ្ជាតិ។ ឧបស្សយតោ
បដ្ឋាយ ឧបសម្បទេស្សមីតិ វត្វា ខណ្ឌាសីមំ គច្ឆន្តិយា កាយវាចតោ
សមុជ្ជាតិ។ ទ្វិសុបិ វាទេសុ បណ្ណាត្តិការំ ជាធិត្វាវ វីតិក្កមំ ករោន្តិយា
វាចាចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ជាតិ។ អននុជាធាបេត្វា

ឧបសម្ព័ន្ធនៃតា កិរិយាកិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ,
កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ធនមសិក្ខាបទំ។

១១. ឯកាធនមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១៦៧-៨. ឯកាធនមេ - ចារិវាសិកធនុទាននោតិ ចារិវាសិយេន
ធនុទាននេន។ តត្ថ ចតុត្ថិដំ ចារិវាសិយំ - បរិសចារិវាសិយំ, រត្តិចារិវាសិយំ,
ធនុចារិវាសិយំ, អដ្ឋាសយចារិវាសិយន្តិ។ តត្ថ បរិសចារិវាសិយំ នាម ភិក្ខុ
កេនចិទេវ ករណីយេន សន្និបតិកា ហោត្តិ, អថ មេយោ វា ឧដ្ឋាតិ, ឧស្សរណា
វា កិរិយតិ, មនុស្សា វា អដ្ឋោត្តរន្តា អាគច្ឆន្តិ, ភិក្ខុ “អនោកាសា មយំ អញ្ញាត្រ
គច្ឆាមា” តិ ធនុំ អវិស្សជ្ជេត្វាវ ឧដ្ឋហន្តិ។ ឥទំ បរិសចារិវាសិយំ។ កិញ្ចាបិ
បរិសចារិវាសិយំ, ធនុស្ស បន អវិស្សជ្ជត្តា កម្មំ កាតុំ វដ្តតិ។

បុន ភិក្ខុ “ឧចោសថាធិនិ ករិស្សាមា” តិ រត្តិ សន្និបតិកា “យាវ សព្វេ
សន្និបតិកា, តាវ ធម្មំ សុណិស្សាមា” តិ ឯកំ អដ្ឋេសន្តិ, តស្មី ធម្មកថំ
កថេន្តេយេវ អរុណោ ឧត្តច្ឆតិ។ សថ “ចាតុទ្ទសិកំ ឧចោសថំ ករិស្សាមា” តិ
និសិដ្ឋា “បន្ទរសោ” តិ កាតុំ វដ្តតិ។ សថ បន្ទរសិកំ កាតុំ និសិដ្ឋា ចាធិបទេ
អនុចោសថេ ឧចោសថំ កាតុំ ន វដ្តតិ, អញ្ញំ បន សង្ឃកិច្ចំ កាតុំ វដ្តតិ។ ឥទំ
រត្តិចារិវាសិយំ នាម។

បុន ភិក្ខុ “កិញ្ចិទេវ អញ្ញាធិនិសង្ឃកម្មំ ករិស្សាមា” តិ និសិដ្ឋា ហោត្តិ,
តត្រេកោ នក្ខត្តចាបកោ ភិក្ខុ ឯវំ វទតិ - “អដ្ឋ នក្ខត្តំ ធារុណំ, មា ឥមំ កម្មំ
ករោថា” តិ។ តេ តស្ស វេទនេន ធនុំ វិស្សជ្ជេត្វា តត្ថេវ និសិដ្ឋា ហោត្តិ។ អថញ្ញោ
អាគន្ធា “នក្ខត្តំ បដិមាធន្តំ អត្តោ ពាលំ ឧបច្ឆតា” តិ (ជា. ១.១.៤៩) វត្ថា “កី

នគរត្ថេន ករោថា"តិ វេទតិ។ ឥទំ ធនុចារិវាសិយញ្ចេវ
អន្តរាសយចារិវាសិយញ្ចេវ។ ឯតស្មី ចារិវាសិយេ បុន ធនុចារិសុទ្ធិ អនានេត្វា
កម្មំ កាតុំ ន វេទតិ។

វុដ្ឋិតាយ បរិសាយាតិ ធនុំវិស្សន្តេត្វា កាយេន វា វាចាយ វា
ធនុំវិស្សន្តេនមត្តេនេវ វា វុដ្ឋិតាយ បរិសាយ។

១១៦៩. អនាបត្តិ អវុដ្ឋិតាយ បរិសាយាតិ ធនុំ អវិស្សន្តេត្វា អវុដ្ឋិតាយ
អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ តិសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, សញ្ញាវិមោក្ខំ, សចិត្តកំ,
បណ្ណាតិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វេទកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ឯកាទសមសិក្ខាបទំ។

១២. ឆ្វាទសមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១៧០. ឆ្វាទសមេ - ឧបស្សយោ ន សម្មតីតិ វសនោកាសោ នប្បហោតិ។
សេសំ ឧត្តានមេវ។ សមុជ្ជានាទិនិ អនន្តរសទិសានេវាតិ។

ឆ្វាទសមសិក្ខាបទំ។

១៣. តេរសមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១៧៥. តេរសមេ - ឯកំ វស្សំ ទ្វេតិ ឯកន្តរិកេ ឯកស្មី សំវច្ឆេវ ទ្វេ
វុដ្ឋាបេតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ សមុជ្ជានាទិនិបិ វុត្តសទិសានេវាតិ។

តេរសមសិក្ខាបទំ។

កុមារិភូតវគ្គោ អដ្ឋមោ។

៩. ឆតុចាហានវគ្គោ

១. បឋមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១៨១. ឆតុវគ្គស្ស បឋមសិក្ខាបទេ - សកិម្ម្យិ ធាវេតិ អាបត្តិ
ចាចិត្តិយស្សាតិ មគ្គគមនេ ឯកបយោគេនេវ ទិវសម្មិ ធាវេតិ, ឯការ អាបត្តិ។
សចេ កទ្ធមាទីនិ បត្វា ឧចាហានា ឌីមុញ្ចាត្វា ឆត្ថមេវ ធាវេន្តិ គច្ឆតិ, ទុក្ខដំ។
អថាបិ គច្ឆាទីនិ ទិស្វា ឆត្ថំ អបនាមេត្វា ឧចាហានាវុឡ្ហាវ គច្ឆតិ, ទុក្ខដមេវ។
សចេ ឆត្ថម្មិ អបនាមេត្វា ឧចាហានាបិ ឌីមុញ្ចាត្វា បុន ធាវេតិ, បុន ចាចិត្តិយំ។
ឯវំ បយោគគណនាយ អាបត្តិយោ វេទិតញ្ចា។ សេសំ ឧត្តានមេវ។
ឯឡុកលោមសមុជ្ជានំ - កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ,
កាយកម្មំ, តិច្ឆត្ថំ, តិវេទនន្តិ។

បឋមសិក្ខាបទំ។

២. ទុតិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១៨២. ទុតិយេ - យានេន យាយន្តិទិ ឯត្ថាបិ ឌីរោហិត្វា បុនប្ប្រនំ
អភិរុហន្តិយា បយោគគណនាយ អាបត្តិយោ វេទិតញ្ចា។ សេសំ បឋមេ
វុត្តនយមេវាតិ។

ទុតិយសិក្ខាបទំ។

៣. តតិយសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១៩០. តតិយេ - វិប្បកិរិយីសូតិ មណយោ វិប្បកិណ្ណា។ ឥធាបិ ធុមុញ្ញាត្វា
ធាវេន្តិយា បយោគគណនាយ អាបត្តិយោ។ សមុដ្ឋានាធិនិ វុត្តនយានេវ។
កេវលំ ឥធម អកុសលចិត្តំ ហោតីតិ។

តតិយសិក្ខាបទំ។

៤. ចតុត្ថសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១៩៤. ចតុត្ថេ - សីសូបគាធិសុ យំ យំ ធាវេតិ, តស្ស តស្ស វសេន
វុត្តគណនាយ អាបត្តិយោ វេទិតញ្ចា។ សេសំ តតិយេ វុត្តនយមេវាតិ។

ចតុត្ថសិក្ខាបទំ។

៥. បញ្ចមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១១៩៩. បញ្ចមេ - គន្ធវណ្ណាកេនាតិ គន្ធន ច វណ្ណាកេន ច។ សេសំ
ឧត្តានមេវ។ សមុដ្ឋានាធិនិ តតិយសធិសានេវាតិ។

បញ្ចមសិក្ខាបទំ។

៦. ធម្មសិក្ខាបទវណ្ណានា

១២០២. ធម្មេ - សត្តំ បញ្ចមេ វុត្តសធិសមេវាតិ។

ធម្មសិក្ខាបទំ។

៧. សត្តមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១២០៨-៩. សត្តមេ - ឧប្បទ្ទាបេតិ អាបត្តិ ចាចិត្តិយស្សាតិ ឯត្ថ ហត្ថំ
អមោចេត្វា ឧប្បទ្ទនេ ឯការ អាបត្តិ, មោចេត្វា មោចេត្វា ឧប្បទ្ទនេ
បយោគគណនាយ អាបត្តិយោ។ សម្ពាហនេបិ ឯសេវ នយោ។ គិលានាយាតិ
អន្តមសោ មគ្គគមនបរិស្សមេនាបិ សាពាធាយ។ អាបទាស្វតិ ចោរកយាធិហិ
សរីរកម្មនាធិសុ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ សមុជ្ឈានាធិនិ តតិយសទិសានេវាតិ។

សត្តមសិក្ខាបទំ។

៨-៩-១០. អដ្ឋមនវមទសមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១២១០. អដ្ឋមាធិសុ តិសុ សិក្ខុមាធាយ សាមណេវិយា, គិហិនិយាតិ
ឥនមេវ នាណាករណំ, សេសំ សត្តមេ វុត្តសទិសមេវាតិ។

អដ្ឋមនវមទសមសិក្ខាបទានិ។

១១. ឯកាទសមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១២១២. ឯកាទសមេ - ភិក្ខុស្ស បុរតោតិ អភិមុខមេវាតិ អត្តោ។ ឥទំ បន
ឧបចារំ សន្ធាយ កចិតន្តិ វេទិតតំ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ កចិនសមុជ្ឈានំ -
កាយវាចតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ឈាតិ, កិរិយាកិរិយំ,
នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ឯកាទសមសិក្ខាបទំ។

១២. ទ្វាទសមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១២១៩-២៣. ទ្វាទសមេ - អនោកាសកតន្តិ អសុកស្មី នាម ហ្មនេ បុច្ឆាមីតិ
ឯវំ អកតឱកាសំ។ តេនេវាហ - “អនោកាសកតន្តិ អនាបុច្ឆា” តិ។

អនោធិស្សាតិ អសុកស្មី នាម ហ្មនេ បុច្ឆាមីតិ ឯវំ អនិយមេត្វា កេវលំ
“បុច្ឆិតតំ អត្ថិ, បុច្ឆាមី អយ្យា”តិ ឯវំ វត្វា។ សេសំ ឧត្តានមេវ។
បទសោធម្មសមុជ្ឈានំ - វាចតោ វាចាចិត្តតោ ច សមុជ្ឈាតិ, កិរិយាកិរិយំ,
នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, វចីកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

ឆ្វាទសមសិក្ខាបទំ។

១៣. តេរសមសិក្ខាបទវណ្ណានា

១២២៦. តេរសមេ - បរិក្ខេបំ អតិក្កាមេន្តិយាតិ ឯកេន ចាទេន អតិក្កន្តេ
ទុក្ខជំ, ទុតិយេន ចាចិត្តិយំ។ ឧបចារេបិ ឯសេវ នយោ។

១២២៧. អច្ឆិន្ទបីវិកាយាតិអាធិសុ សង្កត្តិកបីវមេវ បីវន្តិ វេទិតតំ។
អាបទាស្វតិ មហាគ្យំ ហោតិ សង្កត្តិកំ, ចារុបិត្វា កច្ឆន្តិយាវ ឧបទ្ធកេវា ឧប្បជ្ឈតិ,
ឯវុចាសុ អាបទាសុ អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវ។ ឯឡកលោមសមុជ្ឈានំ -
កិរិយំ, នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, តិចិត្តំ, តិវេទនន្តិ។

តេរសមសិក្ខាបទំ។

ធនតុចាហានវគ្គោ នវមោ។

ឧទ្ទិដ្ឋា ខោ អយ្យាយោ ធនសដ្ឋិសតំ ចាចិត្តិយា ធម្មាតិ ឯត្ថ សញ្ញានេវ ភិក្ខុនីនំ
ឧទ្ធកេសុ ធន្ទវតិ, ភិក្ខុនំ ទ្វេនុវតីតិ អដ្ឋាសីតិសតំ សិក្ខាបទានិ, តតោ សកលំ
ភិក្ខុនីវគ្គំ, បរម្មរកោជនំ, អនតិវត្តកោជនំ, អនតិវត្តេន អភិហដ្ឋំ បវារណំ,
បណ្ឌិតកោជនវិញ្ញត្តិ, អបេលកសិក្ខាបទំ, ទុដ្ឋល្អបដិច្ឆាទនំ,
ឧនីសតិវស្សបសម្មាទនំ, មាតុកាមេន សទ្ធិ សំវិធាយ អធ្វានកមនំ,
រាជន្តេបុរាប្បវេសនំ, សន្តំ ភិក្ខុំ អនាបុច្ឆាវិកាលេ កាមប្បវេសនំ, និសីទនំ

វស្សិកសាជីកន្ត្រី ឥមានិ ធាវីសតិ សិក្ខាបទានិ អបនេត្វា សេសានិ សតញ្ច
ធនសដ្ឋិ ច សិក្ខាបទានិ ចាតិមោក្ខទ្កេសមគ្គេន ឧទ្ទិដ្ឋានិ ហោន្តិតិ វេទិតញ្ចានិ។
តេនាហ - “ឧទ្ទិដ្ឋា ខោ អយ្យាយោ ធនសដ្ឋិសតំ ចាចិត្តិយា ធម្មា...បេ... ឯវមេតំ
ធារយាមី”តិ។

តត្រាយំ សន្នេបតោ សមុដ្ឋានវិនិច្ឆយោ - តិវគ្គសមដ្ឋំ, ចិត្តាការសិក្ខាបទំ,
សង្ឃាណំ, ឥត្តាលង្ការោ, គន្ធវល្លោកោ, វាសិតកបិញ្ញាកោ, ភិក្ខុនីអាធិហិ
ឧម្ពុទ្ធនបរិមទ្ធនានីតិ ឥមានិ ធន សិក្ខាបទានិ អចិត្តកានិ លោកវដ្ឋានិ។ អយំ
បនេត្ត អធិប្បាយោ - វិនាបិ ចិត្តេន អាបដ្ឋិតព្ពត្តា អចិត្តកានិ, ចិត្តេ បន សតិ
អកុសលេនេវ អាបដ្ឋិតព្ពត្តា លោកវដ្ឋានិ។ អវសេសានិ អចិត្តកានិ,
បណ្ណត្តិវដ្ឋានេវ។ ចោវីវុដ្ឋាបទំ, កាមន្តវំ, អាហមសិក្ខាបទំ គត្តិនិវត្តេ អាធិតោ
បដ្ឋាយ សត្ត, កុមារិភូតវត្តេ អាធិតោ បដ្ឋាយ បញ្ច, បុរិសសំសដ្ឋំ
ចារិវាសិយធន្តទានំ, អនុវស្សវុដ្ឋាបទំ, ឯកន្ត្រីកវុដ្ឋាបទន្តិ ឥមានិ ឯក្ខនវីសតិ
សិក្ខាបទានិ សចិត្តកានិ បណ្ណត្តិវដ្ឋានិ, អវសេសានិ សចិត្តកានិ
លោកវដ្ឋានេវាតិ។

សមន្តចាសាធិកាយ វិនយសំវល្លាធាយ ភិក្ខុនីវិភង្គេ

ខុទ្ទកវល្លាធានិដ្ឋិតា។

ចាចិត្តិយកណ្ណំ និដ្ឋិតំ។

៥. ចាជិទេសនីយកណ្ណំ (ភិក្ខុនីវិភង្គវល្លាធា)

ចាជិទេសនីយសិក្ខាបទវល្លាធា

ចាដិទេសនីយា នាម, ឧទ្ទកានំ អនន្តរា;
យេ ធម្មា អដ្ឋ អារុទ្ធា, សង្ខេបេនេវ សង្កបំ;
តេសំ បវត្តតេ ឯសា, សង្ខេបេនេវ វណ្ណានា។

១២២៨. យានិ ហិ ឯត្ថ ចាឡិយំ សប្បិភេតលាទិនិ និទ្ទិដ្ឋានិ, តានិយេវ
វិញ្ញាបេត្វា ភុញ្ញន្តិយា ចាដិទេសនីយា។ ចាឡិវិនិមុត្តកេសុ បន សព្វេសុ ទុក្ខដំ។
សេសមេត្ត ឧត្តានមេវ។ អដ្ឋវិធម្បិ បនេតំ ចាដិទេសនីយំ ចតុសមុដ្ឋានំ -
កាយតោ កាយវាចតោ កាយចិត្តតោ កាយវាចាចិត្តតោ ច សមុដ្ឋាតិ,
កិរិយំ នោសញ្ញាវិមោក្ខំ, អចិត្តកំ, បណ្ណាត្តិវដ្តំ, កាយកម្មំ, វចីកម្មំ, តិចិត្តំ,
តិវេទនន្តិ។

ចាដិទេសនីយវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

ចាដិទេសនីយកណ្ណំ និដ្ឋិតំ។

សេទិយា បន ឧទ្ទិដ្ឋា, យេ ធម្មា បញ្ចសត្តតិ;
តេសំ អនន្តរាយេវ, សត្តាធិករណ្ណវេយា។

មហាវិភង្កេ យោ វុត្តោ, តេសំ អត្ថវិនិច្ឆយោ;
ភិក្ខុនីនំ វិភង្កេបិ, តាទិសំយេវ តំ វិទូ។

យស្មា តស្មា វិសុំ តេសំ, ធម្មានំ អត្ថវណ្ណានា;
ន វុត្តា តត្ថ យា វុត្តា, វុត្តាយេវ ហិ សា ឥធាតិ។

សមន្តចាសាទិកាយ វិនយសំវណ្ណានាយ

ភិក្ខុនីវិភង្កវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

សព្វាសវេបហំ ឯសា, និដ្ឋិតា វណ្ណានា យថា;
សព្វាសវេបហំ មគ្គំ, បទ្វា បស្សន្តុ និព្វតិន្តិ។

ឧកតោវិកង្គជ្ជកថា និដ្ឋិតា។

